

**T.C.
Marmara Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı
Eğitim Yönetimi ve Denetimi Bilim Dalı**

**AÇIK VE UZAKTAN EĞİTİMDE AKREDİTASYON
YETERLİLİK DÜZEYİNİN İNCELENMESİ**

Doktora Tezi

Ertuğ CAN

Danışman: Prof. Dr. Ayşen BAKİOĞLU

İstanbul-2012

T.C.
Marmara Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı
Eğitim Yönetimi ve Denetimi Bilim Dalı

Ertuğ CAN tarafından hazırlanan AÇIK VE UZAKTAN EĞİTİMDE AKREDİTASYON YETERLİLİK DÜZEYİNİN İNCELENMESİ başlıklı bu çalışma, 02.07.2012 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından Doktora tezi olarak kabul edilmiştir.

Danışman :Prof. Dr. Ayşen BAKİOĞLU
Üye :Prof. Dr. Ahmet Emre BİLGİLİ
Üye :Prof. Dr. Münevver ÇETİN
Üye :Prof. Dr. Gonca Telli YAMAMOTO
Üye :Doç. Dr. Ahmet ŞİRİN

İmzalar

.....
.....
.....
.....
.....

ÖZGEÇMİŞ

Ertuğ Can 1973 yılında Elazığ/Keban Pınarlar köyünde doğdu. İlkokulu Pınarlar Köyü İlkokulu'nda, Ortaokulu İstanbul Fatih Gelenbevi Ortaokulu'nda, Lise Öğrenimini ise Eminönü Cibali Lisesi'nde tamamlamıştır. 1997 yılında Anadolu Üniversitesi İşletme Fakültesi İşletme bölümünden, 1999 yılında ise Yıldız Teknik Üniversitesi “Eğitim Programları ve Öğretim” lisans programlarından mezun oldu. 2005 yılında Marmara Üniversitesi “Eğitim Yönetimi ve Denetimi” Yüksek Lisans Programından “Uzaktan Öğretim Öğrencilerinin Uzaktan Eğitim Yönetimini Değerlendirmeleri” konulu tezi ile mezun oldu. Millî Eğitim Bakanlığına bağlı değişik kurumlarda 1999-2003 arası Sınıf Öğretmenliği, 2003 yılından beri ise Rehber Öğretmen olarak görev yapmaktadır. Millî Eğitim Bakanlığı tarafından yürütülen değişik proje(Performans Yönetimi ve Ölçme-Değerlendirme Projesi Formatörlüğü vb.), seminer, hizmetiçi eğitim, Ortaöğretim ders kitabı hazırlama çalışmalarında aktif olarak görev almıştır.

Askerlik görevini 319.Dönem (Ocak-2008-Aralık 2008) Yedek Subay olarak Hava Kuvvetleri Komutanlığı, Hava Teknik Okullar Komutanlığı, “Eğitim Yöneticisi ve Öğretmen Yetiştirme Okul Komutanlığı (Gaziemir/İZMİR)’nda, Pilot, Astsubay ve Subay eğitimlerinde değişik kurslarda görev alarak tamamlamıştır.

Millî Eğitim Bakanlığı tarafından görevindeki başarı nedeniyle 2005 yılında “Takdir Belgesi”, Mayıs-2012’de ise “Başarı Belgesi” ile ödüllendirilmiştir.

Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi 2010-2011 öğretim yılı bahar yarıyılında ve 2011-2012 eğitim öğretim yılı güz ve bahar yarıyılında değişik lisans programlarında“Ölçme ve Değerlendirme”, “Eğitim Bilimine Giriş” ve “Öğretim İlke ve Yöntemleri” derslerini vermiştir. Eğitim Bilimleri alanında ve açık ve uzaktan eğitim alanında sunulmuş bildirileri ve yayınlanmış makaleleri mevcuttur. Evli ve bir çocuk babasıdır.

ÖNSÖZ

Teknolojinin baş döndürücü bir şekilde gelişmesi, her alanda olduğu gibi, eğitim sistemlerini de etkilemekte ve değiştirmektedir. Yükseköğretimde de eğitim hizmetlerinin sunumunda önemli değişimler yaşanmaktadır. Ülkemizde özellikle son yıllarda, yükseköğretim kurumlarının eğitim hizmetlerinin sunumunu “açık ve uzaktan eğitim” şeklinde yapılandırdıkları/yapılandırmaya çalıştıkları görülmektedir. Yaklaşık 15 yıldan beri “açık ve uzaktan eğitim” alanıyla ilgilenen ve gelişmeleri takip eden bir kişi olarak, niceliksel gelişmelere rağmen, alanın niteliksel bakımdan da gelişmesi/geliştirilmesi gerektiği düşüncesi ile özellikle açıköğretim öğrencilerinin öğrenimleri esnasında yaşamış oldukları sorunlar, ihtiyaç, beklenti ve isteklerinin karşılanmasına yönelik girişimlerin yetersizliği, bu alana yönelik politikaların etkili olmaması, bu çalışmayı gerçekleştirme amacıma etki etmiştir. Her geçen gün artarak devam eden “açık ve uzaktan eğitim” uygulamalarında, kalite ve akreditasyona yönelik çabalara ve düzenlemelere ihtiyaç olduğu görülmektedir. Uluslararası alanda gerçekleştirilen uygulamalara bakıldığında, ülkemizde “açık ve uzaktan eğitim” alanında, niceliksel gelişmelerden daha çok kalite ve akreditasyona odaklanmanın en öncelikli konulardan biri olduğu belirtilebilir.

Araştırmanın yürütülmesinde değerli görüş, öneri ve yönlendirmelerde bulunan, araştırmacı kişiliğinden, akademik disiplini ve bilimsel araştırma çabalarından esinlendiğim, meslekî çalışmalarında karşılaştığım problemlere “bilimsel merak ve bilimsel araştırma” gözüyle yaklaşmamda ve çözüme ulaşmaya çalışmamda kendisinden çok şeyler öğrendiğim tez danışmanım ve değerli hocam Prof.Dr. Ayşen BAKİOĞLU’na en içten teşekkürlerimi ve saygılarımı sunuyorum.

Tez izleme komitesi üyelerinden hocam Prof. Dr. Ahmet Emre Bilgili ve Doç.Dr. Ahmet Şirin’e yardım ve desteklerinden dolayı teşekkür ederim. Tezimin nitel araştırma bölümünde değerli görüş, öneri ve yardımlarından dolayı Prof. Dr. Gonca Telli YAMAMOTO hocama çok teşekkür ederim.

Tezimin değişik aşamalarında yaptığı okumalar ve düzeltmelerle katkıda bulunan, yardımlarını esirgemeyen değerli meslektaşım Urania Nikolayidis hanımefendiye çok teşekkür ediyorum. Değişik zamanlarda görüş, öneri ve kaynaklarını paylaşan arkadaşım Nur SILAY’a teşekkür ederim. Akademik çalışmalarımın her safhasında desteklerini esirgemeyen, çalışmalarımında motive eden, sabır ve hoşgörü gösteren sevgili eşim, Canan IŞIK CAN’a, ne kadar teşekkür etsem azdır. Bu çalışmayı, zamanını aldığım, oyun oynayamadığım, yeteri kadar ilgilenemediğim sevgili kızım Deniz CAN’a armağan ediyorum.

Araştırmanın “açık ve uzaktan eğitim” alanında çalışan ve bu alana ilgi duyan herkese faydalı olmasını dilerim.

İstanbul, 2012

Ertuğ Can

ÖZET

AÇIK VE UZAKTAN EĞİTİMDE AKREDİTASYON YETERLİLİK DÜZEYİNİN İNCELENMESİ

Bu araştırmanın temel amacı, Türkiye’de yükseköğretimde açık ve uzaktan eğitim alanında akreditasyon yeterlilik düzeyini öğretmen, öğrenci, yönetici, personel ve öğretim elemanlarının görüşlerine göre belirlemek ve bu alandaki eksikliklerin giderilmesine yönelik öneriler geliştirebilmektir. Araştırmanın, bu öneriler doğrultusunda, ülkemizde yükseköğretimde açık ve uzaktan eğitimde, kalitenin sağlanması, akreditasyon standartlarının oluşturulması ve bu alana yönelik yasal ve akademik düzenlemelere, girişimlere katkı sağlaması beklenmektedir.

Araştırmada nicel ve nitel veri toplama ve çözümleme teknikleri birlikte kullanılmıştır. Araştırmanın verileri literatür taraması ve örnekleme giren katılımcılara yönelik geliştirilen ölçeğin uygulanması ile elde edilmiştir. Araştırmanın çalışma evreni, 2010-2011 öğretim yılında, Anadolu Üniversitesi Açıköğretim, İşletme ve İktisat Fakültelerinde öğrenim gören, İstanbul’da özel bir açıköğretim kursunda kayıtlı bulunan 3560 öğrenci ile bu kurslarda görevli bulunan 280 öğretmen, yönetici ve personelden oluşmaktadır. SPSS programı yardımıyla verilerin belirlenmesinde T Testi, Tek Yönlü Varyans Analizi(ANOVA) F Testi, Eta Korelasyon Katsayısı, Scheffe Testi, Tamhane Testi kullanılmıştır.

Nitel araştırma kapsamında ise değişik üniversitelerin uzaktan eğitim merkezi, açık ve uzaktan eğitim fakültelerinde görevli 40 öğretim elemanı/görevli ile görüşmeler yapılmıştır. Nitel araştırma kapsamında kullanılan yarı yapılandırılmış görüşme formu yardımıyla toplanan veriler içerik çözümlemesi ile değerlendirilmiştir.

Nicel ve nitel araştırma bulgularına göre, açık ve uzaktan eğitim kurumlarının belli standartlardan uzak olduğu, bu alana yönelik yasal düzenlemelerin (akademik, yönetsel, malî) gerçekleştirilmesi gerektiği görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Açık ve Uzaktan Eğitim, Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon, Akreditasyon, Açıköğretim, Uzaktan Eğitim, Açık ve Uzaktan Eğitimde Kalite.

ABSTRACT

REVIEW OF THE QUALIFICATION LEVEL OF ACCREDITATION IN OPEN AND DISTANCE EDUCATION

Main purpose of this study was to determine the qualification level of accreditation in terms of open and distance education within the higher-education institutions in Turkey according to the respective opinions of the teachers, students, managers, personnel, and instructors, and to develop recommendations so as to eliminate the deficiencies in this field. It is thereby expected from this study to achieve quality in open and distance education within the higher-education institutions in our country, to develop accreditation standards, and to contribute to the legal and academic arrangements, and initiatives being delivered towards this field. Quantitative and qualitative data collection and analysis techniques were used in collaboration. Data from the study were obtained by means of literature search, and by way of applying the scale, having been developed for the participants included in the sample. Target population of the study is comprised of 3560 students, who were studying in the Open Education Faculties of Business Administration and Economics of Anatolian University, and enrolled in a private open education course in Istanbul in the educational term of 2010-2011, and 280 teachers, managers, and personnel, who were being employed in the said courses throughout the same period. T-Test, One-Way Variance Analysis (ANOVA) F-Test, Eta Correlation Coefficient, Scheffe Test, and Tamhane Test were used in the determination of data via SPSS program. In terms of qualitative study, 40 instructors/officers from distance education centers, and open/distance education faculties of various universities were interviewed. Data, was collected by means of the semi-structured interview form used within the scope of the qualitative study, were evaluated by way of content analysis. According to the quantitative and qualitative findings of the study, it is seen that, open and distant education institutions are far from certain standards and legislation (academic, managerial, financial) should thereafter be established in this field.

Keywords: Open and Distance Education, Accreditation in Open and Distance Education, Accreditation, Open Education, Distance Education, Quality in Open and Distance Education.

İÇİNDEKİLER

ONAY.....	i
ÖZGEÇMİŞ.....	ii
ÖNSÖZ.....	iii
ÖZET.....	iv
ABSTRACT.....	v
İÇİNDEKİLER.....	vi
TABLolar LİSTESİ.....	xvi
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	xxiv
GRAFİKLER LİSTESİ.....	xxvii
KISALTMALAR.....	xxviii
BÖLÜM I.....	1
1.1.Giriş.....	1
1.2.Problem Durumu.....	1
1.3.Amaçlar.....	4
1.4.Önem.....	5
1.5.Sayıtlılar.....	7
1.6.Sınırlılıklar.....	8
1.7.Tanımlar.....	8
BÖLÜM II:ALANYAZIN VE KURAMSAL ÇERÇEVE.....	10
2.1.Uzaktan Eğitimin Gelişimi.....	10
2.2.Online (Çevrimiçi) Eğitim Programları.....	16
2.2.1.Online Eğitim Avantajları.....	16
2.2.2.Online Eğitim Dezavantajları.....	16
2.3.Uzaktan Eğitimin Türk Eğitim Sistemindeki Gelişim Süreçleri.....	21
2.4.AB Ülkelerinde Uzaktan Eğitim Uygulamaları.....	23
2.4.1.Fransa'da Uzaktan Eğitim.....	25
2.4.2.Hollanda Açık Üniversitesi.....	26
2.4.3.Danimarka'da Uzaktan Eğitim.....	27
2.4.4.İngiltere'de Uzaktan Eğitim.....	28
2.4.5.İngiltere Açık Üniversitesi.....	29
2.4.6.Almanya'da Uzaktan Eğitim.....	31
2.4.6.1.Fern-Universität İn Hagen.....	32

2.5.Hayat Boyu Öğrenme.....	34
2.6.Türkiye’de Uzaktan Eğitimin Yasal Dayanakları.....	38
2.7.Türkiye’de Açık ve Uzaktan Eğitim Uygulamaları Bulunan Yükseköğretim Kurumları.....	42
2.7.1 Adnan Menderes Üniversitesi.....	42
2.7.2. Afyon Kocatepe Üniversitesi.....	42
2.7.3. Akdeniz Üniversitesi.....	43
2.7.4. Amasya Üniversitesi.....	43
2.7.5. Anadolu Üniversitesi.....	43
2.7.5.1.Batı Avrupa Programları(BAP).....	48
2.7.5.2.İlköğretim ve Lise Programları.....	48
2.7.5.2.1.Milli Eğitim Bakanlığı Açık ilköğretim Okulu.....	48
2.7.5.2.2. Açıköğretim Lisesi.....	49
2.7.5.3.Öğretim Ortamları.....	52
2.7.5.4.Basılı Materyaller.....	52
2.7.5.5.Radyo ve Televizyon Programları.....	53
2.7.5.6.Canlı Yayınlar.....	53
2.7.5.7.Videokonferans.....	53
2.7.5.8.Akademik Danışmanlık Hizmetleri.....	54
2.7.5.9. e-Öğrenme Hizmetleri	54
2.7.5.10. e-Kitap.....	55
2.7.5.11. e-Televizyon.....	55
2.7.5.12.e-Alıştırma.....	55
2.7.5.13.e-Sınav.....	56
2.7.5.14.e-Sesli Kitap.....	56
2.7.5.15.Büro Hizmetleri	56
2.7.5.16.İnternet Yayıncılığı	57
2.7.5.17.Yüzyüze Akademik Danışmanlık.....	58
2.7.5.18.Uzaktan Eğitim Programları.....	58
2.7.6.Ahmet Yesevi Üniversitesi.....	61
2.7.7.Ankara Üniversitesi.....	63
2.7.7.1.Uzaktan Eğitim Programları	64
2.7.7.2. Önlisans Programları.....	67
2.7.7.3.Sertifika Programları.....	68

2.7.8. Atatürk Üniversitesi.....	70
2.7.9. Atılım Üniversitesi.....	71
2.7.10. Bahçeşehir Üniversitesi.....	72
2.7.10.1.e-MBA (İnternet Üzerinden İşletme Yüksek Lisans Programı).....	72
2.7.11. Balıkesir Üniversitesi.....	73
2.7.12. Bartın Üniversitesi.....	73
2.7.13. Beykent Üniversitesi.....	74
2.7.14. Beykoz Lojistik Meslek Yüksekokulu.....	75
2.7.15. Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi.....	75
2.7.16. Bilgi Üniversitesi.....	75
2.7.17. Bilkent Üniversitesi.....	77
2.7.18. Bingöl Üniversitesi.....	77
2.7.19. Bitlis Eren Üniversitesi.....	77
2.7.20. Boğaziçi Üniversitesi.....	78
2.7.21. Cumhuriyet Üniversitesi.....	79
2.7.22. Çukurova Üniversitesi (e-ÇUKUROVA).....	80
2.7.23. Dicle Üniversitesi.....	81
2.7.24. Dokuz Eylül Üniversitesi	82
2.7.25. Ege Üniversitesi.....	82
2.7.25.1. MedNET’U Projesi.....	83
2.7.25.2. Telemedicine.....	84
2.7.25.3. Video-on-Demand Uygulamaları.....	85
2.7.25.4. Video/Audio Streaming Uygulamaları.....	85
2.7.25.5. Çocuğum Programı.....	85
2.7.26. Erzincan Üniversitesi.....	86
2.7.27. Fatih Üniversitesi.....	86
2.7.28. Fırat Üniversitesi.....	87
2.7.29. Gazi Üniversitesi.....	89
2.7.30. Gaziantep Üniversitesi.....	90
2.7.31. Harran Üniversitesi.....	91
2.7.32. Işık Üniversitesi.....	92
2.7.33. İnönü Üniversitesi.....	92
2.7.34. İstanbul Arel Üniversitesi.....	93

2.7.35.İstanbul Aydın Üniversitesi.....	94
2.7.36.İstanbul Üniversitesi.....	95
2.7.37.İstanbul Teknik Üniversitesi.....	97
2.7.38.Karabük Üniversitesi.....	98
2.7.39.Karadeniz Teknik Üniversitesi.....	99
2.7.40.Kırıkkale Üniversitesi.....	101
2.7.41.Kocaeli Üniversitesi.....	102
2.7.42.Maltepe Üniversitesi.....	103
2.7.43.Marmara Üniversitesi.....	104
2.7.44.Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi.....	106
2.7.45.Mersin Üniversitesi.....	107
2.7.46.Namık Kemal Üniversitesi.....	108
2.7.47.Newport Uluslararası Üniversitesi.....	109
2.7.48.Okan Üniversitesi.....	110
2.7.49.Ondokuz Mayıs Üniversitesi.....	110
2.7.50.Ortadoğu Teknik Üniversitesi.....	111
2.7.51.Plato Meslek Yüksekokulu	113
2.7.52.Sabancı Üniversitesi.....	114
2.7.53.Sakarya Üniversitesi.....	114
2.7.53.1 SAÜ İnternet Destekli Kampüs Dersleri.....	117
2.7.53.2.Online akademi e-Sertifika Programları.....	118
2.7.53.4. MEB-SAÜ Sertifika Programları.....	118
2.7.53.5.e-Mühendislik Yönetimi Tezsiz Yüksek Lisans Programı...119	
2.7.53.6.e-Bilişim Teknolojileri Tezsiz Yüksek Lisans Programı.....119	
2.7.53.7.e-İşletme Tezsiz Yüksek Lisans Programı (SAÜ e-MBA)...119	
2.7.54.Selçuk Üniversitesi.....	121
2.7.54.1.Üniversite Televizyonu (ÜNTV).....	122
2.7.55.Süleyman Demirel Üniversitesi	122
2.7.56.Trakya Üniversitesi.....	124
2.7.57.Uşak Üniversitesi.....	124
2.7.58.Yıldız Teknik Üniversitesi.....	125
2.7.59.Zirve Üniversitesi.....	126
2.8.YÜKSEKÖĞRETİMDE KALİTE VE AKREDİTASYON.....	127
2.8.1 Akreditasyonun Özellikleri.....	132

2.8.2.Akreditasyonun Amaçları.....	136
2.8.3.Akreditasyonun Faydaları.....	138
2.8.4. Akreditasyon Süreci.....	139
2.8.5.Akreditasyon Türleri.....	141
2.9.Dünyada Yükseköğretimde Akreditasyon Uygulamaları.....	142
2.9.1.Akreditasyon Kuruluşları.....	143
2.9.2.ABD’de Akreditasyon Uygulamaları.....	144
2.9.2.1.ABD’de Akreditasyon Türleri.....	146
2.9.2.2.Orta Eyaletler Okullar ve Üniversiteler Birliği Akreditasyon Standartları.....	148
2.10.Avrupa’da Kalite Güvencesi ve Bologna Süreci.....	153
2.10.1.Avrupa Ülkelerinde Kalite Güvence Sistemleri.....	159
2.10.2.Avrupa Ülkelerindeki Kalite Güvence Ajansları.....	159
2.11. Akreditasyon Konusunda Türkiye’de Yükseköğretimde Gelişmeler.....	160
2.12.Uzaktan Eğitimde Akreditasyon.....	172
2.12.1.Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Kuruluşları.....	172
2.12.1.1. Distance Education and Training Council(DETC).....	172
2.12.1.2.DETC Akreditasyon Süreci Basamakları.....	177
2.12.1.3.DETC Akreditasyon Yükümlülükleri.....	178
2.12.1.4.DETC Akreditasyon Süreci Zaman Çizelgesi.....	181
2.12.1.5.DETC Yeniden Akreditasyon Süreci İçin Zaman Çizelgesi.....	182
2.12.1.6.DETC Akreditasyon Standartları.....	182
2.12.1.7.DETC İş Standartları.....	186
2.12.2. Accreditation Council for Distance Education(ACTDE).....	189
2.12.2.1. ACTDE Akreditasyon Değerlendirme Kriterleri.....	189
2.12.3. International Accreditation Organization (IAO).....	195
2.12.4. Committee for Distance Education Accreditation(CDEA).....	196
2.12.5. Sürekli Eğitim ve Öğretim Akreditasyon Konseyi (ACCET).....	197
2.12.5.1.ACCET Akreditasyon Süreçleri.....	198
2.12.5.2.ACCET Zaman Çizelgesi.....	201
2.12.5.3.ACCET Bazı Genel Politikaları.....	201
2.13. Açık ve Uzaktan Öğrenme (Open And Distance Learning=ODL).....	202
2.13.1. Open and Distance Learning Quality Council (ODLQC).....	202

2.13.2. Açık ve Uzaktan Öğrenmenin Çerçevesi.....	204
2.14. Açık Ve Uzaktan Öğrenme (Open And Distance Learning=ODL) Alanında Kullanılan Araçlar.....	205
2.14.1. Açık Ders Malzemeleri Projesi.....	206
2.14.2. Ulusal Meslekî Yeterlilik Sistemi(UMYS).....	209
2.14.3. Ulusal Yeterlilik Çerçevesi (UYÇ).....	211
2.14.4. Hayat Boyu Öğrenmede Avrupa Yeterlilik Çerçevesi (AYÇ).....	211
BÖLÜM III.....	213
YÖNTEM.....	213
3.1. Araştırma Modeli.....	213
3.2. Nicel araştırma.....	215
3.2.1. Nicel araştırma Modeli.....	215
3.2.2. Nicel Araştırma Evren ve Örneklemi.....	216
3.3. Yönetici, Öğretmen, Personel ve Öğrencilerden Oluşan Çalışma Grubuna İlişkin Bulgular.....	217
3.3.1. Yönetici-Öğretmen ve Personel'den Oluşan Çalışma Grubunun Demografik Özelliklerine İlişkin Bulgular.....	217
3.3.2. Öğrencilerden Oluşan Çalışma Grubunun Demografik Özelliklerine İlişkin Bulgular.....	219
3.4. Nicel Araştırma Veri Toplama Aracı.....	221
3.4.1. Nicel Araştırma Verilerinin Toplanması.....	229
3.4.2. Nicel Araştırma Verilerinin Çözümlemesi.....	229
3.5. Nitel Araştırma.....	230
3.5.1. Nitel araştırma Modeli.....	230
3.5.2. Nitel Araştırma Çalışma Grubu.....	231
3.5.3 Nitel Araştırma Veri Toplama Aracı.....	234
3.5.4. Nitel Araştırma Verilerinin Toplanması	236
3.5.5. Nitel Araştırma Verilerinin Çözümlemesi.....	239
BÖLÜM IV.....	242
BULGULAR.....	242
4.1. Yönetici-Öğretmen-Personelden Oluşan Çalışma Grubunun Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeği İle Elde Edilen Görüşlerine İlişkin Bulgular.....	242
4.1.1. Yönetici-Öğretmen-Personelden Oluşan Çalışma Grubunun Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeğinin Toplam ve Alt Boyut Puanlarına İlişkin Tanımlayıcı İstatistik Bulguları.....	242

4.1.1.1 Yönetici-Öğretmen-Personelden Oluşan Çalışma Grubunun Anket Maddeleri ile Toplanan Demografik Özelliklere Göre Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeği Toplam ve Alt Boyut Puanları Farklılıklarını Saptamak Üzere Kullanılan Hipotez Testi Sonuçları.....	244
4.1.1.2.Yönetici-Öğretmen ve Personelin Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeğinin Alt boyutlarına Yönelik Görüşlerine İlişkin Yüzde(%) ve Frekans(f) Bulguları.....	259
4.2. Öğrencilerden Oluşan Çalışma Grubuna İlişkin Bulgular.....	265
4.2.1. Öğrencilerden Oluşan Çalışma Grubunun Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeğine İlişkin Bulgular.....	265
4.2.1.1. Öğrencilerden Oluşan Çalışma Grubunun Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeğinin Toplam ve Alt Boyut Puanlarına İlişkin Tanımlayıcı İstatistik Bulguları.....	265
4.2.2.1. Öğrencilerden Oluşan Çalışma Grubunun Anket Maddeleri ile Toplanan Demografik Özelliklere Göre Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeğinin Toplam ve Alt Boyut Puanları Farklılıklarını Saptamak Üzere Kullanılan Hipotez Testi Sonuçları.....	268
4.2.2.2.Öğrencilerin Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeğinin Altboyutlarına Yönelik Görüşlerine İlişkin Yüzde(%) ve Frekans(f) Bulguları.....	280
4.3. Birinci ve İkinci Çalışma Gruplarının Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeği Toplam ve Tüm Alt Boyut Puan Ortalamalarının Karşılaştırılması.....	286
4.4. Açık Uçlu Sorulara Verilen Yanıtlara İlişkin Bulgular.....	289
4.4.1 Yönetici, Öğretmen ve Personelin Açık Uçlu Sorulara Vermiş Oldukları Yanıtlara İlişkin Bulgular.....	289
4.4.2. Öğrencilerin Açık Uçlu Sorulara Vermiş Oldukları Yanıtlara İlişkin Bulgular.....	291
4.5. Katılımcı (yönetici, öğretmen, personel) Görüşlerine Göre Açık ve Uzaktan Eğitimin Akreditasyonu İle İlgili Sorunlar.....	297
4.6. Katılımcı (yönetici, öğretmen, personel) Görüşlerine Göre Açık ve Uzaktan Eğitimin Akreditasyonuna Yönelik Gerekli Düzenlemeler.....	298
4.7. Nitel Araştırma Kapsamında Yapılan İçerik Analizi Bulguları.....	299
4.7.1. Öğretim Elemanlarının Açık ve Uzaktan Eğitim Öğrencilerine Danışmanlıkta Kullanılan Yöntem ve Araçlara Yönelik Görüşlerine İlişkin Nitel Bulgular.....	299
4.7.2. Öğretim Elemanlarının Açık ve Uzaktan Eğitim Hizmetlerinin Yeterliliğine Yönelik Görüşlerine İlişkin Nitel Bulgular.....	307

4.7.3.Öğretim Elemanlarının Açık ve Uzaktan Eğitim Programlarının Yeterliliği İle Yeterliliğini Arttırmak İçin Neler Yapılabileceğine Yönelik Görüşleri İle İlgili Nitel Bulgular.....	312
4.7.4.Öğretim Elemanlarının Açık ve Uzaktan Eğitim Merkezlerinin Kurumsal Standartlarının Neler Olduğu ve Yeterliliğine Yönelik Görüşlerine İlişkin Nitel Bulgular.....	314
4.7.5. Öğretim Elemanlarının Uzaktan Eğitim Kurumunda Öğrenci Başarısını Ölçme ve Değerlendirmenin Hangi Standartlara Göre Yapıldığı ve Yeterliliğine Yönelik Görüşlerine İlişkin Nitel Bulgular.....	322
4.7.6. Öğretim Elemanlarının Uzaktan Eğitim Hizmetlerini “Şeffaf Olması, Örgüt Yapısı Ve Öğrenci Hizmetleri” Bakımından Değerlendirmelerine Yönelik Görüşleri İle İlgili Nitel Bulgular.....	330
4.7.7.Öğretim Elemanlarının Uzaktan Eğitimde Akreditasyon İhtiyacının Belirlenmesinde Kullanılan Yöntemler, Akreditasyon Yeterlilik Düzeyi ve Akreditasyon İçin Neler Yapılabileceği İle İlgili Görüşlerine İlişkin Nitel Bulgular.....	336
4.7.8.Öğretim Elemanlarının Açık ve Uzaktan Eğitim Programları ile Hizmetlerinin Öğrenci Profili, Özellikleri, Beklenti ve İhtiyaçlarına Uygunluğu İle İlgili Görüşlerine İlişkin Nitel Bulgular.....	341
4.7.9.Öğretim Elemanlarının Açık ve Uzaktan Eğitim Öğrencilerinin Bilgi Kaynağını Kullanma Sıklığı Ve Hangi Bilgi Kaynağının Etkili Olduğuna Yönelik Görüşlerine İlişkin Nitel Bulgular.....	348
4.7.10.Öğretim Elemanlarının Açık ve Uzaktan Eğitim Öğrencilerinin Kurum Hizmetlerinin Yeterliliğine Yönelik Görüşlerine İlişkin Nitel Bulgular.....	353
4.7.11.Öğretim Elemanlarının Açık ve Uzaktan Eğitim Merkezi/Kurumu Ve Uzaktan Eğitim Programları Açmanın Asgari Standartlarının Neler Olduğu Ve Uzaktan Eğitim Kurumunun Standartlara Uygun Olup Olmadığına Yönelik Görüşlerine İlişkin Nitel Bulgular	358
4.7.12.Öğretim Elemanlarının Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Kavramı, Akreditasyona Neden İhtiyaç Olduğu Ve Akreditasyonun Nasıl Olması Gerektiğine Yönelik Görüşleri İle İlgili Nitel Bulgular	364
4.7.13.Öğretim Elemanlarının Ülkemizde Açık ve Uzaktan Eğitimin Akreditasyonunun Geleceğine İlişkin Görüşleri İle İlgili Nitel Bulgular.....	374
4.7.14.Açık ve Uzaktan Eğitim Kurumu ve Programlarının Ulusal ve Uluslararası Düzeyde Akredite Olma Durmu İle Uzaktan Eğitim Kurumunun Akreditasyona Yönelik Çalışmaları ile İlgili Öğretim Elemanlarının Görüşlerine İlişkin Bulgular.....	381
4.7.15.Açık ve Uzaktan Eğitimin Geleceği, Avantajları Ve Dezavantajlarına Yönelik Öğretim Elemanlarının Görüşlerine İlişkin Nitel Bulgular.....	387
4.7.16. Öğretim Elemanlarının Açık ve Uzaktan Eğitimde Kalite Kavramı ile Açık ve Uzaktan Eğitimde Kalitenin Nasıl Sağlanabileceğine Yönelik Görüşlerine İlişkin Bulgular.....	394

BÖLÜM V.....403

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER.....	403
5.1. Sonuç ve Tartışma.....	403
5.1.1. Nicel Araştırma Bulgularına Yönelik Tartışma ve Sonuç	403
5.1.1.1. Birinci Alt Amaca Yönelik Tartışma ve Sonuç.....	406
5.1.1.2. İkinci Alt Amaca Yönelik Tartışma ve Sonuç.....	429
5.1.1.3. Üçüncü Alt Amaca Yönelik Tartışma ve Sonuç.....	436
5.1.1.4. Dördüncü Alt Amaca Yönelik Tartışma ve Sonuç.....	444
5.1.2 Nitel Araştırma Bulgularına Yönelik Tartışma ve Sonuç.....	448
5.1.2.1. Öğretim Elemanlarının Açık ve Uzaktan Eğitim Öğrencilerine Danışmanlıkta Kullanılan Yöntem ve Araçlara Yönelik Görüşlerine İlişkin Sonuç ve Tartışma.....	449
5.1.2.2. Öğretim Elemanlarının Açık ve Uzaktan Eğitim Hizmetlerinin Yeterliliğine Yönelik Görüşlerine İlişkin Sonuç ve Tartışma.....	454
5.1.2.3. Öğretim Elemanlarının Açık ve Uzaktan Eğitim Programlarının Yeterliliğine Yönelik Görüşleri İle İlgili Sonuç ve Tartışma.....	457
5.1.2.4. Öğretim Elemanlarının Açık ve Uzaktan Eğitim Merkezlerinin Kurumsal Standartlarının Neler Olduğuna Yönelik Görüşlerine İlişkin Sonuç ve Tartışma.....	462
5.1.2.5. Öğretim Elemanlarının Açık ve Uzaktan Eğitim Kurumundaki Öğrenci Başarısını Ölçme ve Değerlendirmenin Hangi Standartlara Göre Yapıldığı ve Yeterliliğine Yönelik Görüşlerine İlişkin Sonuç ve Tartışma.....	464
5.1.2.6. Öğretim Elemanlarının Açık ve Uzaktan Eğitim Hizmetlerini “Şeffaflık/Açıklık, Örgüt Yapısı ve Öğrenci Hizmetleri” Bakımından Değerlendirmelerine Yönelik Görüşleri İle İlgili Tartışma ve Sonuç.....	468
5.1.2.7. Öğretim Elemanlarının Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon İhtiyacının Belirlenmesinde Kullanılan Yöntemler, Akreditasyon Düzeyi ve Akreditasyon İçin Neler Yapılabileceği İle İlgili Görüşlerine İlişkin Tartışma ve Sonuç.....	470
5.1.2.8. Öğretim Elemanlarının Açık ve Uzaktan Eğitim Programları ve Hizmetlerinin Öğrenci Profili, Özellikleri, Beklenti ve İhtiyaçlarına Uygunluğu İle İlgili Görüşlerine İlişkin Tartışma ve Sonuç.....	474
5.1.2.9. Öğretim Elemanlarının Açık ve Uzaktan Eğitim Öğrencilerinin Bilgi Kaynağını Kullanma Sıklığı İle Hangi Bilgi Kaynağının Etkili Olduğuna Yönelik Görüşlerine İlişkin Tartışma ve Sonuç.....	477
5.1.2.10. Öğretim Elemanlarının Açık ve Uzaktan Uzaktan Eğitim Öğrencilerinin Kurum Hizmetlerinin Yeterliliğine Yönelik Görüşlerine İlişkin Sonuç ve Tartışma.....	480
5.1.2.11. Öğretim Elemanlarının Açık ve Uzaktan Eğitim Merkezi/Kurumu ve Açık ve Uzaktan Eğitim Programları Açmanın Asgari Standartlarının Neler Olduğu ve Uzaktan Eğitim Kurumunun Standartlara Uygun Olup Olmadığına Yönelik Görüşlerine İlişkin Tartışma ve Sonuç.....	482

5.1.2.12.Öğretim Elemanlarının Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Kavramı, Akreditasyona Neden İhtiyaç Olduğu ve Akreditasyonun Nasıl Olması Gerektiğine Yönelik Görüşleri İle İlgili Sonuç ve Tartışma.....	486
5.1.2.13. Öğretim Elemanlarının Ülkemizde Açık ve Uzaktan Eğitimin Akreditasyonunun Geleceğine İlişkin Görüşleri İle İlgili Tartışma ve Sonuç.....	491
5.1.2.14.Uzaktan Eğitim Kurumları Ve Programlarının Ulusal ve Uluslararası Düzeyde Akredite Olma Durumu İle Akreditasyon İçin Neler Yapılabileceğine Yönelik Öğretim Elemanlarının Görüşlerine İlişkin Sonuç ve Tartışma.....	496
5.1.2.15.Açık ve Uzaktan Eğitimin Geleceği, Avantajları ve Dezavantajlarına Yönelik Öğretim Elemanlarının Görüşlerine İlişkin Tartışma ve Sonuç.....	501
5.1.2.16. Öğretim Elemanlarının Açık ve Uzaktan Eğitimde Kalite Kavramı İle Açık ve Uzaktan Eğitimde Kalitenin Nasıl Sağlanabileceğine Yönelik Görüşlerine İlişkin Sonuç ve Tartışma.....	505
5.2.Öneriler.....	512
5.2.1.Uygulamacılara Yönelik Öneriler.....	512
5.2.2.Araştırmacılara Yönelik Öneriler.....	528
6.KAYNAKÇA.....	530
7.EKLER LİSTESİ.....	555

TABLÖLER LİSTESİ

Tablo 2.1. Dünya’da Mega Üniversiteler.....	36
Tablo 2.2. Açıköğretim Fakültesi Bölümleri.....	46
Tablo 2.3. Dönemlik Kredili Sistemle Öğretim Yapılan Açıköğretim Programları.....	47
Tablo 2.4. Batı Avrupa Açıköğretim Programları.....	48
Tablo 2.5. İkinci Üniversite Kapsamında Kayıt Yaptırılabilir Açıköğretim Programları.....	49
Tablo 2.6. 2010 Yılı Açıköğretim Sistemi Sayısal Veriler.....	50
Tablo 2.7. 2010 ÖSYS Merkezî Yerleştirme Sonuçlarına Göre Açıköğretime Yerleşen Öğrenci Sayıları.....	50
Tablo 2.8. ÖSYS 2011 Merkezî Yerleştirme Sonuçlarına Göre Açıköğretime Yerleşen Öğrenci Sayıları.....	50
Tablo 2.9. 2010-2011 Öğretim Yılı Açıköğretim Öğrenci Sayıları.....	51
Tablo 2.10. 2011-2012 Öğretim Yılı Açıköğretim Fakültesi Dönemlik-Kredili Programları.....	51
Tablo 2.11. AÖF Dönemlik Kredili Uzaktan Eğitim Programları.....	59
Tablo 2.12. Boğaziçi Üniversitesi Yaşamboyu Eğitim Merkezi(BÜYEM) Açık Eğitim ve Kurumsal Eğitim Programları.....	79
Tablo 2.13. İstanbul Aydın Üniversitesi Uzaktan Eğitim Programları.....	94
Tablo 2.14. İstanbul Üniversitesi Uzaktan Eğitim Programları.....	95
Tablo 2.15. Karabük Üniversitesi Uzaktan Eğitim Programları.....	99
Tablo 2.16. Karadeniz Teknik Üniversitesi Uzaktan Eğitim Programları.....	101
Tablo 2.17. Kırıkkale Üniversitesi Uzaktan Uzaktan Eğitim Programları.....	103
Tablo 2.18. Maltepe Üniversitesi Uzaktan Eğitim Programları.....	104
Tablo 2.19. Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Uzaktan Eğitim Merkezinde Açılan Programlar.....	106
Tablo 2.20. Mersin Üniversitesi Uzaktan Eğitim Programları.....	108
Tablo 2.21. Newport Üniversitesi Uzaktan Eğitim Programları.....	110
Tablo 2.22. Sakarya Üniversitesi 2011-2012 Öğretim Yılı Uzaktan Eğitim Programları.....	120
Tablo 2.23. Akreditasyon ve Kalite Güvencesi İçin Eski ve Yeni Paradigmalar.....	128
Tablo 2.24. Yükseköğretimde Kalite Boyutları.....	129
Tablo 2.25. DETC Akreditasyon Süreci Zaman Çizelgesi.....	181
Tablo 2.26. Akreditasyon Süreci İçin Zaman Çizelgesi(Yeniden Akreditasyon).....	182

Tablo 2.27. Distance Education and Training Council Tarafından 2010-2011 Döneminde Akredite Edilen Kurumlar.....	187
Tablo 3.1. Uzaktan Eğitim Kurumunun ve Programından Sorumlu Olan Yönetici, Öğretim Elemanı ve Personelin Cinsiyet Değişkenine Göre Frekans ve Yüzdelik Dağılım.....	217
Tablo 3.2. Uzaktan Eğitim Kurumunun ve Programından Sorumlu Olan Yönetici, Öğretim Elemanı ve Personelin Görev Değişkenine Göre Frekans ve Yüzdelik Dağılım.....	217
Tablo 3.3. Uzaktan Eğitim Kurumunun ve Programından Sorumlu Olan Yönetici, Öğretmen ve Personelin Öğrenim Durumu Değişkenine Göre Frekans ve Yüzdelik Dağılım.....	218
Tablo. 3.4. Uzaktan Eğitim Kurumunun ve Programından Sorumlu Olan Yönetici, Öğretmen ve Personelin Çalışma Süresi Değişkenine Göre Frekans ve Yüzdelik Dağılım.....	218
Tablo 3.5. Uzaktan Eğitim Kurumunun ve Programından Sorumlu Olan Yönetici, Öğretmen ve Personelin Uzaktan Eğitim Program Türü Değişkenine Göre Frekans ve Yüzdelik Dağılım.....	218
Tablo 3.6. Uzaktan Eğitim Kurumunun ve Programından Sorumlu Olan Yönetici, Öğretmen ve Personelin Uzaktan Eğitim (Açıköğretim Fakültesi) Hizmetlerini Yeterli Bulma Düzeyi Değişkenine Göre Frekans ve Yüzdelik Dağılımı.....	219
Tablo 3.7. Uzaktan Eğitim Kurumu Öğrencilerinin Cinsiyet Değişkenine Göre Frekans ve Yüzdelik Dağılım.....	219
Tablo 3.8. Uzaktan Eğitim Kurumu Öğrencilerinin Fakülte Değişkenine Göre Frekans ve Yüzdelik Dağılım.....	220
Tablo 3.9. Uzaktan Eğitim Kurumu Öğrencilerinin Sınıf Değişkenine Göre Frekans ve Yüzdelik Dağılım.....	220
Tablo. 3.10. Uzaktan Eğitim Kurumu Öğrencilerinin Bir İşte Çalışma Durumu Değişkenine Göre Frekans ve Yüzdelik Dağılım.....	220
Tablo 3.11. Uzaktan Eğitim Kurumu Öğrencilerinin Uzaktan Eğitim Program Türü Değişkenine Göre Frekans ve Yüzdelik Dağılım.....	220
Tablo 3.12. Uzaktan Eğitim Kurumu Öğrencilerinin Bilgi Kaynağı Değişkenine Göre Frekans ve Yüzdelik Dağılım.....	221
Tablo 3.13. Uzaktan Eğitim Kurumu Öğrencilerinin Açıköğretim Fakültesi Hizmetlerini Yeterli Bulma Düzeyi Değişkenine Göre Frekans ve Yüzdelik Dağılım.....	221
Tablo 3.14. Ölçek Madde Değerlendirme Aralıkları.....	223
Tablo 3.15. Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeğinin Birinci Faktör Analizi İşlemlerinde Elde Edilen Kaiser-Meyer-Olkin ve Barlett Test Sonuçları.....	223
Tablo 3.16. Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeğinin Birinci Varimax Döndürme (rotated)Yöntemi İle Yapılan Faktör Analizi İşlem Sonuçları.....	224

Tablo 3.17. Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeğinin İkinci Varimax Döndürme (rotated)Yöntemi İle Yapılan Faktör Analizi İşlem Sonuçları.....	225
Tablo 3.18. Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeğinin İkinci Uygulama Varimax Döndürme (rotated)Yöntemi İle Yapılan Faktör Analizi İşlem Sonuçlarına Göre Maddelerin Alt Boyutlara Göre Faktör Yükleri.....	(EK-1)
Tablo 3.19. Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeğinin Alt Boyutları ve onları Oluşturan Maddeler.....	225
Tablo 3.20. Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeğinin Alt Boyutları Arasındaki İlişkiler.....	226
Tablo 3.21. Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeğinin Alt Boyutlarının Test-Tekrar Test Güvenirliği(Devamlılık Katsayıları).....	227
Tablo 3.22. Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeğinin Alt Boyutlarının İç Tutarlılık Katsayıları.....	227
Tablo 3.23. Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeğinin Maddelerin Madde Analiz İşlem Sonuçları.....	(EK-2)
Tablo 3.24. Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeğinin Öğrenci Hizmetleri Alt Boyutu Maddelerin Madde Analiz İşlem Sonuçları.....	(EK-3)
Tablo 3.25. Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeğinin Kalite Güvencesi/Akreditasyon Alt Boyutu Maddelerin Madde Analiz İşlem Sonuçları.....	(EK-3)
Tablo 3.26. Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeğinin Ölçme ve Değerlendirme Alt Boyutu Maddelerin Madde Analiz İşlem Sonuçları.....	(EK-3)
Tablo 3.27. Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeğinin Kurumun Misyonu Alt Boyutu Maddelerin Madde Analiz İşlem Sonuçları.....	(EK-3)
Tablo 3.28. Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeğinin Uzaktan Eğitim Yönetimi Alt Boyutu Maddelerin Madde Analiz İşlem Sonuçları.....	(EK-3)
Tablo 3.29. Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeğinin Uzaktan Eğitim Programı Alt Boyutu Maddelerin Madde Analiz İşlem Sonuçları.....	(EK-3)
Tablo 3.30. Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeğinin Açıklık/ Hesapverebilirlik/Şeffaflık Alt Boyutu Maddelerin Madde Analiz İşlem Sonuçları.....	(EK-3)
Tablo 3.31. Nitel Araştırmaya Katılan Öğretim Elemanlarına İlişkin Demografik Veriler.....	232

Tablo 4.1. Yönetici-Öğretmen-Personelden Oluşan Çalışma Grubunun Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeğinin Toplam ve Alt Boyut Puanları Tanımlayıcı İstatistik Sonuçları.....	242
Tablo 4.2. Yönetici-Öğretmen-Personelden Oluşan Çalışma Grubunun Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeği Toplam ve Alt Boyut Puanları Dağılımları İçin Yapılan Kolmogorov-Smirnov Sonuçları.....	244
Tablo 4.3. Araştırma Grubunun (Yönetici-Öğretmen-Personel) Cinsiyet Değişkenine Göre Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeği Toplam ve Alt Boyut Puanları İçin Yapılan İlişkisiz Grup “t” Testi Sonuçları.....	245
Tablo 4.4. Araştırma Grubunun(Yönetici-Öğretmen-Personel) Görev Değişkenine Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeği Toplam ve Alt Boyut Puanlarının Tanımlayıcı İstatistik Değerleri.....(EK-4)	
Tablo 4.5. Araştırma Grubunun(Yönetici-Öğretmen-Personel) Görev Değişkenine Göre Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeği Toplam ve Alt Boyut Puan Varyansları İçin Yapılan Levene İstatistik Sonuçları.....	246
Tablo 4.6. Araştırma Grubunun(Yönetici-Öğretmen-Personel) Görev Değişkenine Göre Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeği Toplam ve Alt Boyut Puanları İçin Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi(ANOVA) Sonuçları.....	247
Tablo 4.7. Araştırma Grubunun (Yönetici-Öğretmen-Personel) Öğrenim Durumu Değişkenine Göre Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeği Toplam ve Alt Boyut Puanları İçin Yapılan İlişkisiz Grup “t” Testi Sonuçları.....	248
Tablo 4.8. Araştırma Grubunun(Yönetici-Öğretmen-Personel) Çalışma Süresi Değişkenine Göre Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeği Toplam ve Alt Boyut Puanlarının Tanımlayıcı İstatistik Değerleri.....(EK-5)	
Tablo 4.9. Araştırma Grubunun(Yönetici-Öğretmen-Personel) Çalışma Süresi Değişkenine Göre Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeği Toplam ve Alt Boyut Puan Varyansları İçin Yapılan Levene İstatistik Sonuçları.....	249
Tablo 4.10. Araştırma Grubunun(Yönetici-Öğretmen-Personel) Çalışma Süresi Değişkenine Göre Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeği Toplam ve Alt Boyut Puanları İçin Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi(ANOVA) Sonuçları.....	250
Tablo 4.11. Araştırma Grubunun(Yönetici-Öğretmen-Personel) Çalışma Süresi Değişkenine Göre Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeği Ölçme ve Değerlendirme Alt Boyut Puanları İçin Yapılan Scheffe Testi Sonuçları.....	251
Tablo 4.12. Araştırma Grubunun(Yönetici-Öğretmen-Personel) Program Türü Değişkenine Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeği Toplam ve Alt Boyut Puanlarının Tanımlayıcı İstatistik Değerleri.....(EK-6)	

Tablo 4.13. Araştırma Grubunun(Yönetici-Öğretmen-Personel) Program Türü Değişkenine Göre Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeği Toplam ve Alt Boyut Puan Varyansları İçin Yapılan Levene İstatistik Sonuçları.....	252
Tablo 4.14. Araştırma Grubunun(Yönetici-Öğretmen-Personel) Danışmanlık Türü Değişkenine Göre Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeği Toplam ve Alt Boyut Puanları İçin Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi(ANOVA) Sonuçları.....	253
Tablo 4.15. Araştırma Grubunun(Yönetici-Öğretmen-Personel) Program Türü Değişkenine Göre Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeği Toplam ve Alt Boyut Puanları İçin Yapılan Scheffe Testi Sonuçları.....	255
Tablo 4.16. Araştırma Grubunun(Yönetici-Öğretmen-Personel) Açık öğretim Fakültesi Hizmetlerini Yeterli Bulma Düzeyi Değişkenine Göre Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeği Toplam ve Alt Boyut Puanlarının Tanımlayıcı İstatistik Değerleri.....(EK-7)	
Tablo 4.17. Araştırma Grubunun(Yönetici-Öğretmen-Personel) Açıköğretim Fakültesi Hizmetlerini Yeterli Bulma Düzeyi Değişkenine Göre Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeği Toplam ve Alt Boyut Puan Varyansları İçin Yapılan Levene İstatistik Sonuçları.....	256
Tablo 4.18. Araştırma Grubunun(Yönetici-Öğretmen-Personel) Açıköğretim Fakültesi Hizmetlerini Yeterli Bulma Düzeyi Değişkenine Göre Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeği Toplam ve Alt Boyut Puanları İçin Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi(ANOVA) Sonuçları.....	257
Tablo 4.19. Araştırma Grubunun(Yönetici-Öğretmen-Personel) Açıköğretim Fakültesi Hizmetlerini Yeterli Bulma Düzeyi Değişkenine Göre Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeği Toplam ve Alt Boyut Puanları İçin Yapılan Scheffe ve Tamhane Testi Sonuçları.....(EK-16)	
Tablo 4.20. Öğretmen, Yönetici ve Personelden Oluşan Çalışma Grubunun Uzaktan Eğitimin Misyonu/Felsefesi Alt Boyutuna Yönelik Görüşlerinin Yüzde(%) ve Frekans(f) Dağılımları.....	259
Tablo 4.21. Öğretmen, Yönetici ve Personelden Oluşan Çalışma Grubunun Uzaktan Eğitimde Şeffaflık/Açıklık Alt Boyutuna Yönelik Görüşlerinin Yüzde(%) ve Frekans(f) Dağılımları.....	260
Tablo 4.22. Öğretmen, Yönetici ve Personelden Oluşan Çalışma Grubunun Uzaktan Eğitimde Örgüt Yapısı Alt Boyutuna Yönelik Görüşlerinin Yüzde(%) ve Frekans(f) Dağılımları.....	261
Tablo 4.23. Öğretmen, Yönetici ve Personelden Oluşan Çalışma Grubunun Uzaktan Eğitim Yönetimi Alt Boyutuna Yönelik Görüşlerinin Yüzde(%) ve Frekans(f) Dağılımları.....	261
Tablo 4.24. Öğretmen, Yönetici ve Personelden Oluşan Çalışma Grubunun Uzaktan Eğitim Programı Alt Boyutuna Yönelik Görüşlerinin Yüzde(%) ve Frekans(f) Dağılımları.....	262

Tablo 4.25. Öğretmen, Yönetici ve Personelden Oluşan Çalışma Grubunun Uzaktan Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme Alt Boyutuna Yönelik Görüşlerinin Yüzde(%) ve Frekans(f) Dağılımları.....	263
Tablo 4.26. Öğretmen, Yönetici ve Personelden Oluşan Çalışma Grubunun Öğrenci Hizmetleri Alt Boyutuna Yönelik Görüşlerinin Yüzde(%) ve Frekans(f) Dağılımları.....	263
Tablo 4.27. Öğretmen, Yönetici ve Personelden Oluşan Çalışma Grubunun Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Alt Boyutuna Yönelik Görüşlerinin Yüzde(%) ve Frekans(f) Dağılımları.....	264
Tablo 4.28. Uzaktan Eğitim Programındaki Öğrencilerden Oluşan İkinci Çalışma Grubunun Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeği Toplam ve Alt Boyut Puanları Tanımlayıcı İstatistik Sonuçları.....	266
Tablo 4.29. Öğrencilerden Oluşan Çalışma Grubunun Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeği Toplam ve Alt Boyut Puanları Dağılımları İçin Yapılan Kolmogorov-Smirnov Sonuçları.....	267
Tablo 4.30. İkinci Araştırma Grubunun (Öğrenciler) Cinsiyet Değişkenine Göre Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeği Toplam ve Alt Boyut Puanları İçin Yapılan İlişkisiz Grup “t” Testi Sonuçları.....	268
Tablo 4.31. Öğrencilerin Öğrenim Gördükleri Fakülte Türü Değişkenine Göre Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeği Toplam ve Alt Boyut Puanlarının Tanımlayıcı İstatistik Değerleri.....(EK-8)	
Tablo 4.32. Öğrencilerden Oluşan Çalışma Grubunun Fakülte Değişkenine Göre Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeği Toplam ve Alt Boyut Puan Varyansları İçin Yapılan Levene İstatistik Sonuçları.....	270
Tablo 4.33. Öğrencilerden Oluşan Çalışma Grubunun Fakülte Değişkenine Göre Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeği Toplam ve Alt Boyut Puanları İçin Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi(ANOVA) Sonuçları.....(EK-9)	
Tablo 4.34. Öğrencilerin Öğrenim Gördükleri Sınıf Değişkenine Göre Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeği Toplam ve Alt Boyut Puanlarının Tanımlayıcı İstatistik Değerleri.....(EK-10)	
Tablo 4.35. Öğrencilerden Oluşan Çalışma Grubunun Sınıf Değişkenine Göre Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeği Toplam ve Alt Boyut Puan Varyansları İçin Yapılan Levene İstatistik Sonuçları.....	270
Tablo 4.36. Öğrencilerden Oluşan Çalışma Grubunun Sınıf Değişkenine Göre Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeği Toplam ve Alt Boyut Puanları İçin Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi(ANOVA) Sonuçları.....(EK-11)	
Tablo 4.37. İkinci Araştırma Grubunun (Öğrenciler) Bir İşte Çalışma Durumu Değişkenine Göre Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeği Toplam ve Alt Boyut Puanları İçin Yapılan İlişkisiz Grup “t” Testi Sonuçları.....	271

Tablo 4.38. İkinci Araştırma Grubunu Oluşturan Öğrencilerin Uzaktan Eğitim Program Türü Değişkenine Göre Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeği Toplam ve Alt Boyut Puanları İçin Yapılan İlişkisiz Grup “t” Testi Sonuçları.....	273
Tablo 4.39. Öğrencilerin Uzaktan Eğitimde Kullandıkları Bilgi Kaynağı Değişkenine Göre Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeği Toplam ve Alt Boyut Puanlarının Tanımlayıcı İstatistik Değerleri.....	(EK-12)
Tablo 4.40. Öğrencilerden Oluşan Çalışma Grubunun Bilgi Kaynağı Değişkenine Göre Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeği Toplam ve Alt Boyut Puan Varyansları İçin Yapılan Levene İstatistik Sonuçları.....	274
Tablo 4.41. Öğrencilerden Oluşan Çalışma Grubunun Bilgi Kaynağı Değişkenine Göre Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeği Toplam ve Alt Boyut Puanları İçin Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi(ANOVA) Sonuçları.....	275
Tablo 4.42. Öğrencilerden Oluşan Çalışma Grubunun Bilgi Kaynağı Değişkenine Göre Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeği Toplam ve Alt Boyut Puanları İçin Yapılan Scheffe ve Tamhane Testi Sonuçları.....	(EK-13)
Tablo 4.43. Öğrencilerin Açıköğretim Fakültesi Hizmetlerini Yeterli Bulma Düzeyi Değişkenine Göre Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeği Toplam ve Alt Boyut Puanlarının Tanımlayıcı İstatistik Değerleri.....	(EK-14)
Tablo 4.44. Uzaktan Eğitim Öğrencilerinin Açıköğretim Fakültesi Hizmetlerini Yeterli Bulma Düzeyi Değişkenine Göre Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeği Toplam ve Alt Boyut Puan Varyansları İçin Yapılan Levene İstatistik Sonuçları.....	278
Tablo 4.45. Araştırma Grubunu Oluşturan Öğrencilerin Açıköğretim Fakültesi Hizmetlerini Yeterli Bulma Düzeyi Değişkenine Göre Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeği Toplam ve Alt Boyut Puanları İçin Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi(ANOVA) Sonuçları.....	279
Tablo 4.46. Araştırma Grubunun(Yönetici-Öğretmen-Personel) Açıköğretim Fakültesi Hizmetlerini Yeterli Bulma Düzeyi Değişkenine Göre Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeği Toplam ve Alt Boyut Puanları İçin Yapılan Scheffe ve Tamhane Testi Sonuçları.....	(EK-15)
Tablo 4.47. Öğrencilerin Uzaktan Eğitimin Misyonu/Felsefesi Alt Boyutuna Yönelik Görüşlerinin Yüzde(%) ve Frekans(f) Dağılımları.....	280
Tablo 4.48. Öğrencilerin Uzaktan Eğitimde Şeffaflık/Açıklık Alt Boyutuna Yönelik Görüşlerinin Yüzde(%) ve Frekans(f) Dağılımları.....	281
Tablo 4.49. Öğrencilerin Uzaktan Eğitimde Örgüt Yapısı Alt Boyutuna Yönelik Görüşlerinin Yüzde(%) ve Frekans(f) Dağılımları.....	282

Tablo 4.50. Öğrencilerin Uzaktan Eğitim Yönetimi Alt Boyutuna Yönelik Görüşlerinin Yüzde(%) ve Frekans(f) Dağılımları.....	282
Tablo 4.51. Öğrencilerin Uzaktan Eğitim Programı Alt Boyutuna Yönelik Görüşlerinin Yüzde(%) ve Frekans(f) Dağılımları.....	283
Tablo 4.52. Öğrencilerin Uzaktan Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme Alt Boyutuna Yönelik Görüşlerinin Yüzde(%) ve Frekans(f) Dağılımları.....	283
Tablo 4.53. Öğrencilerin Öğrenci Hizmetleri Alt Boyutuna Yönelik Görüşlerinin Yüzde(%) ve Frekans(f) Dağılımları.....	284
Tablo 4.54. Öğrencilerin Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Alt Boyutuna Yönelik Görüşlerinin Yüzde(%) ve Frekans(f) Dağılımları.....	285
Tablo 4.55. Araştırma Grubu Değişkenine Göre Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeği Toplam ve Alt Boyut Puanları İçin Yapılan İlişkisiz Grup “t” Testi Sonuçları.....	286
Tablo 4.56. Araştırma Grubu Değişkenine Göre Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeği Toplam ve Alt Boyut Puanlarına Göre Sıralama.....	287

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1.1. Küresel Dönüşümler.....	1
Şekil 2.1. Hollanda Open Universiteit Web Portalı	26
Şekil 2.2. Danmarks Tekniske Universitet Web Portalı.....	28
Şekil 2.3. Açık Üniversite Web Portalı.....	29
Şekil 2.4. Fern-Universität In Hagen Web Portalı.....	34
Şekil 2.5. Afyon Kocatepe Üniversitesi Uzaktan Eğitim Web Portalı.....	42
Şekil 2.6. Akdeniz Üniversitesi Uzaktan Eğitim Uygulama ve Araştırma Merkezi Web Portalı.....	43
Şekil 2.7. Anadolu Üniversitesi, Açıköğretim Fakültesi Uzaktan Eğitim Programları Web Portalı.....	43
Şekil 2.8. Anadolu Üniversitesi, Açıköğretim e-Öğrenme Portalı.....	52
Şekil 2.9. Anadolu Üniversitesi, e-sertifika Programları Web Portalı.....	59
Şekil 2.10. Ahmet Yesevi Üniversitesi Uzaktan Eğitim Web Portalı.....	61
Şekil 2.11. Ankara Üniversitesi Uzaktan Eğitim Merkezi Web Portalı.....	64
Şekil 2.12. Ankara Üniversitesi Uzaktan Eğitim Merkezine Bağlı Programlar.....	69
Şekil 2.13. Atatürk Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Web Portalı.....	70
Şekil 2.14. Atatürk Üniversitesi, Uzaktan Eğitim Uygulama ve Araştırma Merkezi Web Portalı.....	71
Şekil 2.15. Atılım Üniversitesi Uzaktan Eğitim Web Portalı.....	72
Şekil 2.16. Bahçeşehir Üniversitesi Uzaktan Eğitim Web Portalı.....	72
Şekil 2.17. Bartın Üniversitesi Uzaktan Eğitim Web Portalı.....	73
Şekil 2.18. Beykent Üniversitesi Uzaktan Eğitim Merkezi Web Portalı.....	74
Şekil 2.19. Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi Uzaktan Eğitim Merkezi Web Portalı.....	75
Şekil 2.20. Bilgi Üniversitesi Uzaktan Eğitim MBA Programı.....	76
Şekil 2.21. Bitlis Eren Üniversitesi Uzaktan Eğitim Merkezi Portalı.....	78
Şekil 2.22. Boğaziçi Üniversitesi Uzaktan Eğitim Merkezi ve Yaşamboyu Eğitim Merkezi Web Portalı.....	78
Şekil 2.23. Cumhuriyet Üniversitesi Uzaktan Eğitim Merkezi.....	79
Şekil 2.24. Çukurova Üniversitesi Uzaktan Eğitim Programı.....	80
Şekil 2.25. Dicle Üniversitesi Uzaktan Eğitim Uygulama ve Araştırma Merkezi Web Portalı.....	81
Şekil 2.26. Ege Üniversitesi Uzaktan Eğitim Web Portalı.....	82
Şekil 2.27. Fatih Üniversitesi Uzaktan Eğitim Uygulama ve Araştırma Merkezi Web Portalı.....	86

Şekil 2.28. Fırat Üniversitesi Uzaktan Eğitim Merkezi Web Portalı.....	87
Şekil 2.29. Gazi Üniversitesi Uzaktan Eğitim Meslek Yüksekokulu Web Portalı.....	89
Şekil 2.30. Işık Üniversitesi Uzaktan Eğitim Web Portalı.....	92
Şekil 2.31. İnönü Üniversitesi Uzaktan Eğitim Araştırma ve Uygulama Merkezi Web Portalı.....	92
Şekil 2.32. İstanbul Arel Üniversitesi Uzaktan Eğitim Merkezi Web Portalı.....	93
Şekil 2.33. İstanbul Aydın Üniversitesi Uzaktan Eğitim Merkezi Web Portalı.....	94
Şekil 2.34. İstanbul Üniversitesi Uzaktan Eğitim Merkezi Web Portalı.....	95
Şekil 2.35. İstanbul Üniversitesi Açık ve Uzaktan Eğitim Fakültesi Web Portalı.....	96
Şekil 2.36. İstanbul Teknik Üniversitesi Uzaktan Eğitim Merkezi Web Portalı.....	98
Şekil 2.37. Karabük Üniversitesi Uzaktan Eğitim Uygulama ve Araştırma Merkezi Web Portalı.....	99
Şekil 2.38. Karadeniz Teknik Üniversitesi Uzaktan Eğitim Uygulama ve Araştırma Merkezi Web Portalı.....	99
Şekil 2.39. Kırıkkale Üniversitesi Uzaktan Eğitim Merkezi Web Portalı.....	101
Şekil 2.40. Kocaeli Üniversitesi Uzaktan Eğitim Programları Web Portalı.....	102
Şekil 2.41. Maltepe Üniversitesi Uzaktan Eğitim Birimi.....	103
Şekil 2.42. Marmara Üniversitesi Uzaktan Eğitim Merkezi Web Portalı.....	104
Şekil 2.43. Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Uzaktan Eğitim Araştırma ve Uygulama Merkezi Web Portalı.....	106
Şekil 2.44. Mersin Üniversitesi Uzaktan Eğitim Uygulama ve Araştırma Merkezi Web Portalı.....	107
Şekil 2.45. Namık Kemal Üniversitesi Uzaktan Eğitim merkezi Web Portalı.....	108
Şekil 2.46. Newport Uluslararası Üniversitesi Uzaktan Eğitim Programları Web Portalı.....	109
Şekil 2.47. Okan Üniversitesi Uzaktan Eğitim Web Portalı.....	110
Şekil 2.48. Ondokuz Mayıs Üniversitesi Uzaktan Eğitim Merkezi.....	111
Şekil 2.49. Orta Doğu Teknik Üniversitesi Uzaktan Eğitim Programları Portalı.....	111
Şekil 2.50. Sakarya Üniversitesi Uzaktan Eğitim Araştırma ve Uygulama Merkezi Web Portalı.....	115
Şekil 2.51. Selçuk Üniversitesi Uzaktan Eğitim Portalı.....	121
Şekil 2.52. Süleyman Demirel Üniversitesi, Uzaktan Eğitim Meslek Yüksekokulu Web Portalı.....	123
Şekil 2.53. Trakya Üniversitesi Uzaktan Eğitim Merkezi Web Portalı.....	124
Şekil 2.54. Uşak Üniversitesi Uzaktan Eğitim Meslek Yüksekokulu Web Portalı.....	125

Şekil 2.55. Yıldız Teknik Üniversitesi Uzaktan Eğitim Merkezi Web Portalı.....	125
Şekil 2.56. Zirve Üniversitesi Uzaktan Eğitim Sistemi Portalı.....	126
Şekil 2.57. Yükseköğretimde Akreditasyon Süreci.....	140
Şekil 2.58. Yükseköğretimde Akreditasyon Konseyi(CHEA) Web Portalı.....	145
Şekil 2.59. ABD’de Akreditasyon Sistemi.....	145
Şekil 2.60. Avrupa Ülkelerinde Kalite Güvence Sistemleri.....	159
Şekil 2.61. Avrupa Ülkelerinde Kalite Güvence Ajansları.....	159
Şekil 2.62. Yükseköğretim Kurumlarında Akademik Değerlendirme ve Kalite Geliştirme Ana Süreç Haritası.....	165
Şekil 2.63. Yükseköğretimde e-Dönüşüm.....	171
Şekil 2.64. DETC Web Portalı.....	173
Şekil 2.65. Accreditation Council for Distance Education(ACTDE).....	189
Şekil 2.66. Uluslararası Akreditasyon Örgütü(IAO) Web Protalı.....	195
Şekil 2.67. Sürekli Eğitim ve Öğretim Akreditasyon Konseyi (ACCET), Web Portalı.....	198
Şekil 2.68. Açık ve Uzaktan Öğrenme Kalite Konseyi(ODLQC) Web Portalı.....	202
Şekil 2.69. Açık ve Uzaktan Öğrenme (ODL) Programlarının Sunulmasında Hazırlık Değerlendirmesi İçin 4 Aşamalı Bir Çerçeve.....	204
Şekil 2.70. e-öğrenme Modelleri.....	205
Şekil 2.71. Massachusetts Institute of Technology Web Portalı.....	207
Şekil 2.72. Open Courseware Consortium Portalı.....	208
Şekil 2.73. Ulusal Açık Ders Malzemeleri Portalı.....	209
Şekil 2.74. UMYIS’de Yer Alan Aktörler İle Fonksiyonları Arasındaki İlişki.....	210
Şekil 2.75. Gelişmekte Olan Ülkelerde Yenilik ve Etkileri.....	212
Şekil 4.1. Uzaktan Eğitim Program Sayıları.....	397
Şekil 4.2. Uzaktan Eğitim Öğrenci Sayıları.....	398
Şekil 5.1. Teknolojik Gelişmeye Bağlı Öğrenme Trendleri.....	451

GRAFİKLER LİSTESİ

Grafik 4.1. Yönetici-Öğretmen-Personelden Oluşan Çalışma Grubunun Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeğinin Toplam Puanları İçin Çizilen Histogram Grafik.....	243
Grafik 4.2. Öğrencilerden Oluşan Çalışma Gurubunun Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeği Toplam Puanları İçin Çizilen Histogram Grafik.....	267

KISALTMALAR

AB: Avrupa Birliği.

U.E: Uzaktan Eğitim.

UZEM: Uzaktan Eğitim Merkezi.

ACTDE: Uzaktan Eğitim Akreditasyon Konseyi (Accreditation Council for Distance Education).

ACCET: Sürekli Eğitim ve ğretim Akreditasyon Konseyi(Accrediting Council for Continuing Education and Training).

AF: Açıköğretim Fakültesi.

AUZEF: Açık ve Uzaktan Eğitim Fakültesi.

ABD: Amerika Birleşik Devletleri.

ABET: Mühendislik ve Teknoloji için Akreditasyon Kurulu.

ADEK: Akademik Değerlendirme ve Kalite Geliştirme Kurulu.

ENQA: Yükseköğretimde Avrupa Kalite Güvence Ağı (European Network for Quality Assurance in Higher Education).

CDEA: Uzaktan Eğitim Akreditasyon Komitesi (Committee for Distance Education Accreditation).

CHEA: Yüksek Eğitimde Akreditasyon Kurulu (Council for Higher Education Accreditation).

DETC: Uzaktan Eğitim ve ğretim Konseyi (Distance Education and Training Council).

IAO: Uluslararası Akreditasyon Birliği (International Accreditation Organization).

LMS: ğrenim Yönetim Sistemi (Learning Management System).

MEB: Millî Eğitim Bakanlığı.

MÜDEK: Mühendislik Eğitim Programları Değerlendirme ve Akreditasyon Derneği.

ODLQC: Açık ve Uzaktan ğrenme Kalite Konseyi (Open & Distance Learning Quality Council).

YÖDEK: Yükseköğretim Akademik Değerlendirme ve Kalite Geliştirme Komisyonu.

YK: Yükseköğretim Kurulu.

ÖSYM: lme, Seçme ve Yerleştirme Merkezi.

UNESCO: Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür rgt.

BÖLÜM I

1.1. Giriş

Bu bölümde “Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyinin İncelenmesi” konulu araştırmanın problem durumu, amacı, önemi, sınırlılıkları ve sayıltıları ile araştırmada yanıt aranan sorular yer almaktadır.

1.2. Problem Durumu

Şekil 1.1. Küresel Dönüşümler (Özkul, 2010).

Dünyada tarım toplumundan, sanayi toplumu, bilgi toplumu ve ağ toplumuna doğru hızlı bir şekilde küresel dönüşüm yaşanmaktadır(Şekil 1.1.). Ağ toplumu ile birlikte eğitim alanında da çok önemli gelişmeler gerçekleşmektedir. Eğitim uygulamaları artık teknoloji tabanlı gerçekleştirilmektedir. Bireyler bulundukları herhangi bir yerde ve zamanda eğitim uygulamalarına katılabilmekte ve her türlü bilgiye erişebilmektedir. Teknolojinin gelişmesine bağlı olarak, internet tabanlı uygulamalar ve eğitimde mobil uygulamalar gün geçtikçe yaygınlaşmaktadır.

Eğitim kurumlarının, bilgi ve iletişim teknolojileri ile bütünleşmesi sonucunda idarî alanda e-yönetim, akademik alanda ise e-öğrenme olarak adlandırabileceğimiz büyük bir e-dönüşüm yaşanmaktadır. Türkiye’de son yıllarda uzaktan eğitim veren üniversitelerin sayısında çok önemli artışlar görülmektedir. Dünyada ve ülkemizde üniversitelerin büyük bir çoğunluğunun örgün öğrenim öğrencilerine de uzaktan eğitim hizmeti götürmeye çalıştıkları görülmektedir. Bu gelişmede internet hizmetlerinin yaygınlaşmasının çok önemli bir etkisi olduğu bilinmektedir.

Günümüzde pek çok geleneksel eğitim kurumu, daha çok öğrenciye kaliteli bir eğitim hizmeti sunabilmek için yüz yüze eğitim programlarının yanı sıra çok sayıda uzaktan eğitim programı da sunmaya çalışmaktadır (Lezberg 1998; Stella ve Gnanam, 2004).

Ülkemizde, son yıllarda üniversitelerin uzaktan eğitim yapılanması içine girmekte oldukları, uzaktan eğitim merkezi, uzaktan eğitim programları ve Açıköğretim Fakültesi açmak için YÖK'e müracaat etmekte oldukları görülmektedir. Ayrıca, açıköğretim yapılanması dışında internete dayalı uzaktan eğitim uygulamalarının da yaygınlaşmakta olduğu görülmektedir. Buna bağlı olarak uzaktan öğrenim görmek isteyen öğrenci sayısında da önemli artışlar yaşanmaktadır.

Seok (2007), teknolojiye meydana gelen hızlı değişimin, eğitim ortamlarının da yeniden düzenlenmesini sağladığını, eğitim etkinliklerinin artık bireylerin bulunduğu ortamlara taşındığını belirtmektedir. Ayrıca, Dijital Çağ ile birlikte hızlı değişimin eğitim hizmetlerine erişim imkânlarını arttırdığına vurgu yapmaktadır.

Ülkemizde yükseköğretim kurumlarının uzaktan eğitim programı, uzaktan eğitim merkezi, Açık ve Uzaktan Eğitim Fakültesi açabilmelerinde akreditasyon/kalite güvencesi sistemi esas alınmamaktadır. YÖK'ün bünyesinde oluşturulmuş bulunan Uzaktan Eğitim Komitesinin yapacağı değerlendirme sonrasında YÖK genel kurulunun resmî onayı ile uzaktan eğitim merkezi ve uzaktan eğitim programları açılabilir.

Özkul ve Latchem (2011)'a göre; uzaktan öğretim programlarının onayı için yapılan değerlendirme çalışmalarında kurumsal politikalar, yapısal düzenlemeler, program ve içerik geliştirme çalışmaları ile ders sunum süreci olmak üzere dört aşamada geliştirilen performans göstergeleri kullanılmaktadır.

Uzaktan eğitim yapan kurum sayısı ve bu kurumlarda öğrenim görmek isteyen öğrenci sayısındaki artışa rağmen, bu programların ve öğretim etkinliklerinin kalitesinin de artırılmasına ve uzaktan eğitim uygulamalarında bir kalite güvencesi sisteminin kurulmasına yönelik çabalara ihtiyaç bulunmaktadır. Ancak, ülkemizde uzaktan eğitim yapan kurumların, öğretim programlarının ve diğer hizmetlerinin akreditasyonunu sağlayacak bir kurum henüz oluşturulamamıştır. Bologna süreci ile birlikte uzaktan eğitim uygulamalarında ulusal bir akreditasyon sisteminin kurulması zorunluluk haline gelmiştir. Ülkemizde henüz uzaktan eğitim uygulamalarına yönelik bir kalite güvencesi ve akreditasyon uygulamasının nasıl gerçekleştirileceğine yönelik somut bir çalışma,

uygulama ortaya konulamamıştır. Türkiye’de 1980’li yılların ortasından itibaren özellikle açıköğretim uygulamalarında temel politika olarak, üniversitelerin önündeki yığılmaların önlenmesi, olabildiğince fazla öğrenci kitlesinin yükseköğretim olanaklarından yararlanmasının sağlanarak üniversite mezunu birey sayısının artırılması, yani yükseköğretimde kapasite yaratılması esas alınmıştır. Bu uygulama, değişik alanlarda, özellikle uzaktan eğitim yoluyla öğretmen yetiştirme de dahil olmak üzere hızla devam etmiştir. Bu niceliksel gelişmeye karşılık, uzaktan yükseköğretimde niteliği arttırmaya yönelik çabaların aynı hızda gerçekleşmediğini görmekteyiz.

Özkul ve Latchem (2011)’in de belirttiği gibi, Türkiye’de uzaktan eğitimde kaliteyi sağlama çalışmalarından daha çok, erişim, eşitlik ve kapasite yaratma çalışmalarına önem verilmiştir. Uzaktan yükseköğretimde kalitenin sağlanabilmesinin önemli yöntemlerinden biri de uzaktan eğitimde kalite güvencesi ve akreditasyon uygulamalarıdır.

Latchem, Özkul, Aydın ve Mutlu (2006), Türkiye’de uzaktan eğitim uygulamalarında kalite güvencesi sistemine ihtiyaç bulunduğunu ve kalite güvencesi konusuna öncelik verilmesi gerektiğini belirtmektedirler.

Ülkemizde her alanda yaşanan e-dönüşüm, beraberinde önemli düzenlemelerin yapılmasını da gerekli kılmaktadır. Özellikle ülkemizin uzaktan eğitim altyapısında, uzaktan eğitimin organizasyonu, yönetimi, yönetsel ve teknolojik anlamda insan kaynaklarının geliştirilmesi, ekonomik ve bilimsel teşviklerin sağlanması, büyük önem taşımaktadır. Ayrıca, açık ve uzaktan eğitim ile ilgili bazı temel yasal ve akademik tanımlamaların yapılarak hayata geçirilmesi, uzaktan eğitimde kalite çalışmalarına hız verilerek, uzaktan eğitimin akreditasyonu ve denkliğine yönelik düzenlemelerin bir an önce gerçekleştirilmesine ihtiyaç bulunmaktadır. Örgün eğitimde olduğu gibi uzaktan eğitimde de öğrenci başarısını ölçme ve değerlendirme konusunda önemli düzenlemelerin yapılması gerekliliği bulunmaktadır. Öğrencilerin öğrenim ücretleri, ders vermekte olan öğretim elemanlarının ise ders ücretlerinin gerek yasal olarak gerekse akademik, ekonomik ve statü bakımından düzenlenmesi ve kurumlararası standardizasyonun sağlanması ihtiyacı bulunmaktadır. Açık ve uzaktan eğitimde belirtilen bu ihtiyaç alanlarının giderilerek niteliğin sağlanmasının en önemli yollarından biri uzaktan eğitimde akreditasyon uygulamalarıdır.

Lockee, Burton ve Potter (2010)'ın da belirttiği gibi; son dönemde uzaktan eğitim yoluyla sunulan derslerin kalitesi konusunda ortaya çıkan endişelerin ortadan kaldırılmasına yönelik olarak yükseköğretimde kalite değerlendirme çalışmalarının artması paralelinde, uzaktan eğitimde kalite değerlendirme süreci ile birlikte akreditasyon konusu gündeme gelmektedir.

Uzaktan öğretim yapan kurumların yöneticileri ile bu programlardan yararlanmakta olan öğrencilerin uzaktan eğitim programlarının akreditasyonuna yönelik görüşlerinin öğrenilmesine ihtiyaç bulunmaktadır. Ayrıca, mevcut uzaktan eğitim programlarının akreditasyon yeterlilik düzeylerinin tesbit edilmesi ile bu alandaki mevcut durumun belirlenerek alanın geliştirilmesine büyük katkılar sağlayacağı düşünülmektedir.

1.3. Amaçlar

Bu araştırmanın temel amacı, Türkiye’de Açık ve Uzaktan Eğitim alanında akreditasyon yeterlilik düzeyini öğretmen, öğrenci, yönetici, personel ve öğretim elemanlarının görüşlerine göre belirlemek ve bu konudaki eksikliklerin giderilmesine yönelik öneriler geliştirmektir.

Bu araştırmanın temel amacı doğrultusunda ölçek yardımıyla aşağıda yer alan sorulara yanıt aranmaya çalışılmıştır:

1)Türkiye’de açık ve uzaktan eğitimde, akreditasyon yeterliliği yönetici, öğretmen, personel ve öğrenci görüşlerine göre hangi düzeydedir?

a)Uzaktan eğitimde örgüt yapısı alanında akreditasyon yeterliliği ne düzeydedir?

b)Uzaktan eğitimde öğrenci hizmetleri alanında akreditasyon yeterliliği ne düzeydedir?

c)Uzaktan eğitimde kalite güvencesi/akreditasyon alanında akreditasyon yeterliliği ne düzeydedir?

d)Uzaktan eğitimde ölçme ve değerlendirme alanında akreditasyon yeterliliği ne düzeydedir?

e) Uzaktan eğitimin misyonu/felsefesi alanında akreditasyon yeterliliği ne düzeydedir?

f) Uzaktan eğitim yönetimi alanında akreditasyon yeterliliği ne düzeydedir?

g) Uzaktan eğitim programı alanında akreditasyon yeterliliği ne düzeydedir?

h) Uzaktan eğitimde açıklık/şeffaflık alanında akreditasyon yeterliliği ne düzeydedir?

2)Yönetici, öğretmen ve personelin sahip oldukları demografik özelliklerine göre Türkiye’de açık ve uzaktan eğitime yönelik algıladıkları akreditasyon yeterlilik düzeyi farklılaşmakta mıdır?

3)Öğrencilerin sahip oldukları demografik özelliklerine göre, Türkiye’de açık ve uzaktan eğitime yönelik algıladıkları akreditasyon yeterlilik düzeyi farklılaşmakta mıdır?

4)Yönetici, öğretmen ve personel ile öğrencilerin Türkiye’de açık ve uzaktan eğitimde akreditasyon yeterlilik düzeyine yönelik algılamaları arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık var mıdır?

5)Yönetici, öğretmen, personel ve öğrenci görüşlerine göre, Türkiye’de açık ve uzaktan eğitimde akreditasyon ile ilgili sorunlar nelerdir?

6)Yönetici, öğretmen, personel ve öğrenci görüşlerine göre Türkiye’de açık ve uzaktan eğitimde akreditasyona yönelik olarak ne tür düzenlemelere ihtiyaç bulunmaktadır?

Anket formunda ölçeğin son bölümüne “açık ve uzaktan eğitim” ile ilgili belirtmek istediğiniz görüşleriniz varsa lütfen ilgili yerlere yazınız? İfadesine ek olarak 3 adet açık uçlu soruya yer verilmiştir. Bu sorular şu şekilde belirtilmiştir:

1.Uzaktan eğitim kurumlarının daha etkili yönetimi için gelecekte nelere ihtiyaç duyulacaktır?

2.Ülkemizde, uzaktan eğitim kurumları ve programlarının sayısının artmasının gelecekte ne gibi etkileri olacaktır?

3.Uzaktan eğitimde kalite nasıl sağlanır? Uzaktan eğitimde kalite için nelere ihtiyaç bulunmaktadır?

Bu açık uçlu sorular aynı zamanda alt amaçlar olarak belirlenmiştir. Yönetici, öğretmen, personel ve öğrencilerin bu alt amaçların paralelindeki açık uçlu sorulara verdikleri yanıtlar ile ülkemizde açık ve uzaktan eğitim kurumları ve programlarının daha etkili yönetilmesi için nelere gereksinim duyulduğunun belirlenmesi, açık ve uzaktan eğitim uygulamalarının yaygınlaşmasının ne gibi etkilerinin olacağının belirlenmesi ve açık uzaktan eğitimde kalitenin/niteliğin nasıl sağlanabileceğine ilişkin görüşlerin öğrenilmesi hedeflenmiştir.

1.4.Önem

Uzaktan öğretimdeki gelişmeler paralelinde yükseköğretimde önemli değişimler yaşanmaktadır. Değişik üniversitelerin son yıllarda uzaktan eğitime dayalı öğretim programları açtıkları veya sadece uzaktan öğretime yönelik fakülte kurmak amacıyla YÖK’e müracaat ettikleri görülmektedir.

Türkiye’de üniversitelerimizin büyük bir bölümünün uzaktan eğitim merkezi, uzaktan eğitim birimi, uzaktan eğitim programı veya açık ve uzaktan eğitim fakültesi kurabilmek için önemli çabaları olduğu görülmektedir. Şu anda ülkemizde 50’nin üzerinde üniversitede açık ve uzaktan öğrenme alanında eğitim hizmeti yürütülmektedir. Uzaktan eğitim, artık bir lüks değil, zorunluluk haline gelmiş bulunmaktadır. Açık ve uzaktan eğitimde öğrenim gören öğrenci sayısı gün geçtikçe artmaktadır. Örgün öğretim programlarındaki bazı dersler de karma eğitim(blended) yöntemiyle uzaktan eğitim olarak verilmektedir.

Ancak, gerek dünyada, gerekse ülkemizde açık ve uzaktan eğitim alanında özellikle nicel olarak yaşanan bu hızlı değişme ve gelişmeler beraberinde nitelik kavramını da gündeme getirmektedir. Açık ve uzaktan eğitimde yaşanan nicel gelişmeler belki ilk aşamada niteliğin ön plana alınmasını ertelemiş olsa da, gelecekte açık ve uzaktan eğitimde kalite, ilk sorgulanması ve dikkate alınması gereken temel konulardan biri olacaktır/olmalıdır. Açık ve uzaktan eğitimde kalitenin sağlanması ise bu alanın akreditasyonu ile mümkün olacaktır. Açık ve uzaktan eğitimde akreditasyon uygulamaları, Türkiye’de oldukça yeni ve gelişmeye açık/geliştirilmesi gereken alanlardır. ABD’de uzaktan eğitim kurumlarının akreditasyonunu gerçekleştiren ulusal ve bölgesel bağımsız kuruluşlar bulunmaktadır. Ancak, ülkemizde henüz açık ve uzaktan eğitimde akreditasyonun nasıl olabileceğine ilişkin somut bir çalışma olduğu söylenemez. Bu konuda yapılmakta olan çalıştaylar, toplantılar ise henüz başlangıç ve girişim aşamasındadır. YÖK’ün bünyesinde bu alana yönelik girişimler olduğu bilinmektedir. Ancak, somut bir ürün ortaya çıktığını söylemek henüz erkendir. Ülkemizde, henüz akredite olmuş bir uzaktan eğitim kurumu, programı olmasa da bu araştırma kapsamında belirlenmeye çalışılan uzaktan eğitim kurumlarının akreditasyon yeterlilik düzeyi ile öncelikle gelecekte akredite olacak ve bu konuda çalışmalar yapması muhtemel olan uzaktan eğitim kurumlarının başlangıç(giriş) düzeyi akreditasyon(ön akreditasyon) yeterlilik düzeylerini belirlemelerine, ön akreditasyona yönelik çalışmalarına katkı sağlaması bakımından önemli olduğu düşünülmektedir.

Bu çalışma, açık ve uzaktan eğitimin akreditasyonu konusunda yapılan ilk araştırmalardan biri olarak, yönetici, öğretmen, personel ve öğrencilerin açık ve uzaktan eğitimde akreditasyon yeterlilik düzeyine ilişkin görüş ve önerilerini öğrenerek bu alana yeni bir bakış açısı getirmesi bakımından önem taşımaktadır. Ayrıca, bu araştırma

uzaktan eğitim merkezi, uzaktan eğitim birimi, uzaktan eğitim programı ile açık ve uzaktan eğitim fakültelerinde görevli bulunan, ders veren ve konuyla ilgilenen öğretim elemanlarının açık ve uzaktan eğitimin akreditasyonuna yönelik görüşlerinin öğrenilerek alana yönelik öneriler geliştirilmesi bakımından da ayrı bir önem arz etmektedir.

Bu araştırmanın ülkemizde uzaktan eğitim alanında, özellikle akreditasyonun sağlanmasına yönelik olarak karar vericilere, üniversitelere, açık ve uzaktan eğitimde akreditasyon konusunda çalışan bilim insanlarına katkılar sağlayacağı düşünülmektedir.

1.5. Sayıtlar

2. “Uzaktan Eğitim”, eğitim alanında kullanılan önemli programlardan biridir.
3. Tüm eğitim sistemlerinde olduğu gibi; Gelişen sistem anlayışı gereği, uzaktan eğitim programlarının da gelişme ihtiyaçları bulunmaktadır.
4. Akreditasyon konusu, günümüzde eğitim alanı başta olmak üzere, gelecekte özellikle açık ve uzaktan eğitimde büyük önem kazanacaktır.
5. Açık ve uzaktan eğitimde akreditasyon yeterlilik düzeyinin belirlenmesi, bilimsel olarak ölçülebilir bir özellik ve önemli bir ihtiyaçtır.
6. Açık ve uzaktan eğitimde akreditasyon yeterlilik düzeyini belirleme ölçeği ile elde edilen veriler; araştırma problemi ve alt problemini aydınlatacak niteliktedir.
7. Yönetici, öğretmen, personel ve öğrenciler veri toplama aracındaki sorulara verdikleri yanıtlarında samimidirler.
8. Nicel araştırma örnekleme evreni temsil edecek yeterliliktedir.
9. Nitel araştırma kapsamında kullanılan yarı yapılandırılmış görüşme soruları literatür taraması, uzman görüşleri ve nicel araştırma bulgularına göre oluşturulmuştur. Yarı yapılandırılmış görüşme formunda yer alan açık uçlu soruların uzaktan eğitim alanında görevli öğretim elemanlarının açık ve uzaktan eğitimde akreditasyon alanına yönelik görüşlerini belirlemeyi sağlayacak nitelikte olduğu kabul edilmektedir.
10. Araştırmacının, araştırmanın her safhasında nesnellik, açıklık ve doğruluk ilkelerine göre hareket ettiği kabul edilmektedir.

1.6.Sınırlılıklar

1. Akreditasyon konusu, yükseköğretimde açık ve uzaktan öğretim programları ile sınırlı tutulmuştur.
2. Araştırma 2010-2011 öğretim yılında yapılan uygulamalar ile sınırlıdır.
3. Araştırma ile edilen veriler, araştırma kapsamında geliştirilerek kullanılan “Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeği” kapsamındaki sorulara verilen yanıtlar ile sınırlıdır.
4. Nicel araştırma kapsamında, “Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeği” ile elde edilen verilerin bir bölümü özel kurslarda görevli bulunan ve uzaktan eğitim alanında çalışan yönetici, öğretmen ve personel görüşleri ile sınırlıdır.
5. Nicel araştırma kapsamında, “Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeği” ile öğrencilerden elde edilen veriler, Anadolu Üniversitesi, Açıköğretim, İşletme ve İktisat Fakültelerine kayıtlı bulunan ve İstanbul İlinde özel kurslara devam eden öğrencilerin sorulara verdikleri yanıtlar ile sınırlıdır.
6. Nicel araştırma kapsamında, “Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeği” ile öğrenci görüşleri alınırken özel kurslara devam etmeyen öğrenciler kapsam dışında tutulmuştur.
7. Nitel araştırma kapsamında toplanan veriler, uzaktan eğitim alanında görevli, ders veren öğretim elemanlarının görüşleri, yarı yapılandırılmış görüşme formundaki sorulara verdikleri yanıtlar ile sınırlıdır.
8. Nitel araştırma kapsamında elde edilen verilerin 5’i elektronik ortamda(Skype ve LMS), yapılan görüşme ile, 1’i se e-posta yoluyla elde edilmiştir.

1.7.Tanımlar

Uzaktan Eğitim: Uzaktan eğitim, pek çok öğretim işlevinin, eğitici ve öğrencinin birbirinden uzakta oldukları bir ortamda yapıldığı resmî bir eğitim biçimidir (Verduin ve Clark, 1994).

Kaynak ile alıcılarının öğrenme-öğretme süreçlerinin büyük bir bölümünde birbirlerinden ayrı (uzak) ortamlarda bulunduğu, alıcılarına “öğretim yaşı, amaçları, zamanı, yeri ve yöntemi” vb. açılardan “bireysellik”, “esneklik” ve “bağımsızlık” olanağı tanıyan,

öğrenme-öğretme süreçlerinde; yazılı ve basılı materyaller, işitsel araçlar (telefon, radyo), görsel-işitsel teknolojiler (televizyon, video) ve yüz yüze eğitim(akademik danışmanlık) gibi materyal, araç, teknoloji ve yöntemlerin kullanıldığı, kaynak ile alıcılar arasındaki iletişim ve etkileşimin ise televizyona ve bilgisayara dayalı etkileşimli/tümleşik teknolojilerle sağlandığı planlı ve sistematik bir eğitim teknolojisi uygulamasıdır (Uşun, 2006, s.7-8).

Uzaktan eğitim, bireylere yaşadıkları yerde, düşük maliyetli, zaman ve mekân kısıtlaması olmadan, bireysel öğrenme hızlarına göre, özel yöntemlerle eğitim imkânı sunmaktadır (Hızal, 1983; Kaya, 2002; İşman, 2005; Uşun, 2006).

Akreditasyon: Bir ürün veya hizmetin ulusal veya uluslararası belirli standartlarda olduğunun belgelenmesi, periyodik olarak incelenerek sürekliliğinin sağlanması sürecidir.

Akreditasyon, bir kuruluş veya kişinin belirli görevleri yapmakta yeterli olduğunun biçimsel olarak tanınmasıdır (Peker, 1996, s.22).

LMS (Learning Management System; Öğrenim Yönetim Sistemleri, ÖYS): Özellikle uzaktan eğitim uygulamalarında öğrenme aktivitelerinin yönetimini sağlamak amacıyla hazırlanan yazılımlardır.

Moodle(Modular Object Oriented Dynamic Learning Enviroment= Esnek Nesne Yönelimli Dinamik Öğrenme Ortamı): Açık kaynak kodlu bir uzaktan eğitim sistemidir.

CMS (Content Mangement System): İçerik Yönetim Sistemi

Mobil Öğrenme (m-learning, m-öğrenme): Her türlü verinin ve bilginin mobil araçlar yardımıyla elde edilmesi, kullanılması ve paylaşılmasında kullanılan yöntemlerdir.

Web Tabanlı Uzaktan Eğitim: Web teknolojileri yardımıyla gerçekleştirilen uzaktan eğitim uygulamalarıdır.

BÖLÜM-II

ALANYAZIN

VE KURAMSAL ÇERÇEVE

2.1.Uzaktan Eğitimin Gelişimi

İlk olarak Wisconsin Üniversitesi'nin 1892 yılı kataloğunda geçmiş olan “uzaktan eğitim” terimi (Distance Education), yine ilk kez aynı üniversitenin yöneticisi William Lighty tarafından 1906 yılında yazılan bir yazıda kullanılmıştır. Daha sonra bu terim (Fernunterricht), Alman eğitimci Otto Peters tarafından 1960 ve 1970’lerde Almanya’da tanıtılmış ve Fransa’da uzaktan eğitim kurumlarına isim (Teleenseignement) olarak uygulanmıştır (Verduin ve Clark, 1994).

Uzaktan eğitim 1892 yılında akademik olarak tanındığı zaman üniversite düzeyinde ilk uzaktan eğitim programı ise Chicago Üniversitesinde hazırlanmıştır (Hansen, 2001, Aktaran: Casey, 2008, s.46).

1960’ların sonunda ortaya atılan ömür boyu eğitim kavramı yeni pedagojik ve andragojik modellerin bulunmasına yol açmış ve eğitim programları daha esnek ve açık hale gelmiştir. Uzaktan ve açık öğrenme felsefesi, eğitimin ve bilginin doğasında toplumsallık olduğu temeliyle yeni bir düşünme sistemi yaratmış, bu sistem internet ağının gelişmesiyle birleştirilerek 1990’ların sonunda büyük bir kültürel atılıma neden olmuştur (Ebranati, 2007, s.35).

Uzun yıllardır uygulanmakta olan uzaktan eğitim özellikle 1980’li yıllarda büyük bir atılım yaşamıştır. Bu atılımın sonucu olarak, çok sayıda uzaktan eğitim sağlayıcı kurum ortaya çıkmış, çok daha fazla sayıda birey öğrenim olanağına kavuşmuş, farklı öğrenme gereksinim ve talepleri karşılanmaya başlanmış, çağdaş öğretim yaklaşımlarının işe koşulması sağlanmıştır. Bu gelişmelerin temelinde, artan eğitim talebini geleneksel eğitim teknolojilerinin karşılayamamasının yanı sıra başta iletişim olmak üzere farklı alanlarda yaşanan gelişmelerin etkileri de yer almaktadır. Örneğin, televizyon ve bilgisayar teknolojilerindeki gelişmeler, geleneksel öğretim yöntemlerinden daha farklı, uzaktan öğretim uygulamalarının gerçekleştirilmesine olanak tanımıştır (Aydın, 2002, s.2).

Uzaktan eğitim özünde, bireyler için öğrenme sürecinde duvarların kalkmasını, bağımsız öğrenme sürecini ve esnek öğrenme olanaklarını kapsamakta, çağımızda bütün ülkeler için alternatif bir eğitim ve öğretim yaklaşımı olarak önemini hissettirmektedir (Demiray, 2005, s.1-3).

Uzaktan öğretim, geleneksel eğitim uygulamalarının öğretim yaşı, zamanı, yeri, yöntemi, amaçları vb. sınırlılıklarına bağımlı kalmaksızın; özel olarak hazırlanmış yazılı gereçler, kitle iletişim programları ve kısa süreli yüzyüze öğretimin bir sistem bütünlüğü içerisinde kullanılması ile yürütülen bireyselleştirilmiş, kendi kendine eğitim (öğretim) etkinliğidir (Hızal, 1983, s.21).

Alkan (1998)'a göre; açık üniversite ya da uzaktan eğitim uygulamaları, kavramsal esasları yönünden; yeni eğitim imkânları yaratmaya, iş ile öğretimi bütünleştirmeye, eğitimde çağdaşlaşmayı gerçekleştirmeye, yaşamboyu öğrenim sağlamaya, eğitim teknolojisi bütünleşmesine, çok boyutlu yaklaşıma, bireysel ve kitlesel eğitime, eğitimde etkililik ve ucuz maliyete yönelik seçenekler geliştirmeyi esas alan bir yaklaşımdır.

Uzaktan öğretim kavramı genel olarak; geleneksel okul ve sınıf öğretimi yönteminin karşısında, öğretici ile öğrencilerin fiziksel olarak birbirlerinden ayrı mekânlarda bulunması zorunluluğu nedeni ile öğretim sürecinin gerçekleştirilmesini sağlayan, öğretim bileşenlerinin uyumlu bir biçimle bütünleştirildiği bir yöntem olarak tanımlanabilir (Demiray, 1993, s. 8).

Uzaktan öğretim, özellikle “öğrenme zamanı” bakımından büyük esneklik gösteren planlı ve sistematik bir etkinliktir. “Öğrenme yeri” bakımından bir sınırlılık söz konusu değildir. Ancak, “öğrenme hızı” yönünden büyük esneklik sağlar. Bu sistemden yararlanmak için öğrencilerin, belirli yaşlarda bulunmaları veya belirli eğitim programlarını tamamlamış olmaları gibi koşullar aranmaktadır (Uşun, 2006, s.12).

Televizyonun geniş kitlelere düşük maliyetli öğretim sunma üstünlüğünün anlaşılması uzaktan öğretim sağlayan programların ya da derslerin sayısında büyük bir artışa neden olmuştur. Özellikle, 1980'lerin ilk yıllarından başlayarak birçok ülkede, okur-yazarlık oranını arttırmak, ekonomik gelişme için nitelikli insan gücü yetiştirmek, artan eğitim talebini karşılamak, özellikle kırsal alanlarda yaşayan ve eğitim hizmetlerinden

yararlanamayanlara öğretim olanağı sunmak gibi değişik hedefler doğrultusunda uzaktan öğretim programları açılmıştır (McIsaac& Gunawardena, 1996).

21. yüzyılda okulların müşteri tabanları, uzaktan öğrenim görmek isteyen yetişkinlerden oluşmaktadır. Yetişkinler de yaşamdaki hızlı gelişmelere paralel olarak kendilerini geliştirmek, hem kariyer yapmak, hem de iş becerilerini geliştirmek amacıyla uzaktan eğitime yoğun ilgi göstermektedirler. Yetişkinlere yönelik iyi düzenlenmiş, sürekli ve kısa süreli uzaktan eğitim programları onların meslekî ve kişisel gelişmelerine yanıt verebilir. 21. yüzyıl iş piyasası, uzmanlık ve karmaşıklık bağlamında, uzaktan eğitim ile kariyer gelişiminin önemini daha da arttırmaktadır. Günümüzde, toplumda hızlı teknolojik değişiklikler yaşanmaktadır. Bu durum uzaktan eğitimi daha da önemli yapmaktadır. Eğitim kurumları da bunun paralelinde kendilerini hızlı teknolojik değişikliklere uyarlamaya çalışmakta ve elektronik multimedya ile yararlanmaktadır. Uzaktan eğitim, yetişkinlerin kendi zamanlarına uygun bir eğitim programlarını tamamlamalarında, kendi niteliğini arttırarak malî yardım olanaklarından faydalanmada, iş yaşamını etkilemeden kariyerini geliştirip daha iyi iş fırsatları yakalamasında esneklikler sunmaktadır. 21. yüzyılda teknolojik okuryazarlıkla birlikte sürekli eğitim ön plana çıkmış, kariyer ve kritik iş becerilerinin kazanılması uzaktan eğitim yöntemi ile büyük önem kazanmıştır (Wetzel, 2009).

Özellikle 1990'ların sonlarından itibaren, öğrenme-öğretme etkinliklerinde yoğun olarak kullanılmaya başlanan bilgisayar ağları internet ve world wide web(www) teknolojileri ile uzaktan öğretimde önemli açılımları sağlamıştır. Uzaktan öğretimin önemli sınırlılıkları olarak kabul edilen sınırlı etkileşim, güncellemede yavaşlık, farklı kaynaklara erişememe, ihtiyaç hissedilen mekânda ve zamanda hizmet alamama, bireysel farklılıklara odaklanamama gibi sorunlar bilgisayar ağları yardımıyla büyük ölçüde giderilmiştir (Schrum, 1999).

Bilgiye ulaşma hızı gibi, bilgiyi farklı biçimlerde yaratma, saklama ve paylaşma da önemli gelişmeler sağlanmıştır. Bilgi, eskiden olduğundan çok daha kolay biçimde sayısal ses, durağan ya da hareketli görüntü biçiminde yaratılmakta, saklanmakta ve paylaşılmaktadır. Sayısal kayıt araçları ile yaratılan bilgiler bilgisayar ve telefon, uydu, fiber kablo gibi iletişim araçları yardımıyla dünyanın herhangi bir ya da daha fazla noktasına iletelebilmektedir. Yakın bir geçmişe kadar oldukça pahalı olan sayısal kayıt

araçları, artık bireysel kullanıcıların çok fazla zorlanmadan sahip olabilecekleri fiyat düzeyine inmiştir. Sayısal kayıt araçların fiyatındaki düşüşe paralel olarak boyutlarının küçülerek kullanıcıya sunduğu özelliklerin daha da artacağı öngörülmektedir (Picciano, 2001).

Teknolojik gelişmeler birbirinden uzaktaki bireysel kullanıcıların yalnız başlarına değil, grup halinde ortak uygulamalar üzerinde çalışmalarına olanak sağlamaktadır. Yakın geçmişe kadar yalnızca metin üzerinde gerçekleşen bu ortak uygulamalar artık eş zamanlı görüntü ve ses paylaşımı olabilmektedir. Bu gelişme karşısında bazı uzaktan eğitim uzmanları sanal gerçeklik gibi yöntemleri uzaktan eğitim amacıyla kullanma yönünde uygulamalar başlatmışlardır. Gelişmeler, bu tür işbirliğine dayalı benzetimlerin, oyunların, uygulamaların uzaktan öğretimde kullanılacağını göstermektedir (Kearsley, 2000).

Dünyada henüz 100 yıllık bir geçmişi olmasına karşın, her dönemin teknolojik olanaklarından yararlanarak kendini geliştiren uzaktan öğretim sistemi, günümüz koşullarının en geçerli bir eğitim-öğretim modeli olma yolunda önemini giderek arttırmaktadır (Bodur, 2010, s.1).

Uzaktan eğitimde asenkron veya senkron eğitim yöntemlerinden biri veya her ikisi de kullanılabilir (Wetzel, 2009):

Asenkron Eğitim: Etkileşimli değildir. Coğrafi bakımdan farklı yerlerde bulunan öğrenciler genellikle e-posta yöntemini, mesaj panolarını ve güçlü tartışmaları kullanmaktadırlar. Görüldüğü gibi, asenkron eğitim, eğitmen ve öğrencilerin, farklı yer ve zamanda eş zamanlı olmayan bir ortamda yürütülmektedir.

Senkron Eğitim: Gerçek zamanlı bir etkileşim vardır. Öğrenciler kendi planladıkları zamanda konferans şeklinde veya sohbet odalarında video konferans kullanarak öğrenim görmektedirler. Günümüzde, bazı önemli kolej ve üniversitelerin (Massachusetts Institute of Technology (MIT), Yale, University of Southern California, University of Alabama) uzaktan öğretim programları düzenlemeleri, uzaktan öğretimdeki kaliteyi yansıtmaktadır. Ancak, değişik kurumların verdiği hizmetleri değerlendirebilmek için akredite olup olmadığına bakmak gerekmektedir. Uzaktan eğitim programlarını tamamlamış öğrenciler, kariyerlerine bağlı olarak daha iyi koşullarda istihdam edilme şansını da yakalamaktadırlar. 2007 yılı güncel nüfus

araştırmasına göre, uzaktan eğitim yoluyla yükseköğretim diploması almış olan gençlerde işsizlik oranı daha düşüktür.

Uzaktan öğretimde başarının en önemli anahtarı doğru programı seçmektir. Bir çok insanın, uzaktan eğitim programlarına kayıt olmasının nedeni kariyerlerini geliştirerek kazançlarını arttırmaktır. Uzaktan eğitimde yapılan yaygın hatalar şunlardır (Wetzel, 2009):

Yanlış online okul seçimi: Faaliyette bulunan her okul meşru değildir. Özellikle akredite olup olmadığına bakılmalıdır.

İç Disiplin ve Motivasyon Eksikliği: Bir uzaktan öğretim programını tamamlayabilmek için öğrencinin kendi kendisini motive etmesi ve disiplinli çalışması çok önemlidir. Bu iki özelliğe sahip olmayan uzaktan öğretim öğrencileri kendi çalışmalarını erken bırakmak zorunda kalabilirler. Uzaktan eğitimde disiplin ve motivasyon, dersleri ve ödevleri zamanında tamamlamak açısından oldukça önemlidir. Disiplin ve motivasyon sorunu olan öğrencilerin kendilerine günlük, aylık, haftalık amaçlar belirleyerek çalışmalar yapmaları yararlı olabilir.

Eksik İletişim: Uzaktan eğitim gören öğrencilerin arkadaşlarıyla, öğretmenleriyle ve üniversite ile iletişim sorunları olabilmektedir. Bir dersin profesörü ile açık bir iletişim kurulması ders ve programın başarı ile tamamlanmasında önemli olmaktadır.

Kredi Transferi: Bu yaygın hata öğrencilerin daha önce görmüş oldukları bir dersi, yeni online okulda tekrar görmelerine neden olabilir. Benzer programı alan öğrencilerin akredite olması koşulu ile kredi transferi yaparak ilgili dersten muaf olmaları programı daha erken bitirmeye yardımcı olmaktadır.

Sadece Çevrimiçi Kaynaklardan Yararlanma: Uzaktan öğretim öğrencilerinin genellikle sadece kayıtlı oldukları ve kendilerine sunulan kaynakları kullanmaları önemli bir eksikliklerdir. Ayrıca, okullar tüm araştırma kaynakları ile çevrimiçi kaynakların tamamını her zaman öğrenciye sunamamaktadır. Diğer arama motorları olan google, msn, yahoo vb. etkin kullanımı gerekmektedir.

Uzaktan eğitim ve çevrimiçi eğitim veren kurumların hızla artması sonucu ortaya çıkan sorunlardan biri de ders haklarıdır. Bazı kurumlar, ders haklarının hizmeti veren kurumda olduğunu ileri sürmekte ve bu yönde uygulamalar yapmaktadırlar. Öte yandan bazı kesimler ise hakların öğretim elemanında olması gerektiğini ileri sürmektedir.

“Amerika Öğretmenler Federasyonu” gibi kurumlar yayınladıkları çalışmalarla öğretim elemanlarının haklarının yok sayıldığı, bu tür uygulamaların başarısızlıkla sonuçlanacağı gibi görüşleri ileri sürmektedirler (American Federation of Teachers, 2000).

21. yüzyıl dünya eğitim sisteminin içinde, uzaktan eğitim önemli bir yer tutacaktır. Uzaktan eğitim sistemi modeline, ilgili kurum ve kuruluşlar (Üniversiteler, Millî Eğitim Bakanlığı ve diğerleri) gereken ciddiyetle yaklaşmalı, bireylerin eğitim ihtiyacı bu sistemden azami ölçüde yararlanmaları sayesinde giderilmelidir. Ancak bu sayede, gelecek yüzyıl içinde ayakta kalmabilecektir (İşman, 1998, s.17).

UNESCO kaynakları, bugün dünyada yaklaşık olarak altıyüz milyon öğrencinin var olduğunu ve bunlardan hemen hemen on milyonunun eğitimlerini uzaktan eğitim ile almakta olduklarını belirtmektedir (Hary, John ve Keegan, 1993; Aktaran: İşman, 1998, s.37).

Uzaktan eğitim alan öğrenci sayısının bu kadar fazla olmasının sebebi, eğitimde fırsat eşitliğinden yararlanma konusunda klâsik eğitim sisteminin yetersiz kalmasıdır. Yaklaşık olarak on milyon öğrenciye uzaktan eğitim sayesinde, eğitimde fırsat eşitliği hizmeti sunulmaktadır. Diğer bir anlamıyla, eğer "uzaktan eğitim" hizmetleri sunulmasaydı, bugün milyonlarca insan, eğitim imkânından yoksun kalacaklardı (İşman, 1998, s.37).

Uzaktan eğitim, online öğrenme veya e-öğrenme, dünya çapında önemli bir hareket olarak, bilgi patlaması sonucu üniversitelerin ve sanayinin gelişmesinde önemli rol oynadı. Son on yıl içinde üniversiteler kampüs içinde güçlü iletişim teknolojileri kullanarak dersleri online olarak vermeye başladılar. E-learning uygulamalarının gelişmesi ile birlikte üniversiteler teknoloji uzmanı ve öğretim tasarımcısı gibi profesyonel kadrolar oluşturmaya başladılar (Power, 2007).

Yetişkinlerin kendilerine sormaları gereken en önemli soru “Neden bir uzaktan eğitim programını bitirmeliyim”? Kaynak yatırımı, uzun dönemli istikrar ve istihdam için devletin bireylere uzaktan eğitim yoluyla yatırım yapması, finanse etmesi gerekmektedir. Uzaktan eğitim kariyer gelişiminde veya yeni bir kariyer alanı oluşturmada bireylere büyük avantajlar/esneklikler sağlamaktadır. Bu nedenle yetişkinler, üniversite lisans eğitimi, sertifika programı veya sürekli eğitim kursları

yoluyla uzaktan eğitim yöntemiyle öğrenim görebilirler. Genellikle, e-learning ya da online eğitim denilen uzaktan eğitim, geleneksel okul dışında gerçekleştirilen eğitim anlamına gelmektedir. Ancak, öğrenciler derslere çevrimiçi katılarak ders materyalleri ve öğretmenlerin internet üzerinden geri bildirimleri ile eğitimlerini tamamlamaktadırlar. Öğrencilerin uzaktan öğretim hizmetlerinden faydalanabilmesi için internete erişimi olan bir bilgisayar ya da dizüstü bilgisayar ve e-posta adresine ihtiyaçları bulunmaktadır. Uzaktan eğitim kurslarında genellikle, video, ses aktarımı ve online kitaplardan yararlanılmaktadır (Wetzel, 2009).

2.2. Online(Çevrimiçi) Eğitim Programları

İnternet, çevrimiçi eğitim programları aracılığıyla inanılmaz eğitim fırsatları sunmakla beraber klâsik sınıflarda yapılan akademik eğitimin alternatifi değildir. Çevrimiçi eğitimin bazı avantajları olmasına rağmen pek çok dezavantajı da mevcuttur (Eftekhari, 2009):

2.2.1. Online Eğitim Avantajları

- 1.Esneklik:** İlk ilginç özellik olan esneklik sayesinde öğrenciler kolayca ve istedikleri zaman öğrenimlerini sürdürebilmektedirler.
- 2.Ücret:** Eğitim ücreti öğrencilerin çoğunluğu için önemli bir konudur. Düşük maliyeti sayesinde çevrimiçi eğitim klâsik eğitime göre büyük avantajlar sağlamaktadır.
- 3.Erişilebilirlik:** Online eğitim, küreselleşmenin bir parçası olarak dünyanın dört bir yanından coğrafi sınırlar olmadan eğitim görme imkânı sağlar. Bu durum gelişmiş ülkelerde ve üniversitelerde çalışmak isteyen, gelişmekte olan ülkelerdeki öğrenciler için altın bir fırsattır.

2.2.2. Online Eğitim Dezavantajları

- 1.Maliyet:** Her ne kadar maliyet, çevrimiçi eğitim için avantaj olarak kabul edilse de aşağıdaki dezavantajlara da sahiptir:

a) Klâsik eğitim sisteminde eğitim gören öğrenciler değişik kaynaklardan maddi destek (burs, fon, katkı payı) alabilirken, çevrimiçi öğrenim gören öğrenciler için fazla alternatif yoktur.

b) Öğrencinin klâsik eğitim giderinin önemli bir bölümü barınma ile ilgilidir. Oysa çevrimiçi öğrenim gören öğrenciler yüksek hızlı internet, yazılım, donanım gibi ek masraflar ödemek zorunda kalmaktadırlar.

2.Akademik Yaşam: Yükseköğretimin bir diğer amacı, öğrencilerin akademik bir ortamda yaşamalarına yardımcı olmasıdır.

3.Sosyal Sorunlar: Online eğitimde öğrenciler bilgisayarda daha fazla zaman harcamaları nedeniyle toplum ile daha az iletişim kurmaktadır.

Çevrimiçi eğitimde bazı tartışmalı konularda vardır (Eftekhari, 2009): Çevrimiçi eğitim yapan üniversitelerin yeni olması ve çevrimiçi eğitim altyapısının eksikliği nedeniyle çevrimiçi akreditasyon sorunu mevcuttur. Birçok üniversite, geleneksel üniversiteler ile aynı akreditasyona sahip programlar başlatmışlardır. Diğer yandan, çevrimiçi eğitim başlatmak aslında zor ve pahalı değildir. Son yıllarda nitelikli eğitim sistemlerine dayalı çevrimiçi programlar kurulmuştur. Bazı üniversiteler sadece para kazanmak amacıyla çevrimiçi programlar düzenlemekte, bundan dolayı bazı işverenler bu kurumların mezunlarını niteliksiz olduğu gerekçesiyle istihdam etmemektedir. Çevrimiçi eğitim, ihtiyacı olanlar için önemli bir fırsattır. Ancak, bir disiplinin tüm yönleriyle öğrenilmesi açısından ve bazı alanlarda eğitim deneyimi kazanmak bakımından uygun/yeterli bir yol değildir. Çevrimiçi eğitim, klâsik bir sınıfta eğitim görme imkânı ve zamanı olmayanlar için mükemmel bir çözüm yolu olabilir. Genel bir disiplin ile ilgili genel deneyim edindikten sonra bu konu ile ilgili çevrimiçi eğitim almak daha yararlı olabilir.

Uzaktan eğitim ve çevrimiçi öğrenmenin avantajları şunlardır (Tannahill, 2009):

- a)Her öğrencinin özel ihtiyaçları ve kısıtlı zamanlarına uygun olarak esnek bir online eğitim programı oluşturulmasına ve yönetilmesine yardımcı olur.
- b)Kişinin eğitimini devam ettirirken tam zamanlı çalışmasını sağlar.
- c)Düzenli bir okul veya üniversite ile karşılaştırıldığında, online uzaktan eğitim sınıflarında alınan eğitim, otopark, yakıt, çocuk bakımı ücretleri ve çeşitli okul veya öğrenci servisi gibi ek ücretler de dahil olmak üzere maliyet tasarrufu sağlar.
- d)Bugün yüzlerce online öğrenme ve uzaktan eğitim programları bulunmaktadır. Bu programlar sayesinde bir kurs için kayıt öncesinde çeşitli okulların yanı sıra verilen diplomalar, dereceler ve sertifika programlarını araştırma ve değerlendirme kritik öneme sahiptir.

Pennsylvania State Üniversitesi'nin 1992 yılında yayınlanan bir raporu, uzaktan öğrenmenin geleneksel olarak sınıfta yapılan öğrenmeye eşit veya daha üstün olduğunu ortaya koymaktadır (Mantyla ve Gividen, 1997, s.2).

Bugün çevrimiçi online programlar; çalışanlar, yetişkinler ve diğer insanlar tarafından sürekli eğitim kapsamında oldukça popüler hale gelmiştir. Uzaktan eğitim programları mevcut talep karşısında öğrencilerin programlara kabul kriterlerini yükseltmişlerdir. Öğrencilerin kabulünde teknolojiyi kullanabilme ile programın içeriğine uygun yeteneğe sahip olup olmadığına bakılmaktadır (Wetzel, 2009).

Son birkaç yıl içinde online eğitimin popülaritesi büyümüş gibi görünmektedir. Çok sayıdaki çevrimiçi programlar öğrencilere cazip gelmekte, öğrenciler de uygun fiyatlarla sertifika alabilmek amacıyla bu programlardan yararlanmaya çalışmaktadırlar. Ancak, bu tür programlarda, her ne kadar bilgisayar altyapısı uygun olsa da bazı olumsuzluklar ve aldatmacalar bulunmaktadır. Bu tür sorunları önlemek için en önemli konu akreditasyondur. Kaliteli bir Web tabanlı okulun, üst kuruluşlar tarafından akredite edilmiş olması oldukça önemlidir. Online eğitim veren okulların hangisinin akredite olup olmadığı, Amerika Birleşik Devletleri Yükseköğretim Akreditasyon Kurulu (CHEA, United States Department of Education or the Council for Higher Education Accreditation) tarafından yayınlanan bir listede yer almaktadır. Bazı okulların sadece çevrimiçi programları akredite olmuş olabilir (Hersh, 2009). Öğrencilerin uzaktan eğitim programlarını tercih ederken akredite olup olmadığını kontrol etmeleri büyük önem taşımaktadır.

Uzaktan eğitim programları esnek özellikleri bakımından oldukça popülerdir. Bu programların kullanılabilirliği son dönemde oldukça genişlemiştir. Uzaktan eğitim yoluyla sürekli kariyer alanlarında işletme, bakım, sağlık, mühendislik, hukuk, fizik tedavi, teknoloji, ceza, adalet, eğitim gibi alanlarda eğitim verilmektedir. Uzaktan eğitim programları sertifika ve derece olarak verilmektedir. En büyük ilgi gören ve kayıt yapılan uzaktan eğitim programları şunlardır (Wetzel, 2009): Muhasebe, Havacılık, İşletme, Ceza Adalet, Turizm ve Gıda Servis Yönetimi, İnsan Kaynakları Yönetimi, MBA, Hemşirelik, Eczane Teknisyeni, ayrıca öğretimi sağlayacak öğretmen yetiştirmek amacıyla diploma öğretimi programı da düzenlenmektedir.

Hızlı başlangıç ve yeni bir kariyer için uygun çevrimiçi öğrenme yoluyla internette bir çok alanda derece verilebilmektedir. İnternet kullanımının yaygınlığı, alternatif eğitimde önemli etki yapmıştır. Birçok üniversite onaylı lisans programlarını çevrimiçi dersler ile vermektedir. Uzaktan eğitimde internet yoluyla derece alanlar lisans mezunu, master mezunu veya doktora öğrenimi görmekte olanlardan oluşmaktadır. Online kolej sınıfları aracılığıyla evden derece alınabilmektedir. Çevrimiçi yöntemle derece almak için alternatif programlar son zamanlarda ortaya çıkmıştır: Bunlar, grafik tasarım, iç tasarım, mahkeme raporlama (çevrimiçi), muhasebe(derece-online), psikoloji (online sınıflar), iş (online sınıflar), ayrıca online eğitim veren kurumların akreditasyonunu sağlamak amacıyla yetkilendirilmiş online okullar mevcuttur (Thomas, 2009).

Eğitim harcamalarının sürekli arttığı göz önüne alınırsa, global durgunlukta en iyi yatırım eğitime yapılan yatırımdır. Ancak, normal öğrenim görmekte olan öğrencilerin ekonomik kriz nedeniyle eğitimlerine ara vermek zorunda kalmaları uzaktan eğitim programlarının önemini arttırmaktadır. Uzaktan eğitim düşük maliyetle bir çok alternatifi öğrencilere sunmaktadır. Bu şekilde, ABD ve Kanada Üniversitelerinde, öğrencilere destek sağlanarak evlerinden online derslere katılmaları ve derece sahibi olmaları sağlanmaktadır. Şu anda Kanada Athabasca Üniversitesinde, 90 lisans ve lisansüstü program ile 37.000 yetişkine evden online eğitim almaları sağlanmaktadır (Miller, 2009).

Yıllar geçtikçe çevrimiçi(online) eğitim kaydı artmaktadır. 2002 yılı Millî Eğitim İstatistikleri Merkezi verilerine göre 1999-2000 yılında online dersler için öğrenci kayıtları %57 artmıştır. Online eğitimin daha etkili olabilmesi için öğrenci memnuniyetini, dolayısıyla öğretimin kalitesini arttırmak gerekmektedir. Öğrenci memnuniyetinin sağlanmasında, üniversiteler öğrencilerin endişelerini, isteklerini ve beklentilerini dikkate almalıdır. Ayrıca, öğrencinin online öğrenmeye istekli olması ve duygusal olarak kuruma bağlanması da önemlidir. Öğrenci ve öğretim görevlilerinin birbirleri ile ilişkilerini geliştirme ve olumlu duygular oluşturma amacıyla bir forum oluşturulabilir. Bu forum bölümünde, öneriler, istekler, sorgular, danışmanlık ve yardım alt başlıkları oluşturulabilir. Bu forumda belirlenmiş konuların etkili olması için bir moderatör belirlenmelidir. Öğrencilerin bireysel özelliklerine uygun öğretim stratejileri belirlenmeli, online öğrenci memnuniyeti sağlanmaya çalışılmalıdır (Cuizon, 2009).

Online teknoloji ilerledikçe bilginin kaynağı, yetişkinlerin bilgi edinme yolları değişmekte, kolejler ve öğretim programları bilginin ana kaynağı olmaktan çıkmaktadır. Bu amaçla, sürekli eğitim gelecekteki eğilimleri karşılamak için değişime uğramış, 21.yüzyılda yetişkin öğrenenlere yönelik olarak e-öğrenme ya da çevrimiçi öğrenme fırsatları artmıştır. Bu eğilim, toplumun çoğunluğunun mobil araçları kullanımını içermekte ve artan mobil öğrenme dönüşümüne dayanmaktadır. Bu mobil araçlar, kablosuz akıllı telefonlar, ipod'lar, dizüstü bilgisayarlar, tablet PC'ler, ipad'ler, kişisel dijital asistanlar ve diğer kişisel medya oynatıcılardır (Wetzel, 2010).

Bu eğilim, yetişkin öğrenciler için bir çok avantajlar içermektedir (Wetzel, 2010):

- a)Öğrenme zamanını azaltmış ve bilginin saklanması artmış,
- b)Üniversite kursları veya meslekî eğitimin talep üzerine kullanılabilirliğini sağlamış,
- c) Kendi kendine öğrenme, daha hızlı veya daha yavaş öğrenenler için gerçek bir yarar sağlamış,
- d)Öğretim elemanları ve öğrenciler için artan etkileşim,
- e)Yetişkin öğrenciler için artan güven,
- f)İşitsel, görsel ve kinestetik öğrenenler gibi çeşitli öğrenme stillerini karşılama yeteneği,
- g)Dünyanın herhangi bir yerinden öğrenme veya öğretme yeteneği.

Günümüzde mobil öğrenme, açık ve uzaktan eğitim uygulamaları başta olmak üzere tüm yaşamımızda en hızlı büyüyen eğilimlerden biri haline gelmektedir.

Uzaktan eğitimin ABD'de gelişmesinin üç nedeni vardır (Casey, 2008, s.45):

- 1)Eğitim kurumları ile vatandaşlar arasında hem büyük coğrafi uzaklık olması hem de sosyo-ekonomik nedenler, 2) Eğitime yönelik büyük talep, 3) Teknolojinin hızlı ilerlemesi. Bu faktörler, açık ve uzaktan eğitimin dünyada ve Türkiye'de yaygınlaşarak gelişmesinin temel nedenlerini oluşturmaktadır.

Uzaktan öğrenmede gelişmekte olan başlıca eğilimler şunlardır (Mantyla ve Gividen, 1997, s.6): Rekabetçi strateji, kendi öğrenme inisiyatifi kullanabilme, yönlendirici olarak eğitmenler, kılavuzlar ve mentorlar (teknik yeterlilik becerileri değişen alanda işgücünün ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik eğitim, işgücünün ihtiyacı olan eleştirel düşünme (planlama, muhakeme, organizasyon) becerilerini geliştirmek ve korumak).

2.3.Uzaktan Eğitimin Türk Eğitim Sistemindeki Gelişim Süreçleri

Türkiye'deki ilk uzaktan eğitim çalışmaları 1924 yılında Dewey'in sunduğu "Öğretmen Eğitim Raporu" ile gündeme girmiş, 1927 yılında kavram olarak oluşmaya başlamıştır (Alkan, 1987; İşman, 1998, s.39).

İşman(1998, s.39-40)'a göre, 1927 yılında okuma yazma öğretimi için “Muhabere Yoluyla Tedrisat” uygulanması, 1933-1934 yıllarında ise mektupla öğretim kurslarının açılması ile okuma yazma oranı arttırılmaya çalışılmış ancak daha sonra, çalışmalar durma noktasına gelmiştir. Fakat 1950 yılından sonra çalışmalar hızlanmış ve bu konudaki uygulama çalışmalarının hazırlıkları başlamıştır.

Türkiye’de, 1927 - 1960 yılları arasında, okuma yazmanın haberleşme yolu ile yaygınlaştırılması amacıyla tartışma ve öneriler oluşturulmuştur. 1933-1934 yıllarında mektupla öğretim kursları düzenlenmesi düşüncesiyle, 1950 yılında Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü çalışmaları ve 1960 yılında, orta dereceli meslek okulu mezunlarına üniversite olanağı sağlamak amacıyla mektupla öğretim yönteminin uygulanmasına başlanmıştır. 1961 yılında da MEB tarafından Mektupla Öğretim Merkezi (Açıköğretim Fakültesi) kurulmuş ve bu çalışmalar 1966 yılında genel müdürlük düzeyinde örgütlenecek sistem örgün ve yaygın eğitim alanında yaygınlaştırılmıştır (Özdil, 1986).

Mektupla Öğretim Merkezi, süreleri 8 ile 24 ay arasında değişen on bir meslekî ve teknik konuda ‘yetki belgesi’ sınavlarına hazırlayıcı kurslar açmıştır (Fidan ve Okan, 1975, ss. 61-63).

Millî Eğitim Bakanlığı, 1974 yılında Mektupla Öğretim Merkezi'ne mektupla yükseköğretim sağlama işlevini vermiştir. Merkez, ilk uygulama olarak, 1974-1975 öğretim yılında bir yandan yükseköğretimdeki kapasite sorununun çözümüne yardımcı olmak, öte yandan varolan öğretmen açığını kapatmak amacıyla Örgün Eğitim Enstitüsü, Ticaret ve Turizm Yüksek Öğretmen Okulu, Yüksek Teknik Öğretmen Okulu ve Kız Teknik Yüksek Öğretmen Okulu düzeylerinde iki, üç ve dört yıllık öğretmen yetiştirme programları ile Türkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsü düzeyinde sevk ve idarecilik programlarını başlatmıştır. Programlarda öğretim ortamı olarak basılı malzemelerle yaz uygulamaları işe koşulmuştur. Ne var ki, Eğitim Enstitüsü düzeyindeki programlara yalnız iki öğretim yılı, meslekî ve teknik öğretim alanlarındaki

yüksek öğretmen okulları ile Türkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsü düzeyindeki programlara ise yalnız bir öğretim yılı öğrenci alınmıştır. Öğrenci alımının durdurulmasıyla, programlarda başarılı olan öğrencilerin, denk örgün eğitim kurumlarının ilgili bölümlerine yatay geçişleri yapılmıştır (Özdil, 1986, ss. 22-23).

Mektupla Öğretim Merkezi'nin yükseköğretim programlarının kapanmasından hemen sonra, Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı olarak Mayıs 1974'te oluşturulmuş olan Eğitim Teknolojisi Strateji ve Yöntem Grubu, yeni kurulan Deneme Yüksek Öğretmen Okulu ile çağdaş anlamda bir uzaktan eğitim uygulayarak ortaöğretim okulları için öğretmen yetiştirmeyi amaçlamıştır. Programların bütün ön hazırlıklarının tamamlanmasına karşılık, bu girişim de, uygulamaya geçilmeden Eylül 1975'te Bakanlıkça durdurulmuştur (Özdil, 1986, ss. 25-31).

Siyasal nedenlerle durdurulmuş olan uzaktan eğitim uygulamalarının, baskın eğitim sorunları nedeniyle, yeni siyasal yönetimce yeniden, ancak başka bir örgüt yapısı içinde başlatılması kararlaştırılmıştır. Bunun için Milli Eğitim Bakanlığı'nca Eylül 1975'te Yaygın Yüksek Öğretim Kurumu (YAYKUR) kurulmuştur. Bu kurum, modern eğitim teknolojisini kullanarak lise ve dengi okul çıkışlılarına öğrenim olanağı sağlamayı ve böylece yükseköğretim kurumları önündeki yığılmaya çözüm getirmeyi, ayrıca iki yıllık önlisans eğitimi ile de ara insangücünü yetiştirmeyi planlamıştır. Buna dayalı olarak, 1975-1976 öğretim yılında, öğretmen eğitimi ile meslekî ve teknik alanlarda ara insangücü yetiştirmeye yönelik olan çeşitli programlara 85 bin dolayında öğrenci kaydedilmiştir. Ne var ki, 1978-1979 öğretim yılında, açılmış olan programların birçoğu kapatılarak yeni öğrenci alınmamıştır (Özdil, 1986, ss. 31-34).

1983 yılında yürürlüğe giren 2547 sayılı Yükseköğretim yasası ile Anadolu Üniversitesi bünyesinde bir Açıköğretim Fakültesi açılmıştır. Bu fakülte, uzaktan eğitim konusunda öğretim, araştırma, yayın hizmetleri vermektedir. Bugün ülkemizde sistematik olarak yükseköğretimde uzaktan eğitim uygulamaları Anadolu Üniversitesi'ne bağlı Açıköğretim Fakültesi tarafından sürdürülmektedir. Değişik fakülte bölüm ve programlarda bir milyondan fazla öğrenci öğrenim görmektedir (Kaya, 2002).

1980 ve 1990'lı yıllarda Millî Eğitim Bakanlığı'na bağlı olarak hizmet veren Okul Radyosu ve TV Okulu örgün eğitimi desteklerken, isteyen herkese yaygın eğitim olanağı sağlamıştır. MEB Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü bünyesinde, 1992

yılında kurulan ve orta öğrenim diploması veren Açıköğretim Lisesi, 1997’de kurulup, 1998’de öğretime başlayan ve 6., 7. ve 8. yılların öğretimini sunarak ilköğretim diploması veren Açık İlköğretim Okulu, elektrik tesisatçılığı sertifikası veren Meslekî ve Teknik Açık Öğretim Okulu uzaktan eğitim veren kurumlardır.

Ülkemizdeki uzaktan eğitim uygulamalarına baktığımızda Anadolu Üniversitesi, MEB'e bağlı Açıköğretim Lisesi ve Açık İlköğretim Okulu uygulamaları, Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi, Atatürk Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi, İstanbul Üniversitesi Açık ve Uzaktan Eğitim Fakültesi bünyesinde, açık ve uzaktan eğitim uygulamaları alanında geniş bir öğrenci kitlesine hitap ettikleri görülmektedir. Ayrıca, 50’nin üzerinde üniversiteye bağlı uzaktan eğitim uygulaması devam etmekte, diğer üniversitelerin ise uzaktan eğitim programı, uzaktan eğitim merkezi ile açık ve uzaktan eğitim fakültesi açmak amacıyla YÖK’e müracaat ettikleri görülmektedir. Gelecekte, açık ve uzaktan eğitim alanında sayısal gelişmelerden daha çok, kaliteye odaklanılması gerektiği görülmektedir.

2.4.AB Ülkelerinde Uzaktan Eğitim Uygulamaları

Avrupa birliğinin üye ülkeleri, Almanya, Avusturya, Belçika, Bulgaristan, Çek Cumhuriyeti, Danimarka, Estonya, Finlandiya, Fransa, Güney Kıbrıs Rum Yönetimi, Hollanda, İngiltere, İrlanda, İspanya, İsveç, İtalya, Letonya, Litvanya, Lüksemburg, Macaristan, Malta, Polonya, Portekiz, Romanya, Slovakya, Slovenya ve Yunanistan’dır (T.C. AB Genel Sekreterliği, 2009).

Uzaktan eğitim alanındaki ilk girişim Amerika’da Boston’da “Evde Gelişmeyi Teşvik Derneği”nin kurulmasıyla başlamıştır. 1883 yılında “Correspondence University”nin kurulmasıyla mektupla öğretimde aşama kaydedilmiştir. Almanya’da 1856 yılında başlayan uzaktan eğitim girişimleri sonraları “Tele Colleg”, “Schulfernsehn”, “FernUniversität” ve “Deutsch Institut Für Fernstudien” gibi günümüz uzaktan eğitim kurumlarına dönüşmüştür (Alkan, 1987, s.67-70). Ayrıca, uzaktan eğitim 1900’lü yılların ilk yarısında radyo, teyp gibi araçlarla desteklenmiş, televizyon ve sonrasında video ve bilgisayar iletişim sistemleri teknolojilerindeki çok hızlı gelişmeler paralelinde uygulamanın boyutları oldukça çeşitlenerek günümüze ulaşmıştır. Fransa’da 1907 yılında atılan adımla 1939 yılında resmî uzaktan eğitim merkezinin kuruluşunu

sağlamıştır. Yine bu dönemlerde uzaktan eğitimin halk eğitimi boyutundaki uygulaması Rusya’da görülmüştür. Japonya’da ise 1948 yılında uzaktan eğitimle ilgili temeller atılmış ve 1986 yılında “University of the Air” kurulmuştur. Uzaktan eğitim, özellikle II. Dünya Savaşı sonrasında ülkelerin eğitimine katkıda bulunmak üzere gündeme gelmiş ve uygulamaya girmiştir.

e-Öğrenme (e-Learning) girişiminin amacı, 23-24 Mart 2000 tarihinde Lizbon’da bir araya gelen Avrupa Birliği Konseyi tarafından Avrupa’nın bilgiye dayalı bir toplumla tanışmasını hızlandırmak için ilgili ekonomik, kültürel ve sosyal kurumlarla birlikte eğitim ve öğretim topluluklarının harekete geçirilmesini sağlamak olarak belirtilmiştir. Bunun yanında, e-Learning (e-Öğrenme) girişimiyle kamu ve özel sektör arasındaki işbirliğinin güçlendirilmesi düşüncesi hedefler arasında yer almaktadır.

e-Learning (e-Öğrenme) girişimi, e-Europa planının eğitim ve öğretim başlıklarına daha fazla anlam katmak için tasarlanmıştır. Avrupa Birliği Komisyonu ve üye ülkeleri bu girişime yönelik dört ana bileşen belirlemiştir. Bunlar (M.E.B., 2002):

- 1) Bütün öğrenme kurumlarının multimedya bilgisayar araçlarına ve gerekli bağlantılar ile internet imkânına sahip olması,
- 2) Öğretmen ve eğiticilerin kendi öğretme metotları içerisinde yukarıda bahsedilen bu araçlarla bütünleşmeleri için onlara gerekli eğitimin verilmesi,
- 3) Çoklu kitle iletişim alanlarında yüksek kalitede Avrupa eğitsel içeriğinin ve kalitesinin gelişimi,
- 4) Eğitim ve öğretim kurumlarının networke bağlanma hızının artırılmasıdır.

Avrupa Birliği Komisyonu, e-öğrenme girişiminin başarılı olabilmesi aşağıdaki alanlarda yeterliliği geliştirmeye yönelik çalışmalar gerçekleştirmektedir:

- 1) Donanım: 2004 yılına kadar Avrupa Birliği okullarında çoklu ortam (multimedya) bilgisayar başına 5-15 kullanıcının düşmesini sağlamaktır. Bunu gerçekleştirmek özellikle de mesleki eğitimde öğrencilerin mesleki eğitim merkezlerine ulaşımını sağlamak için önem kazanmaktadır.
- 2) Bütün Düzeylerde Eğitim: e-Öğrenme (e-Learning) girişimi ile yeni eğitim teknolojilerinin öğretim uygulamalarında kullanılması amaçlanmaktadır. Ayrıca, e-Öğrenme (e-Learning) girişimi, yeni teknolojilerin kullanımı için gerekli olan becerilerin gelişimine odaklanmıştır.

Meslekî eğitim alanında; yaşam boyu öğrenmeye yönelik olarak hizmet ve endüstri sektöründeki çalışan işçilere ve çıraklara gereken yetenek ve becerilerin kazandırılmasına yönelik bir analize ihtiyaç duyulduğu belirtilmiştir.

3) Uygun Kalite Çoklu Kitle İletişim Hizmetleri ve İçeriğinin Gelişimi: Amaç, Avrupa vatandaşlarının, eğitim ve kültürel ihtiyaçlarına yönelik Avrupa pazarının hizmet sektörünü geliştirmektir. 2002 yılının sonuna kadar, mesleki rehberlik hizmetleri alanında herkesin yeni teknolojilerdeki sürekli eğitim fırsatlarına yönelik bilgiye erişimlerini gerçekleştirmektir.

4) Bilgi Edinimine Yönelik İletişim Ağı Merkezlerinin Gelişimi: Lizbon, Avrupa Konseyi hedefleri gereğince öğrenme ve eğitim merkezlerini herkesin rahatlıkla erişebileceği bilgi edinim merkezleri haline dönüştürmektir. Son yıllarda pek çok üniversite ve okul öğretim ve yetiştirme ortamı inşa etmiştir. Bu görsel forum ve kampüsler artan öğrenci ve öğretmen iletişimine cevap vermeyi mümkün kılmaktadır.

2.4.1.Fransa'da Uzaktan Eğitim, CNED “Ulusal Uzaktan Eğitim Merkezi” (Centre National D'enseignement A Distance)

CNED, Fransa Millî Eğitim Bakanlığı'na bağlı uzaktan eğitim veren resmi bir kuruluş olup iletişim, bilgisayar teknolojileri gibi en son yenilik ve teknikleri kullanarak temel eğitim, meslekî eğitim ve formasyon ile yaşamboyu eğitim vermektedir. CNED, uzaktan eğitim okulunda, programda görev alan öğretmen ve teknisyenleri özel olarak eğitmekte hem de yabancı eğitimcilere seminerler düzenlemektedir. CNED, Avrupa'da ilk kez uluslararası çok partnerli bir aktif politika izlemekte ve ikili anlaşmalarla uzaktan eğitim uzmanlık ve bilgi değişimlerini uygulamaya koymaktadır. CNED'de kullanılan tüm pedagojik dökümanlar, öğretmenler, uzmanlar veya verilen formasyon alanında çalışan aktif personel hazırlamaktadır. Alınan eğitimin takip edilmesi (ödevlerin düzeltilmesi, kontrolü, danışmanlık vb.) yine bizzat öğretmenler ve danışmanlar tarafından yapılmaktadır. CNED ile sağlanan pedagojik değişimler aşağıda sıralanmıştır (Centre National D'enseignement A Distance, 2009):

- İnteraktif, pedagojik destek (disket, CD Rom, Multi Medya aracılığıyla),
- Öğretmenlerin danışmanlığı (mektup, telefon, minitel, internet aracılığıyla),
- İnteraktif televizyon yayınları (uzaktan konferansa katılım ve soru sorma olanağı),
- Aynı alanda eğitim alan diğer öğrencilerle iletişim,

- Elektronik kampüs (kayıt, ölçme ve değerlendirme, kütüphane gibi gerçek kampüste ulaşılan tüm fonksiyonlara tek bir girişle ulaşma olanağı, www.campus-elektronique.tm.fr).

Ulusal uzaktan eğitim merkezi 1939 yılında kurulmuştur. Anaokulundan üniversiteye kadar 3000 program yürütülmektedir. 2006 yılında yaklaşık 350.000 öğrencisi olup, 30.000 öğrenci yurtdışında bulunmaktadır. 120.000 öğrenci üniversite düzeyinden yüksek lisans düzeyine kadar geniş bir yelpazede öğrenim görmektedir (Centre National D'enseignement A Distance, 2009).

2.4.2. Hollanda Açık Üniversitesi

Hollanda Açık Üniversitesi ilk öğrencilerini 1984 yılının Eylül ayında kabul etmiştir. 1985 yılında kanunla kurulan Uzaktan Açık Yükseköğrenime yönelik bağımsız hükümet bütçeli bir kurumdur. Açık Üniversite'yi kurarken Hollanda hükümetinin amacı, herhangi resmi niteliklere aldırış etmeksizin, gerekli yetenek ve isteğe sahip bireylerin yüksek öğrenimden faydalanabilmelerini gerçekleştirmektir. Açık Üniversite; hukuk, ekonomi, işletme, kamu yönetimi, mühendislik, çevre bilimleri ile kültür çalışmaları ve sosyal bilimler programları alanında eğitim sunmaktadır. Hollanda Açık Üniversitesi tarafından kazanılan bir derece yükseköğrenimin diğer kurumlarından veya örgün eğitim veren üniversitelerden kazanılan bir dereceye eşittir.

Şekil 2.1. Open Universiteit Web Portalı (Open Universiteit, 2012).

Açık Üniversitede okumak, profesyonellerin kendi yeteneklerini keskinleştirmesine imkân vermektedir. Açık Üniversitenin 2007 öğretim yılında yaklaşık 29.104 öğrencisinin aşağı yukarı % 70' i ücretli bir işte çalışmakta ve yarısından fazlası Açık Üniversiteye kaydolmaya karar vermiş durumdadır. Çünkü, Açık Üniversite onların çalışma alanlarını ve zamanlarını seçmeleri konusunda özgür bırakmakta ve onların kendi hızlarında ilerlemelerine izin vermektedir.

Hollanda hükümetinin Açık Üniversiteyi kurma amacı, yükseköğretim hizmetini herkes için erişilebilir hale getirmektir. Bunun dışında açık üniversitenin dört amacı daha bulunmaktadır (The Open Universiteit Nederland, 2009):

- 1.Yükseköğretim hizmetlerinde maliyetleri azaltmak,
- 2.Hollanda’da yükseköğretimde örgün ve uzaktan eğitim yöntemlerini kullanmak suretiyle yenilikleri teşvik etmek,
- 3.İlk ve orta öğretim kurumlarındaki öğretmen ihtiyacını gidermek,
- 4.e-eğitim programları ve danışmanlık hizmetlerini yaygınlaştırmak

Hollanda Açık Üniversitesi (Open Universiteit) bünyesinde bulunan fakülteler; kültürel çalışmalar, enformasyon, yönetim bilimleri, bilim, fen bilgisi öğretimi, psikoloji ve hukuk bilimleri fakülteleridir (The Open Universiteit Nederland, 2012).

2.4.3.Danimarka'da Uzaktan Eğitim

Örgün eğitim programlarından herhangi bir nedenle ayrılmak zorunda olan kişiler, "gençlik okulları", "yetişkin eğitim merkezleri" ve "açık üniversite"lerde düzenlenen kurslara katılarak yaşam boyu eğitim sürecine aktif bir şekilde katılabilmektedirler.Uzaktan eğitim programlarının koordinasyonu Danimarka Eğitim Bakanlığı’na bağlı bir kuruluş olan Teknoloji Destekli Eğitim Merkezi tarafından gerçekleştirilmekte ve bu merkezde çeşitli dersler ve programlarla ilgili gelişim projeleri hazırlanmaktadır. Tüm eğitim kurumlarını birbirine elektronik olarak bağlama çalışmaları Eğitim Bakanlığı'na bağlı bilişim kurumu olan UNI-C tarafından Sektörnet aracılığı ile yürütülmektedir. Bugün 2800'den fazla eğitim kurumu Sektörnet'e bağlanmıştır.

Eğitim merkezleri, okullar ve üniversitelerde verilen dersler yıllara ve müracaatlara göre değişiklik göstermekle birlikte temelde yabancı diller ve bilgisayar teknolojileri üzerine yoğunlaşmıştır (Danmarks Tekniske Universitet, 2009).

Danimarka Teknik Üniversitesi bünyesinde 4500’ü çalışan, 6500 lisans, 1050 yüksek lisans öğrencisi bulunmaktadır. Öğrencilerin 850’si başka uluslara mensuptur (Danmarks Tekniske Universitet, 2012).

Şekil 2.2. Danmarks Tekniske Universitet (Danmarks Tekniske Universitet, 2012).

Ortaöğretim ve meslekî eğitimlerde, resmi olarak düzeyin belirlenmesi isteniyorsa, kurslar bir sınav veya testle tamamlanmaktadır. Bu sınavlar belli merkezlerde yapıp, hemen hemen her kurs için bir sınav veya test uygulaması mevcuttur (M.E.B., 2002).

2.4.4.İngiltere’de Uzaktan Eğitim

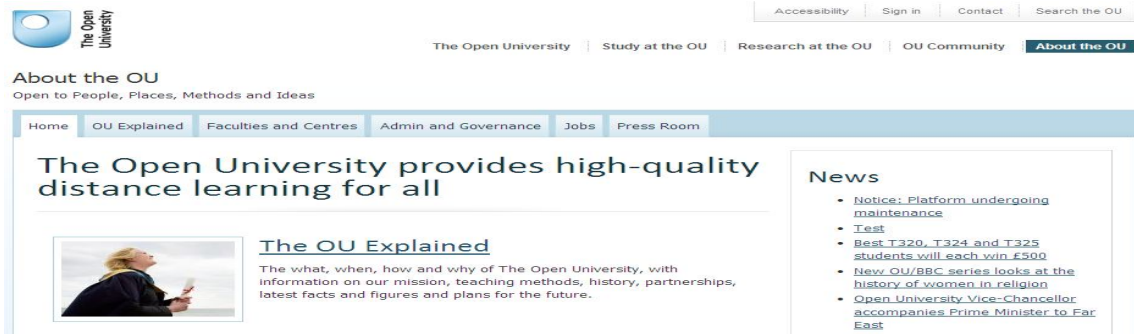
İngiltere’deki uzaktan eğitimin başlangıç yılı, 1840 olarak kabul edilebilir. Çünkü, ilk modern uzaktan eğitimci olan Isaac Pitman Bath’da mektupla steno öğretmeye başlamıştır. İngiltere’deki bu uzaktan eğitim uygulamasını 1894 yılında, dışarıdan öğretmenlik sertifikası almaya hazırlanan öğrencilerin kendi aralarında yazı ile bilgi alış-verişinde bulunmaları izlemiştir (Hızal, 1983, s.21). Öğrencilere gerçekleştirilen bu etkinlik, Oxford Üniversitesi dışarıdan bitirme sınavlarının, uzaktan eğitime uygun olarak yapılmasını sağlamıştır. İngiltere’de Londra Üniversitesi’ni dışardan bitirmek isteyenlere yönelik düzenlenen programlar da uzaktan eğitimin öncü uygulaması olarak kabul edilmektedir. 1974 yılında İngiltere’de “National College (NEC)” kurulmuştur ve bu kurum günümüzde Açık Üniversitenin çekirdeğini oluşturmaktadır.

1969 yılından itibaren eğitim vermeye başlayan Açıköğretim Fakültesi’nin 1 milyona yakın öğrencisi vardır. Türkiye’deki gibi açıköğretim öğrencileri BBC radyo ve TV kanallarından açıköğretim fakültesi derslerini takip edebilirler. Ancak, öğrenciler Türkiye’deki kadar başıboş bırakılmamaktadır. İngiltere’de 13 bölgede 250’den fazla eğitim merkezi ve 5.000 kişiden oluşan bir öğretmen kadrosu öğrencileri dersleri konusunda yönlendirmekte ve sorularını cevaplandırmaktadır. Öğrencilerin başarılarının değerlendirilmesinde ödev uygulamalarından yararlanılmaktadır (The Open University UK, 2009).

2.4.5.İngiltere Açık Üniversitesi

İngiltere Açık Üniversitesi'nin genel özelliklerine bakıldığında (The Open University UK, 2009); Açık Üniversite, 1969 yılından beri eğitim vermektedir. İlk öğrencilerini Ocak 1971 yılında almıştır. 1971 yılında üniversiteye 25.000 öğrenci kayıt olmuştur. O dönemdeki İngiltere de yükseköğretim öğrenci sayısı 130.000 idi. Öğrencilerin çoğu İngiltere'de bulunmaktadır ancak, öğretim programları tüm dünyadan takip edilecek şekilde oluşturulmuştur. Üniversitenin İngiltere'de değişik merkezleri bulunmaktadır. Açık Üniversite'de lisans, lisansüstü, kurs ve sertifika programları düzenlenmektedir. 25.000 öğrenci yurt dışından öğrenim görmektedir.

Açık Üniversite içinde öncelikli grup, engelliler ile uzaktan öğretim yöntemleri ile yükseköğrenim görmek isteyenlerdir.

Şekil 2.3. Açık Üniversite Web Portalı(Open University, 2012).

Kuruluşundan bu yana, Açık Üniversite, dünyada pek çok benzeri kurumların oluşturulmasına ilham kaynağı olmuştur. Açık Üniversite'de her kesimden öğrenci bulunmaktadır. Öğrenciler yükseköğrenim görmek, kendilerini geliştirmek ve yaşam deneyimlerini arttırmak amacıyla öğrenim görmek için müracaat etmektedirler. Öğrencilerin yaklaşık %70'i tam zamanlı olarak bir işte çalışmaktadırlar. Çalışanların meslek değiştirmelerini sağlamak amacıyla 50.000 işveren ile sponsorluk anlaşması yapılmıştır. Açık Üniversiteyi tercih edenlerin çoğunluğunu engelliler, hapistekiler, silahlı kuvvetler mensupları ile aileleri oluşturmaktadır. Açık Üniversiteye kayıtlı bulunan 10.000 engelli öğrenci bulunmaktadır.

2003-2004 öğretim yılında kayıtlı öğrencilerin %20'si, 25 yaşın altındadır. Küçük bir azınlık ise 18 yaşın altında bulunmaktadır. Öğrenciler, "Açık Üniversite Öğrencileri Birliği" sendikasına üye olabilmektedirler. 1970-1971 öğretim yılında üniversiteye kayıtlı öğrenci sayısı en az 50.000 iken, 1987-1988 öğretim yılında kayıtlı öğrenci sayısı

100.000, 2001-2002 öğretim yılında 200.000, 2006-2007 akademik yılı itibariyle kayıtlı öğrenci sayısı 224.276'ya ulaşmıştır. İngiltere içinden kayıt olan öğrenci sayısı 148.395'dir. Diğer öğrenciler İskoçya, İrlanda ve Avrupa Birliği'nin diğer ülkelerinden gelmektedir. 2006-2007 akademik yılı için en popüler ders "Sosyal Bilimlere Giriş" dersi(7000 öğrenci kayıt yaptırmıştır)olmuştur. Lisans derslerini alan öğrencilerin çoğunluğu 25-44 yaş aralığında bulunmaktadır. Lisans öğrencilerinin yaş ortalaması 32'dir. 37.852 öğrenci malî yardım almaktadır. Açık Üniversitede Lisans öğrenimi gören ingiliz öğrencilerin maliyeti 3.150-4.225 Euro arasında değişmektedir.AB ve Uluslararası öğrencilerin maliyeti daha fazla olup, hükümetin bu öğrencileri finanse etmediği görülmektedir. Devlet desteğinden sonra Açık Üniversitenin ikinci en önemli gelir kaynağı öğrenciler tarafından ödenen akademik ücretlerdir. 2006-2007 öğretim yılı için öğrenciler toplamda 123 milyon Euro ücret ödemişlerdir (The Open University UK, 2009).

2006-2007 akademik yılında sekiz bin üzerinde personel ve öğretim görevlisi çalışmıştır.Ayrıca, 1218 akademik maaşlı çalışan, 1654 akademisyen, 1847 destek personeli(sekreter ve teknisyen) görev almıştır. İngiliz Açık Üniversitesi'nde internet, disk tabanlı yazılım, DVD üzerinde TV programları, sesli ve yazılı materyaller olmak üzere uzaktan eğitime yönelik değişik yöntemler kullanılmaktadır. BBC tarafından, 3 Ocak 1971 yılında başlayan TV ders yayınları 15 Aralık 2006 tarihinde durdurulmuştur. Öğrenciler, evde çalışma, TV tabanlı(DVD) çalışmalar, dış akademik çalışmalar ve internet tabanlı öğrenme yöntemleri ile çalışmaktadırlar. Öğrencilere çalışmaları ile ilgili olarak öğretim görevlileri tarafından yüz yüze, telefonla veya internet üzerinden geribildirimler verilmektedir. Moderatörler tarafından online konferans servisi(internet forumu) ve danışma konferansı yoluyla öğrencilere yardımcı olunmaktadır.

Bazı derslere belli günlerde katılmak zorunludur. Öğrencinin ilgili dersi geçebilmesi için zorunlu derslere katılması gerekmektedir. Bazı dersler için atölye çalışmaları yapılmaktadır. Örneğin, sağlık konusunda pratik beceriler kazandırmak amacıyla danışmanlık yapılmakta, uygulamalı çalışmalar gerçekleştirilmektedir. Bazı dersler için yaz okulu uygulaması mevcuttur. Son on yılda Açık Üniversite alternatif öğrenme yöntemleri geliştirerek öğrencilere sunmuş ve derslerin yüz yüze yapılmasına yönelik çalışmalar yapmıştır.Yüzyüze yapılan derslere katılmada engelli öğrencilere muafiyet

tanınmıştır. 16 Aralık 2006 tarihinde BBC'nin tv yayınlarını durdurması üzerine bazı ders materyallerine(tv programları, bilgisayar programları) öğrencilerin internet üzerinden ücretsiz erişimlerini sağlayacak çalışmalar yürütülmektedir (The Open University UK, 2009).

2.4.6.Almanya'da Uzaktan Eğitim

Üniversiteler ve yüksekokullarda ki uzaktan eğitim, yazılı, görsel, işitsel medya kullanılarak gerçekleştirilmektedir. Bu sayede, diğer ülkelerden de bilimsel bir yüksekokul öğrenimi yapılabilmektedir. Fakat tahsil, oturma yeri ve dil önemlidir. Sınavlar zorunludur. İstatistikler Almanya'da, dışarıda oturan açıköğretimlilerin yüzdesinde özellikle geçen öğrenim yılında sürekli artış olduğunu göstermektedir. Amerika ve İngiltere'de yaygın olan uzaktan üniversite eğitimi, Almanya'da sadece bir üniversitede yapılmaktadır. Uzaktan eğitim veren İngiltere merkezli Açık Üniversite ise Almanya'dan Abitur şartı aramadan öğrenci kabul etmektedir. Açık Üniversite bu işi en iyi yapan üniversiteler arasında yer almaktadır. Bu üniversitede kayıtlı 1.300 Alman öğrenci bulunmaktadır. Toplam öğrenci sayısı 180.000'dir. Açık Üniversite dünyada en fazla öğrencisi olan üniversiteler arasında yer almaktadır. Alman Hagen Üniversitesi'nin eğitim dili Almanca, Açık Üniversite'nin ise tamamen İngilizcedir. Ama bu üniversiteyi Almanlar için cazip kılan en önemli nokta Abitur şartı aranmamasıdır. Bu üniversitede okuyabilmek için lise mezunu olmak ve iyi derecede İngilizce bilmek yeterli görülmektedir. İngiltere'de resmî üniversite statüsünde çalışan üniversite tarafından Almanya'da resmî makamlarca tanınan hem bachelor hem de master eğitimi verilmektedir (Fern-Universität In Hagen, 2009).

Almanya'da şu ana kadar uzaktan üniversite eğitimi alanların ağırlığını bir defa üniversite okumuş ancak ikincisini arzu edenler veya çalışırken bulundukları şirkette kademe atlayabilmek, akademik ünvan almak isteyenler oluşturmaktadır. Hagen'deki üniversitenin eğitim ücreti 2000 Euro'dur. Açık Üniversite'de bachelor eğitimin tutarı 15 bin ve 18 bin Euro'dur. Öğrenciler ders notlarını ve alıştırma ve sınavları posta yoluyla almaktadır. Seminerler ise DVD üzerinden dijital ortamda ya da internet üzerinden takip edilmektedir. Üniversiteye ait kütüphane ve diğer eğitim araçları da öğrencilerin hizmetine sunulmaktadır. Seminerler için üniversitede bulunma zorunluluğu yok iken, sınav için üniversitede olmak gerekmektedir (Fern-Universität In Hagen, 2009).

Hagen Üniversitesi, Avustralya ve Macaristan'da dahil olmak üzere toplam 101 merkezde yüzyüze eğitim vermektedir. Hagen Üniversitesi'nde, kayıtlı bulunan öğrencilerin bireysel özellikleri, çalışma alanları ve çalışma koşullarına göre farklı öğretim süreçleri söz konusudur. Bir lisans ya da yüksek lisans diplomasını almayı hedeflemiş olanlar için “tam zamanlı öğretim”, tam gün yada yarım gün çalışanlar için “kısmi öğretim”, bir yükseköğretim kurumuna kayıtlı olup, bunun yanında bir başka alanda ikinci yükseköğrenim görmek isteyenler için “ikinci öğretim”, aynı dönemde bir başka yükseköğretim kurumuna kayıtlı olan ancak gördüğü öğrenimde eksiklik hissedenler için “tek tek derslere katılma”, bir başka yükseköğretim kurumuna kayıtlı olup olmama koşulu aranmadan, isteğe göre derslere katılmak isteyenlere yönelik, “derslere dinleyici olarak katılma” gibi seçenekler bulunmaktadır (Fern-Universität In Hagen, 2009).

2.4.6.1.Fern-Universität In Hagen

Fern-Universität In Hagen genel özellikleri incelendiğinde (Fern-Universität In Hagen, 2009); Fern-Universität In Hagen, 1960-1970 yıllarından bu yana bütün dünyada aynı gün ve aynı saatte sınavlarını gerçekleştirmektedir. Sınav saatinin diğer ülkede gece yarısına denk gelmesi bile engel değildir. Öğrenim ücretleri; Dönem başına (sadece okuyorsa)-550 Euro, dönem başına (hem çalışıp hem okuyorsa)- 300 Euro'dur.

Uzaktan yükseköğrenim veren tek üniversite olan Fern-Universität In Hagen'de doktora eğitimine kadar devam edilebilmektedir. Fern-Universität In Hagen'de 25 yıldan beri uzaktan eğitim devam etmektedir. Öğrenciler ilgili bölümlerin derslerine evden çalışılabilmektedir. Bölüm dersleri, bilgisayardan takip edilebileceği gibi, malzemeleri eve göndermeleri de istenebilmektedir. Malzemeler: yazılı materyaller, alıştırma belgeleri, interaktif CD'ler, video kasetler ve online iletişimden oluşmaktadır. Genelde uzaktan yüksek öğrenim yapanların %80'i çalışmaktadır. Bu grubun %40'ı ise, eğitimi başarıyla yürütmektedir. Lisans eğitimi gören öğrenci sayısı 43.021, akademik öğrenim gören öğrenci sayısı 7.876, yükselme eğitimi gören öğrenci sayısı ise 3.496'dır. Uzaktan öğrenim gören öğrencilerin profili incelendiğinde; öğrencilerin %15'i sadece öğrenimle meşgul olmaktadır. %60'ı ise, hem çalışıp hem okumaktadır. %10'u da, başka bölümle birlikte okumaktadır. %15'i de misafir öğrenci olarak diploma için değil, bilgilerini arttırmak için okumaktadır.

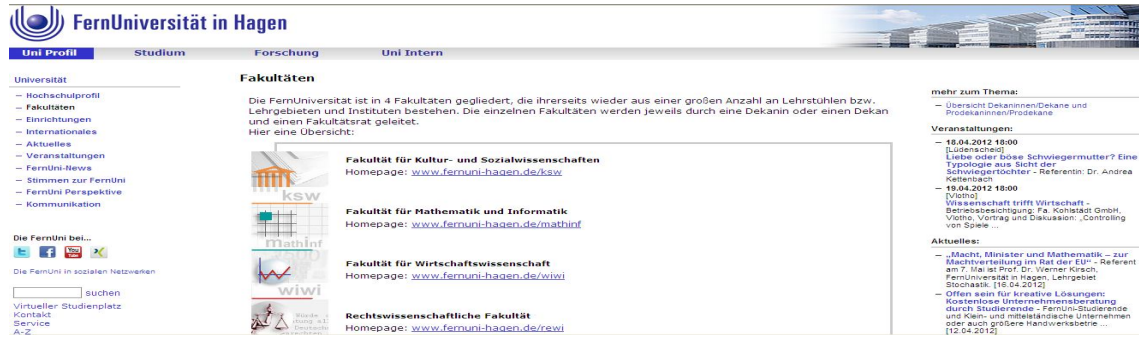
Fern-Universität In Hagen, engelli öğrencilere ve ev kadınlarına da eğitim olanağı sağlamakta, eğitimlere 120 değişik ülkeden katılan öğrenciler bulunmaktadır. Bazı ülkelerde Hagen ile ortak çalışan üniversiteler bulunmaktadır (Avusturya, İsviçre, Orta ve Doğu Avrupa, Macaristan, Rusya, Letonya). Öğrencilere genel ve bölümleriyle ilgili destek sağlanmaktadır. Yurt dışından 30 yüksek okulla işbirliği yapılmaktadır. Yapılan çalışmalara göre, bu ülke dışında oturan Açıköğretim öğrencilerinin yaklaşık 3'te 1'i Alman vatandaşıdır ki bunlar, meslekî veya özel sebeplerden dolayı uzun zaman için dışarıda oturmuştur. Ayrıca, Avusturya'dan gelen öğrencilere ayrıcalık sağlanmaktadır. Ülke dışında yaşayan Açıköğretim öğrencilerinin %48'den fazlası Avusturya'dan gelmektedir.

Ülke dışından açıköğretime talep şimdiye kadar sürekli artış göstermiştir. 1986-1987 yıllarında 1.321 olan öğrenci sayısı, 1999-2000 yıllarında yaklaşık 4 katına çıkarak 5.105'e çıkmıştır. Bu veriler, Açıköğretim sisteminin yabancılar için yurt içinde ve yurt dışında ne kadar cazip olduğunu göstermektedir. Kitap gönderme şubeleri oluşturulmuş ve öğrencilere kitap gönderilmiştir. Kitapların gönderilmesinde hava yolu kullanılmaktadır. Kitaplar öğrencilere en geç 1 hafta içinde ulaşabilmektedir.

Bütün dünyadaki öğrencilere eğitim vermek için (Suudi Arabistan, Vietnam, Brezilya, Zimbave) çalışmalar yürütülmektedir. Asya, Afrika ve Amerika kıtasının şehirlerinde kötü alt yapı nedeniyle, kitap gönderiminde sorunlar ortaya çıkmaktadır. Gönderilen posta açılmışsa özel olarak ilgilenilmesi gerekmektedir. Kullanıcının kendisinin gidip alması, ilgilenmesi gerekmektedir. Kitapların geç ulaşması dolayısıyla ödevlerde de gecikmeye neden olabilmektedir. Bu durumda, ödevler gecikmeli ve düzeltmeli sunulabilmektir. Değerlendirenler de bunu göz önünde bulundurup kolaylık sağlamaktadırlar.

Açıköğretim merkezi olmayan ülkelerde, Almanya hükümetine bağlı okul veya merkezlerde sınavlar yapılabilir (İstanbul Lisesi gibi.). Alman okulları da yoksa, sınavlar yüksek okullarda gözetmen kontrolünde yapılmaktadır (Alman bölümlerinde). Goethe Institute ve Alman okulları olan ülkelerde, Almanya'nın konsolos temsilcileri sınava gözetmen olarak katılmaktadır. Ücretsiz olan sınavlarda Almanya yasaları geçerli olup, sınavlar konsoloslukta da yapılabilir.

Sınav, Almanya ile gece ve gündüz olması fark etmeden eş zamanlı olarak yapılmaktadır. Sınavlar, bulunulan ülkede tatile denk gelirse, öğrenciler bir sonraki sınav döneminde sınava girebilmektedirler.

Şekil 2.4. Fern-Universität İn Hagen Web Portalı (Fern-Universität İn Hagen, 2012).

Fern-Universität İn Hagen, Alman yükseköğretiminde uzaktan eğitim veren ilk kamu kuruluşudur. 74.223 öğrenci; lisans, yüksek lisans ve doktora programlarında uzaktan öğrenim görmektedir. Aktif öğrenci sayısı 73.131, erkekler %55, kadınlar %45 orana sahiptir. Toplam öğrenci sayısının %36'sı Kültür ve Sosyal Bilimler Fakültesi, %16'sı Matematik ve Bilgisayar Bilimleri Fakültesi, %40'ı İktisadî Bilimler Fakültesi ve %14'ü ise Hukuk Fakültesinde öğrenim görmektedir. Öğrencilerin yaş dağılımı 29-35 arasında değişmektedir. Öğrencilerin 66.450'si Alman vatandaşı, 6.681'i yabancı, 5.986'sı Avrupa ülkelerine mensuptur. Öğrencilerin 67.517'si Almanya'da, 5.614'ü Yurt dışında, 4.957'si ise Avrupa'da ikâmet etmektedir. Kurumun 2010 bütçesi 79.500.000 €, ücret gelirleri 14 milyon €, üçüncü şahısların katkıları ise 10 milyon €'dur. Fern-Universität İn Hagen'de akademi çalışmalarına katılan yüksekokul öğrencileri 100 € ödeme yaparken, haftada ders başına 10 € maliyeti bulunmaktadır (Fern-Universität İn Hagen, 2011).

2.5. Hayat Boyu Öğrenme

Avrupa Yaşamboyu Öğrenme Girişimine göre yaşamboyu öğrenme; bireylerin yaşamları boyunca ihtiyaç duyacakları bilgi, beceri ve değerleri kazanabilmeleri için sürekli destek ile insan potansiyelinin geliştirilmesi sürecidir (Elli, 2001; Aktaran: Worrall ve Bell, 2007, s.163). Yaşamboyu öğrenme kavramının gelişmesinde ve etkili olmasında e-öğrenme uygulamalarına bağlı olarak, iletişim teknolojilerinin doğru ve etkili kullanılması oldukça önemlidir (Worrall ve Bell, 2007, s.163).

Avrupa Birliği Eğitim ve Gençlik Programları, 1 Ocak 2007 tarihi itibariyle yeni bir döneme girmiştir. 2013 yılı sonuna kadar sürecek yedi yıllık bir dönemi kapsayan Hayatboyu Öğrenme (LLP = Lifelong Learning Programme) ve Gençlik (Youth in Action) Programları, önceki programlarda olduğu gibi AB üyesi ülkeler, EFTA ülkeleri (Norveç, İzlanda ve Lihtenştayn) ve aday ülkelerin (Türkiye) katılımıyla gerçekleştirilecektir. Ayrıca, Batı Balkan Ülkeleri ve İsviçre'nin de önümüzdeki yıllarda programlara katılımı öngörülmektedir. Türkiye, Avrupa Birliği Eğitim ve Gençlik Programlarına "tam üye" olarak 1 Nisan 2004 tarihinden itibaren katılmıştır. Yoğun bir ilgi ve talebin gerçekleştiği ve 31 Aralık 2006'da sona eren bu ilk dönemde, Socrates (Genel Eğitim), Leonardo da Vinci (Mesleki Eğitim) ve Gençlik programları çerçevesinde, gerek katılım öncesi AB fonlarından gerekse ulusal katkı paylarından oluşan toplam 67 milyon Avro'luk bir bütçe oluşturulmuş, ülkemiz eğitim ve gençlik sektörüne karşılıksız hibe olarak kullanılmıştır. Hibe kullandırma oranı, % 100'e yaklaşan bir seyir izlemiştir. Programların uygulandığı bu ilk üç yıl itibariyle toplam 3.035 proje desteklenmeye değer bulunmuştur. Yaklaşık 40.000 kişi, Avrupa Birliği ülkelerinde gerek programlar gerekse bireysel faaliyetler çerçevesinde bilgi ve deneyim artırma amaçlı değişim ve yerleştirmelere katılmış, yenilikçi yaklaşımların ülkemize kazandırılmasında önemli katkılar sağlamıştır (AB Eğitim ve Gençlik Programları Merkezi Başkanlığı, 2009).

Jung (2004, s.3-4)'a göre; uzaktan eğitimin yaygınlaşması ile birlikte mega üniversiteler ortaya çıkmış ve özellikle son on yıl içinde dünyada eğitim hizmetlerinin uluslararası sunumunda gözle görülür bir artış olmuştur. E-öğrenme uzaktan eğitimde önemli trendlerden biri olmuştur. Örneğin, Avustralya, Birleşik Krallık, ABD ve Kanada'daki üniversiteler, dünyanın diğer bölgelerine e-öğrenme de dahil olmak üzere daha aktif olarak uzaktan eğitim programları sunmaktadırlar.

Asya Pasifik bölgesinde, Çin, Hon-Kong(Çin), Hindistan, Malezya ve Singapur bu programları talep eden başlıca ülkeler arasında yer almaktadırlar. Ancak, diğer ülkelerden uzaktan eğitim hizmeti alan Hong Kong (Çin), Hindistan ve Malezya ayrıca Bangladeş, Çin, Endonezya ve Sri Lanka gibi diğer ülkelere de kendi uzaktan eğitim programlarını da sunmaktadırlar (Jung, 2004; Aktaran: Jung, 2004, s.4).

Tablo 2.1. Dünya’da Mega Üniversiteler

Sıra	Üniversite	Ülke	Kuruluş Yılı	Kamu/Özel	Öğrenci Sayısı
1	 Indira Gandhi National Open University	New Delhi, India	1985	Kamu	3,500,000
2	 Allama Iqbal Open University	Islamabad, Pakistan	1974	Kamu	1,806,214
3	 Islamic Azad University	Tehran, Iran	1982	Özel	1,500,000
4	 Anadolu University	Eskisehir, Turkey	1958	Kamu	1,041,180
5	 Bangladesh National University	Gazipur, Bangladesh	1992	Kamu	800,000
6	 Universitas Terbuka	Jakarta, Indonesia	1984	Kamu	646,467
7	 Bangladesh Open University	Gazipur, Bangladesh	1992	Kamu	600,000
8	 Ramkhamhaeng University	Bangkok, Thailand	1971	Kamu	525,000
9	 University of Pune	Pune, India	1948	Kamu	496,531
10	 University System of Ohio	Ohio, United States	2007	Kamu	478,000
11	 State University of New York	New York, United States	1948	Kamu	467,845
12	 University of the Punjab	Lahore, Pakistan	1882	Kamu	450,000
13	 Andhra Pradesh Open University	Andhra Pradesh, India	1982	Kamu	450,000
14	 California State University	California, United States	1857	Kamu	417,000
15	 University of Delhi	New Delhi, India	1922	Kamu	400,000
16	 Sikkim Manipal University	Sikkim, India	1995	Özel	390,000
17	 Universidad de Buenos Aires	Buenos Aires, Argentina	1821	Kamu	316,050
18	 National Autonomous University of Mexico	Mexico City, Mexico	1551	Kamu	314,557
19	 Spiru Haret University	Bucharest, Romania	1991	Özel	311,928
20	 University System of Georgia	Georgia, United States	1931, (first university est. 1785)	Kamu	311,442
21	 Osmania University	Hyderabad, India	1918	Kamu	300,000
9	 Tribhuvan University	Kirtipur, Nepal	1959	Kamu	500,000
23	 City University of New York	New York City, United States	1847	Kamu	259,515
24	 Open University	Milton Keynes, England, United Kingdom	1969	Kamu	253,075
25	 University of South Africa	Pretoria, Gauteng, South Africa	1873	Kamu	250,000
26	 National Polytechnic Institute	Mexico City, Mexico	1936	Kamu	229,070
27	 Estácio de Sá University	Rio de Janeiro, Rio de Janeiro, Brazil	1970	Özel	215,000
28	 Korea National Open University	South Korea	1982	Kamu	210,978
29	 University of Guadalajara	Guadalajara, Jalisco, Mexico	1791	Kamu	209,406
30	 University of California	California, United States	1869	Kamu	209,080
31	 University of Texas System	Texas, United States	1881	Kamu	190,000
32	 Universidad Autónoma de Santo Domingo	Santo Domingo, Dominican Republic	1538. Reopened 1914.	Kamu	180,000
32	 Universidad Nacional de Educación a Distancia	Spain	1972	Kamu	180,000
33	 University of Karachi	Karachi, Pakistan	1951	Kamu	174,000

Sıra	Üniversite	Ülke	Kuruluş Yılı	Kamu/Özel	Öğrenci Sayısı
34	 Ain Shams University	Cairo, Egypt	1950	Kamu	170,000
35	 University of North Carolina	North Carolina, United States	1789	Kamu	169,792
36	 Utah System of Higher Education	Utah, United States	1894	Kamu	164,860
37	 University of Wisconsin System	Wisconsin, United States	1848	Kamu	162,933
38	 Cairo University	Giza, Egypt	1933	Kamu	155,000
39	 Uttar Pradesh Technical University	Lucknow, India	2000	Kamu	150,000
40	 Madhya Pradesh Bhoj Open University	Bhopal, India	1991	Kamu	150,000
41	 Sapienza University of Rome	Rome, Italy	1303	Kamu	147,000
42	 University System of Maryland	Maryland, United States	1988	Kamu	144,363
43	 Modern University for the Humanities	Moscow, Russia	1992	Kamu	140,000
44	 Universidade Norte do Paraná	Londrina, Paraná, Brazil	1972	Özel	130,000
45	 Universidad de San Carlos de Guatemala	Guatemala City, Guatemala	1676	Kamu	124,000
46	 Centre national d'enseignement à distance	France	1939	Kamu	120,000
47	 Texas A&M University System	Texas, United States	1876	Kamu	114,691
48	 Universidad Nacional de Córdoba	Córdoba, Argentina	1613	Kamu	113,558
49	 Pennsylvania State System of Higher Education	Pennsylvania, United States	1982	Kamu	110,428
50	 Shanghai Television University	Shanghai, China	1960	Kamu	101,218
51	 University of Bologna	Bologna, Italy	1088	Kamu	100,000
52	 Universiti Teknologi MARA	Shah Alam, Malaysia	1956	Kamu	100,000
53	 Indiana University	Indiana, United States	1820	Kamu	98,543
54	 Universidad Complutense de Madrid	Madrid, Spain	1499	Kamu	98,142

Kaynak: Wikipedia. (2011).

Tablo 2.1. incelendiğinde, Anadolu Üniversitesi, Açıköğretim sistemi sayesinde dünyadaki Mega Üniversiteler sıralamasında dördüncü sırada bulunmaktadır. Ancak, 2011 yılı verilerine göre(Tablo 2.9.), Anadolu Üniveristesi'nin açıköğretim sistemine kayıtlı toplam öğrenci sayısının 1.713.923 olduğu görülmektedir.

Açıköğretim sisteminin değişik bölümlerden meydana geldiğini belirten Meiszner (2011, s.52-57); bu bölümleri şu şekilde sınıflandırmaktadır: İçerik bölümü, öğretim bölümü, öğrenme bölümü, değerlendirme bölümü, sosyal bölüm, teknolojik bölüm, ekonomik bölüm, kurslar ve iyileştirme bölümü. Bu bölümlerin her birinin açıköğretim sisteminin gelişimine katkı sağlayacak farklı işlevleri yerine getirdiği vurgulanmaktadır.

2.6.Türkiye’de Uzaktan Eğitimin Yasal Dayanakları

Ülkemizde 1982 yılından beri sistemli olarak sürdürülmekte olan ve son yıllarda üniversitelerimizin çoğunluğu tarafından gerçekleştirilmeye çalışılan uzaktan eğitim etkinliklerinin yasal dayanaklarından en önemlisi 6 Kasım 1982 tarihli ve 17860 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren “Açık Yükseköğretim Yönetmeliği”dir. Bu yönetmelik (1982); Açık Yükseköğretimi; a)Anadolu Üniversitesinde merkezî açık yükseköğretim, b)Diğer üniversitelerde açık yükseköğretim, olmak üzere iki farklı ortamda sürdürülebileceği şeklinde sınıflandırmıştır. Ayrıca, Merkezî Açık Yükseköğretimin 41 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile Anadolu Üniversitesinde kurulan Açıköğretim Fakültesinde ülke çapında sürdürülebileceğini hükme bağlamıştır.

Ülkemizde, uzaktan eğitim hizmetlerinin sunumu açısından en kapsamlı yasal düzenlemelerden biri 14 Aralık 1999 tarihli ve 23906 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren “Üniversitelerarası İletişim ve Bilgi Teknolojilerine Dayalı Uzaktan Yükseköğretim Yönetmeliği” ile Üniversitelerarası iletişim ve bilgi teknolojilerine dayalı uzaktan yapılan ön lisans, lisans ve yüksek lisans eğitiminin amaçları belirlenmiştir. Yönetmelik (1999), ile derslerin ve programların belirlenmesi ve kredilendirilmesi, istemci ve sunucu üniversitelerin belirlenmesi, öğrenci kabulü, kayıt, sınav ve ders geçme yöntemleri, malî hükümler ve yurtdışındaki kurum ve kuruluşlardan alınacak dersler ile ilgili standartlar ortaya konulmuştur. Bu yönetmelik, günümüzde üniversitelerin uzaktan eğitim merkezi açabilmelerinin yasal dayanağını oluşturmaktadır. Üniversiteler son yıllarda, bu yönetmelik kapsamında uzaktan eğitim merkezleri bünyesinde uzaktan eğitim programları ve etkinlikleri yürütmektedirler.

Enformatik Millî Komitesinin kurulması da uzaktan eğitim hizmetlerinin sunumu açısından önemli bir gelişme sağlamıştır. 1 Mart 2000 tarihli ve 23980 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren “Enformatik Millî Komitesi Yönetmeliği” (23980 sayılı R.G.), ise Enformatik Milli Komitesinin amacını, “Yükseköğretim Kurumlarında iletişim ve bilgi teknolojilerine dayalı uzaktan eğitim ve enformatik alanlarında, eğitim-öğretim olanaklarının planlanması ve eğitim etkinliğinin arttırılması maksadıyla, üniversitelerle işbirliği içinde araştırma, inceleme ve değerlendirmeler yaparak Yükseköğretim Kuruluna önerilerde bulunmak”, şeklinde belirtmiştir.

Enformatik Millî Komitesi Yönetmeliğine göre Komitenin görevleri şunlardır (23980 Sayılı Resmî Gazete):

- a)Yükseköğretimde enformatik (bilişim) alanında, eğitim, öğretim ve altyapı konularında, ilkeleri belirlemek, stratejik planlamaları yapmak ve Yükseköğretim Kuruluna sunmak,
- b)Üniversitelerce yapılan çalışmaları izlemek, değerlendirmek, koordine etmek ve Yükseköğretim Kuruluna önerilerde bulunmak,
- c)Enformatik ve uzaktan eğitim alanında faaliyette bulunan yurt içi, yurt dışı kamu ve özel kesim kuruluşları ve yükseköğretim kurumları arasında işbirliği ve koordinasyon sağlamak,
- d)"Üniversitelerarası İletişim ve Bilgi Teknolojilerine Dayalı Uzaktan YükseköğretimYönetmeliği"nin Enformatik Milli Komitesine verdiği görevleri yerine getirmek,
- e)Enformatik ve uzaktan öğretim alanlarında çalışmalar yapan Yükseköğretim Kuruluşlarına ve mensuplarına, çalışmalarında yardımcı olmak, Komite ve Yükseköğretim Kurulu kararlarıyla projeler vermek, projeleri izlemek ve proje sonuçlarının ülke çapında etkili bir şekilde değerlendirilmesini sağlamak,
- f)Enformatik ve uzaktan öğretim alanlarında çalışma yapan, kişi ve kuruluşların, Komite ve Yükseköğretim Kurulunca onaylanmış projeler kapsamında olmak kaydıyla, yurt içi ve yurt dışında yapacakları, toplantı, temas ve kısa süreli çalışmalarına destek sağlamak,
- g)Uzaktan öğretim ve enformatik kapsamında, Yükseköğretim Kurulu tarafından verilen diğer görevleri yapmaktır.

25 Şubat 2011 tarih ve 27857 mükerrer sayılı Resmî Gazete’de yayınlanarak yürürlüğe giren ve toplumda torba yasa olarak da nitelendirilen 6111 sayılı kanunun 171. maddesi (s.49-50) ile mevcut 2547 sayılı kanunun 44. maddesinde açık ve uzaktan eğitim alanını ilgilendiren önemli değişiklikler yapılmıştır. Bu düzenleme ile açık ve uzaktan öğretim ifadesinden söz edilmiş, açık ve uzaktan öğretim alanında önemli düzenlemelere gidilmiştir. Örneğin, 2547 sayılı kanunun 44. maddesinin d bendi şu şekilde değiştirilmiştir: “Yeterlilik, seviye tespit veya ders başarılarını ölçen tüm sınavlar, kağıt ortamında ve eş zamanlı olarak yapılabileceği gibi, alan ve zorluk düzeyine göre tasnif edilerek, güvenli biçimde saklanan bir soru bankasından, her bir

adaya farklı zamanlarda farklı soru sorulmasına izin verecek şekilde elektronik ortamda da yapılabilir”. Bu düzenleme ile yükseköğretim kurumlarında öğrenci başarılarının değerlendirilmesinde sınav uygulamalarının farklı zaman ve farklı türde sorular kullanılarak elektronik ortamda da uygulanabilmesine imkân sağlanmıştır.

6111 sayılı kanunî düzenleme ile 2547 sayılı kanunun 44.maddesinin “e” bendi şu şekilde değiştirilmiştir: “Yükseköğretim Kurulu kararı üzerine Yükseköğretim Kurumlarında; öğretim elemanı ve öğrencilerin aynı mekânda bulunma zorunluluğu olmaksızın, bilgi ve iletişim teknolojilerine dayalı olarak öğretim faaliyetlerinin planlandığı ve yürütüldüğü ön lisans, lisans ve lisansüstü uzaktan öğretim programları açılabilir. Uzaktan öğretim programlarının açılabileceği alanlar, uzaktan öğretim yoluyla verilecek dersler ve kredi miktarları, ders materyallerinin hazırlanması, sınavlarının yapılma şekli, yükseköğretim kurumları arasında bu amaçla yapılacak protokoller ile uzaktan öğretime ilişkin diğer hususlar, Yükseköğretim Kurulu tarafından belirlenir”. Bu düzenleme ile de bilgi ve iletişim teknolojilerine dayalı olarak üniversitelerin uzaktan öğretim programları açabilmesi yasal bir statüye kavuşturulmuştur. Aynı maddede (44. md, e bendi) yapılan düzenleme ile “uzaktan öğretim programı kapsamında yükseköğretim kurumlarında ders veren öğretim elemanlarına, haftalık 10 saati geçmemek üzere verdikleri ders başına, ...belirlenen ek ders ücretinin beş katını geçmemek üzere yükseköğretim kurumları, yönetim kurulunca belirlenecek tutarda ek ders ücreti ödenir”, hükmü getirilerek uzaktan öğretim programlarında ders veren öğretim elemanlarına ek ders ücretinin beş katına kadar ek ders ücreti verilebilmesi imkânı sağlanmıştır. Yapılan düzenleme ile ayrıca, “ders malzemelerinin hazırlanması, derse kaydolan öğrenci sayısı, dersin canlı veya kayıttan verilmesi, öğrencilerin sorularına verilen cevaplar, ödev veya uygulamaların değerlendirilmesi için harcanan süreler ile uzaktan öğretimle verilen derslere katılan öğrenci sayısı esas alınarak öğretim elemanlarına yapılacak ek ders ücreti ile ders malzemelerinin hazırlanmasında veya dersin yürütülmesinde fiilen katkıda bulunanlara yapılacak ödemelere ilişkin usul ve esaslar”ın Yükseköğretim Kurulu’nca düzenlenmesi ve buna ilişkin her türlü ödemelerin toplamı uzaktan öğretim için yatırılan toplam öğrenim ücretinin yüzde yetmişini geçmeyeceği açıklanmıştır. Uzaktan öğretim için yatırılan öğrenim ücretinden ödemeler sonrası kalan kısmı ile elektronik ortamda veya internet ortamında sunulan uzaktan öğretim materyalinden elde edilen gelirlerin, ilgili

birimin veya yükseköğretim kurumunun mal ve hizmet alımlarında kullanılabilmesine imkân sağlanmıştır. Yapılan düzenleme ile birinci ve ikinci öğretim programlarındaki bazı derslerin, sadece uzaktan öğretim yoluyla verilebilmesine olanak tanınmıştır. Birinci ve ikinci öğretim programlarındaki bir dersin hem örgün öğretim yoluyla hem de uzaktan öğretim yoluyla verilmesinin senato tarafından uygun görülmesi halinde; dersi uzaktan öğretim yoluyla almayı tercih eden öğrencilerden belirlenen kredi başına öğrenci katkı payı veya öğrenim ücreti alınması öngörülerek dersin uzaktan öğretim yoluyla verilmesinde görev alan öğretim elemanı ve diğer personele, dersi uzaktan öğretim yoluyla almayı tercih eden öğrencilerden alınan öğrenci katkı payı veya öğrenim ücreti toplamının yüzde yetmişini geçmeyecek şekilde ödeme yapılacağı belirtilmiştir.

Yapılan düzenlemeye göre, dersleri verecek yeterli öğretim elemanı bulunmayan yükseköğretim kurumlarında uzaktan öğretim yoluyla ders vermek üzere Yükseköğretim Kurulu tarafından görevlendirilen öğretim elemanlarına, ders yükü dikkate alınmaksızın haftalık 10 saati geçmeyecek şekilde belirlenen ek ders ücretinin dört katını geçmemek üzere ek ders ücreti ödenmesi hükme bağlanmış, böylece uzaktan eğitim programında ders vermek amacıyla başka üniversitelerden akademisyenlerin görevlendirilebilmesine imkân sağlanmıştır.

6111 sayılı yasal düzenleme açık ve uzaktan eğitim alanı için önemli bir adım olmakla beraber yeterli olduğu söylenemez.

14 Aralık 1999 tarih ve 23906 sayılı Resmi Gazetede yayınlanarak yürürlüğe giren "Üniversitelerarası İletişim ve Bilgi Teknolojilerine Dayalı Uzaktan Yükseköğretim Yönetmeliği", kapsamındaki ders ve programlarda uyulması gereken ilkeleri belirlemek amacıyla, ilgili yönetmeliğin 5. maddesi gereğince Enformatik Milli Komitesi tarafından hazırlanan "Uzaktan Yükseköğretim Kapsamında Açılacak Derslere/Programlara İlişkin Genel İlkeler"(2012), ile eğitim kapsamındaki çalışmalarda kavram terminoloji birliği sağlamak amacıyla uzaktan eğitim ders ve programlarının geliştirilmesinde ve değerlendirilmesinde uyulması gereken ilkeler ile etkileşimli ve etkileşimsiz olarak sunulan uzaktan eğitim derslerinde bulunması önerilen özellikler ele alınmıştır.

Özellikle merkezî açıköğretim programlarının dışında kalan uzaktan eğitim hizmetlerinin daha sistemli yürütülmesi, planlanması ve eşgüdümü açısından

Enformatik Millî Komitesi'nin kurulması ve 6111 sayılı kanunî düzenleme" önemli bir aşama olarak değerlendirilebilir. Ancak, ülkemizde uzaktan eğitim etkinliklerinin daha planlı, programlı ve sistematik yürütülebilmesi için yeni düzenlemelerin, standartların hayata geçirilmesinde fayda görülmektedir.

2.7.Türkiye’de Açık ve Uzaktan Eğitim Uygulamaları Bulunan Yükseköğretim Kurumları

2.7.1 Adnan Menderes Üniversitesi

Adnan Menderes Üniversitesi, Uzaktan Eğitim Uygulama ve Araştırma Merkezi 5 Kasım 2010 tarih ve 27750 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan yönetmelik ile kurulmuştur. Ancak, faaliyette bulunan uzaktan eğitim programı bulunmamaktadır.

2.7.2. Afyon Kocatepe Üniversitesi

Şekil 2.5. Afyon Kocatepe Üniversitesi Uzaktan Eğitim Web Portalı (Afyon Kocatepe Üniversitesi, 2012).

Afyon Kocatepe Üniversitesi de Uzaktan Eğitim Merkezini Meslek Yüksekokulu şeklinde yapılandırmış ve bünyesinde Bilgisayar Programcılığı, Bilgi Yönetimi, Bilgisayar Operatörlüğü ve Coğrafi Bilgi Sistemleri Uzaktan Eğitim Önlisans programları bulunmaktadır (Afyon Kocatepe Üniversitesi, 2012).

Bilgisayar Programcılığı ve Bilgi Yönetimi Uzaktan Eğitim Önlisans programlarına 2011-2012 eğitim öğretim yılında toplam 150 öğrenci alınması planlanmıştır (ÖSYS Yükseköğretim Programları ve Kontenjanları Kılavuzu, 2011).

Ayrıca, Üniversite kapsamında Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi, Türk Dili ve Bilgisayar, ortak zorunlu dersler olarak uzaktan eğitim yaklaşımıyla öğrencilere sunulmaktadır.

2.7.3. Akdeniz Üniversitesi

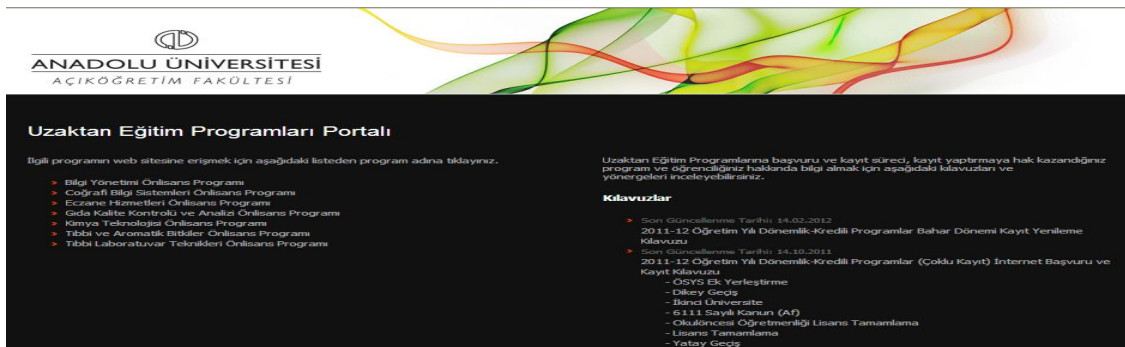
Şekil 2.6. Akdeniz Üniversitesi Uzaktan Eğitim Uygulama ve Araştırma Merkezi Web Portalı (Akdeniz Üniversitesi, 2012).

Akdeniz Üniversitesi'nde iletişim ve bilgi teknolojilerine dayalı Uzaktan Eğitim çalışmaları, 19.08.2010 tarih ve 27677 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan yönetmelik ile Akdeniz Üniversitesi Uzaktan Eğitim Araştırma ve Uygulama Merkezi (AKUZEM) bünyesinde başlamıştır. AKUZEM'de şu anda, Muhasebe ve Vergi Uygulamaları ile Turizm ve Otel İşletmeciliği, programları yürütülmektedir (Akdeniz Üniversitesi, 2012).

2.7.4. Amasya Üniversitesi

Amasya Üniversitesi Uzaktan Eğitim Uygulama ve Araştırma Merkezi 21 Ekim 2011 tarih ve 28091 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan yönetmelik ile kurulmuştur. Ancak, şu anda faaliyet gösteren bir uzaktan eğitim programı bulunmamaktadır.

2.7.5. Anadolu Üniversitesi

Şekil 2.7. Anadolu Üniversitesi, Açıköğretim Fakültesi Uzaktan Eğitim Programları Web Portalı (Açıköğretim Fakültesi, 2012).

Türk yükseköğretim sisteminde 1982-1983 öğretim yılından itibaren Anadolu Üniversitesi Uzaktan Eğitim Sistemi, bir milyon beş yüz binden fazla öğrenci ve bir milyon mezuna uzaktan eğitim yoluyla yüksek öğrenim sağlamaktadır. Anadolu Üniversitesi uzaktan eğitim sistemi, ülkemizde uzaktan eğitim alanında güçlü bir

organizasyona sahiptir. Anadolu Üniversitesi uzaktan eğitim sistemi, sahip olduğu teknik alt yapı ile dünyanın mega üniversiteleri arasında yer almaktadır. Anadolu Üniversitesi uzaktan eğitim sistemi, ülkemizde yükseköğrenim talebini karşılamada sağladığı kapasite yanında millî eğitim, sağlık, ilahiyat, tarım, polis, jandarma, kara, deniz ve hava komutanlıkları personeline yönelik önlisans, lisans tamamlama ve lisans eğitimlerini uzaktan eğitim modeli ile sürdürmektedir. Anadolu Üniversitesi uzaktan eğitim sistemi eğitim yaptığı toplam 35 programıyla, ulusal sınırları aşarak, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti ve 6 Batı Avrupa ülkesinde yaşayan Türk vatandaşlarına eğitim hizmetini uzaktan eğitim sistemi ile götürmektedir. Bugün, Türkiye’de üniversitelerde öğrenim gören öğrencilerin yaklaşık % 40’ı Anadolu Üniversitesi Açıköğretim sisteminde uzaktan eğitim görmektedir. Bunların bir kısmı; koşulları gereği örgün eğitime devam etme olanağı bulunmayan öğrenciler, fiziksel, işitme ve görme engeline sahip vatandaşlar yanında cezaevlerinde hükümlü bulunan kişilerdir (Anadolu Üniversitesi, 2011).

6 Kasım 1981 tarihinde yürürlüğe giren ve Türk Yükseköğretimini yeniden düzenleyen 2547 sayılı kanunun 5. ve 12. maddeleri, Türk Üniversitelerine Sürekli ve Açıköğretim yapmak hakkını tanımıştır. Daha sonra bu görev, Anadolu Üniversitesi’ne 20 Temmuz 1982’de çıkartılan 41 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile verilmiştir. Mevcut İletişim Bilimleri Fakültesi bünyesinden doğan uzaktan eğitim sistemi böylece ülke düzeyinde uzaktan öğretim hizmeti ile görevlendirilmiştir. 1981 yılında Türkiye’de yükseköğrenime olan talep 420 bin iken, üniversitelere girebilen öğrenci sayısı 54 bin düzeyindedir. Yani, o dönemde var olan üniversiteler, talebin yaklaşık % 13’ünü karşılamaktadır. Öte yandan, eğitim teknolojisindeki gelişmeler, eğitimin duvarların dışına taşınması düşüncesini, uzaktan eğitim modelini zorunlu kılmaktadır. Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi, 1982-83 öğretim yılında, yükseköğretimde uzaktan eğitim sistemi ile eğitim veren ilk fakülte olarak hizmete başlamıştır. İlk yıl İktisat ve İş İdaresi lisans programlarına 29.500 öğrenci kayıt olmuştur. 1982-1993 yılları arasında Türkiye’de, Anadolu Üniversitesi’nin sunduğu açıköğretime olan talep hızla artmıştır. Bu yıllar arasında, İşletme ve İktisat lisans programlarının yanı sıra Millî Eğitim Bakanlığı ile imzalanan protokol gereğince yaklaşık 200 bin öğretmene önlisans ve lisans tamamlama olanağı sunulmuştur. Ayrıca, KKTC’den de uzaktan eğitim programlarına öğrenci kaydına başlanmış, Sağlık Bakanlığı ile yapılan protokol

gereğince iki yıllık Ebelik, Hemşirelik ve Sağlık Teknikerliği Ön Lisans Programları; Tarım ve Köy İşleri Bakanlığı ile yapılan protokol gereğince iki yıllık Tarım ve Veterinerlik Önlisans Programları açılmıştır. 1987 yılında, Batı Avrupa Projesi adı altında Avrupa'nın çeşitli ülkelerinde yaşayan Türk vatandaşlarına yönelik lisans ve önlisans programları uygulanmaya başlanmıştır (Anadolu Üniversitesi, 2011).

1993 yılında Uzaktan Eğitim Sistemi, 496 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile günün eğitim gereksinimlerine göre yeniden yapılandırılarak, İktisat ve İşletme programları dört yıllık İşletme ve İktisat Fakültelerine dönüştürülmüş, Açıköğretim Fakültesi ise, uzaktan öğretim sistemi ile ilgili kitap, radyo-tv programları, bilgisayar, akademik danışmanlık, organizasyon, sınav ve her türlü öğrenci işleri gibi hizmetleri vermekle yükümlü kılınmış ve önlisans, lisans tamamlama, lisans ve her türlü sertifika programlarını yürütmekle görevlendirilmiştir. 1993-1997 yılları arasında Açıköğretim Fakültesi bünyesinde kurulan Sosyal Bilimler, Ev İdaresi, Büro Yönetimi, Halkla İlişkiler gibi 17 önlisans programı geliştirilmiştir. Daha önceden ÖSYM tarafından yapılmakta olan Açıköğretim sınavları 1996 yılından itibaren Anadolu Üniversitesi tarafından yapılmaya başlanmıştır. 1998 yılından itibaren uzaktan eğitim yöntemiyle hizmet sunan İşletme ve İktisat Fakülteleri'nin akademik programları yeniden yapılandırılmıştır. Uzaktan eğitim sistemine öğrenci alımında kontenjan kısıtları kaldırılmıştır. 1998 yılında Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesinin akademik sorumluluğunda İlahiyat önlisans programı açılmıştır. Öğrencilerin fakülteleri ile iletişimlerini sağlamalarına yardımcı olmak amacıyla <http://www.aof.anadolu.edu.tr> adresinde bulunan internet sitesi hizmete girmiştir. 1999 tarihinde ise öğrencilerin sınavlara daha etkin hazırlanmalarını sağlamak amacı ile “internet tabanlı deneme sınavları” uygulaması başlatılmıştır. Anadolu Üniversitesi uzaktan eğitim sistemi üniversitelerle kurduğu işbirliği çerçevesinde karasal hatlar üzerinden ve uydu bağlantılı olarak videokonferans ortamını oluşturmuş, 1999 yılından başlayarak ara sınav, yılsonu sınavı ve bütünleme sınavı öncesinde TRT-4'ten bir hafta banttan, bir hafta da canlı olarak “Sınava Hazırlık” programları yayınlanmaya başlanmıştır. 2000 yılında Milli Eğitim Bakanlığı ile işbirliği yapılarak Açıköğretim Fakültesinde Okul Öncesi ve İngilizce Öğretmenliği lisans programları açılmıştır. 2001-2002 öğretim yılında ülkemizde ilk kez internete dayalı Bilgi Yönetimi önlisans programı eğitim-öğretime başlamış, yine aynı öğretim yılında gelişen koşullara uyum sağlamak, kendini farklı

alanlarda geliştirmek isteyen örgün bölümde okuyan ve halen bir yükseköğretim programına kayıtlı olan ya da mezunlara yönelik olarak ikinci öğretim olanağı veren “İkinci Üniversite” uygulaması başlatılmıştır. Açıköğretimin, örgün yükseköğretime entegrasyonunu sağlamak amacıyla, YÖK ile birlikte gerçekleştirilen “Dikey Geçiş” uygulaması başlatılmıştır. Yine, 2002-2003 öğretim yılında internet üzerinden ve CD ile alıştırma yazılımları öğrencilerin kullanımına sunulmuştur. 2003-2004 öğretim yılında Jandarma ve Polis Önlisans Meslek Eğitimi programlarıyla, Jandarma Genel Komutanlığındaki astsubayların ve Emniyet Genel Müdürlüğünde görev yapan polislerin eğitim düzeylerini yükseltmek amacıyla önlisans eğitimi programlarına öğrenci kaydı yapılmıştır. 2004-2005 öğretim yılında ise Kara, Hava ve Deniz Komutanlıkları personeline önlisans eğitimi verilmekte ve bölümlerde okuyan öğrenciler için lisans tamamlamalarına yönelik çalışmalar yapılmaktadır. 2005-2006 öğretim yılında “Birleşmiş Markalar Derneği” üyesi kuruluşların mezunlarını işe almada öncelik verecekleri “Perakende Satış ve Mağaza Yönetimi Önlisans Programı” eğitime başlamış, 2006-2007 öğretim yılında Adalet Bakanlığında çalışan lise ve dengi okul mezununa Meslek Eğitimi Önlisans Programı başlatılmıştır. 2007-2008 öğretim yılında öğretime başlamak üzere Sınıf Öğretmenliği lisans tamamlama programına ilişkin çalışmalar da başlatılmıştır. Uzaktan eğitim sistemi İşletme Fakültesi, İktisat Fakültesi ve Açıköğretim Fakültesi’nden oluşmaktadır (Anadolu Üniversitesi, 2011).

Öğrenciler, Yükseköğretime Giriş Sınavına (YGS) girerek sayısal, sözel veya eşit ağırlıklı puan türlerinin en az birinden yeterli puanı aldıklarında, Tablo 2.2.’de yer alan açıköğretim önlisans ve lisans programlarına kayıt yaptırabilmektedirler (Anadolu Üniversitesi, 2010).

Tablo 2.2. Açıköğretim Fakültesi Bölümleri

Açıköğretim Fakültesi Önlisans Programları	İktisat Fakültesi Lisans Programları	2011-2012 Öğretim Yılında ÖSYS İle Yerleştirilip Kayıt Yaptırılabilir Bölüm Ve Programlar(Önlisans)	İşletme Fakültesi Lisans Programları
1.Bankacılık ve Sigortacılık	1-Çalışma Ekonomisi ve	1-Bankacılık ve Sigortacılık	1-İşletme
2.Bilgi Yönetimi	Endüstri İlişkileri	2-Büro Yönetimi ve Yönetici Asistanlığı	2-Konaklama
3.Büro Yönetimi ve Sekreterlik	2-İktisat	3-Dış Ticaret	İşletmeciliği
4.Dış Ticaret	3-Kamu Yönetimi	4-Elektrik Enerjisi Üretim, İletim ve	
5.Emlak ve Emlak Yönetimi	4-Maliye	Dağıtım	
6.Ev İdaresi	5-Uluslararası İlişkiler	5-Emlak ve Emlak Yönetimi	
7.Halkla İlişkiler		6-Ev İdaresi	
8.İlahiyat		7-Halkla İlişkiler ve Tanıtım	

9.İnsan Kaynakları	8-İnsan Kaynakları Yönetimi
10.Laborant ve Veteriner Sağlık	9-İşletme Yönetimi
11.Marka İletişimi	10-Kültürel Miras ve Turizm
12.Muhasebe	11-Lojistik
13.Özel Güvenlik ve Koruma	12-Marka İletişimi
14.Perakende Satış ve Mağaza Yönetimi	13-Medya ve İletişim
15.Sağlık Kurumları İşletmeciliği	14-Menkul Kıymetler ve Sermaye Piyasası
16.Sosyal Bilimler	15-Muhasebe ve Vergi Uygulamaları
17.Sosyal Hizmetler	16-Özel Güvenlik ve Koruma
18.Tarım	17-Perakende Satış ve Mağaza Yönetimi
19.Turizm ve Otel İşletmeciliği	18-Radyo ve Televizyon Programcılığı
20.Yerel Yönetimler	19-Sağlık Kurumları İşletmeciliği
	20-Sosyal Bilimler
	21-Sosyal Hizmetler
	22-Spor Yönetimi
	23-Turizm ve Otel İşletmeciliği
	24-Turizm ve Seyahat Hizmetleri
	25-Yerel Yönetimler

Kaynak: Anadolu Üniversitesi (2010) ve AÖF Kayıt Kılavuzu, (2011, s.16)'dan elde edilen bilgilerle oluşturuldu.

Tablo 2.3. Dönemlik Kredili Sistemle Öğretim Yapılan Açıköğretim Programları

Önlisans Programları	Lisans Programları	Öğrenci Kabul Edilmeyen Ancak Öğrenimi Devam Eden Önlisans Programları
Adalet,	Felsefe	Adalet Meslek Eğitimi
Bilgi Yönetimi	İngilizce Öğretmenliği Okulöncesi	Ebelik
Coğrafi Bilgi Sistemleri	Öğretmenliği Sosyoloji	Hemşirelik
Çağrı Merkezi Hizmetleri	Tarih	Sağlık Memurluğu,
Eczane Hizmetleri Fotoğrafçılık ve	Türk Dili ve Edebiyatı	Hava Kuvvetleri Meslek Eğitimi
Kameramanlık		Polis Meslek Eğitimi
Gıda Kalite Kontrolü ve Analizi		Jandarma Meslek Eğitimi
İlahiyat		Deniz Kuvvetleri Meslek Eğitimi
Kimya Teknolojisi		Eğitim önlisans programları ile
Laborant ve Veteriner Sağlık		İlköğretim Öğretmenliği
Tarım		Sınıf Öğretmenliği
Tıbbi Laboratuvar Teknikleri		Brans Öğretmenliği
Tıbbi ve Aromatik Bitkiler		

Kaynak: AÖF Dönemlik Kredili Programlar Öğrenci Kılavuzu, (2011, s.2)'dan elde edilen bilgilerle oluşturulmuştur.

Hâlen öğrenci kabul edilen merkezî açıköğretim sistemiyle öğretim yapan önlisans programları şunlardır: Bankacılık ve Sigortacılık, Büro Yönetimi ve Yönetici Asistanlığı, Dış Ticaret, Elektrik Enerjisi Üretim-İletim ve Dağıtım, Emlak ve Emlak Yönetimi, Ev İdaresi, Halkla İlişkiler ve Tanıtım, İnsan Kaynakları Yönetimi, İşletme

Yönetimi, Kara Kuvvetleri Meslek Eğitimi, Kültürel Miras ve Turizm, Lojistik, Marka İletişimi, Medya ve İletişim, Menkul Kıymetler ve Sermaye Piyasası, Muhasebe ve Vergi Uygulamaları, Perakende Satış ve Mağaza Yönetimi, Radyo ve Televizyon Programcılığı, Sağlık Kurumları İşletmeciliği, Sosyal Hizmetler, Spor Yönetimi, Turizm ve Otel İşletmeciliği, Turizm ve Seyahat Hizmetleri, Yerel Yönetimler, Özel Güvenlik ve Koruma, Sosyal Bilimler.

Açıköğretim Fakültesi İngilizce Öğretmenliği Lisans Programı (2008-2009 öğretim yılında toplam 530 kontenjan) (ÖSS-DİL puanı ile tercih yapılmaktadır. İlk iki sınıfı Eskişehir(250), Adana(40), Ankara(40), Balıkesir(40), Edirne(40), Erzurum(40), İzmir(40) ve Konya(40) illerinde yüz yüze, son iki sınıfı uzaktan öğretimle yapılmaktadır). Açıköğretim Fakültesi Okulöncesi Öğretmenliği Lisans Programı(2008-2009 öğretim yılında toplam 2000 kontenjan) (Kız Meslek Liselerinin veya meslek liselerinin Çocuk Gelişimi, Çocuk Gelişimi ve Eğitimi ile Çocuk Gelişimi ve Bakımı Programından mezun olanlar yerleştirilmektedir).

2.7.5.1.Batı Avrupa Programları(BAP)

Batı Avrupa’da yaşayan Türk Vatandaşları, öğrenciler, Yükseköğretime Giriş Sınavına (YGS) girerek sayısal, sözel veya eşit ağırlıklı puan türlerinin en az birinden yeterli puanı aldıklarında ilgili meslekî ve teknik ortaöğretim kurumu mezunu olmak koşuluyla önlisans programına sınavsız geçiş yapabilmekte, ya da BAP Öğrenci Seçme Sınavını kazanarak, tercih ettiği takdirde Tablo 2.4’de yer alan Batı Avrupa Açıköğretim Programlarına kayıt yaptırabilmektedirler(Anadolu Üniversitesi, 2010).

Tablo 2.4. Batı Avrupa AçıkYükseköğretim Programları

Açıköğretim Fakültesi Önlisans	İktisat Fakültesi Lisans	İşletme Fakültesi Lisans
Dış Ticaret	İktisat	İşletme
Turizm ve Otelcilik	Kamu Yönetimi	
Halkla İlişkiler		
Bilgi Yönetimi		

Kaynak: Anadolu Üniversitesi(2010)’den elde edilen bilgilerle oluşturuldu.

2.7.5.2.İlköğretim ve Lise Programları

2.7.5.2.1.Milli Eğitim Bakanlığı Açık ilköğretim Okulu

Açık İlköğretim Okulu, ilköğrenimini tamamlayamayan, ilkokuldan sonra okuma olanağı bulamayan ya da çeşitli nedenlerle ortaokulların/ilköğretim okullarının her

hangi bir sınıfından ayrılarak iş yaşamına atılan 15 yaşın üstündeki yetişkinlere, zihinsel engelliler hariç, ilköğrenimlerini tamamlama olanağı vermek amacıyla kurulmuştur.

Açık İlköğretim Okulu Batı Avrupa Programı, Batı Avrupa ülkelerinde 2000-2001 öğretim yılından itibaren T.C. Milli Eğitim Bakanlığı ile Eskişehir Anadolu Üniversitesi arasında imzalanan bir protokol çerçevesinde Bakanlık ve üniversitenin işbirliğinde yürütülmektedir.

2.7.5.2.2. Açıköğretim Lisesi

Açıköğretim Lisesi 1992-1993 eğitim öğretim yılında ihtiyaç duyan herkese, istediği yer ve zamanda eğitimini devam ettirme imkânı sunmak amacı ile Türkiye Cumhuriyeti Millî Eğitim Bakanlığı tarafından kurulmuştur. Bu uygulama ile daha önce yapılan dışarıdan okul bitirme sınavları kaldırılmıştır. Bakanlık ile Anadolu Üniversitesi arasındaki işbirliği protokolü gereğince 1995-1996 öğretim yılından bu yana yurtdışında Açıköğretim Lisesi Batı Avrupa Programına öğrenci alınmaktadır. Açıköğretim Lisesinin akademik sorumluluğu Milli Eğitim Bakanlığı adına Ankara Açıköğretim Lisesine aittir. Açıköğretim Lisesi Batı Avrupa Programına kayıt yaptıran öğrenciler, Anadolu Üniversitesinin değil; Türkiye Cumhuriyeti Millî Eğitim Bakanlığı Ankara Açıköğretim Lisesi öğrencisi olmaktadır.

Tablo 2.5. İkinci Üniversite Kapsamında Kayıt Yaptırılabilir Açıköğretim Programları

Açıköğretim Fakültesi Önlisans	Açıköğretim Fakültesi Lisans	İktisat Fakültesi Lisans	İşletme Fakültesi Lisans
Adalet, Ağırlama Hizmetleri,(Turizm Otel İşletmeciliği) Bankacılık ve Sigortacılık, Büro Yönetimi ve Sekreterlik, Dış Ticaret, Elektrik Enerjisi Üretim, İletim ve Dağıtım, Emlak ve Emlak Yönetimi, Ev İdaresi, Fotoğrafçılık ve Kameramanlık, Halkla İlişkiler ve Tanıtım, (Halkla İlişkiler) İlahiyat, İnsan Kaynakları Yönetimi, (İnsan Kaynakları) İşletme Yönetimi, Kültürel Miras ve Turizm, Laborant ve Veteriner Sağlık Önlisans, Lojistik, Marka İletişimi, Medya İletişim, Menkul Kıymetler ve Sermaye Piyasası, Muhasebe ve Vergi Uygulamaları, (Muhasebe) Özel Güvenlik ve Koruma,	Felsefe Sosyoloji Türk Dili ve Edebiyatı	Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri, İktisat, Kamu Yönetimi, Maliye, Uluslararası İlişkiler,	İşletme Konaklama İşletmeciliği

Perakende Satış ve Mağaza Yönetimi,
Radyo ve Televizyon Programcılığı,
Sağlık Kurumları İşletmeciliği,
Sosyal Bilimler,
Sosyal Hizmetler,
Spor Yönetimi,
Tarım Önlisans,
Yerel Yönetimler

Kaynak: Anadolu Üniversitesi(2010)'den elde edilen bilgilerle oluşturuldu.

Tablo 2.6. 2010 Yılı Açıköğretim Sistemi Sayısal Veriler

Fakülte	Öğrenci Sayısı (2010 yılı)	2008-2009 Mezun Öğrenci Sayısı
Açıköğretim	484.191	56.785
İktisat	383.826	20.790
İşletme	498.134	48.868
Toplam	1.366.151	126.443

Kaynak: Yükseköğretim Kataloğu (2010, s.20)'ndan uyarlandı.

Tablo 2.6. incelendiğinde; 2010 yılı itibariyle açıköğretim sisteminde öğrenim gören toplam öğrenci sayısının 1.366.151, 2008-2009 öğretim yılında mezun öğrenci sayısının ise 126.443 olduğu görülmektedir. Bu veriler, yükseköğretim sistemimizde açıköğretim uygulamalarının önemli bir yere sahip olduğunu açıkça ortaya koymaktadır.

Tablo 2.7. 2010 ÖSYS Merkezî Yerleştirme Sonuçlarına Göre Açıköğretime Yerleşen Öğrenci Sayıları

Program türü	2010 ÖSYS Merkezî Yerleştirme	2010 ÖSYS Ek Yerleştirme
Lisans	97.782	21.735
Önlisans	104.731	31.679
Toplam	202.513	53.414

Kaynak: ÖSYM (2010, s.2)'den uyarlandı.

Tablo 2.7. incelendiğinde ise, 2010 yılında ÖSYS Merkezî yerleştirme sonuçlarına göre Açıköğretim sistemine dahil olan öğrenci sayısı 255.927'dir. Bu verilere göre; 2011 yılında Açıköğretim sisteminde öğrenim görmekte olan öğrenci sayısının 1.622.078 olduğu görülmektedir.

Tablo 2.8. ÖSYS 2011 Merkezî Yerleştirme Sonuçlarına Göre Açıköğretime Yerleşen Öğrenci Sayıları

Program türü	2011 ÖSYS Merkezî Yerleştirme	2011 ÖSYS Ek Yerleştirme
Lisans	87.138	16.503
Önlisans	104.521	45.576
Toplam	191.659	62.079

Kaynak : 2011-ÖSYS Yerleştirme ve 2011-ÖSYS Ek Yerleştirme Sonuçlarına İlişkin Sayısal Bilgiler (ÖSYM, 2011).

Tablo 2.8. incelendiğinde; 2011 yılında 253.738 öğrencinin açıköğretim programlarına dahil olduğu görülmektedir.

Tablo 2.9. 2010-2011Öğretim Yılı Açıköğretim Öğrenci Sayıları

	2010-2011 Yeni Kayıt			Toplam Öğrenci Sayısı			2009-2010 Mezun Sayısı		
	T	K	E	T	K	E	T	K	E
İktisat Fakültesi	34.261	13.296	20.965	438.942	179.968	258.974	26.576	9.994	16.582
İşletme Fakültesi	18.003	6.267	11.736	682.533	274.236	408.297	76.825	30.347	46.478
Açıköğretim Fakültesi	132.940	73.471	59.469	592.448	329.632	262.816	60.401	33.462	26.939

Kaynak:ÖSYM(2012).

Tablo 2.9. incelendiğinde 2010-2011 öğretim yılında yeni kayıt yaptıran öğrenciler ile birlikte 1.713.923 öğrencinin açıköğretim sisteminde öğrenim gördüğü görülmektedir. 2009-2010 öğretim yılında açıköğretim sisteminden toplam 163.802 öğrencinin mezun olduğu görülmektedir. Açıköğretim sisteminde öğrenim gören öğrencilerin mezun olma oranının %10 düzeyinde olduğu görülmektedir. Bu mezuniyet oranının toplam öğrenci sayısı dikkate alındığında oldukça düşük düzeyde olduğu söylenebilir.

Tablo 2.10. 2011-2012 Öğretim Yılı Açıköğretim Fakültesi Dönemlik-Kredili Programları

Açıköğretim Fakültesi Uzaktan Eğitim Önlisans Programları	Açıköğretim Fakültesi Merkezi Açıköğretim Önlisans Programları	Açıköğretim Fakültesi Merkezi Açıköğretim Lisans Programları
1-Bilgi Yönetimi	1-Adalet	1-Felsefe
2-Coğrafi Bilgi Sistemleri	2-Çağrı Merkezi Hizmetleri	2-İngilizce Öğretmenliği
3-Eczane Hizmetleri	3-Fotoğrafçılık ve Kameramanlık	3-Okulöncesi Öğretmenliği
4-Gıda Kalite Kontrolü ve Analizi	4-İlahiyat	4-Sosyoloji
5-Kimya Teknolojisi	5-Laborant ve Veteriner Sağlık	5-Tarih
6-Tıbbi Laboratuvar Teknikleri	6-Tarım	6-Türk Dili ve Edebiyatı
7-Tıbbi ve Aromatik Bitkiler		

Kaynak: Anadolu Üniversitesi 2011-2012 Öğretim Yılı Dönemlik Kredili Programlar Kayıt Kılavuzu (2011, s.18).

Anadolu Üniversitesi açık ve uzaktan eğitim sistemi, 63 önlisans ve lisans programları sunmaktadır. Bugün, Türk Yükseköğretimine kayıtlı toplam örgün ve açıköğretim öğrencilerinin %48'i Anadolu Üniversitesi açık ve uzaktan eğitim sistemine kayıtlı bulunmaktadır. Uzaktan eğitim öğrencilerinin toplam sayısı 1.300.000 civarındadır (ICDE, 2012).

Şekil 2.8. Anadolu Üniversitesi, Açıköğretim e-Öğrenme Portalı (Anadolu Üniversitesi, 2012).

2.7.5.3. Öğretim Ortamları

Tüm dünyada olduğu gibi, ülkemizde de uzaktan eğitim sürecinde öğrenme genellikle öğrenci merkezli olarak sürdürülmeye çalışılmaktadır. Bu nedenle de hazırlanan tüm öğretim materyalleri biçim ve içerik açısından öğrencinin kendi kendine öğrenmesini sağlayacak şekilde tasarlanmaktadır. Anadolu Üniversitesi, uzaktan eğitim sisteminde bugün ders kitapları, televizyon programları, akademik danışmanlık hizmetleri, e-öğrenme hizmetleri ve videokonferans uygulamaları ana öğretim materyallerini oluşturmaktadır. Sistemde buna ek olarak sınav ve öğrenci destek hizmetleri de yer almaktadır (Anadolu Üniversitesi, 2011):

2.7.5.4. Basılı Materyaller

Öğrencinin kendi kendine öğrenmesinde etkili ve verimli bir materyal olan ders kitabı; düşünceleri, kavramları, olguları tam, doğru ve anlaşılır biçimde tümevarım yöntemiyle ileten, biçimsel (renk, şekil, büyüklük, çizim ya da fotoğraf) açıdan çeşitli özelliklere sahip bir öğretim aracıdır. Anadolu Üniversitesi, uzaktan eğitim sisteminde temel öğretme-öğrenme aracı olan ders kitapları 1982'den beri uzaktan eğitim tekniğine göre ve öğrencinin kendi kendine öğrenmesini sağlayacak şekilde hazırlanmaktadır. Anadolu Üniversitesi uzaktan eğitim sisteminde kullanılan ders kitapları, 1999 yılından bu yana yeniden yapılanmaya gidilerek bütün önlisans ve lisans programlarına ait kitapların ders içerikleri gözden geçirilmiş ve kitapların yeniden yazım süreci başlatılmıştır. Öğrencinin kendi kendine çalışmasını sağlayacak şekilde düzenlenen ders kitapları sayısı 281'dir. Anadolu Üniversitesi uzaktan eğitim sisteminde her yıl yaklaşık 5

milyon kitap öğrencilere ulaştırılmaktadır. Kitap yazımları alanlarında uzman 605 öğretim üyesinin yazarlığında ve 162 öğretim üyesinin editörlüğünde gerçekleştirilmektedir

2.7.5.5.Radyo ve Televizyon Programları

Anadolu Üniversitesi uzaktan eğitim sisteminin kuruluşundan bugüne kadar, önlisans, lisans tamamlama ve lisans programlarına yönelik olarak hazırlanan televizyon programı sayısı yaklaşık 5.200, yayınlanan radyo programlarının sayısı ise 400'dür. 2008-2009 öğretim yılına kadar TRT'nin 4. kanalında yayınlanan televizyon ders programlarında 508 öğretim üyesi görev almış; yılda 24 hafta, haftada 37 saat ve yılda 888 saat televizyon yayını yapılmıştır.

2.7.5.6.Canlı Yayınlar

Uzaktan eğitim sistemi içinde yer alan İşletme, İktisat ve Açıköğretim Fakülteleri öğrencilerinin ara, yıl sonu ve bütünleme sınavlarına daha iyi hazırlanmaları amacıyla başlatılan ve 1999 yılından 2008-2009 öğretim yılına kadar devam etmiş olan “Sınava Hazırlık” programları TRT 4'ten bir hafta süreyle banttan, bir hafta da canlı olarak yayınlanmıştır. “sınava hazırlık canlı yayın” programlarına 0-800'lü hatlar ile katılmış olan öğrenciler, en çok zorlandıkları soru ve konular hakkında, ilgili dersin öğretim elemanından bire bir bilgi alma şansı bulmuşlardır. Böylelikle, uzaktan eğitim sisteminde televizyonla etkileşimli (interaktif) eğitim olanağı uygulamaya geçirilerek Anadolu Üniversitesi ulusal yayın ağında canlı yayın yapan ilk üniversite olmuştur.

2.7.5.7.Videokonferans

Anadolu Üniversitesi uzaktan eğitim sisteminde kullanılan bir diğer öğretim bileşeni videokonferanstır. Anadolu Üniversitesi uzaktan eğitim sistemi, üniversitelerle kurduğu işbirliği çerçevesinde karasal hatlar üzerinden ve uydu bağlantılı olarak videokonferans ortamını oluşturmuş ve ilk denemesini 1997 yılında gerçekleştirmiştir. 1999'da Kazakistan'daki Ahmet Yesevi Uluslararası Türk Kazak Üniversitesi'nin Ekonomi bölümünde öğrenim gören öğrenciler pazarlama derslerini videokonferans tekniği ile Eskişehir'den almışlardır. 2004-2005 öğretim yılından beri ise videokonferans uygulaması ile KKTC ve Siirt'deki öğrencilere 16 farklı ders için haftada 22 saat akademik danışmanlık dersleri yürütülmektedir. Ayrıca, 2007 yılından

buyana Almanya (Köln), Ankara ve İstanbul (Aksaray) ile videokonferans bağlantıları gerçekleştirilmektedir.

2.7.5.8.Akademik Danışmanlık Hizmetleri

Akademik danışmanlık, uzaktan eğitim sisteminin en önemli unsurlardan biridir. Bu yöntemle öğrenciler, anlayamadıkları konuları öğretim üyelerine yüz yüze danışarak kavrayabilmekte, diğer öğrencilerle etkileşime girerek, öğrendiklerini pekiştirebilmektedirler. Türkiye’de bir çok üniversitenin destek verdiği danışmanlık hizmetleri; 10 ders için toplam 74 merkezde, 700 üzerinde öğretim elemanı tarafından akşamları veya hafta sonlarında üniversite kampüslerinde yürütülmektedir

2.7.5.9. e-Öğrenme Hizmetleri

Anadolu Üniversitesi uzaktan eğitim sisteminde e-öğrenme hizmetleri; İşletme, İktisat ve Açıköğretim Fakültesi öğrencilerinin televizyon ve kitaplara paralel olarak bilgisayar etkileşimli ders çalışmalarını sağlamak amacı ile 1994 yılında başlamıştır. Bilgisayarın eğitimde kullanılmasının Türkiye’de en kalıcı ve yaygın uygulaması olan Bilgisayar Destekli Eğitim(BDE) hizmetleriyle, öğrenciler bilgisayar ve ders yazılımlarını kullanarak bazı derslerini kendi öğrenme hızlarında ve etkileşimli olarak çalışabilmektedirler.

Anadolu Üniversitesi uzaktan eğitim sisteminde 1999 yılından bu yana öğrencilerin sınavlara daha etkin hazırlanmalarını sağlamak amacı ile internet tabanlı deneme sınavları uygulaması başlatılmıştır. İnternet tabanlı deneme sınavları için soru bankasında 134 derse ait 12.000 soru bulunmaktadır. İktisat, İşletme ve Açıköğretim Fakültesi öğrencilerinin internet üzerinde istedikleri zamanda ve istedikleri yerde ders çalışmalarını sağlayan bir dizi elektronik öğrenme hizmeti 'Açıköğretim e-öğrenme portalı' adı altında sunulmaktadır. Yıl boyunca 7 gün 24 saat internet üzerinden ücretsiz olarak sunulan Açıköğretim e-öğrenme portalında bulunan etkinlikler şunlardır (Anadolu Üniversitesi, 2011):

- a)Elektronik ders kitapları (e-Kitap)
- b)Televizyon eğitim programları (e-Televizyon)
- c)Alıştırma yazılımları (e-Alıştırma)
- d)Deneme sınavları (e-Sınav)
- e)Akademik danışmanlık hizmetleri (e-Danışmanlık)

f) Sesli kitaplar (e-Sesli Kitap)

e-öğrenme portalının Mayıs 2005'de kullanıma açılmasıyla birlikte, Kasım 2007 süresince, 14 milyon öğrenci e-Öğrenme portalından, yaklaşık 1 milyar 248 milyon kez yararlanmıştır. e-Sınav hizmetlerinden 32 milyon, e-Alıştırma hizmetlerinden 15 milyon, e-Kitap hizmetlerinden 9 milyon, e-Televizyon hizmetlerinden 4 milyon, e-Sesli Kitap hizmetlerinden de 904 bin kez yararlanılmıştır.

2.7.5.10. e-Kitap

2003-2004 öğretim yılında öğrencilere yönelik olarak başlatılan e-Kitap uygulamasında, açıköğretim ders kitapları üniteler halinde internet üzerinden pdf formatında yayınlanmaktadır. e-Kitap uygulaması kapsamında 2922 üniteyi kapsayan 232 e-Kitap yayınlanmaktadır.

2.7.5.11. e-Televizyon

2003-2004 öğretim yılında e-öğrenme kapsamında öğrencilerin derslere ait TV programlarını bilgisayarlarına kaydederek izleyebilmeleri olanağı sağlayan e-Televizyon hizmeti başlamıştır. Öğrenciler, TRT4'te belirli tarih ve saatlerde yayınlanan ders programlarına, internet aracılığıyla istedikleri yerden ve istedikleri anda erişebilmekte ve bilgisayarlarına kaydettikleri videoları izleyebilmektedirler. Öğrenciler bu hizmetlere T.C. Kimlik Numaraları ile ulaşabilmektedir. e-Televizyon uygulamasında 172 derse ait 1.780 ders programı yayınlanmaktadır.

2.7.5.12. e-Alıştırma

Alıştırma Yazılımları Projesi, Anadolu Üniversitesi uzaktan eğitim sisteminin bilgi ve iletişim teknolojilerindeki gelişmeler doğrultusunda, yeni bir eğitim ortamını, öğrencilerin hizmetine sunduğu etkileşimli bir uygulamadır. 2003 yılında, Genel Muhasebe dersinin alıştırmaya yazılımının üretimi ile başlayan uygulama ile uzaktan öğretim öğrencileri çoklu medya (TV video, audio, metin, grafik, animasyon) ortamında etkileşimli olarak ders içeriklerini izleyerek, soru örnekleri çözerek, kendilerini sınyarak bu uygulamaya katılabilmektedirler. Geleneksel iletişim ortamlarıyla yeni iletişim ortamlarını bütünleştiren ve etkileşimli bir çoklu ortam yaratan bu yeni hizmet ile öğrenciler kitaplardaki ve televizyon programlarındaki bilgiler doğrultusunda çok sayıda soru örneği çözerek, hem konuları daha iyi kavrayıp daha iyi öğrenmekte hem de çok sayıda alıştırmaya çözerek, sınavlara hazırlanabilmektedir. Alıştırma yazılımlarında

şu anda sistemde 74 ders olmak üzere toplam 1029 ünite yayına girmiştir. Yapımı tamamlanan derslerle, 2004-2005 öğretim yılında uzaktan eğitim sistemindeki bazı bölümlerde internet destekli derslerin tüm derslere oranı yüzde 50'lerin üzerine çıkmıştır. Örneğin, İşletme Fakültesi, İşletme Bölümünde derslerin yüzde 87'si internet ortamında yayınlanmaktadır. İktisat Fakültesinin bölümlerinde bu oran yüzde 83 ile 87 arasında değişmektedir. Turizm ve Otel İşletmeciliği, Muhasebe, Yerel Yönetimler, Bankacılık ve Sigortacılık, Sağlık Kurumları İşletmeciliği gibi iki yıllık uzaktan eğitim programlarında internet destekli derslerin oranı %50 ile %78 arasında değişmektedir. Anadolu Üniversitesi uzaktan eğitim sistemindeki internete dayalı alıştırma yazılımları sunulan içerik miktarı açısından Türkiye'nin en büyük e-Öğrenme projesidir. İnternet üzerinden yayınlanan alıştırma yazılımlarına girmek isteyen öğrenciler hiçbir ek ücret ödemedi T.C. Kimlik Numaraları ile bu hizmetten yararlanabilmektedir

2.7.5.13.e-Sınav

Anadolu Üniversitesi uzaktan eğitim sistemi ile öğrenim gören öğrencilerin alıştırma yazılımlarına paralel olarak, öğrencilerin akademik danışmanlara, dersleriyle ilgili soru sormalarına olanak tanıyan e-Danışmanlık hizmeti kapsamında 2007-2008 öğretim yılında 134 derse ait 12 bin sorudan oluşan bir soru bankası yayına girmiştir.

2.7.5.14.e-Sesli Kitap

e- Sesli Kitap uygulamasına 2005 yılında başlanmıştır. Bu uygulamadan yalnızca görme engelli öğrenciler değil, kitabı dinleyerek çalışmayı tercih edecek bütün öğrenciler yararlanabilmektedir. Kitaplar profesyonel seslendirme sanatçıları tarafından radyofonik bir biçimde seslendirilmekte ve ses efektleri ile anlatım zenginleştirilmektedir. e-Sesli Kitap uygulamasında 32 derse ait 474 ders programı yayınlanmaktadır.

2.7.5.15.Büro Hizmetleri

Anadolu Üniversitesi uzaktan eğitim sisteminde öğrenci işlerini yürütme görevini üstlenen bürolar, İşletme, İktisat ve Açıköğretim Fakültesine kayıtlı öğrencilerin her türlü öğrenci hizmetlerini merkeze gelmeden yürütmelerini sağlamak amacı ile kurulmuştur. Anadolu Üniversitesi uzaktan eğitim sistemi, kurulduğu 1982 yılında 29.445 öğrenci kitlesine hizmet verebilmek için öğrencilerin yoğun olarak yaşadığı altı şehirde Açıköğretim bürolarını ve Eskişehir'de Merkez Büroyu kurmuştur. Merkez büro, üniversite ve bürolar arasındaki bilgi akışının koordinasyonunu sağlamak

amacıyla oluşturulmuş ve öğrencilere destek hizmeti sağlayan bir birimdir. Kuruluş yılından itibaren, yıldan yıla artan öğrenci sayısı ile değişik illerde de büroların açılması gündeme gelmiştir. 2007 yılı itibariyle, 81 şehir ve Lefkoşa’da toplam 89 büro yaklaşık 1.100 bin uzaktan eğitim öğrencisine hizmet vermekte iken, 2012 yılında toplam öğrenci sayısı ÖSYM (2012) verilerine göre, 1.713.923’e ulaşmıştır. Uzaktan Eğitim Sistemi ile öğretim gören öğrenciler, Açıköğretim bürolarından şu hizmetleri alabilmektedirler:

- a)Ders kitaplarının dağıtımı,
- b)Öğrenci belgesi,
- c)Askerlik tecil işlemleri,
- d)Not durum belgesi (Transkript),
- e)Yeniden öğrenci kimlik kartını düzenlemesi,
- f)Kayıt silme,
- g)Önlisans yazısı, önlisans diploması,
- h)Başarı belgesi,
- ı)Öğrenci bilgilerinde değişiklik yapılması.

Ayrıca, son yıllarda meslek yüksek okullarında öğrenim gören öğrencilere 4 yıllık okullara girme ve örgün lisans eğitimi olan veya mezunlara verilen “İkinci Üniversite” hakkı sistemdeki öğrenci sayısını da arttırmaktadır. Bu tür olanaklarla uzaktan eğitim sistemine giren öğrencilerin, kayıt ve kayıt yenileme gibi işlemleri de bürolar tarafından yapılmaktadır. Merkez büro, diğer büroların verdikleri hizmetlere ek olarak kayıt silmek, askerlik şubeleri, Emekli Sandığı gibi kuruluşlara öğrencilerle ilgili belgeler göndermek, not durum belgesi vermekle görevlidir (Anadolu Üniversitesi, 2011).

2.7.5.16.İnternet Yayıncılığı

1989 yılında Açıköğretim Fakültesi bünyesinde kurulan Bilgisayar Destekli Eğitim (BDE) biriminde kuruluşundan bugüne kadar çeşitli e-öğrenme uygulamaları tasarlanarak uygulamaya konmuştur. Bu uygulamalardan başlıcaları Bilgisayar Destekli Akademik Danışmanlık Merkezleri, Çokluortam Alıştırma Yazılımları, internete dayalı deneme sınavları, internete dayalı Bilgi Yönetimi Önlisans Programı, internete dayalı alıştırma yazılımları, internet üzerinden yayınlanan elektronik ders kitapları ve televizyon programları ile İngilizce Öğretmenliği lisans programı ve Okul Öncesi Öğretmenliği lisans programının 3. ve 4. sınıflarına ait olan derslerin web ortamına

aktarılmasıdır. Eğitim yazılımı tasarım ve geliştirme sürecinde konu uzmanı, editör, eğitim tasarımcısı, seslendirmeci, oyuncu ve canlandırmacı olarak Anadolu Üniversitesi'nin çeşitli birimlerinde görevli 250'den fazla öğretim elemanı çalışmalara destek vermektedir. Yapım sürecinde üç ses stüdyosu, bir video stüdyosu, bir test laboratuvarı ve bir çevrimiçi danışmanlık odası kullanılmaktadır. Üretimi tamamlanan eğitim yazılımlarının yayını toplam 32 işlemci barındıran üç sunucu kümesi üzerinden yayınlanmaktadır. TTNET üzerinde 500 Mbps Metro Ethernet bant genişliğine sahip internet hatlarından yayın yapılmaktadır (Anadolu Üniversitesi, 2011).

2.7.5.17.Yüzyüze Akademik Danışmanlık

Akademik Danışmanlık Hizmetleri kapsamında, uzaktan öğretim gören öğrenciler, bazı seçilmiş dersleri yüz yüze yapabilme olanağı elde etmektedirler. Bu dersler aşağıdaki merkezlerde yapılmaktadır: Adana, Adıyaman, Afyonkarahisar, Aksaray, Alanya, Amasya, Ankara (Cebeci, Beşevler), Antalya, Ardahan, Artvin, Aydın, Balıkesir, Bandırma, Bayburt, Biga, Bilecik, Bolu, Bozüyük, Burdur, Bursa, Çanakkale, Çankırı, Çorum, Denizli, Diyarbakır, Düzce, Edirne, Elazığ, Erzincan, Erzurum, Eskişehir (Anadolu Üniversitesi, Osmangazi Üniversitesi), Gaziantep, Giresun, Hatay, Iğdır, Isparta, İstanbul (Beyazıt, Haydarpaşa), İzmir, Kahramanmaraş, Karaman, Kars, Kastamonu, Kayseri, Kırıkkale, Kırklareli, Kırşehir, Kilis, Kocaeli, Konya, Kütahya, Malatya, Manisa, Mersin, Muğla, Nazilli, Nevşehir, Niğde, Ordu, Rize, Sakarya, Samsun, Sinop, Sivas, Şanlıurfa, Tekirdağ, Tokat, Trabzon, Uşak, Van, Yozgat, Zonguldak. Akademik Danışmanlık kapsamında yüz yüze yapılan dersler şunlardır:

- 1.Sınıf Dersleri: Genel Matematik, Genel Muhasebe, İktisada Giriş,
- 2.Sınıf Dersleri: Muhasebe Uygulamaları, İstatistik, İktisat Teorisi,
- 3.Sınıf Dersleri: Maliyet Muhasebesi, Türk Vergi Sistemi, Finansal Yönetim, İngilizce,
- 4.Sınıf Dersleri için, yüz yüze öğretim yoktur. Ayrıca bazı merkezlerde, Türk Dili ve Edebiyatı bölümüne ait Eski Türk Edebiyatı'na Giriş ve Osmanlı Türkçesi'ne Giriş derslerinin de danışmanlık hizmeti verilmektedir (Anadolu Üniversitesi, 2011).

2.7.5.18.Uzaktan Eğitim Programları

Anadolu Üniversitesi'nde Açıköğretim Fakültesine bağlı uzaktan eğitim uygulamalarının dışında ayrıca uygulanan uzaktan eğitim programları da mevcuttur. Yüksek Lisans, önlisans ve sertifika programları Tablo 2.11.'de gösterilmiştir.

Türkiye’de uzaktan eğitim alanında diplomaya yönelik olarak 2001-2002 öğretim yılında açılan ilk ön lisans programı olan Bilgi Yönetimi önlisans programı ile birlikte, ilk kez 2009-2010 öğretim yılında öğrenci alan uzaktan eğitim programları (<http://ue.anadolu.edu.tr>), internete dayalı olarak yürütülen yedi önlisans programından oluşmaktadır (Tablo 2.11.). Her program 100 öğrenci kontenjanıyla sınırlandırılmıştır. Programlar, diğer AÖF programları gibi uzaktan eğitimle yürütülmekte, ancak diğerlerinden farklı olarak, temel eğitim internete dayalı olarak yapılmaktadır.

Şekil 2.9. Anadolu Üniversitesi, e-sertifika Programları Web Portalı (Anadolu Üniversitesi, 2012)

Tablo 2.11. AÖF Dönemlik Kredili Uzaktan Eğitim Programları

Sertifika Programları	Uzaktan Eğitim Önlisans Programları	Uzaktan Eğitim Yüksek Lisans Programları
Perakendecilik	Bilgi Yönetimi	Konaklama İşletmeciliği
İşletmecilik	Coğrafi Bilgi Sistemleri	Tezsiz Yüksek Lisans
Pazarlama	Eczane Hizmetleri	Programı
Girişimcilik	Gıda Kalite Kontrolü	Anadolu-SUNY, ESC e-
Finansal Yönetim	ve Analizi	MBA (çift diploma, State
Bankacılık	Kimya Teknolojisi	University of New York
Maliyet Muhasebesi	Tıbbi ve Aromatik	ve Empire State Collage
Yönetim Muhasebesi ve Karar Destek Sistemleri	Bitkiler	ortaklığı ile)
Finansal Analiz	Tıbbi Laboratuvar	Gelişimsel Yetersizlikleri
Finansal Muhasebe	Teknikleri	Olan Çocukları
Muhasebe Bilgi Yönetimi		Öğretmenliği
Yönetim ve Organizasyon		Kurumsal İletişim Yüksek
Genel Muhasebe		Lisans Programı
Pazarlama Yönetimi		
Perakendeciliğe Giriş		
Büro Yönetimi		
Hukuk Sekreterliği		
İşletme Sekreterliği		
Yönetici Asistanlığı		
İlköğretimde Kaynaştırma ve Drama		
İlköğretimde Teknoloji Uygulamaları		
Tıp Sekreterliği		
Temizlik Hizmetleri Yönetimi		
Vergi Uygulamaları		
Finansçı Olmayanlar İçin Finansal Ekonomi		
Catering Hizmetleri İşletmeciliği		
Dış Ticaret Uzmanlığı		
Muhasebe ve Yönetim		
Kurumsal Kaynak Planlaması Uzmanlığı		
İş Yaşamı ve Hukuku		

Kaynak: AÖF Dönemlik Kredili Uzaktan Eğitim Programları Program Kılavuzu (2011, s.1) ve Anadolu Üniversitesi (2012)’nden edinilen bilgilerle oluşturulmuştur.

2011-2012 öğretim yılı itibariyle değerlendirildiğinde Anadolu Üniversitesi'nin yıllık sistemde öğretim yapılan Açıköğretim, İktisat, İşletme Fakülteleri olmak üzere üç fakültesi bulunmaktadır. Açıköğretim Fakültesi'nde yıllık mutlak sistem ve dönemlik kredili sistem olmak üzere iki tür eğitim-öğretim yapılmaktadır. İktisat ve İşletme Fakültelerinde ise yıllık mutlak sistemde eğitim-öğretim yapılmaktadır. Açıköğretim Fakültesinde 48 önlisans programı ve 6 lisans ve 3 lisans tamamlama bölümü bulunmaktadır (AÖF Öğrenci Kılavuzu, 2011, s.2).

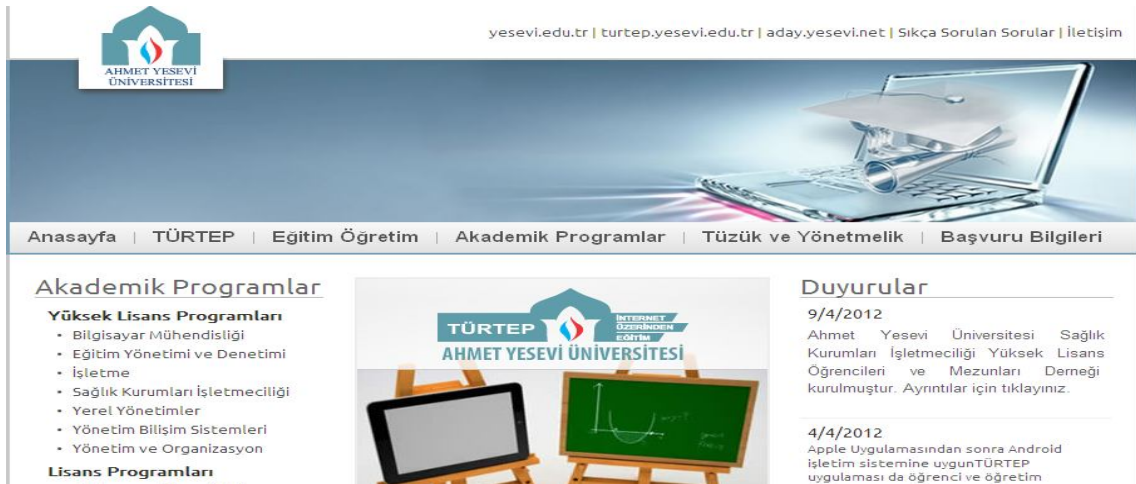
2012-2013 eğitim öğretim yılından itibaren tüm açıköğretim programlarında dönemlik-kredili sisteme geçilmesi planlanmış ve gerekli yönetmelik düzenlemesi 9 Eylül 2011 tarih ve 28049 sayılı Resmî Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. İlgili yönetmelikle, açıköğretimde derse kayıtlı tüm öğrencilerin puanlarının ortalamasını temel alan Bağlı Değerlendirme Sistemine geçileceği belirtilmiş ve derslerin kredileri ders yükleri dikkate alınarak Avrupa Kredi Transfer Sistemi (ECTS)'ne uyumlu krediler olarak belirlenmiştir. Yapılan düzenleme ile bir öğretim yılı her biri en az 70 öğretim günü olmak üzere güz ve bahar yarıyılına ayrılmıştır. Yönetmelikle, öğrencilere bir yarıyıl 30 ECTS krediyi geçmeyecek şekilde ders atamasının fakülte tarafından yapılacağı, öğrencinin isterse bu krediyi azaltabileceği veya en fazla 45 ECTS krediyi geçmeyecek şekilde üst yarıyıldan ders alabileceği koşulu getirilmiştir.

Bakioğlu ve Can (2011) tarafından yapılan bir araştırmada, açıköğretim sisteminde sınıf geçme sisteminin değiştirilerek dönemlik-kredili sisteme geçilmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmacının yapmış olduğu çalışmalarda da (Can, 2004, Can, 2011), açıköğretim öğrencilerinin mevcut sınıf geçme sisteminin kaldırılmasına yönelik beklenti ve istekleri olduğu ortaya çıkmıştır.

28049 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren öğretim ve sınav yönetmeliği ile sınavların değerlendirme şekli de değişmiştir. Bir dönemde her ders için en az bir ara sınav ve dönem sonu sınavının gözetimli olarak yüz yüze ve/veya çevrimiçi yapılabileceği, sınavların klasik veya test olarak yapılabileceğinin belirtilmesi önemli bir gelişme olarak değerlendirilebilir. Ayrıca, önceden belirlenecek bazı program ve derslerde yazılı veya sözlü olarak kısa sınav, ödev, pratik çalışma gibi değerlendirmelerin yapılabileceğinin yönetmelikte belirlenmiş olması açıköğretim sisteminde önemli bir yenilik ve gelişme olarak değerlendirilebilir.

2012-2013 eğitim öğretim yılında tüm açıköğretim bölüm ve programlarında uygulamaya geçmesi planlanan yeni öğretim ve sınav yönetmeliğinin en önemli düzenlemelerinden biri de kuşkusuz sınavlarda öğrenci başarısının değerlendirilmesinde Bağlı Değerlendirme Sistemi (BDS)'nin kullanılacak olmasıdır. Başarı notunun dönem içi notlar ile dönem sonu sınav notunun katkılarıyla hesaplanacağı açıklanmıştır. Dönem içi notların ise, ara sınav, kısa sınav, sözlü sınav, ödev ve uygulamalı çalışmalara verilen notlardan oluşacağı belirtilmiştir. Kayıtlı olduğu önlisans programında en az 120 ECTS kredilik, lisans programında en az 240 ECTS kredilik ders alıp tüm dersleri başarıyla tamamlayan, devamsızlık ve yetersizlik notu olmayan, genel not ortalaması en az 2.00 olan öğrencinin mezun olabileceği konusunda düzenleme yapılmıştır.

2.7.6. Ahmet Yesevi Üniversitesi

Şekil 2.10. Ahmet Yesevi Üniversitesi Uzaktan Eğitim Web Portalı

Türk Dünyasının ilk ortak devlet üniversitesi olan Ahmet Yesevi Üniversitesi, eğitim-öğretim ve araştırma faaliyetlerini, Kazakistan'da bulunan yerleşkelerinde yürütmektedir. Üniversitenin Türkistan Uzaktan Eğitim Fakültesi, 'Türkiye Türkçesiyle Eğitim Programları' (TÜRTEP), 'Kazak Türkçesiyle Eğitim Programları' (KAZTEP) ve 'Rus Dili ile Eğitim Programları' (RUSDEP), ilgili fakültelerin programları ile uyumlu olarak ve dekanlıklarla işbirliği içinde yürütülmektedir. Ahmet Yesevi Üniversitesi'nde "İnternet Üzerinden Eğitim" programları, 2002 yılından bu yana uygulanmaktadır. Üniversite'de 2001 yılından itibaren, Türkistan Uzaktan Eğitim Fakültesi aracılığıyla Türk Dünyasına yönelik bilgisayar iletişim ağı ortamında karşılıklı, etkileşimli uzaktan eğitim faaliyetlerine hız vermiştir. TÜRTEP; akademik ve teknolojik altyapısını kısa

sürede tamamlayarak 2002-2003 ders yılından itibaren eğitim ve öğretime başlamıştır. TÜRTEP sistemiyle eğitim 24 saat canlı tutulmakta, öğrenciye 24 saat bilgi alma-verme fırsatı, etkili ve dinamik bir şekilde, danışman öğretim üyesiyle sürekli iletişim içinde bulunma olanağı sağlanmaktadır. Ayrıca 'Öğretim Yönetim Sistemi' aracılığıyla, öğrencilerin ve öğretim üyelerinin akademik faaliyetleri, sürekli olarak denetlenmekte ve değerlendirilmektedir (Ahmet Yesevi Üniversitesi, 2010).

Ahmet Yesevi Üniversitesinde biri Çimkent, diğeri Türkistan yerleşiminde olmak üzere iki tane "Uzaktan Eğitim Fakültesi" mevcuttur. Bu fakülteler, bir koordinasyon fakülteleri konumunda olup, esas öğretim, örgün eğitim veren fakültelerin ilgili bölümlerinin öğretim üyeleri tarafından aynı müfredat programı uygulanarak gerçekleştirilmektedir. Çimkent Uzaktan Eğitim Fakültesi'nin eğitim dili Kazakça-Rusça'dır. Türkistan Uzaktan Eğitim Fakültesinin eğitim dili, Kazak Türkçe'si-Türkiye Türkçe'sidir. Üniversitenin Mütevelli Heyeti, 1996 yılında Uzaktan Eğitim Fakültesinin eğitim teknolojileriyle donatılarak ve bu teknolojileri kullanarak geliştirilmesine karar vermiştir. Bu amaçla ilk önce Rektörlüğün bulunduğu Türkistan şehri ile Mütevelli Heyet Başkanlığının bulunduğu Ankara şehri arasında eş zamanlı (senkron) ve etkileşimli (interaktif) eğitim yapılan bir video-konferans sistemi kurulmuştur. 12 Ekim 1999 tarihinde Ahmet Yesevi Üniversitesi ile Gazi Üniversitesi Rektörlükleri arasında bir "Lisansüstü Eğitim Protokolü" imzalanmıştır. Bu protokol ve yönergeye uygun olarak, video-konferans sistemi ile İşletme Yüksek Lisans ve Turizm İşletmeciliği Yüksek Lisans eğitimleri yürütülmüş ve Türkiye, Kazakistan ve diğer Türk Dünyası vatandaşları arasında başarılı mezunlar verilmiştir (Ahmet Yesevi Üniversitesi, 2009).

Türkistan Uzaktan Eğitim Fakültesi üç ana bölümden oluşmaktadır: Genellikle Türkçe'nin Oğuz Lehçesini konuşan topluluklar için "Türkiye Türkçesi ile Eğitim Programları" (TÜRTEP) Kıpçak Lehçesini konuşan topluluklar için "Kazak Türkçesi ile Eğitim Programları" (KAZTEP) diğer lehçe ve dilleri konuşan Türk Toplulukları için ise "Rus Dili ile Eğitim Programları" (RUSDEP). Bunlardan TÜRTEP'in akademik ve teknolojik altyapısı kısa sürede tamamlanarak 2002-2003 eğitim öğretim yılında öğrenci kabulüne başlamıştır. Öğrencilerin yarıyıl içinde gösterdiği ilgi ve edindiği bilgi, ara sınav, ödev ve tartışmalara katılımları sürekli olarak internet ortamında denetlenmekte ve değerlendirilmektedir. Her iki yarıyılın genel sınavları, üniversite tarafından belirlenen ve ilan edilen yer ve merkezlerde yüz yüze yapılmaktadır. Genel sınavda

başarılı olamamış veya sınava katılamamış öğrencilere önceden belirlenen zaman, yer ve merkezlerde gözetim altında bir bütünleme sınavı hakkı tanınmaktadır. Sınavlar, Ankara'da Gazi Üniversitesi, İstanbul'da Yıldız Teknik Üniversitesi, Kazakistan'ın şehri Türkistan'da Ahmet Yesevi Üniversitesi rektörlük binasında gerçekleştirilmektedir. Sınavlarda çoktan seçmeli testler uygulanmaktadır (Ahmet Yesevi Üniversitesi, 2009).

Ahmet Yesevi Üniversitesi, uluslararası bir üniversite olarak, Türkiye'den, Kazakistan'dan veya dünyanın herhangi bir üniversitesinden öğretim üyelerinin eğitim ve öğretim hizmetlerinden yararlanma imkân ve fırsatına sahip bir üniversitedir. Halen TÜRTEP programı bünyesinde görev almış yaklaşık 120 öğretim üyesi vardır. Öğrencilere öğretim üyeleriyle etkileşimli olarak, haftada 7 gün, günde 24 saat uzaktan eğitim hizmeti verilmekte, dersler, sesli ve görüntülü eğitimlerin yer aldığı sanal sınıflarda yapılmaktadır. Yapılan tüm dersler kayıt edilerek öğrencinin dersi tekrar tekrar izlemesine olanak sağlanmaktadır. Eğitim, ara sınavlar ve ödevler tamamen internet üzerinden yürütülmekte, ancak başarı belirlemede %70 ağırlığa sahip olan dönem sonundaki final ve bütünleme sınavları ise Ankara, Türkistan (Kazakistan) ve İstanbul'daki merkezlerde, eş zamanlı olarak, sınıf ortamında yüz yüze yapılmaktadır. TÜRTEP eğitim programları, uluslararası standartlarda hazırlanmıştır. Ayrıca, her bir akademik birim içinde, müfredatın düzenlenmesinde, uygulanmasında, ders içeriklerini yazacak ve eğitim dönemlerinde danışmanlık yapacak öğretim üyelerinin niteliklerinin belirlenmesinde önerilerde bulunmak ve programın yürütülüşünü denetlemekle görevli "Akademik Değerlendirme Kurulları" (Akreditasyon Kurulu) oluşturulmuştur. 2008-2009 eğitim-öğretim yılı başı itibariyle TÜRTEP internet üzerinden eğitim sisteminde; 1 önlisans (Bilgisayar Programcılığı), 4 lisans (Bilgisayar Mühendisliği, Yönetim Bilişim Sistemleri, Endüstri Mühendisliği ile Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Öğretmenliği) ve 7 yüksek lisans (Bilgisayar Mühendisliği, Yönetim Bilişim Sistemleri, İşletme, Sağlık Kurumları İşletmeciliği, Yönetim ve Organizasyon, Eğitim Yönetimi ve Denetimi, Yerel Yönetimler) olmak üzere toplam 12 program açılmış olup, yaklaşık 4000 kayıtlı öğrenci ile eğitime devam edilmektedir (Ahmet Yesevi Üniversitesi, 2011).

2.7.7. Ankara Üniversitesi

Ankara Üniversitesi uzaktan eğitim uygulamalarında, diploma programlarının yanı sıra, önlisans ve lisans düzeyindeki bazı dersler de, ayrı ders olarak sunulmaktadır. Ankara

Üniversitesi'nin akademik birimleri ve diğer üniversiteler Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi, Bilgisayara Giriş, Bilgisayar 1, İngilizce ve Türk Dili derslerini öğrencilerine, uzaktan eğitim sisteminden yararlanarak sunabilmektedirler. Ayrıca, kişisel olarak Bilgisayar, İngilizce, Müzecilik gibi alanlarda yaşam boyu öğrenme ihtiyaçları ile tutarlı şekilde tasarlanmış sertifika programlarına katılma imkânına sahiptirler. Ankara Üniversitesi uzaktan eğitim uygulamalarının genel özellikleri şunlardır (Ankara Üniversitesi, 2009):

Şekil 2.11. Ankara Üniversitesi Uzaktan Eğitim Merkezi Web Portalı (ANKUZEM, 2012)

2.7.7.1. Uzaktan Eğitim Programları

Bilgisayar İşletmenliği e-Öğrenme Programı (ebis) Ankara Üniversitesi çalışanlarına yönelik bir personel geliştirme eğitim programıdır. Programın amacı, katılımcıların bilgisayar kullanımı ile ilgili bilgi ve becerilerini geliştirmek/belgelemektir. Programın hedef kitlesini Ankara Üniversitesi'nde görev yapmakta olan tüm akademik ve idarî personel oluşturmaktadır. Program, bilgisayar kullanımı ile ilgili bilgi ve beceriler kazandırmayı amaçlamaktadır. Eğitim programı tümüyle internet temelli eş zamansız (asen kron) öğretim şeklinde uygulanmaktadır. Programın sunduğu Öğrenme Yönetim Sistemi (LMS) tümüyle Türkçe olup, katılımcılar LMS ortamında öğrenci ara yüzünü kullanarak yazılı belgeleri okuma, sesli anlatımları dinleme, video ve animasyonları izleme, alıştırma uygulama yapma, tartışmalara katılma, sınıf danışmanlarına ve diğer öğrencilere soru sorup, onlardan cevap alma gibi öğrenme etkinliklerine katılabilmektedirler.

Ankara Üniversitesi İlahiyat Lisans Tamamlama Programı (İLİTAM), İlahiyat Fakültesi Dekanlığı ve Uzaktan Eğitim Merkezi işbirliği ile yürütülen bir lisans tamamlama

programıdır. Programın ilk öğrencileri 2005-2006 öğretim yılında kayıt yaptırmış, 2007-2008 öğretim yılında mezun olmuşlardır. Öğrencilerin yerleştirme işlemleri önlisans mezuniyet başarı puanı ve Dikey Geçiş Sınavı puanlarına dayalı olarak hesaplanan yerleştirme puanı ile Ankara Üniversitesi tarafından yapılmaktadır. Programa, Türkiye’deki herhangi bir ilahiyat önlisans programından mezun olanlarla, bir ilahiyat lisans programının ilk iki yılını tamamlayarak Sosyal Bilimler Önlisans Diplomasını almış olanlardan, ÖSYM tarafından düzenlenen Dikey Geçiş Sınavına girmiş olanlar başvurabilmektedir. Program öğretim yılı esasına göre düzenlenmiş olup, ders geçme sistemi uygulanmaktadır. Tüm dersleri başarı ile tamamlayan öğrenciler alanlarında lisans diploması almaya hak kazanmakta ve kendilerine Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Diploması verilmektedir.

Son dört yılda kaydedilen İLİTAM öğrencilerinden 2008-2009 öğretim yılı sonu itibari ile mezun olması mümkün olanların sayısı (terkedenler dahil) 1750’dir. Bu öğrencilerden 1511’i (%86) mezun olmuştur. Bu veri, İLİTAM’a kayıt yaptıran ortalama her 100 öğrenciden 86’sının mezun olmayı başardığını göstermektedir. Aynı ölçütler ile Türkiye’deki diğer pek çok uzaktan eğitim programındaki mezuniyet oranları ise %10-30 civarındadır. 2009-2010 öğretim yılında İLİTAM’a 700 yurtiçi, 50 yurtdışı kontenjanından olmak üzere toplam 750 öğrenci kabul edilmesi planlanmaktadır. 2008-2009 öğretim yılı sonu itibari ile son dört yılda İLİTAM’a toplam 2500 öğrenci kayıt yaptırmış, bunlardan 12’si kaydını sildirmiştir. Öğrenci başarısının değerlendirilmesinde ara ve yıl sonu/bütünleme sınavlarından aldıkları puanlar birlikte kullanılmaktadır. Öğrencilerin her bir ders ile ilgili geçme puanı, arasınava puanının %30’u ve yılsonu/bütünleme sınavının yüzde %70’i alınarak hesaplanmaktadır. Öğretim elemanlarının önerileri doğrultusunda derslerdeki başarı notunun en çok %20’si, öğrencilere hazırlattırılacak çevrimiçi ödev ya da projelerden verilebilmektedir.

Öğrencilerin diğer öğrenciler, öğretim üyeleri ve danışmanlarla etkileşimi tartışma, elektronik sohbet (chat) ve yüzyüze etkileşimlerle sağlanmaktadır. Yüzyüze etkileşimler ve sınavlar sadece Üniversitenin bulunduğu ilde değil, Adana, Ankara, Bursa, Erzurum, İstanbul, İzmir, Isparta, Samsun, Sivas, Şanlıurfa ve Köln’deki merkezlerde yapılmaktadır.

Müzelerde Önleyici Koruma Uzaktan Eğitim Programı(ÖKOP), ANKUZEM ile Başkent Meslek Yüksekokulu işbirliği ile düzenlenen ve müze araştırmacılarının, müzelerdeki tarihi eserlerin korunması konusundaki bilgi ve becerilerini geliştirmeyi amaçlayan bir sertifika programıdır. Programda çevrimiçi dersler, video dersler, eşzamanlı etkileşimler ve yüzyüze danışmanlık hizmetleri ile okuma, dinleme, görme, yapma, soru sorma, cevap verme, tartışmaya katılma, araştırma-inceleme yapma, kendini sına gibi etkinlikler bir arada sunulmaktadır. Program sonunda uygulanan sınavda başarılı olanlara sertifika verilmektedir.

ÖKOP bütünleşik bir uzaktan eğitim modeline dayanmaktadır. Çevrimiçi dersler, video dersler, eşzamanlı etkileşimler ve yüzyüze danışmanlık hizmetleri ile okuma, dinleme, görme, yapma, soru sorma, cevap verme, tartışmaya katılma, araştırma-inceleme yapma, kendini sına gibi etkinlikler bir arada sunulmaktadır. Böyle bir uzaktan eğitim uygulaması, temelde "karşılanamayan öğrenme ihtiyacı kalmamalı" prensibine dayanmaktadır.

Senkron Tıp Eğitimi, Ankara Üniversitesi tarafından Çankırı Karatekin Üniversitesi'ne verilen bir eşzamanlı (senkron) eğitim hizmetidir. Uygulama kapsamında Üniversite Uzaktan Eğitim Merkezinin (ANKUZEM) sunduğu teknoloji temelli ortamda Tıp Fakültesi öğretim üyeleri tarafından Çankırı Karatekin Üniversitesi Sağlık Yüksekokulu öğrencilerine canlı ve tam etkileşimli dersler sunulmaktadır. Senkron Tıp Eğitimi dersleri haftanın bir tam gününü kapsayacak şekilde, ANKUZEM'in sağladığı video konferans ve TVA sistemleri üzerinden merkez stüdyodan, yine Üniversite tarafından Çankırı'da kurulmuş olan senkron eğitim modülüne canlı olarak aktarılmaktadır. Dersler sırasında öğrenciler sadece izlemekle kalmamakta, istedikleri her an, öğretim elemanlarına soru sorabilmekte, tartışmalara katılabilmektedirler. Canlı ve tam etkileşimli dersler bittikten sonra, ANKUZEM stüdyosunda kurgulanmakta ve sonradan izlenebilmesi için TVA arşivine konulmaktadır. Böylece, dersi kaçıran ya da tekrar izlemek isteyen öğrenciler bu derslere haftanın 7 günü ve günün 24 saati, kesintisiz ulaşabilmektedir.

Uygulama Üniversitenin Tıp Fakültesi öğretim üyelerinin kendi Fakültelerindeki görevlerini aksatmaksızın Karatekin Üniversitesi öğrencilerine ders verebilmelerini olanaklı kılmakta, geleneksel uygulamalara göre öğretim üyelerinin bu dersler için ayırmak zorunda oldukları zamanı 3/4 oranında azaltmakta, ayrıca ulaşım ve barınma

harcamalarını ortadan kaldırmaktadır. Senkron Tıp Eğitimi dersleri perşembe günleri 10:00 - 15:00 saatleri arasında Ankara Üniversitesi İnternet Televizyonu TVA'dan izlenebilmektedir.

2.7.7.2. Önlisans Programları

Adalet Önlisans Programı (ADUZEP), hukuk hizmetleri sektöründe “kâtip” adı altında istihdam edilen, ara kademe meslek personeli yetiştirmeyi amaçlayan bir uzaktan eğitim programıdır. Adalet Programı, Adalet Meslek Yüksekokulu ve Uzaktan Eğitim Merkezi (ANKUZEM) işbirliği ile yürütülen bir uzaktan önlisans programıdır. Yarıyıl esaslı ve ders geçme sistemine göre düzenlenmiş bu programda uygulanan karma öğretim modeli sayesinde öğrenciler öğrenme etkinliklerine internet erişimi olan her bilgisayardan ulaşabilmekte, ayrıca sunulanlar arasından tercih ettikleri ildeki merkezde yüzyüze etkileşim etkinliklerine katılabilmektedirler. 2009-2010 eğitim-öğretim yılında programa ÖSYM tarafından yapılacak merkezî yerleştirme ile 250 öğrenci kabul edilmesi planlanmaktadır. Adalet Uzaktan Önlisans Programı'na 2009-2010 eğitim-öğretim yılında yeni kayıt yaptıran öğrencileri için belirlenen öğretim gideri ücreti 1600 (binaltıyüz) TL'dir.

Program çerçevesindeki öğrenme etkinliklerinin sunumunda karma (blended) bir uzaktan eğitim modeli uygulanmakta; öğretim temelde ders kitapları ve çevrimiçi (online) derslere dayalı olarak yürütülmekte; sohbet, forum, yüzyüze eğitim ve internet televizyonu üzerinden canlı ve etkileşimli derslerle desteklenmektedir. Öğrenciler, içerik ve etkinliklerin yer aldığı ve uzaktan öğrenme yaklaşımına uygun olarak hazırlanmış ders kitapları ile birlikte Öğrenme Yönetim Sistemi (LMS) üzerinden etkileşimli ve çevrimiçi derslerden yararlanabilmektedirler. LMS ortamında öğrenciler forum ve sohbet odaları aracılığı ile kendi aralarında sürekli, öğretim üyeleriyle planlı zamanlarda etkileşim kurmaktadır. Türkiye genelinde belirlenen illerde oluşturulan merkezlerde yüzyüze etkileşimler gerçekleştirilmekte, bu etkileşimlerde öğrenciler diğer öğrenme kaynaklarından karşılayamadıkları öğrenme ihtiyaçlarını, öğretim elemanları aracılığı ile karşılayabilmektedir. Öğrenci başarısının değerlendirilmesinde ara ve yarıyıl sonu sınavları bir arada kullanılmaktadır. Öğrencilerin her bir ders ile ilgili geçme puanı ara sınav puanının %40' ı ve yarıyıl sonu sınavının yüzde %60'ı alınarak hesaplanmaktadır. Öğretim elemanlarının önerileri doğrultusunda derslerdeki başarı

notunun en çok %20'si, öğrencilere hazırlatılacak çevrimiçi ödev ya da projelerden verilebilmektedir. Sınavlar duruma göre mutlak ya da bağıl değerlendirmeye tabi tutulmaktadır. Öğrenciler programdan mezun olabilmek için toplam 116 kredilik zorunlu, 4 kredilik seçimlik ders alarak, toplam 30 iş günü süre ile yapmaları gereken uygulama eğitimini (staj), Adalet Komisyonu Başkanlıkları, noterlikler, avukatlık ve hukuk büroları nezdinde başarı ile tamamlamaları gerekmektedir. Tüm dersleri ile uygulama eğitimini başarı ile tamamlayan öğrenciler mezun edilerek kendilerine Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Adalet Meslek Yüksek Okulu diploması verilmektedir.

Ağırlama Hizmetleri (AHI), özellikle yükseköğrenim şansı bulamamış turizm sektörü çalışanlarına ve yüzyüze eğitime devam etme şansı bulamayan tüm lise mezunlarına, meslek elemanı niteliğini kazandırmayı amaçlayan bir önlisans programı olarak uzaktan eğitim yapmaktadır.

Bankacılık ve Sigortacılık (BAS), bankacılık sektörü ile sigortacılık sektöründe ve finans piyasalarında faaliyet gösteren kuruluşlara meslekî temel bilgilerle donatılmış, alanında hukuki ve teknik bilgiye sahip, banka ve sigorta hizmetlerini yürütebilen elemanlar yetiştirmeyi amaçlayan bir uzaktan eğitim önlisans programıdır.

Bilgisayar Programcılığı (BİPRO), sistem analisti, sistem tasarımcısı, web tasarımcısı, bilişim teknolojileri uzmanı, uygulama programcısı, bilgisayar destekli endüstriyel tasarımcı olarak görev üstlenebilecek elemanlar yetiştirmeyi amaçlayan bir uzaktan eğitim önlisans programıdır.

Tıbbi Dokümantasyon ve Sekreterlik (TDS), üniversite, kamu ve özel sektör hastaneleri, sağlık ocakları ve özel klinikler ile muayenahaneler ve tıp merkezlerinde; araştırmacıların ürettikleri bilgilerin düzenli olarak saklanması, sağlanması ve ilgililere sunulması ile ilgili tüm işleri yapabilecek elemanlar yetiştirmeyi amaçlayan bir uzaktan eğitim önlisans programıdır.

2.7.7.3.Sertifika Programları

Bilgisayar İşletmenliği(eBİS), Avrupa Bilgisayar Yetkinlik Sertifikası (ECDL) programı ile tutarlı olarak, bilgisayar okur yazarlığı ile ilgili temel bilgi ve beceriler kazandırmayı ve bilgisayar işletmeni yetiştirmeyi amaçlayan bir sertifika programıdır. Program bu becerileri kazanmayı ya da belgelendirmeyi amaçlayan herkese açıktır.

Öğrenme yönetim sistemi (LMS) veri tabanındaki kayıtlara göre programın içerdiği öğrenme etkinliklerine en az %70 düzeyinde devam ettiği belirlenen öğrenciler sınava davet edilmektedir. İngilizce Öğrenme Sertifikası Programı, dil becerisi başlangıç düzeyinde, Avrupa Dil Pasaportu (ADP-A1) olanlara yönelik okuma-anlama, dinleme-anlama ve dilbilgisi-sözvarlığı düzlemlerinde tamamlama ve geliştirme amaçlı bir uzaktan eğitim programıdır. Programı başarı ile tamamlayanlara Ankara Üniversitesi TÖMER tarafından TÖMER Temel (A1) düzey belirleme sınavı uygulanmakta ve başarılı olanlara sertifika verilmektedir.

Ankara Üniversitesi Uzaktan Eğitim Merkezi tarafından 1089 uzaktan eğitim gören öğrenci üzerinde yapılan bir araştırma (2010) sonucuna göre; Öğrencilerin %40'ı evli, %30'u ise çocuk sahibidir. Öğrencilerin uzaktan eğitim sistemini tercih etmelerinin en önemli nedenleri çalışıyor olmaları ve yaşadıkları yerden ayrılmak istememeleridir. Öğrencilerin %44,4'ü uzaktan eğitim sistemi olmasaydı, hiçbir eğitim alma şanslarının bulunmadığını belirtmişlerdir. Öğrencilerin %37,7'si e-öğrenme için gece saatlerinde çalışmayı tercih etmektedir. Araştırmaya katılan uzaktan eğitim öğrencilerinin %91,5'nin evde bilgisayarı, %80'inin ise evde internet bağlantısı bulunmaktadır. Araştırmaya katılan öğrenciler, eğitim içeriklerinin bilgi ile dolu olmasını, bilgileri aktaran metinlerin kolay anlaşılır ve bilgili hocalar tarafından yazılmış olmasını önemsemektedirler. Ayrıca, bu bilgilerin değişik yöntemlerle desteklenmesini istemektedirler. Ankete katılan öğrenciler, uzaktan eğitim sisteminde nasıl çalışmalarını gerektiği konusunda yönlendirmelerin yapılmasının yararlı olacağını düşünmektedirler.

Şekil 2.12. Ankara Üniversitesi Uzaktan Eğitim Merkezine Bağlı Programlar(ANKUZEM, 2012)

Ayrıca, Ankara Üniversitesi Uzaktan Eğitim Merkezi bünyesinde İnsan İlişkileri Uzaktan Eğitim Tezsiz Yüksek Lisans programı yürütülmektedir. Multimedya Gazetecilik ve Sağlık Kurumları Yönetimi Tezsiz Yüksek Lisans Programlarının hazırlıkları ise devam etmektedir (Ankara Üniversitesi, 2012).

2.7.8. Atatürk Üniversitesi

Şekil 2.13. Atatürk Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Web Portalı (Atatürk Üniversitesi, 2012).

Atatürk Üniversitesine bağlı Açıköğretim Fakültesi, 02.06.2010 tarih ve 27599 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren 14.04.2010 tarih ve 342 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile kurulmuştur (Atatürk Üniversitesi, 2011). Bu karar ile Türkiye’de sadece Anadolu Üniversitesi bünyesinde bulunan Açıköğretim Fakültesi, Atatürk Üniversitesi bünyesinde de açılarak, yükseköğretimde açıköğretim uygulamalarında tekelin ortadan kalkması ve rekabet ile birlikte program çeşitliliğinin sağlanmasının önü açılmıştır.

Atatürk Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi bünyesinde bulunan programlara 2011-2012 eğitim öğretim yılında, İşletme Lisans Programına 5.000 öğrenci, Halkla İlişkiler ve Tanıtım Lisans Programına 5.000 öğrenci, Sosyal Hizmetler Lisans Programına 1.000 öğrenci, İlahiyat Önlisans Programına 5.000 öğrenci, Çağrı Merkezi Hizmetleri Önlisans Programına ise 500 öğrenci alınması öngörülmektedir. Ayrıca, Polis Akademisi Güvenlik Bilimleri Fakültesi ile Atatürk Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi işbirliğinde Güvenlik Bilimleri Lisans Tamamlama Programı (POLİTAM)’na, 2011-2012 eğitim öğretim yılı güz yarısında öğrenci alınarak eğitim-öğretim faaliyetlerine

başlanması planlanmaktadır. Derslerin internet üzerinden etkileşimli yöntemlerle yürütülmesi planlanmaktadır (Atatürk Üniversitesi, 2011).

Açıköğretim Fakültesi bünyesindeki programlarda dönemlik kredili sistem uygulaması yapılmaktadır. Sınavların uygun merkezlerde yüzyüze gerçekleştirilmesi düşünülmektedir. Her türlü öğrenci işlemleri dekanlık tarafından organize edilmektedir. 2011-2012 eğitim-öğretim yılında Erzurum Meslek Yüksekokuluna bağlı Bilgisayar Programcılığı uzaktan eğitim önlisans programına 50 öğrenci alınması planlanmaktadır (ÖSYS Yükseköğretim Programları ve Kontenjanları Kılavuzu, 2011).

Şekil 2.14. Atatürk Üniversitesi, Uzaktan Eğitim Uygulama ve Araştırma Merkezi Web Portalı(2012)

ATAUZEM 2009 yılında, Atatürk Üniversitesi Rektörlüğü'ne bağlı olarak kurulmuş bir Uygulama ve Araştırma Merkezi'dir. Açılan programlardaki derslerin internet üzerinden sunulduğu bir merkezdir. ATAUZEM'in bünyesinde şu anda 2 tane lisans tamamlama programı vardır. Bunlar; Hemşirelik Lisans Tamamlama (HELİTAM) Programı ve İlahiyat Lisans Tamamlama (İLİTAM) Programıdır. Ayrıca, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü 2011–2012 eğitim-öğretim yılı için “Güvenlik ve Adli Bilimler” Uzaktan Eğitim Programına “Tezsiz Yüksek Lisans” öğrencisi alınması planlanmaktadır. Bilgisayar Programcılığı önlisans programı da hizmet vermektedir (Atatürk Üniversitesi, 2011).

2.7.9. Atılım Üniversitesi

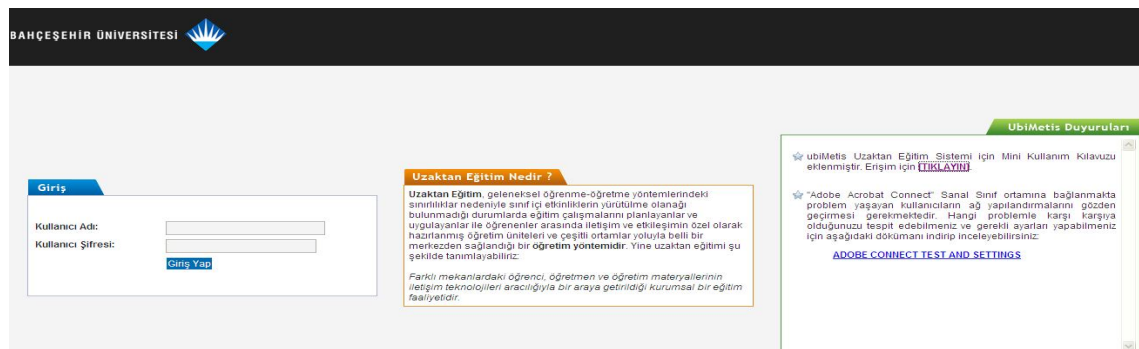
Atılım Üniversitesi Uzaktan Eğitim Merkezi bünyesinde uzaktan eğitim yapan programlar şunlardır (Atılım Üniversitesi, 2011): MBA (İşletme Yönetimi) yüksek

lisans programı ile Bilgisayar Programcılığı ve Turizm ve Otel İşletmeciliği önlisans programları hizmet vermektedir.

Şekil 2.15. Atılım Üniversitesi Uzaktan Eğitim Web Portalı(2012)

2.7.10. Bahçeşehir Üniversitesi

Şekil 2.16. Bahçeşehir Üniversitesi Uzaktan Eğitim Web Portalı(2012)

Bahçeşehir Üniversitesi'nde bir uzaktan eğitim merkezi bulunmaktadır. Uluslararası Lojistik Bölümü, Bahçeşehir Üniversitesi Uzaktan Öğretim Sistemiyle (ubimetis) öğrencilere eğitim ve öğretim olanağı sunmaktadır. Bu sistem içerisindeki öğrenciler eğitimlerini internet üzerinden almaktadırlar. Öğrenim saatleri içerisinde bilgisayarlarının başına geçerek mikrofon ve kamera aracılığıyla, hem diğer öğrencilerle, hem de öğretmenleriyle etkileşim içerisinde bulunarak derslerini işlemektedirler (Bahçeşehir Üniversitesi, 2011). Ayrıca, hazırlık bölümü öğrencilerine uzaktan eğitim yoluyla İngilizce dersi de verilmektedir.

2.7.10.1.e-MBA (İnternet Üzerinden İşletme Yüksek Lisans Programı)

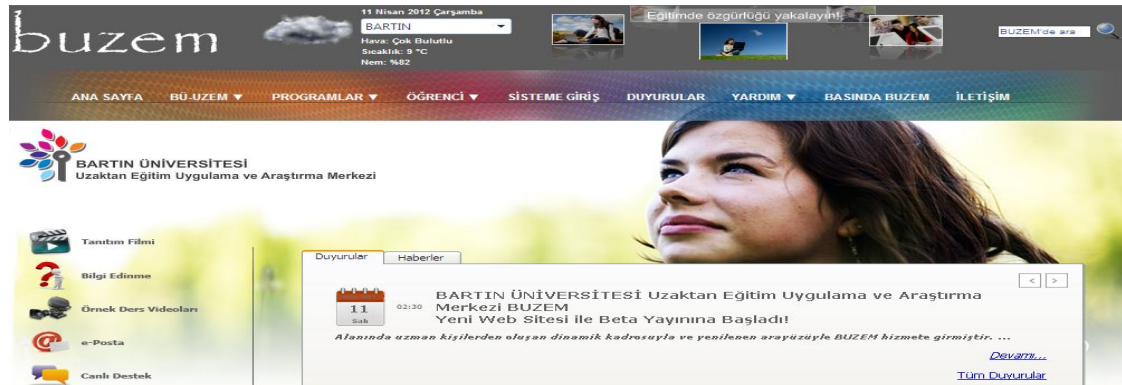
Öğrencilerin yılsonu final sınavları dışında, Üniversite kampüsüne gelmelerine gerek olmadan devam edebildikleri bir programdır. Çalışan ya da mezun olup iş yaşamında

yerini almayı bekleyen adaylar, kendi çalışma ortamlarında ve kendi zamanlamalarına uygun olarak öğrenimlerini tamamlamaktadırlar. e-MBA programı, 8 zorunlu ders ve 2 seçimsel dersin ardından alınacak projenin de yazılmasıyla tamamlanmaktadır. Seçimsel ders havuzundan alınacak derslerle, öğrenciler istedikleri alanlarda uzmanlık kazanabilmektedirler (Bahçeşehir Üniversitesi, 2009).

2.7.11.Balıkesir Üniversitesi

Balıkesir Üniversitesi Rektörlüğüne bağlı olarak 2547 sayılı Kanunun 2880 sayılı Kanun ile değişik 7/d-2 maddesi uyarınca, 01 Temmuz 2009 tarihinde YÖK Yürütme Kurulu Kararı ile Balıkesir Üniversitesi Uzaktan Eğitim Uygulama ve Araştırma Merkezi kurulmuştur. Balıkesir Üniversitesine bağlı Bandırma Meslek Yüksekokulu bünyesinde, İşletme Yönetimi, Pazarlama ve Ağırlama Hizmetleri Önlisans programları düzenlenmektedir (Balıkesir Üniversitesi, 2011).

2.7.12.Bartın Üniversitesi

Şekil 2.17. Bartın Üniversitesi Uzaktan Eğitim Web Portalı(2012)

Bartın Üniversitesi Uzaktan Eğitim Uygulama ve Araştırma Merkezi (BÜ-UZEM), 5 Temmuz 2010'da kurularak çalışmalarına başlamıştır. BÜ-UZEM bünyesinde faaliyete geçecek eğitim programları, tamamen sanal bir ortamda senkron (eş zamanlı) ve asenkron (ayrı zamanlı) olarak yürütülerek, yüz yüze sınıf eğitiminde olduğu gibi konusunda tanınmış akademisyenler ve öğrencilerin sanal bir sınıfta bir araya gelebilmeleri, birbirlerini görebilecekleri ve işitebilecekleri, sorular sorabilecekleri, konularla ilgili deneysel uygulamalar gerçekleştirebilecekleri, olay analizleri ve beyin fırtınası yapabilecekleri bir şekilde planlanmaktadır. Sanal derslerde örgün öğretimde olduğu gibi yazı tahtası, powerpoint gösterileri, videolar, örnek olaylar, çoklu ortam

araçları (multimedia), animasyon ve simülasyon gibi birçok eğitim aracı kullanılması planlanmaktadır. Eğitim verilmesi planlanan programlar şunlardır: Yönetim Bilişim Sistemleri Yüksek Lisans Programı, Sınıf Öğretmenliği ile Türk Dili ve Edebiyatı Lisans Programları, Bilgisayar Programcılığı ve Grafik Tasarım Önlisans Programları, Kavak Yetiştiriciliği Eğitimi Sertifika Programıdır (Bartın Üniversitesi, 2011). Ayrıca, Uzaktan Eğitim Merkezi ve Millî Eğitim Bakanlığı işbirliği ile açılması planlanan sertifika programları ise şunlardır (Bartın Üniversitesi, 2011): Bilgisayar Analist Programcılığı, Bilgisayar Bakım-Onarım, Servis Teknisyenliği, Bilgisayar Destekli Üst Düzey Sekreterliği, Bilgisayar İşletmenliği, Bilgisayar Programcılığı, Bilgisayar Uygulamalı Muhasebe, Bilgisayarlı Muhasebe, Büro Yönetimi ve Sekreterliği, Büro Yönetimi ve Yöneticiliği, Fotoğrafçılık, Gazetecilik ve Halkla İlişkiler, Grafik, Masa Üstü Yayımcılık, Muhasebe, Muhasebe Uygulamaları, Otelcilik ve Turizm, Sekreterlik.

2.7.13.Beykent Üniversitesi

Şekil 2.18. Beykent Üniversitesi Uzaktan Eğitim Merkezi Web Portalı(2012)

Beykent Üniversitesi'nde Uzaktan Eğitim uygulamaları aşağıdaki programları kapsamaktadır (Beykent Üniversitesi, 2011): Beykent Üniversitesi (BÜ) e-İşletme Yüksek Lisans (MBA) programı, Hastane ve Sağlık Kurumları Yönetimi (Tezsiz) Yüksek Lisans, Yönetim Bilişim Sistemleri (Tezsiz)Yüksek Lisans programları ile İşletme, Yönetim Bilişim Sistemleri ve Endüstri Mühendisliği lisans programları uygulanmaktadır. Ayrıca, Bilgisayar Programcılığı Programı ve İşletme Yönetimi Programı ile öğrencilere ön lisans düzeyinde uzaktan eğitim imkânı sunulmaktadır.

Beykent Üniversitesi Uzaktan Eğitim Merkezi (2011)'nde faaliyete geçmiş olan eğitim programları, internet ortamında görüntülü, sesli, etkileşimli eş zamanlı biçimde yürütülmektedir. Yüz yüze sınıf eğitiminde olduğu gibi, öğretim üyesi ve öğrenciler sanal bir sınıfta bir araya gelmekte, birbirlerini görebilmekte ve işitebilmekte, sorular

sorabilmekte ve cevap verebilmektedirler. İnternet ortamında verilen derslerde, örgün eğitimde olduğu gibi yazı tahtası, power point uygulamaları, videolar, örnek olaylar, çoklu ortam (multi medya) araçları, animasyonlu metinler v.b. birçok eğitim aracı yüksek etkinlikle kullanılmaktadır. Ara sınavlar internet üzerinden, genellikle çoktan seçmeli test yöntemiyle yapılmaktadır. Sınavlar bir hafta süre ile sistemde aktif tutulmaktadır. Sınav saati soru sayısına göre belirlenmektedir. Final sınavları 14 haftalık eğitim dönemi sonunda Cumartesi – Pazar günleri klâsik veya test yöntemi ile yapılmaktadır.

2.7.14.Beykoz Lojistik Meslek Yüksekokulu

Beykoz Lojistik Meslek Yüksekokulu uzaktan eğitim sisteminde aynı anda 1.000 öğrenciye 7 gün 24 saat senkron ve asenkron eğitim olanağı sunulmaktadır. Uzaktan eğitim kapsamında Lojistik ve Dış Ticaret Önlisans programları bulunmaktadır (Beykoz Lojistik Meslek Yüksekokulu, 2011).

2.7.15.Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi

Şekil 2.19. Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi Uzaktan Eğitim Merkezi Web Portalı (2012).

Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi sanal ders sistemi aracılığıyla İktisadî ve İdarî Bilimler Fakültesinde 2011-2012 eğitim öğretim yılı bahar döneminde Temel Bilgisayar Bilimleri dersi uzaktan eğitim yöntemiyle verilmiştir. Üniversite bünyesinde henüz bağımsız bir merkez veya uzaktan eğitim programı bulunmamakta ancak uzaktan eğitime yönelik yapılanma devam etmektedir.

2.7.16. Bilgi Üniversitesi

İstanbul Bilgi Üniversitesi e- MBA Programı, internet üzerinden erişilen, uzaktan öğretim tekniğine dayanan ve Yüksek Öğretim Kurulu (YÖK) tarafından onaylanmış ülkemizin ilk işletme yüksek lisans programıdır.

Şekil 2.20. Bilgi Üniversitesi Uzaktan Eğitim MBA Programı(2012)

Bilgi e-MBA; bilişim teknolojilerinin sunduğu farklı eğitim imkânlarından faydalanmak isteyen öğrenciler için hazırlanmış zaman ve mekândan bağımsız bir programdır. Program, yedi yıl içinde 50 ayrı şehirden, 63 farklı üniversiteden toplam 786 öğrenciye eğitim vermektedir. İstanbul Bilgi Üniversitesi e-MBA Programı, Türkçe ve İngilizce olarak iki seçenekte sunulmakta ve üç bölümden oluşmaktadır. Mezun olabilmek için sekiz adet zorunlu ders, iki adet seçmeli ders ve bitirme projesinin tamamlanması gerekmektedir. Öğrencilere kayıttan sonra elektronik posta (e-mail) adresi açılmaktadır. Öğrenciler akademik kadro ile elektronik posta aracılığıyla iletişim kurabilmekte ve sorularını yöneltebilmektedirler. Akademik kadro ile öğrenciler arasında randevu ile belirlenen zamanlarda iletişimi kuvvetlendirmek için açılan eşzamanlı sohbet hattı mevcuttur. İnternette tartışma platformu olarak tasarlanmış “forum”, tüm öğrencilerin katılımıyla güncel konuların irdeleneceği aktif bir iletişim ortamı sağlamaktadır. Üniversite ve akademik kadro ile Bilgi e-MBA öğrencileri arasında bilgi alışverişine imkân sağlayan bir elektronik duyuru panosu mevcuttur. Öğrenciler burada üniversitenin duyurularına erişebildikleri gibi derslere yönelik ödev, zaman değişikliği ve benzeri duyurulara da güncel olarak ulaşmakta, ayrıca duyuru panosunda kendi aralarında bilgi alışverişi yapabilmektedirler. Akademik kadro tarafından hazırlanan ders notları haftalık olarak e-MBA programının internet sitesindeki ders sayfasında yayınlanmakta ve dönem sonuna kadar açık kalmaktadır. Her hafta eklenen yeni ders konuları öğrenciler tarafından çalışılırken, geriye dönülüp daha önceki ders notlarının dönem sonuna kadar tekrar gözden geçirilmesi mümkündür. Öğrenciler program paketine dahil olan ders kitaplarından da konuları takip edebilmektedirler. Bilgi e-MBA internet sitesi öğrencilerin site içinde kolay hareket etmesi ve ders notlarına hızlı ulaşabilmesi hedeflenerek tasarlanmıştır. Ders sayfaları şema, grafik, vb. görsel öğelerle

desteklenmiş ve içeriğinde; power point sunumları, flash animasyonları gibi hareketli yapılar bulundurularak öğrenci için anlaşılır bir format ve eğlenceli bir eğitim aracı haline getirilmiştir. Her hafta işlenen dersin sonunda yer alan testler ve ders sayfasında bulunan interaktif sorular öğrencinin gelişmesine ve kendi bilgilerini sorgulamasına imkân vermektedir (Bilgi Üniversitesi, 2011).

2.7.17.Bilkent Üniversitesi

Bilkent Üniversitesi'nde bazı dersler üniversitenin New York Ofisi ile kurulan uydu bağlantısı aracılığıyla, yurtdışında bulunan öğretim üyeleri tarafından verilmektedir. Bu video konferans sistemi sayesinde öğrenciler, sadece üniversite bünyesindeki değil, binlerce kilometre uzaktaki akademisyenlerin bilgi ve tecrübelerinden de faydalanabilmektedir (Bilkent Üniversitesi, 2009).

Bilkent Üniversitesi, Erzurum'da özel bir okulda görevli öğretmenlerin “Meslekî Gelişim”ini sağlamak amacıyla, “Uzaktan Eğitim ve Web Tabanlı Eğitim” ile yüksek lisans ve hazırlık doktora programlarını gerçekleştirmektedir. Her dönemde iki dersten oluşan Doktora Hazırlık derslerinde; Eğitim Psikolojisi, Felsefe ve İstatistiğin temelini kurmak amaçlanmaktadır. Bu dersler, Bilkent Üniversitesi, Erzurum Eğitim Bilimleri Enstitüsü ve Columbia Üniversitesi işbirliği ile New York-Ankara-Erzurum video konferans yoluyla verilmektedir. Yüz yüze olan dersler ayda bir kez Bilkent Üniversitesi'nde ve Erzurum Eğitim Bilimleri Enstitüsü'nde yapılmaktadır (Bilkent Üniversitesi, 2009).

2.7.18.Bingöl Üniversitesi

Bingöl Üniversitesi Uzaktan Eğitim Uygulama ve Araştırma Merkezi 23 Şubat 2012 tarih ve 28213 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan yönetmelik ile kurulmuş ve henüz faaliyette bulunan uzaktan eğitim programı bulunmamaktadır (28213 Sayılı R.G, 2012).

2.7.19.Bitlis Eren Üniversitesi

Bitlis Eren Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokuluna bağlı Çocuk Gelişimi uzaktan eğitim programı faaliyet göstermektedir. 2011-2012 eğitim öğretim yılında 100 öğrenci ile eğitim öğretime başlaması planlanmıştır. Uzaktan eğitimde öğrenme yönetim sistemi olarak Weapon System Logistics Support Squadrons (WSLMS)

kullanılmaktadır. Sistem giriş çıkışları, yorumlar, tartışmalar, tartışma katılımları ve diğer eylemlerin hepsi WSLMS tarafından kullanıcılarla paylaşılmaktadır. Öğrencilerin çözdüğü doğru yanlış soruların analizi ve grafiğe dökülmesi, sisteme giriş çıkışların kayıt altına alınması ve günlük ziyaretlerin grafikleştirilmesi, etkinliklerin sınıf ortalaması ile karşılaştırılması gibi pek çok işlem WSLMS tarafından yapılmaktadır (Bitlis Eren Üniversitesi, 2012).

Şekil 2.21.Bitlis Eren Üniversitesi Uzaktan Eğitim Merkezi Web Portalı (2012)

2.7.20.Boğaziçi Üniversitesi

Şekil 2.21. Boğaziçi Üniversitesi Uzaktan Eğitim Merkezi ve Yaşamboyu Eğitim Merkezi Web Portalı(2012)

Boğaziçi Üniversitesi Uzaktan Eğitim Merkezi, kurumun e-öğrenme ihtiyaç ve isteklerini karşılama, lisans, yüksek lisans ve yetişkin eğitiminde e-öğrenme bazlı ders ve programlar geliştirme, varolan dersleri ise e-öğrenme bazında desteklemek amacıyla 2002 yılında kurulmuştur. Uzaktan eğitim merkezinde halen iki pilot lisans ve yetişkin eğitimi dersi projesi geliştirilmeye çalışılmaktadır (Boğaziçi Üniversitesi, 2012).

Boğaziçi Üniversitesi bünyesinde hizmet veren Yaşamboyu Eğitim Merkezi(BÜYEM)'nde Açık eğitimler başlığı altında lise ve üniversite sonrası eğitimleri desteklemek amacıyla uzmanlık, meslek edindirme, beceri kazandırma, güncelleme ve kısa eğitim programları düzenlenmektedir. Uzmanlık programları üniversite mezunlarından belli alanlarda uzman yetiştirmeye yönelik yürütülen programlardır. Ayrıca, değişik kurumların eğitim ihtiyacını gidermeye yönelik olarak kurumsal eğitim programları ve danışmanlık eğitimleri de düzenlenmektedir (Boğaziçi Üniversitesi, 2012).

Açık eğitim programları ile kurumsal eğitim programları Tablo 2.12'de yer almaktadır.

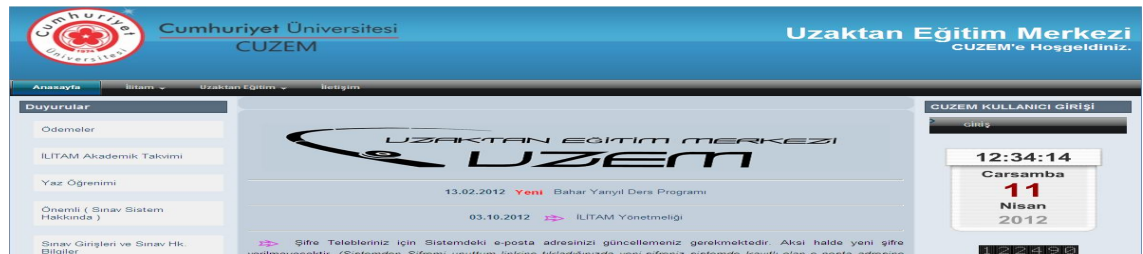
Tablo 2.12. Boğaziçi Üniversitesi Yaşamboyu Eğitim Merkezi(BÜYEM) Açık Eğitim ve Kurumsal Eğitim Programları

Açık Eğitim Programları	Kurumsal Eğitim Programları
Etkin Yöneticilik	Finans
İnsan Kaynakları	Ekonomi
Yöneticiler için Pazarlama	Pazarlama
Finansal Yönetim	Mühendislik Uygulamaları
Uluslararası Faktoring	Yönetim ve Organizasyon
Dış Ticaret	Eğitim Teknolojisi
Perakende Sektöründe Mağaza ve Ürün Yönetimi	Bilişim
Mekatronik	Yabancı Dil
Kurumsal Sürdürülebilirlik	Kültür ve Sanat
İnsan, Toplum ve Kültür Mirası Sertifika Programı	

Kaynak: Boğaziçi Üniversitesi.(2012), <http://www.buyem.boun.edu.tr/index.php>, adresinden 29 Mart 2012 tarihinde edinilen bilgilerle oluşturulmuştur.

Ayrıca, BÜYEM bünyesinde değişik kurumlara yönelik danışmanlık eğitimleri de yürütülmektedir. BÜYEM Sınav merkezi değişik kurumların kurum içi sınavlarına yönelik olarak danışmanlık hizmeti vermektedir (Boğaziçi Üniversitesi, 2012).

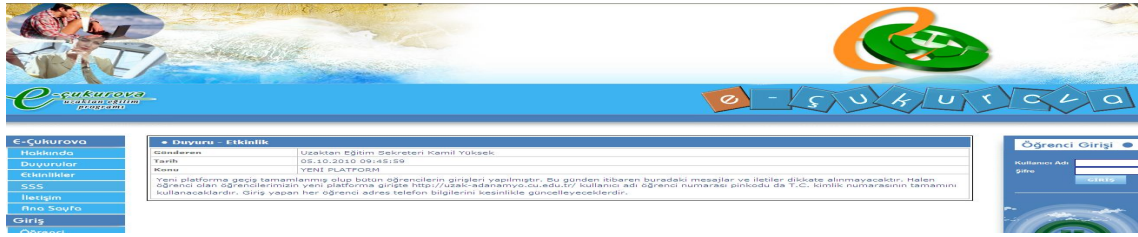
2.7.21.Cumhuriyet Üniversitesi

Şekil 2.23. Cumhuriyet Üniversitesi Uzaktan Eğitim Merkezi Web Portalı(2012)

Cumhuriyet Üniversitesi Uzaktan Eğitim Merkezi(CUZEM), bünyesinde İlahiyat Lisans Tamamlama Programı(İLİTAM) uzaktan eğitim sistemi ile yürütülmektedir. Ara sınav, final sınavı ve bütünleme sınavları yüz yüze gerçekleştirilmektedir. Ders başarı notunun hesaplanmasında; ara sınavların ortalamasının etkisi %40, yarıyıl sonu sınavının etkisi %60 olarak belirlenmiştir (Cumhuriyet Üniversitesi, 2012).

2.7.22.Çukurova Üniversitesi (e-ÇUKUROVA)

Şekil 2.24. Çukurova Üniversitesi Uzaktan Eğitim Programı Web Portalı (2011)

Çukurova Üniversitesi, sanal kampüsünü yaratmak amacıyla Üniversiteye bağlı uzaktan eğitim öğretim programları açarak, kazanılan bilgi ve deneyimi geniş kitlelere yaymayı hedeflemiş ve bu konuda çalışmalara başlamıştır. Şubat 2003'te bazı ön-lisans ve lisans programlarının internete dayalı uzaktan eğitim programı şeklinde açılması için girişimde bulunmuş ve hazırlık çalışmalarına başlamıştır. Birimlerden gelen öneriler ve istekler doğrultusunda, başlangıç aşamasında İktisadî ve İdari Bilimler Fakültesi, Eğitim Fakültesi ve Adana Meslek Yüksekokulu'nun bazı bölümlerinin uzaktan eğitime destek vermek için uygun olduğu kararlaştırılmıştır. Programların bilişim teknolojilerine dayalı olarak, yani e-öğrenim şeklinde yürütülmesi benimsendiğinden, programlara hizmet vermek üzere e-öğrenim sistemlerinin (veya platformlarının) geliştirilmesi işi Enformatik Bölümü (EB) ve Bilgisayar Bilimleri Uygulama ve Araştırma Merkezi (BBUAM) tarafından üstlenilmiştir. EB-BBUAM, Üniversitenin e-öğrenim sisteminin geliştirilmesi ve test edilmesi için Mayıs 2003'te bir "E-ÇUKUROVA" ortak çalışma grubu oluşturmuştur. Projenin ilk aşamasında yapılan çalışmalar şunlardır (Çukurova Üniversitesi, 2011):

E-ÇUKUROVA kapsamında sunulması planlanan derslerin web tabanlı versiyonları için BBUAM ve Enformatik Bölümü; HTML, Flash ve PHP teknolojilerini kullanarak içerikler hazırlamıştır. BBUAM, geliştirilen ve 2002 yılında bazı fakültelerdeki bazı derslerin sınavlarında da başarıyla uygulanan "Çevirim-içi Sınav Sistemi" E-

ÇUKUROVA bünyesinde de kullanılacak şekilde hazırlanmıştır. Öğrenci etkileşimi için forumlar, tartışma grupları, sohbet odaları uygulamaları geliştirilmiştir.

Çukurova Üniversitesi'nde, uzaktan eğitim 2004-2005 eğitim-öğretim yılında ilk öğrencilerini alarak Adana Meslek Yüksekokulu'nda hizmete başlamıştır. Meslek yüksekokulu E-ÇUKUROVA platformunu 2004 yılından bu yana sorunsuz olarak kullanmakta ve öğrenci sayısı her geçen yıl artmaktadır. Öncelikle Bilgisayar Teknolojisi ve Programlama Bölümü ile başlayan uzaktan eğitim programları 2008 yılında açılan Muhasebe önlisans programı ile artmıştır. Bilgisayar Teknolojisi ve Programlama programında 300, Muhasebe programında ise 100 kişilik kontenjan bulunmaktadır. Bilgisayar Teknolojisi ve Programlama bölümünde, 2004 yılında 54 olan öğrenci sayısı, 2008 yılında toplam 576 kişi olmuş, 2007 yılında programdan 111 öğrenci mezun olmuştur (Çukurova Üniversitesi, 2011).

ÖSYS Yükseköğretim Programları ve Kontenjanları Kılavuzu (2011), incelendiğinde; 2011-2012 öğretim yılında Adana Meslek Yüksekokulu bünyesinde açılan Bilgisayar Programcılığı(100), Çocuk Gelişimi(100), Elektronik Haberleşme Teknolojisi(150) ile Muhasebe ve Vergi Uygulamaları(50), ön lisans uzaktan eğitim programlarına toplam 400 öğrenci alınacağı görülmektedir.

2.7.23.Dicle Üniversitesi

Tarih	Duyuru Konusu	Detaylar
10.04.2012	İLİTAM Bahar Dönemi Vize Sınav Tarihleri	Detaylar
23.03.2012	26.03.2012 tarihli itibari ile geçerli olan İLİTAM Bahar Dönemi Ders Programı	Detaylar
27.01.2012	2011-2012 Bahar Dönemi Akademik Takvim	Detaylar
09.12.2011	Ara Sınav Demo Videosu Yüklendi	Detaylar
21.11.2011	Eğitim bilgileri ile ilgili duyuru	Detaylar
26.10.2011	Adobe Connect Canlı Ders Uygulamasında Sorun Yaşayan Öğrencilerimizin Dikkatine !	Detaylar

Şekil 2.25. Dicle Üniversitesi Uzaktan Eğitim Uygulama ve Araştırma Merkezi Web Portalı (2012)

Dicle Üniversitesi, 17 Ekim 2010 tarih ve 27732 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanan "Dicle Üniversitesi Uzaktan Eğitim Uygulama ve Araştırma Merkezi Yönetmeliği" ile önlisans, lisans, lisans tamamlama, lisansüstü dahil bilgi iletişim teknolojilerine dayalı olarak uzaktan eğitim program ve uygulamalarını yürütme hakkını elde etmiştir (27732 Sayılı R.G, 2010).

Böylece, Dicle Üniversitesi’de Uzaktan eğitimde internet, diğer veri iletişim ağıları, radyo, televizyon, telefon ve posta gibi iletişim araçları ve basım, ses, görüntü video, bilgisayar ve teknolojinin sunduğu diğer gereçleri kullanarak uzaktan eğitimle ilgili program ve yazılımlar geliştirme, uzaktan eğitim teknolojileri konusundaki talepleri karşılamak amacıyla planlama ve uygulamalar yapma çalışmalarına katılan üniversiteler arasındaki yerini almıştır. Dicle Üniversitesi 2011-2012 eğitim öğretim yılında Uzaktan Eğitim Uygulama ve Araştırma Merkezi bünyesinde İlahiyat Lisans tamamlama programına başlamıştır (Dicle Üniversitesi, 2011).

2.7.24.Dokuz Eylül Üniversitesi

Dokuz Eylül Üniversitesi bünyesinde gerçekleştirilmesi planlanan tüm uzaktan eğitim faaliyetlerinin (önlisans, lisans, yüksek lisans, sertifika programları, kurslar, kurum içi eğitimler vb.) planlanması, yürütülmesi ve iyileştirilmesi amacı ile kurulan Uzaktan Eğitim Uygulama ve Araştırma Merkezi (DEUZEM)’nde, İlahiyat lisans tamamlama programı aktif olarak öğretime devam etmektedir. Uzaktan eğitim çalışmaları henüz, pilot kurumların gerçekleştirildiği, örnek içeriklerin test edildiği 2 adet linux tabanlı (CentOS ve Ubuntu) sunucu, kampüs imkânları içerisinde paylaşılan bant genişliği üzerinde devam etmektedir (Dokuz Eylül Üniversitesi, 2012).

2.7.25.Ege Üniversitesi

Şekil 2.26. Ege Üniversitesi Uzaktan Eğitim Web Portalı(2011)

Ege Meslek Yüksekokulu'nda 2009-2010 eğitim-öğretim yılında İşletme Önlisans ve Muhasebe Ön Lisans Uzaktan Eğitim programı açılması ve her iki programa 250 öğrenci alınması planlanmıştır (Ege Üniversitesi, 2009).

Ege Üniversitesi uzaktan eğitim alanında gerçekleştirilen projeler şunlardır (Ege Üniversitesi, 2009):

2.7.25.1.MedNET’U Projesi (Avrupa-Akdeniz Uzaktan Eğitim Projesi-Mediterranean Network of Universities): Projenin amacı Euro-Mediterranean (Avrupa-Akdeniz) ülkeleri arasında insan kaynakları ve teknoloji alanında uzaktan öğretim için üniversite ve meslekî eğitim düzeyinde bir network ağı oluşturmaktır. Network ağı; uzaktan öğretim teknolojileri kullanarak üniversite düzeyi ve meslekî eğitim dersleri sağlamayı ve üretmeyi hedeflemektedir.

Proje kapsamında üç alt proje bulunmaktadır;

1. Teknik Mimarlık Alt Projesi,
2. Üniversite Alt Projesi,
3. Meslekî Eğitim Alt Projesi.

Projeye dâhil olan üniversiteler;

Politecnico di Torino (İtalya)
 Université Djilali Libes de Sidi Bel Abes (Cezayir)
 Cairo University (Mısır)
 Helwan University (Mısır)
 Jordan University of Science and Technology (Ürdün)
 Yarmouk University (Ürdün)
 Ecole Nationale Supérieure d’Informatique-ENSIAS (Fas)
 University of Cadi Ayyad (Fas)
 University of Aleppo (Suriye)
 Damascus University (Suriye)
 Ege University (Türkiye)
 Institut Polytechnique de Grenoble-INPG (Fransa)
 Aegean University (Yunanistan)
 University of Crete (Yunanistan)

Meslekî Eğitim Partnerleri;

Fondation Sophia Antipolis (Fransa)
 Instituto Per il Mediterraneo IMED (İtalya)
 Conzorzio Formazione Internazionale-CFI (İtalya)
 Institut Supérieur de Gestion et de Planification-ISP (Cezayir)

Conseil Nationale Economique et Social (Cezayir)

Egyptian Incubator Association (Mısır)

MTGC Company (Lübnan)

Ministere de l'Emploi de la Formation Profesionelle et de la Solidarite (Fas)

Ministere de la Formation Profesionelle et de l'Emploi-MFPE (Tunus)

Secretariat d'Etat a l'Imformatique-SEI (Tunus)

Ministere de l'Education (Tunus)

Teknik Partner: EUTELSAT (Fransa)

Endüstriyel Partner: Alcatel (Fransa), Alenia Spazio, Iyad Computer Co. (Filistin)

Ege Üniversitesi ve BİTAM, MEDNET'U projesi kapsamında izleme, değerlendirme, yayım faaliyetlerine katkıda bulunmuş, seçilen uzaktan eğitim modellerinin üniversite kullanıcılarına farklı dillerde sunumu için çalışmalar yürütmüştür. Uzaktan öğretim modellerinin tasarımı ve üretimi, akademisyenler ve teknik elemanlar için hazırlanan eğitim programlarının tasarımı ve bu programlara katılım çerçevesinde projede kullanılacak olan eğitim filmlerinin üretimi gerçekleştirilmiştir. Bugüne kadar yapılan video konferans uygulamaları şunlardır;

1. Rusya'nın Krasnoyarsk Devlet Üniversitesi ile yapılan toplantı (29 Aralık 2005).
2. Bilişim Haftası Etkinlikleri. İTÜ Uzem ile bağlantı .
3. Pakistan Karachi Üniversitesi ile yapılan ve Üniversitemiz Eczacılık Fakültesi Öğretim Üyesi Prof. Dr. Şengün Özsöz'ün "Electrochemical DNA Biosensors" konulu dersi videokonferans yöntemiyle gerçekleştirilmiştir (16 Mart 2007).
4. Otoloji ve Nörootoloji Canlı Cerrahi Yayını (Otology & Neurotology Live Surgical Broadcast)".

2.7.25.2. Telemedicine

BİTAM'ın Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi bünyesinde geliştirdiği kapalı devre televizyon sisteminin kuruluşu 1984 yılına kadar uzanmaktadır. BİTAM iletişim grubunun çekirdeğini oluşturan ve faaliyetleri sona ermiş bulunan Odyovizüel Araştırma ve Uygulama Merkezi'nin girişimleriyle 1984 yılında çalışır hale getirilen sistem 2000 yılından itibaren modernize edilmiş ve verimliliği arttırılmıştır. Şu anda aktif durumda merkez stüdyoya bağlı altı operasyon merkezi bulunmaktadır. Bunlar; Göz Hastalıkları, Genel Cerrahi, Kulak Boğaz Burun, Ortopedi ve Travmatoloji, Kadın Hastalıkları ameliyathaneleri ile Girişimsel Anjiyografi Bölümü operasyon odasıdır.

Bilimsel kongre ve organizasyonların canlı yayını ya da çok kameralı çekimleri de BİTAM bünyesindeki canlı yayın ekibi tarafından yayıncılık kriterlerine uygun bir biçimde gerçekleştirilmektedir. Çekimler kapalı devre televizyon sistemi, IP ve ISDN üzerinden yayınlanabildiği gibi BİTAM web sayfasından da izlenebilmektedir. Ayrıca canlı cerrahi uygulamaları (Teletıp-Telemedicine Uygulamaları) gerçekleştirilmektedir. Canlı yayınlar kapalı devre televizyon sistemi kullanılarak yayınlanabildiği gibi karasal link veya uydu linkleri aracılığıyla Türkiye ve dünyanın herhangi bir noktasına da gönderilebilmektedir. Bu güne kadar 18 yayın gerçekleştirilmiştir.

2.7.25.3.Video-on-Demand Uygulamaları: (Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi Sayısal Video Kütüphanesi) 1986 yılından bugüne kadar üretilen eğitim filmlerinin bilgisayar ve iletişim teknolojilerinin yardımıyla geniş kitlelere ulaştırılabilmesi düşüncesiyle “Tıp Eğitiminde İnternet Tabanlı Dijital Kütüphanede Kullanılabilecek Multimedya Kaynaklarının Üretimi ve Kullanılması Üzerine Bir Uygulamalı Araştırma” isimli proje hayata geçirilmiştir. Çalışmanın sonucu olarak da Ege Üniversitesi Sayısal Video Kütüphanesi faal duruma getirilerek öğrencilerin ve öğretim üyelerinin hizmetine sunulmuştur. Temel, Cerrahi ve Dâhili Tıp Bilimleri başlıkları altında anabilim dalları alt başlıklarına göre sunucuya yüklenen filmler internet bağlantısı olan her noktadan ulaşılabilir duruma getirilmiştir.

2.7.25.4.Video/Audio Streaming Uygulamaları

2003 yılında Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi Genel Cerrahi Anabilim Dalında gerçekleştirilen ve Organ Nakli Araştırma ve Uygulama Merkezi tarafından organize edilen Canlıdan Canlıya Karaciğer Nakli ile ilgili çalıştayda ilk defa kullanılmaya başlanan Video Streaming uygulamaları zamanla rutin hale gelmiş ve eğitim faaliyetlerinde sıkça kullanılan bir teknoloji olmuştur. Özellikle son yıllarda Ege Üniversitesi Kampus Kültür Merkezinde gerçekleşen üniversite açılış törenleri bu yöntemle dünyanın her tarafından izlenebilecek şekilde yayınlanmaktadır.

2.7.25.5.Çocuğum Programı : BİTAM'ın kendi imkânlarıyla, çocukların sağlıklı ruhsal ve bedensel gelişimine yönelik hazırladığı bu televizyon programı Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi öğretim üyelerinin katkılarıyla gerçekleştirilmiştir. "Çocuğum Programı" 14 bölüm olarak İzmir TV'de Mart-Nisan 2006 tarihleri arasında yayınlanmıştır (Ege Üniversitesi, 2009).

Ayrıca, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü bünyesinde 2010-2011 eğitim öğretim yılında, eğitim süresi üç yarıyıldan oluşan İşletme Tezsiz e-Yüksek Lisans programı faaliyete başlamıştır. Ara sınavların internet üzerinden yılsonu sınavlarının ise yüz yüze gerçekleştirilmesi planlanmıştır (Ege Üniversitesi, 2011).

2.7.26.Erzincan Üniversitesi

1 Mart 2011 tarihinde kurulan Erzincan Üniversitesi Uzaktan Eğitim Uygulama ve Araştırma Merkezi bünyesinde 2012-2013 Eğitim Öğretim yılından itibaren,

- Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Tezsiz Yüksek Lisans,
 - Kemah Meslek Yüksekokulu, Çağrı Hizmetleri Önlisans,
 - Refahiye Meslek Yüksekokulu, Raylı Sistemler İşletmeciliği,
 - Refahiye Meslek Yüksekokulu, Raylı Sistemler Elektrik ve Elektronik Önlisans Programı,
 - Refahiye Meslek Yüksekokulu, Raylı Sistemler Yol Teknolojisi,
- programlarının faaliyete geçmesi planlanmıştır. Ayrıca, Çağrı Merkezi sertifika programı açılması planlanmaktadır (Erzincan Üniversitesi, 2012).

2.7.27.Fatih Üniversitesi

Şekil 2.27. Fatih Üniversitesi Uzaktan Eğitim Uygulama ve Araştırma Merkezi Web Portalı(2011)

Fatih Üniversitesi Uzaktan Eğitim Uygulama ve Araştırma Merkezi (FUZEM), 18 Nisan 2011 tarihinde kurulmuştur. Şu an itibariyle aşağıdaki programlarda uzaktan eğitim verilmektedir (Fatih Üniversitesi, 2011):

- a)e-MBA (İşletme Tezsiz Yüksek Lisans Programı)
- b)Adalet (Adalet Meslek Yüksekokulu)
- c)Bilgisayar Programcılığı (İstanbul Meslek Yüksekokulu)

d)Çağdaş Türk Lehçeleri ve Edebiyatları (Fen-Edebiyat Fakültesi)

e)INFO 111-ENFO 111 Dersleri

Aynı zamanda örgün eğitime destek amacıyla açık kaynak kodlu Moodle LMS sistemi kullanılmaktadır. Bu platform yardımıyla öğretim elemanları ders materyallerini öğrencilerle paylaşabilmekte, görüş paylaşımı için forum alanları kullanılabilmekte, ödev-proje teslimi yapılabilmekte ve online sınavlar düzenlenebilmektedir. Sanal sınıf uygulaması da kullanılmaktadır.

2.7.28. Fırat Üniversitesi

Şekil 2.28. Fırat Üniversitesi Uzaktan Eğitim Merkezi Web Portalı(2012)

Fırat Üniversitesi'nde uygulanan uzaktan eğitimin başlangıcı olarak, Türkiye üniversitelerinin ilk yerel televizyonu olan Fırat TV, 2 Ekim 1992'de Fırat Üniversitesi bünyesinde kurulmuştur. Fırat TV, 1993 yılından beri fazlaca ihtiyaç duyulan bilgisayar teknolojileri alanında gençler yetiştirmek amacıyla bilgisayar kullanımı ve programlama dillerini öğreten televizyon programları hazırlayarak sunmuştur. Fırat Üniversitesi elemanları tarafından "Robotik" isimli bir ders Web ortamına aktarılmış ve uzaktan eğitim programı çerçevesinde 2000-2001 öğretim yılı bahar döneminde Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Elektrik-Elektronik Bölümünün bazı öğrencilerine, 2001-2002 öğretim yılı güz döneminde de Sakarya Üniversitesi Teknik Eğitim Fakültesi, Elektronik ve Bilgisayar Bölümü son sınıfta okuyan bazı öğrencilerine seçmeli ders olarak verilmiştir. Robotik isimli bu dersin senaryosu, video çekimleri, görsel animasyonları, kurgusu ve diğer benzeri işlemlerinin tümü Fırat Televizyonu stüdyolarında hazırlanmıştır. Böylece Fırat Televizyonu, uzaktan eğitimin bir parçası olarak etkin bir biçimde kullanılmış olmaktadır (Fırat Üniversitesi, 2011).

1998 Ağustos'u ile birlikte Fırat Üniversitesi Rektörlüğünün Genel Koordinatörlüğünde Atatürk, Fırat, İnönü, Kafkas ve Yüzüncü Yıl Üniversitelerinin oluşturdukları "Ortak

Girişim” aracılığı ile yürütülen ve GAP’tan sonra bölgedeki en büyük proje olan Doğu Anadolu Projesi (DAP) kapsamında, Doğu Anadolu Bölgesi’ndeki üniversiteler arasında uzaktan eğitim sisteminin kurulmasının gerekliliği Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planında yer almıştır.

1999 yılında, Fırat Üniversitesi Teknik Eğitim Fakültesi binası içerisinde yeni bir proje hazırlanarak kapalı devre televizyon yayın sistemi kurulmuş, stüdyoda anlatılan bir dersin, aynı zamanda dört ayrı laboratuardaki öğrenciler tarafından veya tam tersine bir laboratuarda yapılan bir uygulamanın aynı anda diğer üç laboratuarda ve stüdyoda bulunan öğrenciler tarafından seyredilebilmesi sağlanmıştır (Varol ve Bingöl, 2002).

1998 yılında Fırat Üniversitesi elemanları Almanya’daki Bremen Üniversitesi ile ortak bir proje çalışması yaparak “Türkiye ve Özbekistan arasında Uzaktan Eğitim ve Kontrol Teknolojisine Dayalı Yaklaşım” başlığını taşıyan proje hazırlamışlardır. Bu projenin amacı, Fırat Üniversitesi ile Bremen Üniversitesinin öğretim elemanları, kontrol teknolojisine dayalı uzaktan eğitimi, birlikte Türk Cumhuriyetleri’nden Özbekistan’daki bir üniversitenin öğrencilerine sunmaktır. Almanya Bremen Üniversitesi ile Fırat Üniversitesi elemanlarının hazırladıkları proje, Alman DAAD (Deutscher Akademischer Austausch Dienst) kurumuna sunularak maddî destek talebinde bulunulmuştur. Bu projeye maddî destek sağlanamadığı için, proje şimdilik askıya alınmıştır. Kaynak temin edildiği takdirde, projeye işlerlik kazandırılabilir. Fırat Üniversitesinin yıllardır sürdürdüğü daha kaliteli ve verimli uzaktan eğitim-öğretim verme arayışlarının bir sonucu olarak Temmuz 2002 de “Uzaktan Eğitim Merkezi Müdürlüğü” kurulmuştur (Fırat Üniversitesi, 2011).

2010-2011 eğitim öğretim yılında Fırat Üniversitesi Teknik Bilimler Meslek Yüksekokulu bünyesinde "Bilgisayar Teknolojisi ve Programlama" önlisans uzaktan eğitim programı açılmıştır. Fırat Üniversitesi Uzaktan Eğitim Merkezi aracılığıyla; öğretim elemanlarına uzaktan eğitim semineri verilmesi, değişik alanlarda (KPSS, Pratik İngilizce vb.) kurs programları açılması, internet teknolojileri destekli olarak, Elektronik ve Bilgisayar Eğitimi Bölümünün uzaktan eğitim tezsiz yüksek lisans programının açılması, Fırat Üniversitesi’nde örgün öğretimde verilen derslere, internet ortamında destek programları açılması, Cisco, ECDL, v.b. sertifika programlarının açılması, e-öğrenme kapsamında, bölgede yeni kurulan üniversiteler ile akıllı sınıf

teknolojileri üzerinden uzaktan eğitim sunulmasına yönelik proje çalışmaları devam etmektedir (Fırat Üniversitesi, 2011).

2.7.29. Gazi Üniversitesi

Gazi Üniversitesi Uzaktan Eğitim Meslek Yüksekokulu bünyesinde bugüne kadar İşletme, Lojistik, Muhasebe, Mühendisler için İşletme Yönetimi, Pazarlama Yönetimi, Perakendecilik Satış ve Mağaza Yönetimi, Web Teknolojileri ve Programlama alanlarında uzaktan eğitim sertifika programları açılmıştır. Ayrıca, Uzaktan Eğitim Meslek Yüksek Okulu bünyesinde kullanıcıların 7 gün 24 saat erişimine açık olan sanal sınıf ortamında, haftada toplam 3 saatlik gramer ve speaking dersleri ile desteklenen e-İngilizce kursu hizmet vermektedir (Gazi Üniversitesi, 2011).

Şekil 2.29. Gazi Üniversitesi Uzaktan Eğitim Meslek Yüksekokulu Web Portalı(2012)

Gazi Üniversitesi'nde Uzaktan Eğitim Meslek Yüksekokulu bünyesinde uzaktan eğitim verilen programlar şunlardır (Gazi Üniversitesi, 2011):

- a) Bilgisayar Programcılığı,
- b) Bilgi Yönetimi,
- c) Muhasebe ve Vergi Uygulamaları,
- d) İşletme Yönetimi,
- e) Perakende Satış ve Mağaza Yönetimi,
- f) Lojistik,
- g) Kontrol ve Otomasyon Teknolojisi,

Gazi Üniversitesi'nde, örgün öğretimde verilen ders içeriklerinin, metin, animasyon, video ve ses gibi eğitim araçlarının desteği ile zenginleştirilmesi ile Öğrenim Yönetim Sistemi (LMS) üzerinden uzaktan eğitim programlarına kayıtlı öğrencilere eğitim verilmektedir. Dersler internet destekli asenkron (eş-zamanlı olmayan) olarak yürütülmekte olup, sohbet ortamları ise senkron (eş-zamanlı) ve görüntülü olarak

sürdürülmektedir. Bunun yanı sıra, beyaz tahta uygulaması ile video destekli içerikler kullanılmakta ve ölçme-değerlendirme amaçlı anketler ile öğrencilerin ve öğretim elemanlarının performansları takip edilmektedir. Uzaktan Eğitimde ara ve ek sınavlar internet üzerinden yapılmaktadır. Final sınavları ise örgün öğretimde olduğu gibi yüz yüze gerçekleştirilmektedir. Ders izleme ve değerlendirme esasları temel alınarak öğrencilerin ödev, tartışma, ders içeriği izleme, sohbet saatlerine katılımları sistem tarafından kayıt altında tutulmakta ve dersler öğretim elemanları ile sistem yöneticileri tarafından takip edilmektedir. Öğrencilerin kullanımına sunulan Öğrenim Yönetim Sistemi, 7 gün 24 saat öğrencilere açık bir sistemdir ve öğrencilerin bu sistem üzerinden ders içeriklerini ve dersi destekleyici eğitim materyallerini takip edebilmeleri mümkündür. Ayrıca, ders danışmanı öğretim elemanları öğrencileri ile gerek mesaj gerek ise forum ve sohbet ortamları sayesinde sürekli etkileşime geçebilmektedirler. Uzaktan Eğitim kapsamındaki eğitim içerikleri, 14 hafta üzerinden hazırlanmış olup, öğrenciler kayıtlı oldukları programın tüm derslerini dönem boyunca görüntüleyebilmektedirler. Böylece öğrenciler görmüş oldukları konular ile ilerleyen haftalarda işleyecekleri konuları önceden inceleme imkânına sahip olmaktadırlar (Gazi Üniversitesi, 2011).

2.7.30.Gaziantep Üniversitesi

Gaziantep Üniversitesi uzaktan eğitim hizmetleri, kendi örgün eğitim öğrencilerinin temel bilgi teknolojileri alanındaki eksikliklerini gidermek amacıyla enformatik bölümü tarafından 1998 yılından beri koordine edilmektedir. Gaziantep Üniversitesi'nde uzaktan eğitim yoluyla örgün öğrencilere yönelik olarak bazı dersler (INF 101 Basic Information Technologies, ENF 101 Temel Bilgi Teknolojileri ve HUK 106 Bilgi Teknolojileri), uzaktan eğitim olarak verilmektedir (Gaziantep Üniversitesi, 2012). Ayrıca, Gaziantep Üniversitesi'nde uzaktan eğitim çalışmaları kapsamında, İktisadî ve İdarî Bilimler Fakültesi, İşletme Anabilim Dalı bünyesinde Uzaktan Eğitim(E-İşletme) Yüksek Lisans Programı bulunmaktadır.

Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü Eğitim Yönetimi Teftişi, Planlaması ve Ekonomisi Ana Bilim Dalı Tezsiz Yüksek Lisans Uzaktan Eğitim Programına 2010-2011 öğretim yılı ikinci yarısında öğrenci alınmıştır (Gaziantep Üniversitesi, 2012).

2.7.31.Harran Üniversitesi

Ülkemizin en önemli sorunlarından birisi olan eğitimde fırsat eşitliğini sağlamak ve bazı bölümlerde var olan öğretim elemanı açığını azaltmaya yardımcı olmak amacıyla geliştirilen proje ile Türkiye'de ilk kez İstanbul Üniversitesi ile Harran Üniversitesi arasında "Eş zamanlı İnteraktif Uzaktan Eğitim" sistemi, 1999-2000 eğitim-öğretim yılında uygulanmaya başlanmıştır. İ.Ü'nde öğretim üyesi özel bir tahtada dersi anlatırken; yazdıkları, sesi ve görüntüsü "Frame relay" teknolojisiyle Harran Üniversitesi'nde dersi izleyen öğrencilere de anında aktarılmaktadır. Öğrenciler dersi dinleyerek, derslere katılabilmekte, öğretim üyesi de öğrencileri takip edip sorularını yanıtlayabilmektedir. İstanbul Üniversitesi'nde okuyan bir öğrenci ile Harran Üniversitesi'nde okuyan bir öğrenci aynı anda; aynı dersleri görmektedir. İlk yıl Harran Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Fizik ve Matematik Bölümü; Nükleer Fizik, Kuantum Mekaniği, Teorik Mekani, Soyut Cebir, Diferansiyel Geometri derslerini haftada 25 saat İstanbul Üniversitesi'nden almıştır. İlk yıldaki uygulamada 256 Kbit'lik "Frame relay" data hattı kiralanarak, video ve TV kartları üzerinden karşılıklı yayın yapılmış olup, ses ve görüntü arasında tam olarak senkronizasyon sağlanamamıştır. İkinci yıl sistem biraz daha modernleştirilerek karşılıklı olarak her iki taraf data hattını 512 kbit seviyesine çıkarmış, ayrıca video ses ve görüntü aktarımında video streaming sistem ve MX-TV kartları tercih edilmiş, yazılım ve donanım üzerinde bir takım iyileşme sağlanarak ses ve görüntünün eş zamanlı aktarılması sağlanmıştır (Harran Üniversitesi, 2011).

Son olarak, 2003 yılında sistem teknolojik olarak daha da iyileştirilerek, erişim "Frame relay" yerine mevcut internet hattı üzerinden karşılıklı olarak ücretsiz sağlanmaya başlanmıştır. Ayrıca, masaüstü ses ve görüntü objelerine duyarlı, her iki taraftan uzaktan kumanda edilebilen video konferans cihazları tercih edilmiştir. Bu şekilde görüntü ve ses kalitesinde iyileştirmeler sağlanmıştır. Bu cihaz (Polycon) halen üniversite ile karşı üniversitede birlikte kullanılmaktadır. Harran Üniversitesi şu anda 34 mbit bant genişliği ile ulaknet internet omurgasına bağlı bulunmaktadır. İstanbul Üniversitesi ile yapılan interaktif eğitimde mevcut internet bağlantısı üzerinden "Multi casting" yayın gerçekleştirilmektedir. Ayrıca, ODTÜ ile Harran Üniversitesi Mühendislik Fakültesi makine bölümü arasında gerçekleştirilen interaktif eğitim uygulamasına 2003-2004 yılı I.eğitim öğretim döneminde başlanmıştır. Tek dönem, tek

ders üzerinden haftada 2 saat olarak alınan interaktif eğitimin dışında diğer ders saatleri web tabanından öğrencilere sunulmuştur. ODTÜ ile Harran Üniversitesi arasında 2006 yılında ÜDS seviyesinde yabancı dil dersleri alımı bir dönem olarak gerçekleştirilmiştir. Aynı sistem üzerinden Üniversite öğretim elemanları interaktif salonu kullanarak yurt içi ve yurt dışındaki değişik toplantılara gitmeden bulundukları yerden uzaktan sunularını yapabilmektedirler (Harran Üniversitesi, 2011).

2.7.32. Işık Üniversitesi

Üniversite uzaktan eğitime 2009 yılında çözüm ortağı bir şirket ortaklığı ile işbirliği yaparak başlamıştır. Işık Üniversitesi Uzaktan Merkezinde İşletme Yüksek Lisans Programı alanında uzaktan eğitim hizmeti vermektedir.

DERSİN ADI	ÖĞRETİM ÜYESİ	GÜN	SAAT	KREDİSİ
MAN501T Çeşitli Yönetim	Prof.Dr. Murat Ferman	PAZARTESİ	19:00-21:00	3
MAN502T İşletme Yönetimi İçin Araştırma Yöntemleri	Yrd.Doç.Dr.Özlem İnanc	SALI	19:30-21:30	3
MAN503T Yönetim Ekonomisi	Yrd.Doç.Dr.Özlem İnanc	PERŞEMBE	19:30-21:30	3

DERSİN ADI	ÖĞRETİM ÜYESİ	GÜN	SAAT	KREDİSİ
MAN518T Üretim Yönetimi	Yrd.Doç. Dr.Aslı Tuncay Çelikkol	PAZARTESİ	19:30-21:30	3
MAN519T Pazarlama	Doç.Dr. Mustafa Ferman	SALI	19:00-21:00	3

Şekil 2.30. Işık Üniversitesi Uzaktan Eğitim Web Portalı(2012)

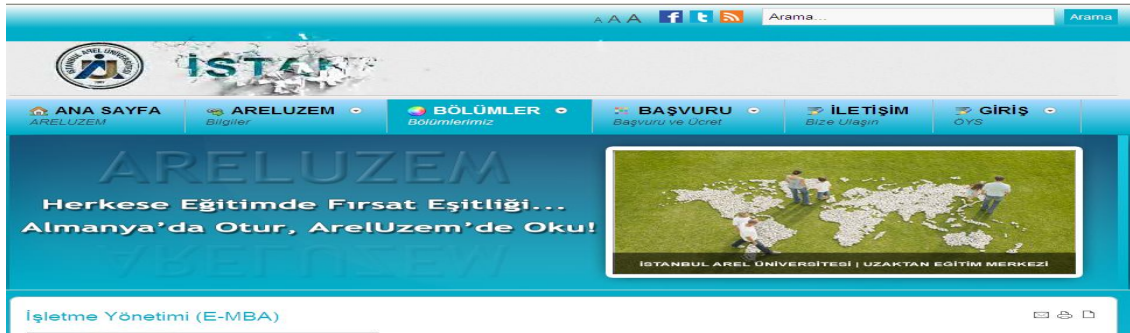
Dersler, e-sınıf üzerinde canlı olarak gerçekleştirilmektedir. Canlı derslere devam zorunluluğu bulunmamaktadır. Canlı dersleri kaçıran/tekrarlamak isteyen öğrenciler, bir hafta içerisinde ilgili derslerin bantdan yayınlarına Öğrenim Yönetim Sistemi içerisinde erişebilmektedirler. Ara sınavlar online olarak, final sınavları ise üniversite kampüsünde yüzyüze gerçekleştirilmektedir (Işık Üniversitesi, 2010).

2.7.33. İnönü Üniversitesi

Şekil 2.31. İnönü Üniversitesi Uzaktan Eğitim Araştırma ve Uygulama Merkezi Web Portalı(2012)

İnönü Üniversitesi Uzaktan Eğitim Araştırma ve Uygulama Merkezi (İNÜZEM) 2009 yılında kurulmuştur. 2009 yılında Sağlık Eğitimi Lisans Tamamlama (3+1) programı ile eğitim faaliyetine başlamıştır. 2010 yılında Sağlık Eğitimi Lisans Tamamlama (3+1) ve İlahiyat Lisans Tamamlama (2+2) programları ile öğretime devam etmiştir. 2011 yılında ise İlahiyat Lisans Tamamlama (İLİTAM), Kamu Yönetimi ve İşletme lisans, Bilgisayar Programcılığı önlisans ve Cerrahi Hastalıkları Hemşireliği Tezsiz Yüksek Lisans programları olmak üzere 5 farklı branşta bünyesinde geliştirdiği Eğitim yönetim sistemi (EYS) portalı üzerinden eğitim vermektedir. İnönü Üniversitesi'nde 2009-2010 öğretim yılında hizmet vermeye başlayan uzaktan eğitim ile ders içerikleri, metin, animasyon, video olarak internet destekli olarak yürütülmektedir. 7 gün 24 saat öğrencilere açık bir sistemdir ve öğrencilerin bu sistem üzerinden ders içeriklerini ve dersi destekleyici eğitim materyallerini takip edebilmeleri mümkündür (İnönü Üniversitesi, 2011).

2.7.34.İstanbul Arel Üniversitesi

Şekil 2.32. İstanbul Arel Üniversitesi Uzaktan Eğitim Merkezi Web Portalı(2012)

İstanbul Arel Üniversitesi Senatosu'nun 15.12.2011 tarih ve 2011/01 sayılı kararıyla Uzaktan Eğitim Merkezi (ARELUZEM)'nin kurulmasının Yükseköğretim Kurulu'na teklif edilmesiyle başlayan çalışmalar 07/02/2011 tarih ve 889/006261 sayılı Yükseköğretim Kurulu onayıyla tüzel kişilik kazanmış ve 02 Mart 2011 tarihli Resmî Gazete'de yayımlanan merkez yönetmeliği yürürlüğe girmiştir. İstanbul Arel Üniversitesi, uzaktan eğitim sisteminde dersler, sanal sınıf ortamında gerçekleştirilmektedir. Akademisyen ve öğrenciler, internet bağlantısı sağlanan her ortamdan sisteme bağlanarak sınıf ortamında derse katılabilmektedirler. Sanal sınıf ortamında gerçekleşen eş zamanlı derslerde akademisyenler, görüntülü ve sesli olarak dersi anlatarak, yazı tahtası kullanabilmekte ve hatta bilgisayarında kayıtlı uygulamaları

öğrencilerle paylaşabilmektedirler. Öğrenciler de derse görüntülü ve sesli olarak bağlanarak, ders içerisinde soru sorabilmekte ve dosya paylaşımları yapabilmektedirler. Eş zamanlı yapılan dersler kayıt altına alınarak daha sonra tüm öğrencilerin bu kayıtlar sayesinde istedikleri her an o dersi tekrar takip edebilmeleri sağlanmaktadır (İstanbul Arel Üniversitesi, 2011).

İstanbul Arel Üniversitesi Uzaktan Eğitim Merkezinde, Bilgisayar Programcılığı Önlisans Programı, Bankacılık ve Finans ile Muhasebe Bilgi Sistemleri Lisans Programları ve İşletme Yönetimi Tezsiz Yüksek Lisans Programı bulunmaktadır. Dönem içi sınavlar internet üzerinden, dönem sonu sınavlarının ise üniversite kampüsünde yüzyüze yapılması planlanmıştır (İstanbul Arel Üniversitesi, 2011).

2.7.35.İstanbul Aydın Üniversitesi

Şekil 2.33. İstanbul Aydın Üniversitesi Uzaktan Eğitim Merkezi Web Portalı(2012)

İstanbul Aydın Üniversitesi Uzaktan Eğitim Merkezi'nde yüksek lisans, önlisans ve sertifika alanlarında uzaktan eğitim yapan altı program bulunmaktadır (İstanbul Aydın Üniversitesi, 2011). İstanbul Aydın Üniversitesi'ne bağlı uzaktan eğitim programları Tablo 2.13.'de yer almaktadır.

Tablo 2.13. İstanbul Aydın Üniversitesi Uzaktan Eğitim Programları

Yüksek Lisans	Önlisans	Sertifika
e-İşletme	Bilgisayar Teknolojileri ve Programlama	İş sağlığı ve Güvenliği
	Turizm ve Otel İşletmeciliği	
	Bilgisayar Programcılığı	
	Ağırlama Hizmetleri	

Kaynak: İstanbul Aydın Üniversitesi (2011).

İstanbul Aydın Üniversitesi Anadolu Bil Meslek Yüksekokulu Uzaktan Eğitim programı öğrencileri, haftanın 7 günü 24 saat İnternetteki <http://ue.istanbulaydin.edu.tr> sitesindeki öğrenci girişi kısmından kendilerine verilen kullanıcı kodu ve şifre ile sisteme girerek önceden duyurulmuş olan yüz-yüze eğitim programı kapsamında, yine internet üzerinde webcam ile canlı bağlantıya girebilmekte, canlı bağlantı olanağı bulamayan öğrenciler, daha önceki canlı bağlantıları izleyebilecekleri gibi, öğretim elemanına e-mail yoluyla da soru sorabilmektedirler.

2.7.36.İstanbul Üniversitesi

Şekil 2.34 İstanbul Üniversitesi Uzaktan Eğitim Merkezi Web Portalı(2012).

Uzaktan eğitim tüm dünyada giderek yaygınlaşan internet ve multimedya teknolojilerinin eğitime yansması e-öğrenme (e-learning) projelerinin önemini arttırmaktadır. İstanbul Üniversitesi uzaktan eğitim kapsamında ön lisans, lisans ve lisansüstü eğitim programları düzenlemektedir. İstanbul Üniversitesinde uzaktan eğitim uygulamaları 20 Ağustos 2009 tarih ve 27325 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan “İstanbul Üniversitesi Uzaktan Eğitim Uygulama ve Araştırma Merkezi Yönetmeliği” kapsamında uzaktan eğitim merkezi bünyesinde bir çok sertifika, lisans ve yüksek lisans olmak üzere 18 program mevcuttur (Tablo 2.14.):

Tablo 2.14. İstanbul Üniversitesi Uzaktan Eğitim Programları

Yüksek Lisans Programları	Lisans programları	Önlisans Programları
Enformatik	İktisat	Adalet MYO
Sermaye Piyasası	İşletme	Dış Ticaret
Uzmanlığı(tezsiz)	Gazetecilik	Bankacılık ve Sigortacılık
Finansal Ekonometri	Halkla İlişkiler ve Tanıtım	Lisans Tamamlama Programları
	Radyo Televizyon ve Sinema	İlahiyat
	Türk Dili Edebiyatı	Sertifika Programları
	Maliye	Hastalıkların Moleküler
	Ekonometri	Mekanizmaları
	Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Öğretmenliği	
	Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri	

Kaynak: İstanbul Üniversitesi, (2009).

Sınavlar online olarak öğretim üyesinin belirlediği soru bankasından tesadüfî olarak çekilen konulara göre tasnif edilmiş her dersten 2 ara sınav ve istenen kadar quiz (test) olarak yapılmaktadır. Öğrenciler uygulamalarını ihtiyaç duyulan derslerde ödev olarak teslim etmektedir. Final sınavı, merkezî sistem sınavla İstanbul Üniversitesi bünyesinde yapılmaktadır. Ara sınav, quizlerin (testlerin) ve ödevlerin ortalamasının %30'u, final sınavının %70'i, derslerin geçme notunu belirlemektedir. Bu notlar, İstanbul Üniversitesi bağıl değerlendirme sistemi içerisinde 4'lük sisteme dönüştürülmektedir.

Uzaktan eğitim etkinliklerinin etkili yürütülebilmesi için gerekli olan donanım, en az Pentium IV 1 GB Belleklli bir bilgisayar DSL / ADSL internet erişimi (en az 512 kb/ps kullanıcıya ait olmalı) Webcam (Seçimlik) Flash Player ve Acrobat Reader kurulmuş olmalı ve temel bilgisayar ve internet yetkinliğine sahip olunması gerekmektedir.

İdarî hizmetler ilgili fakülte ve yüksek okulların öğrenci işleri büroları tarafından sağlanırken, akademik hizmetler ilgili fakülte ve yüksek okulların bölümlerinin öğretim üyeleri tarafından verilmektedir. Teknik hizmetler için uzaktan eğitim merkezi bünyesinde sistem uzmanları, dersleri takip eden danışmanlar ve teknik destek personel bulunmaktadır. Öğrenci işleri, ilgili fakülte/enstitünün öğrenci işleri personeli tarafından yürütülmekte ve bütün bu işlemler online olarak yapılmaktadır. İhtiyaca göre telefonla da destek verilmesi planlanmaktadır.

Şekil 2.35. İstanbul Üniversitesi Açık ve Uzaktan Eğitim Fakültesi Web Portalı (2012).

İstanbul Üniversitesi “Açık ve Uzaktan Eğitim Fakültesi”, bünyesinde, 2011-2012 eğitim öğretim yılında Felsefe ve Coğrafya lisans programları açıköğretim, Endüstri

Mühendisliği ile Halkla İlişkiler ve Tanıtım lisans programları ise uzaktan eğitim olarak faaliyete başlamıştır (İstanbul Üniversitesi, 2011).

İstanbul Üniversitesi, Açık ve Uzaktan Eğitim Fakültesi'nin Anadolu Üniversitesi ve Atatürk Üniversitesi Açıköğretim Fakültelerinden temel farkı “Açık ve Uzaktan Eğitim” fakülteleri olarak ikisini bir arada bulundurmasıdır. Açık ve Uzaktan Eğitim Fakültesi bünyesinde, Tarih, Sosyoloji, İktisat ve İşletme programlarına da onay alınmış ancak, bu bölümlere öğrenci alımı 2012-2013 öğretim yılında planlanmaktadır. Açıköğretim ve uzaktan öğretim uygulamaları temel olarak teknolojiye dayalı eğitimin iki farklı yöntemi kullanılarak gerçekleştirilmektedir. Açıköğretim sisteminde öğretim elemanı ile öğrenci etkileşimi canlı olmayan ders kayıtları ve öğretim materyalleri ile gerçekleştirilmektedir. Öğrenci ile öğretim materyallerinin etkileşimi daha sıklıkla olmaktadır. Uzaktan öğretim uygulamalarında ise öğrenci ile öğretim elemanı arasındaki etkileşim internete dayalı canlı online derslerle gerçekleştirilmektedir.

Endüstri Mühendisliği uzaktan eğitim lisans programı ile Halkla İlişkiler ve Tanıtım uzaktan eğitim lisans programlarına 2011-Dikey Geçiş Sınavı(DGS) sonuçlarına göre 2011-2012 eğitim öğretim yılında 300'er öğrenci alınması, güz ve bahar yarıyılına ait derslerin sınavlarının üniversite kampüsünde yapılması planlanmaktadır. İnternete dayalı uzaktan eğitim kapsamında, öğrencilerden kitap, yazılım, CD-ROM, sınav hizmetleri ve internet erişim paketi ücreti alınması planlanmıştır (İstanbul Üniversitesi, 2011).

İnternete dayalı açıköğretim sistemi ile öğretim yapacak olan Coğrafya ve Felsefe Lisans programlarına ise 2011-2012 öğretim yılında 5000'er öğrenci alınması planlanmıştır. Öğrencilerin bu programları tercih edebilmeleri için YGS puan türünde en az 140 puan almaları koşulu getirilmiştir. Öğrencilerden eğitim –öğretim hizmetleri, e-kitap ve sınav için ayrıca ücret alınmaktadır (ÖSYS Yükseköğretim Programları ve Kontenjanları Kılavuzu, 2011).

2.7.37.İstanbul Teknik Üniversitesi

İstanbul Teknik Üniversitesi Uzaktan Eğitim Merkezi (UZEM), 1996 yılında İTÜ Rektörlüğü'ne bağlı olarak kurulmuş bir uygulama ve eğitim merkezidir. İTÜ UZEM teknik altyapısında halen birbirleriyle analog radyolink veya IP bağlantılı olarak çalışan, Maslak Merkez Kampüsü'nde 160, Maçka Şehir Kampüsü'nde 120, Gümüşsuyu

Kampüsü'nde 80 öğrenci kapasiteli, tam donanımlı birer senkron uzaktan eğitim stüdyosu ile yapımı yeni tamamlanan ve 2004 yılı başında teknik altyapısı kurularak hizmete giren iki adet 30'ar öğrenci kapasiteli senkron stüdyo, 60 öğrenci kapasiteli iki adet senkron/asenkron eğitim amaçlı bilgisayar laboratuvarı, Maslak, Maçka, Taşkışla ve Gümüşsuyu Kampüslerinde senkron/asenkron eğitim amaçlı toplam 120 öğrenci kapasiteli bilgisayar laboratuvarı, kampüslerde kablosuz ağ erişim noktaları, mevcut İTÜ omurgasını kullanarak iki ya da daha çok nokta arasında ses ve görüntü iletimini sağlayan IP TV ve videokonferans sistemleri, 8 Terabyte kapasiteli sunucu, depolama ve yedekleme sistemi, Taşkışla Kampüsü'nde mimarî tasarım amaçlı 16 kişilik uzaktan eğitim stüdyosu ile İTÜ yerel ve uzak alan ağı üzerinde çalışan ve kullanıcılara gelişmiş telefon hizmetlerinin verildiği bir IP telefon sistemi, masaüstü videokonferans salonu, içerik geliştirme amaçlı yazılım ve sunucu altyapılarına sahip ders tasarım ofisleri ve idarî ofisler yer almaktadır.

İTÜ/UZEM
Uzaktan Eğitim Merkezi

Anasayfa Servisler Anasayfa Teknik Altyapı Servisler Yönetim Ders Programları Ders Yayını İletişim Haberler Resimler Ders Yayını (Kayıt)

Servisler
E-EĞİTİM BARINDIRMA

2 uygulama, 2 senkron uygulama, 2 veritabanı sunucusu ve 4 içerik sunucusu, 8TB kapasiteli disk alanı ve İTÜ omurgasına yüksek hızlı bağlantısı olan UZEM teknik altyapısı, kurumlara özel e-egitim çözümleri oluşturmak için kiralanabilmektedir.

Organizasyon ücreti, kullanılan disk alanına, kullanıcı sayısına ve projenin büyüklüğüne bağlı olarak aylık kira olarak belirlenecektir.

VİDEOKONFERANS ODASI KİRALAMA

UZEM stüdyoları aşağıdaki tarife uyanınca videokonferans amaçlı olarak kiralanabilmektedir:

1. Dr. Erol Üçer Stüdyosu - A1 Anfisi: 160 kişilik; ISDN videokonferans ve İTÜ omurgası üzerinden "multicast" olanağı sunulmaktadır.

Stüdyo Kirası: 400 \$/saat

ISDN videokonferansda Türk Telekom'a ödenecek bağlantı ücreti müşteriye aittir.

Yapılacak organizasyonun büyüklüğüne ve İTÜ UZEM'in organizasyonda aldığı sorumluluğa bağlı olarak belirlenecek organizasyon ücreti müşteri tarafından ayrıca ödenir. Uluslararası videokonferanslarda simultane çeviri ve toplantı yönetiminin İTÜ UZEM'den talep edilmesi durumunda buna ilişkin ücret ayrıca belirlenir.

2. Dr. Erol Üçer Stüdyoları - UZEM Binası: 35 ve 30'er kişilik "cep" stüdyo ve Toplantı Salonu. ISDN/IP videokonferans ve İTÜ omurgası üzerinden istenen noktaya multicast olanağı sunulmaktadır.

Stüdyo Kirası: 200 \$/saat
Toplantı Salonu Kirası: 200 \$/saat (Toplantı Salonunda Video-Konferans olanağı mevcuttur.)

Giriş Formu

Kullanıcı Adı
Şifre
Beni hatırla
Oturum Aç

Şifrenizi mi kaybettiniz?
Hesabınızı mı? Kayıt Ol

ip.tv

UZEM

Şekil 2.36. İstanbul Teknik Üniversitesi Uzaktan Eğitim Merkezi Web Portalı

Maslak stüdyosunda ISDN, IP tabanlı videokonferans altyapısı mevcut olup bu stüdyoya gelen ISDN videokonferans çağrıları İTÜ omurgası üzerinden IP tabanlı olarak diğer stüdyolara dağıtılmaktadır. İstanbul Teknik Üniversitesi Uzaktan Eğitim Merkezi 2003 yılında tasarım ve teknik altyapı bakımından yeniden düzenlenmiştir (İstanbul Teknik Üniversitesi, 2011).

2.7.38. Karabük Üniversitesi

Karabük Üniversitesi Uzaktan Eğitim Uygulama ve Araştırma Merkezinde uzaktan eğitim yapan değişik programlar Tablo 2.15'de yer almaktadır.

Şekil 2.37. Karabük Üniversitesi Uzaktan Eğitim Uygulama ve Araştırma Merkezi Web Portalı(2012)

Tablo 2.15. Karabük Üniversitesi Uzaktan Eğitim Programları

Yüksek Lisans	Lisans	Önlisans	Sertifika
Bilgisayar Mühendisliği (Tezli)	Bilgisayar Mühendisliği Endüstri Mühendisliği Tarih	Bilgisayar Programcılığı Elektronik Teknolojisi İşletme Yönetimi	İşçi Sağlığı Kursları İşyeri Hekimliği İş Güvenliği Uzmanlığı Eğitimi
Bilgisayar Mühendisliği (Tezsiz)	İngiliz Dili ve Edebiyatı Coğrafya Sosyoloji Türk Dili ve Edebiyatı Matematik İşletme	Muhasebe ve Vergi Uygulamaları İş Sağlığı ve Güvenliği	

Kaynak: Karabük Üniversitesi, (2011).

Tablo 2.15.'de görüldüğü gibi Karabük Üniversitesi Uzaktan Eğitim Uygulama ve Araştırma Merkezi'ne bağlı 2 Yüksek Lisans, 9 Lisans, 5 Önlisans ve 3 Sertifika programı uzaktan eğitim olarak sunulmaktadır.

2.7.39. Karadeniz Teknik Üniversitesi

Şekil 2.38. Karadeniz Teknik Üniversitesi Uzaktan Eğitim Uygulama ve Araştırma Merkezi Web Portalı(2012)

Karadeniz Teknik Üniversitesi'nde e-Üniversite Projesi kapsamında 2002 yılında gerçekleştirilen faaliyetler şunlardır (Karadeniz Teknik Üniversitesi, 2009):

a) E-Öğrenci modülü: Kampüs öğrencilerinin internet üzerinden KTÜ düğüm adı içeren e-posta ve web alanları almaları sağlanmıştır. Öğrenci kulüp ve toplulukları web sitelerine erişim, bilgi yarışması ve zeka oyunlarının yer aldığı KTÜ öğrenci bilişim portalı (<http://ogrenci.ktu.edu.tr>) hazırlanmıştır. Mezun olan öğrencilere ait iletişim bilgilerinin güncellenmesi ve mezunlara çeşitli arama kriterleri aracılığı ile kolayca erişilmesini sağlamak amacıyla Mezunlar Bilgi Sistemi (MBS) geliştirilmiştir. Ayrıca, öğrencilerin web üzerinden interaktif olarak ders yazılımlarını gerçekleştirmeleri ve güvenli ortamda transkriptlerini öğrenebilmeleri sağlanmıştır.

b)E-Akademisyen modülü: Öğretim elemanlarının kişisel sayfa ve ders sayfalarını web üzerinden herhangi bir web deneyimi olmaksızın hazırlayabilmelerini sağlayabilmek amacıyla kişisel sayfa ve ders sayfası hazırlama sistemi geliştirilmiştir. Öğrenci notlarının etkin bir biçimde değerlendirilmesi ve veri tabanlarına herhangi bir çarşaf liste yada optik form kullanımı zorunluluğu olmaksızın kaydedilmesi amacıyla not değerlendirme ve entegrasyon sistemi geliştirilmiştir. Web tabanlı ders hazırlayarak sunmak isteyen öğretim elemanlarına yardımcı olmak amacıyla çeşitli modüllerden oluşan WebDenDERS isimli Web üzerinden ders hazırlama ve sunum sistemi geliştirilmiştir. Söz konusu sistemin online sınav modülü yüz yüze dersler için de kullanılabilir bir biçimde düzenlenmiştir. WebDenDers sistemi Akademik Bilişim 2002 Konferansı'nda tanıtılmıştır.

c)E-Derslik modülü: Öncelikli olarak bilgisayar salonlarının etkin ve esnek bir biçimde kullanılmalarını sağlamak ve sunulan yazıcı ve tarayıcı gibi ekstra hizmetlerden kullanım miktarına göre kullanıcılardan tahsil edilecek katkı paylarını belirli bir otomasyon dahilinde gerçekleştirmek amacıyla Bilgisayar Salon Yönetim Sistemi isimli yazılım geliştirilmiştir.

Karadeniz Teknik Üniversitesi Uzaktan Eğitim Merkezi kurulum çalışmaları 2007 yılında başlamış, 2009 yılında ise Tablo 2.16'da belirtilen alanlarda eğitim vermeye başlamıştır.

Tablo 2.16. Karadeniz Teknik Üniversitesi Uzaktan Eğitim Programları

Yüksek Lisans	Lisans	Önlisans	Sertifika
Eğitim Yönetimi Teftişi Planlaması ve Ekonomisi (tezsiz)	Bilgisayar ve Eğitim Teknolojileri Eğitimi	Bilgisayar Teknolojileri ve Programlama İşletme Yönetimi	Bilişim Teknolojileriyle İlgili Kurslar Yüksek Lisans ve Doktora Düzeyinde Uzaktan Eğitimle Gerçekleştirilecek Seminerler Serbest Müşavir Mühendis (SMM) Kursları

Kaynak: Karadeniz Teknik Üniversitesi, (2011).

2.7.40.Kırıkkale Üniversitesi

Şekil 2.39. Kırıkkale Üniversitesi Uzaktan Eğitim Merkezi Web Portalı (2012).

Kırıkkale Üniversitesi Uzaktan Eğitim Merkezinde Bilgisayar Programcılığı Önlisans Programı mevcut olup, bazı alanlarda uzaktan eğitim sertifika programları düzenlenmiştir (Kırıkkale Üniversitesi, 2011). Tablo 2.17’de görüldüğü gibi Bilgisayar Programcılığı önlisans programı ile değişik sertifika programları hizmet vermektedir.

Tablo 2.17. Kırıkkale Üniversitesi Uzaktan Eğitim Programları

Önlisans Programları	Sertifika Programları
Bilgisayar Programcılığı	e-bilgisayar Programcılığı İşyeri Hekimliği ve İş Güvenliği Uzmanlığı Eğitimi Serbest Müşavir Mühendis Kursu ÜDS Kursu PIC Programlama Kursu PLC Kursu

Kaynak: Kırıkkale Üniversitesi, (2011).

2.7.41.Kocaeli Üniversitesi

Şekil 2.40. Kocaeli Üniversitesi Uzaktan Eğitim Programları Web Portalı (2012).

Kocaeli Üniversitesi'nde gerçekleştirilen uzaktan eğitim uygulamaları incelendiğinde (Kocaeli Üniversitesi, 2009); Üniversite'de görev yapan tüm öğretim elemanları, Kocaeli Üniversitesi Eğitim Destek Sistemi (KOÜEDS)'ni kullanmakta tüm derslerini elektronik ortama aktararak, öğrencilere ders notlarını sunmaktadırlar. Ayrıca, öğretim elemanları çevrimiçi ödev, sınav, anket uygulamaları yaparak, ders ile ilgili haberleşme ve tartışma ortamı yaratabilmektedirler.

Kocaeli Üniversitesi akıllı sınıflarında yapılan ders, seminer, toplantı vb. etkinlikler Cisco IP/TV kullanılarak Multicast ve VoD (Video On Demand) olarak yayınlanmaktadır. Akıllı sınıflarda gerçekleştirilen Video Konferanslarda Polycom ViewStationEx Video konferans cihazı kullanılmaktadır. Verilen eğitimin aynı anda birden çok kullanıcıya aktarılmasına olanak sağlayan IP tabanlı uygulama (IP Multicast); önceden kaydedilmiş ders veya yapılmakta olan ders eşzamanlı olarak sayısal sinyallere dönüştürülerek (Çoğu zaman MPEG formatıdır.) yerel ağda ya da internet ortamında kullanıcılara sunulmaktadır. Bu noktada alınan ders bir PC ile tek kullanıcıya veya PC'ye bağlanan bir projektör aracılığı ile tüm bir sınıfa aktarılabilmektedir. Yüksek çözünürlükteki akışkan medyanın (streaming media) istenilen zamanda geniş bant kanalı ile kullanıcıya aktarılmasına olanak sağlayan dijital yayıncılık sistemi (Video On Demand) kullanılmaktadır. Bu noktada, kullanıcı belli bir programa bağlı kalmadan önceden kaydedilmiş kurs, seminer vb. etkinlikleri istediği zaman birden çok kez izleyebilmektedir. Eğitim alanında eşzamanlı uygulamalara

yardımcı olmak üzere kullanılmaktadır. Üniversite’de video konferans sistemi de kullanılmaktadır (Kocaeli Üniversitesi, 2009).

2005 yılında hizmet vermeye başlayan Kocaeli Üniversitesi Uzaktan Eğitim Merkezi’nde, Kocaeli Meslek Yüksekokuluna bağlı uzaktan öğretim yapan İşletme Yönetimi Önlisans Programı mevcuttur. Ayrıca, “Tıbbi Acil Durum Yönetimi ve Afet Tıbbı” alanında uzaktan öğretim yapan Yüksek Lisans Programı uygulanmaktadır (Kocaeli Üniversitesi, 2011).

2.7.42. Maltepe Üniversitesi

Şekil 2.41. Maltepe Üniversitesi Uzaktan Eğitim Birimi Web Portalı(2012)

Maltepe Üniversitesi Uzaktan Eğitim Birimi (MUZEB), Maltepe Üniversite’sinin eğitim imkânlarını internet tabanlı teknolojinin yardımı ile daha geniş bir kesime ulaştırmak üzere kurulmuştur. Bu amaçla, MUZEB özgün olarak geliştirdiği Öğrenim Yönetim Sistemini - MUDES (Learning Management System - LMS) kullanarak, gerek kendi bünyesindeki akademik birimlerde çalışan öğretim elemanlarının, gerekse diğer kurumlarda çalışan alan uzmanlarının ürettikleri bilgisel içeriği, deneyimli ekiplerle etkileşimli bilgisayar ortamına aktarmaktadır. MUZEB bünyesinde geliştirilen MUDES ile öğrenciler, öğretim elemanı ile görüntülü ve sesli iletişim imkânı veren sanal sınıf uygulamasına erişim sağlamakta, bunun yanı sıra 7/24 ders içeriklerine ulaşarak, sınıf arkadaşları ve dersin öğretim elemanı ile mesajlaşabilmektedirler. Sanal sınıf oturumları sistemde kayıt altına alınmakta, daha sonra öğrencilerin istediği bir saatte önceki oturumları izlemeleri sağlanmaktadır. Ara sınavlar MUDES üzerinden yapılmaktadır. Verilen ödevler yine MUDES üzerinden öğretim elemanına ulaştırılmaktadır. Tüm

duyurular MUDES üzerinden yapılmakta, öğrencilerin notlarını yine MUDES'e girerek öğrenebilmeleri sağlanmaktadır (Maltepe Üniversitesi, 2009).

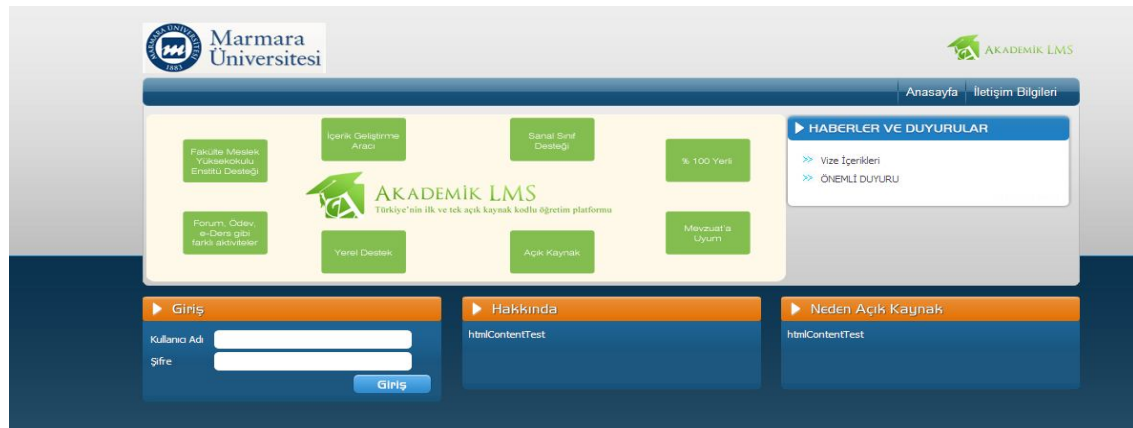
Maltepe Üniversitesi bünyesinde Tablo 2.18.'de görüldüğü değişik Yüksek Lisans, Önlisans ve Sertifika Programları düzenlenmektedir (Maltepe Üniversitesi, 2011).

Tablo 2.18. Maltepe Üniversitesi Uzaktan Eğitim Programları

Yüksek Lisans Programları	Önlisans Programları (e-MYO)	Sertifika Programları
İşletme e-MBA	Bilgisayar Programcılığı İşletme Yönetimi Muhasebe Vergi Uygulamaları	Temel İngilizce e-lojistik İnsan Kaynakları Yönetimi Lojistik ve Tedarik Zinciri Yönetimi Dış Ticaret Satış Finans İş İngilizcesi

Kaynak: Maltepe Üniversitesi, (2011).

2.7.43.Marmara Üniversitesi

Şekil 2.42. Marmara Üniversitesi Uzaktan Eğitim Merkezi Web Portalı (Marmara Üniversitesi, 2012)

26 Ocak 2009 tarih ve 27122 sayılı Resmî Gazetede yayınlanan yönetmelik ile kurulan Marmara Üniversitesi Uzaktan Eğitim Uygulama ve Araştırma Merkezi'nin amaçları şunlardır:

- Üniversite bünyesinde bulunan tüm akademik ve idari birimlere yönelik uzaktan eğitim ile ilgili araştırma, geliştirme ve organizasyonuna ilişkin çalışmalar yapmak,
- Üniversite bünyesinde verilmekte olan derslerin uzaktan eğitim yöntemleri ile verilmesi ve uzaktan eğitime yönelik uygulamaların geliştirilmesini desteklemek, bu çerçevede uzaktan eğitimle ilgili stratejik planlama yapmak,

- c) Her türlü bilimsel çalışmaların geliştirilmesini sağlamak, kamu ve özel sektördeki kurum ve kuruluşların uzaktan eğitim ihtiyaçlarını değerlendirmek, analiz etmek, programlar önermek, geliştirmek ve uygulanmasını sağlamak,
- ç) Faaliyet amacı ve alanı ile ilgili bilgi birikimini ilgili kurum ve kuruluşlara aktarmak ve bu amaçları gerçekleştirmeye yönelik idarî, malî ve teknik uygulama esaslarını belirlemek, projeler geliştirmek, bilimsel toplantılar düzenlemek, konuyla ilgili süreli ve/veya süresiz yayınlar yapmak.

Marmara Üniversitesi Uzaktan Eğitim Uygulama ve Araştırma Merkezi'nin faaliyet alanları şunlardır (26 Ocak 2009 tarih ve 27122 sayılı Resmî Gazete):

- a) Eğitim programlarının uzaktan eğitim yoluyla verilebilmesi için ilgili fakülte, yüksekokul, meslek yüksekokulu, enstitü ve araştırma merkezlerinde uzaktan eğitim faaliyetini hazırlamak, sunmak ve sürdürülebilir bir model geliştirmek,
- b) Üniversite bünyesinde verilmekte olan derslerin uzaktan eğitim yöntemleri ile verilmesine yönelik program önerilerini değerlendirmek, yapılacak uygulanabilirlik analizi doğrultusunda programların geliştirilmesini sağlamak ve bu konuya ilişkin esasları belirlemek,
- c) Uzaktan eğitim ile ilgili uygulama ve araştırma - geliştirme çalışmaları yapmak,
- ç) Kamu ve özel kurum ve kuruluşların uzaktan eğitim ihtiyaçlarını değerlendirmek, analiz etmek, eğitim programları geliştirmek ve uygulanmasını sağlamak,
- d) İlgili kurum ve kuruluşlara aktarmak üzere uzaktan eğitim ile ilgili bilimsel toplantılar düzenlemek, sertifikalı eğitim programlarını bizzat veya stratejik işbirliği ile organize etmek ve bu yönde katkı sağlamak,
- e) Uzaktan eğitim ile ilgili süreli ve/veya süresiz yayınlar yapmak,
- f) Uzaktan eğitim ile ilgili uygulama ve araştırmaların yerli ve yabancı kuruluşlarla yapılacak işbirliği ile geliştirilmesine yönelik çalışmalar yapmak.

Marmara Üniversitesi Uzaktan Eğitim Merkezi(UZEM)'nde 2011-2012 eğitim öğretim yılında Marmara UZEM üzerinden Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi I, Türk Dili I ve Yabancı Dil (İngilizce) I derslerinin yayınına başlanmıştır (Marmara Üniversitesi, 2011). Marmara Üniversitesi uzaktan eğitim kapsamında ilgili derslerin vize ve final sınavları yüzyüze çoktan seçmeli test tekniği ile gerçekleştirilmekte ve optik okuyucu ile değerlendirilmektedir.

Ayrıca, Marmara Üniversitesine bağlı Açık ve Uzaktan Eğitim Fakültesi ile Uzaktan eğitim de değişik programların açılması için YÖK onayı beklenmektedir.

2.7.44.Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi

Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Uzaktan Eğitim Araştırma ve Uygulama Merkezi(MAKUZEM), 2009 yılında “Bilgi toplumuna geçişi hızlandırmak için en yeni teknolojileri ve yöntemleri kullanarak ders içeriklerini en kolay anlaşılır şekilde sunmak” amacı ile kurulmuştur.

Şekil 2.43. Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Uzaktan Eğitim Araştırma ve Uygulama Merkezi Web Portalı(2012)

Enformatik bölümüne bağlı Bilgisayar-I dersi, sınava hazırlık programları olarak KPSS, ALES, KPDS, ÜDS, YGS, LYS SBS, sertifika kursu olarak Bilgisayar İşletmenliği alanları ile ayrıca şu alanlarda da eğitim verilmektedir (Tablo 2.19), (Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, 2011):

Tablo 2.19. Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Uzaktan Eğitim Merkezinde Açılan Programlar

Lisans Programları	Yüksek Lisans Programları	Önlisans Programları	Kişisel Gelişim Programları
Türkçe Eğitimi Öğretmenliği	Eğitim Yönetimi	Bilgisayar Programcılığı	İlköğretim Hızlı Okuma
Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi			İlköğretim Online Rehberlik
Yönetim Bilişim Sistemleri			Dil Öğretim Programları İlköğretim İngilizce
Türk Dili ve Edebiyatı			Teaching Turkish for Foreigners
Sağlık Yönetimi			Kodlama Yöntemiyle Kelime Öğretimi

Kaynak: Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi (2011).

2.7.45.Mersin Üniversitesi

Mersin Üniversitesi Mersin Meslek Yüksekokulu bünyesinde 2002 yılında Uzaktan Eğitim Birimi kurulmuş olup, internet destekli öğretim çalışmasına ilk olarak 2002-2003 eğitim-öğretim yılında Endüstriyel Elektronik (Elektronik Teknolojisi) programıyla başlamıştır.

Şekil 2.44. Mersin Üniversitesi Uzaktan Eğitim Uygulama ve Araştırma Merkezi Web Portalı(2012)

Mersin Üniversitesi Uzaktan Eğitim Merkezi (MERUZEM) tarafından 30 Nisan 2000 tarihinde "ÖYP-YUUP Uzaktan Eğitim Çalıştay" düzenlenmiştir. Mersin Üniversitesi'nde değişik alanlarda sertifika, önlisans ve Yüksek Lisans Programları açılmıştır (Mersin Üniversitesi, 2011).

Mersin Üniversitesi bünyesinde verilen uzaktan eğitim programları Tablo 2.20.'de gösterilmektedir.

Mersin Üniversitesi Mersin Meslek Yüksekokulu bünyesinde uzaktan eğitim modeliyle öğretim yapan önlisans programlarına (Tablo 2.20.) 2011-2012 eğitim öğretim yılında toplam 800 öğrenci alınması planlanmaktadır.

e-İşletme (e-MBA), MBA (Master of Business Administration) İşletme Yönetimi alanında yüksek lisans eğitimi verilmektedir. Üniversite bünyesinde 2009-2010 öğretim yılında uzaktan eğitim modeliyle İşletme Yönetimi Yüksek Lisans (e-İşletme) programına öğrenci alımı gerçekleştirilmiştir. İşletme Yönetimi yüksek lisans programında genel olarak finans, muhasebe, pazarlama, insan kaynakları, organizasyon yönetimi, enformasyon yönetimi, karar verme teknikleri gibi derslere yer verilmektedir.

Mersin Üniversitesi ECDL Test ve Eğitim Merkezi, Mersin Meslek Yüksekokulu bünyesinde açılmıştır. Avrupa Bilgisayar Yetkinlik Sertifikası (European Computer

Driving Licence - ECDL) tüm dünyada aynı talimatları ve yöntemleri izleyerek, Bilgi Teknolojileri alanındaki bilgiyi ve kişisel bilgisayar kullanma yetkinliğini doğrulayan, dünyada 135 ülkede geçerli olan bir bilgisayar sertifikası programıdır.

Ayrıca, Mersin Üniversitesi Uzaktan Eğitim Uygulama ve Araştırma Merkezinde Tıbbi Tanıtım ve Pazarlama, Sağlık Kurumları İşletmeciliği ve İşletme Yönetimi programları da uzaktan eğitim yöntemiyle yürütülmektedir (Mersin Üniversitesi, 2011).

Bugüne kadar yüzlerce öğrenci, Mersin Üniversitesi Uzaktan Eğitim Merkezi (MERUZEM)'nin sağladığı teknolojik, görsel ve işitsel olanaklardan faydalanarak; Endüstriyel Elektronik, Endüstriyel Otomasyon, Elektronik Haberleşme, Bilgisayar Teknolojileri ve Programlama bölümlerinden mezun olmuştur.

Tablo 2.20. Mersin Üniversitesi Uzaktan Eğitim Programları

Yüksek Lisans Programları	Önlisans Programları	Sertifika Programları
e-İşletme (e-MBA)	Bilgisayar Programcılığı Elektronik Teknolojisi Elektronik Haberleşme Teknolojisi Kontrol ve Otomasyon Teknolojisi İşletme Yönetimi Eczane Hizmetleri Sağlık Kurumları İşletmeciliği Tıbbi Tanıtım ve Pazarlama	Tıbbi Tanıtım ve Pazarlama Sağlık Kurumları İşletmeciliği İşletme Yönetimi Endüstriyel Elektronik Endüstriyel Otomasyon Elektronik Haberleşme Bilgisayar Teknolojileri ve Programlama Avrupa Bilgisayar Yetkinlik Sertifikası

Kaynak: Mersin Üniversitesi, (2011).

2.7.46. Namık Kemal Üniversitesi

Şekil 2.45. Namık Kemal Üniversitesi Uzaktan Eğitim merkezi Web Portalı(2012).

Namık Kemal Üniversitesi, Uzaktan Eğitim Merkezi (NKUZEM), YÖK'ten izin alınıncaya kadar 2008 yılından itibaren Uzaktan Eğitim Birimi olarak hizmet vermeye

başlamıştır. Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi dersinin bazı bölümleri 2008-2009 eğitim öğretim yılında test yayını olarak verilmiştir. 2008-2009 eğitim öğretim yılı bahar döneminde de Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi dersi ile birlikte Türk Dili dersinin de test yayınlar çerçevesinde tüm birimlerde gerçekleştirilmesi planlanmıştır. Namık Kemal Üniversitesi Uzaktan Eğitim Merkezi bünyesinde, e-MYO, e-Sertifika ve e-Hizmetiçi eğitim programları düzenlenebilmesi için YÖK'ün onayı beklenmektedir (Namık Kemal Üniversitesi, 2012).

2.7.47. Newport Uluslararası Üniversitesi

Şekil 2.46. Newport Uluslararası Üniversitesi Uzaktan Eğitim Programları Web Portalı(2012)

Newport Uluslararası Üniversitesi, lisans ve yüksek lisans yapmak isteyen tüm kişiler için e-learning (İnternet Tabanlı Eğitim) ve YBE (Yönlendirilmiş Bağımsız Eğitim / Independent Directed Learning) yöntemleriyle lisans ve yüksek lisans programları sağlamaktadır. Amerikan Üniversitesi olan Newport 1999 yılında Türkiye’de de uzaktan eğitim yöntemi ile hizmet vermeye başlamıştır.

Newport Uluslararası Üniversitesi, ABD’nin California Eyaleti tarafından (approved) onaylı, eğitim izni verilmiş bir üniversitedir. Akredite bir üniversite değildir. YÖK’ün listesinde bulunmamaktadır. Newport International Üniversitesi’ne YÖK denklik vermemektedir. Öğrenciler online campus/e-learning yöntemi ile ya da her dersten bir danışman rehberliğinde, yönlendirilmiş bağımsız eğitim (YBE eğitim sistemi) yöntemleri ile eğitim almaktadırlar. Online ortamda/internet üzerinden bir ders, okuma, araştırma ve ödevlerle birlikte minimum 50 saatlik bir çalışma gerektirmektedir. Öğrenciler derslerini online ortamda aldıkları için derste geçirdikleri süre, yapmış oldukları eğitim aktiviteleri, sınavlar, ödevler, öğretmenle online görüşme sürelerinin hepsi LMS (Öğrenci Yönetim Yazılı Programı) tarafından kayıt altına alınmaktadır. Derslere online ortamda %70 katılma zorunluluğu bulunmaktadır. Her ders en fazla 3

kez online ortamda veya YBE yöntemiyle alınabilmektedir (Newport University, 2011). Ayrıca, öğrencilere beşeri bilimler, sosyal bilimler ve ekonomik disiplinler alanlarında uzaktan eğitim yoluyla önlisans düzeyinde kurslar düzenlenerek öğrencilerin lisans eğitimine hazırlanmalarına yardımcı olunmaktadır. Tablo 2.21’de görüldüğü gibi Newport Üniversitesi bünyesinde 3 Yüksek Lisans ve 3 Lisans programı uzaktan eğitim olarak sunulmaktadır.

Tablo 2.21. Newport Üniversitesi Uzaktan Eğitim Programları

Alan	Yüksek Lisans Programları	Lisans Programları
I.İşletme Bilimleri	İşletme (MBA)	İşletme
II.Davranış Bilimleri	Davranış Bilimleri(MAHB)	Davranış Bilimleri
III.Bilgisayar Bilimleri	Bilgisayar Bilimleri(MScCS)	Bilgisayar Bilimleri

Kaynak: Newport Üniversitesi (2011)’nden elde edilen bilgilerle oluşturuldu

2.7.48.Okan Üniversitesi

Şekil 2.47. Okan Üniversitesi Uzaktan Eğitim Web Portalı, 2012.

Üniversiteye bağlı Uzaktan Eğitim Merkezinde Atatürk İlkeleri İnkılâp Tarihi, E-Ticaret, Vergi Hukuku ve İşletim Sistemleri Lisans dersleri e-öğrenme olarak öğrenciye sunulmaktadır. İş güvenliği uzmanlığı ve İş yeri Hekimliği Sertifika programları da uzaktan eğitim olarak verilmektedir. Ayrıca, Sosyal Bilimler Enstitüsü bünyesinde Uzaktan Eğitim İşletme Yüksek Lisans Programı faaliyet göstermektedir (Okan Üniversitesi, 2011).

2.7.49. Ondokuz Mayıs Üniversitesi

2009-2010 öğretim yılında kurulan Ondokuz Mayıs Üniversitesi Uzaktan Eğitim Merkezinde Ebelik Lisans Tamamlama Programı ile Eğitim Yönetimi, Teftişi ve Planlaması Tezsiz Yüksek Lisans Programı bulunmaktadır.

Şekil 2.48. Ondokuz Mayıs Üniversitesi Uzaktan Eğitim Merkezi Web Portalı(2012)

Uzaktan Eğitim Merkezinde yaklaşık 5000 öğrenciye yönelik eğitim verilmektedir. Uzaktan Eğitim Merkezinde diğer alanlarda değişik programların açılması hazırlıkları devam etmektedir (Ondokuz Mayıs Üniversitesi, 2011).

2.7.50.Ortadoğu Teknik Üniversitesi

Şekil 2.49. Orta Doğu Teknik Üniversitesi Uzaktan Eğitim Programları Portalı (2012)

Orta Doğu Teknik Üniversitesi, 1998 yılında başlattığı İnternete Dayalı Asenkron Eğitim uygulaması (İDE_A) ile Bilgi Teknolojileri Sertifika Programı'nın 13. Grup Eğitimi (2009-2010 yılı) 12 Ekim 2009 tarihinde başlamıştır. Bilgi Teknolojileri Sertifika Programı (BTSP), ODTÜ'nün internet üzerinden verdiği İnternete Dayalı Eğitim Asenkron (İDEA) ilk sertifika programıdır. BTSP'nin amacı, Türkiye'deki bilgi teknolojiler alanındaki 75,000 'nin üzerindeki yetişmiş eleman gereksinimini karşılamaya katkıda bulunmaktır. İnternete Dayalı Eğitim Asenkron (İDEA) projesinin ilk uygulaması olan Bilgi Teknolojileri Sertifika Programı(BTSP) Mayıs 1998 yılda başlamış, aralıksız olarak her yıl devam etmektedir. İnternet üzerinden ve yüzyüze eğitimlerle desteklenen bu sertifika programının amacı, Bilgisayar Mühendisliğinin

temel 8 dersini yaklaşık 9 ay gibi sürede katılımcılarına vermektir. Her yıl, Ağustos-Eylül aylarında öğrenci kayıtları alınan program, Ekim-Haziran tarihlerinde verilmektedir. BTSP, 4 dönemden oluşan ve yaklaşık olarak 9 ay süren bir sertifika programıdır. Programda, her dönemde iki ders olmak üzere toplam sekiz ders verilmektedir. Dersler, Bilgisayar Mühendisliği'nin temel derslerinden seçilmiştir ve ODTÜ Bilgisayar Mühendisliği Bölümü öğretim üyeleri tarafından tamamen Türkçe olarak hazırlanmıştır. Dönem sonunda katılımcılar yüzyüze dersler ve sınavlar için ODTÜ'ye davet edilmektedirler. Yapılan sınavlar sonucunda, 8 dersten de başarılı olan katılımcılar Bilgi Teknolojileri Sertifikası almaya hak kazanmaktadırlar (ODTÜ, 2009).

BTSP programındaki kayıtlar ve derslerin verilme süreci şöyle işlemektedir (ODTÜ, 2009): Ağustos - Eylül aylarında programa kayıt alınmaktadır. Program 4 dönemden oluşmaktadır. Her dönem 2 ay sürmektedir ve her dönemde 2 ders verilmektedir. Kayıtlar tamamlandıktan sonra her yıl düzenlenen akademik takvim doğrultusunda dersler verilmeye başlanmaktadır. Kayıtlar tamamlandıktan sonra her bir katılımcının e-posta adreslerine Türkçe olarak hazırlanan ders notlarına ulaşabilmeleri için kullanıcı adı ve şifre gönderilmektedir. Programın 1.dönemi 2 dersle başlamaktadır. Kullanıcı adı ve şifrelerin gönderilmesinden ve programın başlamasından sonraki ilk haftasonu program öğretim üyeleriyle ve katılımcıların kendi aralarında tanışması için ODTÜ kampüsü Bilgisayar Mühendisliği Bölümünde ilk yüzyüze dersler yapılmaktadır. Programın 1.dönemindeki dersler 2 ay boyunca İnternet üzerinden verilmektedir. Bu süre içerisinde, İnternet teknolojilerinin özelliklerinden faydalanarak katılımcılarla iletişimler sağlanmaktadır. (Örnek: Her bir derste sohbet (chat) oturumları ve tartışma grupları aktif olarak kullanılmaktadır). 2 aylık süre tamamlandıktan sonra programın 1.döneminin sonunda, katılımcılar yine akademik takvimde belirlenen tarihlerde ODTÜ kampüsüne gelmektedir. Genellikle haftasonunda ve 2 gün süren, programın 1.dönem derslerinin dönemsonu yüzyüze dersleri (her ders ortalama 2 saat) ve yüzyüze sınavları ve bir sonraki dönemin derslerinin yüzyüze giriş dersleri yapılmaktadır. Programın 1.dönem yüzyüze dersleri ve sınavlarının tamamlanmasından sonraki hafta, ara vermeden programın 2.dönemi başlamaktadır ve 2 yeni ders verilmektedir. Programın 1.döneminde olduğu gibi 2.dönem dersleri de benzer yöntemlerle verilmektedir (ODTÜ, 2009).

Ayrıca, ODTÜ Enformatik Enstitüsü tarafından 2000 yılında öğretime başlayan Enformatik Online Yüksek Lisans programı mevcuttur. Öğrencilerin programda başarılı olabilmeleri için 5 zorunlu ders, 5 seçmeli ders, dönem projesi ve lisansüstü semineri tamamlamaları, final sınavları ile ev ödevlerini tamamlamaları gerekmektedir. Programın öğretim dili Türkçe'dir. ODTÜ Enformatik Enstitüsü tarafından ayrıca, sağlık çalışanları ve yöneticilerine yönelik "Sağlık Bilgi Sistemleri" temel sertifika programı da açılmıştır (ODTÜ, 2011).

ODTÜ Yabancı Diller Yüksek Okulu, İngilizce dilini geliştirmeyi arzu eden herkes için "Distance Interactive Learning - diL" programını hazırlamıştır. "diL" internet üzerinden etkileşimli bir İngilizce dil eğitimi programıdır. Dünyada ve Türkiye'de türünün ilk örnekleri arasında olan bu program, ODTÜ/Yabancı Diller Yüksek Okulu ve ODTÜ/Teknopark A.Ş. ile GANTEK Teknoloji bünyesinde faaliyet gösteren TEMA Bilişim Hizmetleri ve Ticaret A.Ş. işbirliği sonucu ortaya çıkmıştır.

2.7.51.Plato Meslek Yüksekokulu

Edexcel Birleşik Krallık kökenli bir akreditasyon sistemi olup mezunların sahip oldukları yeterliliklerin uluslararası düzeyde kabul görmesini sağlamaktadır. Plato Meslek Yüksekokulu onaylı Edexcel Eğitim Merkezidir. Bütün programların müfredatları Edexcel sistemine göre düzenlenmiştir. Edexcel'e kayıtlı öğrenciler (İngilizce programlarda tüm öğrenciler, Türkçe programlarda ise isteğe tabi) Plato'dan mezun olduklarında hem Plato'nun dipolamasını hem de iki yıllık Edexcel eğitimlerine karşılık olan BTEC Higher National Diploma Level 5 almaya hak kazanmaktadırlar (Plato Meslek Yüksekokulu, 2012).

Plato Meslek Yüksekokulu, Öğretim Yönetim Sistemi (LMS: Learning Management System) olarak yaklaşık 200 ülkede ve 445.000'i aşkın kuruluştaki aktif olarak kullanılan Moodle Eğitim Yönetim Sistemini kullanmaktadır. Plato Meslek Yüksekokulu senkron dersleri, iki farklı sanal sınıf uygulaması ile yürütülmektedir. Kullanılan bu uygulamalar eğitmen ve öğrencinin farklı mekânlarda eşzamanlı olarak etkileşime girmesini sağlamaktadır. Plato Meslek Yüksekokulu bünyesinde, Çocuk Gelişimi ile Radyo ve Televizyon Programcılığı ön lisans programları internete dayalı karma eğitim olarak sunulmaktadır (Plato Meslek Yüksekokulu, 2011).

2.7.52.Sabancı Üniversitesi

Sabancı Üniversitesi, Bilişim Teknolojileri (BT) Yüksek Lisans Programı (Professional Masters' Degree in IT) 2001 yılında çalışmalarına başlamış ve 2002 yılı güz döneminde eğitime başlamıştır. Bilişim Teknolojileri Yüksek Lisans Programı her biri 14 hafta süreli (yaz dönemi 13 hafta) 3 akademik dönemden (Sonbahar, İlkbahar ve Yaz) oluşmakta ve 1 yılda tamamlanmaktadır. Öğrenciler ilk iki dönem haftalık yoğunluğu 3 kredi-saat olan 4 ders ile yaz döneminde 3 ders alarak akademik yıl sonunda mezuniyet için çeşitli alanlarda toplam 3 kredi-saatlik 11 ders ile bir dönem projesini tamamlamış olmaktadır (dönem projesi kredisizdir). Sabancı Üniversitesi BT Yüksek Lisans Programı dersleri gerek yazılım ve veritabanı, gerek donanım ve ağ teknolojileri ve gerekse proje yönetim metotları gibi tüm alanlarda gereken teorik içeriği takiben uygulama ağırlıklı olarak yürütülecek biçimde tasarlanmıştır. Programa başvuru için bir not ortalaması barajı bulunmamaktadır. BT Yüksek Lisans Programına devam etmekte olan öğrencilerin not ortalaması 2.65, ortalama ALES puanı 61/69'dur. Katılımcıların %19'unu kadınlar, %81'ini ise erkekler oluşturmaktadır. Tüm katılımcıların yaş ortalaması ise 26,4 olarak tespit edilmiştir. Programa kabul edilen katılımcıların %40'ı lisans derecelerini aldıkları yıl yüksek lisans programına başvuran, %60'ı ise mezuniyet yılları üzerinden bir yıl ya da daha fazla süre geçmiş olan adaylardan oluşmaktadır. Programa kabul edildikleri zaman herhangi bir işte çalışıyor olan ve çalışmayan katılımcıların oranları ise yaklaşık olarak birbirine eşit bulunmaktadır. 2002-2010 yılları arasında programa 166 öğrenci kayıt yaptırmıştır (Sabancı Üniversitesi, 2011).

2.7.53.Sakarya Üniversitesi

Tüm dünyada üniversite eğitiminde yaygın olarak kullanılan e-öğrenim ile eğitim veren Sakarya Üniversitesi, 4 yıllık eğitim verecek olan Bilgisayar Mühendisliği, Endüstri Mühendisliği ve İnsan Kaynakları lisans programlarını dünya çapında Blended Learning ya da Hybrid Learning isimleri ile bilinen Karma Öğretim Metodu ile sunmaktadır. Karma Öğretim adını örgün eğitim ile e-öğrenim birlikte kullanılmasından almaktadır. Yükseköğretim Kurulu'nun lisans programları için onay verdiği tek uygulama olan Karma Öğretim metodunda örgün eğitim, e-öğrenim ile desteklenmektedir. Derslerin %30'u Cuma ve Cumartesi günleri sınıf ortamında yüz yüze örgün eğitim ile verilirken,

bunun yanı sıra ilave olarak derslerin tamamı %100 online olarak e-öğrenim ile öğrencilere sunulmaktadır. Karma öğretim modeli ile öğrencilerin hem kampüs olanaklarından yararlanmalar,ı hem de diğer öğrenciler ile etkileşim kurarak e-öğrenim ile yer ve zaman kısıtlarından bağımsız olarak eğitimlerine devam etmeleri hedeflenmektedir (Sakarya Üniversitesi, 2009).

Şekil 2.50. Sakarya Üniversitesi Uzaktan Eğitim Araştırma ve Uygulama Merkezi Web Portalı(2012)

Adapazarı Meslek Yüksekokulu (AdaMYO), tüm programları internet üzerinden verilen ilk Meslek Yüksekokulu'dur. Adapazarı Meslek Yüksekokulu Bilgisayar Programcılığı, Bilgi Yönetimi, İşletme Yönetimi, Elektronik Teknolojisi, Mekatronik, İnternet ve Ağ Teknolojileri önlisans programlarında eğitim ve öğretim vermektedir. Sakarya Üniversitesi e-öğrenimi en etkin ve yaygın şekilde kullanmaktadır. e-Öğrenim Programları içerisinde internet ortamında kullanılan 200 e-Öğrenim dersi, örgün öğrenimde verilen eğitim içeriğinin tamamen uzaktan öğretim metodolojisine uygun olarak metin, animasyon, grafik, ses ve video materyalleri ile zenginleştirilerek oluşturmaktadır. En önemli özellikleri öğrenci-öğrenci arasında ve öğrenci öğretmen arasında iyi bir etkileşim sağlaması ve öğrencilerin gelişimini takip amaçlı 17 farklı rapor alınabilmesidir. Bu sistem ile sunulabilen hizmetler: İnternet destekli asenkron dersler (metin, resim, grafik, animasyon, ses, video), online sınavlar (vize ve kısa sınavlar), beyaz tahta uygulaması, forum sayfası, öğrenci ve derslerin gelişimini izleme amaçlı 17 farklı rapor, öğrencileri her sayfada izleme (tracking) özelliğine sahip olmasıdır (Sakarya Üniversitesi, 2011).

Eğitim Yönetim Sistemi öğrenciye sunulacak eğitim içeriğinin 7 gün 24 saat yayınlayan, küçük sınavların (quiz) yapılabildiği, öğrencinin gelişimini ve derse devam durumunu gözlemlemek amacıyla raporların oluşturulabildiği Web Tabanlı çalışan bir eğitim yönetim yazılımıdır. Kullanıcılara yönelik iki ara yüze sahiptir. Bu ara yüzlerden ilki “Öğrenci Girişi”, diğeri “Yönetici Girişi” olarak adlandırılmaktadır. Öğrenciler, öğrenci arayüzünden giriş yaparak eğitim bölümüne erişmektedir. Yönetici girişi, eğitim sorumluları, ders hazırlayıcıları ve sistem yöneticilerinin kullandıkları yönetim amaçlı bir bölümdür. Eğitim içeriği, 14 haftalık için 14 adet web tabanlı eğitim içerik paketinden oluşmaktadır. Bu eğitim içerik paketleri 1 hafta boyunca öğrencinin almış olduğu derste edinmesi gereken tüm bilgileri, ödevleri, animasyonları, resimleri, ses dosyalarını, video görüntülerini, dersin yazdırılabilir PDF formatını, çevirim içi çalışmak amacıyla dersin tamamının sıkıştırılmış ZIP formatını içermektedir. Öğrenci kayıtlı olduğu programın tüm derslerine dönem boyunca erişebilmektedir. Her hafta pazartesi günü sabah 08:00’den itibaren, o hafta işlenecek olan ünite yayınlanmakta ve açılan haftalık eğitim içeriği, dönem boyunca açık kalmaktadır. Böylelikle öğrencinin aşama aşama gelişmesi amaçlanmaktadır. Öğrencilerin ders takibi ve derse katılımı, raporlama sistemi ile değerlendirmeye katılmaktadır. Öğrenciler, kendi ders devam ve ders tamamlama raporlarını takip edebilmektedirler. Bu da öğrencilerin eğitime katılımını arttırmaktadır. Ders içerikleri, alanında uzman eğitimlerce hazırlanan eğitim materyallerinin web sayfası şeklinde elektronik ortama aktarılması ile oluşturulmaktadır. Eğitim materyalleri renk ve yazı stilleri ile önemli konuların vurgulandığı, resimler ile eğitimin görselliğinin arttırıldığı, animasyonlar ile anlaşılır ve etkileşimli ders araçlarının sunulduğu zengin eğitim materyalleri haline getirilmektedir. Ödevler, kısa sınav, ara sınav (vize) ve diğer uygulama aktiviteleri ile zengin bir içerik sunmaktadır. Ders içeriği içerisinde öğrencilerin yararlanabileceği yardımcı kaynaklar önerilmekte ve foruma erişim için link yer almaktadır. Ders içeriklerinde animasyonun yanı sıra, ihtiyaç duyulan derslerde ses ve video dosyaları da kullanılmaktadır (Sakarya Üniversitesi, 2009).

Eğitim Yönetim Sistemi ile öğrenciler kısa ve ara sınavlarını internet üzerinden almaktadır. Dönem sonunda gerçekleştirilen başarı sınavı(final), örgün öğretimde olduğu gibi gözetmen nezaretinde gerçekleştirilmektedir. Ödevler, ders sorumlusunun isteği doğrultusunda öğrencilere internet ortamında verilmektedir. Ödevlerin yanıtları

internet ortamında ders sorumlusuna ulaştırılmaktadır. Ödevlerin toplam değerlendirme notu, yıl içi değerlendirme notuna katılmaktadır. Kısa sınavlar, Eğitim Yönetim Sisteminde, eğitimin belirli dönemlerinde haftalık sınav aktivitesi şeklinde, internet ortamında çevirim içi olarak yapılmaktadır. Kısa sınav sayısı, ders sorumlusunun isteğine bağlı olarak 1-14 adet arasında değişebilmektedir. Kısa sınavların toplam değerlendirme notu, yıl içi değerlendirme notuna katılmaktadır. Ara sınavlar, Eğitim Yönetim Sisteminde, her dönem için eğitimin %60'ı tamamlandıktan sonra bir defa, internet ortamında çevrimiçi olarak yapılabilmektedir. Ara sınav, sınav aktivitesinin bulunduğu hafta boyunca (1 hafta) çevrimiçi olarak yapılabilecektir. Ara Sınavların toplam değerlendirme notu, yıl içi değerlendirme notuna katılmaktadır. Öğrencilerin birbiri ile ve öğretim sorumluları ile iletişim ve etkileşim kurması amacıyla sisteme entegre edilmiş forum kullanılmaktadır. Ayrıca öğretim sorumlularına soru yöneltmek amacıyla sorun bildirme e-posta adresi öğrencilere sunulmaktadır. Öğretim sorumluları, e-posta yolu ile gelen soruları yanıtlamak ve forum ortamına katılarak öğrenciler ile iletişim kurmakla sorumludur. Ölçme ve değerlendirmede eğitim kapsamında ders takibi, ödevler, quizler, vize sınavı ve final sınavı değerlendirme de kullanılacak kriterlerdir. Ders takibi, kısa ve ara sınav aktivitelerinden alınan puanlar Eğitim Yönetim Sistemi raporlama bölümünden sağlanmaktadır. Gözetmen eşliğinde yapılan final sınavı sonuçları ile internet ortamında yapılan aktivitelerin sonuçları birleştirilerek toplam geçme notunu belirlenmektedir (Sakarya Üniversitesi, 2009).

2.7.53.1 SAÜ Internet Destekli Kampüs Dersleri

Sakarya Üniversitesi'nde örgün öğretime yeni ve alternatif bir boyut kazandıran internet destekli öğretim "e-kampüs" uygulaması incelendiğinde (Sakarya Üniversitesi, 2009); sekiz yıldır devam etmekte olduğu görülmektedir. Bugüne kadar, 10.000'i aşkın öğrenci Sakarya Üniversitesi e-kampüs sistemi bünyesindeki öğretim yönetim platformu üzerinden yayınlanan 50'nin üzerindeki e-dersten yararlanmıştır. Örgün öğretimde verdiği dersin müfredatının "internet destekli öğretim" yoluyla verilmeye uygun olduğunu düşünen tüm öğretim üyeleri Sakarya Üniversitesi Uzaktan Eğitim Uygulama ve Araştırma Merkezi'ne başvurarak dersinin e-kampüs üzerinden yayınlanmasını sağlayabilmektedir. Örgün öğretimde verilen ders içeriği, SAÜ UZEM içerik geliştirme uzmanları ve öğretim üyesi ortak çalışmasıyla bir e-kampüs dersine dönüştürülmektedir. Bu sayede öğrenciler de örgün olarak devam ettikleri derslerine bir

öğretim yönetim platformu üzerinden ulaşma imkânına sahip olabilmekte, sürekli ve hızlı bir şekilde güncellenebilen ders notlarına, kitaplarda bulamayacakları ses, animasyon, video içerikli ders materyallerine erişebilmektedirler. Öğrenciler ayrıca öğretim yönetim platformunda ders bazlı olarak mevcut olan forum ve sohbet gibi araçları kullanarak kendi aralarında ya da öğretim üyeleriyle iletişim ortamı kurabilmektedir. E-kampüs öğrencisi olmak için Sakarya Üniversitesi öğrencisi olmak gerekmemektedir. Sakarya Üniversitesi'nde açılan ve e-kampüs üzerinden verilmesi kararlaştırılan dersler içerisinde başarısız oldukları dersler bulunduğu takdirde ülkemizdeki tüm üniversite öğrencileri Sakarya Üniversitesi öğrenci işleri daire başkanlığına başvurarak bu dersleri alabilmektedirler.

2.7.53.2. Online Akademi e-Sertifika Programları

Sakarya Üniversitesi ile “Online Akademi” tarafından ortaklaşa düzenlenen sertifika programları 2 öğretim dönemi toplam 10 hafta olarak kursiyerlere sunulmaktadır. Online ders içerikleri video sunumları ve canlı derslerle desteklenmektedir. Forum ortamları ile kursiyerler kendi aralarında ve ders hocaları ile irtibat sağlayabilmektedir. Sakarya Üniversitesi ile “Online Akademi” tarafından ortaklaşa düzenlenen sertifika programları 5 farklı alanda gerçekleştirilmektedir:

- a)-e-Bilişim Teknolojileri Sertifika Programı,
- b)-e-Bilgisayar Programcılığı Sertifika Programı,
- c)-e-Ofis Yöneticiliği Sertifika Programı,
- d)-e-Üretim Ve Servis Sistemleri Sertifika Programı,
- e)-e-Cad / Cam Sertifika Programı.

2.7.53.4. MEB-SAÜ Sertifika Programları

İnternet Tabanlı Sertifika Programları, Sakarya Üniversitesi ile Millî Eğitim Bakanlığı Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü, tarafından ortaklaşa hazırlanıp hayata geçirilen bir projedir. Sertifika programları, teknoloji ve bilişim sektörlerine yönelik olarak, kursiyerleri sistem analizi, yazılım geliştirme ve ofis teknolojileri alanında eğiterek, bu sektörlerde çalışabilecek nitelikli iş gücü yetiştirmeyi hedeflemektedir. İlköğretim/Ortaöğretim mezunu herkese açık olan sertifika programları, internet üzerinden ve Millî Eğitim Bakanlığı Talim Terbiye Kurulu'nun belirlediği içeriklere göre, Sakarya Üniversitesi öğretim üyeleri tarafından hazırlanan dersler ile

yürütülmektedir. İnternet Tabanlı Sertifika Programları, Bilgisayar Programcılığı ve Bilgi Yönetimi olmak üzere iki alandayürütülmektedir.

2.7.53.5.e-Mühendislik Yönetimi Tezsiz Yüksek Lisans Programı

e-Mühendislik Yönetimi (EMY) Tezsiz Yüksek Lisans Programı ile mühendislik lisans eğitimi almış olanların teknolojiyle barışık ve daha donanımlı yöneticilerin sayısını arttırmayı hedeflemektedir. Bu bağlamda internet destekli öğretim ile ülkemizde her sektörde çalışan mühendislere yöneticilik yeteneklerini geliştirmeye yönelik eğitim verilmesi amaçlanmaktadır. Toplam üç yarıylda tamamlanması düşünülen programda; ilk yarıylda zorunlu dersler, ikinci yarıyıldan itibaren de zorunlu derslerin yanında seçimlik derslerin verilmesi planlanmıştır.

2.7.53.6.e-Bilişim Teknolojileri Tezsiz Yüksek Lisans Programı

Sakarya Üniversitesi Bilgisayar Mühendisliği Bölümü, 2008-2009 güz döneminden itibaren “Bilişim Teknolojileri” Tezsiz Yüksek Lisans programını başlatmıştır. Bu programın ana hedefi, üniversite mezunu Bilgisayar Mühendisliği dışındaki bir başka meslek sahibi kişileri 3 dönem içinde zaman ve mekân kısıtlarını ortadan kaldırarak bilişim teknolojisi uzmanlarına dönüştürmektir. Böylece bilişim teknolojisi alanındaki insan kaynağı arz ve talep dengesinin oluşmasına katkıda bulunmaktadır. Bilgi Teknolojileri Tezsiz Yüksek Lisans Programı, eğitim aldıkları disiplin dışında Bilişim Teknolojileri alanında kariyer edinmek isteyen bireyleri hedefleyen, geniş kapsamlı ve uygulamalı temel eğitim verecek olan bir program olarak tasarlanmıştır. e-Bilişim Teknolojileri Tezsiz Yüksek Lisans Programı her biri 14 hafta süreli 3 akademik dönemden oluşmaktadır. Öğrencilere toplam 14 ders verilmektedir. Bu 14 dersin sekizi zorunlu ve altısı seçimlidir. Zorunlu dersler, temel ders niteliğindedir. Seçim dersleri, genelde güncel teknolojileri yansıtan ya da öğrencinin uzmanlaşmak istemesine göre seçebileceği konulardır. Her dönem, öğrencinin seçim yapmasına olanak sağlayacak sayıda seçim dersi açılmaktadır. Ayrıca bu derslerin dışında öğrenciler bir dönem projesini tamamlamış olacaklardır (Dönem projesi kredisizdir).

2.7.53.7.e-İşletme Tezsiz Yüksek Lisans Programı (SAÜ e-MBA)

MBA (Master of Business Administration) İşletme Yönetimi alanında yüksek lisans eğitimini ifade etmektedir. 20. Yüzyıl başlarında Amerika’da uygulamaya konulan MBA, günümüzde birçok ülkede örgün, internet üzerinden ve karma yöntemler aracılığı

ile yaygın olarak uygulanmaktadır. MBA programlarında genellikle finans, muhasebe, pazarlama, insan kaynakları, organizasyon yönetimi, enformasyon yönetimi, karar verme teknikleri gibi derslere yer verilmektedir. Programın amacı, analiz ve karar verme yeteneklerini geliştirerek işletme ve yöneticilik alanında uzmanlaşmayı sağlamaktır. Bu doğrultuda, profesyonel akademisyenler ve farklı iş deneyimlerinden gelen öğrencilerin internet ortamında deneyimlerini paylaşmaları MBA öğrencilerine farklı bakış açıları kazandırmaktadır. T.C. Sakarya Üniversitesi e-MBA Programı, internet üzerinden eğitim vermekte olan, Yükseköğretim Kurulu (YÖK) tarafından onaylanmış İşletme Anabilim Dalı, e-İşletme Bilim Dalı tezsiz yüksek lisans programıdır. Program Sakarya Üniversitesi İşletme Bölümü tarafından yürütülmektedir. Programın teknik altyapısı bu alanda Ülkemizde ilk uygulamalara başlayan Sakarya Üniversitesi UZEM (Uzaktan Eğitim Merkezi) tarafından hazırlanan SAU, LMS (Sakarya Üniversitesi – Öğretim Yönetim Sistemi) ile sağlanmaktadır (Sakarya Üniversitesi, 2009).

Tablo 2.22. Sakarya Üniversitesi 2011-2012 Öğretim Yılı Uzaktan Eğitim Programları

Yüksek Lisans Programları	Karma Eğitim(Blended) Lisans Programları (%30 Örgün Eğitim, %70 Uzaktan Eğitim)	Önlisans Programları
Mahalli İdareler ve Şehircilik	Endüstri Mühendisliği	Bilgisayar Programcılığı
Türkiye Cumhuriyeti Tarihi	Bilgisayar Mühendisliği	Elektronik Teknolojileri
MBA İşletme Yönetimi	Kamu Yönetimi	Mekatronik
Kamu Yönetimi	Maliye	İnternet ve Ağ Teknolojileri
Maliye	İnsan Kaynakları Yönetimi	
Bilişim Teknolojileri	Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Öğretmenliği	
Mühendislik Yönetimi		
Yönetim Bilişim Sistemleri	İlahiyat Lisans Tamamlama	
	İktisat	
	Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri	

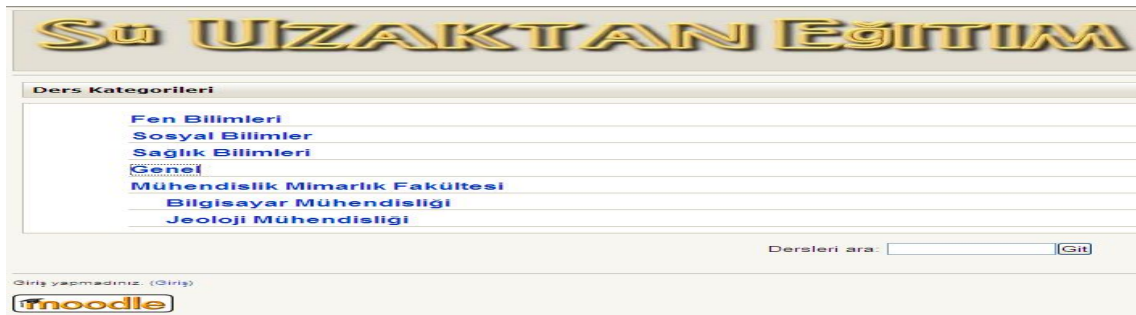
Kaynak: Sakarya Üniversitesi.(2012). <http://www.uzem.sakarya.edu.tr/>, adresinden 26 Mart 2012 tarihinde edinilen bilgilere oluşturuldu.

Sakarya Üniversitesi Uzaktan Eğitim Merkezinde 2011-2012 öğretim yılında aktif olarak yürütülmekte olan Yüksek Lisans, Lisans ve Önlisans programları Tablo 2.22.'de gösterilmiştir (Sakarya Üniversitesi, 2012). Tablo 2.22.'de görüldüğü gibi; Sakarya Üniversitesi Uzaktan Eğitim Merkezi bünyesinde 8 Yüksek Lisans, 4 Önlisans ve 9 Karma Eğitim(Blended) yapılan Lisans programı bulunmaktadır.

Önlisans Programlarına 2011-2012 öğretim yılında merkezi yerleştirme ile 600 öğrenci kontenjanı ayrılmıştır (ÖSYS Yükseköğretim Programları ve Kontenjanları Kılavuzu, 2011).

Sakarya Üniversitesi Uzaktan Eğitim Merkezine bağlı 2011-2012 öğretim yılına kadar daha önce gerçekleştirilmiş ve yürütülmekte olan uzaktan eğitim sertifika programları şunlardır (Sakarya Üniversitesi, 2012); Bilgisayar Programcılığı, CAD / CAM, Dış Ticaret Uzmanlığı, Mühendislik Yönetimi, E-Dış Ticaret, MEB-SAU, SAÜ Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Hizmetiçi Uzaktan Eğitim Pilot Uygulama, Dış Ticaret, Elginkan Vakfı işbirliği ile yapılan sertifika programları.

2.7.54.Selçuk Üniversitesi

Şekil 2.51 Selçuk Üniversitesi Uzaktan Eğitim Web Portalı(2012)

Selçuk Üniversitesi'nde yürütülmekte olan uzaktan eğitim programı, 1 Mart 2000 tarih ve 23980 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanarak yürürlüğe giren Enformatik Millî Komitesi Yönetmeliği çerçevesinde faaliyet göstermektedir (Selçuk Üniversitesi, 2009). Selçuk Üniversitesi'nde Uzaktan Eğitim alanında geliştirilen projenin ismi "Selçuk Üniversitesi Uzaktan Eğitim Programı (SUZEP)" olarak belirlenmiş ve 2000- 2001 eğitim öğretim yılı güz yarıyılında çalışmalarına başlamıştır. Proje kapsamında, Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi, Türk Dili ve Yabancı Dil derslerinin eğitimi hem internet üzerinden, hem de üniversitenin yerel televizyonundan verilmektedir. Eğitimi verilen bu 3 dersin ders materyalleri, metinleri, dersle ilgili resimler ve grafikler, konu testleri (soru bankası) gibi eğitsel araçlar internetteki web adresinde (www.selcuk.edu.tr/suzep) öğrencilerin herhangi bir yerden herhangi bir anda rahatlıkla ulaşabileceği şekilde kullanıma sunulmuştur. Bununla birlikte, televizyonda yayınlanan ders görüntüleri, dersleri veren öğretim elemanlarının bir stüdyo ortamında dersi anlatması sırasında bir kasete kayıt edilerek elde edilmektedir. Haftanın belirlenen gün ve saatlerinde bu ders görüntüleri televizyondan yayınlanmakta, öğrencilerin dersleri televizyondan da takip

edebilmesine olanak sağlanmaktadır (Can ve Gülnar, 2002, s.7-8).

2.7.54.1.Üniversite Televizyonu (ÜNTV)

Selçuk Üniversitesi İletişim Fakültesi bünyesinde bir uygulama televizyonu kurulması fikri, fakültenin kurulduğu 1993 yılında doğmuştur. Ancak, televizyonla ilgili altyapının hazırlanması, 1997 yılında yapılan ihaleyle gerçekleştirilmiştir. Aynı yıl Radyo Televizyon ve Sinema bölümüne öğrenci alınmış ve bir yandan televizyonun altyapısı hazırlanırken, bir yandan da, yayında ve yapımda görevlendirilecek öğrenciler yetiştirilmiştir. Teknik altyapının kurulmasının ardından 1998 yılı Mayıs ayından itibaren test yayınına geçilmiştir. Üniversite Televizyonu, 29 Haziran 1998 tarihinde programlı yayına geçmiş, 8 Ekim 1998 tarihinde resmî olarak açılmıştır. Selçuk Üniversitesi Uzaktan Eğitim Programı (SUZEP) kapsamında Türk Dili, İngilizce, Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi derslerinin paket çekimleri, ÜNTV’de haftanın yedi günü yer almaktadır. ÜNTV saat 08.00 ile 24.00 arasında 16 saat yayın yapmaktadır. ÜNTV’de yayınlanan programların büyük bir kısmı iç yapımlardan oluşmaktadır. İç yapımların genel yayın saatine oranı % 26.56’dır. Haber yayınları % 9.37, belgesel ve eğitim yayınları % 19.41, reklam yayınları % 6.25, sinema, çizgi film, dizi ve diğer yayınlar ise % 38.39 yayın oranına sahiptir (Can ve Gülnar, 2002, s.8-9).

Türk Dili, İngilizce, Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi dersleri için çekilen televizyon programları yıllık plandaki sırada akademik takvime göre, üniversitenin televizyon kanalı ÜNTV’de SUZEP adıyla haftada yedi kez yayınlanmaktadır. Bir günlük program süresi bir saattir. Dersler ortalama yirmi dakikadır. İsteyen öğrenciler dersleri televizyon aracılığıyla da takip edebilmektedirler (Can ve Gülnar, 2002, s.10).

2.7.55.Süleyman Demirel Üniversitesi

Süleyman Demirel Üniversitesi, Uzaktan Eğitim Meslek Yüksekokulu 2008 yılında kurulmuş olup, 2008-2009 eğitim-öğretim yılında Bilgi ve İletişim Teknolojilerine dayalı iki önlisans programı ve 500 kontenjan ile uzaktan eğitim vermeye başlamıştır. Bilgisayar Programcılığı, Bilgi Yönetimi, Büro Yönetimi ve Sekreterlik, Tıbbi Dokümantasyon ve Sekreterlik programlarına 2008-2009 öğretim yılında 900 kontenjan ayrılmıştır. Süleyman Demirel Üniversitesi Uzaktan Eğitim Meslek Yüksekokulu bünyesinde, iki önlisans programı ile başlanan uzaktan eğitim, örgün öğretim de verilen ders içeriklerinin, metin, animasyon ve ses gibi eğitim materyallerinin desteği ile zenginleştirilerek, Eğitim Yönetim Sistemi üzerinden programlara kayıtlı öğrencilerin

kullanımına sunulmaktadır. Eğitim Yönetim Sistemi, 7 gün 24 saat öğrencilere açık bir sistemdir.

Şekil 2.52 Süleyman Demirel Üniversitesi, Uzaktan Eğitim Meslek Yüksekokulu Web Portalı (2012)

Öğrenciler, Eğitim Yönetim Sistemi üzerinden, ders içeriklerini, ders ile ilgili diğer materyalleri kolayca takip edilebilmektedir. Ayrıca, ders danışmanı öğretim elemanları, öğrencileri ile birebir etkileşime geçebilmekte ve ödev, tartışma, sohbet, sınav gibi işlemlerini kolaylıkla sistem üzerinden yapabilmektedirler. Ders içerikleri, 14 hafta üzerinden hazırlanmış olup, tüm dersler dönem boyunca öğrencinin kullanımına açıktır. Uzaktan eğitimde ara sınavlar internet üzerinden yapılmaktadır. Yılsonu sınavları ise örgün öğretimde olduğu gibi yüz yüze yapılmaktadır. Ders izleme ve değerlendirme esasları, öğrencilerin ödev, tartışma, ders içeriği izleme, sohbet saatlerine katılımları, öğrenci değerlendirme süreçleri kapsamında ders danışmanı öğretim elemanları tarafından takip edilebilmektedir (Süleyman Demirel Üniversitesi, 2011).

Süleyman Demirel Üniversitesi Uzaktan Eğitim Meslek Yüksekokulu'nda 2010-2011 öğretim yılında 4 önlisans programı için 600 kontenjan açılmış iken 2011-2012 eğitim öğretim yılında kontenjan 350 olarak belirlenmiştir. Kurum bünyesinde açılan uzaktan eğitim önlisans programları şunlardır (Süleyman Demirel Üniversitesi, 2011): Bilgisayar Programcılığı, Bilgi Yönetimi, Büro Yönetimi ve Yönetici Asistanlığı ile Tıbbi Dokümantasyon ve Sekreterlik.

Süleyman Demirel Üniversitesi, Mühendislik ve Mimarlık Fakültesine bağlı olarak 2011-2012 eğitim öğretim yılında Bilgisayar Mühendisliği Uzaktan Eğitim Lisans programı açılmış ve 50 kontenjan ayrılmıştır (ÖSYS Yükseköğretim Programları ve Kontenjanları Kılavuzu, 2011).

2.7.56.Trakya Üniversitesi

Şekil 2.53. Trakya Üniversitesi Uzaktan Eğitim Merkezi Web Portalı(2012)

Trakya Üniversitesi Sanal Kampüs (e-Trakya), uzaktan eğitim yöntemi kullanılarak verilen dersler için bir giriş kapısı niteliğindedir. e-Trakya, zengin ders içeriklerini takip etmek, diğer eğitmen ve öğrencilerle internet üzerinden forum, mesajlaşma, sohbet gibi farklı araçlarla etkileşimde bulunmak, ödev, sınav gibi araçlarla bilgi ve becerileri ölçmek için zengin bir ortam yaratmaktadır. e-Trakya üzerinden verilecek dersleri takip etmek isteyen öğrenciler e-posta adreslerine gönderilen kullanıcı adı ve şifreyi kullanarak sisteme giriş yapmakta ve dersleri takip edebilmektedirler. 2006 yılında kurulan Trakya Üniversitesi Uzaktan Eğitim Merkezi(TUZEM)'nde Sanal Kampus (e-Trakya) kapsamında Bilgisayar, Yabancı Dil, İktisada Giriş ve İşletim Sistemleri Teorisine Giriş dersleri uzaktan eğitim yöntemi kullanılarak verilmektedir (Trakya Üniversitesi, 2011).

Trakya Üniversitesi Tunca Meslek Yüksekokuluna bağlı olarak Bilgi Yönetimi, Bilgisayar Programcılığı ve İşletme Yönetimi Uzaktan Eğitim Önlisans Programlarına 2011-2012 eğitim öğretim yılında toplam 300 öğrenci alınması planlanmıştır (ÖSYS Yükseköğretim Programları ve Kontenjanları Kılavuzu, 2011).

2.7.57.Uşak Üniversitesi

Uşak Üniversitesi Uzaktan Eğitim Meslek Yüksekokulu, uzaktan eğitime 2009-2010 eğitim döneminde İşletme Yönetimi önlisans programına 600 öğrenci kontenjanı ile başlamıştır. YÖK'ten onay çıkması halinde Pazarlama önlisans programının da açılması planlanmaktadır.

Şekil 2.54. Uşak Üniversitesi Uzaktan Eğitim Meslek Yüksekokulu Web Portalı (2012)

Ayrıca, Uşak Üniversitesi Uzaktan Eğitim Merkezinin “Görme Engelli Bireylerin Uzaktan Eğitim Sistemi ile Meslekî Eğitimi” adlı projesi, Hayatboyu Öğrenme Programı, Leonardo da Vinci Meslekî Eğitim Programı, Yenilik Transferi projeleri kapsamında 2010 Teklif Çağrısı döneminde Avrupa Birliği Eğitim ve Gençlik Programları Merkezi Başkanlığınca 122 proje arasından kabul edilmiş ve projeye 308.203,00 € kaynak aktarılmaya karar verilmiştir (Uşak Üniversitesi, 2010).

2.7.58.Yıldız Teknik Üniversitesi

Şekil 2.55. Yıldız Teknik Üniversitesi Uzaktan Eğitim Merkezi Web Portalı(2012)

2002 yılında Yıldız Teknik Üniversitesi Enformatik Bölümü tarafından kurulum çalışmalarına başlanan Uzaktan Eğitim Merkezi halen çalışmalarına bu bölüm altında devam etmektedir. Sadece enformatik bölümü öğrencilerine ders vermektedir. Bu dersler ise “Temel Bilgisayar Bilimleri” ve “Temel Bilgi Teknolojisi Kullanımı” dır. Ayrıca, Sürekli Eğitim Merkezi ile yapılan işbirliği sonucu, İnternet Programlama, Grafik ve Tasarım, Programlama Uzmanlığı, Bilişim Teknolojileri Sertifika Programı, Web Yazılım Uzmanlığı, Veri Tabanı Yönetim Sistemleri, Web Tasarım Uzmanlığı, Microsoft Office İşletmeni, Temel Düzeyde Web Tasarım Uzmanlığı gibi alanlarda asenkron uzaktan eğitim sertifika programları düzenlenmektedir (Yıldız Teknik Üniversitesi, 2011).

2.7.59.Zirve Üniversitesi

Şekil 2.56. Zirve Üniversitesi Uzaktan Eğitim Sistemi Portalı(2012)

Zirve Üniversitesi Uzaktan Eğitim Sistemi kapsamında; Sağlık Kurumları İşletmeciliği, İngilizce Sağlık Kurumları İşletmeciliği ve Yönetim Bilişim Sistemleri Uzaktan Eğitim Tezsiz Yüksek Lisans Programları faaliyet göstermektedir. Sağlık Kurumları İşletmeciliği Tezsiz Yüksek Lisans Programı 36 kredilik olup üç dönem şeklinde tasarlanmıştır. Programda sunulan dersler zorunlu ve seçmeli dersler olmak üzere iki kategoriye ayrılmış olup ABD’de ve Kanada’da bulunan sağlık kurumları yönetim ve işletmeciliği yüksek lisans programlarının akreditasyonundan sorumlu Commission on Accreditation Healthcare Management Education (CAHME)’in öngördüğü dersleri içerecek şekilde hazırlanmıştır. Uzaktan eğitim çalışmaları kapsamında ayrıca İngilizce konuşma kursu ve İngilizce KPDS/ÜDS kursları düzenlenmektedir. KPDS/ÜDS kurslarında dersler eşzamanlı olarak gerçekleştirilmektedir (Zirve Üniversitesi, 2011).

Zirve Üniversitesi Uzaktan Eğitim Kapsamında 2012-213 eğitim öğretim yılında Bilgisayar Mühendisliği, Endüstri Mühendisliği ile Yönetim ve Bilişim Sistemleri Lisans programlarına öğrenci alınması planlanmaktadır. Ayrıca, Mühendislik Yönetimi Tezsiz Yüksek Lisans Programına da 2012-2013 eğitim öğretim yılında öğrenci alınması planlanmaktadır (Zirve Üniversitesi, 2012).

2.8.YÜKSEKÖĞRETİMDE KALİTE VE AKREDİTASYON

Yükseköğretim, sorumluluk hissettiğini göstermek, topluma yararlı olduğunu ve etkililiğini belirtmek için dört mekanizmadan yararlanır (Hesapçioğlu, Bakioğlu ve Baltacı, 2001, s.150):Üniversite içi denetim mekanizması, merkezî yönetimin uygulamaları, akademik pazar ve akreditasyon.

Son yıllarda, yükseköğretimde kalite kavramı, eğitimin niteliğinin arttırılması ve eğitimde akreditasyon kavramı ile birlikte ön plana çıkmaya başlamış ve yükseköğretimde bu anlamda bir değişim yaşanmaya başlamıştır. Bu değişimde, küreselleşmenin, bilginin hızlı değişmesinin, teknolojinin baş döndürücü bir şekilde değişmesi ve gelişmesinin önemli etkileri olduğu söylenebilir. Ayrıca, günümüzde eğitim hizmeti sunan yükseköğretim kurumlarının sayısının artması, üniversiteler arasında bir yarışa neden olmaktadır.Üniversiteler arasında yaşanmakta olan bu yarış öğrencilere daha nitelikli bir eğitim hizmeti sunulmasını gerekli kılmakta, bu ise kalite ve akreditasyon kavramlarını gündeme getirmektedir.

Yükseköğretim kalitesine yöneltilem yoğun dikkatin ardında yatan nedenler (TÜBA-TÜBİTAK-TTGV, 1996, s.15) şunlardır:

1. Kamu harcamalarının (ve eğitime ayrılan kaynaklar) sınırları zorlayacak biçimde artması ve yapılan masraf karşılığında yükseköğretim kalitesinin sorgulanması,
2. Avrupa Birliği Yükseköğretim sisteminin genişlemesi, artan öğrenci, bölüm ve kurum sayısı nedeni ile yapılan harcamaların, harcama alanı ve miktarı yönünden yoğun biçimde tartışılması,
3. İletişimdeki gelişmelerin desteklediği “açıklık” ve “hesap verme sorumluluğu” kavramlarının toplumda genel olarak kabul görmesi ve eğitim kurumlarından, diğer kesimlerde olduğu gibi topluma “ne” yaptıklarını ve “nasıl” yaptıklarını açıklamalarının beklenmesi,
4. Avrupa Birliği içinde öğrenci, öğretmen ve araştırmacı dolaşımının artması sonucu, değişik eğitim sistemlerince kabul edilmiş olan yeterliklerin, standartların ve kredilerin eşdeğerliği sorununun doğması.

Kalite, kalite temin sistemi kurmayı gerektirmektedir. Kalite temini mekanizmasının, bütün yükseköğretim sektörünü kapsaması gerektiği, küreselleşme, millî akreditasyon ve kalite temin sisteminin kurulmasına ihtiyaç olduğuna dikkat çekilmektedir. Millî akreditasyon ile küresel akreditasyon kuruluşları arasında uygun kalite temin sistemi ve standart çerçevelerini güçlendirmek ve uygulamaya koymaya ilişkin ağ kurulması gerektiği tartışılmaktadır (Bakioğlu ve Baltacı, 2010, s.2-3).

Green tarafından yapılan bir araştırma (1994), son zamanlarda gelişmiş ülkelerdeki değişen faktörlerin, yükseköğretimin kalitesine artan ilgiyi doğrulamaktadır (Usoro&Abid, 2008):

1. Öğrenci sayısındaki hızlı artıştan dolayı Kamu harcamalarının artacağı kaygısı,
2. Halka daha iyi bir kamu hizmeti için genel vazife, misyon,
3. Kaynakların yönetimi ve öğrenciler için eğitim piyasasında artan rekabet,
4. Verimlilik ve kalite arasındaki gerginlik.

Yükseköğretimin kalitesine olan ilgi İngiltere gibi sadece gelişmiş ekonomilerde değil, gelişmekte olan ülkelere de artmaktadır. Örneğin, Indrus (1999), Endonezya'daki eğitimin kalitesini arttırmak için sarfedilen çabayı tartışmaktadır. Eğitim enstitüleri, kurumları, sadece çevreye bağlı olarak hızla değişen birer basit iş organizasyonları değildir. Aşağıdaki Tablo 2.23.'de Yükseköğretimin içeriğinde değişen bazı paradigmlar yer almaktadır (Usoro&Abid, 2008, s.76):

Tablo 2.23. Akreditasyon ve Kalite Güvencesi İçin Eski ve Yeni Paradigmlar

Eski Paradigma	Yeni Paradigma
Öğretmen ve kurum merkezli	Öğrenen merkezli
Merkezi	Bölgesel/mahalli
Homojen	Heterojen
Her şeye uyan bir model	Yeni biçimlenmiş
Kapalı	Açık
Rekabet	İşbirliği
Katı	Esnek
Sabit bir zaman/değişken öğrenme	Sabit bir öğrenme/değişken zaman
Öğretmen tavsiyeleri	Öğretmen yetenekleri
Pekiştirilmiş tavsiyeler	Bir araya getirilmiş tecrübeler
Bölgesel/ulusal	Uluslar arası/Global
Durağan	Dinamik
Tek gelişmiş model	Sınıflandırılmış gelişmiş model
Süreçler	Sonuç
Altyapı	Hizmetler

Kaynak: (Pond, 2002 ; Aktaran:Usoro&Abid, 2008, s.76).

Ellis(2007, Aktaran:Usoro ve Abid, 2008, s.76)'in belirttiğine göre; kalite, yükseköğretim için hızlı bir artış ve gelişme göstermesinden dolayı tartışılan bir

süreçtir. Kaliteyi yükseltmek için kavramlaştırmak zorundayız. Yükseköğretim, kalite için birçok kusursuz ölçmenin bulunduğu maddileştirilen bir sektörden çok, bir hizmettir. Kavramsallaştırmak engel teşkil eden çabalar değildir. Owlia ve Aspinwal (1996, Aktaran: Usoro ve Abıd, 2008, s.76), yükseköğretime katkı sağlayan yazılım mühendisliğini tartıştıkları gibi diğer yönetimlerdeki kaliteli yapıları ve yapılan erken çabaları araştırdılar. Bu çalışmalardan 30 nitelikten kavranılabilirlik, tamamlayıcılık, kanaat, içerik, dağıtım ve güvenilirlik başlıklı 6 boyut geliştirilmiştir.

Tablo 2.24. Yükseköğretimde Kalite Boyutları

Boyutlar	Özellikler
Anlaşılabilirlik/Kavranılabilirlik	Yeterli araç gereçler Modern araç gereçler Erişim kolaylığı Görsel çevre çekiciliği Destekleyen hizmetler(barınacak yer..)
Elverişlilik/Yeterlilik	Yeterli görevli Teorik bilgi ve yeterlilikler Pratik bilgi, Tarihsel, İletişim
Davranış/tutum	Öğrencilerin ihtiyaçlarını anlamak Yardım etmeye istekli Rehberlik için yeterlilik Kişisel dikkati vermek, duygu, nezaket
İçerik	Geleceğin mesleklerine uyum Etkin, ana bilgi ve yetenekleri içerir Bilgisayar kullanımı, Takım çalışması ve iletişim, Bilginin esnekliği.
Dağıtım	Sunumun etkinliği, zaman, içerik, sınavların açıklığı, öğrenci geribildirimleri, öğrencileri desteklemek.
Güvenilirlik	Güvene layık olmak, dürüstlük.

Kaynak: Owlia ve Aspinwall (1996); Aktaran: Usoro&Abıd (2008, s.77)

Owlia ve Aspinwal (1996)'in bakış açısıyla desteklenen ISO (2007) kalite standartları şunlardır (Usoro&Abıd, 2008):

1. İçerik ve pedagojik teknik, metod,
2. Performans gösterenlerin belirtilen programda başarıları ve tesirleri,
3. Programın iş, devlet ve diğer sosyal gruplarla bağlantısı,
4. Programın kopyası, dünyanın başka bir yerinde uygulanıp uygulanmadığı,
5. Programın medyadaki yeri.

Yükseköğretimin artan küreselleşmedeki farkındalığı birçok ISO kurallarında belirtilmiştir. Öğrencilerin uyruklarının sayısı ile bir veya daha fazla yerde kursun uygulanabilirliği. Owlia ve Aspinwal gibi ISO standartları da, kalite kavramının önemini kabul etmekte olan bir grup insanın olduğunu ortaya koymaktadır. Öğrencilerin

bakış açısıyla eğitimin kalitesi araştırıldığında, kalitenin gün geçtikçe hem yükseköğretim kurumlarında, hem de kaliteli otoriteleri de içine alan dış firmalarda daha da popüler olmaktadır.

Lagrosen ve diğerleri (2004), öğrencilerin bakış açısıyla kaliteyi, niteliği araştırmışlardır. Yükseköğretimde önceden yapılan araştırmaları tekrar gözden geçirerek 448 Avustralyalı ve İsviçreli öğrenci ile yapmış oldukları çalışmada (Usoro&Abid, 2008, s.77); Kursların gerekli olduğu, bilgi ve uyumluluk, bilgisayar olanakları ile rekabet ve işbirliği ihtiyacı olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Öğrenci görüşleri bu çalışmanın önemli bir parçası ancak, akademisyen ve diğer farklı kurumların görüşleriyle anlaşılabilir bir kalite seviyesine ulaşmak önemlidir. En çok göz ardı edilen faktör öğrencilerin kalitesidir. Örneğin; GMAT testi (Mezuniyet Başarı Katılım Testi), eğitim programlarının tamamlanmasındaki başarıyla doğrudan bağlantılı olduğunu göstermektedir. Yükseköğretimin artan ticari boyutu ve artan yarış ortamı bazı kurumların istenen niteliklerden ya tamamen vazgeçmesine ya da bu nitelikleri mezun olanları da dikkate alarak düşürmüştür. İşte bu varolan potansiyel, eğitimin kalitesini düşürmektedir. Mevcut uygulamalar ve öğrencilerin hedefleri düşünüldüğünde kurumların kaliteyi yükseltmekte büyük sorumluluğa sahip olduğunu göstermektedir.

Eğitimde kalite oluşturmaya ilişkin tüm faaliyetlerde, öğrencilerin eğitim ve öğretimi odak noktası olarak alınmaktadır. Çünkü öğretim, okulların üniversitelerin en temel fonksiyonudur. Yükseköğretimde bu fonksiyonun yerine getirilmesinde kalite temini sağlamak için iki yaklaşım tanımlanmaktadır. Bunlardan birincisi akreditasyon diğeri ise çıktılarının(mezunların) değerlendirilmesidir (Bakioğlu ve Baltacı, 2010, s.3).

2.8.1 Akreditasyonun Özellikleri

Eğitimde akreditasyon, kalite güvencesini sağlamak için kullanılan yöntemlerden birisi olarak gösterilmektedir (Durman, 2007). Akreditasyon kelimesi Latince kökenli Fransızca bir kelimedir. Fransızca “accréditation” güvenilir ve inanılır olma halidir. Güvenilir olmanın izlenmesi; güvenilir, inanılır olduğunu belirtmek ise yine Fransızca’da “accréditer= akredite” eylemi ile ifade edilir (Doğan, 1999). Akreditasyon şöyle tanımlanır: “Bir kurum ya da programın amaçlarının yerine getirilme düzeyini, önceden belirlenen standartlara göre, gönüllü ve resmî olmayan bir akredite ajansı ile

belirli aralıklarla izleme sürecidir” (Kells’den aktaran Doğan, 1999). Yirminci yüzyılın başlarında ABD’de ortaya çıkan akreditasyon sistemi, ilerleyen dönemde İngiltere ve Anglosakson ülkelerinde de uygulanmaya başlamıştır (Doğan, 1999).

Akreditasyon kavramını “bir ürünün ya da hizmetin belli bir kalite standardını sağladığının belgelenmesi” olarak tanımlayan Platin (2011, s.62), akreditasyonun en önemli boyutlarının kalite standartları yani değerlendirme ölçütleri ile bu ölçütleri kullanarak akreditasyon değerlendirmesini yapacak ve belegeleme kararını verecek kuruluş ile belgeleme işleminde kullanılacak süreçler olduğunu belirtmektedir.

Akreditasyon, üniversiteler arasında rekabet yaratarak öğrenci ve ailelerine daha nitelikli öğrenim imkânı sunmayı hedeflemektedir. Yani, üniversiteler, kalite göstergelerine ulaştığını ileri sürüp, bunu akreditasyon belgesi olarak gerçekleştirmekte, öğrencilerin seçimini etkilemeye çalışmaktadırlar. Ülkemizde ilk ve ortaöğretim kurumlarının ISO belgesi alma yolunda bazı düzenlemeler yapması bir başlangıç standardı oluşturmaya yönelik olup, kalite belgesi almak veya akredite olmak anlamına gelmemektedir. ISO belgesi almaya yönelik çalışmalar okul ve sınıf çevresinin fiziksel ve yönetsel düzenlemelerini içermekte, ama öğrenme sürecine doğrudan etki edecek olan sınıf içindeki öğretmen-öğrenci etkileşimi, sınıf yönetimi, dersin organizasyonu, ders içeriği, ödev ve sınav değerlendirme yöntemlerini kapsamamaktadır. Öğrenme ve öğretimin niteliği ile mezun öğrencilerin standardının belirli bir düzeye çekilmesini hedefleyen çalışma, akreditasyondur (Hesapçioğlu, Bakioğlu ve Baltacı, 2001, s.149-150).

Ülkemizde üniversitelerin akreditasyonu çok genç bir alan olarak görülmektedir (Bakioğlu ve Baltacı, 2000, s.40).

Akreditasyonda önemli olan beş nokta mevcuttur (CHEA, 2009):

Öz-değerlendirme: Kurum ya da programlar akreditasyon kuruluşunun belirlediği standartlar çerçevesinde bir öz-değerlendirme raporu oluşturmaktadırlar.

Meslektaş değerlendirmesi: Kurum ya da programın akreditasyona uygunluğu öncelikle alandaki yöneticiler ve meslektaşlar tarafından değerlendirilmektedir. Burada aynı meslek grubundan kişiler öz-değerlendirme raporlarını ve programı/kurumu değerlendirmektedirler.

Alan ziyareti: Akreditasyon kuruluşu program ya da kurumun akreditasyonu için oluşturduğu bir ekibi gözlem yapmak üzere kuruma göndermektedir. Burada ziyaretin

ayrıntılarını kurumun öz-değerlendirme raporu belirlemektedir. Ziyaret ekibinde, alan uzmanlarının yanında, yükseköğretimle ilgili akademisyen olmayan kişiler de yer alabilmektedir. Ekip üyeleri gönüllüler arasından seçilmekte ve genellikle bir ücret ödenmemektedir.

Akreditasyon kuruluşunun değerlendirmesi: Akreditasyon kuruluşu, kurumun akreditasyonuna, düzeltme ya da red kararı verebilmektedir.

Gözden geçirmenin sürekliliği: Program ya da kurum belli aralıklarla akreditasyona uygunluk açısından değerlendirilmektedir. Her değerlendirme sürecinde öz-değerlendirme raporlarının belirlenen standartlar çerçevesinde tekrar hazırlanması gerekmektedir.

Yükseköğretimde akreditasyon; bir yükseköğretim kurumunun ya da yükseköğretim kurumu tarafından uygulanmakta olan herhangi bir programın, ulusal ve/veya uluslararası düzeyde belirli performans standartlarına (kalite, verimlilik, etkinlik vb.) sahip olduğunu ortaya koymayı amaçlayan ve böylece yükseköğretime talepte bulunanlar ve aynı zamanda kamuoyu nezdinde güven tesis etmeye yönelik bir sistemdir. Akreditasyon, hem yüksek öğretim kurumunun kendi kendini dönemsel olarak değerlendirmesine (kurumsal öz değerlendirme) hem de yükseköğretim kurumunun kurum-dışı bağımsız akreditasyon ajansları tarafından dönemsel değerlendirilmesine imkân veren bir gönüllü kalite güvence sürecidir. Bir başka ifadeyle, yüksek öğretimde akreditasyon, akademik kalitenin iyileştirilmesi, saydamlık ve hesap verme sorumluluğunun aracıdır (Council for Higher Education Accreditation, 2009; Aktan& Gencel, 2007). Bu açıklamalar çerçevesinde yükseköğretimde akreditasyon kavramının unsurlarını ve temel özellikleri şu şekilde sıralanabilir (Aktan& Gencel, 2007):

- 1) Akreditasyon, yükseköğretim kurumlarının ve/veya programlarının performans standartları yönünden kendi kendilerini değerlendirmelerine ve aynı zamanda yetkili akreditasyon kuruluşlarınca dış değerlendirme yapılmasına imkân veren bir sistemdir.
- 2) Akreditasyon, bir yükseköğretim kurumunun ve/veya programının genel olarak güvenilirliğini ve tanınmasını sağlayan bir sistemdir. Akreditasyon, ilgili kurumun ya da programın belirli mükemmeliyet standartlarına sahip olduğunu belgeleyen saygın bir sertifikanın verilmesi sürecidir.

- 3) Akreditasyon, bir defaya mahsus yapılan bir işlem değildir, tam aksine uzun dönemlidir ve periyodik iç ve dış değerlendirmelere dayanır.
- 4) Akreditasyon, yükseköğretim kurumunda kalitenin sürekli olarak geliştirilmesini amaçlayan bir süreçtir. Akreditasyon, kalite güvencesi sağlayan bir araçtır.
- 5) Akreditasyon, kalite geliştirme dışında yükseköğretim kurumunda dürüstlüğü (integrity) ve etik standartları yerleştirmeyi amaçlayan bir sistemdir.
- 6) Akreditasyon, yapılması gönüllü (isteğe bağlı) bir işlemdir, dışarıdan kamusal otoritelerden bu sürece dahil olunması yönünde bir baskı ya da zorlama söz konusu değildir.
- 7) Akreditasyon kamusal otoritelerce belirlenen düzenlemelerin aksine hükümet-dışı kontrol mekanizmasının geçerli olduğu bir kendi kendine düzenleme (self-regulation) sürecidir.
- 8) Akreditasyon, bir kurumun belirli standartları karşılaması ve bunları tutarlı bir şekilde sürdürmesidir.
- 9) Akreditasyon, akredite edilmiş olan kurum ve programların, önceden tespit edilmiş mükemmeliyet standartlarını karşılayacağını veya bu beklentileri aşacağını garanti eder.

Akreditasyon ile ilgili bazı tanımlamalar şunlardır (Charmonman ve Chorpothong, 2004, s.236-238):

- 1) Akreditasyon, özellikle eğitim kurumları açısından uygun standartları yakalamak için kredi veya tanınma verilmesi eylemidir.
- 2) Akreditasyon, özellikle yükseköğretimde yüksek kaliteyi garanti altına almak için kullanılan bir araçtır. Akreditasyon, eğitim kurumuna kamusal tanınma veren, belirli standartları karşılamasını sağlayan ve yasallık imkânı veren bir süreçtir.
- 3) Akreditasyon, bir enstitünün belirli kalite ölçülerini karşılaması sonucu tanınması veya sertifikalandırılmasıdır.
- 4) ABD Orta Eyaletler ve Üniversiteler Birliği(MSA-Middle States Association of Schools and Colleges-2009)'ne göre;
 1. Akreditasyon, Eğitim birliği içinde kabul görmüş, öz düzenleme, akran denetimi (başka okullardan eğitimcilerin kurumlara yapmış olduğu ziyaret).

2.Akreditasyon süreci, yükseköğrenimin kalitesini ve bütünlüğünü güçlendirmek ve sürdürmek, toplum güveni için değer verilebilir olmasını sağlamak ve dışsal kontrol düzeyini en aza indirmektir.

3. Eğitim kurumlarının doğal sorumlulukları sürecinde kabul ettiği, yerine getirdiği, yükseköğrenimde kalite ve özgürlük için çabaladığı ve içinde mükemmelliğe duyduğu gayretin bir ölçüsüdür.

4. ABD Orta Eyaletlerde akreditasyon, enstitünün misyonuna, hedeflerine, performansına ve kaynaklarına olan güvenin tanımıdır.

Kurumsal iç incelemenin, taraflardan oluşan bir ekip tarafından değerlendirilmesinde, komisyon tarafından görevlendirilmiş meslektaş değerlendirmesine dayanarak, akreditasyon yüksek öğrenim kurumunun aşağıdaki kriterlerle uyduğunu doğrulamakta, onaylamaktadır :

- a)İyi tanımlanmış uygun hedeflerle hareket etme,
- b)Hedefleri, kuruluş şartları altında gerçekleştirebilme,
- c)Hedeflerini gerçekte/ özünde gerçekleştirebilme,
- d)Hedeflerine başarıyla ulaşabilmesi için iyi organize edilmesi ve donatılması,
- e)ABD Orta Eyaletler ve Üniversiteler Birliği komisyonunun standartlarıyla uyumalıdır.

5) a-Akreditasyon basitçe, yükseköğrenim kurumunun kuruluş standartlarının yükseköğrenim kalitesinde olup olmadığını doğrulama/ kanıtlama sürecidir.

b-Bu, akredite edilmiş bir fakülteden gelen ve hem daha yeni, akredite edilmemiş hem de akreditasyon yenileme bekleyen kurumların değerlendirme sürecini yöneten akran değerlendirmesi şeklinde olmaktadır.

c- Bu değerlendirmeleri yaparken bağlı olunan standartlar değişebilir ama genel değerlendirmeler; kurum misyonu, amaçları, kaynakları, öz kaynak tahsisi, öğrenci kabul koşulları, öğrenci işleri, fakültenin kalitesi ve eğitimsel fırsatlar değişmez.

d-Diğer ülkelerde görülen örneklerin aksine Amerika'da yükseköğrenim kurumu akreditasyonu devlet tarafından yönetilmemektedir. Onun yerine devletle bağı olmayan özel akreditasyon kuruluşlarının yönettiği gönüllü bir süreçtir.

e- Mevcut uygulamada, akreditasyon sürecinde bölgesel olduğu gibi ulusal ajanslarda bulunmaktadır. Devletin burada oynadığı tek rol akreditasyon ajanslarının

iyi kurgulanmış kriterler üzerinden, yükseköğrenim kalitesi için güvenilir olduğunu test etmektir.

- 6) Akreditasyon, devlet ile ilgili veya devlet ile ilişkisi olmayan, gönüllü kuruluşlar veya kamuya bağlı diğer yapılar tarafından eğitimsel kalite standartları için yapılan bir öz denetim sürecidir. Eğitim programları veya kurumları belirli standartlar karşısında ölçülmekte; yazılı bilgiler, bireysel çalışmalar, eğitim programlarına internet sitesi üzerinden ziyaretler ve komite tarafından yapılan dikkatli değerlendirmelerdir.
- 7) Akreditasyon süreci bir kurumun periyodik olarak yaptığı iş değerlendirmesi ve bağımsız değerlendirme kuruluşu araması ve bu bağımsız değerlendirme sonucunda esasında eğitimsel amaçlarına ulaşması ve akreditasyonda aranan başlangıç standartlarını karşılaması sürecidir. Genel olarak bir akreditasyon süreci şunları içerir; bireysel çalışma, bir değerlendirme takımıyla kurum içi görüşme, komisyon değerlendirmesi.
- 8) Akreditasyon bir kurum tarafından yapılan bir çeşit tanınma işlemidir. Bir dizi ulusal olarak tanınmış eğitimsel kurumlar üzerinde kalite çalışması yapan ve güvenilir yetkisi olan akreditasyon ajansları ve birliği bulunmaktadır. Bir kurum gönüllü olarak bir ajansın veya birliğin üstün standartlarını kabul ederse akredite listesi veya onaylama listesine girmek için nitelikli kurum statüsüne girmektedir. Bölgesel akreditasyon ajansı (kuzey- merkez kolejleri ve ortaöğretim birliği gibi) kurumu bir bütün olarak akredite etmektedir.
Profesyonel ajanslar (Profesyonel Mühendis Gelişim Konseyi gibi) özellikle profesyonel okulların veya programların kendileriyle ilgili standartlarıyla alakalıdır.
- 9) Akreditasyon, bir çalışma programının veya kurumun dışarıdan bir kurum vasıtasıyla tanınması, önceden belirlenmiş standartlarla buluşmasıdır.
Kurumlar için akreditasyon standartları genellikle; fiziksel yerleşim, yönetim yapısı, idare, sağlık ve diğer konular ile ilgilidir. Akreditasyon genellikle toplumun kurumlara veya programlara olan güvenini sağlamak amacıyla yaratılan bağımsız kurumlar tarafından yürütülmektedir. Devlet veya federal hükümet, akreditasyonu lisanslandırmanın ya da diğer zorlayıcı onaylamaların yerine tanıyabilir.

Akreditasyonu olmayan bazı eğitim kurumları kataloglarında ve reklamlarında “akredite edilmiş anlamına gelmeyen 7 yaygın deyim kullanmaktadırlar (Charmonman ve Chorpothong, 2004, s.236-238):

- 1- Onaylanmıştır: Örneğin, “ABD hükümeti tarafından onaylanmıştır” sözü “İç gelir servisi vergi amaçları için kâr amacı gütmeyen durumu onayladı” anlamına da gelebilir. Bazı İngiliz okullarında “Hükümet Onaylı” sadece okul- yemek programı için verilmiştir.
- 2- Yetkili/izinli/resmî : Örneğin bir okulun “diploma vermeye yetkili” olması demek, okul sahibinin eşini diploma vermeye yetkilendirmiş olduğu anlamına da gelebilir.
- 3- Kiralanmış: Eğer akredite edilmiş bir okulla çalışmazsa diplomasının bir anlamı kalmaz.
- 4- Lisanslı: Bu sadece okulun bulunduğu bölgede iş yapmak için lisans aldığı anlamına gelmektedir.
- 5- Tanınmış: Bu çok şey ifade edebilir de etmeyebilir de. Bir okul eğitimsel bir kurum tarafından onaylanmış olabilir, ama normal bir kurum tarafından da onaylanmış olabilir.
- 6- Yetkili (registered): Okul diploma için değil ama eğitim vermek için yetkilendirilmiş olabilir.
- 7- Akreditasyonu devam etmekte: Okul akreditasyon işlemini sunduğunu belirtebilir ama bu ileride akredite edileceği ya da edilmeyeceği anlamına gelmemektedir.

Akreditasyon doğrudan yaptırımları (müeyyideleri) olan bir denetim sistemi değildir. Akredite edilmeyen kurumlar ancak dolaylı yollardan yaptırımlarla karşı karşıya kalmaktadırlar. Bu yaptırımlar en açıkça, federal fonlardan faydalanamamaktan kamuoyu nezdinde prestij kaybına kadar geniş bir yelpazede olabilmektedir. Başka bir deyişle, akredite edilmemenin yaptırımı akredite edilmek ile elde edilebilecek faydalardan mahrum kalmaktır.

2.8.2.Akreditasyonun Amaçları

Akreditasyonun başlıca amaçları şunlardır (YÖK, 2009; Aktan& Gencel, 2007):

- a)Eğitim-öğretim ve araştırmaların niteliğini arttırmak, sistematik bir yaklaşımla sürekli geliştirerek kaliteyi güvence altına almak,

- b)Yükseköğretim kurumlarının hizmet sunduğu öğrencilere ve tüm paydaşlara eğitim-öğretimin kalitesinin belirli standartlara dayalı olarak yürütüldüğünün güvencesini vermek; öğrencileri ve paydaşları kalitesiz eğitim hizmeti sunan kurumlar konusunda bilgilendirmek,
- c)Yükseköğretim kurumlarının karşılıklı birbirlerini tanıma (recognition) sürecini kolaylaştırmak ve hızlandırmak,
- d)Diplomaların ve unvanların karşılaştırılabilirliğine yardımcı olmak,
- e)Öğrenci ve öğretim görevlilerinin kurumlar arasında değişimini (akademik değişim) kolaylaştırmak,
- f)Mezunların meslek yaşamına girişlerinde temel standartları belirlemek,
- g)En yüksek standartların garanti edilmesi gerektiğinde bir “mükemmeliyet etiketi” sağlamak ve karşılaştırma yapmayı ve üst düzey işbirliğini kolaylaştırmak,
- g)Devlet yardımları için yükseköğretim kurumlarının akreditasyon sürecinden geçmiş olmaları koşulunun aranması halinde bu sürecin iyi işlemesine araç olmak,
- h)Sınır ötesi yükseköğretimin giderek yaygınlaştığı bir çağda farklı ülkelerde sürdürülen yükseköğretim kurumları ve programları hakkında hizmete talepte bulunanları bilgilendirmek; bir başka ifadeyle eksik enformasyon sorununu kısmen ortadan kaldırmak.

Yükseköğretimde akreditasyon faaliyetinin ilgili yükseköğretim kurumuna, öğrencilere ve tüm paydaşlara sağlayacağı yararlar bulunmaktadır. Önemle belirtilmesi gereken, yükseköğretimde akreditasyon, saydamlık (transparency) ve hesap verme sorumluluğunun (accountability) aracıdır. Akreditasyon kurumlarının belirli standartlar üzerinde anlaşmaya varmaları ve bu standartların ilgili bütün kurumlarca kullanılması saydamlığı sağlamaktadır. Akreditasyon kurumları önemli kararları hakkında kamuoyunu bilgilendirmekle yükümlüdür. Bu bilgilendirmeler, kurumlar hakkında daha fazla bilgi sağlanmasına olanak vermektedir. Böylece, bir yükseköğretim kurumu veya programın akredite edilmiş olmasının ne anlama geldiği daha iyi anlaşılmaktadır. Örneğin, bazı kurumlar standart ve politikalarını özetleyip yayınlamaktadırlar. İnternette yapılacak kısa bir araştırma, yükseköğretim kurumlarının kamu karşısında kendilerini nasıl sunduklarını ortaya koymaktadır. Öğrencilerin ve kamunun ihtiyaçları doğrultusunda yapılan bilgilendirme çalışmalarının arttırılması saydamlığı tesis etmektedir. Akreditasyonun temelinde yer alan hesap verebilirliğin sağlanabilmesi için

kamusal regülasyonlara(uyarlamalara) dayalı bir yaklaşım yerine gönüllülük esasına dayalı ve hükümet-dışı bir yaklaşımın benimsenmesi aşağıdaki dört öneriyi beraberinde getirmiştir (Uludağ Üniversitesi, 2009):

- a) Kurum performansı ve öğrenci başarısının kanıtlarını geliştirmek, böylelikle yükseköğretimde kaliteyi garanti altına almak,
- b) Kamunun, özellikle de öğrencilerin yükseköğretimin kalitesine ilişkin etkin bir değerlendirme yapabilmeleri için daha fazla saydamlık sağlamak,
- c) Performans ve öğrenci başarısı konusunda kurumlararası karşılaştırmayı kolaylaştıracak gönüllü bir tutum sergilemek,
- d) Yükseköğretim beklentilerini daha fazla artırmak ve kurumsal kalitenin eşik standartlarını yükseltmek.

2.8.3.Akreditasyonun Faydaları

Yükseköğretimde akreditasyonun sağlayacağı başlıca yararları “saydamlık” ve “hesap verme sorumluluğu” olarak ifade edilebilir. Bunun dışında, akreditasyonun sağlayacağı başlıca yararlar şu şekilde özetlenebilir (Aktan& Gencel, 2007, s.4-5):

1. Akreditasyonun sağladığı tanınma (recognition) imkânıyla, öğrenciler ve tüm paydaşlar eğitim kurumlarının mükemmeliyet standartlarını sağlayıp sağlamadığı konusunda bilgi sahibi olmaktadır,
2. Akreditasyon, özel sektöre kaliteli insan gücü istihdamı yönünden kolaylıklar ve güven sağlamaktadır. İşverenler, iş başvurusunda bulunan kişinin mezun olduğu okulun akademik kalite düzeyini kolaylıkla araştırabilirler ve bu onlar için bir güven oluşturmaktadır,
3. Akreditasyon, yükseköğretim kurumları arasında kredi transferi işlemlerini kolaylaştırmaktadır,
4. Akreditasyon kaliteyi güvence altına almaktadır,
5. Bazı ülkelerde yükseköğretim kurumlarına yapılacak devlet yardımı için akreditasyon ön koşul olarak gereklidir. Bu bakımdan, akreditasyon, devlet fonlarına erişim imkânı sağlar,
6. Akreditasyon, yükseköğretim kurumları arasında öğrenci ve öğretim elemanlarının değişim programlarının uygulanmasını kolaylaştırır,
7. Yükseköğretim kurumlarının saygın bir kuruluş tarafından akredite edilmesi, veli ve öğretmenlerin okula yönelik güvenini arttırır,

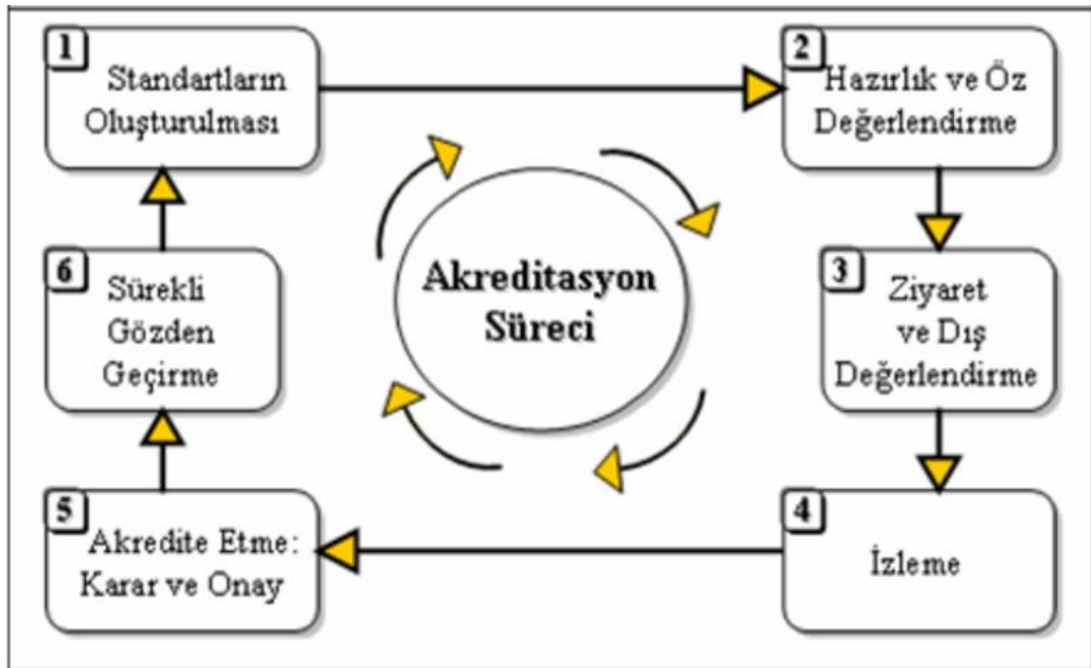
8. Akreditasyon, yükseköğretim kurumlarında çalışanlara sorunları ortaya koyma ve çözüm üretme olanağını verir ve çalışanların süreçlere katılımını teşvik eder,
9. Akreditasyon, yükseköğretim kurumlarında kurum içi iletişimi geliştirir,
10. Akreditasyon, kuruma dışarıdan detaylı, tarafsız bir değerlendirme olanağını sağlar,
11. Akreditasyon, kuruma, gelecekle ilgili planlama olanağı sağlar,
12. Akreditasyon, üst yönetime ve idarecilere önceliklerin tespitinde yol gösterir,
13. Akreditasyon, uluslararası derece ve diplomalar arasında uyum sağlar; derece ve diplomaların kalitesini ve geçerliliğini karşılaştırmayı kolaylaştırır; ulusal ve kültürel değerlerin transferini destekler; Akreditasyon, ulusal eğitim sistemiyle uluslararası sistem arasında yaşanabilecek uyum sorunlarını ortadan kaldırır,
14. Akreditasyon, yükseköğretimin uluslararasılaşmasını ve kültürler arası işbirliğini sağlar,
15. Akreditasyon, yükseköğretim kurumlarında mali yönetimin ve bütçe sürecinin iyileştirilmesine olanak sağlar,
16. Akreditasyon, kurum politikalarının belgelendirilmesini ve prosedürlerin geliştirilmesini teşvik eder,
17. Akreditasyon, kurumda tutarlı ve kapsamlı uygulamalar yapılmasına yardım eder.

2.8.4. Akreditasyon Süreci

Genel olarak yükseköğretimde akreditasyon sürecinde (Şekil 2.57.) altı temel unsur bulunmaktadır (YÖK, 2009 ve Aktan, 2007, s.5):

1. İlgili yükseköğretim kurumunun ya da uygulanan programın kalitesini değerlendirmeye imkân sağlayacak bir standartlar kümesi,
2. Yükseköğretim kurumlarına bağlı birimler (fakülteler, enstitüler vs.) tarafından hazırlanan, kendilerinin standartları karşılamak üzere nasıl çalıştıklarını açıklayan ve standartları karşılamada ne kadar başarılı oldukları ile ilgili kendi değerlendirmelerini içeren bir öz değerlendirme,
3. Öz değerlendirme raporunun ve diğer belgelerin tetkiki, tesislerin incelenmesi, derslerin gözlenmesi ve öğretim elemanları, öğrenciler, dekan ve ilgili diğer kimselerle görüşmelerin yapılması konularında eğitilmiş uzman meslektaşlardan oluşan bir ekip tarafından yapılan ziyaretler,

4. Ziyareti gerçekleştiren ekip tarafından hazırlanan, yükseköğretim kurumlarına bağlı birimlerin (fakülteler, enstitüler vs.) akreditasyonla ilgili standartları ne ölçüde karşıladığı hakkındaki ekip değerlendirmelerini ve programların akreditasyon durumu hakkındaki önerilerini içeren bir rapor,
5. Ekibin raporunda önemli bir bilgiyi dikkate almaması ya da ziyaretin ardından ortaya önemli bir bilgi çıkması halinde, ziyaret edilen yükseköğretim kurumlarına bağlı birimlerin (fakülteler, enstitüler vs.) üst yöneticileri tarafından yazılan bir cevap,
6. Yükseköğretim kurumlarına bağlı birimlerden (fakülteler, enstitüler vs.) ve ziyareti gerçekleştiren ekipten elde edilen kanıtlara dayalı olarak yetkili akreditasyon kurumunun (ajansının) verdiği karardır.

Şekil 2.57. Yükseköğretimde Akreditasyon Süreci, Kaynak:(Eaton, 2006,; Aktaran: Aktan, 2007, s.6).

Şekil.2.57’de görüldüğü gibi, yükseköğretimde akreditasyon sürecindeki altı basamak sırasıyla; standartların tespit edilmesi, hazırlık ve öz değerlendirme, akredite olacak kurumun ziyaret edilmesi ve dış değerlendirme, akredite olacak kurumun belli bir süre izlenmesi, akreditasyon kurumunun akredite olacak kurum ile ilgili nihai kararını

vermesi, akredite olan kurumun/programın belli aralıklarla standartları yerine geiripo getirmediğinin takip edilerek dış değerlendirmeye tabi tutulmasıdır.

Akreditasyon belirli aşamaları içeren bir süreçtir. Standartlar, akreditasyonun temelini oluştururlar. Bunlar, oluşturulacak sistemin gereklerini ortaya koyar ve yüksek nitelikli eğitim programlarının geliştirilmesi için neler yapılması gerektiğini belirler. Yükseköğretim programlarının akredite edilmesi için tasarlanmış bir sistemde standartlar, bir yükseköğretim programının kabul edilebilir düzeyde olduğuna karar verilebilmesi için hangi öğelerin programda bulunması gerektiğini gösterirler (YÖK, 2009). Muhtelif akreditasyon kurumlarının ortaya koyduğu standartlar arasında tam bir birlik olmamasına karşın yapılan değerlendirmeler genel olarak akredite olacak bir eğitim kurumunun bazı temel standartları sağlamasını gerektirmektedir.

Yükseköğretim sürecinin nitelikli olması, bilginin, çağdaş, sürekli yenilenen ve değişime açık olması ile mümkündür. Bu nedenle, eğitim programlarının bileşenlerinin ve hedeflere ulaşmada kullandığı yöntemlerin belli aralıklarla gözden geçirildiği bir değerlendirmenin yararları yadsınamaz. Öğrencilerin başarıları, mezun sayısı, iş bulabilen mezun sayısı, mezunların çalıştıkları iş yerleri gibi sistem çıktıları ile sistem süreci ilişkilendirilerek, sağlanacak geri bildirimler ile sistemin iyileştirilmesi sağlanabilir. Eğitimde kalite güvencesi ise üniversitelerin benimseyeceği, değerlendirme ve akreditasyon yöntemlerinin bir arada kullanılması ile mümkündür (Uludağ Üniversitesi, 2009).

Yükseköğretim kurumlarının bağımsızlaşarak kalitelerinin arttırılmasını hedefleyen yeni akreditasyon anlayışı; kalite denetimi, kalite yönetimi, kalite güvencesi ve kalite değerlendirmesi gibi konuları içermekte ve bu doğrultuda ortaya çıkan yeni Avrupa esasları, kurumun kendi kendini değerlendirmesi, ortak kural ve yöntemlere uyulması, bir uzman grubunun kurumu dışarıdan denetlemesi, sonuç raporlarının hazırlanması ve ilgililere iletilmesi özelliklerini taşımaktadır(TÜBA-TÜBİTAK-TTGV, 1996, s.17).

2.8.5.Akreditasyon Türleri

Yükseköğretimde Akreditasyon türleri şu şekilde özetlenebilir (ENQA, 2001):

Resmi ya da özel akreditasyon: Akreditasyonda program standartlarının oluşturulması, program onayı ve akreditasyona ilişkin belgeler resmî ya da özel merciler tarafından yapılabilir.

Kurumsal ya da program akreditasyonu: Program akreditasyonunda, bir programın akreditasyon için gerekli standartları karşılayacak nitelikte ya da kalitede olup olmadığının belirlenmesi söz konusudur. Burada öğrenciler, aileler, işverenler gibi farklı ilgililere programın belli kalite standartlarını yerine getirdiğinin garantisini vermek amaçlanmaktadır. Program akreditasyonunda programı değerlendirirken dikkate alınabilecek alt başlıklar şu şekilde olabilir; programın amacı ve hedefi, programın genel içeriği ve deseni, yönetsel ve fizikî alt yapısı, öğretim elemanlarının yeterlikleri, öğrenci grubunun özellikleri (ENQA, 2001). Diğer yandan kurumsal akreditasyon, kuruma bir bütün olarak yaklaşmaktadır. Kurumsal akreditasyondaki temel hedef, eğitim etkinliklerinin güvenilir bir kurum tarafından yürütüldüğünün garantisini sağlamaktır.

Başlangıç ya da izleme akreditasyonu: Eğer program akreditasyonu söz konusu ise, yeni bir programa başlama süreci (ex ante) ile varolan bir programın kalite kontrolü (ex post) süreci birbirinden farklılaşmaktadır.

2.9.Dünyada Yükseköğretimde Akreditasyon Uygulamaları

Yükseköğretimde akreditasyon, ilk olarak ABD'de ortaya çıkmış ve zamanla yaygınlaşmıştır. Günümüzde ABD'de belli alanlarda uzmanlaşmış akreditasyon kurumlarının yanında bölgesel düzeyde faaliyet gösteren akreditasyon kurumları da bulunmaktadır. Akreditasyon sistemi bugün ülkelere göre farklılık göstermektedir. Kimi ülkelerde “ulusal akreditasyon ajansı” oluşturulduğu görülmektedir. Avrupa'da ise yükseköğretim çok uzun yıllar büyük ölçüde devlet tarafından sunulan bir kamusal hizmet olarak kabul edildiğinden akreditasyona uzun süre ihtiyaç duyulmamıştır.

1980'li yıllardan başlayarak tüm sanayileşmiş ülkeler yükseköğretimde kalite güvencesini sağlamak için bir “Ulusal Kalite Güvence Ajansı” (National Quality Assessment Agency) kurmuşlardır. Bu ulusal ajansların tamamına yakın bir kısmı devlet tarafından finanse edilmekte ancak devletten bağımsız özerk kurumlar olarak çalışmaktadırlar. Bu ajanslar, Danimarka, İsviçre, Norveç, Avustralya, Japonya gibi bazı ülkelerde doğrudan devlet tarafından, Hollanda ve Portekiz’ de üniversiteler tarafından ortaklaşa olarak, Fransa ve İngiltere’de ise devlet ve üniversitelerden bağımsız ajanslar halinde kurulmuşlardır. ABD, Almanya ve Meksika gibi federal devletlerde tek bir ulusal ajans değil, eyaletlerin kendi kalite güvence ajansları

bulunmaktadır. Ulusal Kalite Güvence Ajansları, genellikle üniversite, işveren ve hükümet temsilcilerinden oluşmaktadır. Örneğin, İrlanda uygulamasında 7 üniversite, 1 işveren, 1 ticaret odaları, 1 meslek odaları ve 1 öğrenci temsilcisi ile 2 yurtdışı uzman bulunmaktadır (Türkiye'nin Yükseköğretim Stratejisi, 2007, s.22).

2.9.1.Akreditasyon Kuruluşları

Günümüzde uluslararası alanda değişik akademik disiplinlere yönelik çalışmalar yapan önemli akreditasyon kuruluşları şunlardır (YÖK, 2009):

-ABET (The Accreditation Board for Engineering and Technology- Mühendislik ve Teknoloji Akreditasyon Kurulu): ABD hükümeti tarafından mühendislik derecesi veren kurumları akredite etmeye yetkili tek kurumdur.

-FEANI – (Fédération Européenne d'Associations Nationales d'Ingénieurs): Avrupa Mühendisleri Birliği'nin oluşturduğu bir akreditasyon kuruluşudur.

-Başta İktisadi ve İdari Bilimler olmak üzere sosyal bilimler için AACSB (American Assembly of Collegiate Schools of Business), EFMD (European Foundation for Management Development), FIBAA (Foundation for International Business Administration) ve ABS (Association of Business Schools) gibi akreditasyon kurumları bulunmaktadır. Özellikle işletme alanında en güçlü kurum AACSB'dir.

-ABD ve Kanada İlahiyat Fakülteleri Birliği ATS (The Association of Theological Schools), 1936 yılından bu yana ABD'de akreditasyon kuruluşu olarak kabul edilmektedir.

-Tıp alanında ise LCME (Liaison Committee on Medical Education) ABD ve Kanada'daki Tıp Fakültesi eğitimlerini akredite etmektedir. Ayrıca NCFMEA (The National Commission for Foreign Medical Education and Accreditation) ve Eğitim Bakanlığı kanalı ile yabancı ülke Tıp Fakülteleri'nin standartlarının değerlendirilmesinde yardımcı olunmakta, ancak akreditasyon yapılmamaktadır.

-Veteriner hekimlik eğitimi veren kuruluşların akredite edilmesinde, ABD ve Kanada'da, Amerika Veteriner Hekimlik Birliği, AVMA (American Veterinary Medical Association) 1946 yılından beri hem kendi ülkelerinde hem de diğer ülkelerde akreditasyon gerçekleştirmektedir. Avrupa'da ise, AB direktifleri doğrultusunda, 1994 yılından beri veteriner eğitim kurumlarının akreditasyonunu, Avrupa Veteriner Eğitim Kurumları Birliği, EAEVE (European Association of Establishments for Veterinary Education) yapmaktadır.

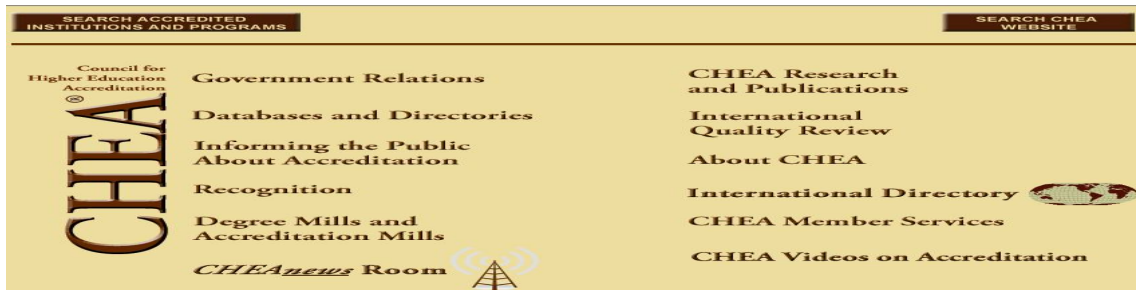
Uluslararası Akreditasyon Forumu(IAF) 1993 yılında kurulmuştur. Belgelendirme kuruluşları ve akreditasyon ile ilgili kuruluşların bir araya gelmesi ile oluşan oldukça tanınmış bir organizasyondur. Toplam 61 ülke üyedir.Türkiye’den TÜRKA foruma üye bulunmaktadır. 9 Haziran 2012 Dünya Akreditasyon Günü” ilan edilmiş ve bir dizi etkinlikler düzenlenmiştir (IAF, 2012). Dünyadaki tüm akreditasyon kuruluşları ile bunların bölgesel gruplarının tam üye olabildiği IAF, örgütünün kuruluş amacı ve belirlemiş olduğu hedefler arasında, üyeler arasındaki ve onlar tarafından akredite edilen kuruluşlar arasındaki güveni sağlamak, International Standart Organization, International Electrotechnical Commission (ISO/IEC) dökümanlarının kullanımını ve gelişimini desteklemek, üye ülkelerin arasındaki çok yönlü anlaşmaları esas alarak üyelerin programlarının çeşitliliğini sağlamak ve bölgesel olarak yapılabilecek çok yönlü anlaşmaları teşvik etmektir (ISO ve IEC, 2011).

Akreditasyon ajansları-kuruluşlarının temel görevleri şu şekilde özetlenebilir (Türkiye’nin Yükseköğretim Stratejisi, 2007, s.23): Yükseköğretimde kalite güvencesi bilincini oluşturmak, yükseköğretim kurumlarının iç veya öz değerlendirmelerini (internal assessment) incelemek ve değerlendirmek, kurumların güçlü ve zayıf yanlarını belirlemek, sorunların giderilmesi için öneriler sunmak ve gelişmeleri izlemek, kamuoyunu ve ilgili yurtdışı kurumları bilgilendirmek, saydamlığı sağlamaktır.

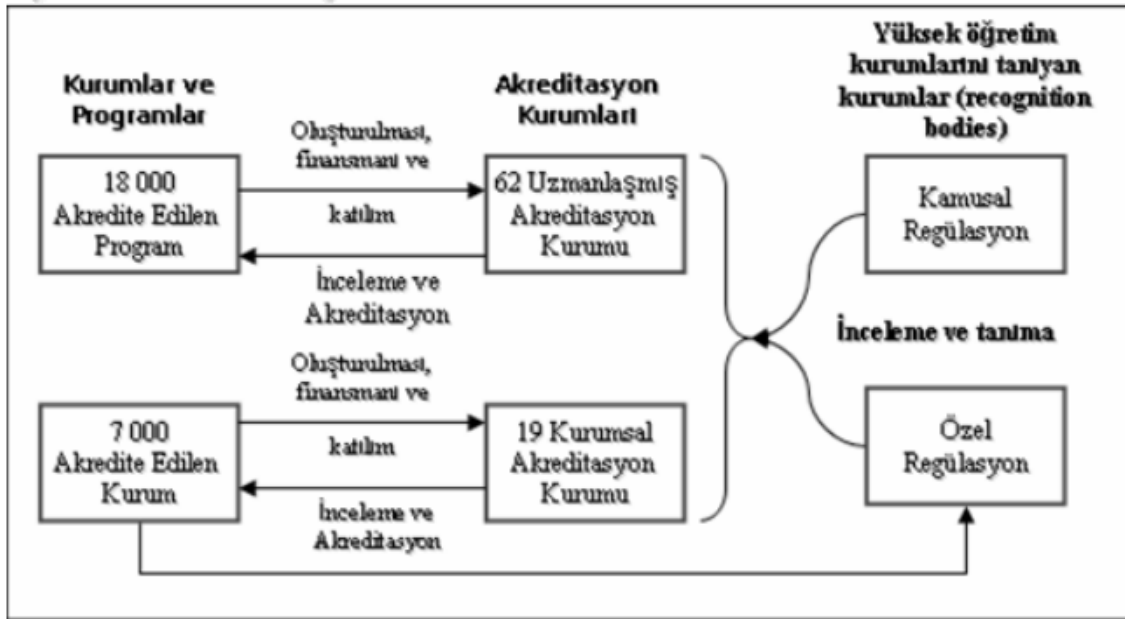
2.9.2.ABD’de Akreditasyon Uygulamaları

Akreditasyon kuruluşlarının tanınması Yükseköğretimde Akreditasyon Konseyi (CHEA) gibi başka bir özel kuruluş ya da Amerika Birleşik Devletleri Eğitim Bakanlığı (USDE) tarafından gerçekleştirilmektedir. ABD’de birçok akreditasyon kuruluşu USDE ve CHEA tarafından tanınmaktadır.

ABD’de yükseköğretim kurumlarının faaliyetlerini doğrudan denetleyen ve onaylayan merkezî bir organizasyon söz konusu değildir. ABD Eğitim Bakanlığı (USDE) ve eyalet hükümetlerinin belirli denetim faaliyetleri bulunmakla beraber, ABD’de yükseköğretim kurumları geniş bir bağımsızlık ve özerklik ile faaliyetlerini sürdürmektedirler.Bu ülkede yükseköğretim kurumlarında kalite güvence standartları özel ve kâr amacı gütmeyen akreditasyon kurumları tarafından sağlanmaktadır (Eaton, 2006; CHEA, 2009).

Şekil 2.58. Yükseköğretimde Akreditasyon Konseyi(CHEA) Web Portalı(2012).

Şekil 2.59. ABD’de Akreditasyon Sistemi, Kaynak:(Eaton, 2006, Aktaran:Aktan, 2007).

Şekil 2.59.’da görüldüğü gibi, ABD’de 62 uzmanlaşmış akreditasyon kurumu ve 19 kurumsal akreditasyon kurumu tarafından 2006 yılına kadar 18.000 program ile 7.000 kurum akredite edilmiştir.

Robinson (2004, ss.2-3)’a göre, 3 tür akreditasyon bulunmaktadır. Bunlar; Bölgesel akreditasyon, ulusal akreditasyon ve özel akreditasyon.

ABD’de genel olarak iki tür akreditasyon uygulamaları mevcuttur. Birincisi “kurumsal akreditasyon”dur. Kurumsal akreditasyon 2 veya 4 yıllık özel veya kamuya bağlı tüm yükseköğretim kurumlarını veya yükseköğretimde belirli bir amaca yönelik kurumları (kariyer geliştirme enstitüleri gibi) kapsamaktadır. Bölgesel ve ulusal akreditasyon ajansları kurumsal akreditasyonla ilgilenmektedir. ABD’de 6 adet bölgesel akreditasyon ajansı faaliyet göstermektedir. İkinci tür akreditasyon, program temelli olarak yürütülen

faaliyetlerdir. Bu akreditasyon faaliyetleri özel ve profesyonel akreditasyon kurumları tarafından yürütülmekte olup amacı belirli bir yükseköğretim programı temelinde verilen eğitimin ilgili alanda pratik hayatın gerektirdiği beklentileri karşılamaya yönelik olup olmadığını tespit etmek ve onaylamaktır. Uzmanlaşmış akreditasyon ajansları hem kurumsal, hem de program temelli kurumlar olarak faaliyet göstermektedirler. Örneğin, ABD’de İngilizce Dil Eğitim Programı Akreditasyon Komisyonu (The Commission on English Language Program Accreditation CEA) hem program, hem de kurumsal temelli uzmanlaşmış bir kurumdur.

2.9.2.1.ABD’de Akreditasyon Türleri

ABD’de üç tür akreditasyon yapısından söz etmek mümkündür (CHEA, 2009):

Bölgesel Akreditasyon Kuruluşları: Devlet, özel, kâr amacı güden ya da gütmeyen, iki ve dört yıllık yükseköğretim kurumlarını akredite etmektedirler. ABD’de altı adet bölgesel akreditasyon kuruluşu bulunmaktadır: Bölgesel akreditasyonda tüm kurumsal etkinliklerin kapsamlı bir gözden geçirilmesi söz konusu olmaktadır.

Ulusal Akreditasyon Kuruluşları: Özel ya da devlet, kâr amacı güden ve gütmeyen kurumların akreditasyonunu gerçekleştirmektedirler. Burada genellikle tek bir amaca yönelik kurumlar, uzaktan eğitim veren kolej ve üniversiteler ve dinî temelli vakıf okullarının akreditasyonu söz konusu olmaktadır.

Meslekî (Uzmanlaşmış) Akreditasyon Kuruluşları: Tek bir programın akreditasyonundan sorumlu kuruluşlardır. ABD’de akreditasyon süreci bir-iki yıldan on yıla kadar değişebilen bir süre için söz konusudur. Kurumun ön kabul alması akredite edildiği anlamına gelmemektedir.

Amerika Birleşik Devletleri’nde 2003 yılında 15.baskısı yapılan uzaktan öğrenme için e-öğrenme diplomaları kılavuzuna göre, akreditasyonu yapılmış online okul sayısı 327, akreditasyonsuz okul sayısı 864 ve tanınmamış akreditasyon ajansı sayısı ise 160’tır. Örneğin, Jones Uluslararası Üniversitesi Amerika’da tamamıyla akredite edilmiş ilk e-öğrenme üniversitesidir. Amerika’da tanınmış akreditasyon ajansları için bir çok liste bulunmaktadır. Amerika’da 2 adet başlıca akreditasyon kuruluşlarını akredite eden ajans bulunmaktadır: 1.ABD Eğitim Departmanı, Uygunluk ve Ajans Değerlendirme Departmanı, Lise sonrası Eğitim Departmanı, 2.Yükseköğretim Akreditasyon Konseyi (CHEA). ABD’de akreditasyon 6 bölgesel ve yaklaşık 80 profesyonel dernek tarafından yürütülmektedir. 6 bölgesel akreditasyon derneği üniversiteye giriş için akreditasyon

sağlamaktadır. Profesyonel dernekler ise belirli bir departman veya programda kendi uzmanlık alanı konusunda diploma akreditasyonu sağlamaktadır(Charmonman ve Chorpothong, 2004, s.238-239).

Amerika'da faaliyette bulunan 6 akreditasyon ajansı şunlardır (Charmonman ve Chorpothong, 2004, s.238-239; Terkla, 2001, s.68-73; Meyer, 2002, s.9; Seok, 2007, s.389):

- 1) Middle States Association of Colleges and Schools (Orta Eyaletler Kolejler ve Okullar Birliği) [www.css-msa.org].
- 2) New England Association of Schools and Colleges, (New England Bölgesi Kolej ve Okullar Birliği) [www.neasc.org].
- 3) North Central Association of Colleges and Schools, (Kuzey Kolej ve Okulları Merkez Birliği) [www.ncacihe.org].
- 4) Northwest Association of Schools and Colleges, (Kuzeybatı Kolej ve Okullar Birliği) [www2.boisestate.edu/nasc].
- 5) Southern Association of Colleges and Schools, (Güney Kolej ve Okullar Birliği) [www.sacs.org].
- 6) Western Association of Schools and Colleges, (Batı Kolej ve Okullar Birliği) [wasc.mills.edu].

Terkla (2001, s.68-73), ABD'de yer alan 6 bölgesel akreditasyon kuruluşunun lise sonrası kurumları 8 farklı akreditasyon komisyonu ile akredite etmeye çalıştığını belirtmektedir.

Amerika'da faaliyet gösteren profesyonel akreditasyon ajanslarından bazıları şunlardır (Charmonman ve Chorpothong, 2004, s.239):

- 1) American Society of Landscape Architects, [www.asla.org/asla].
- 2) Accrediting Council for Continuing Education and Training, [www.accet.org].
- 3) Distance Education and Training Council, [www.detc.org].
- 4) National Council for Accreditation of Teacher Education, [www.ncate.org].
- 5) American Dietetic Association, [www.eatright.com].
- 6) American Medical Association, [www.ama-assn.org].
- 7) Association of American Medical Colleges, [www.aamc.org].
- 8) American Assoc. for Marriage and Family Therapy, [www.aamft.org].
- 9) American Psychological Association, [www.apa.org/ed/accred.html].

- 10) Council on Social Work Education, [www.cswe.org].
- 11) American Speech-Language-Hearing Association, [www.asha.org].
- 12) Foundation for Interior Design Education Research, [www.fider.org].
- 13) Accrediting Council on Education, [www.ukans.edu/~acejmc].
- 14) American Library Association, [www.ala.org].

1887 yılında ABD’de kurulan Orta Eyaletler Okullar ve Üniversiteler Birliği (MSA- Middle States Association of Schools and Colleges- 2009), hükümete bağlı olmayan kâr amacı gütmeyen ve meslektaşlarca yönetilen bir örgüttür. Üç akreditasyon komisyonu vardır (Bakioğlu ve Baltacı, 2010, s.131): Yükseköğretim Komisyonu, İkinci Kademe Komisyonu, İlköğretim Komisyonu.

2.9.2.2.Orta Eyaletler Okullar ve Üniversiteler Birliği Akreditasyon Standartları

Orta Eyaletler Okullar ve Üniversiteler Birliği tarafından kullanılan standartlar iki temel kategoride değerlendirilebilir (Bakioğlu ve Baltacı, 2010, s.132):

1.Kurumsal Standartlar: Eğitim programında, hizmetlerde ve öğrencilerin öğrenmelerinde kalite için sağlam temeller sağlayan, okulun birimlerinde gerçekleştirilen en iyi uygulamalara işaret eden standartlardır. İlk altı standart (Felsefe/Misyon, Yönetim ve Liderlik, Okul İyileşme Planlaması, Finansman, Tesisler, Okul İklimi ve Örgüt Yapısı) bu gruptadır.

2.Operasyonel Standartlar; Eğitim programının, hizmetlerin ve öğrencilerin aktivitelerinin gerçekleştirilmesinde standartlara işaret eder. Son altı standart (Sağlık ve Güvenlik, Eğitim Programı, Öğrenci Öğrenmesinin Ölçümü ve Kanıtları, Öğrenci Hizmetleri, Öğrencilerin Hayatı ve Aktiviteleri, Bilgi Kaynakları ve Teknoloji) Bu grupta yer almaktadır.

Orta Eyaletler Okullar ve Üniversiteler Birliği tarafından kullanılan akreditasyon standartları ile bu standartlar kapsamında uzaktan eğitim sağlayan okullar için bazı göstergeler şunlardır (Bakioğlu ve Baltacı, 2010, ss.132-153):

Standart 1.Felsefe/Misyon

Okulun; eğitim programının genel ve özel amaçlarını aktaran, kalite beklentilerini açıklayan ve uzun vadeli planlamasının yanı sıra günlük işleyişinin ve eğitimsel karar vermesinin temelini oluşturan, yazılı olarak açık bir şekilde ifade edilen ve aktif olarak uygulanmakta olan bir felsefesi/misyonu vardır.

Standart 2. Yönetim ve Liderlik

Okul; bir eyalet, devlet veya kamu yönetimindeki yetkili bir merci tarafından ruhsatlandırılmış, belgelendirilmiş veya yetkilendirilmiştir. Yönetim ve liderlik, kaliteli bir eğitim programı güvencesi, kaynakların dağıtılması ve politikalarının oluşturulması yoluyla, okulun etkililiğini, itibarını ve dürüstlüğü güvence altına alır. Yönetim ve liderlik, öğrencilerin ve onların öğrenmelerinin yararına bilinçli bir çaba ve karşılıklı saygı ortamı oluşturmak için etik ve tutarlı davranışlar gösterir. Okul liderleri; öğretme ve öğrenme, ilgili taraflarla zamanında ve açık iletişim, günlük işleyiş ve uzun vadeli planlama için gereken vizyonu oluşturmak amacıyla verimli bir çevre sağlar.

Uzaktan eğitim sağlayan okullar için göstergeler: Okulun liderliğinde uzaktan eğitim metodolojilerinde uzmanlık sahibi personel de yer alır.

Standart 3:Okul Gelişiminin Planlanması

Okul, öğretim programı ve hizmetlerini iyileştirmek için, yazılı, stratejik veya uzun vadeli bir plan geliştirmek ve uygulamak için işbirlikçi bir süreç uygular. Planlar okulun felsefesi/misyonu ile işleyişine dair panlarla aynı doğrultuda olur ve öğrenci performansının, personelin meslekî gelişiminin ve organizasyonel gelişimin sürekli iyileşmesine odaklanır.

Standart 4: Finansman

Finansal kaynaklar, okulun felsefesinde/misyonunda tanımlanan eğitsel imakânları sağlayacak yeterliktedir. Okulun iş uygulamaları etiktir. Bu uygulamalar, okulun bütçe ve malzeme kaynaklarını sorumlu bir şekilde yönetme ve kurallarla belirlenmiş bütçeleme ve muhasebe ilkelerine uyma becerilerinde rahatlık sağlar. Okulun amaçları için toplanan kaynakların çoğu okulun işleyişine dayanır.

Standart 5. Tesisler

Okul tesisleri, temiz, güvenli ve iyi bakımlıdır. Fizikî ortam, eğitim programı/hizmetlerinin yanı sıra optimum öğrenci gelişimini ve başarısını desteklemektedir. Tesisler, okulun felsefesini/misyonunu gerçekleştirmek için yeterli ve uygundur. Sağlık ve güvenlik gereksinimleri ile ilgili olanlar da dahil olmak üzere yürürlükteki tüm yasalara uygunluk ve etkili bir işleyiş için, tesisler düzenli olarak denetlenir.

Standart 6: Okul İklimi ve Örgüt

Okulun örgütsel yapısı ve iklimi, felsefesinde/misyonunda ifade edilen öz değerlerinin gerçekleştirilmesinde kolaylaştırıcı görev yapar. Okul kültürü, öğrencilerin yaş ve gelişimlerine uygun eğitim programları ve hizmetlerin başarılı bir şekilde uygulanmasını destekler. Roller, sorumluluklar, beklentiler ve raporlama ilişkileri açıkça belirlenmiştir. İdarî, eğitim ve destek personeli, etkili bir şekilde kaliteli eğitim tecrübesi sağlamak için nitelikli, yetenekli ve sayıca yeterlidir. Felsefesinde/misyonunda belirtildiği üzere, okul, personel performansını düzenli olarak değerlendirir ve meslekî gelişim imkânları sağlar. Personel ve liderlik/yönetim arasındaki ilişki meslektaş ilişkisidir ve işbirliği sağlar.

Uzaktan eğitim veren okullar için göstergeler: Uygun nitelikte personel; öğrenci çalışmalarının puanlanması, öğrencilere telefonla danışmanlık, akademik danışmanlık, programın gözden geçirilmesi ve çalışma ilkelerinin geliştirilmesi de dahil olmak üzere uzaktan öğretim işlerinde paylaşımda bulunur.

Standart 7. Sağlık ve Güvenlik

Öğrenme ve öğretme için güvenli, düzenli ve sağlıklı bir ortam sağlanır. Okul, yerel ve ulusal düzeyde sağlık ve güvenlik gereksinimlerine uyar. Sağlık, güvenlik, önleyici/acil durum süreçleri ve kriz yönetimi politikaları açıkça yazılır, iyi belgelenir, uygulanır ve düzenli olarak güncellenir.

Standart 8: Eğitim Programı

Eğitim programı; tümü araştırma ve en iyi uygulamalara dayalı, dikkatli planlanmış ve iyi uygulanan, uygun akademik standartlar içeren bir öğretim programı, sağlam pedagoji ve ölçme değerlendirme içerir. Eğitim programı okulun misyonu ile uyumludur, bakanlıkça onaylıdır, yeterli oranda finanse edilir ve ilgili taraflarca periyodik olarak gözden geçirilir. Tüm öğrencilerin ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde geliştirilmiş, her seviyedeki öğrencileri zorlamak ve güçlendirmek için tasarlanmıştır. Eğitim materyal, uygun teknoloji ve çalışır durumda ve iyi bakımlı araç-gerecin yanı sıra etkili politika ve süreçlerde uygulanmaktadır. Yazılı öğretim programı rehberleri, güncel, fonksiyonel, erişilebilir ve kullanımdadır. Eğitim programı; kapsam ve sırasının yanı sıra program hedeflerini tanımlar, öğretme ve öğrenme konusunda sağlam yaklaşımlar sağlar.

Uzaktan eğitim veren okullar için göstergeler:

1. Öğrencilerin, öğretmenler ve diğer öğrencilerle (eş zamanlı ve eş zamanlı olmayan) etkileşimi, eğitim programının vazgeçilmez bir unsuru olarak değişik araçlarla gerçekleştirilir.
2. Öğrenciler ve (uygunsa) aileleri/velileri, eğitim programının, okul dışında herhangi bir kurum tarafından oluşturulan veya verilen tüm boyutları konusunda bilgilendirilirler.
3. Uzaktan eğitim yoluyla gerçekleştirilen programlara dair ifade edilen öğrenci performans çıktıları, bu yöntemle elde edilebilir niteliklerdir.
4. Eğitim materyali uzaktan eğitim teknikleri konusunda nitelikli yazarlar tarafından geliştirilir. Ders kitapları ve diğer yardımcı materyal uzaktan öğrenime uygundur.
5. Öğrencilerin uzaktan eğitim modelini etkili ve verimli bir şekilde kullanmaları için gerekli uygun çalışma becerileri eğitim programının ve öğretim sürecinin bir parçasının oluşturur.

Standart 9: Ölçme Öğrenme Kanıtı

Okul, farklı ve güvenilir kaynaklardan öğrenci öğrenmesi ve gelişimi ile ilgili gözlenebilir ve sayıya dönüştürülebilir kanıtları sistematik olarak toplar ve dikkatli bir şekilde analiz eder. Öğrenci öğrenmesinin kanıtı, öğretim programının etkililiğini, eğitim uygulamalarını, meslekî gelişimi ve destek hizmetlerini değerlendirmek ve iyileştirmek için kullanılır. Öğrenci öğrenmesinde ve performansında ilerleme beklenir ve doğru, açık, sistematik bir şekilde okul toplumuna bildirilir.

Uzaktan eğitim sağlayan okullar için göstergeler:

1. Okul, öğrencilerin program gereksinimlerini, uygun olmayan yardım kullanmaksızın ve kişisel olarak karşılayabildiğini güvence altına alacak yazılı politika ve süreçler uygular.
2. Öğrenmenin ölçümünün elektronik olarak gerçekleştirildiği veya bir nezaretçi personel varlığı ve onun doğrudan kontrolü olan bir yer dışında yapıldığı durumlarda, okul öğrencinin kimliğinin güvence altına alınmasını sağlayacak yazılı politikalar ve süreçler uygular.
3. Öğrenci ölçmesini değerlendirecek personel, değerlendirme yaptıkları alanda niteliklidir.

4. Ders ve kurs tamamlama oranları ile ilgili veriler, gerektikçe, eğitim ve öğretim hizmetlerinin değerlendirilmesi ve gözden geçirilmesi için kullanılır.

Standart 10: Öğrenci Hizmetleri

Okul, aileler ve toplumla işbirliği içinde, tüm öğrencilere, hayat boyu başarı imkânlarını optimize etmek için, yaşlarına ve gelişmelerine uygun hizmetler sağlayan ve onları bu hizmetlere yönlendiren yazılı politika ve süreçler uygular. Öğrenci hizmetleri sistematik ve eğitim programının ayrılmaz bir parçasıdır. Nitelikli personel tarafından sağlanır, yeterli oranda finanse edilir, periyodik olarak değerlendirilir ve felsefeye/misyona uygundur.

Uzaktan öğretim sağlayan okullar için göstergeler:

1. Kabul öncesinde, aday öğrenciler ve aileleri/velileri, uzaktan öğretim için gerekli iç motivasyon ve bağlılık ile bu eğitime katılabilmek ve fayda sağlamak için ihtiyaç duyulan teknik yeterlilik konusunda bilgilendirilirler.
2. Kabul ile ilgili müracaatlar anında ve kapsamlı olarak ele alınır.
3. Çalışmalarında güçlük çeken öğrenciler ile hızlı öğrenenler için yeterli danışmanlık hizmeti sağlanır.
4. Öğrenciler, kayıt oldukları programa başlamaları, devam etmeleri ve bitirmeleri için oaktif olarak teşvik edilirler.
5. Kurum, öğrencilerin geçmiş akademik çalışmalarını değerlendirmek ve eski çalışmaları ya da iş tecrübelerini uygun ve adil şekilde kredilendirmek için yazılı politika ve süreçler uygular.

Standart 11:Öğrenci Hayatı ve Aktiviteleri

Okul, eğitim programını desteklemek için, öğrencilerin, yaşlarına ve gelişimlerine uygun öğrenci aktivitelerine herhangi bir ayrıma tabi olmadan erişmelerini sağlar. Akademik, sosyal, eğitsel kollar gibi öğretim programı dışında veya paralelinde aktiviteler ile hizmet faaliyetleri arasında bir denge sağlanır. Öğrenci aktiviteleri, fiziksel sağlık ve iyiliğin yanı sıra entellektüel, kültürel ve sosyal gelişim sağlamak üzere seçilir. Öğrenci aktiviteleri, öğrenci liderliği ve sosyal etkileşim için imkân sağlar ve öğrencilerin ilgilerinin gelişimini destekler. Bu aktiviteler yeterince finanse edilir, paydaşlar tarafından periyodik olarak gözden geçirilir, okul idaresi ve liderliğince yönetilir ve okulun felsefesine/misyonuna uygundur.

Satandart 12: Bilgi Kaynakları ve Teknoloji

Bilgi kaynakları, materyaller ve teknoloji, okulun tüm eğitim programını gerçekleştirme çabasında yeterli ve erişilebilir yelpazede, miktarda ve niteliktedir. Bu kaynaklar tüm personeli ve öğrencileri, bilgi ve becerilerini geliştirme yönünde destekler. Öğrenciler ve personel için uygun bilgi kaynaklarına ve teknolojiye erişim sağlanır. Öğrenci ve personelin araştırma, inceleme ve bilgi okuryazarlığı becerilerini geliştirmek için uygun eğitim verilir. Bilgi teknolojisi malzemeleri işler durumda ve iyi bakımlıdır.

Uzaktan öğretim sağlayan okullar için göstergeler:

1. Teknoloji sistemi eğitim programını aktarmak için yeterli olup gerektiğinde kullanılabilir ve güvenlidir.
2. Okul; eğitim programının uygulanması için gerekli eğitim teknolojisi, donanım, yazılım ve aktarma sistemi için öğrencilere makul teknik destek sağlar.

ABD Eğitim Departmanı Mayıs 1994'te akreditasyon ajanslarına 12 maddeden oluşan ve değerlendirilmesi gereken aşağıdaki yönergeleri bildirmiştir (Charmonman ve Chorpothong, 2004, s.239-240):

- 1- Program
- 2- Fakülte
- 3- İmkânlar/tesisler, ekipmanlar ve destekler
- 4- Malî ve yönetim kapasitesi
- 5- Öğrenci işleri
- 6- Program süresi, okul harcı, akademik hedefle ilgili ücretler
- 7- Program süresi, ödemeler, alınan kredilerin ücretleri
- 8- Öğrencinin elde ettikleri, kazanımları
- 9- Öğrenci kredisi geri ödemeleri
- 10- Akreditasyonu yapanlara ulaşan öğrenci şikayetleri
- 11- Öğrencinin kurallara uyumuna yardım ve yönetmelikler
- 12- Diğer her şey (işçi alımı, kabul, çalışma, reklam, tanıtım)

2.10.Avrupa’da Kalite Güvencesi ve Bologna Süreci

Kalite kavramı, Avrupa Birliği yükseköğretim politika tartışmalarında odak noktalardan birine yerleşmiş bulunmaktadır. Yükseköğretimde uyumlu bir gelişmenin sağlanması çabaları, kalitenin artırılması yanında bu uyumun, kurulmak istenen “Vatandaşlar

Avrupa”sının önemli yapı taşlarından biri olduğu bilinci ile sürdürülmektedir (TÜBA-TÜBİTAK-TTGV, 1996, s.15).

Avrupa ülkelerinin; Avrupa Yükseköğretim Alanı (EHEA) içerisinde yükseköğretimde kalite güvence sistemleri oluşturma çabaları, Bolonya Deklarasyonu öncesinde 24 Ocak 1998 tarihinde, Avrupa Birliği Konseyi’nin almış olduğu kararla başlamıştır. Bu karar, sonraki yıllarda ENQA (European Network for Quality Assurance), sonraki adıyla European Association for Quality Assurance in Higher Education (Yükseköğretimde Avrupa Kalite Güvencesi Birliği) kuruluşu ile Lizbon ve Bolonya süreçleri ile desteklenerek geliştirilmiş, bu alanda büyük ivme kazanmıştır. Bolonya süreci kapsamında EHEA’da yürütülen bu çalışmaların en somut sonuçlarından biri, 1998 yılında ENQA’nın kuruluşu olmuştur. ENQA, Avrupa’daki bu çalışmaların en önemli aktörüdür. Üye ülkelerdeki Kalite Güvence sistemlerinden ve çalışmaların eşgüdümünden ENQA sorumludur. Bu çalışmalara, EUA(Avrupa Üniversiteler Birliği), EURASHE(Avrupa Yükseköğretim Kurumları Birliği) ve ESIB(Avrupa Ulusal Öğrenci Birlikleri) gibi kuruluşlar da destek vermektedir (Durman, 2007).

Avrupa Yükseköğretim Alanında, günümüze kadar bu alanda yapılan çalışmalar ve bu kapsamda önerilen ilke ve standartlar, 2005 yılında ENQA tarafından “Avrupa Yükseköğrenim Alanında Kalite Güvence İlke ve Standartları” raporunda yayınlanmış ve Bergen toplantısında Bologna sürecine dahil ülkelerin eğitim ile ilgili bakanları tarafından kabul edilmiştir. Bu alanda benimsenen ilke ve standartlar;

- Yükseköğretim kurumlarında iç kalite güvencesi (internal quality assurance)
- Yükseköğretim kurumlarının dış kalite güvencesi (external quality assurance)
- Kalite Güvence Ajanslarının dış kalite güvencesi uygulama ve süreçlerine

yönelik temel ilke ve standartları içermekte ve günümüzde üye ülkelerin bu alandaki çalışmalarını, belirlenen bu ilke ve standartlar çerçevesinde yürütmeleri beklenmektedir.

Günümüzde bu alandaki çalışmalar her ne kadar benimsenmiş olan bu ilke ve standartlar göz önüne alınarak yürütülmekte ise de, Avrupa Yükseköğretim Alanına(AYA) bağlı bulunan 45 ülkedeki siyasal sistemler, sosyo-kültürel ve dil farklılıkları, eğitim gelenekleri, kalite standartlarının “tek model” halinde oluşmasına engel olmaktadır. Bu nedenle, üye ülkelerin kalite güvence ajanslarının benimsedikleri kalite güvence sistemlerinde farklı yöntem ve yaklaşımların bulunduğu görülmektedir. Avrupa’da kalite güvencesi uygulamaları iki eksenle farklılaşmaktadır. Birinci

farklılaşma kullanılan yöntemler; Değerlendirme, Akreditasyon, Denetleme (Audit), Kıyaslama (Benchmarking) üzerindendir. İkinci farklılaşma ise alanlar; Konu, Program, Kurum ve İşlev temelindedir (Türkiye'nin Yükseköğretim Stratejisi, 2007, s. 23).

Bologna Süreci ilk kez 1998 yılında Fransa, İtalya, Almanya ve İngiltere Eğitim Bakanları'nın Sorbonne'da gerçekleştirdikleri toplantı sonrasında yayımlanan Sorbonne Bildirgesi ile ortaya çıkmıştır. Bu Bildirgede, ilk defa olarak Avrupa'da ortak bir yükseköğretim alanı yaratma fikri geliştirilmiştir. 1999 yılında İtalya'nın Bologna kentinde düzenlenen ve 29 Avrupa ülkesinin yükseköğretimden sorumlu bakanlarının imza attıkları Bologna Bildirgesi'yle Bologna Süreci resmen başlamıştır. Sürecin temel hedefleri bu Bildirge ile ilan edilmiştir. Bu hedefler kısaca aşağıdaki gibi sıralanabilir (YÖK, 2010, s.3):

- 1)Kolay anlaşılır ve birbiriyle karşılaştırılabilir yükseköğretim diploma ve dereceleri oluşturmak (Bu amaç doğrultusunda Diploma Eki uygulamasının geliştirilmesi).
- 2)Yükseköğretimde lisans ve yüksek lisans olmak üzere iki aşamalı derece sistemine geçmek (2003 Berlin Bildirgesi'nde yükseköğretimin mevcut iki aşamasının yanı sıra, üçüncü aşama olan doktora düzeyini de içermesinin gerekliliği üzerinde fikir birliğine varılmış, dolayısıyla bu tarihten itibaren iki aşamalı derece sistem yerine, üç aşamalı derece sistemine geçiş Bologna Süreci'nin ana hedefleri arasında yerini almıştır).
- 3)Avrupa Kredi Transfer Sistemini - AKTS (ECTS: European Credi Transfer System) uygulamak.
- 4)Öğrencilerin ve öğretim elemanlarının hareketliliğini sağlamak ve yaygınlaştırmak.
- 5)Yükseköğretimde kalite güvencesi sistemleri ağını uygulamak ve yaygınlaştırmak.
- 6)Yükseköğretimde Avrupa boyutunu geliştirmek.

Bologna Bildirgesi'ni sırasıyla Prag (2001), Berlin (2003), Bergen (2005), Londra (2007), Leuven (2009) ve Budapeşte/Viyana (2010) bildirgeleri takip etmiş ve her bir bildirge ile Bologna Süreci'nin faaliyet alanı biraz daha genişlemiş ve ayrıntılandırılmıştır. Bologna Süreci 11-12 Mart 2010 tarihinde Budapeşte/Viyana Bakanlar toplantısında Kazakistan'ın da sürece dahil olmasıyla, Avrupa Birliği ülkelerinin ötesinde 47 ülkenin üye olduğu geniş bir alana yayılmıştır. Bu ülkeler;

Almanya, Andora, Arnavutluk, Avusturya, Azerbaycan, Belçika, Bosna-Hersek, Bulgaristan, Çek Cumhuriyeti, Danimarka, Ermenistan, Estonya, Finlandiya, Fransa, Güney Kıbrıs Rum Kesimi, Gürcistan, Hırvatistan, Hollanda, İngiltere, İrlanda, İspanya, İsveç, İsviçre, İtalya, İzlanda, Karadağ, Kazakistan, Letonya, Lihtenştayn, Litvanya, Lüksemburg, Macaristan, Makedonya, Malta, Moldova, Norveç, Polonya, Portekiz, Romanya, Rusya Federasyonu, Sırbistan, Slovakya, Slovenya, Türkiye, Ukrayna, Vatikan ve Yunanistan'dır. Belçika'nın federal bir devlet yapısına sahip olmasından dolayı federal sisteme bağlı Flaman Bölgesi ile Valon Bölgesi'ni ayrı olarak değerlendiren bazı kaynaklarda üye ülke sayısı 48 olarak da belirtilmektedir (YÖK, 2010, s. 4).

Bologna Süreci kapsamında yapılan faaliyetlerin gerçekleştirilmesinde üye ülkelerin yanı sıra birçok paydaş rol almaktadır. Bunlar arasında en önemlileri baş harflerinden dolayı E4 olarak bilinen dört organizasyondur: ENQA (European Association for Quality Assurance in Higher Education - Yükseköğretimde Avrupa Kalite Güvence Birliği), ESU (European Students' Union - Avrupa Öğrenci Birliği), EUA (European University Association - Avrupa Üniversiteleri Birliği) ve EURASHE (European Association of Institutions in Higher Education - Avrupa Yükseköğretim Kurumları Birliği). Bu kurumlar dışında Avrupa Konseyi (Council of Europe), Avrupa Komisyonu (European Commission), UNESCO-CEPES (European Centre for Higher Education), OECD(Organization for Economic Co-operation and Development - Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü), EI (Education International Pan-European Structure- Uluslararası Eğitim Pan Avrupa Yapısı), BUSINESS EUROPE (The Confederation of European Business - Avrupa İş Dünyası Konfederasyonu) süreci takip eden ve katkı sağlayan diğer önemli paydaşlardır (YÖK, 2010, s.6-7).

Yükseköğretimden sorumlu Bakanlar, 1999 Bologna Bildirgesi ile belirlenen hedeflerin Avrupa düzeyinde, ulusal ve kurumsal bağlamda 2010 yılına kadar tam olarak uygulanacağı taahhüdünde bulunmuşlardır. Bu kapsamda, 1999 Bologna Bildirgesi'yle başlayan ve 2010 yılına kadar her bir ülkenin ulaşması planlanan hedefler şu şekilde özetlenebilir (YÖK, 2010, s. 9-10):

Kolay Anlaşılabilir ve Karşılaştırılabilir Bir Akademik Derece Sistemi:

a)Üçlü derece (Lisans / Yüksek Lisans / Doktora) sistemine sahip yükseköğretim sistemi,

- b)Düzeyler arasında geçişin nasıl yapılacağını tanımlanması,
- c)Yükseköğretimde Ulusal Yeterlilikler Çerçevesi oluşturulması,

Kalite Güvencesi:

- a)Avrupa ilke standartları ile uyumlu ulusal kalite güvence sisteminin kurulması,
- b) Öğrencinin yükseköğretimde karar süreçlerine katılımının sağlanması,
- c)Ulusal kalite güvence faaliyetlerine uluslararası katılımın temin edilmesi,

Diplomaların ve Öğrenim Sürelerinin Tanınması:

- a)Üye ülkelerde Diploma Eki (DE/DS: Diploma Supplement) uygulamasına geçilmesi,
- b)Avrupa Kredi Transfer ve Biriktirme Sistemi'nin (AKTS/ECTS: European Credit Transfer and Accumulation System) tüm üye ülkelerde hayata geçirilmesi,
- c)Lizbon Tanıma Sözleşmesi çerçevesinde sözleşmeye dahil ülkelerde diploma ve derecelerin tanınması için gerekli düzenlemelerin yapılması,

Hayat Boyu Öğrenme

- a)Tecrübeye ve okul dışı öğrenmelere dayalı yeterliliklerin formel öğretimdeki derecelere denkliğinin tanınmasına yönelik düzenlemelerin yapılması,
- b)Formel, informal ve non-formel yollarla elde edilen yeterliliklerin ölçülmesi ve belgelenmesi,

Ortak Dereceler

- a)Ülkeler arasında yükseköğretim alanında ortak derece ve diploma programlarının oluşturulması ve bunların karşılıklı olarak tanınması.

Avrupa yükseköğretiminde kaliteyi artırmak ve birliğe gitmek amacıyla çeşitli çalışmalar yapılmıştır. Yükseköğretimde tanınmayı sağlamak amacıyla ERIC-NARIC bilgi ağları oluşturulmuştur. Burada tanınırılığın sağlanmasında akademik hareketliliği ve meslekî hareketliliği arttıracak araçlar olmak üzere iki grup araçtan söz edilmektedir. Meslekî hareketliliğin sağlanması amacıyla meslekî niteliklerin tanınması için, EUROPASS uygulaması başlatılmış ve bununla bağlantılı olarak Ulusal Europass Merkezleri ve Ulusal Bilgi Merkezleri oluşturulmuştur. Yükseköğretimde tanınmanın ve dolayısıyla hareketliliğin sağlanması için de Diploma Eki ve ECTS uygulamaları başlatılmıştır. Diploma Eki, öğrencilere mezuniyet diplomasına ek olarak verilen ve mezun olunan programın Avrupa genelinde tanınırılığını garanti altına alan ve dahası bireyin Avrupa genelinde benzer programlardan mezun olmuş kişilerle eşit niteliklere

sahip olduğunu kanıtlayan bir belge niteliğindedir. ECTS ise hareketliliği kolaylaştırmak amacıyla ortaya konulmuş bir kredi sistemidir. ECTS ve DS uygulamaları içerisinde ECTS Etiketleri ya da DS Etiketleri uygulamaları kurumun akreditasyonu ile ilişkilidir. Bir yükseköğretim kurumunun ECTS ya da DS Etiketine sahip olması, Avrupa genelinde kalite göstergesi olarak kabul edilmekte ve bir anlamda kurumun akredite edildiği anlamına gelmektedir. Kurumun ECTS Etiketine başvurabilmesi için kurumun;

- Tüm derecelerde (Lisans-Yüksek Lisans-Doktora) derslerinin ECTS kredilerini doğru bir şekilde belirlemiş olması,
- Tüm dersleri, ders içerikleri ve ECTS kredilerini gösterir web sayfalarını kendi dillerinde ve İngilizce olarak hazırlamış olması,
- Erasmus hareketliliği için gerekli olan “Öğrenme Anlaşması”, “transkript” gibi diğer araçları doğru bir şekilde uyguluyor olması gerekir.

Bu ön koşulları yerine getiren kurumlardan ECTS Etiketleri için başvuranlar arasında da oldukça katı bir eleme yapılmaktadır. 2005–2006 ile 2007–2008 dönemi için 55 kurum ECTS Etiketleri’ne başvurmuş ancak bunlardan sadece üçü bu etiketi alabilmiştir (European Commission(EC), 2004).

ECTS Etiketine sahip toplam kurum sayısı bu üç kurumla birlikte 11 olmuştur. Kurumların DS Etiketine başvurabilmeleri için de şu ön koşulları yerine getirmiş olmaları gereklidir:

- Yükseköğretimde her iki aşamada da (lisans- lisansüstü) Diploma Eki’nin ücretsiz olarak yaygın konuşulan bir Avrupa dilinde verilmesi,
 - UNESCO/ CEPES tarafından hazırlanan Diploma Eki Modelinin kullanılması ve
 - Web sayfaları aracılığıyla DS uygulamalarının olduğunun duyurulması gereklidir.
- “Diploma Eki Etiketleri” için de başvurular içerisinde elemeler yapılmaktadır. 2004 dönemi için Avrupa Komisyonu’na başvuran 71 kurumdan 30’u DS Etiketleri alabilmiştir. 2003’de DS Etiketleri alan 28 kurum ile birlikte DS Etiketleri alan kurum sayısı da 58’e çıkmıştır (EC, 2004). Hem ECTS hem de DS Etiketleri üç yıl süre ile geçerli olmaktadır (Arslan, 2008, s.51-52).

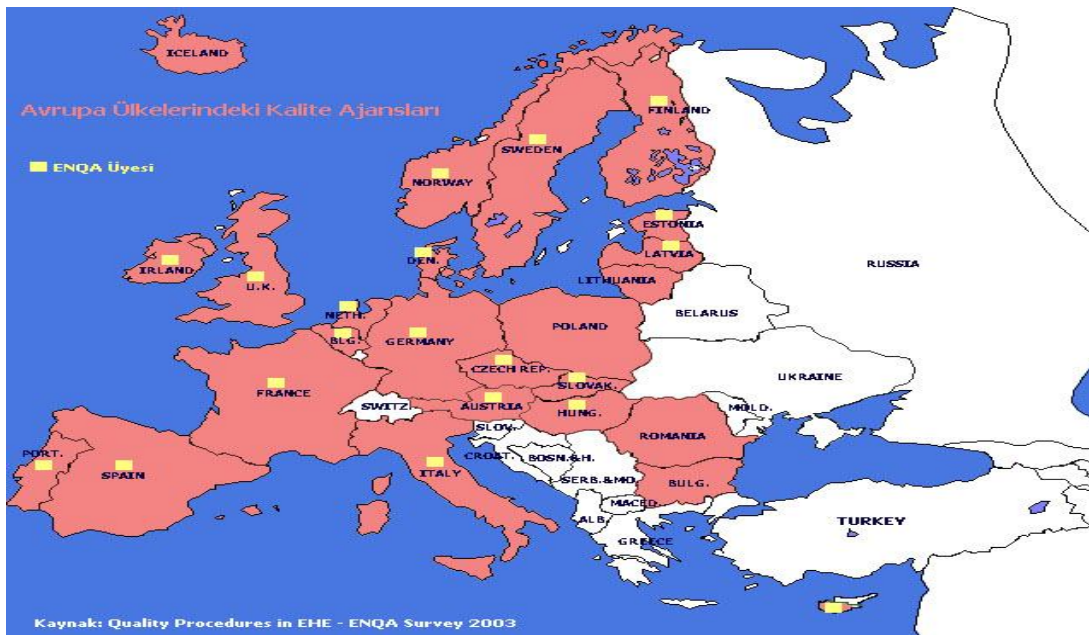
2.10.1. Avrupa Ülkelerinde Kalite Güvence Sistemleri

Şekil 2.60. Avrupa Ülkelerinde Kalite Güvence Sistemleri (Durman, 2007).

Şekil 2.60’da görüldüğü gibi, Avrupa’da 25 ülkede 34 kalite güvencesi ajansı bulunmaktadır (Durman, 2007). Avrupa’daki kalite güvencesi çalışmaları, kurumsal değerlendirme/denetleme, kurumsal akreditasyon, program değerlendirmesi/denetlemesi ve program akreditasyonu olarak yapılabilmektedir.

2.10.2. Avrupa Ülkelerindeki Kalite Güvence Ajansları

Şekil 2.61. Avrupa Ülkelerinde Kalite Güvence Ajansları (Durman, 2007).

Şekil 2.61. incelendiğinde; 25 ülkede, 34 ajans mevcut olup, 20 ajansın ENQA üyesi olduğu görülmektedir.

Yükseköğretim kurumlarına kalite güvencesi vermek (hatta kurumları bu açıdan sıralamak), bu kurumları akredite etmek veya etmemek bir ajans için oldukça iddialı ve zor bir görevdir. Meslek dayanışması, kamu kurumlarının ya da siyasetçilerin baskıları ve ulusal endişeler ajansların görevlerini tarafsız ve bağımsız olarak yerine getirmelerini daha da zorlaştırmakta ve değerlendirmelerin güvenilirliğinin sorgulanmasına neden olmaktadır. Bu nedenle Bergen’de Avrupa Yükseköğretim Alanında 2007 yılından itibaren üye 45 ülkenin ulusal ajanslarının değerlendirilmeye başlanması, 2010 yılına kadar bu “ajansların akredite edilmesi” (meta-accreditation) ve bir şemsiye altında toplanması (register of quality assurance agencies) kararı alınmıştır (EHEA, 2005; YÖK, 2007, s. 23-24).

2.11. AKREDİTASYON KONUSUNDA TÜRKİYE’DE YÜKSEKÖĞRETİMDE GELİŞMELER

Türkiye’de uzaktan eğitim uygulamalarının üç temel sorunu bulunmaktadır; Kalite ve standardizasyon yetersizliği, kurumsallaşamama ve marka olamama ile yaygınlaşamama. Bu sorunların çözümü için gerçekleştirilecek en önemli çabalardan biri yükseköğretimde akreditasyon uygulamalarıdır.

Günümüzde, yükseköğretim kurumlarında tüm düzeyler için önem taşıyan başlıca ilkeler şöyle sıralanabilir (YÖK, 2007, s. 159-161):

1. Akademik Özgürlük ve Yönetmelik Özerklik
2. Üretkenlik ve Kalite
3. Etkin Kaynak Kullanımı
4. Malî Özerklik
5. Saydamlık
6. Hesap Verebilirlik
7. Farklılaşma
8. Esneklik
9. Katılım
10. Toplumla İlişki

11. Uluslararası İlişkiler,

Bu ilkeler ile yükseköğretimde yönetim anlayışı ile yönetim organlarının yapısı, görev ve yetkilerini yeniden düşünme ve düzenleme imkânı sağlanacaktır. Ayrıca, kalite ajanslarının gelişmesi, iç ve dış değerlendirmenin oturması ve yaygınlaşması merkezdeki birçok yetkinin de üniversitelere aktarılması olanağını yaratacaktır. Böyle bir yapıda ölçütler ve standartlar önceden belli olacağı için, kurumlar kararlarını saydam ve nesnel bir çerçeve içinde alabilecektir.

Son on yılda, yükseköğretim kurumlarının ve bu kurumlarda eğitim gören öğrenci sayılarındaki hızlı artış, bu artışta özel sunum biçimlerinin payının yüksekliği ve devlet üniversitelerinin özerkliklerinin genişletilmesi gibi gelişmeler, tüm ülkelerde yükseköğretimde “Kalite Güvencesi” sorununu gündeme getirmiştir. Uluslararası öğrenci hareketliliği, sınır ötesi üniversiteler ve küreselleşen ekonomide hizmetlerin serbest dolaşımı nedeniyle, yükseköğretimde “kalite güvencesi” sadece ulusal değil, uluslararası bir boyut kazanmış, diplomaların tanınması ve akreditasyon konuları ikili veya çok taraflı ilişkilerde önemli gündem maddelerinden biri haline gelmiştir (YÖK, 2007, s. 22).

Yükseköğretim alanında yeterlilik, herhangi bir yükseköğretim derecesini başarı ile tamamlayan bir kişinin neleri bilebileceği, neleri yapabileceği ve nelere yetkin olacağını ifade eder. Ulusal Yeterlilikler Çerçevesi ise ulusal düzeyde veya bir eğitim sistemindeki yeterlilikleri ve bunların birbiriyle ilişkisini açıklayan, ulusal ve uluslararası paydaşlarca tanınan ve ilişkilendirilebilen yeterliliklerin belirli bir düzen içerisinde yapılandırıldığı bir sistemdir. Bu sistem aracılığıyla, yükseköğretimde tüm yeterlilikler ve diğer öğrenme kazanımları açıklanabilir ve tutarlı bir şekilde birbiri ile ilişkilendirilebilir. Yeterliliklerin kazanılma derecesi, her ders/modül esnasında ve sonunda uygun nesnel yöntemlerle “öğrenme kazanımları” olarak ölçülmektedir (YÖK, 2010, s. 19).

Türkiye’de yükseköğretimde ulusal yeterlilikler çerçevesi oluşturulmasına yönelik ilk çalışmalar, Yükseköğretim Kurulu tarafından 2005 yılında Bergen’de gerçekleştirilen ve Ulusal Yeterlilikler Çerçevelerinin oluşturulmasını karara bağlayan Bakanlar Toplantısı sonrasında başlatılmıştır. Yükseköğretim Kurulu tarafından 2006 yılında kurulan ilk Yükseköğretim Yeterlilikler Komisyonu (YYK)

üyeleri Yükseköğretim Kurulu ve yükseköğretim kurumları temsilcilerinden oluşturulmuş ve çalışmalarını 04.02.2008 tarihine kadar sürdürmüştür. 10.07.2008 tarihinde Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı tarafından Ulusal Yeterlilik Çerçevesi çalışmalarını daha geniş bir ölçekte sürdürmek üzere komisyon üyeleri yenilenmiş ve Komisyon çalışmalarına destek vermek üzere farklı üniversitelerden ve disiplinlerden deneyimli akademisyenlerin katılımıyla “Yükseköğretimde Yeterlilikler Çalışma Grubu” oluşturularak, yeterlilik çalışmaları yeniden başlatılmıştır. Türkiye Yükseköğretim Yeterlilikler Çerçevesi (TYYÇ) için Avrupa Hayat Boyu Öğrenme (EQF-LLL) yaklaşımı referans alınarak; lisans, yüksek lisans ve doktora düzeylerinde yükseköğretim yeterlilikleri taslak olarak belirlenmiştir. Türkiye Yükseköğretim Yeterlilikler Çerçevesi'nin Yükseköğretim Kurulu tarafından tamamen onaylanması 21.01.2010 tarihli Genel Kurul kararı ile olmuştur (YÖK, 2010, s. 22-23).

Türkiye'de kalite güvence sistemi, yükseköğretim kurumları tarafından yıllık olarak gerçekleştirilen iç değerlendirme süreci ve bu alandaki çalışmalar Yükseköğretim Kurulu tarafından hazırlanmış olan Yükseköğretim Kurumlarında Akademik Değerlendirme ve Kalite Geliştirme Yönetmeliği ve bu yönetmelik esaslarınca oluşturulan YÖDEK (Yükseköğretim Kurumlarında Akademik Değerlendirme ve Kalite Geliştirme Komisyonu) tarafından hazırlanmış olan Yükseköğretim Kurumlarında Akademik Değerlendirme ve Kalite Geliştirme Rehberi'nde gösterilen esaslara göre yürütülmektedir. “Yükseköğretim Kurumlarında Akademik Değerlendirme ve Kalite Geliştirme Yönetmeliği” Yükseköğretim Kurulu tarafından 2005 yılında eğitim, öğretim, araştırma faaliyetlerinin kalitesinin geliştirilmesi ve değerlendirilmesi amacıyla, Avrupa Kalite Güvencesi Standart ve İlkelerine de uygun olacak şekilde yayınlanmıştır. Yükseköğretimde kalite standartlarının oluşturulması ve bu alanda uluslararası uyumluluğun sağlanabilmesi amacıyla hazırlanan yönetmelik, yükseköğretim kurumlarının eğitim, öğretim ve araştırma faaliyetleri ile idarî hizmetlerinin değerlendirilmesi, kalitelerinin geliştirilmesi, bağımsız "dış değerlendirme" süreciyle kalite düzeylerinin onaylanması ve tanınması konusundaki çalışmalara ilişkin esasları düzenlemektedir (YÖK, 2010, s.35).

Türkiye’de akreditasyon çalışmaları, mühendislik fakültelerinin, mühendislik ve teknoloji için akreditasyon kuruluşu olan uluslararası nitelikteki ABET (Mühendislik ve Teknoloji için Akreditasyon Kurulu) tarafından akredite edilmeleri ile başlamıştır.

1994-2004 yılları arasında dört üniversitede (ODTÜ, Boğaziçi, Bilkent, İTÜ) toplam 33 mühendislik programı ABET eşdeğerlik belgesi almıştır. ABET’le ilişkiler sonrasında, 90’lı yılların sonunda, mühendislik programlarının ulusal akreditasyonu amacıyla Türkiye’de, Mühendislik Eğitim Programları Değerlendirme ve Akreditasyon Derneği (MÜDEK) oluşmuştur. MÜDEK temelde mühendislik eğitiminin kalitesinin nasıl iyileştirilebileceğinden yola çıkılarak ortaya çıkmıştır (Platin, 2007; Akt: Arslan, 2008, s.20-21). Mühendislik fakülteleri dekanları, mühendislik eğitimi iyileştirmek amacıyla bir araya gelmiş ve bir değerlendirme modeli önermişlerdir. Bu model geliştirilerek çok daha profesyonel bir hal almış ve bugün MÜDEK ulusal düzeyde mühendislik eğitimin akreditasyonunu yapan önemli bir kurum haline gelmiştir (Arslan, 2008, s.21).

Yükseköğretim Kurumlarında Akademik Değerlendirme ve Kalite Geliştirme Yönetmeliği, 25942 Sayılı ve 20.09.2005 tarihli Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Bu kapsamda, Üniversitelerarası Kurul'un 30.09.2005 tarihinde gerçekleştirilen 148 no’lu toplantısında Yükseköğretim Akademik Değerlendirme ve Kalite Geliştirme Komisyonu üyeleri belirlenmiş ve çalışmalarına başlamıştır (YÖDEK Rehberi, 2009). Yükseköğretim Kurumlarında Akademik Değerlendirme ve Kalite Geliştirme Yönetmeliği ile yükseköğretim kurumlarının eğitim, öğretim ve araştırma faaliyetleri ile idari hizmetlerinin değerlendirilmesi, kalitelerinin geliştirilmesi, bağımsız "dış değerlendirme" süreciyle kalite düzeylerinin onaylanması ve tanınması konusundaki çalışmalara ilişkin esasları düzenlenmiştir. Yönetmelikte Yükseköğretim Akademik Değerlendirme ve Kalite Geliştirme Komisyonunun görevleri şu şekilde belirlenmiştir (YÖDEK Yönetmeliği, 2005):

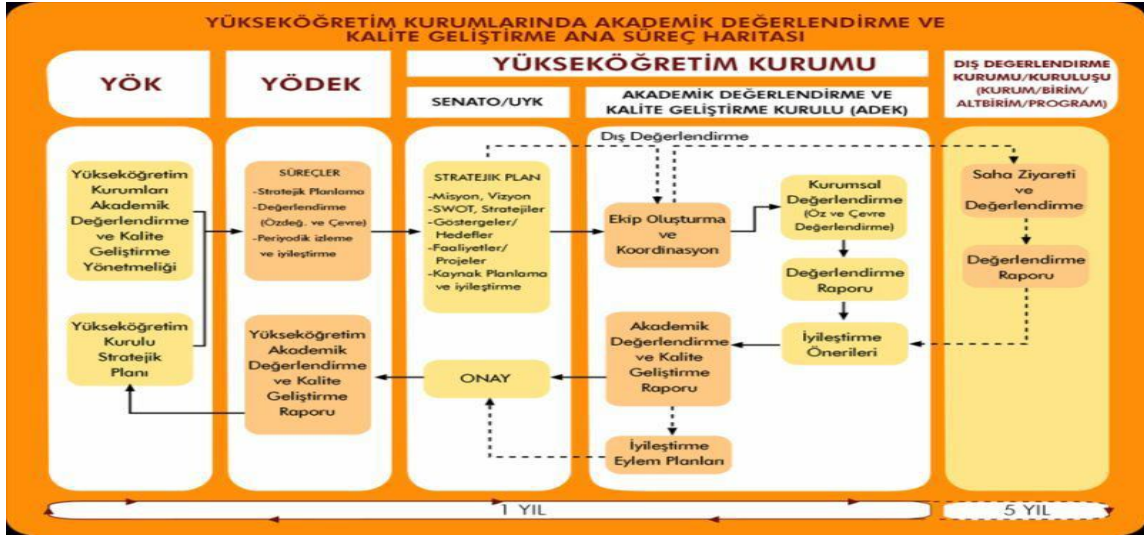
- a) Yükseköğretim Kurulunun stratejik planı ve hedefleri doğrultusunda, yükseköğretim kurumlarının akademik ve idari hizmetlerinin değerlendirilmesi, kalitelerinin geliştirilmesi, kalite düzeylerinin onaylanması ve tanınması ile ilgili stratejileri, süreçleri, usul ve esasları belirlemek, gerektiğinde güncellemek ve yükseköğretim kurumlarına bildirmek,
- b) Belirlenecek stratejiler, usul ve esaslar çerçevesinde, yükseköğretim kurumları tarafından hazırlanan yıllık değerlendirme raporlarını incelemek, incelemek ve kendi hazırladığı veya hazırlatacağı yıllık Yükseköğretim Akademik Değerlendirme ve Kalite Geliştirme Komisyonu Raporunu, yükseköğretim üst kurullarının başkanlıklarına sunmak,

- c)Yükseköğretim kurumlarının akademik değerlendirme ve kalite geliştirme kurullarından gelen kalite geliştirme çalışmaları arasından örnek uygulamaları, diğer yükseköğretim kurumları ile paylaşmak,
- d)Yükseköğretim Kurulunun stratejik planı ve hedefleri doğrultusunda, yükseköğretimde uluslararası karşılıklı tanınma ve kalite geliştirme çalışmalarına Yükseköğretim Kurulu adına katılmak ve bu çalışmaların ulusal düzeyde yürütülmesini sağlamak,
- e) Yükseköğretim Kurulunun stratejik planı ve hedefleri doğrultusunda, ulusal düzeyde yükseköğretim kurumlarında akademik değerlendirme ve kalite geliştirme çalışmalarını yürütebilecek bağımsız kurum, kuruluş veya kurullara Yükseköğretim Kurulu tarafından "Kalite Değerlendirme Tescil Belgesi"nin verilebilmesi için usul ve esasları belirlemek, bu kapsamda başvuruları incelemek ve onay için Yükseköğretim Kuruluna sunmak,
- f) Yükseköğretimde uluslararası karşılıklı tanınma çalışmaları kapsamında, uluslararası düzeyde "Kalite Değerlendirme Tescil Belgesi"ne sahip, yükseköğretim kurumlarında akademik değerlendirme ve kalite geliştirme çalışmalarını yürütebilecek bağımsız, uluslararası kurum, kuruluş veya kurulların tescil belgelerinin Yükseköğretim Kurulu tarafından tanınması için usul ve esasları belirlemek,
- g)Kalite Değerlendirme Tescil Belgesine sahip kurum, kuruluş veya kurulların, bu Yönetmelikte yer alan yetkilerini sürdürebilmeleri ve gerektiğinde bu yetkilerinin Yükseköğretim Kurulu tarafından iptali için usul ve esasları belirlemek,
- h) Yükseköğretim kurumlarının akademik değerlendirme, kalite geliştirme ve kalite düzeylerinin onaylanması ve tanınması çalışmaları ile ilgili yapılacak her türlü düzenlemede Yükseköğretim Kuruluna destek vermektir.

Yükseköğretim Kurumlarında Akademik Değerlendirme ve Kalite Geliştirme Yönetmeliği gereğince yükseköğretim kurumlarının kendi içlerinde akademik değerlendirme ve kalite geliştirme çalışmalarından sorumlu olan Akademik Değerlendirme ve Kalite Geliştirme Kurulları (ADEK) oluşturulmuştur. ADEK'ler üye sayısı ve üyeleri, ilgili yükseköğretim kurumunun senatosu tarafından belirlenen ve en az dokuz, en fazla on sekiz kişiden oluşmaktadır (YÖK, 2010, s. 36).

Türkiye Kalite Güvence Sistemi yurtdışı değerlendirmelere de açık durumdadır. Bugüne kadar dört üniversitenin toplam 42 mühendislik programı "Accreditation

Board for Engineering and Technology-USA” (ABET) tarafından farklı zamanlarda değerlendirilerek ABET eşdeğerlilik (substantial equivalence/büyük ölçüde eşdeğerlilik) belgesini almıştır (YÖK, 2010, s. 39).

Şekil 2.62. Yükseköğretim Kurumlarında Akademik Değerlendirme ve Kalite Geliştirme Ana Süreç Haritası. Kaynak: YÖDEK Rehberi (2007).

Şekil 2.62.'de görüldüğü gibi, yükseköğretim kurumlarında akademik değerlendirme ve kalite geliştirme çalışmaları, YÖK, YÖDEK, Üniversite Senatoları ve ADEK koordinatörlüğünde yürütülmektedir.

Yükseköğretim Kurumlarında Akademik Değerlendirme ve Kalite Geliştirme Yönetmeliği (2005) ile Akademik Değerlendirme ve Kalite Geliştirme Kurulu(ADEK)'nın görevleri ise şu şekilde belirlenmiştir (YÖDEK Yönetmeliği, 2005):

- İlgili yükseköğretim kurumunda, kurumun stratejik planı ve hedefleri doğrultusunda, akademik ve idarî hizmetlerin değerlendirilmesi, kalitesinin geliştirilmesi ve kalite düzeyinin onaylanması için yapılacak her türlü çalışmayı yürütmek,
- İlgili yükseköğretim kurumunda "iç değerlendirme" çalışmalarını yürütmek ve buna bağlı olarak iç değerlendirme raporunu hazırlamak veya hazırlatmak,
- İlgili yükseköğretim kurumunun "dış değerlendirme" yaptırması durumunda, gerekli hazırlıkları yapmak, dış değerlendirici kurum, kuruluş veya kurula her türlü desteği vermek,

- ç) Yükseköğretim Akademik Değerlendirme ve Kalite Geliştirme Komisyonu ile yakın ilişkide çalışmak, Komisyonun belirleyeceği usul ve esaslar doğrultusunda çalışmalarını yürütmek ve örnek uygulamaları Komisyon ile paylaşmak,
- d) Yükseköğretim Akademik Değerlendirme ve Kalite Geliştirme Komisyonu kararlarını ilgili yükseköğretim kurumunun akademik birimlerinde duyurmak, uygulamalarını takip etmek ve bu uygulamaların sonuçlarını izlemek,
- e) Yükseköğretim Akademik Değerlendirme ve Kalite Geliştirme Komisyonunun yükseköğretim üst kurullarına hazırlayacağı raporlara destek vermek.

Yükseköğretim Kurumlarında Akademik Değerlendirme ve Kalite Geliştirme Yönetmeliği ile bir yükseköğretim kurumunda yapılacak iç değerlendirmelerde; Yükseköğretim Akademik Değerlendirme ve Kalite Geliştirme Komisyonunun belirleyeceği süreç, usul ve esaslar göz önüne alınarak, ilgili yükseköğretim kurumunun aşağıdaki konuları kapsayan çalışmaları değerlendirilmektedir (YÖDEK Yönetmeliği, 2005):

- a) Yükseköğretim Kurulunun stratejik planı ve hedefleri doğrultusunda belirleyeceği misyonu, vizyonu ve stratejik hedefleri,
- b) Akademik birimlerinin ölçülebilir nitelikteki hedefleri, bu hedeflerle ilgili performans göstergelerinin belirlenmesi ve bunların periyodik olarak gözden geçirilmesi,
- c) Yükseköğretim üst kurullarının veya Yükseköğretim Akademik Değerlendirme ve Kalite Geliştirme Komisyonunun belirleyeceği yükseköğretim kurumlarını kapsayan ölçülebilir nitelikteki hedeflerin, bu hedeflerle ilgili performansın ve performans göstergelerinin periyodik olarak gözden geçirilmesi,
- d) Malî kaynaklarının eğitim, öğretim ve araştırma faaliyetleri ile idari hizmetler için etkin ve verimli kullanılması,
- e) Eğitim ve öğretim süreçleri, ders program ve yükleri, eğitim programlarının etkinliği, öğrenci katılımı ve memnuniyeti başta olmak üzere öğrencilerinin kalite ve performansları ile ilgili çalışmaları,
- f) Araştırma faaliyetleri ve etkinliği ile akademisyenlerinin kurumsal çalışmalara katılımı ve memnuniyeti başta olmak üzere ilgili süreçleri,
- g) Bilişim ve akademik altyapı (laboratuvar, kütüphane ve benzeri) hizmetleri,
- h) Akademik birimlerinin araştırma ve geliştirme faaliyetleri,

- i) İdarî personelinin kurumsal çalışmalara katılımı ve memnuniyeti ile idarî ve destek hizmetleri,
- j) Mezun yönetim ve izleme sistemi,
- k) Topluma açıklık ve toplum hizmetleri,
- l) Yaşam boyu eğitim faaliyetleri,
- m) Bir önceki iç değerlendirilmede ortaya çıkan ve iyileştirilmeye ihtiyaç duyulan alanlarla ilgili çalışmalar,

Yükseköğretim Akademik Değerlendirme ve Kalite Geliştirme Komisyonu yükseköğretim kurumlarının iç değerlendirme sürecini oluştururken bu konuları daha ayrıntılı olarak belirleyebilir.

Türkiye’de, “Yükseköğretim Kurumlarında Akademik Değerlendirme ve Kalite Geliştirme Yönetmeliği” ile başlatılan süreçle, ulusal boyutta yükseköğretim kurumlarının kalite düzeylerinin değerlendirilmesi ve geliştirilmesi konusunda önemli adımlar atılmıştır. Bu kapsamda, yükseköğretim kurumları, Yükseköğretim Akademik Değerlendirme ve Kalite Geliştirme Komisyonu’nun belirleyeceği süreçler çerçevesinde, her yıl kendi kurumlarını değerlendirmeleri sonucu hazırlayacakları “Akademik Değerlendirme ve Kalite Geliştirme Raporları” ile, kurumsal ve ulusal boyutta bir iç değerlendirme sistemi oluşturulmuştur. Ancak, her ne kadar yönetmelik, yükseköğretimde kalite güvencesi konusunun en önemli unsurlarından biri olan dış değerlendirme süreçlerine ilişkin hususları içermekte ise de, yükseköğretim kurumlarında kurumsal ve/veya birim/alt birim/program bazında dış değerlendirme yapabilecek bağımsız kurum veya kuruluşlar henüz oluşturulamamıştır. Bu nedenle, yükseköğretim sisteminin özellikleri ve Bologna Süreci’nde bu alanda öngörülen ilke ve standartlar göz önünde bulundurularak, bu tür bağımsız kurum/kuruluşların oluşumunu teşvik edecek yaklaşımlara ve yasal düzenlemelere ihtiyaç bulunmaktadır (Türkiye’nin Yükseköğretim Stratejisi Raporu, 2007, s.182).

Yükseköğretim kurumlarının kalite düzeylerinin geliştirilmesi ve hizmetlerinin güvence altına alınması çalışmaları açısından aşağıdaki önerilerin dikkate alınması önemlidir (YÖK, 2007, s. 182-183):

1. Yükseköğretim Akademik Değerlendirme ve Kalite Geliştirme Komisyonu’nun yönetmelik kapsamında öngörülen görevlerini daha etkin ve verimli bir şekilde

sürdürülebilmesi için, Komisyonun bütçe ve kadro ile desteklenerek, bu alandaki düzenlemelerden sorumlu hukukî bir yapıya kavuşması sağlanmalıdır.

2. İlgili yönetmelik ve Yükseköğretim Akademik Değerlendirme ve Kalite Geliştirme Komisyonu'nun belirleyeceği ilke ve standartlar çerçevesinde, yükseköğretim kurumlarının, kurumsal bazda dış değerlendirilmelerini gerçekleştirecek bağımsız bir kurum/kurumların sürekli ve uluslararası standartlarda benimsenen bir örgütsel yapı içerisinde oluşturulması/oluşturulmaları gerekmektedir. Bu oluşumun ulusal bir kalite ajansı olarak yapılandırılması düşünülebileceği gibi, özel kurum veya kuruluşların da bu alanda faaliyet göstermeleri teşvik edilebilir.
3. Birim/alt birim veya program bazında dış değerlendirme yapabilecek Mühendislik Değerlendirme Kurulu (MÜDEK) gibi kuruluşların oluşumu, diğer bilim/meslek alanlarında da teşvik edilmeli ve bu kurum/kuruluşların çalışmalarını, hukukî bir yapı içerisinde yürütebilmeleri sağlanmalıdır. Bu kapsamda oluşturulacak kurum/kuruluşların günümüzde giderek önem kazanan “niteliklerin (yetkinliklerin) çerçevelendirilmesi (belirlenmesi) - (qualification framework)” çalışmalarında, özellikle bilim ve meslek alanlarındaki çıktıların, dış kalite güvencesi konusunda önemli işlevleri olacağı göz önünde bulundurularak, yapılandırılmaları teşvik edilmelidir.

YÖK, Yurtdışı Yükseköğretim Diplomaları Denklik Yönetmeliği (YÖK, 2010)'ne göre; yurtdışındaki yükseköğretim programlarından mezun olanlara denklik kolaylığı getirmiştir. Yurtdışı Yükseköğretim Diplomaları Denklik Yönetmeliğinin 10. maddesine göre; Uzaktan eğitim programlarından alınan diplomalar; diplomayı veren yükseköğretim kurumunun ve eğitimin yapıldığı programın öncelikle faaliyet gösterdiği ülke yetkili makamlarınca diploma vermeye yetkili bir kurum olarak tanınması, akreditasyon ya da kalite güvencesi kuruluşları tarafından akredite edilmiş olması ve Yükseköğretim Kurulu tarafından tanınmış bir kurum olması, bir üst eğitime girişte kabul edilmesi, program kredi toplamının o ülkedeki eşdeğer örgün öğretim programı kredi toplamına uygun olması, örgün öğretimde belirlenen program kazanımları ile aynı programın uzaktan öğretiminin program kazanımlarının uyarlı olması ve uzaktan eğitim programının ölçme ve değerlendirme sisteminin denetlenebilir nitelikte olması, yurtdışında yapılan uzaktan eğitimin Türkçe olmaması, eğitimin yapıldığı programın

benzeri Türk yükseköğretim programına denk olması, eğitim düzeyi ve öğrenim alanının açıkça tespit edilmesi şartları aranarak, bu yönetmelik hükümlerine göre değerlendirildikten sonra kabul edilir veya reddedilir”, hükmü yer almaktadır. Yönetmeliğin bu maddesi ile yurt dışı uzaktan öğretim programlarına denklik verilmesinin önü açılmış olmaktadır. Önceki yönetmelikte ise, kişilerin her ne ad altında olursa olsun açık, ektern, gıyabî eğitim gibi devam zorunluluğu bulunmayan bir eğitim-öğretim sonunda aldıkları diplomalara denklik belgesi verilmez" maddesi bulunmaktaydı. Ayrıca, seviye tespit sınavında da istenen asgari başarı puanı da 60'tan 50'ye düşürülmüştür. Bir diğer yenilik ise, önceki yönetmelikte yer almayan, hukuk, tıp doktorluğu, diş hekimliği, mühendislik ve öğretmenlik mezunlarının denklik belgesine de bazı kolaylıklar getirilmiştir. Düzenleme ile YÖK'ün açıkladığı ülkelerin hukuk, tıp doktorluğu, diş hekimliği, mühendislik ve öğretmenlik gibi bölümlerinden mezun olanlara seviye tespit sınavına girmeden denklik için başvurabilme hakkı getirilmektedir. Eksik dersleri bulunan Eczacılık mezunlarına da Türkiye'deki üniversitelerden tamamlama eğitim hakkı verilmiştir.

Bologna Süreci'nin ulusal bağlamda uygulanmasında başta yükseköğretim kurumları olmak üzere birçok paydaşa çok önemli sorumluluklar düşmektedir. Ülkemizde Yükseköğretim Kurulu (YÖK) sürecin uygulanmasında ve takip edilmesinde birinci dereceden sorumlu kurumdur. Bologna Süreci kapsamında öngörülen faaliyet ve düzenlemelerin yapılması;

- a)Ülke dışında yükseköğretim sistemimizin daha iyi tanınmasını sağlar ve yükseköğretim kurumlarına ilgiyi artırır.
- b)Öğrenci ve diğer paydaşlara karşı sorumluluklarını yerine getiren (özerk) yükseköğretim kurumlarını destekler.
- c)Ulusal yeterlilikler çerçevesinin oluşturulmasını, yeterliliklerin bir bütün olarak sistem içerisinde birbirleri ile ilişkilendirilebilmelerini ve bu sayede eğitimin farklı düzeyleri arasında ilerleme ve geçişi kolaylaştırır .
- d)Değişen toplumsal ihtiyaçlara uygun olan yeni yeterliliklerin geliştirilmesine yardımcı olur.
- e)Yeterlilikler ile tanınma ve hareketlilik arasındaki ilişkiyi açıklayarak, ulusal ve uluslararası düzeyde vatandaşların ve işverenlerin bilincini yükseltir .

f) Kalite güvence sistemlerinin geliştirilmesine ve dünya ile rekabet edebilir bir yükseköğretim sisteminin oluşturulmasına katkı sağlar (YÖK, 2010, s. 14-15).

Bologna Süreci'nin yükseköğretim kurumlarına sunduğu araçlar öğretim elemanlarına şu katkıları sunmaktadır (YÖK, 2010, s.16):

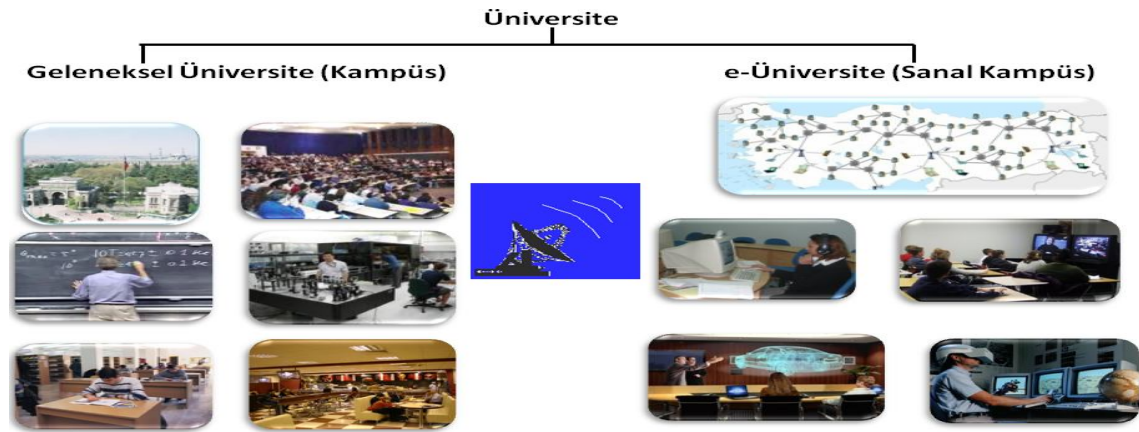
- a) Ders programı oluşturma ve güncellemeyi kolaylaştırmaktadır.
- b) Ölçme ve değerlendirme süreçlerinin öğrenme çıktılarıyla ilişkilendirilmesi sonucunda derslerin başarı ve etkinliğini geliştirmelerine yardımcı olmaktadır.
- c) Derslerin içeriğinin ulusal ve uluslararası düzeyde daha kolay anlaşılmasını ve tanınmasını sağlamaktadır.
- d) Öğrenci merkezli öğretim sisteminin bir sonucu olarak öğrenciler, sürece daha aktif katılmış olacaklarından öğretim elemanlarının karşılarında daha bilinçli ve aktif öğrenci bulmalarını sağlamaktadır.
- e) Öğrencilerin öğrenim gördükleri programın, program içerisindeki derslerin amaçlarını ve bunları başarıyla tamamladıklarında, kazanacakları yeterlilikleri bilmelerine yardımcı olmaktadır.
- f) Bologna Süreci'nin temel ayağı olan hareketlilik kapsamında öğrenci ve öğretim elemanı değişimi, yükseköğretimin öğretim sürecine önemli zenginlikler katmaktadır.
- g) Öğretim elemanlarına farklı ülke ve üniversitelerde kısa süreli çalışma fırsatı sunarak diğer ülkelerde ortak projeler ve bilimsel çalışmalar yapmalarını kolaylaştırmaktadır.

Bologna Süreci'nin nihai amacı mezunlara önemli kazanımlar sağlamaktır. Bu çerçevede;

- a) Bologna Süreci öğrenci merkezli bir yaklaşımı öngördüğünden öğrencilerin eğitim hayatlarına aktif katılımlarını sağlar.
- b) Öğrencilerin eğitim programlarını ve derslerini daha bilinçli seçmelerine yardımcı olur.
- c) Seçtikleri dersleri ve programları tamamladıklarında hangi yeterliliklere sahip olacaklarını; yani neleri bileceklerini, neleri uygulayabileceklerini ve hangi sosyal, meslekî ve iletişim yetkinliklerine sahip olabileceklerini önceden bilmelerine yardımcı olur.

- d)Ders kredileri öğrenci iş yükü temel alınarak oluşturulacağı için öğrencilerin ders dışındaki faaliyetlerini teşvik eder ve bu faaliyetlerin aldıkları dereceye aktarılmasını sağlar.
- e)Eğitim-öğretim düzeyleri arasındaki yatay ve dikey geçişleri anlaşılabilir hale getirir ve kolaylaştırır.
- f)Tüm yükseköğretim kurumlarında uygulanan kalite güvencesi sayesinde kurumlar arasındaki kalite farkı azalacağından tüm öğrencilerin kaliteli eğitim almalarını sağlayarak öğrenciler arasında fırsat eşitliğini geliştirir.
- g)Yeterlilikler ve kalite güvencesiyle oluşturulan programlardan mezun olan öğrencilerin istihdam edilebilme oranları artar.
- h)Diploma Eki ve Avrupa Kredi Transfer Sistemi gibi tanınma araçları sayesinde öğrencilerin almış oldukları eğitimin yurt dışında tanınmasına imkân sağlayarak meslekî ve akademik hareketliliğini arttırır.
- ı)Öğrenci hareketliliğini özendirir ve hareketliliğin önündeki engelleri azaltır.
- i)Sadece formel öğrenme için değil, tüm öğrenme için hayat boyu öğrenmeyi teşvik eder (YÖK, 2010, s.18).

Yükseköğretimde e-Dönüşüm

Şekil 2.63.Yükseköğretimde e-Dönüşüm (Özkul, 2010)

Şekil 2.63.'de görüldüğü gibi, günümüzde yükseköğretimde geleneksel üniversite (kampüs modeli) yapısından e-üniversiteye(sanal kampüs) doğru hızlı bir dönüşüm yaşanmaktadır. Üniversite eğitiminde teknolojinin tüm imkânları kullanılmaya çalışılmaktadır. Bireyler, istedikleri yer ve zamanda istedikleri içeriği öğrenme imkânı elde etmektedirler.Bu değişim, üniversitelerin uzaktan eğitim uygulamalarına

yönelmelerini, örgün eğitim programlarının da uzaktan eğitim ile desteklemelerini teşvik etmektedir.

Swail ve Kampits (2001, s.3-4), teknolojinin yükseköğretimde değişime neden olmasının bir çok etkeni olduğunu belirtmektedir. Bu değişiklikte, küresel ekonomiye doğru hareket ile ailelerin ve öğrencilerin lise sonrası eğitimde meydana gelen gelişmelere artan ilgisi de etkili olmuştur. Ancak, bunların bir dereceye kadar etkili olduğunu belirterek, yükseköğretimde meydana gelen değişimlerin diğer nedenlerini şöyle sıralamaktadırlar:

- a)Yükseköğretim kurumlarının çevrimiçi teknoloji pazarlarını genişletme gerekliliğinin farkına varmaları,
- b)İnternet kullanımının halka açılması, halk arasında internet kullanımının yaygınlaşması,
- c)Uzaktan eğitim, geleneksel yükseköğretim kavramının değişimini sağlamıştır.

2.12.UZAKTAN EĞİTİMDE AKREDİTASYON

2.12.1.Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Kuruluşları

Açık ve uzaktan eğitim alanında faaliyette bulunan kurumları akredite eden kuruluşlardan en önemlileri şunlardır: Distance Education and Training Council(DETC), Accreditation Council for Distance Education (ACTDE), International Accreditation Organization (IAO), Committee for Distance Education Accreditation(CDEA) ve Accrediting Council for Continuing Education Training (ACCET).Genellikle bağımsız bir şekilde örgütlenmiş bulunan bu kuruluşların özellikleri aşağıda sunulmuştur.

2.12.1.1. Distance Education and Training Council(DETC)

Dünya’da uzaktan eğitim kurumlarının akreditasyonu, kâr amacı gütmeyen ve Washington’da bulunan The Distance Education and Training Council(DETC) (Uzaktan Eğitim ve Öğretim Konseyi)” tarafından sağlanmaktadır. DETC, ulusal olarak tanınan, gönüllü faaliyet gösteren bir sivil toplum ve eğitim kuruluşudur. Konsey, yazışma alanı içinde eğitim standartları ve etik iş uygulamalarını teşvik etmek için 1926 yılında kurulmuştur. DETC ve bağımsız dokuz üyeli Akreditasyon Komisyonu 1955 yılında kurulmuş; kısa bir süre sonra "ulusal olarak tanınan bir akreditasyon kuruluşu"

olarak Eğitim Bakanlığı'nın onayını kazanmıştır. Ayrıca, Yükseköğretim Akreditasyon Konseyi (CHEA)'de Akreditasyon Komisyonu(DETC)'nu tanımaktadır. DETC, 21. yy'da uzaktan eğitim kurumlarına yönelik olarak en uygun, pratik ve güncel hizmetler sunmaktadır. DETC'in benimsemiş olduğu temel değerler şunlardır: Gönüllülük, öz-denetim, kurumsal olarak kendini geliştirme, kurumların varlığına saygı, öğrenci hizmetlerinde mükemmellik, tarafsızlık ve karar vermede şeffaflık, dinamik uzaktan eğitim topluluğuna olumlu tepki verme (DETC, 2010).

Günümüzde yaklaşık 4 milyondan fazla Amerikalı DETC'nin akredite ettiği kuruluşlara kayıt olmuştur. 1890 yılından beri 130 milyon Amerikalının uzaktan eğitim programına katıldığı tahmin edilmektedir. Günümüzde ise 110'dan fazla eğitim kurumunun çalışmaları, DETC Akreditasyon Komisyonu tarafından onaylanmıştır. DETC'in üyesi bulunan kuruluşlar, posta yada telekomünikasyon yolu ile üyelerine 500'ün üzerinde akademik, meslekî ve ilgi alanlarına yönelik kurs programları sunmaktadır. Bu programlar, genellikle yazılı materyaller, görsel/ işitsel eğitim araçları, bilgisayarlar ve eğitime katkıda bulunacak diğer yardımcı araçlardan faydalanmaktadırlar. Bir kaç haftalık kısa süreli kurs programları olduğu gibi 4 yıldan daha uzun süren kurslar da bulunmaktadır (DETC, 2010).

Şekil 2.64. DETC Web Portalı(DETC, 2012)

Şu anda, 80 tanınmış organizasyondan biri olarak DETC, 7.000 'den fazla kurum ve 24 milyondan fazla öğrenciye hizmet veren 19.000 programı akredite etmektedir. DETC, ABD'de 80 akreditasyon kuruluşundan biri olmakla beraber sadece uzaktan eğitim kurumlarının akreditasyonuna yönelik hizmet veren tek kurumdur (DETC, 2011, s.5).

Uzaktan eğitim akreditasyonu, Amerika genelinde gerçekleştirilen bütün uzaktan eğitim programları için geçerli bir çalışmadır. Bu çalışmanın sadece Amerika'da bulunan kuruluşların akreditasyonunda geçerli olması, her şeyden önce -eğitim seviyesi ya da

disiplin anlayışından da öte- uygulanan eğitim yöntemi üzerinde yoğunlaşmış olmasından kaynaklanmaktadır. Akreditasyon çalışması bir kurumda bulunan bütün program, kurs ve uzaktan eğitim çalışmalarını kapsamaktadır (lisans, yüksek lisans, meslekî, ön lisans). Bölgesel veya özel akreditasyon kuruluşlarının tersine Uzaktan Eğitim ve Öğretim Konseyi'nin Akreditasyon Komisyonu (DETC), uzaktan eğitim programları için tek bir kaynaktan ulusal yeterlilik kazandırmaktadır.

Akreditasyon, Amerika Birleşik Devletleri'nde yükseköğretimde kaliteyi sağlamak ve geliştirmek, programlara yardımcı olmak amacıyla belirli standartlar kümesi geliştiren kurumlar tarafından kullanılan bir araçtır (DETC, 2011, s.5).

Güvenilir akreditasyon kuruluşları, kendilerini dış incelemeye tabi bir süreç olan "tanıma" olarak adlandırmaktadır. Akreditasyon standartları, kuruluşların bir dizi periyodik muayenelerine dayalı olarak yürütülmektedir. Dış değerlendirme, özel sektör, Yükseköğretim Kurulu, ABD Eğitim Bakanlığı ve CHEA tarafından yürütülmektedir.

DETC, 1926 yılından bu yana uzaktan eğitim kurumları için uzaktan eğitim alanında lider bir küresel standart belirleme ajansı olmuştur. DETC aşamalı olarak son sekiz yıl içinde standartlarını yükseltmiştir. Diğer tanınmış akreditasyon kuruluşları da benzer akreditasyon programları kullanmaktadır (DETC, 2010, s.7).

Akredite olmak isteyen her gönüllü kurumun akreditasyon standartlarını ve politikalarını yerine getirmesi gerekmektedir. DETC tarafından belirlenmiş 50 akreditasyon standartları ve 49 iş standartları bulunmaktadır. Kurum tarafından 12 başlıkta özetlenen standartlar şunlardır (DETC, 2011, s.7):

- 1) Açıkça tanımlanmış ve belirli bir misyonu, hedefleri ve amaçları vardır.
- 2) Mâkul ulaşılabilir ve açıkça belirlenmiş eğitim amaçları, ses getiren güncel, eğitsel kurs ve programları vardır.
- 3) Nitelikli eğitim hizmeti sağlamaktadır.
- 4) Öğrenci hizmetlerinin sunumu yeterlidir.
- 5) Öğrenci memnuniyeti ve başarı sonuçlarını gösteren örnek değerlendirme planı vardır.
6. Tecrübeli yöneticileri, nitelikli öğretim üyeleri ve personeli vardır.
7. Adil kabul politikaları ve yeterli kayıt anlaşmaları vardır.
8. Kurslar / programların reklamı gerçeğe uygundur.
9. Malî durumu, yüksek kalitede eğitim hizmeti sunmaya uygundur.
10. Eğitim ücreti ile iade politikaları adil ve şeffaftır.

11.Kayıtların korunması, uygun tesisler ve ekipman vardır.

12.Araştırma ve kendini geliştirme çalışmaları sürekli yürütülmektedir.

İlk akreditasyon en fazla 3 yıl için verilmekte ve bundan sonra akreditasyon süreci her 5 yılda bir tekrarlanmaktadır.

Günümüzde akreditasyonun özellikleri (DETC, 2011, s.9):

- a)Bir kurumun öğrencilerine vermiş olduğu sözleri yerine getirmesi,
- b)Eğitim etkinliklerini değerlendirmek için eğitimde mükemmellik standartlarının geliştirilmesini teşvik etme,
- c)Öz değerlendirme ve planlama yoluyla sürekli iyileştirmeyi teşvik etme,
- d)Bölgesel olarak akredite edilmiş kurumlar tarafından sunulan lisans programları ile DETC tarafından akredite edilen lisans programları arasında kıyaslamayı gösterme,
- e)Eğitim topluluğu olarak öğrenciler, eyalet ve federal yetkililer, genel kamu ve diğer ilgili kurum ve/veya kuruluşların, kendi beklenen başarılarının açıkça tanımlanmış ve hedeflerine uygun olduğunu ve bunun devam etmesini sağlama, şeklinde sıralanabilir.

DETC, akreditasyon kurumu olarak şu felsefî ilkeler üzerine kurulmuştur (DETC, 2011, s.11):

- a)Akreditasyon tamamen gönüllüdür. Gönüllü olarak akreditasyon için başvurmayı tercih eden kurum, akreditasyon komisyonunun politika ve standartlarına gönüllü olarak uymayı kabul eder.
- b)Akreditasyon, sivil toplum kurumunca iyi niyetle yürütülen ve bütünlüğü olan gözden geçirme sürecidir.
- c)Akreditasyon standartlarına uygunluğu kanıtlamak Akreditasyon Komisyonuna değil, kurumun kendisine aittir. Akreditasyon komisyonunun belirlemiş olduğu standartları karşılayıp karşılayamadığını akredite olmak isteyen kurumun kanıtlaması gerekir.
- d)Kurum hakkında herhangi bir kaynaktan yapılan başvuruyu Akreditasyon Komisyonu dikkate almaktadır.
- e)Akreditasyon doğası gereği resmî ama yine de bir paylaşma sürecidir.

DETC Akreditasyon Komisyonu, ABD Millî Eğitim ve Yükseköğretim Eğitim Akreditasyon Konseyi (CHEA)tarafından kabul edilmektedir (DETC, 2011, s.6).

Yüzyılı aşkın bir süredir DETC uzaktan eğitim kurumlarının akreditasyonunda lider özelliğe sahiptir. DETC tarafından yapılan Akreditasyon şu faydaları sağlamaktadır (DETC, 2011, s.12-13):

- a) Kamu görevlileri, işverenler, eğitimciler, kurumun kalite danışmanları ve halk için güvenilir bir gösterge sağlar.
- b) Kurumun önemli bir kaynak tarafından akredite edilmiş olması, diğer kurumlarla karşılaştırıldığında eğitim programı, politika ve prosedürlerine güvenin bir ifadesidir.
- c) Akreditasyon, periyodik kendi kendine çalışma ile dışarıdan bir ajansın değerlendirmesi yoluyla hizmetleri, programları ve personeli geliştirmek için dış kaynaklı bir teşviktir.
- d) Kurumun bağlılık aracılığıyla belirlenmiş kriterleri, politikaları ve standartları, eğitimin kalitesi ve standartları için bir güvence sağlar.
- e) Kurumun, kendi mevzuat ve yönetmelikleri çerçevesinde çeşitli devletler tarafından özel statü uzantısı ile tanınmasının yanı sıra federal, eyalet ve yerel kuruluşlar tarafından akredite edilmiş kurumların, öğrencileri de tanınmasını sağlamaktadır.
- f) Kurumun ve derslerinin, DETC Web Sitesinde yer alan DETC tarafından akredite edilmiş kurumlar içinde listelenmesine olanak sağlar.
- g) ABD askeri hizmetlerinin çoğu için Geleneksel olmayan Eğitime Destek Savunma Aktivitesi (DANTES) tarafından yönetilen gönüllü eğitim öğrenim destek programına katılma hakkı kazandırır.
- h) Federal yasa, bazı federal programlar için uygunluk sağlamaktadır. Örneğin; sadece akredite olmuş, uzaktan eğitim kurumları yukarıda bahsedilen askeri hizmet destek programına katılmak için uygundur. DETC derecesi veren kurumlar federal öğrenci yardım programlarına katılmış olan Amerika Eğitim bölümüne başvurmak için uygun görülmektedir.
- ı) Amerikan Eğitim Konseyi tarafından her yıl yayınlanan İkinci kademe (Postsecondary) Eğitiminin akredite edilmiş bir kurum listesinde yer almasına olanak sağlar.
- i) Amerikan Eğitim Bakanlığının internet sitesinde ve Yükseköğretim Akreditasyon Konseyinin(CHEA) kurum veri tabanında listelenen bir kurum olmasına olanak sağlar.
- j) İstenilen “edu” uzantılı elektronik postasını ve internet adresini edinmek için bir kuruma yetki verir.
- k) Uzaktan Eğitim ve Öğretim Konseyi akreditasyon için DETC referans ve mühürünün Akreditasyon Komisyonu tarafından kullanımına izin verir.

- l)Belirli bir devlet, sanayi, kurumsal, ya da sendika destekli öğrenim yardımı kapsamında eğitim bursu alabilmek için akredite edilmiş bir kurumunu nitelendirmek için öğrencilere olanak sağlar,
- m)Eğitim Koleji Kredi Tavsiye Servisi (KREDİ) Amerikan Konseyi tarafından yürütülen akademik kredi değerlendirme prosedürüne katılımı için uygunluk getirmektedir.
- n)Gazete, elektronik haber bültenleri, dergiler, radyo ve televizyon istasyonları ve diğer reklam iletişim araçları tarafından tanıtımının onaylanmasını kolaylaştırır.
- o)Kabul kredileri ve diğer akademik kurumların seviyelerinin ve kredilerinin onayını kolaylaştırır ancak garantilemez; ve
- p)Diğer kurumları gezerek, akreditasyon inceleme komitelerinde çalışan personeli için benzersiz bir profesyonel gelişim fırsatı sağlar.

2.12.1.2.DETC Akreditasyon Süreci Basamakları

DETC Akreditasyon süreci basamakları (2011, s.19-24):

1.DETC Akreditasyon el kitabının elde edilerek DETC kurs içeriğinin tamamının incelenmesi, uygulanması ve öz değerlendirme raporunun yazılmaya başlanması.

- a.Kurum DETC Akreditasyon el kitabını alır ve dikkatli bir şekilde değerlendirir.
- b.Tamamlama kursu ve kayıt
- c.İnceleme başvuru
- d.Özdeğerlendirme raporunun yazılmaya başlanması

2.Başvuru ve diğer gerekli bilgilerin sunulması

- a.Kuruma başvuru ücreti ile başvurunun yapılması,
- b.Kurumların öğrenci isimlerini, kataloglar ve lisans kopyalarını göndermesi,
- c.DETC ile ilgili mesajlar, akreditasyon için başvuranların isimleri kendi web sitesi ve yayınlarında yer alır.

3.Hazırlık Değerlendirilmesinin Yaptırılması(sadece ilk başvuru yapanlar için)

4.Kurs malzemeleri, DETC tarifeleri, kurumun yerinde ziyareti ve öğrenci anketlerinin gönderilmesi,

- a)Kurs malzemelerinin kurumun incelemesi için sunulması,
- b.Kurumun yerinde ziyaret tarihinin belirlenmesi,
- c.Öğrencilere anket uygulanması,

5.Özdeğerlendirme raporunun sunulması, konu alanı uzmanı raporlarının alınması, yorumlanması ve cevaplanması,

- a.Kurumun özdeğerlendirme raporunun sunulması,
- b.İnceleme Komitesinin seçilmesi,
- c.Resmî Gözlemcilerin davet edilmesi,
- d.Kurumun konu alanı uzmanı raporları ve öğrenci anketlerini DETC'e göndermesi,
- e.Konu alanı uzmanlarının bulgularının kurum merkezine sunulması,
- f.Özdeğerlendirme raporları, konu alanı uzmanı raporları ve öğrenci araştırma sonuçlarının alınması, gözden geçirilmesi ve incelenmesi,
- g)Şikayetin özetlenip hazırlanması.

6.Kurumun yerinde ziyaret edilmesi ve inceleme raporlarının yazılması

- a)Kurumun yerinde ziyaret edilmesi,
- b)Özdeğerlendirme raporu bilgilerinin değerlendiriciler tarafından test edilmesi ve doğrulanması,
- c)Ziyaretin sonunda başkanın raporu hakkında kurum başkanı bilgilendirilir,
- d)Değerlendiricilerin raporlarını yazmaları ve başkana göndermeleri,
- e)Gözlemcilerin ve CEO'nun yorumlarının istenmesi,
- f)Komisyon kurum anketlerinin değerlendirilmesi.

7.Başkanın raporu yazması, sunması ve kurumun yanıtlaması

- a)Başkanın raporu yazması ve DETC'e göndermesi,
- b)DETC başkanın raporunu yorum için kuruma göndermesi.

8.Komisyon Yorumları, Harekete Geçilmesi ve Kararın Açıklanması

- a)Komisyon anketlerinin değerlendirilmesi, başkanın raporu ve kurumun başkanın raporuna yanıt vermesi,
- b)Komisyon kararı alır ve kurumu bilgilendirir,
- c)Komisyon kararının açıklanması.

2.12.1.3.DETC Akreditasyon Yükümlülükleri

Akreditasyon Yükümlülükleri (DETC, 2011, s.27-28): Akreditasyon, akredite olmak isteyen kurum için bir takım yükümlülükler getirmektedir. Bu yükümlükler şunlardır;

- a) Yıllık çalışma raporu hazırlamak,
- b) Yıllık aidat ve akreditasyon ücretlerinin ödenmesi,

- c) “Öğretme”yi taahhüt etmek,
- d) Yeni ve revize edilmiş kurslar düzenlemek,
- e) Herhangi bir yanlış veya yanıltıcı bilginin düzeltilmesi,
- f) Komisyona güncel bir yol tavsiye etmek,
- g) Maddî değişiklikler için komisyona tavsiyede bulunmak,
- h) Değerlendirmelere katılmak,
- i) Akreditasyonu yenilemek.

Komite üyelerinin fonksiyonlarının değerlendirilmesi şu aşamalarda gerçekleştirilmektedir (DETC, 2011, s.30):

Başkan

- Ziyareti koordine etmek,
- Görevlilerin ziyareti sırasında değerlendirmelerini tam yapmalarını sağlar,
- Raporların sunulması için tarih ayarlanması (yaklaşık 2 hafta),
- Başkanın raporu hazırlaması ve Akreditasyon Yönetimine sunması.

Eğitim Standartları Değerlendiricisi

- Standartlar ve değerlendirme formları kullanılarak kurumu değerlendirir,
- Akreditasyon Yönetimi ve Başkan için rapor sunar,

Özel Alanlarda Doğrular

- Eğitimin misyonu, hedefleri, program ve materyaller,
 - Eğitim hizmetleri,
 - Öğrenci hizmetleri,
 - Öğrenci başarı ve memnuniyeti,
 - Yönetim kurulu üyeleri, yöneticiler, öğretim üyeleri ve personel nitelikleri,
 - Araştırma, kendini geliştirme ve planlama,
- Herhangi bir görüşme olmadan bulguların yorumlanıp değerlendirilmesi.

Olanaklar, özel ilgiler

- Öğrenci anketlerinin değerlendirilmesi,
- Şikayetlerin değerlendirilmesi,
- Ders/program tamamlamaları, değerlendirmeleri,
- Değerlendirme planı, sonuç değerlendirmeleri.

Lisans(diploma) Programı Değerlendiricisi

- Değerlendirme formları ve standartları kullanarak okulu değerlendirir,

- Akreditasyon yöneticisi ve başkana raporu sunar,
- Olanaklar, özel ilgiler,
- Müfredat ve dersler, diplomanın hedeflerinin değerlendirilmesi,
- Fakülte nitelikleri görüşmeler ve değerlendirmeler,
- Öğrenci/öğretmen oranları değerlendirmeleri,

Herhangi bir görüşme olmadan bulguların yorumlanıp değerlendirilmesi.

İş Standartları Değerlendiricisi

Standartlar ve değerlendirme formları kullanarak kurumu değerlendirir,
Akreditasyon yöneticisi ve başkana raporu sunar,

Özel alanlarda doğrular

- Kabul uygulamaları ve kayıt anlaşmaları,
- Reklam ve promosyon literatürü,
- Personel işe alım kontrolü,
- Finansal(malî) sorumluluk,
- DETC Standartları ile uyumlu federal öğrenci yardımları,
- Ücret politikaları, toplama yöntemleri ve iadeler,
- Demirbaş, araç-gereç ve kayıt koruma(tutma),
- Araştırma, kendini geliştirme ve planlama,

Olanaklar, özel ilgiler

- Finansal tabloları değerlendirmeleri,
- Kayıt anlaşmaları değerlendirmeleri,
- İade politikaları değerlendirmeleri,
- Katalog/kataloglar değerlendirmeleri.

Konu Uzmanları ziyareti

- Kursların yerinde değerlendirilmesi,
- Standartlar ve değerlendirme formları kullanarak kurumu değerlendirir,
- Akreditasyon yöneticisi ve başkana raporu sunar,
- Fakülte ve öğretim üyeleriyle görüşmeler.

Akreditasyon Komitesi (AC) Gözlemci

- Akreditasyon Komitesinin Akreditasyon uygulamalarını takip edip garanti altına alması.

Üye Personel

-Program ve lojistikleri koordine etmek.

Devlet Ajansı Gözlemci

- Komitenin tam bir üyesi olarak katılmaktadır,
- Devlet çalışmalar ile ilgili bilgileri sağlar,
- Kurumun değerlendirme ve süreçlerini gözlemler,
- Komisyon çalışmalarını yorumlar(isteğe bağlı)..

Hazırlık Değerlendiricisi

-Öz değerlendirme raporunu yorumlar ve kurumun ziyaret için hazır olup olmadığını kurum bünyesinde belirler.

Akreditasyon Süreci İçin Zaman Çizelgesi (DETC, 2011, s.35) Tablo 2.25.'de gösterilmiştir. Tablo 2.25. incelendiğinde, DETC akreditasyon sürecinin 8 adımda gerçekleştirilmekte olduğu görülmektedir.

2.12.1.4.DETC Akreditasyon Süreci Zaman Çizelgesi

Tablo 2.25. DETC Akreditasyon Süreci Zaman Çizelgesi

Adımlar	Faaliyet	Zaman Süresi
BİR	DETC El kitabının İncelenmesi ve Başvuru DETC Kursunun tamamlanması ve Aday Kişinin kayıt olması, Akreditasyon için Hazırlık Öz değerlendirme Raporunun Yazılmaya Başlanması	6 ile 9 ay
İKİ	Başvuru ve gerekli belgelerin sunulması (Malî tablolarda dahil olmak üzere)	
ÜÇ	Öz değerlendirme raporunun sunulması Hazırlık Değerlendirmesi Geçirme ve raporun alınması	Başvurunun 60 gün içinde sunulması Öz değerlendirme raporu taslağı alındıktan sonra 60 gün
DÖRT	Eğer hazır ise ders materyallerinin sunulması Yerinde Ziyaret Programı Yenilenmiş Öz değerlendirme raporunun gönderilmesi	Hazırlık Değerlendirmesi raporu alındıktan hemen sonra Ziyaret etmeden 4-6 hafta önce
BEŞ	Konu Alanı Uzmanları Raporlarının Alınması Konu Alanı Uzmanlarından elde edilen bulgulardan herhangi biri karşılanmazsa yanıtlama	Yerinde Ziyaretten 4-5 hafta önce Kabul edildikten 2 hafta sonra
ALTI	Yerinde Ziyaret	Öz değerlendirme raporu alındıktan 4-6 hafta sonra
YEDİ	Başkanın raporu alması Başkanın raporu yanıtlaması	Ziyaretten 4 hafta sonra Raporu aldıktan 2 hafta sonra
SEKİZ	Komisyon akredite olup olmadığına karar verir	Her yıl Ocak/Haziran aylarında

Kaynak: DETC, (2011, s.35)'den elde edilen bilgilerle oluşturuldu.

Haziran ayında Akreditasyon komitesi toplantısı göz önüne alınarak bahar ziyareti 1 Nisan'dan önce yapılmalıdır. Ocak ayında Akreditasyon komitesi toplantısı göz önüne alınarak güz ziyareti 1 Kasım'dan önce yapılmalıdır.

DETC Yeniden Akreditasyon Süreci için Zaman Çizelgesi (DETC, 2011, s.36) Tablo 2.26'da gösterilmiştir. Tablo 2.26 incelendiğinde, DETC yeniden akreditasyon sürecinin 8 adımda gerçekleştirilmekte olduğu görülmektedir.

2.12.1.5.DETC Yeniden Akreditasyon Süreci İçin Zaman Çizelgesi

Haziran ayında Akreditasyon komitesi toplantısı göz önüne alınarak bahar ziyareti 1 Nisan'dan önce yapılmalıdır. Ocak ayında Akreditasyon komitesi toplantısı göz önüne alınarak güz ziyareti 1 Kasım'dan önce yapılmalıdır.

Tablo 2.26. Akreditasyon Süreci İçin Zaman Çizelgesi(Yeniden Akreditasyon)

Adımlar	Faaliyet	Zaman Süresi
BİR	DETC El kitabının İncelenmesi ve Başvuru Aday Kişinin kayıt olması, DETC Kursunun tamamlanması ve Akreditasyon için Hazırlık	6 ile 9 ay
	Öz değerlendirme Raporunun Yazılmaya Başlanması	
İKİ	Başvuru ve gerekli belgelerin sunulması	Bahar ziyareti için bir önceki yılın 1 Kasım veya Güz ziyareti için önceki yılın 1 Mart tarihi
ÜÇ	Sadece ilk başvurular için	
DÖRT	Yerinde Ziyaret Programı Yenilenmiş Öz değerlendirme raporunun gönderilmesi	Ziyaret etmeden 4-6 hafta önce
BEŞ	Konu Alanı Uzmanları Raporlarının Alınması	Yerinde Ziyaretten 4-5 hafta önce
	Konu Alanı Uzmanlarından elde edilen bulgulardan herhangi biri karşılanmazsa yanıtlama	Kabul edildikten 2 hafta sonra
ALTI	Yerinde Ziyaret	Öz değerlendirme raporu alındıktan 4-6 hafta sonra
YEDİ	Başkanın raporu alması Başkanın raporu yanıtlaması	Ziyaretten 4 hafta sonra Raporu aldıktan 2 hafta sonra
SEKİZ	Komisyon akredite olup olmadığına karar verir	Her yıl Ocak/Haziran aylarında

Kaynak: DETC, (2011, s.36)'dan elde edilen bilgilerle oluşturuldu.

2.12.1.6.DETC Akreditasyon Standartları

DETC tarafından belirlenen Akreditasyon Standartları şunlardır (DETC, 2011, s.1-9):

I. Kurum misyonu, hedefler ve amaçlar

A.Misyon, hedefler ve amaçların tanımlanması,

B.Misyonun açıklanması, incelenmesi ve yayınlanması,

C.Misyon, amaçlar ve hedeflerin uygulanması.

II. Eğitsel program hedefleri, müfredat ve materyaller

A.Program hedeflerinin tanımlanması,

B.Uygun program hedefleri,

C.Kapsamlı müfredat,

D.Güncel program,

E.Kapsamlı ve güncel öğretim materyalleri,

F.Sınavlar ve değerlendirmeler,

G.Yazarlık (Müfredat içeriğinin geliştirilmesi ve eğitim materyallerinin hazırlanmasında, uzaktan çalışma tekniklerinde yetkili nitelikli personel olmalıdır),

H.Eğitsel materyallerin organizasyonu,

I.Müfredat teslimi/kabulü,

J.Çalışma talimatları (Öğrencilerin öğretim materyallerini nasıl kullanmaları, nasıl çalışmaları gerektiği, etkili ve verimli bir şekilde öğrenmeleri için talimatlar ve öneriler),

K.Eğitsel medya ve öğrenme kaynakları,

L.Öğrenci bütünlüğü ve kimliği (Öğrenci bütünlüğü, akademik dürüstlük ve öğrenci kimlik doğrulama işlemi).

III. Eğitim Hizmetleri

A.Öğrenci soruları ve gönderimler(İlgili öğrenci soruları alınır ve cevaplanmak üzere derhal gönderilir),

B.Bireysel Farklılıklar,

C.Yeterli olmayan öğrencilerin ilerlemesini sağlama (Yeterli düzeyde olmayan öğrenciler, tatmin edici bir ilerleme sağlamak için teşvik edilir),

D.Öğrencilerin teşvik edilmesi,

E.Öğrenci derslerinin değerlendirilmesi,

F.Uygun teknoloji,

G. Yerleşik/oturmuş eğitim,

IV. Öğrenci Hizmetleri

A.Değerlendirme hizmetleri(Öğrenci değerlendirme hizmetleri, adil ve tutarlı, doğru, hızlı geri dönüşü içeren bir markalama sistemi tarafından yönlendirilen ve yayınlanan derecelendirme politikaları ile gerekli akademik danışmanlığın yanı sıra, kalifiye bir eğitmen/fakülte veya personel tarafından incelenerek derecelendirilmektedir).

B.Öğrenci kayıtları(Kayıtların doğru, kolay, yeterli ve erişilebilir olması).

C.Danışmanlık, İstihdam ve Mezunlar için Hizmetler(İsteyen öğrencilere yetkili danışmanlık hizmeti sunulmaktadır. Mezunlar için doğru ve uygun bir şekilde diğer hizmetler ve istihdam yardımı sunulmaktadır).

V.Öğrenci Başarısı ve Memnuniyeti

A.Öğrenci öğrenme çıktılarının başarısı ve faydaları,

B.Öğrenci Memnuniyeti,

C.Program sayesinde ilerleme.

VI.Kurumun Yeterlilikleri, Sahipleri, Yönetim Kurulu Üyeleri, Yöneticiler, Eğitmenler/Fakülte ve Personel

A.Kurum, sahipleri, yönetim kurulu üyeleri ve yöneticiler (kendi meslekî faaliyetlerinde, kurumun iş ve işlemleri ile ilişkilerde etik davranış göstermektedirler. Yönetim kurulu üyeleri, eğitim yönetimi, finans, öğretme / öğrenme ve uzaktan çalışma alanında bir veya birden fazla açıdan bilgili ve deneyimlidir).

B.Eğitsel Yönetici(Eğitim müdürü nitelikli bir kişidir. Genel eğitim programları, reklam, politika yapma, idarî sorumluluklar, satış ve para toplama konusunda yeterlidir).

C.Bölüm Başkanları(Büyük kurumlarda, eğitim, yayın ve araştırma konularının sorumluluğu, nitelikli bölüm başkanlarına veya kendi ilgi alanlarına bırakılır).

D.Eğitmenler/öğretim üyeleri(Kurumun öğretim performansını değerlendirmek için açık, tutarlı prosedürler vardır. Kurum politikası ve öğrenci ihtiyaçlarına uygun olarak öğretim teknolojisi alanında sürekli eğitilmiş, her öğrenciye hizmet verecek yeterli ve nitelikli eğitmenler vardır).

E.Profesyonel Büyüme (Kurum, akademik ve idari personelin yükseltilmesi yoluyla gelişme göstermektedir. Öğretim üyesi ve personel, meslek kuruluşlarına üye olabilmek için, ilgili araştırma, inceleme ve uygulama, kendi alanlarında sürekli eğitim

görme veya eğitimi takip etme ve uzaktan çalışma, online ya da başka biçimlerde geliştirme ve kullanma becerilerini geliştirmek için teşvik edilmektedir).

VII. Kabul Uygulamaları ve Kayıt Anlaşmaları (Kurumun kabul uygulamaları ve kayıt anlaşmaları DETC İş Standartları ile uyumludur)

A. Kabul Uygulamaları

B. Kayıt Anlaşmaları (Sözleşmeler)(programın kapsamı ve yapısı, malî yükümlülükler, kurumun ve öğrencinin yükümlülük ve sorumlulukları yazılı bir kayıt anlaşması ile belirtilir).

VIII. Reklam, Promosyon Uygulaması ve Personel İşe Alımı,

Kurum kendi programlarının satışı ve reklamını yapma ve dürüst personeli işe almada yeterli kontrole sahiptir.

A.Reklam ve Promosyon: Kurumun tüm reklam, tanıtım ve işe alım faaliyetleri tamamen DETC iş standartları ve akreditasyon standartlarına uygundur.

B.Öğrenci, Personel işe Alımı Kontrolü: Kurumun politikaları ve uygulamaları işe alma, eğitim, izleme, yönetme ve değerlendirilmesi, tüm satış veya işe personel alımı, tamamen DETC İş Standartları ve akreditasyon standartlarına uygundur.

IX. Finansal Sorumluluk

Kurum malî konulardaki kontrolü ve sorumluluğu belgelemektedir. Kurum, öğrencilerin yararlanması için, bir yandan faaliyete devam etmesi ve bir yandan da finansal bilgileri doğru ve zamanında üretme yeteneğine sahip olduğunu da ortaya koyabilir.

A. Finansal Uygulamalar (Kurum, öğrenciler için kaliteli eğitimi ve hizmeti sağlamak için malî yükümlülüklerini karşılayacak malî açıdan sorumlu olduğunu, en son iki malî yılı kapsayan tam karşılaştırmalı finansal tablolar ile gösterir).

B. Finansal Yönetim: Kurumun zamanında ve doğru malî raporlar hazırlaması için en az nitelikli bir personel olması gerekir. İç denetim yollarını sağlamak için düzgün bir şekilde yönetilen malî kontroller izlenmekte ve korunmaktadır.

C.Finansal sürdürülebilirlik

D. İşlemlerin Belgelendirilmesi: Akredite olmak isteyen tüm kurumlar, öğrencilerin kaliteli bir eğitim almalarını sağlamak için gerekli kaynakların yanı sıra

etik işlemleri belgelendirmeleri gerekir. DETC akreditasyon süreci, tüketicilerin yasadışı eylemler ve etik olmayan davranışlara karşı korunmasına yardımcı olur.

E.Finansal Raporlama

X.Ücret Politikaları, Ücret Toplama ve İadeler

Kurumun adil ve hakkaniyete uygun öğrenim ücreti, ücret toplama ve geri ödeme politikaları vardır.

A.Ders/öğrenim Ücreti Politikaları

Öğrenim ücreti politikaları DETC iş standartları hükümlerine göre yürütülmektedir.

B.Öğrenim Ücreti Toplama İşlemleri

Öğrenim ücreti toplama uygulamaları ve prosedürleri adildir.

C.Öğrenim Ücreti İade Politikaları

Kuruma kayıtlı öğrenciler yasal nedenlerle öğrenimlerini sürdüremeyebilirler. Bu durumda kurum DETC iş standartlarına uygun olarak öğrenim ücreti ayarlamaları yapar veya ücreti iade eder. Öğrenim ücreti iadesi ve kayıt iptali işlemleri, yönetimin analizine referans olması için kayıt altına alınarak korunur.

XI. Tesis, Araç-gereç ve Kayıt Koruma

Kurumun yeterli tesis, araç gereç ve kayıt koruması vardır.

A.Tesis ve araç-gereçler

Kurum yeterli eğitim programlarını yürütmek için, yeterli bina, çalışma alanları ve araç-gereçleri, yerel yangın, bina, sağlık ve güvenlik düzenlemeleri ile donatılmıştır.

B.Kayıt Koruma(Kayıt Tutma)

XII. Araştırma ve kendini geliştirme

Kurum, planlama, değerlendirme, araştırma ve kendini geliştirme çalışmaları ve uygun olan geçerli sonuçları yürütmektedir.

A-Planlama ve Değerlendirme

B-Araştırma ve Kendini Geliştirme

C-Başarı Planı

2.12.1.7.DETC İş Standartları

DETC tarafından bir takım iş standartları belirlenmiştir. Bu standartlar ise şu şekilde belirlenmiştir (DETC, 2011, s.1-7):

I-Kurum ve ders/kurs promosyonu

A-Reklam ve Promosyon

a)Tüm reklamlar, personel, kurslar ve hizmetler ya da mezunlar için meslekî olanaklar tamamen dürüst, uzaktan eğitim öğretime uygun, kuruma saygı esasına dayalı olarak promosyon geçmişi ile birlikte web sitesinde yer alır.

b)Kurumun adı ve sokak adresi, kayıt anlaşmaları, yayınlanan promosyon geçmişi, web siteleri ve resmî DETC listeleri, kataloglarında yer almalıdır.

c)En azından tüm reklamları, kurum veya kurumların web sitesi uzantıları veya hedefleri, şehir ve devlet içermelidir.

II-Kurum ve Ders Tanıma

III-Öğrenci Kaydı

A-Kayıt Anlaşmaları (Sözleşmeler)

B-Kabul Uygulamaları

C-Öğrenci Seçme Personel Denetimi

IV.Ders/Eğitim Ücreti Toplama, İptaller ve İadeler

A.Ücret Politikaları

B.İptaller

C.Eğitim/Ders Ücreti İade Politikaları

D.Eğitim/Ders Ücreti Toplama

Kurum ya da üçüncü şahıslar tarafından kullanılan ücret toplama yöntemleri etik iş uygulamalarını yansıtmalıdır.

Ayrıca, DETC tarafından Akredite Uzaktan Eğitim Kurumları Öğrenci Seçme Personeli için Etik Kurallar yayınlanmıştır (DETC, 2011, s.8).

Tablo 2.27. Distance Education and Training Council Tarafından 2010-2011 Döneminde Akredite Edilen Kurumlar

1.Aerobics and Fitness Association of America	29. Babel University Professional School of Translation	59. Holmes Institute	91. Penn Foster College
2.Air University Extension Course Program	30. Babel University Professional School of Translation (Japan Office)	60. Humanities and Sciences Academy (IL)	92. Penn Foster High School
3.Allied American University	31. Blackstone Career Institute	61. Humanities and Sciences Academy (AZ)	93. Perelandra College
4. Allied Business Schools, Inc.	32. Brigham Young University	62. Humanities and Sciences Academy of the United States	94. Rhodex International
5. Allied Schools	Independent Study	63. Huntington College of Health Sciences	95. Seminario Biblico INSTE
6. Allied National High School	33. Brighton College	64. Hypnosis Motivation Institute	96. Seminary Extension Independent Study Institute
7. American College of Healthcare Sciences	34. California Coast University	65. ICI University	97. Sessions College for Professional Studies
8. American College of Technology	35. California InterContinental University	66. ICS Canada	98. Sheffield School of Interior Design
9. American Graduate School of	36. California Miramar University	67. IMPAC University	99. Sonoran Desert Institute
	37. California National University for		100. Southwest University

Education	Advanced Studies	68. Independence University	101. Taft Law School
10. American Graduate University	38. California Southern University	69. INSTE Bible College	102. Teacher Education University
11. American Health Information Management Association	39. Catholic Distance University	70. Institute of Logistical Management	103. Universidad FLET
12. American Institute of Applied Science	40. Childcare Education Institute	71. International Commerce Secondary Schools	104. University of Atlanta
13. American Military University	41. Citizens' High School	72. International Import-Export Institute	105. University of Management and Technology
14. American Public University	42. City Vision College	73. International Sports Sciences Association	106. University of Philosophical Research
15. American Sentinel University	43. Cleveland Institute of Electronics	74. John Tracy Clinic	107. University of St. Augustine for Health Sciences
16. Anaheim University	44. College of the Humanities and Sciences, Harrison Middleton University	75. Kona University	108. University of St. Augustine for Health Sciences (Training Site – CA)
17. Andrew Jackson University	45. Columbia Southern University	76. Lakewood College	109. U.S. Career Institute
18. Antioch School of Church Planting and Leadership Development	46. Concord Law School of Kaplan University	77. Lansbridge University	110. Western Governors University
19. Applied Professional Training, Inc.	47. Deakin University	78. Marine Corps Institute	111. Westlawn Institute of Marine Technology
20. Army Institute for Professional Development	48. Diamond Council of America	79. Martinsburg Institute	112. William Howard Taft University
21. Art Instruction Schools	49. Dunlap-Stone University	80. McKinley College	113. World College
22. Ashworth College (Career Programs)	50. Ellis University	81. Milburn High School Online	114. Yorktown University
23. Ashworth College (Degree Programs)	51. Gemological Institute of America	82. National Paralegal College	
24. Ashworth High School	52. Global University	83. National Tax Training School	
25. Aspen University	53. Grantham University	84. National Training, Inc.	
26. At-Home Professions	54. Griggs International Academy	85. National Training, Inc. (Training Site)	
27. Atlantic University	55. Griggs University	86. New Learning Resources Online	
28. Avondale Preparatory High School	56. The Hadley School for the Blind	87. New York Institute of Photography	
	57. Harrison Middleton University	88. Northwest Institute of Literary Arts	
	58. Henley-Putnam University	89. The Paralegal Institute	
		90. Penn Foster Career School	

Kaynak: DETC, 2010-2011 Directory Of Accredited Institutions (2010, s.8-23)'den elde edilen bilgilerle oluşturuldu.

Tablo 2.27'de görüldü gibi, 2010-2011 döneminde DETC tarafından akredite edilen kurum sayısı 114'tür. DETC tarafından 2011-2012 döneminde akredite edilen kurum sayısı ise 107'dir (DETC, 2011, s.8-22).

DETC'de çok geniş yelpazede bir ücretlendirme politikası söz konusudur. İlk başvuru ücreti 1.000 USD; hazırlanışluk değerlendirmesi 2.000 USD; kurum raporların hazırlanmasında danışmanlığa ihtiyaç duyuyor ise danışmanlık ücreti 500 USD; her bir ziyaret komitesi üyesi için 1.800 USD (Genelde 2 kişiden oluşmakta; ancak kaç kişilik bir ekip gönderileceğini, kurumun büyüklüğü ve öğrenci sayısı belirlemektedir); yıllık harç 1.000 USD; yıllık ücret yaklaşık 5.000 USD (kurumdaki öğrenci sayısına göre

değişebiliyor) olmak üzere yapılan diğer işlemler için de farklı düzeyde ücretlendirme söz konusudur. Kısaca, akreditasyonun geçerli olduğu 5 yıllık bir sürecin maliyeti yaklaşık 40.000-50.000 USD civarındadır (Koçdar, 2011, s.61).

2.12.2. Accreditation Council for Distance Education(ACTDE)

ACTDE (Accreditation Council for Distance Education=Uzaktan Eğitim Akreditasyon Konseyi), Uluslararası, bağımsız ve özel bir eğitim akreditasyon kurulu olarak kabul edilmektedir. ACTDE, sadece yükseköğretim kurumlarında eğitim akreditasyonu verilmesi amacıyla dünya çapında faaliyet göstermektedir. Yükseköğretim kurumlarında, hem geleneksel hem de online eğitimin yanı sıra profesyonel ve meslek enstitüleri ve ortaöğretim okullarında öncelikle yetişkin çalışanlar eğitime katılmaktadırlar. ACTDE, akredite olmak isteyen tüm kurumların uluslararası kalite standartlarını yakalamalarını sağlamak amacıyla değişik süreçler ve yöntemler kullanarak değişik kurumlarla ilişki kurmaktadır (ACTDE, 2010).

Accreditation Council for Distance Education (ACTDE) Akreditasyon Amaçları (2010, s.1): Kurumun akredite olmak için yeterince güvenilir olup olmadığını belirlemek, Kurumların online eğitim kalitesini ve standartlarını sağladığını belirlemek, online eğitim programları için güvenilir bir yapı oluşturmak, kayıt için kabul edilebilir kurumların tanımlanmasında öğrencilere yardımcı olmak, mezunların niteliği için sertifika değerlendirmeleri yapmak, kurumların kendilerini değerlendirmelerine ve geliştirmelerine imkân sağlamak, öğrencilerin kurumun ve personelinin değerlendirilmesinde, fakültede söz sahibi olmalarını sağlamak, olarak belirlenmiştir.

Şekil 2.65. ACTDE Web Portalı(ACTDE, 2012).

2.12.2.1. ACTDE Akreditasyon Değerlendirme Kriterleri

ACTDE tarafından belirlenen Akreditasyon Değerlendirme Kriterleri şunlardır (ACTDE, 2010, s.3-8):

Kriter-1: Kurumsal Misyon, Yönetim ve Etkinlik

a)Kurumsal Misyon: Kurumun yönetim kurulu tarafından onaylanmış güncel, doğru ve kapsamlı bir misyonu vardır. Kurumun akreditasyon işlemleri ile ilgili kılavuzlar periyodik olarak gözden geçirilerek güncellenmektedir.

b)Yönetişim ve Yönetim: Kurumun yöneticilerinin, CEO'sunun seçimi ve periyodik değerlendirmelerinden kurumun yönetim kurulu sorumludur.

c)CEO Seçim/değerlendirme: Kurumun yasal yetki ve çalışma kontrolü, kurumun yönetim yapısı içinde açıkça tanımlanmıştır.

d)Yönetim Kurulunun Kontrolü: Yönetim kurulu üyeleri için çıkar çatışmasının çözümüne yönelik bir politika vardır.

e)Dış Etkiler: Yönetim kurulu, kurumu siyasi, dini ya da diğer dış faktörlerin etkisinden ve baskısından korur.

f)Yönetim Kurulunun Görevden Alınması: Yönetim kurulu üyelerinin değişik nedenlerle görevden ayrılmasında adil bir süreç ve politikalar bulunmaktadır.

g)Yönetim Kurulu/Yönetim Ayrımı: Yönetim kurulunun yazılı ve pratik bir politika üretme işlevleri ile yönetim kurulunun politikayı uygulamak için fakülte ile arasındaki sorumlulukların ayrımı açık ve uygun bir şekilde belirlenmiştir.

h)Organizasyon Yapısı: Kurum, politikaların uygulanması için açıkça tanımlanmış sorumluluk ve yayınlanmış bir organizasyon yapısına sahiptir.

İ) Nitelikli akademik / idari görevliler: Kurumda çalışan idarî ve akademik çalışanlar gerekli deneyim, yetkinlik ve liderlik kapasitesi ile ilgili niteliğe sahiptir.

j) Fakülte / personel atamaları: Kurum, öğretim üyeleri ve personel atanması ve istihdam ile ilgili politikalar tanımlamakta ve yayınlamaktadır.

k) İdari personel değerlendirmeleri: Kurum yöneticileri, idari personelin etkinliğini periyodik olarak değerlendirir.

İ) Üniversitelerarası Yarışma/çalışma kontrolü

Kurumun CEO'su üniversiteler arası çalışma programının idarî ve malî kontrolü konusunda sorumluluğa sahiptir.

m) Fon Yaratma Faaliyetleri

Kurumun CEO'su, fon sağlayan ilgili bağımsız ve özel kuruluşlarla faaliyetlerini kontrol eder.

n)Kurum ile ilgili Kuruluşlar

Kurumun diğer kurumlarla ilgili kontrol edilemeyen bir durum olduğunda, 1)Kurum ve kuruluşun doğru olması, 2)Kurumun ilişki içinde olduğu diğer kuruluş ile ilişkisini tanımlayan bir sözleşme ya da resmî bir anlaşma olması önemlidir. Her durumda, kurumun misyonu ile tutarlı ilişki kurmasını sağlar.

o)Fikrî Mülkiyet Hakları

Yazılı ve pratik politikaların uygulanması konusunda yönetim kurulu ve fakülte yönetiminin sorumluluğu bakımından herhangi bir ayrım yoktur.

Kriter:2 Kurumsal Etkinlik

1)Kurumsal Etkinlik

Kurum beklenen sonuçları analiz eder, değerlendirir ve tanımlar. Sonuçlara dayalı olarak iyileşmeler sağlar.

2)Akademik Programın Onaylanması

Kurumun akademik kredi uygunluğunun bulunması, her bir eğitim programı (kampüs, ve uzaktan eğitim programları ve ders çalışma)'nın öğretim üyeleri ve idare tarafından onaylanmış olduğunu göstermektedir.

3)Sürekli eğitim/hizmet programları

Kurumun sürekli eğitim, sosyal yardım ve hizmet programları, kurumun misyonu ile tutarlıdır.

4)Öğrenci Kabul Politikaları

Kurum, misyonu ile tutarlı öğrenci kabul politikaları yayınlamaktadır.

5)Akademik Kredi Kabulü

Kurumun kendi lisans programları için ders çalışma ve öğrenme sonuçlarının değerlendirilmesi, ödüllendirilmesi ve kredi transferi, deneyimsel öğrenme, gelişmiş yerleştirme ve meslekî sertifikaları için kurumun misyonu ile tutarlı kabul edilebilir ve yayınlanmış politikası vardır. Kurum kabul edilmeyen herhangi bir kredi kaydı ve kurs çalışması konusunda sorumluluk kabul etmez.

6)Akademik Politikalar

Kurum iyi bir eğitim uygulaması için ilkelerine bağlı akademik politikalar yayınlar. Bu, kurumun programları ve hizmetleri doğru bir şekilde temsil etmesini sağlamak amacıyla yayınlar yoluyla öğrenciler, öğretim üyeleri ve diğer ilgili taraflara dağıtılmıştır.

7)Kredi Verilmesine İlişkin Uygulamalar

Kurum biçimi veya teslimat modu ne olursa olsun, dersler için verilen kredi miktarı ve seviyesini belirlemek için sağlam ve kabul edilebilir uygulamalar kullanmaktadır.

8)Konsorsiyum ile İlişkiler, Sözleşmeler, Anlaşmalar

Kurum, konsorsiyum ilişkileri ya da sözleşmeler aracılığıyla sunulan eğitim programları ve kursların kalitesini garanti eder, geniş kapsamlı gereksinimleri doğrultusunda kurumun amaçlarını değerlendirir, sürekli uyum sağlar.

9)Kredisi Olmayan Dersler

Kurumda kredisiz olarak alınan dersler için akademik kredi notuna denk olduğunu gösteren belgeler vardır.

10)Akademik Destek Hizmetleri

Kurum gerekli akademik destek hizmetleri sağlar

11)Müfredat(Program) için Sorumluluk

Kurumun birincil sorumluluğu, müfredatın içeriği, kalitesi ve etkinliğini öğretim üyeleri ile birlikte fakültede yerleştirmektir.

12)Akademik Program Koordinasyonu

Kurum misyonu ile tutarlı kabul politikaları yayınlamaktadır.

13)Akademik Kredi Kabulü

Kurum her temel bölüm, lisans programı için akademik alandaki nitelikli kişileri program koordinasyon sorumluluğunun yanı sıra program geliştirme ve gözden geçirme için görevlendirir. Lisans programları için bu önemli bir tespit değildir. Bu gereklilik, bir müfredat alanı veya konsatrasyon için geçerlidir.

14)Teknoloji Kullanımı

Kurum, programın amaçlarını karşılamak ve öğrencinin öğrenmesini geliştirmek için uygun teknoloji kullanır. Öğrencilere erişim ve teknoloji kullanımı konusunda eğitim verilir.

15)Koleje Giriş Seviyesi

Kurum üniversite düzeyinde genel eğitim yetkinliklerinin mezunlara ulaşma durumunu belirler.

16)Lisans Program Gereklilikleri

Kurum lisans programları için gereksinimlerini tanımlayarak, genel eğitim gereklilikleri de dahil olmak üzere yayınlamaktadır. Bu gereksinimler, lisans programları için uygun olan genel kabul görmüş standartlar ve uygulamalardır.

Kriter-3: Kaynaklar

1.Öğrenme/Bilgi Kaynakları

Kurum, misyonunu desteklemek için öğretim, araştırma ve hizmete uygun tesisler ve öğrenme / bilgi kaynakları sağlar.

2.Kütüphane Kullanım Yönergesi

Kurum, kullanıcıların düzenli ve zamanında, kütüphane ve diğer öğrenme / bilgi kaynaklarının kullanımı konusunda yönergeye erişime sahip olmasını sağlar.

3.Nitelikli Personel

Kurum, kurumun misyonunu yerine getirmek için uygun eğitim ya da kütüphane ve / veya diğer öğrenme/bilgi kaynakları deneyimleri ile yeterli sayıda nitelikli personel sağlar.

4.Öğrenci hakları

Kurum, öğrenci hak ve sorumluluklarını net bir şekilde ve uygun bir bildirimle kampüsteki tüm ilgililere duyurur ve yayınlar.

5.Öğrenci Kayıtları

Kurum, öğrenci kayıtlarının güvenliğini, gizliliğini ve bütünlüğünü korur. Verileri korumak ve yedeklemek için özel güvenlik önlemleri alır.

6.Akademik Politikalar

Kurum, iyi eğitim uygulama ilkelerine uygun hareket edilmesini sağlamak için akademik politikalar yayınlamaktadır. Bu akademik politikalar, kurumun programları ve hizmetlerinin doğru bir şekilde temsil edilmesini sağlamak amacıyla, yayınlar yoluyla öğrenciler, öğretim üyeleri ve diğer ilgili taraflara dağıtılmıştır.

7.Nitelikli Personel

Kurum öğrenci işleri programlarının kalitesini ve etkinliğini sağlamak için nitelikli personel istihdam etmektedir.

8.Finansal İstikrar

Kurumun son malî geçmişi, finansal istikrarını gösterir.

9.Finansal Tabloların Sunulması

Kurum, yıllık bazda, Komisyon tarafından istenen finansal durumu ile ilgili sağlıklı bilgileri ve diğer önlemleri sağlar. Tüm bilgiler doğru ve uygun bir şekilde sunulmuş ve kurumun genel durumunu temsil eder.

10.Malî Yardım Denetimleri

Mali Yardım Programlarına ilişkin kurum denetimleri federal ve eyalet yönetmelikleri gereğince yapılmaktadır.

11.Malî Kontrol

Kurumun tüm finansal kaynaklar üzerinde uygun kontrol çalışmaları yapılmaktadır.

12.Sponsor Araştırma/Dış Fonların Kontrolü

Kurumun dışarıdan finanse edilen veya desteklenen araştırma ve programlar üzerinde malî kontrolü bulunmaktadır.

13.Fiziksel Kaynakların Kontrolü

Kurumun tüm fiziksel kaynaklar üzerinde uygun kontrol çalışmaları bulunmaktadır.

14.Kurumsal Çevre

Kurum kampüste yer alan tüm üyeler(öğrenci, personel, öğretim görevlisi) için, sağlıklı, güvenli ve güvenilir bir ortam sağlamak için makul önlemler alır.

15.Fiziksel Olanaklar

Eğitim kurumu tarafından hem kampüs içinde, hem de kampüs dışında fiziksel olanaklar sağlanmaktadır. Bu olanaklar kurumun ihtiyaçlarına uygun eğitim programları, servis destek hizmetleri ve diğer misyonu ile ilgili faaliyetler olarak sunulmaktadır.

Accreditation Council for Distance Education (ACTDE)'nin temel felsefesinin altında standartlar, değerlendirme, izleme ve online kurumları yeniden değerlendirme yatmaktadır:

1. Standartlar: ACTDE, belirlenmiş standartları ve kıyaslama ölçütleri kapsamında her online kurumun tüm çevrimiçi eğitim programlarının değerlendirmesi bu belirlenen standartlara göre yapılmaktadır.

2. Değerlendirme: ACTDE, kendi değerlendirme ekibi ile başvuruda bulunan uzaktan eğitim kuruluşuna ziyaretler yaparak ilk elden bilgiler alınmakta ve kurumun standartlara uygun olup olmadığı kontrol edilmektedir.

3. İzleme: Değerlendirme yapıldıktan sonra, akredite olmak isteyen kurumun belirlenmiş standartları karşılayacak çalışmalara devam ettiğini doğrulamak için belli bir süre boyunca izlenmektedir.

4. Yeniden değerlendirme: Akredite olan uzaktan eğitim kurumunun ACTDE'nin eğitim standartlarını devam ettirme durumunu tesbit etmek amacıyla periyodik olarak yeniden değerlendirilmektedir (ACTDE, 2010).

2.12.3. International Accreditation Organization (IAO),

The International Accreditation Organization (IAO), (Uluslararası Akreditasyon Örgütü), dünya çapında tanınan bağımsız ve özel bir akreditasyon kuruluşudur. IAO, küresel olarak yetişkinler, çalışanlar, ortaöğretim öğrencileri ve yükseköğretime yönelik faaliyette bulunan geleneksel ve online eğitim kurumlarının akreditasyonuna yönelik faaliyette bulunmaktadır (IAO, 2010).

Şekil 2.66. Uluslararası Akreditasyon Örgütü(IAO) Web Protalı (2012).

Akreditasyon yetkinlik, yetki veya güvenilirlik sertifikasının sunulduğu bir süreçtir. Akreditasyon, yükseköğretim kurumlarının eğitim kalitesinin kabul edilebilir düzeylerde olup olmadığını belirlemek için kullanılan bir sistemdir. Bir akreditasyon kurulu olarak IAO, patentli değerlendirme işlemi ile ölçülen değerlendirme kriterleri yoluyla kurumların akreditasyonlarını sağlamaktadır (IAO, 2010).

Akredite olmuş bir kolej veya üniversite tarafından sunulan uzaktan eğitim programı, kurumun tümünden akreditasyonuna dahil olmalıdır. Amerika Birleşik Devletleri'ndeki en sık rastlanılan kurumsal akreditasyon bölgesel akreditasyondur. Altı tane bölgesel akreditasyon kurumu tarafından yürütülmektedir. Hepsi de uzaktan eğitim programına katılan öğrencilerin A.B.D.de bir kampüste alacakları eğitimle aynı seviyede eğitim almalarını sağlamak amacıyla özel kurallar geliştirmişlerdir.

“Sanal” Üniversiteler: Kurumun fiziksel bir kütüphanesi, kampüsü veya tam zamanlı çalışan öğretim üyeleri olmasa bile, bir kolej veya üniversitenin bölgesel olarak akreditasyonu mümkündür. Kurum kendi kendini inceleyerek bu çalışmasını tamamladıktan sonra bir değerlendirme ekibi idari kuruluşun bürosunu veya merkez bürosunu ziyaret etmektedir. Akreditasyon kurumunun standartlarına uymaktan başka

programın sunduğu hizmetlerin geleneksel bir kampustakilerle eşdeğer olduğunu, dersleri tasarlayanların akademik niteliklerinin kendi alanlarına uygun olduğunu ve öğrencilerin internetteki herhangi birisinden daha fazla bilgi kaynağına ulaşabilmelerinin sağlandığını kanıtlaması gerekmektedir. Sanal üniversitelerin programları kampus programları kadar sıklıkla gözden geçirilmeli ve güncelleştirilmelidir.

Bölgesel Olarak Tanınmamış Kurumlar: Eğer kurum bölgesel olarak akredite olmamış ise, öğrencilerin kurum tercihinde bulunurken aşağıdaki soruların cevaplarını uzaktan eğitim kurumunda bulmaları oldukça önemlidir.

- Uzaktan Eğitim kurumunun vermiş olduğu dereceleri veya kredileri tanıyan üniversite, kurum veya işverenler hangileridir?
- Uzaktan Eğitim programını tamamlamadan programın durdurulması halinde uzaktan eğitim kurumunun aldığı önlemler nelerdir?

Genel olarak, tanınmış bir kurum tarafından akreditasyonu yapılmamış bir kurumdan diploması olan öğrenciler için diplomalarının herhangi bir uluslararası, bölgesel ve ulusal kurum veya özel şirketlerin çoğunluğu tarafından tanınması mümkün bulunmamaktadır.

2.12.4. Committee for Distance Education Accreditation(CDEA)

Committee for Distance Education Accreditation (Uzaktan Eğitim Akreditasyon Komitesi (CDEA), tarafından gerçekleştirilen akreditasyon çalışmaları, açık ve uzaktan eğitim yapan üniversiteler ile kolejler, okullar ve özel kurumlara özgüdür. CDEA, 21. yüzyıl uzaktan eğitim kurumları için akreditasyon ile ilgili güncel, kaliteli ve pratik çözümler sunma misyonu ile hizmet vermektedir. Uzaktan Eğitim Akreditasyon Komitesi (CDEA), eğitim sistemlerinin geliştirilmesini sağlamak için uzaktan eğitim programlarında etik standartları teşvik etmek için kurulmuştur. CDEA, çevrim içi ve uzaktan eğitim alanında kabul edilebilir kalite standartlarını gerçekleştirmek isteyen kurumları akredite etmektedir. Bu amaçla, etik ve iş standartları belirleyerek bu standartlara göre çevrimiçi ve uzaktan eğitim kurumlarını incelemekte ve değerlendirmektedir. Özellikle, Amerika Birleşik Devletleri dışında bulunan uzaktan eğitim kurumları akreditasyon için başvurmaktadır. CDEA, yurtiçi ve uluslararası akreditasyon uygulamasını üç adımda gerçekleştirmektedir (Committee for Distance Education Accreditation(CDEA), 2010): Birinci adımda akredite olmak isteyen uzaktan

eğitim kurumu CDEA'ya üye olmaktadır. İkinci adımda, akredite olmak isteyen uzaktan eğitim kurumunun göndermiş olduğu uygulama çalışmaları CDEA tarafından akreditasyon öncesi değerlendirmeye tabi tutulmaktadır. Üçüncü adım ise akredite olmak isteyen uzaktan eğitim kurumunun bir dizi öz değerlendirme çalışmaları sonrası akreditasyon sürecini kapsamaktadır.

Committee for Distance Education Accreditation (CDEA), son yıllarda sanal ortamda giderek artan, hükümet ve diğer kuruluşlar açısından da önem taşıyan eğitim öğretim alanında, özellikle uzaktan öğretimde kalite güvence sistemleri ve akreditasyonu alanında önemli çalışmalar yapmaktadır. CDEA, Amerika Birleşik Devletleri, UNESCO, Birleşmiş Milletler ve Lizbon sözleşmesini kabul eden tüm üye devletlerin Millî Eğitim Bakanlıkları tarafından tanınmaktadır. CDEA akreditasyon ölçümü, kalite ve hizmet standartları ile sorumluluk ve hizmetlerin güvenilirliği esasına dayanmaktadır. CDEA akreditasyon süreci, açıklık, şeffaflık ve güven esasına dayanmaktadır. CDEA tarafından gerçekleştirilen akreditasyon uygulamaları 3 yıl için geçerli olmaktadır.

Uzaktan Eğitim Akreditasyon Komitesi (CDEA), ile uzaktan eğitim kurumları şu alanlarda nitelik kazanmaktadır (CDEA, 2010):

1. CDEA tarafından sağlanan uluslararası akreditasyon,
2. Uluslararası standartlar durum denetimi,
3. CDEA kalite belgelendirme,

Uzaktan Eğitim Akreditasyon Komitesi (CDEA), akreditasyon denetim sürecinin değerlendirmesi kapsamında şu aşamalar yer almaktadır (CDEA, 2010):

1. İşe alım politikaları ve yöntemleri, pazarlama, tanıtım ve promosyon,
2. Danışmanlık hizmetleri, basılı malzemeler ve çevrimiçi içerik,
3. Başvuru işlemleri, ücret ödemeleri, sözleşme düzenlemeleri,
4. Öğrenci destek hizmetleri, bilgisayar destekli eğitim sunma yöntemleri,
5. Sistem ve hizmetlerin bakım ve entegrasyonu, kayıt tutma ve arşivleme,
6. Yüksek kaliteli eğitim, müşteri hizmetleri ve iş uygulamalarına bağlılık.

2.12.5. Sürekli Eğitim ve Öğretim Akreditasyon Konseyi (ACCET)

ABD'de sürekli eğitim ve öğretimin geliştirilmesi amacıyla 1974 yılında kurulan Sürekli Eğitim ve Öğretim Akreditasyon Konseyi (ACCET), akredite olmak isteyen

eğitim kurumları tarafından verilen eğitimin kalitesi konusunda güvenilir bir otorite olarak ABD Eğitim Bakanlığı tarafından 1978 yılından bu yana resmî olarak kabul edilmiştir. 1998 yılında, ACCET Uluslararası Standardizasyon Örgütü tarafından belirlenen uluslararası standartlara göre, bir ISO 9001:2008-Kalite Yönetim Sistemi sertifikası alarak akreditasyon kurumu haline gelmiştir (ACCET, 2012).

Şekil 2.67. Sürekli Eğitim ve Öğretim Akreditasyon Konseyi (ACCET), Web Portalı (ACCET, 2012).

2.12.5.1.ACCET Akreditasyon Süreçleri

ACCET tarafından yürütülen akreditasyon süreçleri şunlardır (ACCET, 2012):

1. **Araştırma:** Kurumların akreditasyon ile ilgili soruları, akreditasyon standartları, politikaları ve prosedüleri konusunda öğrenmek istedikleri konusunda yardımcı olmak için ACCET web sitesine yönlendirme yapılır. Akredite olmak isteyen kurumlar ön inceleme talebinde bulunarak, müracaat ücreti ve sorgulama anketini web sitesi Akreditasyon Yönetim Sistemi(AMS) aracılığıyla göndermektedirler.
2. **Başvuru:** ACCET web sitesinde erişilen Akreditasyon Yönetim Sistemi(AMS) aracılığıyla ilk resmî başvuru yapılır. Akreditasyon için uygunluk şartları ile destekleyici belgeler analiz edilir.
3. **Akreditasyon Çalıştay:** Akreditasyon için müracaat eden kurum, Analitik Özdeğerlendirme Raporunu(ASER) sunmadan önce akreditasyon çalıştayına, katılmakla yükümlüdür. Akreditasyon çalıştay, akredite olmak isteyen kurumlara Analitik Özdeğerlendirme Raporu hazırlamalarına yardımcı olmak, ACCET akreditasyon sürecinin ve komisyonun eylemlerinin derinlemesine anlaşılmasına yardımcı olmak amacıyla gerçekleştirilmektedir.

4. **Analitik Özdeğerlendirme Raporu (Analytic Self-Evaluation Report =ASER):** ACCET, akredite olmak isteyen kurumların analitik özdeğerlendirme raporları hazırlaması için gerekli programları sağlar ve eğer varsa şube analitik özdeğerlendirme raporlarını(BASER) da sunmaları istenir. Akreditasyona yönelik hazırlanacak belgeler akreditasyon çalıştayında detaylı olarak açıklanmaktadır. Analitik özdeğerlendirme raporları(ASER ve BASER), ACCET web sitesinden indirilerek elektronik ortamda teslim edilmektedir.
5. **Hazırlık Ziyareti:** Akredite olmak isteyen kurum kabul mektubunu aldıktan 30 gün sonra ilk akreditasyon için ACCET'e müracaat etmesi gerekmektedir. Deneyimli bir ACCET temsilcisi kuruma hazırlık çalışmalarında yardımcı olmak için 1 günlük kurum ziyareti gerçekleştirilmektedir. ACCET temsilcisinin hazırlık ziyareti yapabilmesi için ön koşul, Analitik Özdeğerlendirme Raporu(ASER)'nin sunulmasıdır. İlk akreditasyon için kurumun başvuru talebinin kabulü sonrasında 60 gün içinde değerlendirme ekibi kuruma hazırlık ziyaretinde bulunur. Hazırlık ziyareti, taslak Analitik Özdeğerlendirme Raporu(ASER), kurumun standartlara uygunluğu konusunda gereksinimleri belirlemek ve ön inceleme konusunda yardımcı olmaktadır ancak, kurumun akreditasyon standartlarına uygunluğu konusunda kesin değerlendirme anlamı taşımamaktadır. Hazırlık ziyareti sırasında ACCET temsilcisi tarafından Analitik Özdeğerlendirme Raporu(ASER) dikkate alınarak, kurumun ACCET standartlarına uygunluğu gözden geçirilir. Hazırlık ziyaretinin tamamlanmasından sonra Analitik Özdeğerlendirme Raporu(ASER)'nda yer alan eksikliklerin giderilmesi için ek süre verilir, ayrıca hazırlık ziyareti için planlama yapılır.
6. **ASER (Analitik Özdeğerlendirme Raporu)/BASER(Şube Özdeğerlendirme Raporu) Sunulması, Yerinde Ziyaret Ve Ücret Talebi:** Akredite olmak isteyen kurum Analitik özdeğerlendirme raporu ve varsa şube özdeğerlendirme raporunu akreditasyon yönetim sistemi üzerinden elektronik ortamda gönderir ve ziyaret ekibinin kurumu

yerinde ziyaret etmesini talep eder. Ayrıca yerinde inceleme ücreti de ödenir.

- 7. ACCET tarafından ASER/BASER'in Gözden Geçirilmesi ve Yerinde Takım Ziyaretinin Planlanması:** ASER alındıktan sonra atanan Komisyon temsilcisi yerinde ziyaret tarihleri için kurum ile temasa geçer.
- 8. Yerinde İnceleme Ziyareti:** Yerinde inceleme ekibi, ACCET'in standartları, politikaları ve prosedürleri çerçevesinde ASER/BASER doğrultusunda kurumun kendi analizini yapar, operasyonel faaliyetlerini, sonuçlarını değerlendirir. Yerinde ziyaret sonunda, ekip kısa bir çıkış brifingi sunar. Finansal tablolar dışında kalanlar, yerinde inceleme ekibine sunulur ve ayrı ayrı gözden geçirilir.
- 9. Yerinde İnceleme Ekibi Raporu ve Kurumsal Tepki:** Yerinde inceleme ekibinin inceleme esnasındaki mevcut tesbitleri, kurumun cevap vermesine de fırsat sağlamak amacıyla, ziyaret tarihinden itibaren 45 gün içinde yazılı olarak ek bilgi ve açıklamalar ile birlikte elektronik ortamda akreditasyon yönetim sistemi üzerinden kuruma bildirilir. Kurum, yerinde inceleme ekibinin raporuna 14 gün içinde elektronik ortamda akreditasyon yönetim sistemi üzerinden cevap verir. ASER / BASER, takım raporları ve diğer ek raporlar gizli maddeler olarak kabul edilir ve diğer ACCET üyeleri, basın veya kamuoyu ile paylaşılmaz. Bunlar, ancak tüzük ve yönetmeliklere uygun olarak federal kurumlar ve mahkemeler tarafından incelenebilir.
- 10. Akreditasyon Komisyonu Düşünme ve Eylem:** Kurumun Akreditasyon başvurusu, ASER /BASER raporları, yerinde inceleme ekibinin raporları, kurumun ekibinin raporları ve yanıtlar, finansal tablolar ve akreditasyon üzerinde bir etkiye sahip olabilecek diğer bilgiler, müzakere ve eylem için Akreditasyon Komisyonuna sunulmaktadır.
- 11. Komisyonun Kararının/eyleminin Kuruma Bildirilmesi:** ACCET tarafından alınan eylem kararı uygulayabilmesi için 30 gün içinde yazılı olarak akredite olmak isteyen kuruma bildirilir.

2.12.5.2.ACCET Zaman Çizelgesi

Akredite olmak isteyen kurum için gözden geçirme süreci 12 aylık bir süre öngörülmektedir. İlk başvuru alındıktan sonra kurumun 12 ay içinde ASER sunması gerekmektedir. Yerinde inceleme ekibinin 12 ay içinde kurumu ziyaret etmesi gerekmektedir. İlk başvurunun onaylanmasına bağlı olarak zorlayıcı nedenler ve kurumun yazılı müracaatı üzerine süre 4 ay daha uzatılabilir. Bu sürede kurumun akreditasyon komisyonuna şunları sunması gerekir: ASER, Yerinde İnceleme ekibinin talebi ve ziyaret ücreti. Nisan, Ağustos ve Aralık aylarında yerinde inceleme için gerekli olan belge ve çalışmaların tamamlanması öngörülmektedir. ACCET, iş yükü ve lojistik faktörleri dikkate alarak bir sonraki ziyaretleri yeniden planlayabilir.

2.12.5.3. ACCET'in Bazı Genel Politikaları

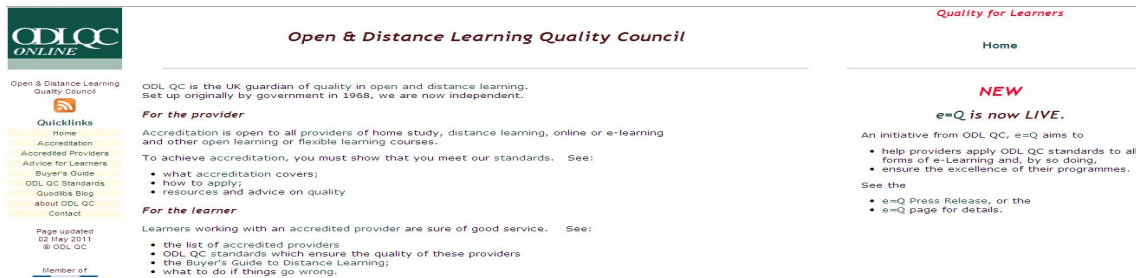
1. Akreditasyon, yayınlanan politika ve prosedürler esas alınarak bağımsız bir komisyon tarafından yürütülen gönüllü bir öz denetim sürecidir. Akredite olmak isteyen kurum müfredat ve eğitim metodolojilerinde önemli ve yararlı sonuçlar ürettiğini, akreditasyon standartlarını karşılama durumunu ispat etmekle yükümlüdür. Kurum eğitim misyonu, amaç ve hedefleri ile ilgili yeterlilik faktörleri, varsa başarılı öğrenciler tarafından gerçekleştirilen sonuçlar ve işverenler tarafından ortaya konulmalıdır.
2. Her kurumun, müşteri ve işverenlerinin akreditasyon için hedefler doğrultusunda eğitim ihtiyaçlarını karşılama durumu değerlendirilir. Her bir program kendi içinde ve diğer programlar ile karşılaştırılarak değerlendirilir.
3. Başvurusu ACCET tarafından kabul edilecek yeni alanların belirlenmesi üzerine bu alanların yeterli uzmanlığı karşılama durumu için programların etkili bir şekilde değerlendirmesi yapılır.
4. Akreditasyon Komisyonu bir standardizasyon kurulu olarak çalışmaz, eğitim kalitesini doğrulamak ve iyileştirmek için hizmet vermektedir.
5. Kurumların başvurusu yorumlanarak bir bütün olarak değerlendirilir. Küçük eksikliklerin çaresi vardır ve telafi edilebilir. Ancak, herhangi bir alandaki büyük eksiklikler, kurum diğer alanlarda güçlü olsa bile akreditasyonunu engelleyebilir.

6. Akreditasyon en az bir yıl için verilir ancak beş yılı aşamaz. Kurumlar akreditasyonun ilk kabulünün ardından bütün süreci tamamlayarak yeniden akreditasyon için sürenin bitiminden önce ASER/BASER'ler ve yerinde incelemelerin tarihleri ACCET tarafından gönderilen mektupta belirtilir. Yeniden akreditasyon için başvuru ilgili belgeye göre gerekli adımlar takip edilerek yapılır. ACCET bu koşullar dışında gerekirse yerinde inceleme yapabilir.

2.13. AÇIK VE UZAKTAN ÖĞRENME (Open and Distance Learning=ODL)

2.13.1. Open and Distance Learning Quality Council (ODLQC)

Açık ve Uzaktan Öğrenme alanında kurumların akreditasyonuna yönelik olarak İngiltere'de faaliyet gösteren Open and Distance Learning Quality Council(Açık ve Uzaktan Öğrenme Kalite Konseyi=ODLQC) 1969 yılında akreditasyon konseyi olarak kurulmuş, 1995 yılında Açık ve Uzaktan Öğrenme Kalite Konseyi haline gelmiştir. ODLQC kalite standartları, ana çalışma, e-öğrenme, karma iş tabanlı öğrenme dahil, tüm açık ve uzaktan öğretimde kaliteyi garanti etmektedir. ODLQC'nin kalite standartları ilk defa Eylül 1998 yılında kabul edilmiş ve 2000 yılında revize edilmiştir. Yeni standartlar ise Aralık 2005'de yayımlanmış ve 1 Nisan 2006'da yürürlüğe girmiştir (ODLQC, 2012).

Şekil 2.68. Açık ve Uzaktan Öğrenme Kalite Konseyi Web Portalı (2012).

ODLQC standartları 6 bölüme ayrılmaktadır (ODLQC, 2012):

- 1.Çıktılar
- 2.Kaynaklar
- 3.Destek
- 4.Satış
- 5.Hizmet Sağlayıcılar

6.İşbirlikli Sunum

ODLQC (2012)'e göre; Tüm eğitim hizmetleri iyi kalitede olmalıdır. Düşük kalite öğrenmeyi zorlaştırmaktadır. Bu durumda öğrenci ya öğrenemez yada öğrenmeyi bırakabilir. Yani kalite, işyerinde veya evde, sınıfta, eğitimde önemli bir konudur. Açık ve uzaktan öğretimde kişinin kendi kendine öğrenme gücü büyük öneme sahiptir. Açık ve uzaktan eğitimde kalite, etkili öğrenmenin gerçekleşmesi için kullanılan malzemeler, danışmanlık ve destek hizmetlerinin tutarlı ve güvenilir olması gerektiği anlamına gelmektedir. Okullarda ve üniversitelerde bildiğimiz yüzyüze kalite değerlendirme yöntemleri, diğer alanlarda her zaman yararlı değildir. Ancak, açık ve uzaktan eğitimde kalite güvencesi doğru yapıldığında hem daha kapsamlı, hem de geleneksel yüzyüze yöntemlerden daha güvenilir olmaktadır. İster e-öğrenme olsun, ister mektupla öğretim olsun, evde çalışma veya iş tabanlı öğrenme, kalite güvencesi uzmanlar tarafından yerine getirildiği zaman daha sağlam ve güvenilir olabilmektedir (ODLQC, 2012).

Açık ve Uzaktan Öğrenme Kalite Konseyi (ODLQC)'nin Akreditasyon süreç özeti 6 aşamada gerçekleşmektedir (ODLQC, 2012):

- 1.Kayıt
- 2.Değerlendirme Uygulaması
- 3.Değerlendirmeye Yönelik Çalışma
- 4.Tam Başvuru ve Değerlendirme
5. Akreditasyon Konseyi Toplantısı: Akreditasyon ile ilgili nihai karar verilir.
6. Akreditasyon Sonrası: Akredite olmak isteyen tüm kurumlar 3 yıl içinde yeniden değerlendirilir.

Açık ve Uzaktan Öğrenme Kalite Konseyi (ODLQC)'nin akreditasyona yönelik değerlendirme süreci genellikle 2 ile 6 ay arasında değişmekte ve aşağıdaki aşamalarda gerçekleşmektedir (ODLQC, 2012):

1. Öğrenciler ve öğretmenler için anket uygulanması
2. Üçüncü taraflardan referansların alınması
3. Uzmanlar tarafından ders değerlendirmesi yapılması
4. Sağlayıcı tarafından üstlenilen bir öz-değerlendirmeye dayalı genel değerlendirme
5. Malzemelerin örnekleri (reklam ve idari)

6. Değerlendirici ziyareti sonrası raporlama

7. Konsey tarafından gözden geçirme.

Açık ve Uzaktan Öğrenme Kalite Konseyi (ODLQC) tarafından akredite olmak isteyen kurumlardan İngiltere’den müracaat eden kurumlardan 100 Euro, İngiltere dışından akredite olmak için müracaat eden kurumlar için 250 Euro kayıt ücreti alınmaktadır.

2.13.2.Açık ve Uzaktan Öğrenmenin Çerçevesi

Özkul ve Aydın (2011) tarafından, Açık ve Uzaktan Öğrenme(Open and Distance Learning) programlarının başlangıç değerlendirmesi için bir çerçeve önerilmiştir. Bu çerçevenin uzaktan eğitim programlarının hazırlık aşamasında ve şu anda uzaktan öğretim yapan kurumların değerlendirilmesinde bir kılavuz olarak kullanılması önerilmektedir.

Şekil 2.69. Açık ve Uzaktan Öğrenme (ODL) Programlarının Sunulmasında Hazırlık Değerlendirmesi İçin 4 Aşamalı Bir Çerçeve. Kaynak: (Özkul ve Aydın, 2011).

Bu çerçeve (Şekil 2.69.) şu şekilde özetlenmiştir (Özkul ve Aydın, 2011):

1.Kurumsal Politikalar: Kurumun stratejik planı uzaktan eğitime bağlılık bulgularını(Vizyon, misyon, amaçlar) yansıtmalıdır. Bunun için açık bir liderlik ve üst yönetimin desteği şarttır.

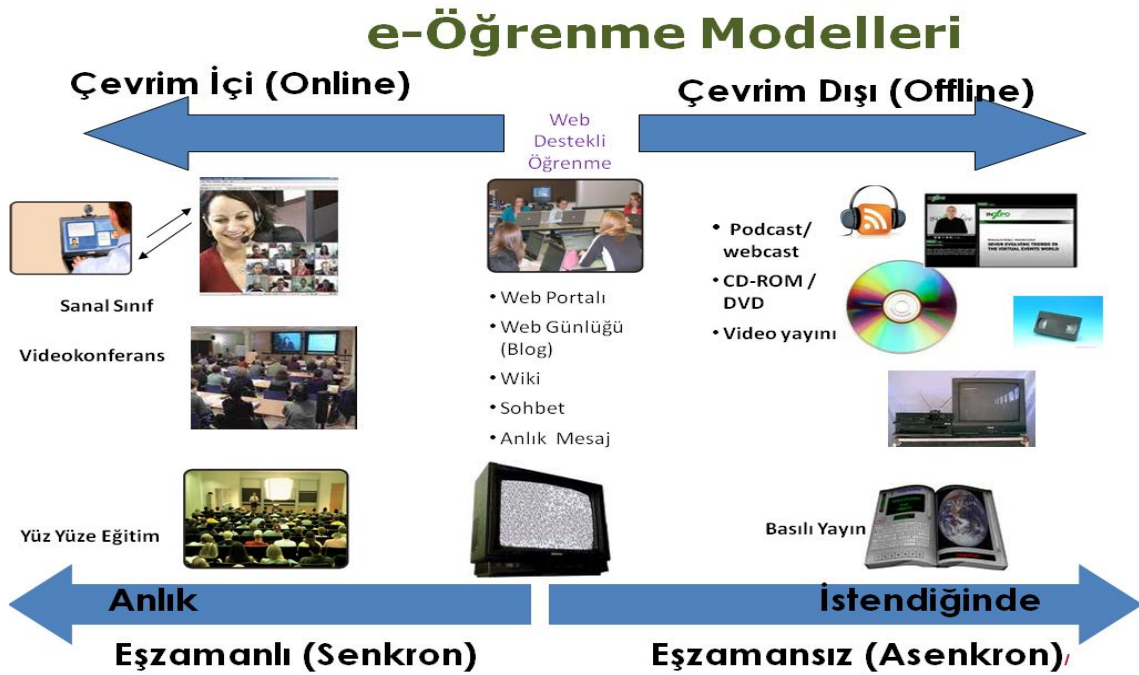
2.Yapısal Düzenlemeler: Gerekli organizasyonel birimleri ve / veya alt-sistemlerinin uygulanması için yeterli altyapı ve nitelikli insan kaynakları ile kurulmuş olması gerekir.

3.Program ve İçerik Geliştirme: Bu aşama, en etkili öğrenme sonucunu üretmek için uzaktan eğitim teorileri ve öğretim çevrelerinin sistematik ve sürekli olarak bir araya getirildiği öğretim tasarımıdır.

4.Ders Dağıtım: Ders dağıtım uzaktan eğitim uygulamasının son adımı olmasına rağmen, ders dağıtım modeli sistemin (yeniden) tasarımı için temel bir girdidir.

İsveç Ulusal Yüksek Eğitim Kuruluşu (Swedish National Agency of Higher Education) e-öğrenme uygulamalarının değerlendirilmesinde kullanılmak üzere geliştirilmiş olan 10 ölçüt kullanmaktadır. İsveç Ulusal Yüksek Eğitim Kuruluşu tarafından yayınlanan olan E-Öğrenme Kalitesi (E-learning Quality, 2008) raporunda bu ölçütler şöyle sıralanmıştır(E-learning Quality, 2008): Materyal/içerik, yapı/sanal çevre, iletişim, işbirliği ve etkileşim düzeyi, öğrenci başarısının değerlendirilmesi, esneklik ve uyarlanabilirlik, öğrenci ve personel desteği, personelin nitelikleri ve deneyimi, vizyon ve kurumsal liderlik, kaynak tahsisi, bütüncül boyut, süreç boyutu.

2.14. AÇIK VE UZAKTAN ÖĞRENME (Open and Distance Learning=ODL) ALANINDA KULLANILAN ARAÇLAR

Şekil 2.70. e-öğrenme Modelleri (Özkul, 2010).

Açık ve uzaktan öğrenme alanında değişik e-öğrenme modelleri kullanılmaktadır. Şekil 2.70. incelendiğinde, açık ve uzaktan öğrenmeye katkı sağlamak amacıyla, çevrimiçi(online) öğrenmede sanal sınıf, video konferans ve yüzyüze eğitim seçenekleri kullanılarak eş zamanlı öğrenme imkânı yaratılmaktadır. Çevrimdışı(offline) öğrenmede

ise Podcast, Webcast, CD-ROM, DVD, Video yayını ve basılı yayınlardan yararlanılmaktadır. Web destekli öğrenmede öğrenme modelleri olarak web portalı, web günlüğü(blog), wiki, sohbet ve anlık mesajların kullanıldığı görülmektedir.

Günümüzde mobil cihazların yaygınlaşması da açık ve uzaktan öğrenme uygulamalarını önemli derecede etkilemektedir. Yamamoto, Ozan ve Demiray(2010, s.437-438)'a göre, günümüzde mobil öğrenme süreçlerinde teknoloji ve pedagoji olmak üzere iki temel belirleyici unsur bulunmaktadır. Teknoloji, eğitim etkinliklerinin gerçekleşeceği platformu, pedagoji de uygulanacak eğitim-öğretim yaklaşımını belirlemektedir. Teknoloji donanım ve yazılım bazında, eğitim-öğretim yaklaşımlarını da destekleyici uygulamalar, e-öğrenmenin uzantısı olan uygulamalar ve yeni nesil öğrenme uygulamaları olmak üzere sınıflamak mümkündür.

Yamamoto, Ozan ve Demiray(2010, s.439-440), mobil cihazların sınıflandırılmasında henüz ortak bir yaklaşımın oluşmadığını ve mobil anlamda hareketlilik arz eden ve teknolojik anlamda gelişmiş bütün ürünlerin mobil kategorisinde değerlendirilebileceğini belirterek, günümüzde yaygın kullanılan mobil cihazlar olarak, Kişisel Media Oynatıcılar, Tablet Bilgisayarlar, Dizüstü Bilgisayarlar, Mobil TV, PDA/XDA ve Cep Telefonları belirtilmektedir.

2.14.1.Açık Ders Malzemeleri Projesi

Türkiye Bilimler Akademisi (TÜBA), Massachusetts Institute of Technology'de (MIT) 2000 yılından beri yürütülmekte olan Açık Ders Malzemeleri Projesi'nin Türkiye'de de uygulanması için çalışmalar yürütmektedir. Sadece Amerika değil, Çin, Japonya, Fransa, Hollanda, Hindistan, Vietnam ve Tayland ile İspanyolca konuşulan ülkelerde benzer şekillerde uygulanan Açık Ders Malzemeleri Projesi konusunda üniversitelere aracılık yapan Akademi, konuya ilgi gösteren 24 üniversite, YÖK, DPT ile TÜBİTAK-ULAKBİM temsilcilerinin işbirliğini sağlamak amacıyla 23 Mart 2007'de üniversite ve diğer kurum yetkililerine proje hakkında bilgi verilmiştir.

Türk üniversitelerinin benzer girişimlerinin desteklenmesi, üniversitelerde, öğretim üyelerinin bireysel girişimi olarak ders malzemelerini kişisel web ortamında veya üniversitenin bir açık erişim hizmeti içinde sunma çabalarının teşvik edilmesi, yabancı dersleri çevirmenin yanı sıra üniversitelerin özgün Türkçe ders malzemelerini bir web

ortamında tüm Türkiye'nin yararlanmasına sunmalarının desteklenmesi ve bu amaçla ulusal eşgüdüm ve farkındalığın sağlanması gerektiği ile ilgili bilgilendirme yapılmıştır. 23 Mart 2007'de yapılan toplantı sonrasında bir çalışma grubu oluşturularak şu kararlar alınmıştır (TÜBA, 2012):

- MIT Açık Ders Malzemeleri Projesi ışığında gerekli girişimlerin yapılıp bu kaynağın Türkçe olarak Türk üniversite toplumuna kazandırılması;
- Projeyi gerçekleştirmek için, üniversitelerimizin kendi aralarında bir konsorsiyum oluşturmaları;
- TÜBİTAK-ULAKBİM'in bu girişime altyapı ve hizmet desteği vermesi gereği;
- TÜBA'nın, bu oluşumun gerekli aşamalarında destek vermesi.

Ayrıca, Açık Ders Malzemelerinin Türkçe olarak kullanıma sunulmasının özgün Türkçe ders notlarını hazırlayan öğretim üyelerine de katkıda bulunacağı vurgulanmıştır. Açık Ders Malzemeleri Projesi Çalışma Grubu'nun 30 Mart 2007 tarihinde yaptığı ikinci toplantıda ise bir rapor ve bir konsorsiyum kurulmasına ilişkin protokol taslağı hazırlanmıştır.

Şekil 2.71. Massachusetts Institute of Technology Web Portalı (MIT, 2012)

TÜBA Açık Ders Malzemeleri Projesi kapsamında bugüne kadar yapılan çalışmalar şu şekilde özetlenebilir (TÜBA, 2012):

- 1.I. Ulusal Açık Ders Malzemeleri Çalıştayı 29 Ocak 2010 tarihinde gerçekleştirilmiştir.
2. I. Ulusal Açık Ders Malzemeleri Konferansı 01 Şubat 2010 tarihinde İTÜ'de yapılmıştır.
3. TÜBA Açık Ders Malzemeleri Sözleşme Çalıştayı, 7 Mayıs 2010'da düzenlenmiştir.
4. 2.Açık Ders Malzemeleri Konferansı 5 Kasım 2010 tarihinde Ankara Üniversitesi'nde gerçekleştirilmiştir.

5. 3. Açık Ders Malzemeleri Çalıştayı 26 Kasım 2010 tarihinde gerçekleştirilmiş ve Çalıştay'da sosyal bilimler alanında aşağıda belirtilen dallar ağırlıklı olarak belirlenmiştir: Felsefe, Sosyoloji, Tarih, Psikoloji, Arkeoloji, Antropoloji, Hukuk, Siyaset Bilimi, Uluslararası İlişkiler, Ekonomi, İşletme, Eğitim, Ekoloji, İletişim ve Diğerleri.

6. TÜBA Açık Ders Projesi kapsamında hazırlanan Türkçe çeviri dersler, MIT (Massachusetts Institute of Technology) tarafından bir basın bülteni ile duyurulmuştur. MIT'nin açık ders portalında, "Translated Courses" bölümünde yer alan orijinal derslerin ana sayfalarından Türkçe çeviri derslere erişilebilme imkânı sağlanmıştır.

7. DPT tarafından desteklenen TÜBA Açık Ders Projesi kapsamında hazırlanacak derslerin Ulusal Açık Ders Malzemeleri Konsorsiyumu (UADMK) Web sitesi üzerinden herkesin erişimine açık olacak şekilde yayınlanması hedeflenmiştir. UADMK Çalışma Grubu, 2011 yılı için çeviri (uyarlama) açık ders malzemelerinin sosyal bilimler alanında hazırlanmasına karar vermiş ve bu amaçla 2011 yılı için Sosyal Bilimler Telif (Özgün) ders çağrısı yapılmıştır.

8. TÜBA Açık Ders Malzemeleri Projesi kapsamında çevrilecek dersler için, Türkiye çapında yapılan çağrıya gelen başvurular arasından gerçekleştirilen değerlendirmeler sonucunda çevirmenler belirlenmiş ve kendileri ile sözleşme yapılmak üzere, 1 Nisan 2011 tarihinde “TÜBA Açık Ders Malzemeleri Sözleşme Çalıştayı” düzenlenmiştir.

9. Uluslararası Açık Ders Malzemeleri Konsorsiyumunun Mayıs-2011’de Massachusetts Institute of Technology’de (MIT) yapılan toplantısında ODTÜ açık derslerinden "Kimya Laboratuvarları" videolari, Video and Multimedia kategorisinde OpenCourseWare Excellence in Courseware ödülünü almıştır.

Şekil 2.72. Open Courseware Consortium Portalı. (2012)

Şekil 2.72.'de Web portalı görülen Açık Ders Malzemeleri Konsorsiyumuna Türkiye'den Türkiye Ulusal Açık Ders Malzemeleri Konsorsiyumu, TÜBA, ULAKBİM, Ankara Üniversitesi ve Ortadoğu Teknik Üniversitesi üye bulunmaktadır.

Şekil 2.73. Ulusal Açık Ders Malzemeleri Portalı, Kaynak: (TÜBA, 2012).

Açık Ders, tüm dünyadaki öğretim elemanları, öğrenciler ve kendi kendine öğrenenler için hazırlanmış ücretsiz ve açık eğitsel kaynaklara sahip olan derslerdir. Ulusal Açık Ders Malzemeleri Konsorsiyumu'nun çağrısına 64 Üniversite, YÖK ve ULAKBİM katılmış olup, bu üniversite ve kurumların katkıları ile açılan açık derslerin ilgili olduğu alanlar şunlardır (TÜBA, 2012): Mühendislik Bilimleri, Sosyal Bilimler (Antropoloji, Araştırma Yöntemleri, Arkeoloji, Bilgi ve Belge Yönetimi, Ekoloji, Felsefe, İktisat, İletişim, İşletme, Psikoloji, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi, Sosyoloji, Tarih, Türk Dili ve Edebiyatı, Uluslararası İlişkiler, Uyarlama Dersler), Temel Bilimler(Biyoloji, Fizik, Kimya, Matematik), Yer Bilimleri.

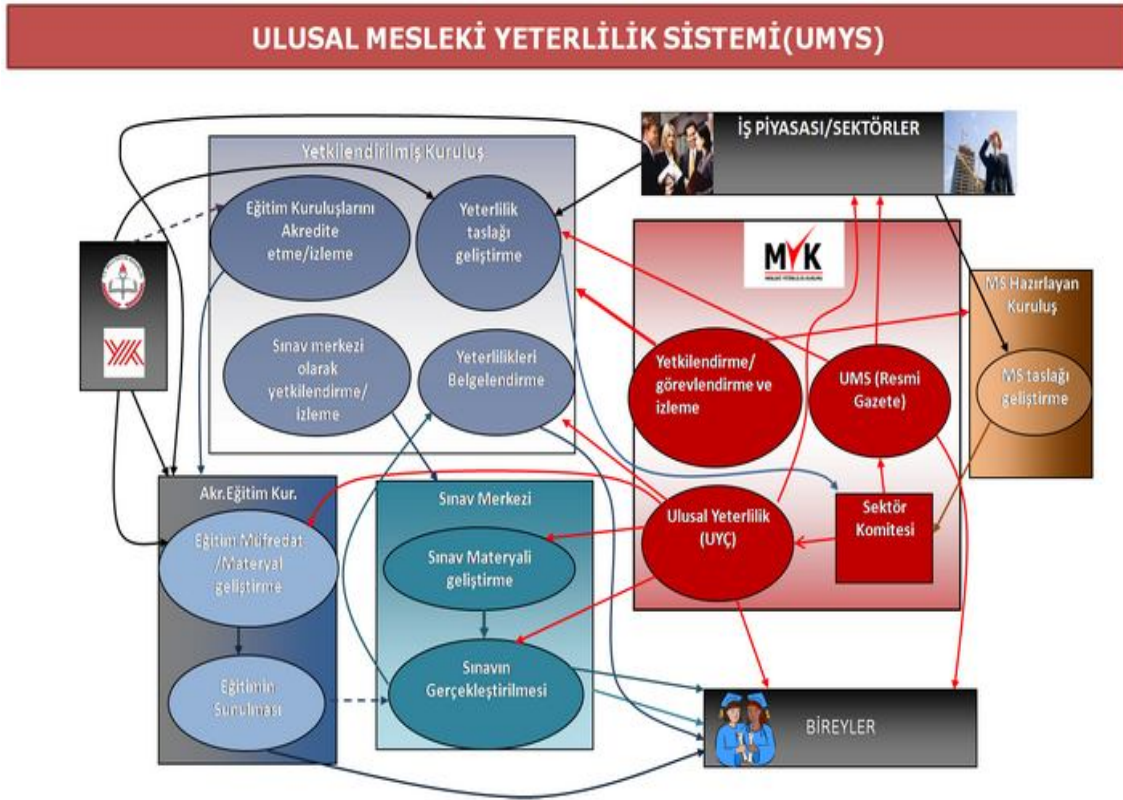
2.14.2.Ulusal Meslekî Yeterlilik Sistemi(UMYS)

Ulusal Meslekî Yeterlilik Sistemi(UMYS), Şekil 2.73'de görüldüğü gibi, ulusal ve uluslararası meslek standartlarını temel alarak teknik ve meslekî eğitim standartlarının ve yeterliliklerin geliştirilmesi, uygulanması ve bunlara ilişkin akreditasyon, yetkilendirme, denetim, ölçme, değerlendirme ve belgelendirmeye ilişkin kural ve faaliyetleri kapsamaktadır.

Ulusal meslekî yeterlilik sisteminin amaçları şunlardır (UMYS, 2012):

- Eğitim ile istihdam ilişkisini güçlendirmek,
- Öğrenme çıktıları için ulusal standartlar oluşturmak,
- Eğitim ve öğretimde kalite güvencesini teşvik etmek,

- d) Yatay ve dikey geçişler için yeterlilikleri ilişkilendirmek, ulusal ve uluslararası kıyaslanabilirlik altyapısını oluşturmak,
- e) Öğrenmeye ulaşmayı, öğrenmede ilerlemeyi, öğrenmenin tanınmasını ve kıyaslanabilirliğini sağlamak,
- f) Hayat boyu öğrenmeyi desteklemek.

Şekil 2.74. UMYS’de Yer Alan Aktörler İle Fonksiyonları Arasındaki İlişki, Kaynak:(Meslekî Yeterlilik Kurumu, 2012).

Ulusal Meslekî Yeterlilik Sistemi(UMYS), Şekil 2.74’de görüldüğü gibi, Millî Eğitim Bakanlığı, YÖK, Meslekî Yeterlilik Komisyonu (MYK), iş piyasası/sektör temsilcileri, bireyler, yetkilendirilmiş kuruluşlar ile akredite olacak eğitim kuruluşlarının Ulusal Yeterlilikler Çerçevesi(UYÇ)’nde koordinasyonuna dayalı bir yapıda gerçekleştirilmektedir. Ülkemizde oluşturulabilecek açık ve uzaktan eğitimde akreditasyon sistemi için benzer bir yapılanmadan faydalanılabilir. Özellikle açık ve uzaktan eğitimde öğrenim gören öğrenciler ile mezunların istihdamının kolaylaştırılması, açık ve uzaktan eğitimde kalitenin artırılması bakımından Ulusal Meslekî Yeterlilik Sistemi(UMYS) ile Ulusal Yeterlilikler Çerçevesi(UYÇ)’nde yer alan yeterlilik esaslarından faydalanılabilir. Böylece açık ve uzaktan eğitimde kapsayıcı,

sürdürülebilir, anlaşılabilir ve kaliteli bir eğitim sisteminin altyapısı oluşturulabilecektir. Ayrıca, açık ve uzaktan öğrenim gören öğrenciler ile mezunların bilgi, beceri ve yetkinliklerinin ulusal düzeyde tanınması imkânı sağlanabilir.

2.14.3.Ulusal Yeterlilik Çerçevesi (UYÇ)

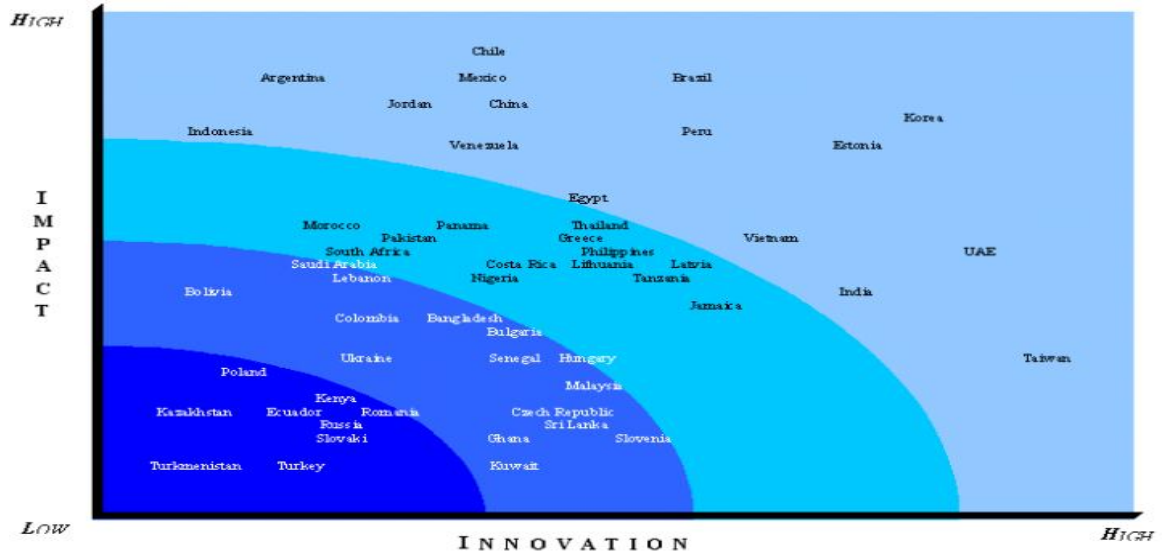
Ulusal Yeterlilik Çerçevesi (UYÇ), Avrupa Birliği tarafından benimsenen yeterlilik esasları ile uyumlu olacak şekilde tasarlanan ve ilk, orta ve yükseköğretim ile özel öğretim dâhil, tüm teknik ve meslekî eğitim/öğretim programları ile örgün, yaygın ve ilgili kurumların iznine dayalı programlarla kazandırılan yeterlilik esaslarıdır. UYÇ ve UYÇ'deki seviyeler; Avrupa Parlamentosu ve Konseyi tarafından 23/4/2008 tarihinde kabul edilen “Hayat Boyu Öğrenmede Avrupa Yeterlilik Çerçevesine (AYÇ) uyumlu olacak şekilde tasarlanacaktır. UYÇ, AYÇ ile ilişkilendirilerek kalite ve şeffaflığın garanti altına alınması hedeflenmiştir (UMYS, 2012).

2.14.4.Hayat Boyu Öğrenmede Avrupa Yeterlilik Çerçevesi (AYÇ)

Avrupa Yeterlilik Çerçevesi (AYÇ) Avrupa'daki farklı ülkeler ve sistemler arasında yeterliliklerin daha anlaşılır ve açık olmasını sağlamak için bir karşılaştırma aracı gibi çalışan ve ülkelerin yeterlilik sistemlerinin birbirleriyle bağlantısını sağlayan referans olarak görülmektedir. AYÇ'nin temelini sekiz ana yeterlilik seviyesi oluşturmaktadır. Bu seviyeler en temel öğrenme seviyesinden (seviye 1) en üst düzey öğrenme seviyesine (seviye 8) kadar geniş bir alanı kapsamaktadır. Genel olarak seviye ne kadar artarsa kişiden beklenen bilgi beceri ve yetkinlikler de o oranda artmaktadır. Eğitim kuruluşlarının akreditasyonu, eğitim ve öğretim kurum ve kuruluşlarının ilgili ulusal yeterlilikte tanımlanan eğitim programının ilgili yeterliliğin gerektirdiği bilgi, beceri ve yetkinliği kazandırmak üzere teorik ve uygulamalı yöntemlerle Meslekî Yeterlilik, Sınav ve Belgelendirme Yönetmeliği ile tanımlanan şartlara uygun oluşturulmuş sistem dâhilinde verildiğinin tespiti ve belgelendirilmesidir. Bu sistemde eğitim ve öğretim kurumları; meslekî yeterlilik kazandıran, orta ve yükseköğretim dâhil, tüm meslekî ve teknik, örgün ve yaygın, kamu ve özel eğitim kurumları ile bunların izniyle muhtelif programlar uygulayan kurum/kuruluşlardır (UMYS, 2012).

Eğitim ve öğretim kuruluşları MYK tarafından yetkilendirilen eğitim akreditasyon kuruluşları tarafından akredite edileceklerdir. Eğitim ve öğretim kuruluşlarının akreditasyonunda esas alınacak değerlendirme ölçütleri, MEB, YÖK, eğitim

akreditasyon kuruluşları, işçi, işveren ve meslek kuruluşlarının görüşleri alınarak MYK Yönetim Kurulu tarafından belirlenecektir. Akredite eğitim şartı bulunan ulusal yeterliliklere ilişkin eğitim ve öğretim kuruluşlarının akreditasyonunda yetkilendirilecek eğitim akreditasyon kuruluşunun tarafsız olarak belirlenmesi oldukça önemlidir.

Şekil 2.75. Gelişmekte Olan Ülkelerde Yenilik ve Etkileri Kaynak: McConnell Intl, 2001; Aktaran: Machado & Demiray (2012, s.80).

Şekil 2.75.'de görüldüğü gibi, Türkiye gelişmekte olan ülkeler içinde teknolojik gelişmelerin ve yeniliğin etkileri bakımından Türkmenistan ve Kazakistan'ın biraz üzerinde yer almakla birlikte Polonya, Ekvator, Kenya, Slovakya ve Romanya'nın gerisinde yer almaktadır. Bu tablo, Türkiye'de teknoloji alanında meydana gelen değişim ve gelişmelerin özellikle açık ve uzaktan eğitim sistemine yansımaları, teknolojik altyapının sağlamlaştırılması bakımından önemli ekonomik ve politik çabalara ihtiyaç olduğunu da ortaya koymaktadır.

BÖLÜM III

YÖNTEM

3.1. Araştırma Modeli

Açık ve uzaktan eğitimde akreditasyon yeterlilik düzeyinin belirlenmeye çalışıldığı bu araştırmada nicel ve nitel veri toplama ve çözümleme teknikleri birlikte kullanılmıştır. Araştırmada nicel yöntemlere ek olarak araştırma konusu ile ilgili daha ayrıntılı veriler elde edebilmek ve nicel araştırmaların sınırlılıklarını en aza indirebilmek amacıyla nitel araştırma da kullanılmıştır.

Teddlie ve Tashakkori (2009), araştırmacıların kendilerine en uygun modeli seçmelerinin önemine değinerek, gerekirse kendi özgün araştırma modellerini dahi yaratabileceklerini vurgulamaktadır. Denscombe (2003, s.132), ise her araştırma için genel olarak kabul edilebilecek çok iyi bir yöntemin bulunmadığını, çünkü her araştırmanın kendine has özellikleri bulunduğunu belirtmektedir.

Patton (2002), problemin çözümünde kullanılacak yöntem seçilirken en önemli noktanın yöntemin verimli ve faydalı olup olmayacağına karar verilmesi olduğunu belirtmektedir.

Yıldırım ve Şimşek (2006, s.65)'e göre; Nicel ve nitel araştırma yöntemleri farklı iki dünya görüşü veya paradigma üzerine oturmaktadır ve bu iki farklı paradigmayı birbirine kıyasla “iyi” ya da “kötü” şeklinde bir karşılaştırmaya tabi tutmak yanlıştır. Ayrıca, sosyal olay ve olgular üzerinde çalışırken her iki yöntemin de bize sunacağı ve diğer yöntem tarafından yeteri kadar açıklanamayacak boyutları bulunduğu belirtilerek, bu iki araştırma yönteminin birbirini tamamlayıcı yöntemler olarak düşünülmesi ve her iki yöntemin de sosyal bilim araştırmalarında etkili ve yaratıcı bir şekilde kullanılması gerektiği önerilmektedir.

İslamoğlu (2009, s.179)'na göre; nicel verilere dayalı analizler her zaman gerçeğe ulaşmaya yetmemekte, hatta nicel analizleri derinlemesine yorumlayabilmek için nitel analizlere de gereksinim duyulmaktadır.

Nicel ve nitel araştırma yöntemlerinin birlikte kullanıldığı yöntemler çeşitleme veya üçgenleme yöntemi olarak tanımlanmaktadır. Araştırmanın geçerlik ve güvenilirliğinin sağlanmasında üçgenleme yöntemi son dönemlerde oldukça fazla tercih edilmektedir.

Nicel ve nitel yöntemlerin bir arada kullanılarak hem nicel hem de nitel verilerin toplanmaya çalışıldığı bu araştırmalar, bazı araştırmacılar (Creswell, 2008; Johnson ve Christensen, 2008; Tashakkori ve Teddlie, 2003) tarafından karma model araştırmaları olarak tanımlanmaktadır. Karma model araştırmalarının tercih edilmesinin nedeni tek bir yöntemin kullanılması ile ortaya çıkabilecek olumsuzlukların en aza indirilmesi olarak belirtilmektedir.

Üçgenleme yönteminin kullanılması araştırmanın daha objektif olmasını sağlamaktadır. Birden fazla yöntem kullanmak suretiyle daha fazla açıdan veri elde edilmesi sağlanmış olacaktır. Araştırmanın daha fazla ve çeşitli veriye dayandırılması üçgenleme yönteminin olumlu bir özelliği olmakla birlikte, elde edilen farklı bulguları karşılaştırma olanağı da sağlamaktadır (Bakioğlu, Kurnaz ve Sılay, 2005).

Çeşitlemenin, tek yönteme dayalı araştırmalara göre daha çok zaman ve çaba gerektirdiği bir gerçektir. Geniş kabul görüyor ve onaylanıyor olmasına karşın, çok sık kullanılmamasının en önemli nedeni bu olabilir. Ancak, bir araştırmanın alana, kurama ve uygulayıcılara faydalı olabilmesi için belli bir kalite düzeyini sağlaması, sonuçlarının anlamlı bir şekilde yorumlanabilmesi ve verimli önerilere dönüştürülebilmesi gerekmektedir. Çeşitleme bu gerekleri sağlayabilecek bir yöntem olarak karşımıza çıkmaktadır. Çeşitleme ile ulaşılması hedeflenen en önemli iki özellik geçerlik ve güvenilirliktir. Geçerlik ve güvenilirlik, bir araştırmanın bilimselliğinin en önemli ölçütlerinden ikisidir. Çeşitlemenin geçerlik ve güvenilirliğe katkısı önde gelen çok sayıda araştırmacı tarafından yinelenmektedir. Bunlar çeşitleme yöntemini kullanmanın faydasının en güçlü kanıtıdır (Bakioğlu, Kurnaz ve Sılay, 2005).

Denzin (1978), bilimsel çalışmalarda veri, araştırmacı, kuram ve yöntem olmak üzere toplam üç tip çeşitleme kullanılabileceğini belirtmektedir. Bu araştırmada da ölçek geliştirilerek uygulanmış, aynı zamanda görüşme yapılarak yöntem çeşitlemesine gidilmiştir. Ayrıca, verilerin toplanmasında farklı grupların (Öğrenci, öğretim elemanı yönetici, personel), Yükseköğretim düzeyinde Açıköğretim ve Uzaktan eğitim kurumlarının akreditasyonuna yönelik görüşleri alınarak örneklem çeşitliliği de sağlanmıştır.

3.2. Nicel Araştırma

Nicel araştırmada amaç, insandan, kültürden ve zamandan bağımsız doğruları keşfetmek ve bunları evrensel yasalar olarak genelleştirmektir (Yıldırım ve Şimşek, 2006, s.50).

Nicel araştırma dikkatli, sistematik ve her aşaması önceden planlanmış bir araştırma desenine dayanır. ...Nicel araştırmalarda yöntem öncelik taşır ve bu nedenle araştırmanın konusundan çok yöntem ağırlık kazanır. Araştırma sonunda elde edilen sonuçların tanımlayıcılığına, niteliğine ve derinliğine bakılmaksızın yönteme ilişkin duyarlık, bir araştırmanın iyi ya da kötü olmasının temel ölçütü olmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2006, s.52).

Yıldırım ve Şimşek (2006, s.61); nicel araştırmada yöntem ve ölçmenin ön planda olduğunu ve sistematik bir yöntemle belirli değişkenler arası ilişkiyi ölçmeyi hedefleyen araştırmacının elinde, yönteme uygun ve ölçmeyi olanaklı kılacak araçların olması gerektiğini belirtmektedir. Ayrıca, nicel araştırma ile yapılan ölçümlerin duyarlı olabilmesi için ölçüm araçlarının çeşitli yöntemlerle güvenilirlik testlerinin yapılması önerilmektedir.

Yıldırım ve Şimşek (2006, ss.64-65); Nicel araştırmacıların araştırma desenlerinde nesnelliği zedelemeyecek her önlemi almakla yükümlü olduklarını, bunun için standart veri toplama ve ölçme araçlarıyla çalışmanın nesnellik açısından önemli olduğunu vurgulamaktadırlar.

3.2.1. Nicel Araştırma Modeli

Bu araştırmada genel tarama modelinden yararlanılmıştır. Genel tarama modelleri, çok sayıda elemandan oluşan bir evrende, evren hakkında genel bir yargıya varmak amacı ile evrenin tümü ya da ondan alınacak bir grup, örnek ya da örneklem üzerinde yapılan tarama düzenlemeleridir (Karasar, 1995, s.79). Büyüköztürk (2001, s.2)'e göre; tarama türü çalışmalar sosyal bilimlerde yaygın olarak kullanılmakta ve büyük gruplar üzerinde çalışmaya imkân vermektedir. Ayrıca, tarama türü çalışmalar araştırmacının bağımsız değişken veya faktörler üzerinde manipülasyonunun olmadığı araştırma desenlerini tanımlamaktadır.

3.2.2. Nicel Araştırma Evren ve Örneklemi

Araştırmanın çalışma evreni, 2010-2011 öğretim yılında, Anadolu Üniversitesi Açıköğretim, İşletme ve İktisat Fakültelerinde öğrenim gören, İstanbul'da Özel İstanbul Murat Açıköğretim Kurslarına kayıtlı bulunan ve 8 şubede derslere devam eden 3560 öğrenci ile bu kurslarda görevli bulunan 280 öğretmen, yönetici ve personelden oluşmaktadır.

Araştırmanın örnekleme ise; İstanbul Kadıköy, İstanbul Ümraniye, İstanbul Kartal, İstanbul Bakırköy, İstanbul Beşiktaş, İstanbul Şişli, İstanbul Gaziosmanpaşa ve İstanbul Avcılar ilçelerinde Özel İstanbul Murat Açıköğretim Kurslarına devam eden 980 öğrenci ile bu kurslarda görevli 80 öğretmen, yönetici ve personelden oluşmaktadır.

Araştırmacı tüm olanaklara sahip bulursa ve en uygun örnekleme tekniğini de kullansa örneklemin evreni tam olarak temsili gerçekleşemez. Bir başka anlatımla örneklem değerden evren değerin tam olarak tahmini mümkün olamaz. Çünkü, örnekleme hatası (en uygun örnekleme yönteminin bile tam temsili bir küme seçemesindeki hatalar), şans ve ölçme hatası karışacaktır (Kaptan, 1986, 149; Eckhart ve Erman 1977, 158, Aktaran; Balcı, 2001, ss.91-92).

Araştırmada oransız küme örnekleme tekniği kullanılmıştır. Bu amaçla, 5 Mart 2011-26 Mayıs 2011 tarihleri arasında İstanbul Kadıköy, İstanbul Ümraniye, İstanbul Kartal, İstanbul Bakırköy, İstanbul Beşiktaş, İstanbul Şişli, İstanbul Gaziosmanpaşa ve İstanbul Avcılar ilçelerinde Özel İstanbul Murat Açıköğretim Kurslarında tesadüfi örnekleme yoluyla seçilen sınıflarda öğrenim gören 2280 öğrenci ile bu kurslarda görevli bulunan 144 öğretmen, yönetici ve personele araştırmacı tarafından geliştirilen ve 47 sorudan oluşan beşli Likert tipi ölçek uygulanmış, ölçekte yer alan 6 adet demografik verilere yönelik anket sorularına ek olarak, katılımcıların ayrıca ölçeğin sonunda yer alan 3 açık uçlu soruya da yanıt vermeleri de istenmiştir.

Baş (2006, s.39)'a göre; olasılıklı örnekleme, anket araştırmaları için en uygun örnekleme yöntemidir. Olasılıklı örneklemin özü, kitlenin her bir üyesinin örnekleme dahil olma olasılığının bilinmesidir. Bazı özel durumlar dışında, her bir üyenin örnekleme dahil olma olasılığı eşittir. Bu eşitliği sağlayabilmek için seçim tesadüfi ya da sistematik olarak yapılabilir.

Basit tesadüfî örneklemede, evrendeki her birimin örnekleme seçilmede eşit ve bağımsız olma olasılığı vardır. Yani, yansızlık kuralının uygulanabildiği bir örneklemedir (Akhun, 1991, Aktaran, Balcı, 2001, s.95).

Araştırmaya katılan öğrenci, yönetici, öğretmen ve personelin demografik özelliklerini belirleyebilmek amacıyla formun başlangıcında yer alan sorular aracılığıyla elde edilen veriler bağımsız değişkenler olarak kullanılmıştır. Araştırmaya katılan öğrenci, yönetici, öğretmen ve personelin bağımsız değişkenlere ilişkin görüşleri yüzde (%) ve frekans (f) olarak ifade edilmiş ve aşağıda yer alan tablolarda gösterilmiştir.

3.3. Yönetici, Öğretmen, Personel ve Öğrencilerden Oluşan Çalışma Grubuna İlişkin Bulgular

3.3.1. Yönetici-Öğretmen ve Personelden Oluşan Çalışma Grubunun Demografik Özelliklerine İlişkin Bulgular

Araştırmanın bu bölümünde; yönetici, öğretmen ve personelden oluşan 80 kişilik 1. çalışma grubuna uygulanan anketin demografik sonuçları ele alınıp irdelenmiştir.

Tablo 3.1. Uzaktan Eğitim Kurumunun ve Programından Sorumlu Olan Yönetici, Öğretmen ve Personelin Cinsiyet Değişkenine Göre Frekans ve Yüzdelik Dağılım

Cinsiyet	Frekans (f)	Yüzde (%)
Kadın	33	41,3
Erkek	47	58,7
Toplam	80	100,0

Tablo 3.1.'de uzaktan eğitim kurum ve programından sorumlu olan yönetici, öğretmen ve personelin cinsiyet değişkenine göre frekans ve yüzdelik dağılımları sunulmuştur. Birinci çalışma grubunun % 59'u erkek, % 41'i ise kadın cinsiyetine sahiptir.

Tablo 3.2. Uzaktan Eğitim Kurumu ve Programından Sorumlu Olan Yönetici, Öğretmen ve Personelin Görev Değişkenine Göre Frekans ve Yüzdelik Dağılım

Görev	Frekans (f)	Yüzde (%)
Yönetici	12	11
Öğretmen	57	71,3
Personel	11	13,8
Toplam	80	100,0

Birinci çalışma grubunun % 71,3'ü; uzaktan eğitim kurumlarında görev yapan öğretmenler olup ve görev değişkeni açısından ilk sırayı almışlardır. Bunu % 15 ile uzaktan eğitim kurumlarında görev yapan yöneticiler izlemiştir. Son sırada ise uzaktan eğitim kurumlarında çalışmakta olan personel (% 13,8) bulunmaktadır (Tablo 3.2.).

Tablo 3.3. Uzaktan Eğitim Kurumu ve Programından Sorumlu Olan Yönetici, Öğretmen ve Personelin Öğrenim Durumu Değişkenine Göre Frekans ve Yüzdelik Dağılım

Öğrenim Durumu	Frekans (f)	Yüzde (%)
İlköğretim+Ortaöğretim	8	10
Önlisans+Lisans	52	62,5
Lisansüstü	22	27,5
Toplam	80	100,0

Uzaktan eğitim kurumu ve programından sorumlu olan yönetici, öğretmen ve personelin öğrenim durumu değişkenine göre frekans ve yüzdelik dağılımlar Tablo 3.3.'de gösterilmiştir. Birinci çalışma grubunun % 62,5'u önlisans ve lisans mezunudur. Bunu % 27,5 ile lisans üstü mezunu olan grup izlemiştir. Son sırada % 10 ile ilköğretim ve ortaöğretim mezunu olan çalışanlar bulunmaktadır.

Tablo. 3.4. Uzaktan Eğitim Kurumu ve Programından Sorumlu Olan Yönetici, Öğretmen ve Personelin Çalışma Süresi Değişkenine Göre Frekans ve Yüzdelik Dağılım

Uzaktan Eğitimde Çalışma Süresi	Frekans (f)	Yüzde (%)
1-5 Yıl	26	32,5
6-10 Yıl	20	25
11-15 Yıl	34	42,5
Toplam	80	100,0

Yönetici, öğretmen ve personelin % 42,5'i; 11-15 yılları arasında çalışma kıdemi olan çalışanlardır ve çalışma süresi değişkeni açısından ilk sırayı almışlardır. Bunu % 32,5 ile çalışma süresi 1-5 yıl olanlar izlemiştir. Son sırada kıdemi 6-10 yıl arasında olan (% 25) çalışanlar bulunmaktadır (Tablo 3.4.). Bu sonuç, araştırmaya katılan yönetici, personel ve öğretmenlerin açık ve uzaktan eğitim alanındaki akreditasyon yeterlilik düzeyini belirlemek amacıyla geliştirilen ölçek maddelerine etkili cevap vermeleri bakımından bu alanda yeterli bir çalışma tecrübesine sahip olduklarını göstermesi bakımından önem taşımaktadır.

Tablo 3.5. Uzaktan Eğitim Kurumu ve Programından Sorumlu Olan Yönetici, Öğretmen ve Personelin Uzaktan Eğitimde Danışmanlıkta Kullandıkları Yöntem Değişkenine Göre Frekans ve Yüzdelik Dağılım

Uzaktan Eğitimde Danışmanlıkta Kullanılan Yöntem	Frekans (f)	Yüzde (%)
Yüzyüze Görüşme	58	72,5
İnternet	11	13,8
Basılı Materyaller/Ders Kitabı	11	13,8
Toplam	80	100,0

Birinci çalışma grubunun uzaktan eğitimde öğrencilere danışmanlıkta en sık kullandıkları yöntem değişkenine göre frekans ve yüzdelik dağılım Tablo 3.5.'de sunulmuştur. Öğrencilerle yüz yüze görüşme, en çok kullanılan yöntem olarak ortaya

çıkıştır (%72,5). Öğrencilerle iletişimde interneti kullananların oranı %13,8'dir. Yine, aynı yüzde ile basılı materyaller ve ders kitabını danışmanlık türü olarak kullanan çalışanlar bulunmaktadır.

Tablo 3.6. Uzaktan Eğitim Kurumu ve Programından Sorumlu Olan Yönetici, Öğretmen ve Personelin Uzaktan Eğitim (Açıköğretim Fakültesi) Hizmetlerini Yeterli Bulma Düzeyi Değişkenine Göre Frekans ve Yüzdelik Dağılım

Uzaktan Eğitim Hizmetlerinin Yeterlilik Düzeyi	Frekans (f)	Yüzde (%)
Yeterli Buluyorum	15	18,8
Yeterli Bulmuyorum	33	41,3
Kısmen Yeterli Buluyorum	32	40,0
Toplam	80	100,0

Tablo 3.6.'da yönetici, öğretmen ve personelin açıköğretim fakültesi hizmetlerini yeterli bulma düzeylerine ilişkin frekans ve yüzdelik dağılımlar yer almıştır. Uzaktan eğitim kurumunun ve programının sorumluluğunu taşıyan yönetici, öğretmen ve personelin % 41,3'ü; açıköğretim fakültesi hizmetlerini yeterli bulmamaktadır. Yönetici, öğretmen ve personelin % 40'ı ise kısmen yeterli bulduklarını açıklamışlardır. Açıköğretim fakültesi hizmetlerini yeterli bulanlar sadece % 18,8 olmuştur. Katılımcıların çoğunluğunun açıköğretim fakültesi hizmetlerini yeterli bulmadıkları görülmektedir.

3.3.2. Öğrencilerden Oluşan Çalışma Grubunun Demografik Özelliklerine İlişkin Bulgular

Öğrencilerden oluşan 980 kişilik 2. çalışma grubuna uygulanan anketin demografik özelliklerine ilişkin sonuçlar aşağıdaki tablolarda ele alınıp, yorumlanmıştır.

Tablo 3.7. Uzaktan Eğitim Kurumu Öğrencilerinin Cinsiyet Değişkenine Göre Frekans ve Yüzdelik Dağılımı

Cinsiyet	Frekans (f)	Yüzde (%)
Kadın	433	44,2
Erkek	547	55,8
Toplam	980	100,0

Tablo 3.7.'de uzaktan eğitim kurumu öğrencilerinin cinsiyet değişkenine göre frekans ve yüzdelik dağılımları sunulmuştur. Öğrencilerden oluşan ikinci çalışma grubunun % 55,8'i erkek, % 44,2'si ise kadındır.

Tablo 3.8. Uzaktan Eğitim Kurumu Öğrencilerinin Fakülte Değişkenine Göre Frekans ve Yüzdelik Dağılımı

Fakülte	Frekans (f)	Yüzde (%)
İşletme	435	44,4
İktisat	262	26,7
Açıköğretim	283	28,9
Toplam	980	100,0

Tablo 3.8’de görüldüğü gibi öğrencilerin, % 44,4’ü; İşletme Fakültesi öğrencisidir ve fakülte değişkeni açısından ilk sırayı almışlardır. Bunu % 28,9 ile açıköğretim fakültesi öğrencileri izlemiştir. Son sırada ise İktisat Fakültesi öğrencileri (% 26,7) bulunmaktadır.

Tablo 3.9. Uzaktan Eğitim Kurumu Öğrencilerinin Sınıf Değişkenine Göre Frekans ve Yüzdelik Dağılımı

Sınıf Düzeyleri	Frekans (f)	Yüzde (%)
Birinci Sınıf	158	16,1
İkinci Sınıf	326	33,3
Üçüncü Sınıf	244	24,9
Dördüncü Sınıf	252	25,7
Toplam	980	100,0

Uzaktan eğitim kurumu öğrencilerinden oluşan ikinci çalışma grubunun % 33,3’ü ikinci sınıf öğrencisidir ve sınıf değişkeni açısından ilk sırayı almışlardır. Bunu % 25,7 ile dördüncü ve % 24,9 ile üçüncü sınıf öğrencileri izlemiştir. Son sırada % 16,1 ile birinci sınıf öğrencileri bulunmaktadır (Tablo 3.9.).

Tablo. 3.10. Uzaktan Eğitim Kurumu Öğrencilerinin Bir İşte Çalışma Durumu Değişkenine Göre Frekans ve Yüzdelik Dağılımı

Bir İşte Çalışma Durumu	Frekans (f)	Yüzde (%)
Çalışıyorum	759	74,4
Çalışmıyorum	221	22,6
Toplam	980	100,0

İkinci çalışma grubunu oluşturan uzaktan eğitim programı öğrencilerinin çoğunluğu bir işte çalışmaktadır (%77,4). Uzaktan eğitim programı öğrencilerinin % 22,6’sı ise bir işte çalışmamaktadır (Tablo 3.10.).

Tablo 3.11. Uzaktan Eğitim Kurumu Öğrencilerinin Uzaktan Eğitim Gördükleri Program Türü Değişkenine Göre Frekans ve Yüzdelik Dağılımı

Uzaktan Eğitim Program Türü	Frekans (f)	Yüzde (%)
4 Yıllık Lisans	799	81,5
2 Yıllık Önlisans	181	18,5
Toplam	980	100,0

Öğrencilerin öğrenim gördükleri program türü değişkenine göre frekans ve yüzdelik dağılımları Tablo 3.11.'de sunulmuştur. Öğrencilerin % 81,5'u dört yıllık lisans, % 18,5'u ise iki yıllık ön lisans programında öğrenim görmektedir.

Tablo 3.12. Uzaktan Eğitim Kurumu Öğrencilerinin Bilgi Kaynağı Değişkenine Göre Frekans ve Yüzdelik Dağılımı

Öğrencilerin Bilgiye Erişimde Kullandıkları Kaynaklar	Frekans (f)	Yüzde (%)
Yüzyüze Görüşme	173	17,7
İnternet	301	30,7
Basılı Materyaller/Ders Kitabı	431	44,0
Telefon	14	1,4
Diğer	61	6,2
Toplam	980	100,0

Tablo 3.12'de ikinci çalışma grubunun uzaktan eğitimde en sık kullandıkları bilgi kaynağına ilişkin frekans ve yüzdelik dağılımlar yer almıştır. Öğrencilerin % 44'ü bilgi kaynağı olarak ders kitaplarını kullanmaktadır. Ders kitapları en sık kullanılan bilgi kaynağı açısından ilk sırayı almıştır. En sık kullanılan ikinci bilgi kaynağı internettir (%30,7). Bunu % 17,7 ile yüz yüze görüşme üçüncü sırada izlemiştir. Son sırada % 1,4 ile telefonla iletişim yer almıştır.

Tablo 3.13. Uzaktan Eğitim Kurumu Öğrencilerinin Açıköğretim Fakültesi Hizmetlerini Yeterli Bulma Düzeyi Değişkenine Göre Frekans ve Yüzdelik Dağılımı

Uzaktan Eğitim Hizmetlerinin Yeterlilik Düzeyi	Frekans (f)	Yüzde (%)
Yeterli Buluyorum	233	23,8
Yeterli Bulmuyorum	341	34,8
Kısmen Yeterli Buluyorum	406	41,4
Toplam	980	100,0

Tablo 3.13'de öğrencilerin Açıköğretim Fakültesi hizmetlerini yeterli bulma düzeylerine ilişkin frekans ve yüzdelik dağılımları yer almıştır. Uzaktan eğitim kurumu (Açıköğretim Fakültesi) öğrencilerinin % 41,4'ü, Açıköğretim Fakültesi hizmetlerini kısmen yeterli bulmaktadır. Öğrencilerin % 34,8'i ise yeterli bulmadıklarını açıklamışlardır. Açıköğretim Fakültesi hizmetlerini yeterli bulanlar sadece % 23,8 olmuştur.

3.4. Nicel Araştırma Veri Toplama Aracı

Bu araştırmada yönetici, öğretmen, personel ve öğrencilerin görüşlerine göre, açık ve uzaktan eğitimde akreditasyon yeterlilik düzeyini belirlemek için bir ölçek geliştirme amaçlanmıştır.

Araştırmacı tarafından ölçek geliştirmeden önce ilgili yabancı ve yerli kaynak taraması yapılmıştır. Ülkemizde bu alanda geliştirilmiş bir ölçeğe rastlanmamıştır. Bu çalışma sonucunda, Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon ile ilgili standartlar kuramsal olarak belirlenmiştir. Bu noktada ulusal akreditasyon kuruluşları (MÜDEK, YÖDEK) ile uluslararası akreditasyon kuruluşlarının (DETC, ACCET, ACTDE, ODLQC, CHEA) akreditasyon standartları ve prosedürleri incelenmiştir. Araştırma kapsamında ölçek maddelerinin özgün bir çalışma ile ortaya çıkmasını sağlamak için beşli likert tipi bir ölçek geliştirmeye karar verilmiştir.

Ölçek maddelerinin oluşturulabilmesi amacıyla Özel İstanbul Murat Açıköğretim Kurslarının Kadıköy şubesinde kurslara devam eden 64 öğrenci ile 8 öğretmen, yönetici ve personele, eğitimde akreditasyon, açık ve uzaktan eğitimde akreditasyon, Açıköğretim Fakültesi hizmetleri, açık ve uzaktan eğitimde kalite, ülkemizde uzaktan eğitim kurumları ve programlarının özellikleri ile hizmetlerin sunumunda karşılaşılan sorunlar ve çözüm önerilerini içeren açık uçlu sorular sorulmuş ve görüşleri yazılı olarak alınmıştır. Böylece, kuramsal literatür taraması ve öğrencilerden alınan bilgiler doğrultusunda bir ihtiyaç madde havuzu oluşturulmuştur. Bu havuzda bulunan içerikler araştırmacı tarafından maddelere dönüştürülmüş, uzman görüşü de alınarak taslak ölçek formu oluşturulmuştur. Taslak olarak hazırlanan ölçeğin kapsam bakımından uygunluğu, anlatım bakımından anlaşılabilirliği ve araştırma için gerekli bilgileri toplamaya yeterli olup olmadığını belirleyebilmek için pilot uygulama yapılmasına karar verilmiştir. Bu amaçla, Özel İstanbul Murat Açıköğretim Kurslarının Kadıköy Şubesinde derslere devam eden 132 öğrenci ile 11 yönetici, öğretmen ve personele taslak ölçek formu uygulanmıştır. Pilot uygulamadan elde edilen verilerin değerlendirilmesi, literatür taraması ve uzman görüşü alınması sonucunda ölçek yeniden düzenlenmiştir. En son aşamada ise hazırlanan bu maddeler ile ilgili olarak eğitim yönetimi alanındaki akademisyenlerin de görüşleri alınmıştır. Gelen değerlendirmeler üzerine ölçeğe son şekli verilmiştir.

Ölçek derecelendirme maddeleri “Tamamen Katılıyorum”, “Katılıyorum”, “Kararsızım”, “Katılmıyorum” ve “Hiç Katılmıyorum” seçeneklerinden oluşmaktadır. Bu seçenekler üzerinde analiz yapabilmek için bu seçeneklere sırasıyla 5’den 1’e kadar sayısal değerler verilmiştir. Tablo 3.14’te görüldüğü gibi aritmetik ortalamanın değerlendirme

aralığı için $(5-1=4)$ hesaplanan aralık katsayısına göre $(4/5=0,80)$ seçenek aralıkları düzenlenmiştir.

Tablo 3.14. Ölçek Madde Değerlendirme Aralıkları

Verilen Ağırlık	Seçenekler	Sınırı
1	Hiç Katılmıyorum	1,00 – 1,79
2	Katılmıyorum	1,80 – 2,59
3	Kararsızım	2,60 – 3,39
4	Katılıyorum	3,40 – 4,19
5	Tamamen Katılıyorum	4,20 – 5,00

Araştırmacı tarafından hazırlanan ölçek 155 kişilik bir çalışma grubuna uygulanmış ve ilk aşamada toplanan veriler üstünden ölçeğin geçerliği için varimax döndürme (rotated)yöntemi ile faktör analizi işlemleri yapılmıştır.

Faktör analizi, aynı yapı ya da niteliği ölçen değişkenleri bir araya toplayarak ölçmeyi az sayıda faktör ile açıklamayı amaçlayan bir istatistiksel tekniktir. Faktör analizi, bir faktörleştirme ya da ortak bir faktör adı verilen yeni kavramları (değişkenleri) ortaya çıkarma ya da maddelerin faktör yük değerlerini kullanarak kavramların işlevsel tanımlarını elde etme süreci olarak da tanımlanmaktadır (Büyüköztürk, 2002, s.117).

Çalışma grubu üzerinden elde edilen verilere dayalı olarak hesaplanan Kaiser-Meyer-Olkin değeri, ,893'dür (Tablo 3.15.). Bu sonuç, uygulama yapılan örneklem grubunun büyüklüğünün faktör analizi yapmak için uygun olduğunu göstermektedir. Daha sonra ölçülen özelliğin evren parametresinde çok boyutlu bir özellik olup olmadığını belirlemek üzere Bartlett testi (8144,572) yapılmış ve istatistiksel açıdan ,001 düzeyinde anlamlı bir sonuç bulunmuştur. Elde edilen bu sonuç ile yönetici, öğretmen, personel ve öğrencilerin Açık ve Uzaktan Eğitimde akreditasyon yeterlilik düzeyine ilişkin algılamalarının evren parametresinde çok boyutlu bir özellik olduğu anlaşılmıştır.

Tablo 3.15. Uzaktan Eğitimde Akreditasyon İhtiyacını Belirleme Ölçeğinin Birinci Faktör Analizi İşlemlerinde Elde Edilen Kaiser-Meyer-Olkin ve Bartlett Test Sonuçları

Test	Değer
Kaiser-Meyer-Olkin Test	,893
Bartlett's Test	Ki-Kare
	8144,572
	sd
	1770
	p
	,000***

Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeğinin birinci Varimax Döndürme (rotated) yöntemi ile yapılan faktör analizi işlem sonuçları incelendiğinde (Tablo 3.16.); ölçeğin özdeğeri 2,00'dan yüksek sekiz ayrı alt boyuttan oluştuğu anlaşılmıştır

Tablo 3.16. Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeğinin Birinci Varimax Döndürme (rotated) Yöntemi İle Yapılan Faktör Analizi İşlem Sonuçları

Alt Boyut	Özdeğer	Açıklanan Varyans Yüzdesi	Toplamlı Yüzde
1	7,978	13,297	13,297
2	5,602	9,337	22,634
3	5,561	9,269	31,902
4	5,345	8,909	40,811
5	4,861	8,102	48,914
6	3,671	6,119	55,032
7	3,368	5,613	60,646
8	2,992	4,986	65,632

Tablo 3.16. incelendiğinde, birinci alt boyutun öz değeri 13,297 olup, tek başına toplam varyansın %13,297'ni karşılamaktadır. İkinci alt boyutun öz değeri 5,602'dir ve toplam varyansın % 22,634'nü karşılamaktadır. Üçüncü alt boyutun öz değeri 5,561'dir ve toplam varyansın % 9,269'nu karşılamaktadır. Dördüncü alt boyut 5,345'lik bir öz değere sahiptir ve tek başına toplam varyansın % 8,909'nu karşılamaktadır. Beşinci alt boyutun öz değeri 4,861'dir ve toplam varyansın % 8,102'ni karşılamaktadır. Altıncı alt boyutun öz değeri 3,671'dir ve toplam varyansın % 6,119'nu karşılamaktadır. Yedinci alt boyutun öz değeri 3,368 olarak bulunmuş ve toplam varyansın %5,613'nü karşılamaktadır. Sonuncu alt boyut 2,992'lik bir öz değere sahiptir ve tek başına toplam varyansın % 4,986'nı karşılamaktadır. Sekiz alt boyutun birlikte açıkladığı toplam varyans değeri ise % 65,632 olmuştur.

Yapılan istatistiksel işlemlerde bir maddenin test kapsamında kalabilmesi için, faktör yükünün o alt boyutta en az ,30 olması temel alınmıştır. Tüm maddeler, açıklanan bu özelliğe sahip olduğu için test kapsamındaki 60 maddenin tümünün geçerli olduğu anlaşılmıştır.

Ardından faktör yüklerine göre bir grup altında toplanan maddelere; içeriklerine uygun olarak adlandırma yapılmış ve güvenilirlik çalışmasına geçilmiştir. Madde analiz işlemleri sonucunda güvenilirlik düzeyi anlamlı olduğu halde; diğerlerine göre daha düşük güvenilirlikte olan 13 madde (5-8-9-12-13-14-28-35-42-50-51-56-57.maddeler) test kapsamından çıkartılmıştır. Bu maddelerin aynı zamanda faktör yüklerinin birden

fazla boyutta yüksek olduğu anlaşılmıştır. Bu iptallerden sonra geriye kalan 47 madde üzerinden faktör analizi işlemleri, yeni madde numaraları ile ikinci kez tekrarlanmıştır.

Tablo 3.17. Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeğinin İkinci Varimax Döndürme (rotated)Yöntemi İle Yapılan Faktör Analizi İşlem Sonuçları

Alt Boyut	Özdeğer	Açıklanan Varyans Yüzdesi	Toplamlı Yüzde
1	6,873	14,622	14,622
2	5,189	11,040	25,662
3	4,209	8,955	34,617
4	4,161	8,853	43,471
5	3,808	8,103	51,573
6	3,175	6,756	58,329
7	3,061	6,513	64,842
8	2,636	5,609	70,451

Yapılan ikinci analizler sonucunda ölçeğin özdeğeri 2,00'dan yüksek sekiz ayrı alt boyuttan oluştuğu anlaşılmıştır (Tablo 3.17.). Birinci alt boyutun öz değeri 6,873 olup, tek başına toplam varyansın %14,622'sini karşılamaktadır. İkinci alt boyutun öz değeri 5,189'dur ve toplam varyansın % 11,040'nı karşılamaktadır. Üçüncü alt boyutun öz değeri 4,209'dur ve toplam varyansın % 8,955'ni karşılamaktadır. Dördüncü alt boyut 4,161'lik bir öz değere sahiptir ve tek başına toplam varyansın % 8,853'nü karşılamaktadır. Beşinci alt boyutun öz değeri 3,808'dir ve toplam varyansın % 8,103'nü karşılamaktadır. Altıncı alt boyutun öz değeri 3,175'dir ve toplam varyansın % 6,756'nı karşılamaktadır. Yedinci alt boyutun öz değeri 3,061 olarak bulunmuş ve toplam varyansın %6,6513'nü karşılamaktadır. Sonuncu alt boyut 2,636'lık bir öz değere sahiptir ve tek başına toplam varyansın % 5,609'nu karşılamaktadır. Sekiz alt boyutun birlikte açıkladığı toplam varyans değeri ise % 70,451 olmuştur.

Tablo 3.19. Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeğinin Alt Boyutları ve Onları Oluşturan Maddeler

Faktör No	Faktör adı	Madde No	Madde Toplam Sayısı
1	Örgüt Yapısı	9, 10,11,12, 13,14,15,16,17	9
2	Öğrenci Hizmetleri	28, 29, 30, 34,35, 36, 37,38, 39,40, 45	11
3	Kalite Güvencesi/Akreditasyon	41, 42, 43, 44, 46, 47	6
4	Ölçme ve Değerlendirme	31, 32, 33	3
5	Kurumun Misyonu	1, 2, 3, 4	4
6	Uzaktan Eğitim Yönetimi	18,19, 20, 21	4
7	Uzaktan Eğitim programı	22, 23, 24, 25, 26, 27	6
8	Açıklık/Hesapverebilirlik/Şeffaflık	5, 6, 7, 8	4

Yapılan ikinci istatistiksel işlemlerde her maddenin o ölçek kapsamındaki faktör yükü en az ,40 olmuştur. Sadece 27. madde içeriği gereği 7.faktöre atılmış ve faktör yükü ,399 olmuştur. Tüm maddeler, açıklanan bu özelliğe sahip olduğu için test kapsamındaki 47 maddenin tümünün geçerli olduğu anlaşılmıştır.

Ölçeğin ikinci uygulama Varimax Döndürme (rotated)yöntemi ile yapılan faktör analizi işlem sonuçlarına göre maddelerin alt boyutlara göre faktör yükleri Tablo.3.18.(EK-1)'te görüldüğü gibi yeniden belirlenmiştir. Analiz sonucunda faktör yüklerine göre sıralanmış hali dikkate alınmış, bazı soruların ait olduğu faktörler değiştirilmiş ve 8. faktör yeniden adlandırılmıştır.

Tablo 3.19'da görüldüğü gibi ölçeğin sekiz alt boyutunun adları ve kapsadığı sorular ve madde toplam sayıları yer almıştır.

Bir ölçeğin yapı geçerliğini belirleyen en önemli kriterlerden birisi, ölçeğin alt boyut puanları arasında hesaplanan korelasyon katsayılarının istatistiksel açıdan anlamlı ancak ne çok yüksek ne de çok düşük düzeyde olmasıdır. Bu bağlamda hazırlanan “Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeği”nin yapı geçerliğini belirleyebilmek için, alt boyut puanları arasında korelasyon katsayıları hesaplanmış ve Tablo 3.20’de sunulmuştur.

Tablo 3.20. Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeğinin Alt Boyutları Arasındaki İlişkiler

	Örgüt Yapısı	Öğrenci Hizmetleri	Kalite Güvencesi/ Akreditasyon	Ölçme ve Değerlend.	Kurumun Misyonu	Uzaktan Eğitim Yönetimi	Uzaktan Eğitim Programı	Açıklık/ Hesapvereb./ Şeffaflık
Örgüt Yapısı	1,000	,589***	,513***	,436***	,590***	,670***	,652***	,562***
Öğrenci Hizmetleri		1,000	,643***	,601***	,556***	,552***	,715***	,463***
Kalite			1,000	,444***	,395***	,492***	,582***	,421***
Güvencesi/Akreditasyon								
Ölçme ve Değerlendirme				1,000	,402***	,439***	,521***	,297***
Kurumun Misyonu					1,000	,520***	,529***	,558***
Uzaktan Eğitim Yönetimi						1,000	,579***	,447***
Uzaktan Eğitim programı							1,000	,558***
Açıklık/Hesapverebilirlik/Şeffaflık								1,000

*p<,05 **p<,01 ***p<,001 n:155

Tablo 3.20'nin incelenmesi sonucunda tüm alt boyutlar arasında hesaplanan korelasyon katsayılarının en az ,001 düzeyinde anlamlı olduğu anlaşılmıştır. Korelasyon katsayıları içinde en yüksek değer ,715; en düşük değer ise ,297 olmuştur. Bu sonuçlar açıkça

göstermektedir ki, alt boyutlar ne birbirlerinden bağımsız, ne de birbirleri ile çok fazla örtüşüktür. Elde edilen bu bulgular dahilinde de ölçeğin yapı geçerliğinin bulunduğu anlaşılmaktadır.

Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeğinin geçerli olduğu ispatlandıktan sonra, güvenirlik analizi işlemlerine geçilmiştir. Ölçeğin güvenirliği iki ayrı yöntem ile sınanmıştır. Bunlardan ilki test-tekrar test güvenirliğidir (Devamlılık Katsayısı). Ölçek 32 kişilik bir öğrenci grubuna bir hafta ara ile iki kez uygulanmış ve elde edilen sonuçlar arasında korelasyon katsayıları hesaplanmıştır.

Tablo 3.21. Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeğinin Alt Boyutlarının Test-Tekrar Test Güvenirliği(Devamlılık Katsayıları)

Alt Boyut	N	r	p
Örgüt Yapısı	32	,449	,010**
Öğrenci Hizmetleri	32	,504	,003**
Kalite Güvencesi /Akreditasyon	32	,536	,002**
Ölçme ve Değerlendirme	32	,290	,108
Kurumun Misyonu	32	,703	,000***
Uzaktan Eğitim Yönetimi	32	,442	,011*
Uzaktan Eğitim programı	32	,595	,000***
Açıklık/Hesapverb/Şeffaflık	32	,506	,003**
Toplam	32	,795	,000***

*p<,05 **p<,01 ***p<,001

Tablo 3.21.'de görüldüğü gibi, Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeği'nin ön ve son uygulama sonucunda elde edilen alt boyut toplam puanları arasındaki korelasyon katsayıları ,703 ile ,290 arasında değişim göstermiştir. Alt boyutların devamlılık katsayıları; ölçme ve değerlendirme boyutu dışında istatistiksel açıdan en az ,05 düzeyinde anlamlıdır.

Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeği'nin güvenirliğini saptamak üzere ikinci aşamada Cronbach Alfa yöntemi ile iç tutarlılık katsayıları belirlenmiştir. Ölçeğin iç tutarlılık katsayıları Tablo 3.22'de sunulmuştur.

Tablo 3.22. Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeğinin Alt Boyutlarının İç Tutarlılık Katsayıları

Alt Boyut	N	r	p
Örgüt Yapısı	155	,9420	,000***
Öğrenci Hizmetleri	155	,9146	,000***
Kalite Güvencesi/Akreditasyon	155	,8756	,000***
Ölçme ve Değerlendirme	155	,8942	,000***
Kurumun Misyonu	155	,8861	,000***
Uzaktan Eğitim Yönetimi	155	,8860	,000***
Uzaktan Eğitim programı	155	,8839	,000***
Açıklık/Hesapvereb/Şeffaflık	155	,8111	,000***
Toplam	155	,9683	,000***

*p<,05 **p<,01 ***p<,001

Tablo 3.22.'de görüldüğü gibi, Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeği'nin iç tutarlılık katsayıları ,9683 ile ,8111 arasında değişim göstermiştir. Test toplamının Cronbach Alfa değeri ,9683'dür ve bu sonuca dayalı olarak geliştirilen ölçeğin güvenilir olduğuna karar verilmiştir. Örgüt yapısı alt boyutunun Cronbach Alfa değeri ,9420; öğrenci hizmetleri alt boyutunun Cronbach Alfa değeri ,9146; kalite güvencesi/akreditasyon alt boyutunun Cronbach Alfa değeri ,8756 olarak bulunmuştur. 4.faktörün (ölçme ve değerlendirme) iç tutarlılık katsayısı ise, ,8942'dir. kurumun misyonu alt boyutunun cronbach alfa değeri ,8861; uzaktan eğitim yönetiminin ,8860; uzaktan eğitim programının ,8839; açıklık alt boyutunun ,8111 olarak bulunmuştur. Elde edilen bu sonuçlara dayalı olarak da ölçeğin alt boyutlarının iç tutarlılığı ve dolayısıyla güvenilirliklerinin yüksek olduğu söylenebilir. Ölçeğin madde güvenirliklerini saptamak üzere madde toplam, madde kalan ve madde ayrırddedicilik indeksi işlemleri gerçekleştirilmiştir. Bu işlemler, hem test toplam hem de alt boyutlar için ayrı ayrı hesaplanmıştır.

Ölçek toplamını oluşturan tüm maddeler için yapılan madde analiz işlem sonuçları Tablo 3.23 (EK-2)'de sunulmuştur.

Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeği'ni oluşturan tüm maddelerin madde analiz işlemleri gerçekleştirilmiş ve tüm maddelerin üç teknikte de istatistiksel açıdan ,001 düzeyinde anlamlı sonuçlar verdikleri anlaşılmıştır. Ölçeğin toplamı esas alındığında tüm maddeler güvenilir ve geçerlidir (ayırtdedicidir).

Ölçek toplamından sonra ölçeğin sekiz ayrı alt boyutu için bu işlemler tekrarlanmış ve elde edilen sonuçlar, Tablo 3.24., Tablo 3.25., Tablo 3.26., Tablo 3.27., Tablo 3.28., Tablo 3.29., ve Tablo 3.30.'da sunulmuştur (EK-3). Yapılan analizlerde ölçeğin tüm alt boyutları madde toplam, madde kalan ve madde ayrırddedicilik indeksi analiz işlemlerinde ,001 düzeyinde anlamlı sonuçlar vermiştir.

Ölçek sekiz alt boyut ve 47 adet beşli likert tipi sorudan oluşmaktadır. Ölçekte demografik verileri elde etmeye yönelik 6 adet soru yer almaktadır. Ayrıca, araştırmanın amacına yönelik olarak hazırlanan ölçeğin son bölümünde katılımcıların cevaplaması amacıyla üç adet açık uçlu soru yer almaktadır.

Açık uçlu sorular bir takım avantajlar sağlamaktadır. Bunlardan ilki bu tür sorulara verilen cevapların araştırmacının düşünceleri ile sınırlı olmasıdır. Diğer bir ifade ile araştırmacı için, beklenmeyeni öğrenme fırsatı söz konusudur (Baş, 2006, s.61).

3.4.1. Nicel Araştırma Verilerinin Toplanması

Nicel verilerin toplanması, elden anket dağıtılması yoluyla gerçekleştirilmiştir. Bu amaçla, öğrencilere yönelik olarak 3600 adet anket çoğaltılmış, öğretmen, yönetici ve personel için ise toplam 300 adet anket çoğaltılmıştır. Araştırmanın örneklemini oluşturan İstanbul Kadıköy İlçesi Özel İstanbul Murat Açıköğretim Kurslarında uygulama araştırmacı tarafından gerçekleştirilmiş, İstanbul Ümraniye, İstanbul Kartal, İstanbul Bakırköy, İstanbul Beşiktaş, İstanbul Şişli, İstanbul Gaziosmanpaşa ve İstanbul Avcılar ilçelerinde ise anket formları kurs yöneticilerine teslim edilerek 5 Mart 2011-26 Mayıs 2011 tarihleri arasında gerçekleştirilmesi sağlanmıştır. Uygulamada kurslarda görevli olan ve derslere giren öğretmenlerden yardım alınmıştır. Öğrencilere uygulanan anketlerden 1214 tanesi, öğretmen, yönetici ve personele uygulanan anketlerden ise 132 tanesi geri dönmüştür.

3.4.2. Nicel Araştırma Verilerinin Çözümlemesi

Öğrencilere uygulanan 1214 anket içinde 234'ü hatalı doldurulması ve eksik olması nedeniyle değerlendirilmeye alınmamış ve 980 anket değerlendirmeye alınmıştır. Öğretmen, yönetici ve personele uygulanan 132 anket içinde ise 52 tanesi hatalı olması nedeniyle iptal edilmiş ve 80 anket değerlendirilmeye alınmıştır. Nicel araştırma kapsamında toplam 1060 anket değerlendirmeye alınmıştır.

Araştırma kapsamında kullanılan ankette yer alan soruların; frekans(f) ve yüzdelik(%) dağılımları bulunarak; bulgular bölümünde tablolastırılarak yorumlanmıştır.

Araştırmanın ikinci aşamasında; anket ile toplanan bağımsız değişkenlere göre Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeği toplam ve alt boyut puanlarının farklılıklarını belirlemek üzere hipotez testleri yapılmıştır. Bağımsız değişkenlerin iki kategoriden oluştuğu durumlarda hipotez testi olarak ilişkisiz grup “t” testi kullanılmıştır. Bağımsız değişkenin ikiden daha fazla kategoriye ayrıldığı durumlarda Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeği toplam ve alt boyut puanlarının farklılıklarını belirlemek üzere tek yönlü varyans analizi(ANOVA) yapılmıştır. F testinde anlamlı bir farklılığın bulunduğu durumlarda

eta korelasyon katsayısı ve varyans analizini tamamlayıcı hesaplardan Scheffe ve Tamhane testi yapılmıştır.

Araştırma kapsamında elde edilen tüm sonuçlar çift yönlü olarak sınanmış ve anlamlılık düzeyi en az ,05 olarak kabul edilmiştir. Ayrıca ,01 ve ,001 düzeyinde anlamlı çıkan sonuçlar ayrıca tablolarda gösterilmiştir. Araştırmanın tüm istatistiksel analizleri SPSS for Windows paket programı ile yapılmıştır.

3.5. Nitel Araştırma

Denzin ve Lincoln (2000)'a göre; nitel araştırmayı tercih eden araştırmacılar, bu yolla toplumsal tecrübenin oluşturulması ve anlamlandırılmasına yönelik sorulara cevap aramaya çalışmaktadırlar.

Nitel araştırma, sosyal olguları bağlı oldukları ve içinde yer aldıkları ortamda doğal görünüşleriyle gözlem, görüşme ya da belgeleri değerlendirmek yoluyla bilgi edinme ve bu bilgileri analiz ederek kuram geliştirme olarak tanımlanabilir (İslamoğlu, s.180).

Nitel araştırma sonuçlarının uygulamada kullanılması birkaç değişik şekilde karşımıza çıkmaktadır (Altunışık, Coşkun, Yıldırım ve Bayraktaroğlu, 2002, s.225): Bu uygulama alanları; uygulayıcılar için ileri düzey araştırmalara zemin oluşturması; kurumsal ve örgütsel gelişmeye katkıda bulunması; uygulayıcıların yaptıkları işi daha iyi anlamalarına yardım etmesi ve en önemlisi de nicel verilerle ve analiz yöntemleriyle ulaşılan bazı 'mekanik' ilişkilerin, nitel yöntemlerle derinliğine test edilerek sonuçların doğrulanması ya da yanlışlanmasıdır.

Erkuş (2005, s.74), nitel araştırmaların hepsinin betimsel araştırma olduğunu ifade etmektedir.

Yıldırım ve Şimşek(2006, s.64)' e göre; nitel araştırma çalışılan probleme ilişkin olarak çoğu durumda birden fazla araç yoluyla toplanmış betimsel bilgiyi yine tüm zenginliği ve derinliği içinde sunmayı ilke edinmektedir.

3.5.1. Nitel araştırma Modeli

Nitel araştırma desenleri araştırma etkinliklerinin birbiriyle tutarlı ve amaca uygun bir biçimde gerçekleştirilmesi açısından araştırmacıya rehberlik eder. Nitel araştırma desenleri araştırmacıya esnek bir yaklaşım sağlar ve belirli bir odak çerçevesinde çeşitli aşamalarının birbiriyle tutarlı olmasına katkıda bulunur (Yıldırım ve Şimşek, 2006, s.69). Bu araştırmada nitel araştırma kapsamında olgubilimden (fenomenoloji)

yararlanılmıştır. Nitel araştırmacılar araştırma konusuna giren fenomenleri doğal ortamlarında ele alarak incelemeye çalışmaktadırlar.

Yıldırım ve Şimşek(2006, s.72)’ e göre; Olgubilim (fenomenoloji) deseni farkında olduğumuz ancak derinlemesine ve ayrıntılı bir anlayışa sahip olmadığımız olgulara odaklanmaktadır. Bize tümüyle yabancı olmayan aynı zamanda da tam anlamını kavrayamadığımız olguları araştırmayı amaçlayan çalışmalar için olgubilim (fenomenoloji) uygun bir araştırma zemini oluşturmaktadır.

Yıldırım ve Şimşek (2006, s.74-75), olgubilim araştırmalarında veri kaynaklarının araştırmanın odaklandığı olguyu yaşayan ve olguyu dışa vurabilecek veya yansıtabilecek bireyler ya da gruplar olduğunu açıklamaktadır. Ayrıca, olgubilim araştırmalarında başlıca veri toplama aracı olarak görüşme kullanıldığını ve bu tür araştırmalarda veri analizi ile yaşantıları ve anlamları ortaya çıkarma amacı bulunduğunu belirtmektedirler.

3.5.2. Nitel Araştırma Çalışma Grubu

Yıldırım ve Şimşek (2006, s.114), nitel araştırmanın doğası gereği esnek olduğunu ve bu esnekliğin araştırmanın her aşamasında söz konusu olduğunu vurgulamakta ve araştırmacıların nitel araştırmanın bu özelliğini bir artı olarak kullanarak araştırmada birden fazla örnekleme yönteminin aynı anda kullanılabileceğini belirtmektedirler.

Bu araştırmada seçkisiz olmayan örnekleme yöntemlerinde amaçlı örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Patton (1987; Aktaran: Şimşek ve Yıldırım, 2006, s.107)’a göre, amaçlı örnekleme zengin bilgiye sahip olduğu düşünülen durumların derinlemesine çalışılmasına olanak vermektedir. Bu anlamda, amaçlı örnekleme yöntemleri pek çok durumda, olgu ve olayların keşfedilmesinde ve açıklanmasında yararlı olmaktadır.

Büyüköztürk, Akgün, Karadeniz, Demirel ve Kılıç (2008, s.88)’a göre, amaçlı örnekleme, “çalışmanın amacına bağlı olarak bilgi açısından zengin durumların” derinlemesine araştırılmasıdır.

Amaçlı (kasti) örnekleme yönteminde, örnekleme dahil edilecek birimleri, araştırmacı önceki bilgi, deneyim ve gözlemlerinden hareketle araştırmanın amacına uygun olarak kendi yargısıyla belirler. Araştırmacı kendi yargı ve değerlendirmeleriyle hareket ettiği için evren hakkında fikir sahibi olmalıdır (Ural ve Kılıç, 2006, s.45).

Tomakin (2009, s.125)'e göre, Nitel araştırmalar tümevarım yaklaşımına göre gerçekleştirilmekte ve amaçlı örnekleme yöntemi kullanılmaktadır. Ayrıca, nitel araştırma sürecinin veri toplama, veri analizi ve sonuç çıkarma şeklinde gerçekleştiği, nitel araştırmaların genellikle yazıyla, sözcük ve cümlelerle ifade edildiği belirtilmektedir.

Bu araştırmada görel olarak küçük bir örneklem oluşturmak ve örnekleme çalışılan probleme taraf olabilecek bireylerin çeşitliliğini maksimum derecede yansıtmak amacıyla maksimum çeşitlilik örnekleme kullanılmıştır. Bu amaçla uzaktan eğitim alanında çalışmakta olan öğretim elemanları ile görüşme yapılmıştır.

Patton (1987, aktaran: Şimşek ve Yıldırım, 2006, s.109)'a göre, maksimum çeşitlilik gösteren küçük bir örneklem oluşturmanın en azından iki yararı vardır: (1) örnekleme dahil her durumun kendine özgü boyutlarının ayrıntılı bir biçimde tanımlanması, ve (2) büyük ölçüde farklı özellik gösteren durumlar arasında ortaya çıkabilecek ortak temalar ve bunların değerinin ortaya çıkarılması.

Tablo 3.31. Nitel Araştırmaya Katılan Öğretim Elemanlarına İlişkin Demografik Veriler

Katılımcı No ve Üniversite	Görev Alanı Verdiği Ders	Uzmanlık Alanı	Çalışma Süresi	Cinsiyet
1.Anadolu	Tv Programı Yapımcısı /Öğretim görevlisi	İletişim	25 yıl	K
2.Maltepe	Ana Bilim Dalı Başkanı Finansal Muhasebe	Muhasebe Finans	5 yıl	E
3.Maltepe	Öğretim Üyesi/Mikro Ekonomi	İktisat	4 yıl	E
4.Maltepe	Uzaktan Eğitim Birim Başkanı	Uzaktan Eğitim Bilgisayar Mühendisliği	4 yıl	E
5.Bahçeşehir	Öğretim Üyesi/Servis ve Süreç Yönetimi, e-MBA	Üretim yönetimi	2 yıl	E
6.Bahçeşehir	Yönetim Ekonomisi	Ekonomi	2 yıl	E
7.Bahçeşehir	Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdür Yardımcısı Marka Yönetimi	İşletme/ Pazarlama	3 yıl	E
8.Marmara	Uzaktan Eğitim Merkezi Müdürü	Makine Mühendisliği	1 yıl	E
9.Marmara	Uzaktan Eğitim Merkezi Yönetim Kurulu Üyesi	Matematik	2 yıl	E
10.Maltepe	Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdür Yardımcısı	Bankacılık/ Finans	1 yıl	K
11.Maltepe	Finansal Tablolar Analizi e-MBA Tez danışmanı	İktisat/ Bilişim Teknolojileri	15 yıl	E
12.İstanbul Teknik	Bölüm Başkan Yardımcısı Genel Kimya	Kimya	1 yıl	K
13.İstanbul Teknik	Öğretim Üyesi Genel Kimya-1	Kimya	1 yıl	E

14.İstanbul Teknik	Öğretim Üyesi Genel Kimya	Kimya	12 yıl	K
15.İstanbul(İSUZEM)	Proje Yöneticisi	Bilgisayar ve Öğretim Tekn.	5 yıl	E
16.İstanbul(İSUZEM)	İSUZEM Müdür Yardımcısı	Bilgisayar ve Öğretim Tekn.	2 yıl	E
17.Marmara	Uzaktan Eğitim Merkezi (UZEM) Müdür yardımcısı	Elektrik Elektronik Müh.	2 yıl	E
18.İstanbul(AUZEK)	AUZEK Dekan Yrd/Yer Sistemleri, Afet Kültürü	Coğrafya	2 yıl	E
19.Okan	Uzaktan Eğitim Merkezi Müdürü/e-ticaret, blog pazarlama yönetimi	Pazarlama, e-öğrenme	6 yıl	K
20.Newport	Akademi Koordinatörü/ İKY	Endüstri Mühendisliği	11 yıl	K
21.Newport/Forthays	Yönetici	İngilizce	12 yıl	E
22.Okan	Teknik/İdari Sorumlu	Bilgisayar ve Kontrol Öğretmenliği	10 ay	E
23.Okan	Uzaktan Eğitim Merkezi/	Bilgisayar Dersleri	3 yıl	K
24.Sakarya	Uzaktan Eğitim Merkezi Müdür Yardımcısı Enformatik Bölüm Başkanı, Uzaktan Eğitim Kurucusu	Makine Mühendisliği	14 yıl	E
25.İstanbul(Enformatik)	Eğitimde Kalite, Veri tabanı sistemleri, Yazılım Müh. Giriş, Sistem analizi	Yazılım Mühendisliği	1 yıl	K
26.Bilgi	Uzman Asistan/Muhasebe, Finansal Yönetim.	İşletme	4 yıl	K
27.Bilgi	İşletme Yönetimi, İKY	Yönetim Organizasyon	3 yıl	K
28.Bilgi	Stratejik Yönetim/ İşletme Yönetimi	Pazarlama	3 yıl	K
29.Zirve	Uzaktan Eğitim Merkezi (UZEM)Koordinatörü/Nesneye Yönelik Programlama	Bilişim	9 yıl	E
30.Zirve	Eğitim ve Teknik Destek Sorumlusu/Sistem Yönetimi, Temel Bilgisayar Dersi-1	Bilgisayar Teknolojisi	7 yıl	E
31.Bilgi	İstatistik ve e-ticaret	Sayısal Yöntemler, e-ticaret	10 yıl	K
32.Beykent/Bahçeşehir	Öğretim Üyesi /Tedarik Zinciri Yönetimi	Lojistik	2 yıl	E
33.Zirve	UZEM Koordinatör Yardımcısı. Bilişim Sist.	Bilgisayar Veri Madenciliği	10 yıl	K
34.Anadolu	AÖF İngilizce Öğretmenliği Merkez Koordinatörü Tez danışmanı	İşletme Yönetim Org.	13 yıl	K

35.Yıldız Teknik	İKGM Başkanı./ Uzaktan Eğitim İşletme Bilimine Giriş	Yönetim ve Org.	10 yıl	K
36.Işık	Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü/ Çağdaş İşletme Yönetimi, Stratejik Pazarlama	İşletme Yönetimi	2,5 yıl	E
37.Işık	İnsan Kaynakları Yönetimi	İşletme -Yönetim	2,5 yıl	K
38.Işık	Üretim yönetimi	Yönetim-Org. İnnovasyon Yönetimi	3 yıl	K
39.İstanbul(Enformatik)	Seminer, Yapısal Programlama, Sistem Analizi ve Tasarımı	Yönetim Bilişim Sistemleri	9 yıl	K
40. Anadolu	Açıköğretim Fakültesi (AÖF)	Uzaktan Eğitim	10 yıl	E

Tablo 3.31’de görüldüğü gibi, değişik üniversitelerin uzaktan eğitim merkezi, açık ve uzaktan eğitim fakültelerinde görevli 40 öğretim elemanı/görevli ile görüşmeler yapılmıştır. Araştırma kapsamında 21 erkek ve 19 kadın öğretim elemanı ile görüşmeler yapılmıştır. Araştırmaya katılanların en az 9 ay uzaktan eğitim tecrübesi bulunduğu görülmektedir. Uzaktan eğitimde en fazla tecrübesi bulunan öğretim elemanı 25 yıl bu alanda çalıştığını ifade etmektedir. Öğretim elemanlarının uzaktan eğitim programları olarak genellikle İktisadî ve İdari Programlar ile Bilişim alanlarında ders vermekte oldukları görülmektedir.

Araştırmaya katılan öğretim elemanlarını çoğunluğunun uzaktan eğitim merkezi, birimi, programı veya açık ve uzaktan eğitim fakültesinde yönetim görevinde bulunduğu görülmektedir.

3.5.3 Nitel Araştırma Veri Toplama Aracı

Araştırmada veri toplama aracı olarak görüşme kullanılmıştır. Görüşme, nitel araştırmada en sık kullanılan veri toplama aracı olarak karşımıza çıkmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2006, s.119).

Yazıcıoğlu ve Erdoğan (2004, s.84),’a göre, veri toplama yöntemlerinden biri olan görüşme, bireylerin çeşitli konulardaki bilgi, tutum ve davranışları ile bunların olası nedenlerinin öğrenilmesinde en kısa yol olarak özellikle toplum bilimlerinin (sosyoloji, psikoloji, tarih eğitimi, antropoloji vb.) bilim alanlarında toplumun görüş ve düşüncelerini incelemeyi amaçlayan alan araştırmalarında kullanılmaktadır. Görüşme yönteminde kullanılan iletişim şekilleri ise şu şekilde sıralanmaktadır:

- Yüzyüze görüşme
- Görüntülü ve görüntüsüz telefonla görüşme
- Simgesel görüşme(sağır ve dilsizlerle)
- Bilgisayar tabanlı görüntülü ve sesli görüşme.

Görüşme (interview) tekniğini, bir konu hakkında, ilgili kişi(ler)den sorulacak sorular çerçevesinde bilgi almak olarak tanımlayan Aziz (2008, s.84), bu tekniğin diğer araştırma teknikleri içerisinde, araştırmacıya ve görüşme yapılan kişiye esneklik, derinlik sağlayan bir gözlem tekniği olduğunu belirtmektedir.

Nitel görüşme (qualitative interview), görüşülen kişiye, bir konu hakkında ayrıntılı, nitelikli ilgili sorular sorarak, konu ile ilgili ayrıntılı bilgi almaktır. Bu tip görüşme türüne “derinlemesine görüşme” (mülakat) (depth interview) türü denilmektedir (Aziz, 2008, s.85).

Arıkan (2004, s.104)’a göre, yüzyüze görüşme ya da mülakat olarak da adlandırılan görüşme, ilgili kişi ile veya grupla karşılıklı olarak konuşmak, soru sormak ve alınan bilgileri kaydetmek suretiyle yapılan çalışmadır.

Mülakatı(görüşme) iki veya daha fazla sayıda insan arasında belli bir amaç etrafında yapılan tartışmalar olarak tanımlayan Altunışık, Coşkun, Yıldırım ve Bayraktaroğlu (2002, s.83), özellikle niçin? Sorusuna cevap aranılan durumlarda mülakatların (görüşme) ideal veri edinme yöntemleri olduğunu belirtmektedirler.

Araştırmada nicel araştırma sonucu ortaya çıkan bulgular ile ölçeğin son bölümünde yer alan açık uçlu sorulara verilen yanıtlardan da yararlanılarak yarı yapılandırılmış görüşme formu hazırlanarak kullanılmıştır. Görüşme formunun oluşturulmasında uzman görüşünden yararlanılmıştır. Görüşme sorularının oluşturulmasında literatür incelemesi yapılmıştır.

Ekiz, (2003, s.62)’in belirttiğine göre; yarı yapılandırılmış görüşme türünde araştırmacı görüşme sorularını önceden hazırlamaktadır; ancak görüşme sırasında araştırılan kişilere kısmî esneklik sağlayarak oluşturulan soruların yeniden düzenlenmesine, tartışılmasına izin vermektedir. Ayrıca, yarı yapılandırılmış görüşme türünde araştırmaya katılan kişilerin de araştırma üzerine etkilerinin olabileceği belirtilmektedir. Yapılandırılmış görüşmede amaç, görüşülen bireylerin verdikleri bilgiler arasındaki paralelliği ve farklılığı saptamak ve buna göre karşılaştırmalar yapmaktır (Brannigan, 1985, Aktaran; Yıldırım ve Şimşek, 2006, s.120).

Görüşme formu, araştırma problemi ile ilgili tüm boyutların ve soruların kapsanmasını güvence altına almak için geliştirilmiş bir yöntemdir (Yıldırım ve Şimşek, 2006, s.120). Yarı yapılandırılmış görüşme formu ile uygulama yapılmadan önce “görüşme” yönteminin etkili kullanımı için ön çalışma ve literatür taraması ile bu konuda yapılan bilimsel yayınlardan yararlanılmıştır. Hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme sorularının araştırmanın amacına uygunluğu ile geliştirilmesi gereken yönlerinin belirlenebilmesi amacıyla Bahçeşehir Üniversitesi Uzaktan Eğitim Merkezi, Maltepe Üniversitesi Uzaktan Eğitim Merkezi, İstanbul Üniversitesi Uzaktan Eğitim Merkezi, Newport Üniversitesi ile Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesinde görevli bulunan toplam 15 öğretim elemanı ile pilot görüşmeler yapılmıştır. Pilot görüşme sonuçlarının analizi ve soruların yeniden değerlendirilmesi sonucunda görüşme formu yeniden oluşturulmuştur. Yarı yapılandırılmış görüşme formu (EK-17) demografik verilere yönelik 5 soru ve 16 açık uçlu sorudan oluşmuştur.

3.5.4. Nitel Araştırma Verilerinin Toplanması

Yarı yapılandırılmış görüşme formu oluşturulduktan sonra öncelikle İstanbul’da uzaktan eğitim merkezi, uzaktan eğitim programı veya açık ve uzaktan eğitim fakültesi bulunan üniversitelerde görevli öğretim elemanlarının tamamına internet ortamında e-postalarına doğrudan randevu talebi iletilmiştir. Randevu talebine olumlu yanıt veren öğretim elemanları ile görüşmeler yapılmıştır. Ancak, araştırma için yeterli sayıda öğretim elemanına ulaşılamaması üzerine öğretim elemanlarına e-posta ve telefon yoluyla tekrar randevu talebinde bulunulmuştur. Ayrıca, İstanbul’a yakın olduğu düşünülen Kocaeli Üniversitesi ve Sakarya Üniversitesi uzaktan eğitim biriminde görevli öğretim elemanlarına e-posta yoluyla randevu talebi iletilmiştir. Kocaeli Üniversitesi’nden randevu talebine bir öğretim elemanı olumlu yanıt vermesine karşılık uygun zamanda görüşme imkânı sağlanamamıştır. Sakarya Üniversitesi’nden 2 öğretim elemanı olumlu yanıt vermiş, ancak 1 öğretim elemanı ile İstanbul’da görüşülebilmektedir. Açık ve uzaktan eğitim alanında önemli bir yeri bulunan Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesinde görevli öğretim elemanlarına da e-posta yoluyla randevu talebinde bulunulmuş ve diğer üniversiteler ile karşılaştırıldığında geri dönüş ve randevu verme oranı daha yüksek olmuştur. Anadolu Üniversitesi’nde görevli toplam 3 öğretim elemanının görüşü alınmış, randevu veren 2 öğretim elemanı ile uygun zaman dilimi sağlanamadığından görüşme gerçekleştirilememiştir. Ancak, Anadolu

Üniversitesi'nde görevli bulunan 3 öğretim elemanından 2'si ile SKYPE üzerinden online görüşme yapılmış, diğer öğretim elemanı ise görüşme formunda yer alan soruları cevaplandırarak e-posta ile araştırmacıya iletmiştir.

Bir araştırmada, araştırmacı üstünlük ve zayıflıklarını göz önünde bulundurarak karşılıklı görüşme, posta, telefon, emanet ya da internet yöntemlerinden birini tercih edebileceği gibi söz konusu yöntemlerden birkaçını karma bir şekilde kullanılarak da veri toplayabilir (Ural ve Kılıç, 2006, s.62).

Yarı yapılandırılmış görüşme formu ile toplam 40 kişinin görüşlerine başvurulmuştur. Ancak, bunlardan 34 kişi ile yüz yüze görüşme yoluyla veriler toplanmıştır. 4 öğretim elemanı ile gerek kendilerinden gelen talepler, gerekse coğrafi uzaklıkta dikkate alınarak konu alanı uzmanları olmaları ve uzun süredir Açık ve Uzaktan Eğitim alanında çalışıyor olmaları da dikkate alınarak SKYPE üzerinden online görüşmeler gerçekleştirilmiştir. 1 Öğretim elemanı e-posta ile soruları yanıtlarak göndermiş, 1 öğretim elemanı ile LMS üzerinden sanal sınıf uygulaması ile yine elektronik ortamda görüşme gerçekleştirilmiş ve LMS sisteminin kullanımı ile sanal sınıf uygulamasının nasıl gerçekleştirildiğini bizzat görme imkânı sağlanmıştır.

Yüzyüze görüşmeler 25 dakika ile 70 dakika arasında değişen sürelerde gerçekleştirilmiştir. SKYPE üzerinden yapılan görüşmeler ise daha uzun gerçekleşmiş 60 dakika ile 150 dakika süren sürelerde online görüşmeler yapılmıştır. LMS üzerinden yapılan Sanal Sınıf görüşmesi ise 65 dakikada gerçekleştirilmiştir. Gerek yüz yüze yapılan görüşme de gerekse elektronik ortamda yapılan görüşmelerde öğretim elemanlarının sorulara vermiş oldukları yanıtlar araştırmacı tarafından not alınmak suretiyle kayıt altına alınmıştır. Yüz yüze yapılan görüşme sürelerinin daha düşük olmasının temel nedenlerinden biri öğretim elemanlarının yeterli zamanlarının olmayışı, yönetim ve ders yüklerinin yoğunluğu ile açıklanabilir. Skype üzerinden ve sanal sınıf görüşmesinde sürenin uzun olması ise görüşmenin mesai saatleri dışında olması ve öğretim elemanının kendisine en uygun olan zamanı tercih etmesinin etkili olduğu açıklanabilir.

İletişim teknolojisindeki akıl almaz gelişmeler; bilgisayarların gelişmesi, internet kullanımının haberleşme ağı olarak giderek yayılan bir biçimde kullanılması, son 10

yıldır e-posta (on-line questionnaire) yolunun da anket/sormaca uygulamalarında oldukça yaygın olarak kullanılmasına yo açmıştır (Aziz, 2008, s.111).

Bilimsel araştırmalarda gelecekte veri toplamada elektronik kaynaklardan daha yaygın olarak yararlanılabileceği, farklı mekânlarda bulunan konu alanı uzmanları ile videokonferans, skype, msn, LMS üzerinden sanal sınıf uygulamaları vb.. yollarla etkili görüşmeler yapılabileceği/yapılmakta olduğu görülmektedir. Yüzyüze görüşme ile elektronik ortamda yapılan görüşmelerin kendine özgü avantaj ve dezavantajları olabilmektedir ancak etkin kullanımı ile bunlar en aza indirilebilir.

Araştırmada geçerlik, inandırıcılık (iç geçerlik) ve Aktarılabilirlik (Dış geçerlik) sağlanmaya çalışılmıştır.

Nitel araştırmada geçerlik, araştırmacının araştırdığı olguyu, olduğu biçimiyle ve olabildiğince yansız gözlemesi anlamına gelmektedir (Kirk ve Milller, 1986, aktaran; Yıldırım ve Şimşek, 2006, s. 255). Bu araştırmada araştırmacının elde etmiş olduğu verileri teyit edebilmek amacıyla katılımcı teyidi sağlanmıştır. Ayrıca, elde edilen veriler konusunda eğitim yönetimi ve denetimi alanındaki uzmanların da görüşleri alınmıştır. Araştırmada katılımcı teyidi sağlamak amacıyla araştırmaya dahil olan öğretim elemanlarından istekli olanlara sorulara vermiş oldukları yanıtlar verilmiştir. Bu amaçla 1 öğretim elemanına vermiş oldukları yanıtlar fotokopi olarak anında verilmiştir. Bir öğretim elemanına ise vermiş oldukları yanıtlar e-posta olarak gönderilmiştir.

Yıldırım ve Şimşek (2006, s. 256), nitel araştırmada, araştırmacının araştırma alanına olan yakınlığı, yüz yüze görüşmeler yoluyla ayrıntılı ve derinlemesine bilgi toplama, gözlemler yoluyla doğrudan ve olayın gerçekleştiği doğal ortam içinde bilgi toplama, uzun süreli bilgi toplama ve elde edilen bulguların teyit edilmesi için alana geri gidebilme ve ek bilgi toplama olanağının olmasını geçerliği sağlayan önemli özellikler olarak sıralamaktadırlar.

Ayrıca, bu araştırma da elde edilen veriler ayrıntılı olarak rapor edilmiş ve araştırmacı sonuçlara nasıl ulaştığını ayrıntılı olarak açıklayarak geçerliği sağlamaya çalışmıştır.

Nitel araştırmaya temel oluşturan ilkelere birisi, gerçeklerin bireylere ve içinde bulunulan ortama göre sürekli bir değişme içinde olduğu ve araştırmanın benzer gruplarda tekrarlanmasının aynı sonuçlara ulaşmayı mümkün kılmadığını en baştan

kabul etmektir(dış güvenirlik yani tekrar edilebilirlik) (Yıldırım ve Şimşek, 2006, s.259).

Lincoln ve Guba (1985, aktaran; Yıldırım ve Şimşek, 2006, s.265), nitel araştırmada inandırıcılığın başarılabilmesi için araştırmacıların kullanabilecekleri bir takım stratejiler (uzun süreli etkileşim, derinlik odaklı veri toplama, çeşitleme, uzman incelemesi ve katılımcı teyidi) önermektedirler. Bu araştırmada bu tür stratejilerin kullanıldığı söylenebilir. Örneğin, bu araştırmada veri kaynaklarının çeşitlemesi yapılmış, uzaktan eğitim merkezlerinde görevli yönetici ve öğretim elemanları, uzaktan eğitim programlarında ders veren öğretim elemanları ile açık ve uzaktan eğitim fakültelerinde görevli yönetici ve öğretim elemanları ile de görüşmeler yapılarak değişik veriler elde edilmeye çalışılmıştır.

Yıldırım ve Şimşek (2006, ss.271-272); nitel araştırmaların nicel araştırmada kullanıldığı biçimiyle güvenirlik peşinde olmadığını, bunun yerine güvenirliğin odaklandığı alanlardan olan tutarlığa önem verildiğini açıklamaktadırlar. Bu araştırma kapsamında araştırmacı tutarlığı sağlamak amacıyla görüşmelerde sorular katılımcılara benzer yaklaşımlarla sorulmuş ve kayıt altına alınmış, verilerin kodlanması sürecinde de benzer aşamalar kullanılmıştır.

Bu araştırmada geçerlik ve güvenirliği sağlamak amacıyla yöntem çeşitlemesine gidilmiştir. Nicel verinin nitel veriler ile desteklenmesine çalışılmıştır.

3.5.5. Nitel Araştırma Verilerinin Çözümlemesi

Nitel araştırma kapsamında kullanılan yarı yapılandırılmış görüşme formu yardımıyla toplanan veriler içerik çözümlemesi ile değerlendirilmiştir.

Nitel araştırmada veri analizi çeşitlilik, yaratıcılık ve esneklik anlamına gelir. Her nitel araştırma bir takım özellikler taşır ve veri analizinde bir takım yeni yaklaşımları gerektirir (Yıldırım ve Şimşek, 2006, s.221).

Wolcott (1994, aktaran, Yıldırım ve Şimşek, 2006, s.221); veri analizinde üç yol önermektedir: Birinci yol, toplanan verinin özgün (orijinal) formuna mümkün olduğu kadar sadık kalarak ve gerektiğinde araştırmaya katılan bireylerin söylediklerinden doğrudan alıntı yaparak betimsel bir yaklaşımla verileri okuyucuya sunmaktır. Bu yaklaşımda, veriler ve ulaşılan sonuçlar birbirine “anlatım” olarak çok yakındır. Ayrıca, görüşmelerden uzun aktarımlar yapılabileceği ve gözlem notlarının özgün haline yakın

bir biçimde betimlenebileceği belirtilmektedir. İkinci yol olarak ise verilerin betimsel bir yaklaşımla sunularak temalar arası ilişkilerin belirlenmesi önerilmektedir. Bunlara ek olarak, veri sürecine araştırmacının kendi yorumlarını da dahil edebileceği açıklanmaktadır.

Miles ve Huberman (1994, aktaran: Yıldırım ve Şimşek, 2006, s.223); veri analizi sürecini üç bölümde incelemektedir: “verinin işlenmesi” (data reduction, “verinin görsel hale getirilmesi” (data display), ve “sonuç çıkarma ve teyit etme” (drawing conclusion and verification).

Alanyazın incelemelerinde (Wolcott, 1994; Miles ve Huberman, 1994; Dey, 1993; Strauss ve Corbin, 1990, aktaran: Yıldırım ve Şimşek, 2006, ss.221-236), nitel araştırmalarda veri analizi süreci özetle genel olarak betimsel analiz ve içerik analizi olarak sunulmaktadır. Bu aşamalar ise betimleme, analiz, yorumlama veya betimleme, sınıflama ve ilişkilendirme olarak açıklanmaktadır.

İçerik çözümlemesinde belli başlı altı temel öge vardır (Aziz, 2008, s.124): Veri toplama, birimleştirme, örneklem, kayıtlama yönergesi, çözümleme, çıkarsama yapma ve çalışmanın raporlaştırılması.

İçerik analizinde temel amaç, toplanan verileri açıklayabilecek kavramlara ve ilişkilere ulaşmaktır. Betimsel analizde özetlenen ve yorumlanan veriler, içerik analizinde daha derin bir işleme tabi tutulur ve betimsel bir yaklaşımla farkedilemeyen kavram ve temalar bu analiz sonucu keşfedilebilir (Yıldırım ve Şimşek, 2006, s.227).

Klaus Krippendorff (1984, Aktaran; Aziz, 2008, s.121)’ a göre, içerik çözümlemesi, bir mesajın içindeki verilerden yinelenebilir ve değerli çıkarımlar yapan bir araştırma tekniğidir. Ayrıca, Aziz (2008, s.121) içerik çözümlemesi ile ilgili değişik tanımlamaları şu şekilde belirtmektedir: “İçerik çözümlemesi, yazılı ya da görüntülü materyalin dizgeli (sistematik) analizidir”. “İçerik çözümlemesi, yazılan ve söylenenin, hazırlanan açıklayıcı yönergeye göre ne kadar sıklıkla söylendiğinin bulunmasıdır”, “İçerik çözümlemesi sayılamayanların nicelleştirilmesidir”.

Nitel araştırma verilerinin analizinde kullanılan içerik çözümlemesi sonucunda elde edilen bulgular açık ve anlaşılır bir anlatımla sunulmaya çalışılmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme formu yardımıyla veri toplanması sırasında katılımcıların değişik ve zengin fikirleri sunmalarına imkân sağlanmış, katılımcıların görüşleri

herhangi bir şekilde sınırlandırmaya tabi tutulmamıştır. Bu durum, doğal olarak katılımcıların sorulara daha çok ve zengin cevaplar vermelerine yardımcı olmuştur. Katılımcıların yanıtları katılımcı sayısından daha çoktur. Katılımcıların tüm yanıtlarının bulgulara yansıtılmasına çalışılmıştır.

Görüşmeler sırasında araştırmacı katılımcıların sorulara vermiş oldukları yanıtları not almak suretiyle kaydetmiştir. 34 yüzyüze görüşme sonuçları, 5 online görüşme ile 1 yazılı yanıt, içerik çözümlemesi sonucunda word programı yardımıyla düz yazı halinde görüşme metni haline getirilmiştir. Görüşme metinleri birkaç kez okunmuş, katılımcıların sorulara vermiş oldukları yanıtlar başlıklar halinde belirlenmiştir. Bu konu başlıkları sorulara göre gruplandırılmıştır. Bulguların sunumunda katılımcıların sorulara vermiş oldukları yanıtlardan aynen alıntılar yapılarak bulgular desteklenmeye çalışılmış, alıntıların hangi katılımcıya ait olduğu ayrıca kodlanarak gerçek kimliğini belirtmeyecek biçimde belirtilmiştir. Ayrıca, yorumlarda, sorulara verilen bazı yanıtların başka katılımcılarca da paylaşıldığını belirlemek amacıyla sayısal ifadelerde kullanılmıştır.

BÖLÜM IV

BULGULAR

4.1. Yönetici-Öğretmen-Personelden Oluşan Çalışma Grubunun Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeği İle Elde Edilen Görüşlerine İlişkin Bulgular

Araştırmanın bu aşamasında yönetici, öğretmen ve personelden oluşan çalışma grubunun açık ve uzaktan eğitimde akreditasyon yeterlilik düzeyini belirleme ölçeğine verdikleri yanıtlar değerlendirilerek yorumlanmıştır.

4.1.1.Yönetici, öğretmen ve personelden oluşan çalışma grubunun Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeğinin Toplam Ve Alt Boyut Puanlarına İlişkin Tanımlayıcı İstatistik Bulguları

Tablo 4.1. Yönetici, Öğretmen ve Personelden Oluşan Çalışma Grubunun Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeğinin Toplam ve Alt Boyut Puanları Tanımlayıcı İstatistik Sonuçları

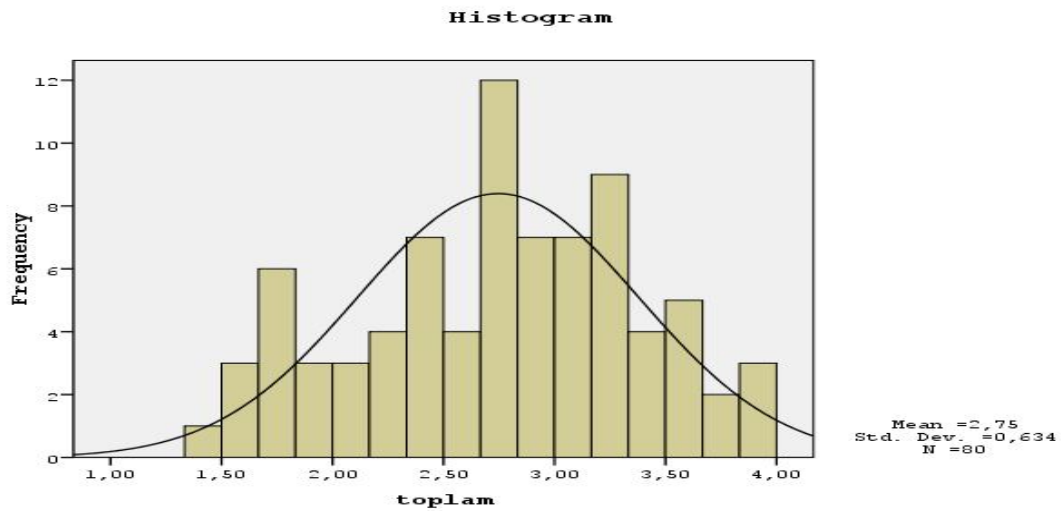
İstatistik	Felsefe	Şeffaflık	Örgüt Yapısı	U.E Yönetimi	Prog-ram	Ölçme-Değer.	Öğrenci Hizmet	Akredi-tasyon	Toplam
N	80	80	80	80	80	80	80	80	80
Art.Ort	2,5375	2,9969	2,6569	2,7313	2,5396	2,9750	2,7550	2,7750	2,7459
Std. Hata	,10922	,11264	,09368	,09484	,08836	,09739	,07709	,09511	,07084
Medyan	2,5250	3,0000	2,6978	2,7500	2,5833	3,0000	2,8000	2,7143	2,8069
Mod	2,00	3,00	2,00(a)	2,00	3,00	3,00	3,00	2,00	2,71
Std. Sapma	,97687	1,00748	,83788	,84828	,79034	,87113	,68951	,85072	,63360
Ranj	3,25	4,00	3,11	3,25	3,00	3,67	2,60	3,57	2,54
Minimum	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,40	1,00	1,42
Maksimum	4,25	5,00	4,11	4,25	4,00	4,67	4,00	4,57	3,97
Y ₂₅	2,0000	2,3125	2,0000	2,0000	2,0000	2,3333	2,1250	2,1429	2,3248
Y ₅₀	2,6250	3,0000	2,7778	2,7500	2,5833	3,0000	2,8000	2,7143	2,8069
Y ₇₅	3,1875	3,7500	3,2222	3,5000	3,1250	3,6667	3,3750	3,4286	3,2156

Yönetici, öğretmen ve personelden oluşan birinci çalışma grubunun uzaktan eğitim kurumunun ve programının belli standartlara uygunluğunu ve akreditasyon yeterlilik düzeyini belirlemek üzere geliştirilen ölçeğin alt boyutları içinde en yüksek ortalama, 2,99 ile “uzaktan eğitimde açıklık/hesap verebilirlik/şeffaflık” alt boyutuna ait olmuştur. Bunu 2,98’lik ortalama ile “uzaktan eğitimde ölçme ve değerlendirme” alt boyutu ikinci sırada izlemiştir. “uzaktan eğitimde kalite güvencesi/akreditasyon” alt boyutu 2,78 ortalama ile üçüncü sıradadır. 2,76 ortalama ile “uzaktan eğitimde öğrenci hizmetleri” alt boyutu dördüncü sıradadır. “uzaktan eğitim yönetimi” beşinci en yüksek ortalamaya sahiptir(2,73). “uzaktan eğitimde örgüt yapısı” alt boyutu(2,66) altıncı, “uzaktan eğitim

programı” alt boyutu(2,539) yedinci sırada bulunmaktadır. Son sırada ise; 2,537 ortalama ile “uzaktan eğitim kurumunun felsefesi” alt boyutu bulunmaktadır. İlk altı sıradaki alt boyutların ortalamaları genel olarak “kararsızım” “2,60-3,39” değerlendirmesi içine girmiştir. Ancak “uzaktan eğitim programı” ve “uzaktan eğitim kurumunun felsefesi” alt boyutunun ortalamaları ise “katılmıyorum” “1,80 – 2,59” değerlendirmesi içinde yer almıştır (Tablo 4.1.). Bu sonuca göre, uzaktan eğitimde eğitim programı ve felsefesinin, belirli standartlara uygun olmadığı ve revizyona/düzenlemeye, geliştirilmeye ihtiyaç duyduğu anlaşılmaktadır.

Testi oluşturan tüm maddelerinin ortalaması ise 2,745 olmuştur. Ölçeğin puanlama özelliğine göre bu sonuç “kararsızım” değerlendirmesi içine girmiştir. Elde edilen bu sonuçlara göre yönetici, öğretmen ve personelin algısına göre Uzaktan eğitim kurumunun ve programının belli standartlara uygunluğu/akreditasyon yeterliliği ortalama düzeydedir ve grubun bu konuda belli konularda çekinceleri olduğu anlaşılmaktadır.

Grafik 4.1. Yönetici-Öğretmen-Personelden Oluşan Çalışma Grubunun Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeğinin Toplam Puanları İçin Çizilen Histogram Grafik

Grafik 4.1.’de verilen histogram grafik, dağılımın normalliğini ispat etmektedir. Aynı işlemler ölçeğin alt boyutları için de gerçekleştirilmiş ve sonuçları Tablo 4.2’de gösterilmiştir. Ölçek toplamında olduğu gibi alt boyutlarda da elde edilen sonuçlar dağılımların normal olduğunu ortaya koymaktadır.

Tablo 4.2. Yönetici-Öğretmen-Personelden Oluşan Çalışma Grubunun Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeği Toplam ve Alt Boyut Puanları Dağılımları İçin Yapılan Kolmogorov-Smirnov Sonuçları

Ölçek	Kolmogorov-Smirnov		
	Değer	sd	p
Uzaktan Eğitim Felsefe	,067	80	,200
Uzaktan Eğitimde Şeffaflık/Açıklık	,026	80	,300
Uzaktan Eğitimde Örgüt Yapısı	,083	80	,200
Uzaktan Eğitim Yönetimi	,078	80	,200
Uzaktan Eğitim Programı	,098	80	,176
Uzaktan Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme	,039	80	,245
Uzaktan Eğitimde Öğrenci Hizmetleri	,079	80	,200
Uzaktan Eğitimde Akreditasyon	,067	80	,200
Toplam	,089	80	,186

*P<,05 **p<,01 ***p<,00

Tablo 4.2.'de görüldüğü gibi, örneklem grubunu oluşturan yönetici, öğretmen ve personele uygulanan Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeği toplam puanlarının dağılım özelliğini sınamak üzere yapılan Kolmogorov-Smirnov testinden elde edilen “z” değeri(,089) istatistiksel açıdan anlamlı değildir($p>,05$). Bu sonuçlar; çalışma grubunu oluşturan yönetici, öğretmen ve personele uygulanan Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeği toplam puanlarının dağılımının evren parametresindeki dağılıma uygun ve normal dağılım özelliğini gösterdiği anlaşılmaktadır.

4.1.1.1. Yönetici-Öğretmen-Personelden Oluşan Çalışma Grubunun Anket Maddeleri ile Toplanan Demografik Özelliklere Göre Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeği Toplam ve Alt Boyut Puanları Farklılıklarını Saptamak Üzere Kullanılan Hipotez Testi Sonuçları

Araştırmanın bu bölümünde anket ile toplanan bağımsız değişkenlere göre Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeği toplam ve alt boyut puan ortalamaları arasındaki farklılıkları belirlemek üzere yapılan hipotez testleri sonuçlarına yer verilmiştir. Kolmogorov-smirnov testinde dağılımların normal olduğu varsayımına dayalı olarak, hipotez testlerinde parametrik istatistiksel teknikler kullanılmıştır. Araştırma kapsamında kullanılan ilk anket sorusu cinsiyet ile ilgilidir.

Cinsiyet iki kategorili olduğu için hipotez testi olarak istatistiksel açıdan parametrik ilişkisiz grup “t” testi kullanılmıştır.

Tablo 4.3. Araştırma Grubunun (Yönetici-Öğretmen-Personel) Cinsiyet Değişkenine Göre Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeği Toplam ve Alt Boyut Puanları İçin Yapılan İlişkisiz Grup “t” Testi Sonuçları

Ölçek	Cinsiyet	N	Art.Ort	Std. Sapma	Std. Hata	t	sd	p
U.E. Felsefesi	Kadın	33	2,3258	1,05602	,18383	-1,642	78	,105
	Erkek	47	2,6862	,89908	,13114			
Şeffaflık	Kadın	33	2,7955	1,12925	,19658	-1,510	78	,135
	Erkek	47	3,1383	,89808	,13100			
U.E.Örgüt Yapısı	Kadın	33	2,4848	,81167	,14129	-1,553	78	,124
	Erkek	47	2,7778	,84334	,12301			
U.E. Yönetimi	Kadın	33	2,5985	,78794	,13716	-1,176	78	,243
	Erkek	47	2,8245	,88452	,12902			
U.E.Programı	Kadın	33	2,5051	,72107	,12552	-,326	78	,746
	Erkek	47	2,5638	,84238	,12287			
U.E.Ölçme ve Değerlen.	Kadın	33	2,9293	,81971	,14269	-,391	78	,697
	Erkek	47	3,0071	,91284	,13315			
U.E Öğrenci Hizmetleri	Kadın	33	2,6667	,68359	,11900	-,960	78	,340
	Erkek	47	2,8170	,69417	,10126			
U.E. Akreditasyon	Kadın	33	2,6147	,90456	,15746	-1,421	78	,159
	Erkek	47	2,8875	,80147	,11691			
Toplam	Kadın	33	2,6150	,64479	,11224	-1,562	78	,122
	Erkek	47	2,8378	,61588	,08984			

*P<,05 **p<,01 ***p<,001

Tablo 4.3.’de araştırma grubunun (yönetici, öğretmen ve personel) cinsiyet değişkenine göre Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeği toplam ve alt boyut puanları için yapılan ilişkisiz grup “t” testi sonuçları sunulmuştur. Yapılan analizler sonucunda ne toplamda ne de alt boyutlarda istatistiksel açıdan anlamlı farklılıklar elde edilememiştir. Kadın ve erkek birinci çalışma grubunun (yönetici, öğretmen ve personel) uzaktan eğitim kurumunun ve programının belli standartlara uygunluğuna ait algıları birbirine eşit düzeydedir.

Anket ile toplanan kişisel bilgilerin iki kategoriden daha fazla olduğu durumlarda (görev, çalışma süresi, uzaktan eğitim program türü, yeterlilik düzeyi) Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeği toplam ve alt boyut puanları arasındaki farklılıkları belirlemek üzere hipotez testi olarak tek yönlü varyans analizi(ANOVA)işlemleri yapılmıştır. Bu işlemlerin tablolaştırılmasında ilk olarak

kategorilere göre tanımlayıcı istatistik değerleri elde edilmiş ve tablolaştırılarak yorumlanmıştır. Daha sonra kategori puanlarının standart sapmaları arasındaki farklılıkları belirlemek üzere levene testi uygulanmıştır. Üçüncü aşamada ANOVA F testi sonuçları yer almıştır. “F” testinin anlamlı olduğu durumlarda bu tabloların altında iki değişken arasında hesaplanan eta korelasyon katsayısı değerleri yer almıştır. Yine ANOVA’da anlamlı sonuçların elde edildiği durumlarda; bu kümülatif farklılığın, hangi ikili gruplar arasından kaynaklandığını belirlemek üzere ANOVA’yı tamamlayıcı hesaplara geçilmiştir. Levene testinde farkın anlamsız olduğu durumlarda tamamlayıcı hesap olarak scheffe testi; farkın anlamlı olduğu durumlarda ise Tamhane testi kullanılmıştır. Ayrıca, Tablo 4.4. (EK-4)’te yönetici, öğretmen ve personelin görev değişkenine Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeği toplam ve alt boyut puanlarının tanımlayıcı istatistik değerleri sunulmuştur.

Tablo 4.5. Araştırma Grubunun(Yönetici-Öğretmen-Personel) Görev Değişkenine Göre Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeği Toplam ve Alt Boyut Puan Varyansları İçin Yapılan Levene İstatistik Sonuçları

Ölçek Alt Boyutları	Levene İstatistik	sd1	sd2	p
Uzaktan Eğitimde Felsefe	,063	2	77	,939
Uzaktan Eğitimde Şeffaflık	1,007	2	77	,370
Uzaktan Eğitimde Örgüt Yapısı	,299	2	77	,743
Uzaktan Eğitim Yönetimi	3,719	2	77	,029*
Uzaktan Eğitim Programı	3,407	2	77	,038*
Uzaktan Eğitimde Ölçme Değerlendirme	,051	2	77	,950
Uzaktan Eğitimde Öğrenci Hizmetleri	,122	2	77	,885
Uzaktan Eğitimde Akreditasyon	,213	2	77	,808
Toplam	,971	2	77	,383

*P<,05 **p<,01 ***p<,001

Tablo 4.5.’de görüldüğü gibi, görev değişkenine göre, Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeği toplam ve alt boyut puanları standart sapmaları için yapılan levene testi sonucunda uzaktan eğitim yönetimi ve uzaktan eğitim programı alt boyutları dışında diğer alt boyutlarda ve toplamda istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Çeşitli görev gruplarına sahip çalışanların Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeği; uzaktan eğitim kurumunun felsefesi, uzaktan eğitimde açıklık/hesapverebilirlik/şeffaflık, uzaktan eğitimde örgüt yapısı, uzaktan eğitimde

ölçme ve değerlendirme, uzaktan eğitimde öğrenci hizmetleri, uzaktan eğitimde kalite güvencesi/akreditasyon alt boyut ve toplam puan varyansları birbirine eşit düzeydedir. Ancak çeşitli görev gruplarına sahip çalışanların uzaktan eğitim yönetimi ve uzaktan eğitim programı alt boyut varyansları birbirinden farklı düzeydedir. Çünkü, yapılan istatistiksel analiz sonucunda, istatistiksel açıdan en az ,05 düzeyinde anlamlı farklılıklar elde edilmiştir (Tablo 4.5.).

Tablo 4.6. Araştırma Grubunun(Yönetici-Öğretmen-Personel) Görev Değişkenine Göre Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeği Toplam ve Alt Boyut Puanları İçin Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi(ANOVA) Sonuçları

Ölçek	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
U.E. Felsefesi	Gruplararası	2,097	2	1,049	1,102	,337
	Gruplariçi	73,290	77	,952		
	Toplam	75,388	79			
Şeffaflık	Gruplararası	,086	2	,043	,042	,959
	Gruplariçi	80,100	77	1,040		
	Toplam	80,187	79			
U.E. Örgüt Yapısı	Gruplararası	1,861	2	,931	1,337	,269
	Gruplariçi	53,600	77	,696		
	Toplam	55,462	79			
U.E. Yönetimi	Gruplararası	,680	2	,340	,466	,629
	Gruplariçi	56,167	77	,729		
	Toplam	56,847	79			
U.E.Programı	Gruplararası	,959	2	,479	,763	,470
	Gruplariçi	48,388	77	,628		
	Toplam	49,347	79			
U.E.Ölç.Değ.	Gruplararası	,815	2	,407	,530	,590
	Gruplariçi	59,135	77	,768		
	Toplam	59,950	79			
U.E Öğ. Hizm	Gruplararası	,221	2	,111	,228	,797
	Gruplariçi	37,337	77	,485		
	Toplam	37,558	79			
U.E. Akreditasyon	Gruplararası	1,091	2	,545	,749	,476
	Gruplariçi	56,084	77	,728		
	Toplam	57,174	79			
Toplam	Gruplararası	,484	2	,242	,597	,553
	Gruplariçi	31,230	77	,406		
	Toplam	31,715	79			

*P<,05 **p<,01 ***p<,001

Araştırma grubunun (yönetici-öğretmen ve personel) görev değişkenine göre Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeği toplam ve alt boyut puanları için yapılan tek yönlü varyans analizi(ANOVA) sonuçları Tablo 4.6.'da

verilmiştir. Yapılan analizler sonucunda Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeği toplam ve tüm alt boyutlarda istatistiksel açıdan anlamlı farklılıklar bulunamamıştır. Araştırma grubunun yaptıkları görevler farklılaştıkça buna bağlı olarak uzaktan eğitim kurumunun ve programının belli standartlara uygunluğu ve ihtiyaç düzeyleri farklılaşmamıştır.

Tablo 4.7. Araştırma Grubunun (Yönetici-Öğretmen-Personel) Öğrenim Durumu Değişkenine Göre Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeği Toplam ve Alt Boyut Puanları İçin Yapılan İlişkisiz Grup “t” Testi Sonuçları

Ölçek	Öğrenim Durumu	N	Art.Ort	Std. Sapma	Std. Hata	t	sd	p
U.E. Felsefesi	Lisans	50	2,5700	,95169	,13459	,053	70	,958
	Lisans üstü	22	2,5568	1,03202	,22003			
Şeffaflık	Lisans	50	3,0600	1,01464	,14349	,583	70	,562
	Lisans üstü	22	2,9091	1,00755	,21481			
U.E.Örgüt Yapısı	Lisans	50	2,6044	,82300	,11639	-,512	70	,610
	Lisans üstü	22	2,7121	,81841	,17449			
U.E. Yonetimi	Lisans	50	2,7050	,79168	,11196	-,661	70	,511
	Lisans üstü	22	2,8409	,82932	,17681			
U.E.Programı	Lisans	50	2,5500	,71210	,10071	-,055	70	,956
	Lisans üstü	22	2,5606	,84130	,17937			
U.E.Ölçme ve Değerlendirme	Lisans	50	2,9200	,85862	,12143	-1,264	70	,211
	Lisans üstü	22	3,1970	,85238	,18173			
U.E Öğrenci Hizmetleri	Lisans	50	2,7680	,63292	,08951	,287	70	,775
	Lisans üstü	22	2,7182	,77744	,16575			
U.E. Akreditasyon	Lisans	50	2,6743	,86875	,12286	-,911	70	,365
	Lisans üstü	22	2,8766	,86650	,18474			
Toplam	Lisans	50	2,7315	,59667	,08438	-,412	70	,681
	Lisans üstü	22	2,7964	,65836	,14036			

*P<,05 **p<,01 ***p<,001

Tablo 4.7.’de araştırma grubunun (yönetici-öğretmen ve personel) öğrenim durumu değişkenine göre Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeği toplam ve alt boyut puanları için yapılan ilişkisiz grup “t” testi sonuçları sunulmuştur. Yapılan analizler sonucunda ne toplamda ne de alt boyutlarda istatistiksel açıdan anlamlı farklılıklar elde edilememiştir. Kadın ve erkek birinci çalışma grubunun (yönetici-öğretmen-personel) uzaktan eğitim kurumunun ve programının belli standartlara uygunluğuna ait algıları birbirine eşit düzeydedir.

Birinci araştırma grubunun (yönetici, öğretmen ve personel) çalışma süresi değişkenine göre Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeği toplam ve alt boyut puanlarının tanımlayıcı istatistik değerleri Tablo 4.8.(EK-5)'de sunulmuştur.

Tablo 4.9. Araştırma Grubunun(Yönetici-Öğretmen-Personel) Çalışma Süresi Değişkenine Göre Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeği Toplam ve Alt Boyut Puan Varyansları İçin Yapılan Levene İstatistik Sonuçları

Ölçek	Levene İstatistik	sd1	sd2	p
U.E. Felsefe	,766	2	77	,468
U.E Şeffaflık	2,484	2	77	,090
U.E.Örgüt Yapısı	,588	2	77	,558
U.E. Yönetimi	1,523	2	77	,225
U.E.Programı	,336	2	77	,716
U.E.Ölçme ve Değerlen.	,586	2	77	,559
U.E Öğrenci hizmetleri	,189	2	77	,828
U.E. Akreditasyon	1,420	2	77	,248
Toplam	,007	2	77	,993

*P<,05 **p<,01 ***p<,001

Çalışma süresi değişkenine göre Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeği toplam ve alt boyut puanları standart sapmaları için yapılan Levene testi sonucunda ölçek toplam ve tüm alt boyutlarda istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Farklı kıdem yılına sahip çalışanların Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeği; uzaktan eğitim kurumunun felsefesi, uzaktan eğitimde açıklık/hesapverebilirlik/şeffaflık, uzaktan eğitimde örgüt yapısı, uzaktan eğitim yönetimi, uzaktan eğitim programı, uzaktan eğitimde ölçme ve değerlendirme, uzaktan eğitimde öğrenci hizmetleri ve uzaktan eğitimde kalite güvencesi/akreditasyon alt boyut varyansları birbirine eşit düzeydedir (Tablo 4.9.).

Tablo 4.10. Araştırma Grubunun(Yönetici-Öğretmen-Personel) Çalışma Süresi Değişkenine Göre Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeği Toplam ve Alt Boyut Puanları İçin Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi(ANOVA) Sonuçları

Ölçek	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
U.E. Felsefe	Gruplararası	,149	2	,075	,076	,926
	Gruplarıçi	75,238	77	,977		
	Toplam	75,388	79			
Şeffaflık	Gruplararası	,070	2	,035	,034	,967
	Gruplarıçi	80,117	77	1,040		
	Toplam	80,187	79			
U.E.Örgüt Yapısı	Gruplararası	1,675	2	,837	1,199	,307
	Gruplarıçi	53,787	77	,699		
	Toplam	55,462	79			
U.E. Yonetimi	Gruplararası	1,101	2	,551	,760	,471
	Gruplarıçi	55,746	77	,724		
	Toplam	56,847	79			
U.E.Programı	Gruplararası	2,243	2	1,122	1,834	,167
	Gruplarıçi	47,104	77	,612		
	Toplam	49,347	79			
U.E.Ölçme Değ.	Gruplararası	5,206	2	2,603	3,661	,030*
	Gruplarıçi	54,744	77	,711		
	Toplam	59,950	79			
U.E Öğr. Hizm.	Gruplararası	,527	2	,263	,548	,581
	Gruplarıçi	37,031	77	,481		
	Toplam	37,558	79			
U.E. Akrd.	Gruplararası	2,792	2	1,396	1,977	,145
	Gruplarıçi	54,382	77	,706		
	Toplam	57,174	79			
Toplam	Gruplararası	1,240	2	,620	1,566	,215
	Gruplarıçi	30,475	77	,396		
	Toplam	31,715	79			

*P<,05 **p<,01 ***p<,001

Tablo 4.10.'da araştırma grubunun(yönetici, öğretmen ve personel) çalışma süresi değişkenine göre Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeği toplam ve alt boyut puanları için yapılan tek yönlü varyans analizi(ANOVA) sonuçları verilmiştir. Yapılan analizler sonucunda sadece Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeğinin ölçme ve değerlendirme alt boyutunda istatistiksel açıdan ,05 düzeyinde anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Araştırma grubunun çalışma süreleri farklılaştıkça buna bağlı olarak uzaktan eğitim kurumunun ve programının ölçme ve değerlendirmeye ilişkin belli

standartlara uygunluğu ve ihtiyaç düzeyleri farklılaşmıştır. Bu sonuç, değişik yıllarda ölçme ve değerlendirmeye yönelik yapılan düzenlemeler ile açıklanabilir.

Çalışma süresi ve ölçeğin ölçme ve değerlendirme alt boyutu arasında hesaplanan eta korelasyon katsayısı ,507'dir. Bu sonuca göre çalışma süresinin; ölçme ve değerlendirme alt boyut puan varyansının % 25,7'sini karşıladığı anlaşılmıştır(eta kare: ,257).

Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeği toplam ve ölçme ve değerlendirme alt boyutu dışındaki tüm alt boyutlarda istatistiksel açıdan anlamlı farklılıklar bulunamamıştır. Araştırma grubunun çalışma süreleri farklılaştıkça buna bağlı olarak uzaktan eğitim kurumunun ve programının belli standartlara uygunluğu ve ihtiyaç düzeyleri farklılaşmamıştır.

Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeği, ölçme ve değerlendirme alt boyutunda ANOVA'da elde edilen farklılık kümülatif bir farklılıktır. Bu farklılığın hangi ikili gruplar arasından kaynaklandığını belirlemek üzere ANOVA'yı tamamlayıcı hesaplara geçilmiştir. Tablo 4.9.'da varyansların homojen olduğu anlaşıldığı için tamamlayıcı hesaplardan scheffe testi gerçekleştirilmiş ve sonuçları Tablo 4.11.'de gösterilmiştir.

Tablo 4.11. Araştırma Grubunun(Yönetici-Öğretmen-Personel) Çalışma Süresi Değişkenine Göre Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeği Ölçme ve Değerlendirme Alt Boyut Puanları İçin Yapılan Scheffe Testi Sonuçları

		Ortalamalar		
Çalışma süresi	Çalışma süresi	Farkı	Std. Hata	p
1-5 yıl	6-10 yıl	,15641	,25078	,824
	11-15 yıl	,57014	,21967	,040*
6-10 yıl	1-5 yıl	-,15641	,25078	,824
	11-15 yıl	,41373	,23761	,226
11-15 yıl	1-5 yıl	-,57014	,21967	,040*
	6-10 yıl	-,41373	,23761	,226

*P<,05 **p<,01 ***p<,001

Tablo 4.11. incelendiğinde; çalışma süresi 1-5 yıl arasında olan çalışma grubunun uzaktan eğitim kurumunun ve programının ölçme ve değerlendirmeye ilişkin belli standartlara uyması konusundaki görüşleri; çalışma süresi 11-15 yıl arasında olanlardan anlamlı düzeyde daha olumludur(p<,05). Bunun dışındaki ikili karşılaştırmalarda istatistiksel açıdan anlamlı farklılıklar bulunamamıştır.

Araştırma grubunun (yönetici, öğretmen, personel) danışmanlıkta kullanılan yöntem değişkenine göre, açık ve uzaktan eğitimde akreditasyon yeterlilik düzeyini belirleme ölçeği toplam ve alt boyut puanlarının tanımlayıcı istatistik değerleri Tablo 4.12. (EK-6)'de sunulmuştur.

Tablo 4.13. Araştırma Grubunun(Yönetici-Öğretmen-Personel) Danışmanlıkta Kullanılan Yöntem Değişkenine Göre Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeği Toplam ve Alt Boyut Puan Varyansları İçin Yapılan Levene İstatistik Sonuçları

Ölçek	Levene İstatistik	sd1	sd2	p
U.E. Felsefe	,876	2	77	,421
Şeffaflık	4,647	2	77	,012*
U.E.Örgüt Yapısı	4,267	2	77	,017*
U.E. Yönetimi	2,675	2	77	,075
U.E.Programı	,942	2	77	,394
U.E.Ölçme ve Değerlen.	1,736	2	77	,183
U.E Öğrenci Hizmetleri	3,483	2	77	,036*
U.E. Akreditasyon	,579	2	77	,563
Toplam	3,848	2	77	,026*

*P<,05 **p<,01 ***p<,001

Öğrencilere danışmanlıkta kullanılan yöntem değişkenine göre, Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeği toplam ve alt boyut puanları standart sapmaları için yapılan levene testi sonucunda şeffaflık, uzaktan eğitimde örgüt yapısı ve uzaktan eğitimde öğrenci hizmetleri alt boyutları dışında diğer alt boyutlarda istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Çeşitli danışmanlık yöntemi ile çalışan yönetici, öğretmen ve personelin Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeği; uzaktan eğitim kurumunun felsefesi, uzaktan eğitim yönetimi, uzaktan eğitim programı, uzaktan eğitimde ölçme ve değerlendirme, uzaktan eğitimde kalite güvencesi/akreditasyon alt boyut puan varyansları birbirine eşit düzeydedir. Ancak çeşitli program türü uygulayan çalışanların şeffaflık, uzaktan eğitim örgüt yapısı ve uzaktan eğitim öğrenci hizmetleri alt boyutları ve ölçek toplam puan varyansları birbirinden farklı düzeydedir. Çünkü, yapılan istatistiksel analiz sonucunda, istatistiksel açıdan ,05 düzeyinde anlamlı farklılıklar elde edilmiştir (Tablo 4.13.).

Tablo 4.14. Araştırma Grubunun(Yönetici-Öğretmen-Personel) Danışmanlık Türü Değişkenine Göre Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeği Toplam ve Alt Boyut Puanları İçin Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi(ANOVA) Sonuçları

Ölçek	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
U.E. Felsefe	Gruplararası	2,493	2	1,246	1,317	,274
	Gruplariçi	72,895	77	,947		
	Toplam	75,388	79			
Şeffaflık	Gruplararası	1,990	2	,995	,980	,380
	Gruplariçi	78,197	77	1,016		
	Toplam	80,187	79			
U.E.Örgüt Yapısı	Gruplararası	2,632	2	1,316	1,918	,154
	Gruplariçi	52,830	77	,686		
	Toplam	55,462	79			
U.E. Yonetimi	Gruplararası	1,742	2	,871	1,217	,302
	Gruplariçi	55,105	77	,716		
	Toplam	56,847	79			
U.E.Programı	Gruplararası	4,672	2	2,336	4,026	,022*
	Gruplariçi	44,675	77	,580		
	Toplam	49,347	79			
U.E.Ölçm. Değ	Gruplararası	2,170	2	1,085	1,446	,242
	Gruplariçi	57,780	77	,750		
	Toplam	59,950	79			
U.E Öğr.Hizm	Gruplararası	7,328	2	3,664	9,333	,000***
	Gruplariçi	30,230	77	,393		
	Toplam	37,558	79			
U.E. Akredit.	Gruplararası	5,099	2	2,549	3,770	,027*
	Gruplariçi	52,076	77	,676		
	Toplam	57,174	79			
Toplam	Gruplararası	3,224	2	1,612	4,356	,016*
	Gruplariçi	28,491	77	,370		
	Toplam	31,715	79			

*P<,05 **p<,01 ***p<,001

Tablo 4.14.'de birinci araştırma grubunun(yönetici-öğretmen ve personel) kullandıkları danışmanlık türü değişkenine Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeği toplam ve alt boyut puanları için yapılan tek yönlü varyans analizi(ANOVA) sonuçları verilmiştir. Yapılan analizler sonucunda sadece uzaktan eğitim programı(p<,05) , uzaktan eğitimde öğrenci hizmetleri(p<,001), uzaktan eğitimde akreditasyon(p<,05) alt boyutlarında ve ölçek toplamda(p<,05) istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılıklar bulunmuştur.

Araştırma grubunun öğrencilere danışmanlıkta kullandıkları yöntemler farklılaştıkça buna bağlı olarak uzaktan eğitim kurumunun; program, öğrenci hizmetleri, akreditasyon ve genele ilişkin belli standartlara uygunluğu ve akreditasyon yeterlik düzeyleri farklılaşmıştır.

Danışmanlık türü ve ölçek uzaktan eğitim programı alt boyutu arasında hesaplanan eta korelasyon katsayısı ,308'dir. Bu sonuca göre program türünün; uzaktan eğitim program alt boyut puan varyansının % 9,5'ünü karşıladığı anlaşılmıştır(eta kare: ,095).

Danışmanlık türü ve ölçeğin uzaktan eğitimde öğrenci hizmetleri alt boyutu arasında hesaplanan eta korelasyon katsayısı ,442'dir. Bu sonuca göre program türünün; uzaktan eğitimde öğrenci hizmetleri alt boyut puan varyansının % 19,5'ünü karşıladığı anlaşılmıştır(eta kare: ,195).

Danışmanlık türü ve ölçeğin uzaktan eğitimde akreditasyon alt boyutu arasında hesaplanan eta korelasyon katsayısı ,299'dur. Bu sonuca göre program türünün; uzaktan eğitimde akreditasyon alt boyut puan varyansının %8,9'ünü karşıladığı anlaşılmıştır(eta kare: ,089).

Danışmanlık türü ile ölçek toplam arasındaki ilişkinin ,319 olması nedeniyle; bu bağımsız değişken Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeği toplam puanlarının varyansını % 10,2 etkilemektedir(eta kare: ,102).

Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeği uzaktan eğitim felsefesi, şeffaflık, uzaktan eğitimde örgüt yapısı ve uzaktan eğitim yönetimi alt boyutlarında istatistiksel açıdan anlamlı farklılıklar bulunamamıştır. Araştırma grubunun farklı danışmanlık türünü önemli bir şekilde kullanmış olmasına bağlı olarak uzaktan eğitim felsefesi, şeffaflık, uzaktan eğitimde örgüt yapısı ve uzaktan eğitim yönetimine bağlı olarak uzaktan eğitim kurumunun ve programının belli standartlara uygunluğu/yeterlilik düzeyi hakkındaki görüşleri değişim göstermemiştir.

Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeği uzaktan eğitim programı, uzaktan eğitimde öğrenci hizmetleri, uzaktan eğitimde akreditasyon alt boyut ve toplam puanlarda elde edilen farklılık, genel bir farklılıktır. Bu genel farklılıkların hangi ikili gruplar arasından kaynaklandığını belirlemek üzere ANOVA'yı tamamlayıcı hesaplara(post-hoc) geçilmiştir.

Tablo 4.11.'de uzaktan eğitim programı ve uzaktan eğitimde akreditasyon alt boyutlarında varyans homojenliği saptandığı için post-hoc teknik olarak scheffe testi; uzaktan eğitimde öğrenci hizmetleri alt boyutu ve ölçek toplamda varyans heterojenliği saptandığı için post-hoc teknik olarak tamhane testi kullanılmış ve sonuçları Tablo 4.15.'de gösterilmiştir.

Tablo 4.15. Araştırma Grubunun(Yönetici-Öğretmen-Personel) Danışmanlık Türü Değişkenine Göre Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeği Toplam ve Alt Boyut Puanları İçin Yapılan Scheffe Testi Sonuçları

Bağımlı Değişken	Post-hoc Teknik	Uzaktan Eğitim Danışmanlık Türü	Uzaktan Eğitim Danışmanlık Türü	Ortalamalar Farkı	Std. Hata	p
Program	Scheffe	Yüz yüze görüşme	İnternet	-,62147	,25050	,050*
			Ders kitabı	-,43966	,25050	,221
		İnternet	Yüz yüze görüşme	,62147	,25050	,050*
			Ders kitabı	,18182	,32479	,855
		Ders kitabı	Yüz yüze görüşme	,43966	,25050	,221
			İnternet	-,18182	,32479	,855
	Tamhane	Yüz yüze görüşme	İnternet	-,71285	,13496	,000***
			Ders kitabı	-,64013	,20128	,018*
Öğrenci Hizmetleri	Tamhane	İnternet	Yüz yüze görüşme	,71285	,13496	,000***
			Ders kitabı	,07273	,20814	,981
		Ders kitabı	Yüz yüze görüşme	,64013	,20128	,018*
			İnternet	-,07273	,20814	,981
Akreditasyon	Scheffe	Yüz yüze görüşme	İnternet	-,7257	,27045	,032*
			Ders kitabı	-,27116	,27045	,607
		İnternet	Yüz yüze görüşme	,72571	,27045	,032*
			Ders kitabı	,45455	,35066	,436
		Ders kitabı	Yüz yüze görüşme	,27116	,27045	,607
			İnternet	-,45455	,35066	,436
Toplam	Tamhane	Yüz yüze görüşme	İnternet	-,51976	,20004	,039*
			Ders kitabı	-,35947	,20004	,206
		İnternet	Yüz yüze görüşme	,51976	,20004	,039*
			Ders kitabı	,16029	,25937	,827
		Ders kitabı	Yüz yüze görüşme	,35947	,20004	,206
			İnternet	-,16029	,25937	,827

Danışmanlıkta interneti kullanan çalışma grubunun Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeği, program alt boyut puan ortalaması, yüz yüze görüşme yöntemini kullananlardan anlamlı düzeyde daha yüksektir($p<,05$).

İnternet($p<,001$) ve ders kitabı($p<,05$) yöntemini kullanan çalışma grubunun Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeği, öğrenci hizmetleri alt boyut puan ortalaması, yüz yüze görüşme yöntemini kullananlardan anlamlı düzeyde daha yüksektir.

İnternet yöntemini kullanan çalışma grubunun Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeği, akreditasyon alt boyut puan ortalaması, yüz yüze görüşme yöntemini kullananlardan anlamlı düzeyde daha yüksektir($p<,05$). Aynı durum ölçek toplam puanları için de geçerlidir.

Birinci araştırma grubunun (yönetici-öğretmen-personel) Açıköğretim Fakültesi hizmetlerini yeterli bulma düzeyi değişkenine göre Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeği toplam ve alt boyut puanlarının tanımlayıcı istatistik değerleri Tablo 4.16. (EK-7)'de sunulmuştur.

Tablo 4.17. Araştırma Grubunun(Yönetici-Öğretmen-Personel) Açıköğretim Fakültesi Hizmetlerini Yeterli Bulma Düzeyi Değişkenine Göre Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeği Toplam ve Alt Boyut Puan Varyansları İçin Yapılan Levene İstatistik Sonuçları

Ölçek	Levene İstatistik	sd1	sd2	p
Uzaktan Eğitim Felsefesi	,577	2	77	,564
Uzaktan Eğt. Şeffaflık	3,001	2	77	,056
U.E.Örgüt Yapısı	1,024	2	77	,364
U.E. Yönetimi	,195	2	77	,823
U.E.Programı	,711	2	77	,494
U.E.Ölçme Ve Değerlen.	3,887	2	77	,025*
U.E Öğrenci Hizmetleri	,288	2	77	,750
U.E. Akreditasyon	,553	2	77	,578
Toplam	,382	2	77	,684

* $P<,05$ ** $p<,01$ *** $p<,001$

Açıköğretim Fakültesi Hizmetlerini Yeterli Bulma Düzeyi Değişkenine Göre Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeği toplam ve alt boyut puanları standart sapmaları için yapılan levene testi sonucunda uzaktan eğitim ölçme ve değerlendirme alt boyutu dışında diğer alt boyutlarda istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Ancak, Açıköğretim Fakültesi hizmetlerini yeterli bulma düzeyi farklı çalışanların uzaktan eğitimde ölçme ve değerlendirme alt boyutu puan varyansları birbirinden farklı düzeydedir. Çünkü, yapılan istatistiksel analiz sonucunda istatistiksel açıdan ,05 düzeyinde anlamlı farklılıklar elde edilmiştir (Tablo 4.17.).

Tablo 4.18. Araştırma Grubunun(Yönetici-Öğretmen-Personel) Açıköğretim Fakültesi Hizmetlerini Yeterli Bulma Düzeyi Değişkenine Göre Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeği Toplam ve Alt Boyut Puanları İçin Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi(ANOVA) Sonuçları

Ölçek	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
U.E. Felsefe	Gruplararası	9,520	2	4,760	5,564	,006**
	Gruplariçi	65,868	77	,855		
	Toplam	75,388	79			
Şeffaflık	Gruplararası	10,027	2	5,014	5,502	,006**
	Gruplariçi	70,159	77	,911		
	Toplam	80,187	79			
U.E.Örgüt Yapısı	Gruplararası	5,409	2	2,705	4,161	,019*
	Gruplariçi	50,052	77	,650		
	Toplam	55,462	79			
U.E. Yonetimi	Gruplararası	4,098	2	2,049	2,991	,056
	Gruplariçi	52,748	77	,685		
	Toplam	56,847	79			
U.E.Programı	Gruplararası	1,312	2	,656	1,052	,354
	Gruplariçi	48,035	77	,624		
	Toplam	49,347	79			
U.E.Ölçme Ve Değerlen.	Gruplararası	6,145	2	3,072	4,397	,016*
	Gruplariçi	53,805	77	,699		
	Toplam	59,950	79			
U.E Öğrenci hizmetleri	Gruplararası	,433	2	,216	,449	,640
	Gruplariçi	37,125	77	,482		
	Toplam	37,558	79			
U.E. akreditasyon	Gruplararası	2,483	2	1,241	1,748	,181
	Gruplariçi	54,692	77	,710		
	Toplam	57,174	79			
Toplam	Gruplararası	3,833	2	1,917	5,293	,007**
	Gruplariçi	27,881	77	,362		
	Toplam	31,715	79			

*P<,05 **p<,01 ***p<,001

Tablo 4.18.'de, araştırma grubunun(yönetici-öğretmen-personel) Açıköğretim Fakültesi hizmetlerini yeterli bulma düzeyi değişkenine göre Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeği toplam ve alt boyut puanları için yapılan tek yönlü varyans analizi(ANOVA) sonuçları sunulmuştur. Yapılan analizler sonucunda Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeği; uzaktan eğitim felsefesi(p<,01), şeffaflık(p<,01), uzaktan eğitimde örgüt yapısı(p<,05),uzaktan eğitimde ölçme ve değerlendirme(p<,05) alt boyutlarında ve ölçek toplamda(p<,01) istatistiksel açıdan anlamlı farklılıklar elde edilmiştir. Araştırma

grubunun(yönetici-öğretmen-personel) Açıköğretim Fakültesi hizmetlerini yeterli bulma düzeyi farklılaştıkça buna bağlı olarak uzaktan eğitim felsefesi, şeffaflık, uzaktan eğitimde örgüt yapısı, uzaktan eğitimde ölçme ve değerlendirmeye ilişkin algıladıkları standartlara uyum düzeyleri de farklılaşmaktadır.

Araştırma grubunun(yönetici-öğretmen-personel) açıköğretim fakültesi hizmetlerini yeterli bulma düzeyi ile uzaktan eğitim felsefesi alt boyutu arasında hesaplanan ilişki ,355, şeffaflık alt boyutu arasında hesaplanan ilişki ,354, uzaktan eğitimde örgüt yapısı alt boyutu arasında hesaplanan ilişki ,312 ; uzaktan eğitimde ölçme ve değerlendirme alt boyutu arasında hesaplanan ilişki ,320 ve ölçek toplamı ile ,342 olmuştur. Birinci araştırma grubunun açıköğretim fakültesi hizmetlerini yeterli bulma düzeyi değişkeni ile uzaktan eğitim felsefesi boyutunu % 12,6; , şeffaflık alt boyutunu % 12,5; uzaktan eğitimde örgüt yapısı alt boyutunu % 9,8; uzaktan eğitimde ölçme ve değerlendirme alt boyutunu % 10,2 ve Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeği toplam puanlarını %12,1 oranında etkilemektedir. ANOVA'da anlamlı fark bulunan alt boyutlar ve toplam içinde sadece uzaktan eğitimde ölçme ve değerlendirme alt boyutunda varyanslar heterojendir. Bu nedenle sadece bu alt boyutta post-hoc teknik olarak Tamhane, diğerlerinde ise scheffe testi kullanılmıştır.

Ayrıca, araştırma grubunun(yönetici-öğretmen-personel) açıköğretim fakültesi hizmetlerini yeterli bulma düzeyi değişkenine göre açık ve uzaktan eğitimde akreditasyon yeterlilik düzeyini belirleme ölçeği toplam ve alt boyut puanları için yapılan scheffe ve tamhane testi sonuçları Tablo.4.19.(EK-16) olarak sunulmuştur.

Açıköğretim Fakültesi hizmetlerini yeterli bulan çalışma grubunun Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeği uzaktan eğitim felsefesi ve şeffaflık alt boyut puan ortalamaları, yetersiz bulanlardan anlamlı düzeyde daha yüksektir($p<,01$). Yine Açıköğretim Fakültesi hizmetlerini yeterli bulan çalışma grubunun Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeği uzaktan eğitimde örgüt yapısı alt boyut puan ortalaması, yetersiz bulanlardan anlamlı düzeyde daha yüksektir($p<,05$). Açıköğretim Fakültesi hizmetlerini yeterli ve kısmen yeterli bulan çalışma grubunun Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeği uzaktan eğitimde ölçme ve değerlendirme alt boyut puan ortalamaları, yetersiz bulanlardan anlamlı düzeyde daha yüksektir($p<,05$). Açıköğretim Fakültesi hizmetlerini yeterli bulan çalışma grubunun Açık ve Uzaktan

Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeği toplam puan ortalaması, yetersiz bulanlardan anlamlı düzeyde daha yüksektir($p<.05$).

4.1.1.2 Yönetici-Öğretmen ve Personelin Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeğinin Alt boyutlarına Yönelik Görüşlerine İlişkin Yüzde(%) ve Frekans(f) Bulguları

Tablo 4.20.Öğretmen, Yönetici ve Personelden Oluşan Çalışma Grubunun Uzaktan Eğitimin Misyonu/Felsefesi Alt Boyutuna Yönelik Görüşlerinin Yüzde(%) ve Frekans(f) Dağılımları

Misyon Altboyutu Ölçek Maddeleri	Hiç Katılmıyorum (f) ve (%)		Katılmıyorum (f) ve (%)		Kararsızım (f) ve (%)		Katılıyorum (f) ve (%)		Tamamen Katılıyorum (f) ve (%)	
1.	17	21	26	33	16	20	19	24	2	3
2.	18	23	26	33	20	25	16	20	0	0
3.	17	21	21	26	23	29	17	21	2	3
4.	12	15	27	34	23	29	16	20	2	3

Açık ve uzaktan eğitimin misyonu/felsefesi alt boyutuna ilişkin olarak yönetici personel ve öğretmen görüşlerinin yüzde(%) ve frekans(f) dağılımları incelendiğinde (Tablo 4.20.), Uzaktan eğitim kurumunun (Açıköğretim Fakültesi), öğrencilerin kurumun felsefesini/misyonunu anlamalarına yardımcı olmadığı sonucu çıkmaktadır (%54, Tablo 4.20.). Bu sonuç, uzaktan eğitim kurumunun uzaktan eğitimin felsefesi/misyonu ile ilgili olarak öğrencileri bilgilendirmesi gerektiğini ortaya koymaktadır. Ayrıca, yönetici, öğretmen ve personel görüşlerine göre, uzaktan eğitim kurumu öğrencilerin ailelerinin kurumun felsefesini anlayacak çalışmaları da yapmadığı görülmektedir (%55, Tablo 4.20.).Uzaktan eğitim kurumunun öğrencilerin kurumun felsefesine uygun davranmalarına yönelik çalışmaları yapmadığı (%38) ancak katılımcıların %29'unun da bu konuda kararsız oldukları görülmektedir. Yönetici, öğretmen ve personel görüşlerine göre; uzaktan eğitim kurumu, öğrencilerin ailelerinin kurumun felsefesini desteklemeklerini sağlayacak önlemleri yeterli düzeyde sağlamamaktadır (%49).

Yönetici, öğretmen ve personel görüşlerine göre; “Uzaktan Eğitim Kurumunun Felsefesi” alt boyutu, ölçeğin diğer altboyutlarına kıyasla “Katılmıyorum” “1,80 – 2,59” değerlendirmesi içinde yer almıştır(Tablo 4.1.). Bu sonuca göre, açık ve uzaktan eğitim uygulamalarında kurumun felsefesi/misyonunun belirlenmesi, öğrenci, yönetici, personel, öğretim elemanları ve diğer ilgililerin benimsemelerinin sağlanması ihtiyacı olduğu görülmektedir.

Tablo 4.21. Öğretmen, Yönetici ve Personelden Oluşan Çalışma Grubunun Uzaktan Eğitimde Şeffaflık/Açıklık Alt Boyutuna Yönelik Görüşlerinin Yüzde(%) ve Frekans(f) Dağılımları

Şeffaflık Altboyutu Ölçek Maddeleri	Hiç Katılmıyorum (f) ve (%)		Katılmıyorum (f) ve (%)		Kararsızım (f) ve (%)		Katılıyorum (f) ve (%)		Tamamen Katılıyorum (f) ve (%)	
5.	7	9	20	25	20	25	26	33	7	9
6.	8	10	18	23	20	25	25	31	9	11
7.	14	18	16	20	21	26	21	26	8	10
8.	13	16	14	18	28	35	19	24	6	8

Açık ve uzaktan eğitimin açıklık/şeffaflık alt boyutuna ilişkin olarak yönetici, personel ve öğretmen görüşlerinin yüzde(%) ve frekans(f) dağılımları incelendiğinde (Tablo 4.21.), katılımcıların %41'i uzaktan eğitim kurumunun felsefesi/misyonunu internet sitesinde açıkça belirtildiğini, %25'i ise bu konuda kararsız olduğunu belirtmiştir. Bu sonuç, uzaktan eğitim kurumları tarafından misyonun belirlendiği ve ilan edildiği, ancak bunun ne anlama geldiği, bunun için neler yapıldığına yönelik etkili çalışma yürütülmediği, öğrencilerin yeterli derecede bilgilendirilmediklerini göstermektedir. Katılımcıların %34'ü ise kurumun felsefesinin internet sitesinde açıkça belirtilmediğini düşünmektedir. Bu sonuçlar, uzaktan eğitimin misyonu kavramının tanıtılması gerektiğini ortaya koymaktadır. Yönetici, personel ve öğretmenlerin %43'ü uzaktan eğitim kurumunun felsefesinin tanıtım kitapçıklarında ve kılavuzlarında açıkça belirtildiğini düşünmektedirler. Katılımcıların %25'i ise bu konuda kararsız olduklarını belirtmişlerdir. Bu sonuca göre, uzaktan eğitimin felsefesinin tanıtım kitapçıklarında ve kılavuzlarında yeterli derecede tanıtılması gerektiği ortaya çıkmaktadır.

Araştırmaya katılan yönetici, personel ve öğretmenlerin %38'i uzaktan eğitim kurumunun ücretlendirme (öğrenci harcı) politikalarının adil ve yazılı olarak ifade edilmediğini düşünmektedir. Katılımcıların %26'sı ise bu konuda kararsız olduğunu belirtmiştir. Araştırmaya katılan yönetici, öğretmen ve personel görüşlerine göre, uzaktan eğitim kurumunun ücret toplama politikalarının da adil ve yazılı olarak ifade edilmesine ihtiyaç bulunmakla beraber, katılımcıların %35'inin bu konuda kararsız oldukları görülmektedir.

Yönetici, öğretmen ve personel'den oluşan birinci çalışma grubunun uzaktan eğitim kurumunun ve programının belli standartlara uygunluğunu ve akreditasyon yeterlilik düzeyini belirlemek üzere geliştirilen ölçeğin alt boyutları içinde en yüksek ortalama, 2,99 ile "uzaktan eğitimde açıklık/hesap verebilirlik/şeffaflık" alt boyutuna ait olmuştur. Bu sonuç, uzaktan eğitim hizmetlerinin diğer boyutlara kıyasla daha

açık/şeffaf olduğunu göstermektedir. Katılımcılar uzaktan eğitim hizmetlerinin açık/hesapverebilir ve şeffaf olduğunu düşünmektedirler.

Tablo 4.22.Öğretmen, Yönetici ve Personelden Oluşan Çalışma Grubunun Uzaktan Eğitimde Örgüt Yapısı Alt Boyutuna Yönelik Görüşlerinin Yüzde(%) ve Frekans(f) Dağılımları

Örgüt yapısıAltboyutu Ölçek Maddeleri	Hiç Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Tamamen Katılıyorum	
	(f)	ve (%)	(f)	ve (%)	(f)	ve (%)	(f)	ve (%)	(f)	ve (%)
9.	11	14	20	25	25	31	20	25	4	5
10.	9	11	21	26	30	38	16	20	4	5
11.	18	23	18	23	22	28	19	24	3	4
12.	13	16	24	30	26	33	17	21	0	0
13.	14	18	22	28	29	36	13	16	2	3
14.	11	14	19	24	33	41	16	20	1	1
15.	14	18	19	24	30	38	14	18	3	4
16.	14	18	30	38	21	26	14	18	1	1
17.	13	16	27	34	21	26	16	20	3	4

Araştırmaya katılan öğretmen, yönetici ve personelin uzaktan eğitimde örgüt yapısı alt boyutuna ilişkin olarak görüşlerinin yüzde(%) ve frekans(f) dağılımları incelendiğinde (Tablo 4.22.); uzaktan eğitimde görevli bulunan idari personel, eğitim personeli ve destek personelinin öğrenci hizmetleri ve tüm eğitim programının gereksinimlerini karşılayabilecek sayı ve nitelikte olmadığı görülmektedir. Özellikle, örgüt yapısını yeterliliğine ilişkin olarak “kararsızım” görüşünde olan katılımcılar da dikkate alındığında, uzaktan eğitim hizmetlerinin sunumunda örgüt yapısının yeterliliğinin geliştirilmesi gerektiği sonucu ortaya çıkmaktadır. Ayrıca, “uzaktan eğitimde örgüt yapısı” alt boyutu 2,66 ortalama ile altıncı sırada yer almaktadır. Katılımcılar bu ortalama ile görüşlerini “Kararsızım” kategorisinde değerlendirmişlerdir. Ancak, bu sonuçta göstermektedir ki, katılımcılar uzaktan eğitimin örgüt yapısının belirli standartlara uygun olduğunu belirtmemişlerdir.

Tablo 4.23. Öğretmen, Yönetici ve Personelden Oluşan Çalışma Grubunun Uzaktan Eğitim Yönetimi Alt Boyutuna Yönelik Görüşlerinin Yüzde(%) ve Frekans(f) Dağılımları

Uzaktan Eğitim Yönetimi Altboyutu Ölçek Maddeleri	Hiç Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Tamamen Katılıyorum	
	(f)	ve (%)	(f)	ve (%)	(f)	ve (%)	(f)	ve (%)	(f)	ve (%)
18.	8	10	24	30	29	36	17	21	2	3
19.	7	9	28	35	30	38	15	19	0	0
20.	10	13	22	28	29	36	15	19	4	5
21	8	10	24	30	32	40	13	16	3	4

Araştırmaya katılan öğretmen, yönetici ve personelin uzaktan eğitim yönetimi alt boyutuna ilişkin olarak görüşlerinin yüzde(%) ve frekans(f) dağılımları incelendiğinde (Tablo 4.23.); Uzaktan eğitimde görevli yöneticilerin uzaktan eğitim alanında tecrübeli ve uzman kişiler olmadığı sonucu çıkmaktadır (%40, Tablo 4.23.). Katılımcıların

%36'sı ise yöneticilerin uzaktan eğitim alanında tecrübeli ve uzman kişiler olduğu konusunda kararsız olduklarını belirtmişlerdir. Katılımcıların %44'ü uzaktan eğitim uygulamalarında görev alacak personelin tecrübe ve uzmanlıklarına bakılarak görevlendirilmediklerini, %38'i ise personelin tecrübe ve uzmanlıklarına göre görevlendirilme durumu hakkında kararsız olduklarını belirtmişlerdir. Katılımcıların %40'ı, uzaktan eğitim yöneticileri ile personelin görevlendirilmesinde kurumun başarısına bağlılıklarının dikkate alınmadığını düşünmektedirler.

Tablo 4.24. Öğretmen, Yönetici ve Personelden Oluşan Çalışma Grubunun Uzaktan Eğitim Programı Alt Boyutuna Yönelik Görüşlerinin Yüzde(%) ve Frekans(f) Dağılımları

Uzaktan Eğitim Programı Altboyutu Ölçek Maddeleri	Hiç Katılmıyorum (f) ve (%)		Katılmıyorum (f) ve (%)		Kararsızım (f) ve (%)		Katılıyorum (f) ve (%)		Tamamen Katılıyorum (f) ve (%)	
22.	14	18	28	35	23	29	14	18	1	1
23.	16	20	23	24	22	28	15	19	4	5
24.	14	18	25	31	26	33	15	19	0	0
25.	17	21	22	28	31	39	9	11	1	1
26.	15	19	26	33	31	39	8	10	0	0
27.	11	14	15	19	36	45	17	21	1	1

Araştırmaya katılan öğretmen, yönetici ve personelin uzaktan eğitim programları alt boyutuna yönelik olarak görüşleri incelendiğinde(Tablo 4.24.); Uzaktan eğitim uygulamalarında görevli personelin eğitim programları konusunda öğrencilere telefonla yeterli danışmanlık hizmeti sunmadığı (%53), ayrıca, eğitim programları konusunda yüz yüze yeterli danışmanlık sunulmadığı (%49) görülmektedir. Katılımcıların %49'u, uzaktan eğitim kurumunun, uzaktan eğitim uygulamalarında öğrencilerin öğretmenler ve diğer öğrencilerle etkileşiminin(senkron ve asenkron) değişik araç ve yöntemlerle gerçekleştirilmediğini düşünmektedirler. Bu konuda katılımcıların %33'ü kararsız olduklarını belirtmişlerdir. Katılımcılara göre öğrenciler, eğitim programının tüm boyutları konusunda etkili olarak bilgilendirilmemektedir (%49). Katılımcıların %39'u ise bu konuda kararsızım ifadesini kullanmışlardır. Katılımcıların yarıdan fazlası (%51), uzaktan eğitim uygulamalarında, öğrencilerin ailelerinin uzaktan eğitim programları konusunda etkili olarak bilgilendirilmediğini düşünmektedir. Uzaktan eğitim uygulamalarında öğrencilerin başarılarının uzaktan eğitim yöntemleri ile elde edilebileceğine ilişkin olarak katılımcıların yarıya yakını (%45) kararsız olduklarını belirtmişlerdir.

Tablo 4.25. Öğretmen, Yönetici ve Personelden Oluşan Çalışma Grubunun Uzaktan Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme Alt Boyutuna Yönelik Görüşlerinin Yüzde(%) ve Frekans(f) Dağılımları

Ölçme ve Değerlendirme Altboyutu Ölçek Maddeleri	Hiç Katılmıyorum (f) ve (%)		Katılmıyorum (f) ve (%)		Kararsızım (f) ve (%)		Katılıyorum (f) ve (%)		Tamamen Katılıyorum (f) ve (%)	
28.	7	9	19	24	33	41	18	23	3	4
29.	5	6	22	28	28	35	22	28	3	4
30.	8	10	15	19	27	34	27	34	3	4

Araştırmaya katılan öğretmen, yönetici ve personelin “uzaktan eğitimde ölçme ve değerlendirme” alt boyutuna ilişkin görüşlerinin yüzde(%) ve frekans(f) dağılımları incelendiğinde (Tablo 4.25.); katılımcıların %34’ü uzaktan eğitim uygulamalarında öğrenci başarısını ölçmede objektif yöntemlerin kullanılmadığını, %34’ü ise öğrenci başarısını ölçmede objektif yöntemlerin kullanılması konusunda kararsız olduklarını, %33’ü ise öğrenci başarısını ölçmede objektif yöntemlerin kullanıldığını belirtmiştir. Katılımcıların %34’ü öğrenci başarısını değerlendirmede objektif yöntemlerin kullanıldığını, %35’i ise bu konuda kararsız olduklarını ifade etmişlerdir. Katılımcıların %29’u uzaktan eğitimde öğrenci başarısını değerlendirme çalışmalarında nitelikli personel çalışmadığını belirtirken, katılımcıların %34’ü ise bu konuda kararsız olduklarını belirtmişlerdir.

Tablo 4.26. Öğretmen, Yönetici ve Personelden Oluşan Çalışma Grubunun Öğrenci Hizmetleri Alt Boyutuna Yönelik Görüşlerinin Yüzde(%) ve Frekans(f) Dağılımları

Öğrenci Hizmetleri Altboyutu Ölçek Maddeleri	Hiç Katılmıyorum (f) ve (%)		Katılmıyorum (f) ve (%)		Kararsızım (f) ve (%)		Katılıyorum (f) ve (%)		Tamamen Katılıyorum (f) ve (%)	
31	7	9	20	25	27	34	22	28	4	5
32	8	10	17	21	28	35	20	25	7	9
33	5	6	18	23	35	44	19	24	3	4
34	6	8	24	30	25	31	23	29	2	3
35	10	13	23	29	23	29	19	24	5	6
36	12	15	26	33	25	31	15	19	2	3
37	15	19	23	29	22	28	19	24	1	1
38	15	19	27	34	26	33	11	14	1	1
39	11	14	23	29	32	40	13	16	1	1
40	14	18	19	24	28	35	16	20	3	4
45	14	18	17	21	22	28	24	30	3	4

Araştırmaya katılan öğretmen, yönetici ve personelin, uzaktan eğitimde öğrenci hizmetleri alt boyutuna ilişkin görüşleri incelendiğinde (Tablo 4.26.); 2,76 ortalama ile “uzaktan eğitimde öğrenci hizmetleri” alt boyutu dördüncü sıradadır. Öğrenci grubunun “uzaktan eğitimde öğrenci hizmetleri” alt boyutuna yönelik görüşleri ise ölçeğin geneli bakımından beşinci sırada yer almaktadır. Bu sonuçlar, öğrencilerin öğrenci hizmetlerinin yeterliliği konusunda kararsız oldukları ve belli konularda çekinceleri olduğunu göstermektedir.

Katılımcıların %78'i, (Kararsızlar %31) uzaktan eğitim uygulamalarında değişik nedenlerle güçlüklerle karşılaşan öğrencilere yeterli danışmanlık hizmeti sunulması gerektiğini düşünmektedirler. Katılımcıların %75'i uzaktan eğitimde hızlı öğrenen öğrencilere de yeterli danışmanlık hizmeti sunulması gerektiğini düşünmektedirler.

Yönetici, öğretmen ve personelin %53'ü, öğrencilerin ise %74'ü, öğrencilerin kayıt oldukları programa başlamaları, devam etmeleri ve bitirmeleri için aktif olarak teşvik edilmeleri gerektiğini düşünmektedir. Bu konuda yönetici, öğretmen ve personelin %33'ü, öğrencilerin ise %23'ü kararsız olduklarını belirtmişlerdir.

Yönetici, öğretmen ve personelin %42'si, uzaktan eğitim kurumunun öğrencilerin geçmiş akademik çalışmalarını değerlendirmek için yazılı politika ve süreçler uygulaması gerektiğini düşünmektedir. Yönetici, öğretmen ve personelin %40'ının, bu konuda kararsız olduklarını belirtmeleri de bu konuda önemli düzenlemelere ihtiyaç bulunduğunu göstermektedir. Yönetici, öğretmen ve personelin %41'i, öğrencilerin, geçmiş akademik çalışmaları, almış oldukları dersler ve iş tecrübelerini adil bir şekilde kredilendirmek için yazılı politika ve süreçlerin kullanılması gerektiğini düşünmektedirler. Yönetici, öğretmen ve personelin %39'u, uzaktan eğitim programlarının düzenli olarak geliştirilmesini ve güncellenmesini istemektedirler.

Tablo 4.27. Öğretmen, Yönetici ve Personelden Oluşan Çalışma Grubunun Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Alt Boyutuna Yönelik Görüşlerinin Yüzde(%) ve Frekans(f) Dağılımları

Akreditasyon Altboyutu Ölçek Maddeleri	Hiç Katılmıyorum (f) ve (%)		Katılmıyorum (f) ve (%)		Kararsızım (f) ve (%)		Katılıyorum (f) ve (%)		Tamamen Katılıyorum (f) ve (%)	
41.	11	14	20	25	29	36	14	18	6	8
42.	7	9	28	35	24	30	16	20	5	6
43.	8	10	29	36	23	29	17	21	3	4
44.	10	13	20	25	25	31	21	26	4	5
46.	17	21	15	19	22	28	25	31	1	1
47.	13	16	22	28	23	29	20	25	2	3

Tablo 4.27 incelendiğinde, yönetici, öğretmen ve personelin %76'sı, öğrencilerin ise %71'i uzaktan eğitim programlarının uluslararası akademik/bilimsel kuruluşlar tarafından tanınmadığını düşünmektedirler. Yönetici, öğretmen ve personelin %44'ü, uzaktan eğitim derecesi/diplomasının uluslararası alanda kabul görmediğini düşünmektedirler. Yaklaşık %25 düzeyinde kararsız olduğunu belirten katılımcı görüşleri de dikkate alındığında, uzaktan eğitim yoluyla öğrencilere verilen derecelerin uluslararası alanda kabulüne yönelik çalışmalara gereksinim olduğunu ortaya koymaktadır. Yönetici, öğretmen ve personelin %75'ine göre; uzaktan eğitimde alınan

derslerin uluslararası akademik alanda transferi yapılamamaktadır. Yönetici, öğretmen ve personelin %38'i uzaktan eğitim kurumunun uluslararası akademik kuruluşlar tarafından tanınmadığını, %31'i ise bu konuda kararsız olduklarını ifade etmektedirler. Yönetici, öğretmen ve personelin %40'ı, uzaktan eğitim kurumları arasında öğrenci hareketliliği/değişiminin gerçekleşmediğini düşünürken, yönetici, öğretmen ve personelin %28'i, bu konuda kararsız olduklarını belirtmişlerdir. Yönetici, öğretmen ve personelin %44'ü, uzaktan eğitimde “uzaktan eğitim yönetimi”nin daha kaliteli bir eğitim hizmeti için çaba göstermediğini düşünmektedir. Kararsızım görüşü ile birlikte değerlendirildiğinde, yönetici, öğretmen ve personelin %73'ü, uzaktan eğitim yönetiminin daha kaliteli bir eğitim hizmeti sunulması yönünde beklentileri olduğu görülmektedir. Yönetici, öğretmen ve personel görüşlerine göre, “uzaktan eğitimde kalite güvencesi/akreditasyon” alt boyutu 2,78 ortalama ile diğer alt boyutlar içinde üçüncü sırada yer almakla birlikte bu konuda çok önemli düzenlemelere ihtiyaç bulunduğu görülmektedir.

4.2. Öğrencilerden Oluşan Çalışma Grubuna İlişkin Bulgular

4.2.1. Öğrencilerden Oluşan Çalışma Grubunun Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeğine İlişkin Bulgular

Araştırmanın bu bölümünde; öğrencilerden oluşan 980 kişilik çalışma grubuna uygulanan anketin sonuçları ele alınıp, yorumlanmıştır.

4.2.1.1. Öğrencilerden Oluşan Çalışma Grubunun Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeğinin Toplam ve Alt Boyut Puanlarına İlişkin Tanımlayıcı İstatistik Bulguları

Araştırmanın bu aşamasında, uzaktan eğitim programındaki öğrencilerden oluşan ikinci çalışma grubunun Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeğine verdikleri yanıtlar değerlendirilerek yorumlanmıştır.

Tablo 4.28. Uzaktan Eğitim Programındaki Öğrencilerden Oluşan İkinci Çalışma Grubunun Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeği Toplam ve Alt Boyut Puanları Tanımlayıcı İstatistik Sonuçları

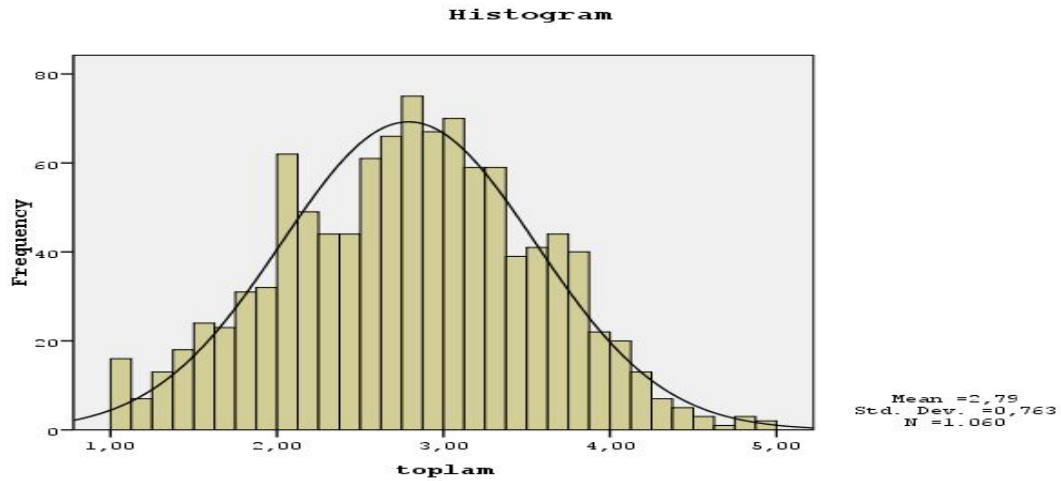
İstatistik	Felsefe	Şeffaflık	Örgüt Yapısı	Yönetim	Program	Ölçme-Değerlen.	Öğrenci Hizmet	Akreditasyon	Toplam
N	980	980	980	980	980	980	980	980	980
Art.Ort	2,7056	3,0344	2,8181	2,8788	2,6636	2,8296	2,7212	2,6934	2,7931
Std. Hata	,03125	,02996	,03047	,03196	,03021	,03241	,02789	,02980	,02470
Medyan	2,7500	3,0000	2,8889	3,0000	2,6667	3,0000	2,6000	2,7143	2,8277
Mod	2,00	4,00	4,00	4,00	2,00	2,00	2,00	2,00	2,00
Std. Sapma	,97815	,93775	,95397	1,0004	,94557	1,0146	,87306	,93291	,77315
Ranj	4,00	4,00	4,00	4,00	4,00	4,00	4,00	4,00	3,91
Min	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00
Maks	5,00	5,00	5,00	5,00	5,00	5,00	5,00	5,00	4,91
Y ₂₅	2,0000	2,2500	2,1111	2,0000	2,0000	2,0000	2,1000	2,0000	2,2118
Y ₅₀	2,7500	3,0000	2,8889	3,0000	2,6667	3,0000	2,6000	2,7143	2,8277
Y ₇₅	3,5000	3,7500	3,5556	3,7500	3,3333	3,6667	3,4000	3,2857	3,3345

Öğrencilerden oluşan ikinci çalışma grubunun uzaktan eğitim kurumunun ve programının belli standartlara uygunluğunu ve yeterlilik düzeyini belirlemek üzere geliştirilen ölçeğin alt boyutları içinde en yüksek ortalama, 3,03 ile “uzaktan eğitimde açıklık/hesap verebilirlik/şeffaflık” alt boyutuna ait olmuştur. Bunu 2,88’lik ortalama ile uzaktan eğitimde yönetim alt boyutu ikinci sırada izlemiştir. “uzaktan eğitimde ölçme ve değerlendirme” alt boyutu üçüncü sırada bulunmaktadır (2.83). “uzaktan eğitimde örgüt yapısı” alt boyutu 2,82 ortalama ile dördüncü sıradadır. 2,72 ortalama ile “uzaktan eğitimde öğrenci hizmetleri” alt boyutu beşinci sıradadır. “uzaktan eğitim felsefesi” altıncı en yüksek ortalamaya sahiptir (2,71). “uzaktan eğitimde akreditasyon” alt boyutu(2,69) yedinci, “uzaktan eğitim programı” alt boyutu(2,66) sekizinci ve son sırada bulunmaktadır. Tüm alt boyutların ortalamaları genel olarak “kararsızım” “2,60-3,39” değerlendirmesi içine girmiştir (Tablo 4.28).

Testi oluşturan tüm maddelerinin ortalaması ise 2,79 olmuştur. Ölçeğin puanlama özelliğine göre bu sonuç “kararsızım” değerlendirmesi içine girmiştir. Elde edilen bu sonuçlara göre öğrenci algısına göre uzaktan eğitim kurumunun ve programının belli

standartlara uygunluğu ve yeterliliği ortalama düzeydedir ve öğrencilere göre uzaktan eğitimin tüm alanlarında iyileştirme ihtiyacı bulunmaktadır.

Grafik 4.2. Öğrencilerden Oluşan Çalışma Grubunun Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeği Toplam Puanları İçin Çizilen Histogram Grafik

Grafik 4.2.'de verilen histogram grafik de, dağılımın normalliğini ispat etmektedir.

Aynı işlemler ölçeğin alt boyutları için de gerçekleştirilmiş ve sonuçları Tablo 4.29.'da gösterilmiştir. Ölçek toplamında olduğu gibi alt boyutlarda da elde edilen sonuçların dağılımlarının normal olduğunu ortaya koymaktadır.

Tablo 4.29. Öğrencilerden Oluşan Çalışma Grubunun Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeği Toplam ve Alt Boyut Puanları Dağılımları İçin Yapılan Kolmogorov-Smirnov Sonuçları

Ölçek	Kolmogorov-Smirnov		
	Değer	sd	p
Uzaktan Eğitim Felsefesi	,041	980	,058
Uzaktan Eğitimde Şeffaflık/Açıklık	,029	980	,101
Uzaktan Eğitimde Örgüt Yapısı	,039	980	,064
Uzaktan Eğitim Yönetimi	,034	980	,099
Uzaktan Eğitim Programı	,024	980	,141
Uzaktan Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme	,012	980	,158
Uzaktan Eğitimde Öğrenci Hizmetleri	,029	980	,101
Uzaktan Eğitimde Akreditasyon	,024	980	,141
Toplam	,026	980	,120

*P<,05 **p<,01 ***p<,001

Örneklem grubunu oluşturan öğrencilere uygulanan Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeği toplam puanlarının dağılım

özelliğini sınamak üzere yapılan Kolmogorov-smirnov testinden elde edilen “z” değeri (,026) istatistiksel açıdan anlamlı değildir($p>.05$). Bu sonuca göre; ikinci çalışma grubunu oluşturan öğrencilere uygulanan Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeği toplam puanlarının dağılımının evren parametresindeki dağılıma uygun ve normal dağılım özelliği gösterdiği anlaşılmaktadır.

4.2.2.2. Öğrencilerden Oluşan Çalışma Grubunun Anket Maddeleri ile Toplanan Demografik Özelliklere Göre Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeğinin Toplam ve Alt Boyut Puanları Farklılıklarını Saptamak Üzere Kullanılan Hipotez Testi Sonuçları

Anket ile toplanan bağımsız değişkenlere göre Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeğinin toplam ve alt boyut puan ortalamaları arasındaki farklılıkları belirlemek üzere yapılan hipotez testleri sonuçlarına yer verilmiştir. Kolmogorov-smirnov testinde dağılımların normal olduğu varsayımına dayalı olarak, hipotez testlerinde parametrik istatistiksel teknikler kullanılmıştır.

Tablo 4.30. İkinci Araştırma Grubunun (Öğrenciler) Cinsiyet Değişkenine Göre Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeği Toplam ve Alt Boyut Puanları İçin Yapılan İlişkisiz Grup “t” Testi Sonuçları

Ölçek	Cinsiyet	N	Art.Ort	Std. Sapma	Std. Hata	t	sd	p
U.E. Felsefe	Kadın	433	2,6871	,97491	,04685	-,528	978	,598
	Erkek	547	2,7203	,98136	,04196			
Şeffaflık	Kadın	433	3,0491	,97066	,04665	,435	978	,664
	Erkek	547	3,0229	,91158	,03898			
U.E.Örgüt Yapısı	Kadın	433	2,8160	,95757	,04602	-,062	978	,950
	Erkek	547	2,8198	,95198	,04070			
U.E. Yönetimi	Kadın	433	2,8805	,99143	,04765	,046	978	,963
	Erkek	547	2,8775	1,00847	,04312			
U.E.Programı	Kadın	433	2,6517	,93739	,04505	-,352	978	,725
	Erkek	547	2,6731	,95274	,04074			
U.E.Ölçme Ve Değerlen.	Kadın	433	2,8022	1,01942	,04899	-,753	978	,452
	Erkek	547	2,8513	1,01125	,04324			
U.E Öğrenci hizmetleri	Kadın	433	2,7069	,85994	,04133	-,456	978	,649
	Erkek	547	2,7325	,88392	,03779			
U.E. Akreditasyon	Kadın	433	2,6942	,93563	,04496	,021	978	,983
	Erkek	547	2,6929	,93161	,03983			
Toplam	Kadın	433	2,7859	,77455	,03722	-,258	978	,796
	Erkek	547	2,7988	,77271	,03304			

* $P<.05$ ** $p<.01$ *** $p<.001$

Araştırma kapsamında kullanılan ilk anket sorusu cinsiyet ile ilgilidir. Cinsiyet iki kategorili olduğu için hipotez testi olarak istatistiksel açıdan parametrik ilişkisiz grup “t” testi kullanılmıştır.

Tablo 4.30’da, ikinci çalışma grubunun (öğrenciler) cinsiyet değişkenine göre Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeği toplam ve alt boyut puanları için yapılan ilişkisiz grup “t” testi sonuçları incelendiğinde, yapılan analizler sonucunda, ne toplamda ne de alt boyutlarda istatistiksel açıdan anlamlı farklılıkların elde edilemediği görülmektedir. Kadın ve erkek öğrencilerin uzaktan eğitim kurumunun ve programının belli standartlara uygunluğuna ve akreditasyon yeterlilik düzeyine yönelik algıları birbirine eşit düzeydedir.

Tablo 4.31. (EK-8)’de, öğrencilerin fakülte değişkenine göre, Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeğinin toplam ve alt boyut puanları için yapılan tanımlayıcı istatistik sonuçları sunulmuştur.

Tablo 4.32. Öğrencilerden Oluşan Çalışma Grubunun Fakülte Değişkenine Göre Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeği Toplam ve Alt Boyut Puan Varyansları İçin Yapılan Levene İstatistik Sonuçları

Ölçek	Levene İstatistik	sd1	sd2	p
U.E. Felsefe	,484	2	977	,617
U.E Şeffaflık	,730	2	977	,482
U.E.Örgüt Yapısı	2,338	2	977	,097
U.E. Yönetimi	,030	2	977	,970
U.E.Programı	1,018	2	977	,362
U.E.Ölçme ve Değerlen.	,903	2	977	,406
U.E Öğrenci Hizmetleri	,229	2	977	,795
U.E. Akreditasyon	,189	2	977	,828
Toplam	,036	2	977	,964

*P<,05 **p<,01 ***p<,001

Fakülte değişkenine göre Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeği toplam ve alt boyut puanları varyansları için yapılan levene testi sonucunda tüm alt boyutlarda ve toplamda istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Çeşitli fakültelerde öğrenim gören öğrencilerin Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeği alt boyut ve toplam puan varyansları birbirine eşit düzeydedir (homojendir) (Tablo 4.32.).

Araştırma grubunu oluşturan uzaktan eğitim programı öğrencilerinin fakülte değişkenine göre Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeği toplam ve alt boyut puanları için yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçları Tablo 4.33. (EK-9)'de verilmiştir. Yapılan analizler sonucunda Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeği toplam ve tüm alt boyutlarda istatistiksel açıdan anlamlı farklılıklar bulunamamıştır. Uzaktan eğitim programının çeşitli fakültelerinde öğrenim görmekte olan öğrencilerin, uzaktan eğitim kurumunun ve programının belli standartlara uygunluğuna ve akreditasyon yeterlilik düzeyine ait algıları birbirine eşit düzeydedir.

Ayrıca, Tablo 4.34. (EK-10)'da ise ikinci çalışma grubunu oluşturan öğrencilerin sınıf değişkenine göre Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeğinin toplam ve alt boyut puanları için yapılan tanımlayıcı istatistik sonuçları sunulmuştur.

Tablo 4.35. Öğrencilerden Oluşan Çalışma Grubunun Sınıf Değişkenine Göre Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeği Toplam ve Alt Boyut Puan Varyansları İçin Yapılan Levene İstatistik Sonuçları

Ölçek	Levene İstatistik	sd1	sd2	p
U.E. Felsefe	3,414	3	976	,017*
U.E. Şeffaflık	2,824	3	976	,038*
U.E.Örgüt Yapısı	2,532	3	976	,056
U.E. Yönetimi	1,386	3	976	,246
U.E.Programı	1,287	3	976	,278
U.E.Ölçme ve Değerlen.	,958	3	976	,412
U.E Öğrenci Hizmetleri	,902	3	976	,440
U.E. Akreditasyon	,529	3	976	,662
Toplam	1,008	3	976	,389

*P<,05 **p<,01 ***p<,001

Sınıf değişkenine göre Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeği toplam ve alt boyut puanları varyansları için yapılan levene testi sonucunda uzaktan eğitim felsefesi ve uzaktan eğitimde şeffaflık alt boyutları dışındaki diğer tüm alt boyutlarda ve toplamda istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Çeşitli fakültelerde öğrenim gören öğrencilerin Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeği sonucunda uzaktan eğitim felsefesi ve uzaktan eğitimde şeffaflık alt boyutları dışındaki diğer alt boyut ve toplam

puan varyansları birbirine eşit düzeydedir (homojendir) (Tablo 4.35.). Ancak, öğrencilerin sınıf değişkenine göre, Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeği uzaktan eğitim felsefesi ve şeffaflık alt boyut puan varyansları heterojendir ($p < ,05$).

Araştırma grubunu oluşturan uzaktan eğitim programı öğrencilerinin sınıf değişkenine göre Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeği toplam ve alt boyut puanları için yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçları Tablo 4.36. (EK-11)'de verilmiştir. Yapılan analizler sonucunda Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeği toplam ve tüm alt boyutlarda istatistiksel açıdan anlamlı farklılıklar bulunamamıştır. Uzaktan eğitim programının çeşitli sınıflarında öğrenim görmekte olan öğrencilerin; uzaktan eğitim kurumunun ve programının belli standartlara uygunluğuna ve akreditasyon yeterlilik düzeyine ait algıları birbirine eşit düzeydedir.

Tablo 4.37. İkinci Araştırma Grubunun (Öğrenciler) Bir İşte Çalışma Durumu Değişkenine Göre Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeği Toplam ve Alt Boyut Puanları İçin Yapılan İlişkisiz Grup “t” Testi Sonuçları

Ölçek	Bir işte Çalışma	N	Art.Ort	Std. Sapma	Std. Hata	t	sd	p
U.E. Felsefe	Evet	759	2,6765	,96130	,03489	-1,726	978	,085
	Hayır	221	2,8054	1,02997	,06928			
Şeffaflık	Evet	759	3,0007	,93046	,03377	-2,093	978	,037*
	Hayır	221	3,1505	,95539	,06427			
U.E.Örgüt Yapısı	Evet	759	2,8024	,94013	,03412	-,959	978	,338
	Hayır	221	2,8723	1,00034	,06729			
U.E. Yönetimi	Evet	759	2,8538	1,00388	,03644	-1,455	978	,146
	Hayır	221	2,9649	,98608	,06633			
U.E.Programı	Evet	759	2,6399	,94138	,03417	-1,457	978	,146
	Hayır	221	2,7451	,95750	,06441			
U.E.Ölçme ve Değerlen.	Evet	759	2,7844	1,01176	,03672	-2,593	978	,010**
	Hayır	221	2,9849	1,01144	,06804			
U.E Öğrenci Hizmetleri	Evet	759	2,6897	,86764	,03149	-2,097	978	,036*
	Hayır	221	2,8294	,88487	,05952			
U.E. Akreditasyon	Evet	759	2,6541	,93429	,03391	-2,455	978	,014*
	Hayır	221	2,8287	,91743	,06171			
Toplam	Evet	759	2,7627	,76783	,02787	-2,289	978	,022*
	Hayır	221	2,8977	,78395	,05273			

* $P < ,05$ ** $p < ,01$ *** $p < ,001$

İkinci çalışma grubunun (öğrenciler) bir işte çalışma durumu değişkenine göre Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeği toplam ve alt

boyut puanları için yapılan ilişkisiz grup “t” testi sonuçları Tablo 4.37.’de gösterilmiştir. Yapılan analizler sonucunda Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeği, uzaktan eğitimde şeffaflık, uzaktan eğitimde ölçme ve değerlendirme, uzaktan eğitimde öğrenci hizmetleri, uzaktan eğitimde akreditasyon alt boyutlarında ve ölçek toplamda istatistiksel açıdan en az ,05 düzeyinde anlamlı farklılıklar meydana gelmiştir. Bu farklılıkların tümü öğrenim görürken bir işte çalışmayan öğrencilerin lehine gerçekleşmiştir. Bir taraftan uzaktan öğretim programına devam eden, diğer taraftan geçimini sağlamak üzere çalışan öğrencilerin; Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeği, uzaktan eğitimde şeffaflık($p<,05$), uzaktan eğitimde ölçme ve değerlendirme($p<,01$), uzaktan eğitimde öğrenci hizmetleri($p<,05$), uzaktan eğitimde akreditasyon($p<,05$), alt boyutlarında ve ölçek toplamda($p<,05$), puan ortalamaları, bir iş yerinde çalışmayan öğrencilerden anlamlı düzeyde daha düşüktür. Bu sonuç açıkça göstermektedir ki, bir iş yerinde çalışan öğrenciler uzaktan eğitim programının belli standartlara sahip oluş derecesini ve akreditasyon yeterlilik düzeyini bir iş yerinde çalışmayan öğrencilerden daha fazla sorgulamaktadırlar. Tablo.3.10’da görüldüğü gibi araştırmaya katılan öğrencilerin yaklaşık olarak %75’i hem öğrenim görmekte hem çalışmaktadırlar. Bu sonuçta göstermektedir ki açık ve uzaktan eğitim hizmetlerinin sunumunda, ders materyallerinin ve içeriklerinin oluşturulmasında, öğrenci danışmanlık hizmetlerinin organizasyonunda çalışan öğrencilerin durumları dikkate alınmalıdır. Öğrencilerin çoğunluğunun çalışıyor olması açık ve uzaktan eğitim hizmetlerine erişimlerini ve gerekli şekilde faydalanmalarını kısıtlayabilmektedir. Bu özellikleri dikkate alındığında çalışmakta olan öğrencilerin açık ve uzaktan eğitimde akreditasyon yeterlilik düzeyini daha çok sorgulamalarını, konuya yönelik beklentileri olduğunu normal değerlendirebiliriz.

Can (2005, s.113) tarafından yapılan bir araştırmada öğrenim gören açıköğretim öğrencilerinin %71’inin tam gün bir işte çalıştıkları sonucuna ulaşılmıştır. Aynı araştırma sonucuna (2005, s.164-165) göre, bir işte çalışmakta olan öğrenciler açıköğretim bürolarının çalışma saatlerinin uygunluğunu, çalışmayan öğrencilere göre daha olumsuz değerlendirerek, açıköğretim bürolarının çalışma saatlerinin kendilerine uygun olmadığını, yeterli hizmeti alamadıklarını belirtmişlerdir. Bu sonuçlar da göstermektedir ki, açık ve uzaktan eğitim hizmetlerinin organizasyonunda öğrencilerin çalışma durumları mutlaka dikkate alınması gereken temel faktörlerden biridir.

Tablo 4.38. İkinci Araştırma Grubunu Oluşturan Öğrencilerin Uzaktan Eğitim Program Türü Değişkenine Göre Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeği Toplam ve Alt Boyut Puanları İçin Yapılan İlişkisiz Grup “t” Testi Sonuçları

Ölçek	Program Türü	N	Art.Ort	Std. Sapma	Std. Hata	t	sd	p
U.E. Felsefe	4 Yıllık Lisans	799	2,7059	,98326	,03479	,018	978	,986
	2 Yıllık Ön Lisans	181	2,7044	,95797	,07121			
Şeffaflık	4 Yıllık Lisans	799	3,0238	,93745	,03316	-,747	978	,455
	2 Yıllık Ön Lisans	181	3,0815	,94018	,06988			
U.E.Örgüt Yapısı	4 Yıllık Lisans	799	2,8152	,95955	,03395	-,204	978	,839
	2 Yıllık Ön Lisans	181	2,8312	,93143	,06923			
U.E. Yönetimi	4 Yıllık Lisans	799	2,8824	1,01133	,03578	,232	978	,817
	2 Yıllık Ön Lisans	181	2,8633	,95358	,07088			
U.E.Programı	4 Yıllık Lisans	799	2,6562	,94633	,03348	-,512	978	,609
	2 Yıllık Ön Lisans	181	2,6961	,94415	,07018			
U.E.Ölç.Değ.	4 Yıllık Lisans	799	2,8239	1,00991	,03573	-,366	978	,715
	2 Yıllık Ön Lisans	181	2,8545	1,03772	,07713			
U.E Öğr. Hizm.	4 Yıllık Lisans	799	2,7065	,87478	,03095	-1,109	978	,268
	2 Yıllık Ön Lisans	181	2,7862	,86479	,06428			
U.E. Akredtt.	4 Yıllık Lisans	799	2,6821	,93475	,03307	-,799	978	,424
	2 Yıllık Ön Lisans	181	2,7435	,92566	,06880			
Toplam	4 Yıllık Lisans	799	2,7870	,77750	,02751	-,520	978	,603
	2 Yıllık Ön Lisans	181	2,8201	,75517	,05613			

*P<,05 **p<,01 ***p<,001

Tablo 4.38.’de ikinci çalışma grubunu oluşturan öğrencilerin öğrenim gördükleri program türü değişkenine göre Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeği toplam ve alt boyut puanları için yapılan ilişkisiz grup “t” testi sonuçları gösterilmiştir. Yapılan analizler sonucunda Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeğinin ne alt boyutlarında ne de ölçek toplamında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Önlisans ve lisans eğitimi almakta olan öğrencilerin uzaktan eğitim kurumunun ve programının belli standartlara uygunluğuna ve akreditasyon yeterlilik düzeyine ait algıları birbirine eşit düzeydedir.

İkinci çalışma grubunu oluşturan öğrencilerin açık ve uzaktan eğitimde bilgi kaynağı değişkenine göre Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeğinin toplam ve alt boyut puanları için yapılan tanımlayıcı istatistik sonuçları ise Tablo 4.39. (EK-12)’de sunulmuştur.

Tablo 4.40. Öğrencilerden Oluşan Çalışma Grubunun Bilgi Kaynağı Değişkenine Göre Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeği Toplam ve Alt Boyut Puan Varyansları İçin Yapılan Levene İstatistik Sonuçları

Ölçek	Levene İstatistik	sd1	sd2	p
U.E. Felsefe	2,470	4	975	,043*
U.E.Şeffaflık	2,833	4	975	,024*
U.E.Örgüt Yapısı	4,385	4	975	,002**
U.E. Yönetimi	2,512	4	975	,040*
U.E.Programı	2,464	4	975	,044*
U.E.Ölçme ve Değerlen.	,670	4	975	,613
U.E Öğrenci Hizm.	2,181	4	975	,069
U.E. Akreditasyon	,839	4	975	,500
Toplam	2,461	4	975	,044*

* $P<,05$ ** $p<,01$ *** $p<,001$

Bilgi kaynağı değişkenine göre Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeğinin toplam ve alt boyut puanları varyansları için yapılan levene testi sonucunda uzaktan eğitimde ölçme ve değerlendirme, uzaktan eğitimde öğrenci hizmetleri ve uzaktan eğitimde akreditasyon alt boyutları dışındaki diğer tüm alt boyutlarda istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Uzaktan eğitim hizmetlerinde değişik bilgi kaynaklarını kullanan öğrencilerin Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeğinin uygulanması sonucunda uzaktan eğitimde ölçme ve değerlendirme, uzaktan eğitimde öğrenci hizmetleri ve uzaktan eğitimde akreditasyon alt boyutları puan varyansları birbirine eşit düzeydedir(homojendir)(Tablo 4.40.). Ancak, öğrencilerin bilgi kaynağı değişkenine göre, açık ve uzaktan eğitimde akreditasyon yeterlilik düzeyini belirleme ölçeğinin uzaktan eğitim felsefesi($p<,05$), uzaktan eğitimde şeffaflık($p<,05$), uzaktan eğitimde örgüt yapısı($p<,01$), uzaktan eğitim yönetimi($p<,05$), uzaktan eğitim programı alt boyut ve toplam puan($p<,05$), varyansları heterojendir.

Öğrencilerden oluşan çalışma grubunun bilgi kaynağı değişkenine göre Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeği toplam ve alt boyut puan varyansları için yapılan tek yönlü varyans analizi(ANOVA) sonuçları Tablo 4.41’de verilmiştir. Gerçekleştirilen analizler sonucunda, Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeğinin uzaktan eğitim felsefesi($p<,001$), uzaktan eğitim yönetimi($p<,001$), uzaktan eğitim programı($p<,05$), uzaktan eğitimde ölçme ve değerlendirme($p<,05$), uzaktan eğitimde

akreditasyon($p<,05$) ve ölçek toplamda($p<,001$) istatistiksel açıdan anlamlı farklılıklar elde edilmiştir.

Tablo 4.41. Öğrencilerden Oluşan Çalışma Grubunun Bilgi Kaynağı Değişkenine Göre Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeği Toplam ve Alt Boyut Puanları İçin Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi(ANOVA) Sonuçları

Ölçek	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
U.E. Felsefe	Gruplararası	19,677	4	4,919	5,230	,000***
	Gruplariçi	917,017	975	,941		
	Toplam	936,694	979			
U.E. Şeffaflık	Gruplararası	8,166	4	2,041	2,334	,054
	Gruplariçi	852,734	975	,875		
	Toplam	860,900	979			
U.E.Örgüt Yapısı	Gruplararası	6,480	4	1,620	1,786	,129
	Gruplariçi	884,467	975	,907		
	Toplam	890,947	979			
U.E. Yönetimi	Gruplararası	19,809	4	4,952	5,029	,001***
	Gruplariçi	960,114	975	,985		
	Toplam	979,923	979			
U.E.Programı	Gruplararası	9,573	4	2,393	2,695	,030*
	Gruplariçi	865,751	975	,888		
	Toplam	875,324	979			
U.E.Ölçm. Değ	Gruplararası	12,318	4	3,080	3,016	,017*
	Gruplariçi	995,557	975	1,021		
	Toplam	1007,875	979			
U.E Öğr. Hizm.	Gruplararası	6,627	4	1,657	2,184	,069
	Gruplariçi	739,591	975	,759		
	Toplam	746,219	979			
U.E. Akrdt.	Gruplararası	8,887	4	2,222	2,569	,037*
	Gruplariçi	843,157	975	,865		
	Toplam	852,044	979			
Toplam	Gruplararası	10,015	4	2,504	4,244	,002**
	Gruplariçi	575,194	975	,590		
	Toplam	585,210	979			

* $P<,05$ ** $p<,01$ *** $p<,001$

Uzaktan eğitim öğrencilerinin başlıca kullandıkları bilgi kaynağı değiştikçe buna bağlı olarak uzaktan eğitim felsefesi, uzaktan eğitim yönetimi, uzaktan eğitim programı, uzaktan eğitimde ölçme ve değerlendirme, uzaktan eğitimde akreditasyona ve genele yönelik; uzaktan eğitim kurumunun ve programının belli standartlara uygunluğuna ve akreditasyon yeterlilik düzeyine ait algıları birbirinden farklılaşmaktadır.

Bilgi kaynağı ve ölçek uzaktan eğitim felsefesi alt boyutu arasında hesaplanan eta korelasyon katsayısı ,145'dir. Bu sonuca göre kullanılan bilgi kaynağının; uzaktan eğitim felsefesi alt boyut puan varyansının % 2,1'ini karşıladığı anlaşılmıştır(eta kare: ,021).

Bilgi kaynağı ve ölçek uzaktan eğitim yönetimi alt boyutu arasında hesaplanan eta korelasyon katsayısı ,142'dir. Bu sonuca göre kullanılan bilgi kaynağının; uzaktan eğitim felsefesi alt boyut puan varyansının % 2'ini karşıladığı anlaşılmıştır(eta kare: ,020).

Bilgi kaynağı ve ölçek uzaktan eğitim programı alt boyutu arasında hesaplanan eta korelasyon katsayısı ,105'dir. Bu sonuca göre program türünün; uzaktan eğitim programı alt boyut puan varyansının % 1,1'ini karşıladığı anlaşılmıştır(eta kare: ,011).

Bilgi kaynağı ve ölçek uzaktan eğitimde ölçme ve değerlendirme alt boyutu arasında hesaplanan eta korelasyon katsayısı ,111'dir. Bu sonuca göre program türünün; uzaktan eğitimde öğrenci hizmetleri alt boyut puan varyansının % 1,2'ini karşıladığı anlaşılmıştır(eta kare: ,012).

Bilgi kaynağı ve ölçek uzaktan eğitimde akreditasyon alt boyutu arasında hesaplanan eta korelasyon katsayısı ,102'dir. Bu sonuca göre program türünün; uzaktan eğitimde akreditasyon alt boyut puan varyansının % 1'ini karşıladığı anlaşılmıştır(eta kare: ,010).

Bilgi kaynağı ile ölçek toplamı arasındaki ilişkinin ,131 olması nedeniyle; bu bağımsız değişken Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeği toplam puanlarının varyansını % 1,7 etkilemektedir(eta kare: ,017).

Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeğinin uzaktan eğitimde şeffaflık, uzaktan eğitimde örgüt yapısı ve uzaktan eğitimde öğrenci hizmetleri alt boyutlarında istatistiksel açıdan anlamlı farklılıklar bulunamamıştır. Araştırma grubunun farklı bilgi kaynağını önemli bir şekilde kullanmış olmasına bağlı olarak uzaktan eğitimde şeffaflık, uzaktan eğitimde örgüt yapısı ve uzaktan eğitimde öğrenci hizmetlerine bağlı olarak uzaktan eğitim kurumunun ve programının belli standartlara uygunluğu ve akreditasyon yeterlilik düzeyi hakkındaki görüşleri değişim göstermemiştir.

Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeği uzaktan eğitim felsefesi, uzaktan eğitim yönetimi, uzaktan eğitim programı, uzaktan eğitimde

ölçme ve değerlendirme, uzaktan eğitimde akreditasyona ve toplam puanlarda elde edilen farklılık, genel bir farklılıktır. Bu genel farklılıkların hangi ikili gruplar arasında kaynaklandığını belirlemek üzere ANOVA'yı tamamlayıcı hesaplara(post-hoc) geçilmiştir. Elde edilen sonuçlar Tablo 4.42. (EK-13)'de gösterilmiştir.

Tablo 4.42. (EK-13) incelendiğinde; uzaktan eğitim öğrencileri içinde yüz yüze bilgi kaynağını kullananların uzaktan eğitimde felsefe alt boyutundaki puan ortalamaları; İnternet($p<,05$) ve diğer bilgi kaynağını($p<,001$) kullananlardan anlamlı derecede daha yüksektir. Uzaktan eğitim öğrencileri içinde ders kitabı bilgi kaynağını kullananların uzaktan eğitimde felsefe alt boyutundaki puan ortalamaları; diğer bilgi kaynağını($p<,01$) kullananlardan anlamlı derecede daha yüksektir.

Uzaktan eğitim öğrencileri içinde yüz yüze bilgi kaynağını kullananların uzaktan eğitim yönetimi alt boyutundaki puan ortalamaları; diğer bilgi kaynağını($p<,001$) kullananlardan anlamlı derecede daha yüksektir. Uzaktan eğitim öğrencileri içinde ders kitabı bilgi kaynağını kullananların uzaktan eğitim yönetimi alt boyutundaki puan ortalamaları; internet bilgi kaynağını($p<,05$) ve diğer bilgi kaynaklarını($p<,01$) kullananlardan anlamlı derecede daha yüksektir.

Uzaktan eğitim öğrencileri içinde yüz yüze ve ders kitabı bilgi kaynağını kullananların ölçek toplam puan ortalamaları; diğer bilgi kaynağını($p<,05$) kullananlardan anlamlı derecede daha yüksektir. Bunların dışındaki ikili karşılaştırmalarda istatistiksel açıdan anlamlı farklılıklar elde edilememiştir.

Öğrencilerden oluşan ikinci çalışma grubunun açıköğretim fakültesi hizmetlerini yeterli bulma düzeyi değişkenine göre Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeği toplam ve alt boyut puanlarının tanımlayıcı istatistik değerleri Tablo 4.43. (EK-14)'de gösterilmiştir.

Tablo 4.44. Uzaktan Eğitim Öğrencilerinin Açıköğretim Fakültesi Hizmetlerini Yeterli Bulma Düzeyi Değişkenine Göre Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeği Toplam ve Alt Boyut Puan Varyansları İçin Yapılan Levene İstatistik Sonuçları

Ölçek	Levene İstatistik	sd1	sd2	p
U.E. Felsefe	3,678	2	977	,026*
Şeffaflık	2,672	2	977	,070
U.E.Örgüt Yapısı	2,239	2	977	,107
U.E. Yönetimi	4,394	2	977	,013*
U.E.Programı	2,481	2	977	,084
U.E.Ölçme Değerlend.	,672	2	977	,511
U.E Öğrenci Hizmetleri	2,387	2	977	,092
U.E. Akreditasyon	1,715	2	977	,181
Toplam	5,943	2	977	,003**

*P<,05 **p<,01 ***p<,001

Açıköğretim Fakültesi Hizmetlerini Yeterli Bulma Düzeyi Değişkenine Göre Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeği toplam ve alt boyut puanları ve ölçek toplam puanları varyansları için yapılan levene testi sonucunda Uzaktan Eğitim Felsefesi, Uzaktan Eğitim Yönetimi alt boyutu dışında diğer alt boyutlarda istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Aynı sonuç ölçek toplam için de geçerlidir. Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeği toplam ve Uzaktan Eğitim felsefesi, Uzaktan Eğitim Yönetimi alt boyutu puan varyansları heterojendir (Tablo 4.44.).

Tablo 4.45’de öğrencilerden oluşan araştırma grubunun Açıköğretim Fakültesi hizmetlerini yeterli bulma düzeyi değişkenine göre Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeği toplam ve alt boyut puanları için yapılan tek yönlü varyans analizi(ANOVA) Sonuçları sunulmuştur. Yapılan analizler sonucunda Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeğinin; hem tüm alt boyutlarında hem de ölçek toplamda istatistiksel açıdan ,001 düzeyinde anlamlı farklılıklar elde edilmiştir. Araştırma grubunun Açıköğretim Fakültesi hizmetlerini yeterli bulma düzeyi farklılaştıkça buna bağlı olarak uzaktan eğitim için algıladıkları standartlara uyum düzeyleri ile akreditasyon yeterlilik düzeyi algılamaları da farklılaşmaktadır.

Tablo 4.45. Araştırma Grubunu Oluşturan Öğrencilerin Açık öğretim Fakültesi Hizmetlerini Yeterli Bulma Düzeyi Değişkenine Göre Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeği Toplam ve Alt Boyut Puanları İçin Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi(ANOVA) Sonuçları

Ölçek	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
U.E. Felsefe	Gruplararası	207,806	2	103,903	139,271	,000***
	Gruplariçi	728,888	977	,746		
	Toplam	936,694	979			
Şeffaflık	Gruplararası	148,370	2	74,185	101,720	,000***
	Gruplariçi	712,530	977	,729		
	Toplam	860,900	979			
U.E.Örgüt Yapısı	Gruplararası	202,250	2	101,125	143,458	,000***
	Gruplariçi	688,697	977	,705		
	Toplam	890,947	979			
U.E. Yönetimi	Gruplararası	162,715	2	81,358	97,266	,000***
	Gruplariçi	817,208	977	,836		
	Toplam	979,923	979			
U.E.Programı	Gruplararası	163,555	2	81,778	112,251	,000***
	Gruplariçi	711,769	977	,729		
	Toplam	875,324	979			
U.E.Ölçme ve Değerlen.	Gruplararası	154,053	2	77,026	88,139	,000***
	Gruplariçi	853,823	977	,874		
	Toplam	1007,875	979			
U.E Öğrenci Hizmetleri	Gruplararası	139,889	2	69,945	112,704	,000***
	Gruplariçi	606,329	977	,621		
	Toplam	746,219	979			
U.E.Akreditasyon	Gruplararası	135,873	2	67,937	92,679	,000***
	Gruplariçi	716,170	977	,733		
	Toplam	852,044	979			
Toplam	Gruplararası	162,898	2	81,449	188,429	,000***
	Gruplariçi	422,312	977	,432		
	Toplam	585,210	979			

*P<,05 **p<,01 ***p<,001

Öğrencilerin Açıköğretim Fakültesi hizmetlerini yeterli bulma düzeyi ile uzaktan eğitim felsefesi alt boyutu arasında hesaplanan ilişki ,471; uzaktan eğitimde şeffaflık alt boyutu arasında hesaplanan ilişki ,415; uzaktan eğitimde örgüt yapısı alt boyutu arasında hesaplanan ilişki ,476 ; uzaktan eğitim yönetimi alt boyutu arasında hesaplanan ilişki ,307; uzaktan eğitim programı alt boyutu arasında hesaplanan ilişki ,432; uzaktan eğitimde ölçme ve değerlendirme alt boyutu arasında hesaplanan ilişki ,391; uzaktan eğitimde akreditasyon alt boyutu arasında hesaplanan ilişki ,399 ve ölçek toplamı ile ,528 olmuştur. Öğrencilerin Açıköğretim Fakültesi hizmetlerini yeterli

bulma düzeyi değişkeni ile uzaktan eğitim felsefesi boyutunu % 22,2; uzaktan eğitimde şeffaflık alt boyutunu % 17,2; uzaktan eğitimde örgüt yapısı alt boyutunu % 22,7; uzaktan eğitim yönetimi alt boyutunu % 16,6; uzaktaneğitim programı alt boyutunu %18,7; uzaktan eğitimde ölçme ve değerlendirme alt boyutunu % 15,3; uzaktan eğitimde öğrenci hizmetleri alt boyutunu %18,7; açık ve uzaktan eğitimde akreditasyon yeterlilik düzeyini belirleme ölçeği toplam puanlarını %15,9 ve ölçek toplam puanlarını %27,8 oranında etkilemektedir.

Araştırma grubunun(yönetici-öğretmen-personel) Açıköğretim Fakültesi hizmetlerini yeterli bulma düzeyi değişkenine göre Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeği toplam ve alt boyut puanları için yapılan scheffe ve tamhane testi sonuçları Tablo 4.46. (EK-15)'de sunulmuştur.

Tablo 4.46. incelendiğinde; Açıköğretim Fakültesi hizmetlerini yeterli bulan çalışma grubunun Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeği hem toplam hem de tüm alt boyut ortalamaları, yetersiz bulanlardan anlamlı düzeyde daha yüksektir ($p<,001$). Yine Açıköğretim Fakültesi hizmetlerini yeterli bulan çalışma grubunun Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeği toplam ve tüm alt boyut puan ortalaması, kısmen yeterli bulanlardan anlamlı düzeyde daha yüksektir ($p<,001$). Açıköğretim Fakültesi Hizmetlerini kısmen yeterli bulan çalışma grubunun Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeği toplam ve tüm alt boyut puan ortalaması, yetersiz bulanlardan anlamlı düzeyde daha yüksektir($p<,001$).

4.2.2.1.Öğrencilerin Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeğinin Altboyutlarına Yönelik Görüşlerine İlişkin Yüzde(%) ve Frekans(f) Bulguları

Tablo 4.47.Öğrencilerin Uzaktan Eğitimin Misyonu/Felsefesi Alt Boyutuna Yönelik Görüşlerinin Yüzde(%) ve Frekans(f) Dağılımları

Misyon Altboyutu Ölçek Maddeleri	Hiç Katılmıyorum (f) ve (%)		Katılmıyorum (f) ve (%)		Kararsızım (f) ve (%)		Katılıyorum (f) ve (%)		Tamamen Katılıyorum (f) ve (%)	
1.	174	18	266	27	200	20	292	30	48	5
2.	210	21	308	31	195	20	232	24	35	4
3.	159	16	273	28	223	23	279	28	46	5
4.	167	17	311	32	193	20	255	26	54	6

Öğrencilerden oluşan ikinci çalışma grubunun açık ve uzaktan eğitimin misyonu/felsefesi alt boyutuna ilişkin olarak görüşlerinin yüzde(%) ve frekans(f)

dağılımları incelendiğinde (Tablo 4.47.); öğrencilerin %46'sı uzaktan eğitim kurumunun öğrencilerin kurumun felsefesini anlamalarına yardımcı olmadığını, %20'si bu konuda kararsız olduklarını, %35'i ise bu konuda yardımcı olduğunu düşünmektedir. Öğrencilerin yarıdan fazlası (%52), uzaktan eğitim kurumunun öğrencilerin ailelerinin kurumun felsefesini anlamalarına yardımcı olmadıklarını düşünmektedirler. Öğrencilerin %44'ü ise öğrencilerin kurumun felsefesine uygun davranmaları için yeterli çalışmanın yapılmadığını düşünmektedir. Öğrencilerin %49'u ise uzaktan eğitim kurumunun, öğrencilerin ailelerinin kurumun felsefesini destekleyecek önlemleri almadığını düşünmektedirler.

Tablo 4.48. Öğrencilerin Uzaktan Eğitimde Şeffaflık/Açıklık Alt Boyutuna Yönelik Görüşlerinin Yüzde(%) ve Frekans(f) Dağılımları

Şeffaflık Altboyutu Ölçek Maddeleri	Hiç Katılmıyorum (f) ve (%)		Katılmıyorum (f) ve (%)		Kararsızım (f) ve (%)		Katılıyorum (f) ve (%)		Tamamen Katılıyorum (f) ve (%)	
5.	96	10	187	19	182	19	413	42	102	10
6.	112	11	206	21	167	17	392	40	103	11
7.	180	18	246	25	161	16	322	33	71	7
8	170	17	246	25	175	18	321	33	68	7

Araştırmaya katılan öğrencilerin açık ve uzaktan eğitimde açıklık/şeffaflık alt boyutuna ilişkin olarak görüşlerinin yüzde(%) ve frekans(f) dağılımları incelendiğinde (Tablo 4.48.), 3.03 ortalama ile diğer alt boyutlara göre daha olumlu değerlendirilmiştir. Açık ve uzaktan eğitimde açıklık/şeffaflık alt boyutuna ilişkin öğrenci görüşlerinin yönetici, öğretmen ve personel görüşleri ile paralellik gösterdiği görülmektedir. Öğrencilerin yarıdan fazlası uzaktan eğitim kurumunun felsefesi/misyonunun internet sitesinde ve tanıtım kitapçıkları ile kılavuzlarında açıkça belirtildiğini belirtmekte, ancak öğrencilerin yarıya yakını ise bu konuda olumsuz düşünmektedirler.

Araştırmaya katılan öğrencilerin yarıya yakını (%43), uzaktan eğitim kurumunun ücretlendirme politikaları ile ücret toplama politikalarının adil ve yazılı olarak belirlenmediğini düşünmektedirler. Bu konuda kararsız öğrencilerin görüşleri de esas alındığında öğrenci harçlarının belirlenmesi, tahsil edilmesi ve öğrencilere duyurulması konusunda yeni düzenlemelerin yapılmasına ihtiyaç olduğu görülmektedir.

Tablo 4.49.Öğrencilerin Uzaktan Eğitimde Örgüt Yapısı Alt Boyutuna Yönelik Görüşlerinin Yüzde(%) ve Frekans(f) Dağılımları

Örgüt Yapısı Altboyutu Ölçek Maddeleri	Hiç Katılmıyorum (f) ve (%)		Katılmıyorum (f) ve (%)		Kararsızım (f) ve (%)		Katılıyorum (f) ve (%)		Tamamen Katılıyorum (f) ve (%)	
9.	156	16	273	28	228	23	265	27	58	6
10.	156	16	262	27	233	24	272	28	57	6
11.	155	16	234	24	247	25	276	28	68	7
12.	144	15	254	26	255	26	272	28	55	6
13.	142	15	259	26	264	27	257	26	58	6
14.	162	17	245	25	255	26	270	28	48	5
15.	154	16	256	26	243	25	255	26	72	7
16.	153	16	267	27	254	26	254	26	52	5
17.	144	15	253	26	272	28	248	25	63	6

Araştırmaya katılan öğrencilerin uzaktan eğitimde örgüt yapısı alt boyutuna ilişkin görüşlerinin yüzde(%) ve frekans(f) dağılımları incelendiğinde (Tablo 4.49.); örgüt yapısı alt boyutu, diğer alt boyutlara göre değerlendirildiğinde 2.82 ortalama ile dördüncü sırada yer almaktadır. Öğrenci görüşlerine göre, uzaktan eğitimde görevli bulunan idarî personel, eğitim personeli ve destek personelinin öğrenci hizmetleri ve tüm eğitim programının gereksinimlerini karşılayabilecek nicelik ve nitelikte olmadığı görülmektedir. Bu sonuçlar, uzaktan eğitimde görevli bulunan idarî personel, eğitim personeli ve destek personelinin yeterli sayı ve nitelikte istihdam edilmesi gerektiğini ortaya koymaktadır.

Tablo 4.50.Öğrencilerin Uzaktan Eğitim Yönetimi Alt Boyutuna Yönelik Görüşlerinin Yüzde(%) ve Frekans(f) Dağılımları

Uzaktan Eğitim Yönetimi Altboyutu Ölçek Maddeleri	Hiç Katılmıyorum (f) ve (%)		Katılmıyorum (f) ve (%)		Kararsızım (f) ve (%)		Katılıyorum (f) ve (%)		Tamamen Katılıyorum (f) ve (%)	
18.	138	14	253	26	227	23	291	30	71	7
19.	123	13	245	25	285	29	253	26	74	8
20.	142	15	233	24	260	27	274	28	71	7
21.	160	16	250	26	255	26	248	25	67	7

Araştırmaya katılan öğrencilerin “uzaktan eğitim yönetimi” alt boyutuna ilişkin görüşleri incelendiğinde (Tablo 4.50.); 2.88 ortalama ile ikinci sırada yer aldığı görülmektedir. Öğrencilerin %40’ı uzaktan eğitim yöneticilerin tecrübeli ve uzman kişiler olmadıklarını, %23’ü ise bu konuda kararsız olduklarını düşünmektedir. Öğrencilerin %38’i uzaktan eğitim personelinin tecrübe ve uzmanlıklarına göre görevlendirilmediğini, %29’u ise bu konuda kararsız olduklarını düşünmektedirler. Öğrencilerin %39’una göre, yöneticilerin görevlendirilmesinde kurumun başarısına bağlılıkları esas alınmamakta, %27’si ise bu konuda kararsız olduklarını belirtmişlerdir. Öğrencilerin %42’sine göre, personelin görevlendirilmesinde kurumun başarısına bağlılıkları dikkate alınmamaktadır. Bu sonuçlara göre; öğrenciler genel olarak uzaktan

eğitimde görevli bulunan yönetici ve personelin tecrübe ve uzmanlıkları ile kurumun başarısına bağlılıkları esas alınarak görevlendirilmeleri gerektiğini düşünmektedir. Öğrencilerin görüşleri ortalama olarak “kararsızım” kategorisinde yer almakla birlikte, büyük bir çoğunluğu (%65) “uzaktan eğitim yönetimi” hakkında olumlu görüş belirtmemişlerdir.

Tablo 4.51. Öğrencilerin Uzaktan Eğitim Programı Alt Boyutuna Yönelik Görüşlerinin Yüzde(%) ve Frekans(f) Dağılımları

Uzaktan Eğitim Programı Altboyutu Ölçek Maddeleri	Hiç Katılmıyorum (f) ve (%)		Katılmıyorum (f) ve (%)		Kararsızım (f) ve (%)		Katılıyorum (f) ve (%)		Tamamen Katılıyorum (f) ve (%)	
22.	210	21	277	28	208	21	227	23	58	6
23.	233	24	262	27	204	21	226	23	55	6
24.	195	20	266	27	220	22	246	25	53	5
25.	202	21	263	27	217	22	226	23	72	7
26.	216	22	286	29	214	22	220	22	44	5
27.	168	17	264	27	229	23	259	26	60	6

Araştırmaya katılan öğrencilerin “uzaktan eğitim programı” alt boyutuna ilişkin değerlendirmeleri 2.66 ortalama ile son sırada yer almıştır. Öğrencilerin, ölçeğin tüm alt boyutları içerisinde en olumsuz görüşe sahip oldukları alan uzaktan eğitim programlarıdır. Tablo 4.51. incelendiğinde, öğrencilerin %50’si, uzaktan eğitim uygulamalarında görevli personelin eğitim programları ile ilgili olarak öğrencilere telefonla ve yüzyüze danışmanlık kapsamında yeterli hizmeti sunmadıklarını düşünmektedirler. Öğrencilerin yarıya yakını (%47) öğrencilerin öğretmenler veya diğer öğrenciler ile senkron ve asenkron etkileşim sağlayamadıklarını, eğitim programının tüm boyutları konusunda etkili olarak bilgilendirilmediklerini, %22’si ise bu konularda kararsız olduklarını belirtmişlerdir. Katılımcıların %51’i uzaktan eğitim programlarının tüm boyutları konusunda, öğrencilerin ailelerinin bilgilendirilmediğini düşünmektedir. Katılımcılara göre, öğrencilerin performansları uzaktan eğitim yöntemleri ile elde edilebilir nitelikte değildir (%44), öğrencilerin %23’ü ise bu konuda kararsız olduklarını belirtmişlerdir.

Tablo 4.52. Öğrencilerin Uzaktan Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme Alt Boyutuna Yönelik Görüşlerinin Yüzde(%) ve Frekans(f) Dağılımları

Ölçme ve Değerlendirme Altboyutu Ölçek Maddeleri	Hiç Katılmıyorum (f) ve (%)		Katılmıyorum (f) ve (%)		Kararsızım (f) ve (%)		Katılıyorum (f) ve (%)		Tamamen Katılıyorum (f) ve (%)	
28.	129	13	281	29	241	25	266	27	63	6
29.	132	14	295	30	245	25	238	24	70	7
30.	136	14	293	30	226	23	257	26	68	7

Araştırmaya katılan öğrencilerin “ölçme ve değerlendirme” alt boyutuna ilişkin görüşleri incelendiğinde (Tablo 4.52.), 2.83 ortalama ile üçüncü sırada yer aldığı görülmektedir. Öğrencilerin ölçme ve değerlendirme alanına yönelik değerlendirmelerinin, yönetici, personel ve öğretmenlere göre daha olumsuz olduğu görülmektedir. Öğrencilerin ortalama olarak %42’si, öğrenci başarısını ölçme ve değerlendirmenin objektif kriter ve yöntemlerle gerçekleştirilmediğini düşünmektedirler. Ayrıca, öğrenci görüşlerine göre, öğrenci başarısını değerlendirmede nitelikli personelin çalışmadığı görülmektedir.

Tablo 4.53. Öğrencilerin Öğrenci Hizmetleri Alt Boyutuna Yönelik Görüşlerinin Yüzde(%) ve Frekans(f) Dağılımları

Öğrenci Hizmetleri Altboyutu Ölçek Maddeleri	Hiç Katılmıyorum (f) ve (%)		Katılmıyorum (f) ve (%)		Kararsızım (f) ve (%)		Katılıyorum (f) ve (%)		Tamamen Katılıyorum (f) ve (%)	
31	154	16	253	26	241	25	265	27	67	7
32	148	15	266	27	253	26	248	25	65	7
33	137	14	268	27	259	26	245	25	71	7
34	153	16	289	30	229	23	243	25	66	7
35	156	16	284	29	229	23	245	25	66	7
36	165	17	328	34	225	23	208	21	54	6
37	190	19	296	30	226	23	217	22	51	5
38	201	21	299	31	225	23	206	21	49	5
39	192	20	282	29	235	24	218	22	53	5
40	185	19	298	30	232	24	217	22	48	5
45	163	17	287	29	237	24	246	25	47	5

Tablo.4.53. incelendiğinde, araştırmaya katılan öğrencilerin %42’si, uzaktan eğitim ortamlarının öğrencilerin uzaktan eğitim yöntemleri/teknolojilerini etkili kullanmaları bakımından uygun olmadığını ve uzaktan eğitim kurumunun öğrencilerin program gereksinimlerini karşılayabilecek yazılı politika ve süreçleri etkili uygulayamadığını düşünmektedirler.

Öğrencilerin %41’ine göre, uzaktan eğitim kurumunda, öğrencilerin kimliğinin ve önemli bilgilerinin güvence altına alınmasını sağlayacak yazılı politika ve süreçlerin uygulanmasına ihtiyaç bulunmaktadır. Araştırmaya katılan öğrencilerin yarıya yakını (%46), uzaktan eğitim programına kayıt olmadan önce öğrencilerin teknik yeterlilik konusunda bilgilendirilmediklerini, öğrenci kabulü ile ilgili müracaatların anında ve kapsamlı olarak ele alınması gerektiğini (%45) belirtmişlerdir. Öğrencilerin yarıdan fazlası(%51)’na göre, uzaktan eğitim kurumunun çalışmalarda güçlüklerle karşılaşan öğrencilere yeterli danışmanlık hizmeti sağlaması gerekmektedir. Öğrencilerin yaklaşık olarak yarısı(%49) ise hızlı öğrenen öğrencilere de yeterli danışmanlık hizmeti sunulması gerektiğini düşünmektedir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin yaklaşık dörtte biri, uzaktan eğitim programlarının yeterlilik düzeyi konusunda kararsız olduklarını belirtmişlerdir.

Öğrencilerin %74 (%23 kararsızlar)'ü öğrencilerin kayıt oldukları programa başlamaları, devam etmeleri ve bitirmeleri için aktif olarak teşvik edilmeleri gerektiğini düşünmektedir. Öğrencilerin %49'u ayrıca, uzaktan eğitim kurumunun öğrencilerin geçmiş akademik çalışmalarını değerlendirmek için yazılı politika ve süreçler uygulaması gerektiğini düşünmektedir. Öğrencilerin %49'u öğrencilerin, geçmiş akademik çalışmaları, almış oldukları dersler ve iş tecrübelerini adil bir şekilde kredilendirmek için yazılı politika ve süreçlerin kullanılması gerektiğini düşünmektedirler. Öğrencilerin %46'sı uzaktan eğitim programlarının düzenli olarak geliştirilmesini ve güncellenmesini istemektedirler. Bu sonuçlara göre, uzaktan eğitim kurumlarının öğrenci hizmetlerinin yeterli olmadığı, geliştirilmesi gerektiği görülmektedir.

Tablo 4.54. Öğrencilerin Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Alt Boyutuna Yönelik Görüşlerinin Yüzde(%) ve Frekans(f) Dağılımları

Akreditasyon Altboyutu Ölçek Maddeleri	Hiç Katılmıyorum (f) ve (%)		Katılmıyorum (f) ve (%)		Kararsızım (f) ve (%)		Katılıyorum (f) ve (%)		Tamamen Katılıyorum (f) ve (%)	
41.	177	18	269	27	248	25	236	24	50	5
42.	175	18	276	28	247	25	237	24	45	5
43.	179	18	254	26	270	28	233	24	44	5
44.	169	17	278	28	266	27	220	22	47	5
46.	171	17	300	31	234	24	230	24	45	5
47.	170	17	322	33	212	22	219	22	57	6

Tablo 4.54 incelendiğinde, öğrencilerin %70'inin (kararsızlar %25), uzaktan eğitim programlarının uluslararası akademik/bilimsel kuruluşlar tarafından tanınmadığı yönünde görüşe sahip oldukları görülmektedir. Öğrencilerin %46'sı, uzaktan eğitim derecesi/diplomasının uluslararası alanda kabul görmediğini düşünmektedirler. Öğrencilerin %72'(%28 kararsızlar)'sine göre; mevcut uzaktan eğitimde alınan derslerin uluslararası akademik alanda transferi yapılamamaktadır. Öğrencilerin yarıya yakını (%46), uzaktan eğitim kurumunun uluslararası akademik kuruluşlar tarafından tanınmadığını, %48'i ise uzaktan eğitim kurumları arasında öğrenci hareketliliği/değişiminin gerçekleşmediğini düşünmektedir. Araştırmaya katılan öğrencilerin yarısı (%50); uzaktan eğitim uygulamalarında “uzaktan eğitim yönetimi”nin daha kaliteli bir eğitim hizmeti için yeterli derecede çaba gösteremediğini düşünmektedirler. Kararsızım görüşleri de dikkate alındığında, öğrencilerin %72'sinin

uzaktan eğitim yönetiminin daha kaliteli bir eğitim hizmeti sunulması yönünde beklentileri olduğu görülmektedir. Öğrenci görüşlerine göre; “uzaktan eğitimde kalite güvencesi/akreditasyon” alt boyutu 2.69 ortalama ile yedinci sırada yer almıştır. Bu sonuç, öğrencilerin uzaktan eğitim kurumunu akreditasyon alt boyutunda yeterli bulmadıklarını ve bu alanda önemli düzenlemelerin yapılmasına ihtiyaç bulunduğu görülmektedir.

4.3. Birinci ve İkinci Çalışma Gruplarının Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeği Toplam ve Tüm Alt Boyut Puan Ortalamalarının Karşılaştırılması

Araştırmanın bu bölümünde yönetici, öğretmen ve personelden oluşan birinci çalışma grubu ile uzaktan eğitim öğrencilerinden oluşan ikinci çalışma grubunun Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeği toplam ve tüm alt boyut puan ortalamalarının karşılaştırılması yapılmış ve yorumlanmıştır.

Tablo 4.55. Araştırma Grubu Değişkenine Göre Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeği Toplam ve Alt Boyut Puanları İçin Yapılan İlişkisiz Grup “t” Testi Sonuçları

Ölçek	Araştırma Grubu	N	Art.Ort	Std. Sapma	Std. Hata	t	sd	p
U.E. Felsefe	Öğrenci	980	2,7056	,97815	,03125	1,492	1057	,136
	Yön-Öğrt.Personel	79	2,5348	,98281	,11058			
Şeffaflık	Öğrenci	980	3,0344	,93775	,02996	,341	1057	,733
	Yönetici-Öğrt.Personel	79	2,9968	1,01392	,11407			
U.E.Örgüt Yapısı	Öğrenci	980	2,8181	,95397	,03047	1,509	1057	,132
	Yönetici-Öğrt.Personel	79	2,6512	,84165	,09469			
U.E.Yönetimi	Öğrenci	980	2,8788	1,00047	,03196	1,303	1057	,193
	Yönetici-Öğrt.Personel	79	2,7278	,85315	,09599			
U.E.Programı	Öğrenci	980	2,6636	,94557	,03021	1,168	1057	,243
	Yönetici-Öğrt.Personel	79	2,5359	,79469	,08941			
U.E.Ölçme ve Değerlend.	Öğrenci	980	2,8296	1,01464	,03241	-1,234	1057	,217
	Yönetici-Öğrt.Personel	79	2,9747	,87669	,09864			
U.E. Öğrenci Hizmetleri	Öğrenci	980	2,7212	,87306	,02789	-,305	1057	,761
	Yönetici-Öğrt.Personel	79	2,7519	,69335	,07801			
U.E. Akreditasyon	Öğrenci	980	2,6934	,93291	,02980	-,809	1057	,419
	Yönetici-Öğrt.Personel	79	2,7812	,85434	,09612			
Toplam	Öğrenci	980	2,7931	,77315	,02470	,546	1057	,585
	Yönetici-Öğrt.Personel	79	2,7443	,63749	,07172			

*P<,05 **p<,01 ***p<,001

Tablo 4.55.’de çalışma grubu değişkenine göre Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeği toplam ve alt boyut puanları için yapılan ilişkisiz grup “t” testi sonuçları sunulmuştur. Yapılan analizler sonucunda, ne toplamda ne de alt boyutlarda istatistiksel açıdan anlamlı farklılıklar elde edilememiştir. Uzaktan eğitim programına dahil olan öğrenciler ve programın uygulamasından sorumlu yönetici, öğretmen ve personelin uzaktan eğitim kurumunun ve programının belli standartlara sahip oluş düzeylerini algılamaları birbirine eşit düzeydedir.

Tablo 4.56. Araştırma Grubu Değişkenine Göre Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeği Toplam ve Alt Boyut Puanlarına Göre Sıralama

Ölçek	Öğrenci		Yönetici-personel	
	Art.Ort	Sıralama	Art.Ort	Sıralama
U.E. Felsefesi	2,7056	6	2,5375	9
Şeffaflık	3,0344	1	2,9969	1
U.E. Örgüt Yapısı	2,8181	4	2,6569	6
U.E. Yönetimi	2,8788	2	2,7313	5
U.E. Programı	2,6636	8	2,5396	8
U.E. Ölçme ve Değerlen.	2,8296	3	2,9750	2
U.E. Öğrenci Hizmetleri	2,7212	5	2,7550	4
U.E. Akreditasyon	2,6934	7	2,7750	3
Toplam	2,7931		2,7459	

Uzaktan eğitim programına dahil olan öğrenciler ve uzaktan eğitim programında görevli/sorumlu yönetici, öğretmen ve personelin uzaktan eğitim kurumunun ve programının belli standartlara sahip oluşu ile akreditasyon yeterlilik düzeylerini algılamaları birbirine eşit düzeyde olmasına rağmen; alt boyut ve toplam puanların sıralanmaları birbirinden farklılık göstermiştir.

Tablo 4.56. incelendiğinde, öğrencilerden oluşan ikinci çalışma grubunun uzaktan eğitim kurumunun ve programının belli standartlara uygunluğunu ve akreditasyon yeterlilik düzeylerini algılamalarını belirlemek üzere geliştirilen ölçeğin alt boyutları içinde en yüksek ortalama, 3,03 ile “uzaktan eğitimde açıklık/hesap verebilirlik/şeffaflık(1)” alt boyutuna ait olmuştur. Bunu 2,88’lik ortalama ile uzaktan eğitimde yönetim(2) alt boyutu ikinci sırada izlemiştir. “uzaktan eğitimde ölçme ve değerlendirme(3)” alt boyutu üçüncü sırada bulunmaktadır(2.83). “uzaktan eğitimde örgüt yapısı(4)” alt boyutu 2,82 ortalama ile dördüncü sıradadır. 2,72 ortalama ile “uzaktan eğitimde öğrenci hizmetleri(5)” alt boyutu beşinci sıradadır. “uzaktan eğitim

felsefesi(6)” altıncı en yüksek ortalamaya sahiptir(2,71). “uzaktan eğitimde akreditasyon(7)” alt boyutu(2,69) yedinci, “uzaktan eğitim programı(8)” alt boyutu(2,66) sekizinci ve son sırada bulunmaktadır.

Tüm alt boyutların ortalamaları genel olarak “kararsızım” “2,60-3,39” değerlendirmesi içine girmiştir. Ölçme ve değerlendirme yönetici grubunda ikinci sırada yer alırken, öğrencilerde üçüncü sırada yer almıştır.

Yönetici, öğretmen ve personelden oluşan birinci çalışma grubunun uzaktan eğitim kurumunun ve programının belli standartlara uygunluğunu ve akreditasyon yeterlilik düzeyini belirlemek üzere geliştirilen ölçeğin alt boyutları içinde en yüksek ortalama , 2,99 ile “uzaktan eğitimde açıklık/hesap verebilirlik/şeffaflık(1)” alt boyutuna ait olmuştur. Bunu 2,98’lik ortalama ile “uzaktan eğitimde ölçme ve değerlendirme(2)” alt boyutu ikinci sırada izlemiştir. “uzaktan eğitimde kalite güvencesi/akreditasyon(3)” alt boyutu 2,78 ortalama ile üçüncü sıradadır. 2,76 ortalama ile “uzaktan eğitimde öğrenci hizmetleri(4)” alt boyutu dördüncü sıradadır. “uzaktan eğitim yönetimi(5)” beşinci en yüksek ortalamaya sahiptir(2,73). “uzaktan eğitimde örgüt yapısı(6)” alt boyutu(2,66) altıncı, “uzaktan eğitim programı(7)” alt boyutu(2,539) yedinci sırada bulunmaktadır. Son sırada ise; 2,537 ortalama ile “uzaktan eğitim kurumunun felsefesi(8)” alt boyutu bulunmaktadır. İlk altı sıradaki alt boyutların ortalamaları genel olarak “kararsızım” “2,60-3,39” değerlendirmesi içine girmiştir. Ancak “uzaktan eğitim programı” ve uzaktan eğitim kurumunun felsefesi” alt boyutunun ortalamaları ise “katılmıyorum” “1,80 – 2,59” değerlendirmesi içinde yer almıştır (Tablo 4.1.). Bu sonuca göre, uzaktan eğitimde eğitim programı ve felsefesinin, standartlara uygun olmadığı, akreditasyon yeterlilik düzeyinin düşük olduğu ve revizyona ihtiyaç duyduğu anlaşılmaktadır.

Şeffaflık alt boyutu her iki grupta da birinci sırayı almıştır. Her iki grupta şeffaflık alt boyutunu en yüksek standarda sahip olarak algılamışlardır. Öğrenciler 2. sıraya uzaktan eğitim yönetimini koymuşlardır. uzaktan eğitim programı; her iki grup tarafından da son sıraya konulmuştur. Her iki grup da uzaktan eğitim programının belli standartlardan uzak olduğunu ve iyileştirmeye ihtiyacı olduğu görüşündedirler.

4.4. Açık Uçlu Sorulara Verilen Yanıtlara İlişkin Bulgular

Anket formunda ölçeğin son bölümüne “Açık ve Uzaktan Eğitim ile ilgili belirtmek istediğiniz görüşleriniz varsa lütfen ilgili yerlere yazınız? İfadesine ek olarak 3 adet açık uçlu soruya yer verilmiştir. Bu sorular şu şekilde belirtilmiştir:

- 1.Uzaktan Eğitim Kurumlarının daha etkili yönetimi için gelecekte nelere ihtiyaç duyulacaktır?
- 2.Ülkemizde, uzaktan eğitim kurumları ve programlarının sayısının artmasının gelecekte ne gibi etkileri olacaktır?
- 3.Uzaktan eğitimde kalite nasıl sağlanır? Uzaktan eğitimde kalite için nelere ihtiyaç bulunmaktadır?

Araştırmanın uygulanması sonucunda 80 yönetici, öğretmen ve personelden 16 kişinin açık uçlu sorulara yanıt verdikleri belirlenmiş, ancak 5 kişinin vermiş oldukları yanıtların eksik olması ve bazı soruların yanıtlanmaması nedeniyle bunlardan 11 tanesi değerlendirmeye alınmıştır.980 kişilik öğrenci grubundan ise 164 öğrencinin açık uçlu sorulara yanıt verdikleri belirlenmiştir. Ancak, 34 öğrencinin vermiş olduğu yanıtların yetersizliği ile bazı sorulara yanıt verilmemesi nedeniyle iptal edilmiş, toplam 130 öğrencinin vermiş oldukları yanıtlar değerlendirmeye alınmıştır. Toplam 160 katılımcıya ait açık uçlu sorulara yönelik görüşlere ilişkin bulgular aşağıda özetlenerek sunulmuştur.

4.4.1 Yönetici, Öğretmen ve Personelin Açık Uçlu Sorulara Vermiş Oldukları Yanıtlara İlişkin Bulgular

Ölçeğin sonunda yer alan 3 açık uçlu soruya 2 personel, 6 öğretmen ve 3 yöneticinin vermiş oldukları yanıtlar dikkate alınmıştır.

Uzaktan eğitim kurumlarının daha etkili yönetimi için gelecekte nelere ihtiyaç olacaktır? Sorusuna 2 personel, harç ödemelerinde indirim yapılması gerektiğini ve çalışan sayısının arttırılarak bilgilendirilmelerine ihtiyaç olduğunu düşünmektedirler.Yöneticiler ise, yüzyüze etkileşimin sağlanması ihtiyacının olacağını, sınavlarda aynı soruların sorulmasının önüne geçebilmek için farklı soru üretilmesi ve öğretim üyelerinin daha etkin çalışmaları için yöneticiler tarafından teşvik edilmelerine ihtiyaç olduğunu, ayrıca teknoloji, şeffaflık ve yeterli sayıda akademik personele ihtiyaç olacağını belirtmişlerdir.

Öğretmenler ise, sınav sisteminin geliştirilmesi ile birlikte daha kaliteli uygulamalara ihtiyaç bulunduğunu, akademik danışmanlık hizmetlerinin artması, açıköğretim sisteminin yüzyüze eğitim ile desteklenmesi, açıköğretim bürolarının daha işlevsel olması gerektiğini belirtmişlerdir. Aşağıdaki katılımcılara göre, açıköğretim sisteminin etkili bir şekilde tanıtılması gerekmektedir:

“Uzaktan eğitimle ilgili tanıtım ve teşvik seminerleri, yaygın eğitim, uzaktan eğitim konusunda eğitim almış yetişkin eğitimcilerin veya idarecilerin görevlendirilmesine ihtiyaç olacaktır”.(55. Katılımcı öğretmen).

“Teknolojik cihazların kullanımının artmasına bağlı olarak üniversitenin gelen her türlü soruna daha hızlı ve net cevap verecek ortamların oluşturulması gerekir.Hatta danışmanların üniversiteleri gezerek açıköğretimin örgün eğitime göre üstünlükleri anlatılmalı ve insanlar bilgilendirilmelidir”.(22. Katılımcı öğretmen).

Ülkemizde uzaktan eğitim kurumları ve programlarının sayısının artmasının gelecekte ne gibi etkileri olacaktır?Sorusuna personel; Ülkemizde diplomalı niteliksiz öğrenci sayısının artacağını düşünmektedir. Yöneticiler ise, üniversite eğitiminin tabana yayılarak daha ucuz eğitim alınmasını sağlayacağını, kurumlararası rekabet yaşanacağını ve bununda olumlu etkileri olabileceğini düşünmektedirler. Araştırmaya katılan öğretmenler ise uzaktan eğitim kurumları ve programlarının sayısının artması ile birlikte; değişik nedenlerle eğitim göremeyen öğrencilerin okumaya teşvik edilmesine ve eğitim düzeylerinin yükselmesine katkı sağlayacağı, örgün eğitim - yaygın eğitim kavramlarının benzerlik ve farklılıklarının sorgulanarak iş piyasasında hareketliliğe neden olabileceği belirtilmiştir. Bu soru ile ilgili dikkat çeken ortak görüş, üniversite mezunu sayısının artacağı ancak bunun niteliğin düşmesine neden olabileceği düşüncesidir. Kurumlararası rekabetin ise niteliğin yükselmesine katkı sağlayabileceği ifade edilmektedir.

Uzaktan eğitimde kalite nasıl sağlanır? Uzaktan eğitimde kalite için nelere ihtiyaç bulunmaktadır? Sorusuna bir personel, “her İl’de üniversiteler ile işbirliği yapılarak yüzyüze dersler verilerek” kalitenin sağlanabileceğini belirtmiştir. Bu soruya yöneticiler ise uzaktan eğitimde kalite için aracı kurumlara ihtiyaç olacağını düşünmektedirler. Bir yönetici ise görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir:

“Uzaktan eğitimde kalite, toplum bu konuda inandırılarak sağlanabilir. Esas olanın üniversite eğitimi olduğu bilinci yerleştirerek. Okuyan öğrencinin kurumuna güven duymasını sağlayarak”.(4.Katılımcı, Yönetici).

Uzaktan eğitimde kalite nasıl sağlanacağı ve uzaktan eğitimde kalite için nelere ihtiyaç bulunması gerektiğine ilişkin olarak öğretmenler; kaliteli eğitim kadrosu ve maddî destek, yayınların anlaşılabilirliğinin arttırılmasına, basılı materyallerin alınması

zorunluluğunun kaldırılması, ezbere dayalı ve geçmiş yılların sınav sorularının sorulmaması gerektiğini, ülkenin refah düzeyinin yükselmesi gerektiği, teknoloji okuryazarlığının artması ve erişimin sağlanması gerektiği belirtilmektedir. Bir öğretmen ise uzaktan eğitimde kalite için görüşlerini şu şekilde açıklamaktadır:

“Kaliteli bir sınav sistemi. Ezbercilikten ziyade yardımcı kuruluşlarla desteklenen eğitim uygulamalarına ihtiyaç duyulmaktadır”(10 katılımcı, Öğretmen).

Katılımcıların görüşleri bir bütün olarak değerlendirildiğinde, mevcut uzaktan eğitim sisteminde kalite için öğrenci başarısını ölçme ve değerlendirme uygulamalarına önem verilmesi gerektiği, sınav uygulamalarında farklı türde soruların oluşturulması gerektiği vurgulanmaktadır.

Bakioğlu ve Can (2011), tarafından yapılan bir çalışmada, açıköğretim sisteminde genellikle geçmiş yılların çıkmış sınav sorularının öğrencilere sorulduğu ve açıköğretimde öğrenci başarısını ölçme ve değerlendirmede farklı türde ölçme araçlarının geliştirilerek uygulanması, öğrencilerin sadece bilgi ve kavrama düzeylerinin değil analiz, sentez ve değerlendirme düzeylerinin de ölçülmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

4.4.2. Öğrencilerin Açık Uçlu Sorulara Vermiş Oldukları Yanıtlara İlişkin Bulgular

Uzaktan eğitim kurumlarının daha etkili yönetimi için gelecekte nelere ihtiyaç olacaktır? Sorusuna öğrencilerin vermiş oldukları yanıtlar analiz edildiğinde, genellikle şu alanlara yönelik düzenlemeler yapılması gerektiği görülmektedir: Ölçme ve değerlendirme sisteminin yeniden gözden geçirilmesi, sınavlara yönelik etkili çalışma programları düzenlenmesi, öğrencilerin mobil öğrenme araçları ile bilgilendirilmeleri ve internet imkânlarının geliştirilerek daha etkin kullanımının sağlanması, ders ücretlerinin düşürülmesi, daha yenilikçi ve her türlü gelişmeyi açık ve uzaktan sistemine uyarlayabilecek bir yönetim kadrosu, teknik, idarî ve akademik personelin eğitilmesi ve yeterli sayıda görevlendirilmeleri, derslerin içeriklerinin güncellenmesi ve yanlış bilgilerin düzeltilmesi, basılı materyallerin anlaşılır ve uzaktan eğitime uygun olması ve özetlerinin pdf formatında internette de sunulması, teknolojik gelişmelere ayak uydurmak, açıköğretim sistemine girişte kontenjan sınırı konulması ve giriş puanlarının belli bir standartta olması, öğrencilerin değişen açıköğretim sistemi ve yeni uzaktan eğitim programları hakkında etkili bir şekilde bilgilendirilmeleri, öğrencilerle etkili

iletişim sağlanması, açıköğretim bürolarının sayıca artırılması ve nitelikli personel istihdam edilmesi, daha etkili yöntem ve tekniklerden(LMS, sanal sınıf vb.) yararlanılması, toplumda açıköğretim sistemine yönelik önyargıların ortadan kaldırılması, açık ve uzaktan eğitim konusunda eğitilmiş personelin istihdam edilmesi, sınav sorularının değişen bilgilerle ve derslerin içeriği ile uyumlu olması, internet tabanlı öğrenme imkânlarının çoğaltılması, öğrencilerin uzaktan eğitim yönetimine katılarak söz sahibi olmalarının sağlanması, öğrencilere ihtiyaç duydukları bilgi ve becerilerin kazandırılması, güçlü bir internet altyapısı ile birlikte öğretim materyallerine ücretsiz erişimin sağlanması, program çeşitliliğinin sağlanması, yüzyüze danışmanlık çalışmalarının ders sayıları artırılarak daha da yaygınlaştırılması, parasal kaynak ve eğitimin daha ciddi yapılması gerekliliği, açık ve uzaktan eğitim kurumlarının vizyon ve misyonlarının daha çağdaş ve işlevsel olarak belirlenmesi, öğrencilerin her türlü bilgi ve görüşlerini paylaşabilecekleri sosyal medya ve sanal ortamda örgütlenme ihtiyacı, daha etkin bir çevrim içi olanaklar, alternatif ölçme ve değerlendirme araçlarını kullanılması ve başarı değerlendirmelerinin daha esnek olması, açık ve uzaktan eğitim kurumlarının her türlü hizmetlerine özellikle internet ortamında erişimin ücretsiz ve kolay olması, ölçme ve değerlendirme uygulamalarının online yapılabilmesi, sadece öğrenci hizmetleri olarak değil aynı zamanda elektronik ortamda akademik anlamda danışmanlık, rehberlik hizmeti sunulması yani e-rehberlik, e-danışmanlık faaliyetine geçilmesi, tüm İllerdeki üniversiteler ile işbirliği sağlanarak hizmet sunulmasının sağlanması, açıköğretim öğrencilerine örgün eğitim öğrencileri ile aynı statüde eşit haklar sağlanması belirtilmiştir. Öğrenci görüşlerine göre; mezunların istihdamı kolaylaştırılmalı, öğrenciyi merkeze alan yaklaşımlar benimsenmeli, uzaktan eğitimden örgün eğitime geçişler kolaylaştırılmalı, öğrencilere yönelik yıl sonu etkinliklerinin düzenlenmelidir. Ayrıca bazı katılımcıların ilgili soruya yönelik görüşleri ise aşağıda sunulmuştur:

“Daha güçlü internet, eğitim ve bilgi sistemlerine, sürekli güncellenen web sayfalarına. Çok çeşitli eğitim dökümanlarının ücretsiz elde edilebilecek olmasına ihtiyaç duyulacaktır”.(232. Katılımcı).

“Öncelikle öğrencilere bilginin paylaşımındaki yolları telefon, bilgisayar, vb. artırmak bu anlamda öğrencinin varlığını hissetmesi ve kurumun güvenliğini sağlayacak durumlar yaratılmalı, öğrenci kayıtlı olduğu kurumu sadece para yatırmaktan ibaret olmadığını anlayacak yönetim modelleri yaratılmalı ve geliştirilmelidir”.(248. Katılımcı).

“Öğrenciler her konuda bilgilendirilmeli, daha akıcı, daha pratik, sürekli güncellenen, daha sadeleştirilmiş konular olmalı, açıköğretimdeki öğrencilerin başka işlerde çalıştığı düşünülerek”.(266. Katılımcı).

“Öğrenciyle biraz daha yakından ilgili yönlendirme ve bilgilendirici alanında uzman eğitimcilerin açıköğretimde okuyan öğrencilerin bulundukları illerde görevlendirilmeli ve bizlerde onlara rahatlıkla ulaşabilmeliyiz”.(374. Katılımcı).

“Öncelikle öğrencilerin uzaktan eğitim ile ilgili daha detaylı bilgilendirilmeleri gerekmektedir. Hem yazılı hem yüzyüze danışmanlık hizmetleri yeniden gözden geçirilmelidir”.(510. Katılımcı)

“Teknolojiyi iyi takip eden, gerekli donanım, yetenek ve bilgiye sahip rehberlik hizmeti üzerine yoğunlaşmış, öğrencilerin sorunlarını dinleyen uzman bir kadroya ihtiyaç duyulabilir”.(730. Katılımcı).

Can(2011, s.626), tarafından yapılan araştırma sonucuna göre; Açıköğretim sisteminde öğrenim gören öğrenciler, uzaktan eğitimde sunulan öğretim ortamları/imkânlarını kullanmamakta, yararlı olmayacağını düşünmekte ve bu konuda sınav uygulamaları başta olmak üzere, ders kitapları, internet hizmetleri, öğrencilik hakları, yüz yüze eğitim/danışmanlık ihtiyacı gibi konularda önemli iyileştirmeler yapılmasını beklemekte/istemektedirler.

Ülkemizde uzaktan eğitim kurumları ve programlarının sayısının artmasının gelecekte ne gibi etkileri olacaktır? Sorusuna öğrencilerin vermiş oldukları yanıtlar analiz edildiğinde genellikle şu sonuçlar ortaya çıkmaktadır: Öğrencilerin istedikleri bölüm ve programlarda öğrenim görmesi bakımından daha çok alternatif olması, daha çok mezun öğrenci sayısı ve diplomalı işsize neden olması(bu görüş katılımcıların yarıya yakını tarafından paylaşılmıştır), iyi bir eğitim verilmesi halinde eğitimli birey sayısında artış, uzaktan eğitim programları ve uzaktan eğitim diplomalarının değerleri düşer, daha iyi bir hizmet sunulmasına ve niteliğin gelişmesine katkı sağlar(katılımcıların yarıya yakını bu görüşü ifade etmiştir), öğrenim görmeyi teşvik eder, uzaktan eğitim ile ilgili olumlu bakış açısı geliştirir, uzaktan eğitim alanında rekabet ile birlikte eğitimde kalite sağlanabilir, öğrenci harçları düşer, internet tabanlı öğrenme ortamları önem kazanabilir, lisansüstü öğrenim görenlerin sayısı artabilir, uzaktan eğitim kurumlarının rekabete girmelerine neden olabilir, öğrencilerin her türlü çalışmalarla ilgili bilgilenme ihtiyacı olabilir, üniversiteyi kazanıp gidemeyen öğrencilerin(başka İlde olanlar) üniversite eğitimi alması sağlanır, düşük puanla kayıt alındığı için eğitim kalitesi düşer(katılımcıların yarıya yakını bu görüşü paylaşmışlardır), daha çok bireyin hem çalışıp hem de öğrenim görmesine imkân sağlar, çalıştığı için okuyamayan ve engelli bireylerin eğitim görmesi sağlanır, eğitimli ara eleman yetişmesine katkı sağlar, kağıt üzerinde diploma verilmesine yardımcı olur, istihdam olmazsa faydalı olmaz, işsizliğe yönelik politika bakımından faydalıdır, ticari kaygılarla hareket edilmesi olumsuzluğa

neden olur, online eğitimin önemi artar, eğitime olan talep artar, internetin gelişmesi ile uzaktan eğitim daha da önem kazanacaktır.

Ayrıca bazı katılımcıların ilgili soruya yönelik görüşleri ise aşağıda sunulmuştur:

“Örgün eğitim ülkemizde çoğu kişinin kaldıramayacağı bir sistem olabiliyor. Uzaktan eğitim ile kaliteli bir şekilde bilgi aktarımı yapıldığı takdirde hem bilen hem araştıran ve uzaktan eğitimi sağlayan araçlara olan ilgisi yükselen bir toplum olarak gelişmek ve en önemlisi bunların gerçekleşme sürecindeki maliyet faktörleri uygun biçimde tutulması çok önemli değişimlere sebep olabilir” (219. Katılımcı).

“Eğer uzaktan eğitimde artışa rağmen eğitim ve hizmet kalitesi düşük olursa ülkemizde diplomalı cahil ve bilgisiz sayısı artacaktır”.(232. Katılımcı).

“Programların artması öğrencinin katılımı ve tercihleri anlamında faydalı olacağı kanaatindeyim. Alternatifler yaratılıp bu alternatiflere katılımı sağlayacak destek olmalı”.(248. Katılımcı).

“Gerçek anlamıyla ve programlı yapıldığında insanların hem çalışma yaşamını hem de eğitimlerini tamamlamada, 2. ve 3. farklı okulları okuyabilme imkânı sağlayacak”.(328. Katılımcı).

“Piyasa şartlarında örgün eğitim görenler iş konusunda öncelik sahibi, ilk olarak alınan eğitimin standart olduğu konusunda hem fikir olunmalı ve iş sahipleri ile iş arayan bireylerin kriterleri ve eğitimleri ile uygun olması gerekir”.(510.Katılımcı)

“Örgün eğitim alma şansı, zamanı ve durumu olmayan arkadaşlar için eksik yönlerini tamamlamak adına güzel bir fırsat olabilir. Uzaktan eğitim kurumlarının varlığı büyük bir fırsat”.(519. Katılımcı).

“Uzaktan eğitim etkin olmaması durumunda gereksiz umut kaynağı olabilir. Etkili olursa okuma durumu olmayan öğrenciler için çıkış noktası olabilir”.(573. Katılımcı).

“Zamandan tasarruf sağlayıp, hem işgücünü açığını azaltmakta, hem de eğitim kalitemizi yükseltici etkisi olacaktır”.(616.Katılımcı).

“Toplumsal eğitime daha yakın olması ve kariyer yapmak isteyenleri iş hayatından kopmadan eğitimlerini tamamlamasına yardımcı olacaktır”.(635. Katılımcı).

“Uzaktan eğitim kurumlarının artması sosyal kültür açısından önemli bir gelişmedir. Ancak, eğitim verilen kişilerin öğrenimini bitirdikten sonra aldığı eğitimi kullanabileceği iş imkânları olması gerekir”(730. Katılımcı).

“Uzaktan eğitimin kalitesi şu anda aşırı derecede düşüktür.Ayrıca, uzaktan eğitimin kontolsüz artması kaliteyi düşürecek”.(781. Katılımcı).

“İnsanların eğitime daha ciddi bakmalarını sağlar. AÖF’ün başarısı artar. İşe alımda önemli bir eksiği kapatabilir. Yetiştirilen öğrenciler bu işi ezber yapıp geçmek yerine daha kalıcı ve öğrenerek, uygulayarak öğrenilecek şekle dönüştürülmelidir”.(885.Katılımcı).

Uzaktan eğitimde kalite nasıl sağlanır? Sorusuna yönelik olarak öğrencilerin vermiş oldukları yanıtların analiz sonuçları şu şekilde özetlenebilir: Sınav sonuçları ile ilgili geribildirimlerin zamanında verilmesi, öğrencilerin her yönden desteklenmesi ve bilgilendirilmeleri, büro personelinin eğitilmesi, öğrenci ihtiyaçlarının öğrenilerek karşılanması, uzman kişilerin (yönetici, personel ve akademisyen) istihdam edilmesi, internet bilgilerinin sürekli güncellenmesi, ücretlerin düşürülmesi, bazı ders ve uygulamaların online yapılması sağlanmalı, çalışma, özveri, güven ve disiplin ile kalite

sağlanabilir, uzaktan eğitim alanında bilgili öğretim elemanları olmalı, sınav merkezlerinin rahat ve yakın olması, ders içeriklerinin pratik, sade ve güncel olması, her alanda şeffaflık, uzaktan eğitimin geçerli, güvenilir ve güçlü bir yapıya kavuşturulması, başarılı öğrencilerin teşvik edilmeleri, adil ve tarafsız kaynakların (içerik olarak) sağlanması, sınavlardaki soru sayıları azaltılabilir, ilgi, önem ve hizmet ile kalite sağlanabilir, öğrencilerin yüzyüze öğrenim görme ihtiyacı karşılanmalıdır.

Ayrıca bazı katılımcıların ilgili soruya yönelik görüşleri ise aşağıda sunulmuştur:

“Uzaktan eğitimde kalite sağlanabilmesi için programların tüm akademik kuruluşlar tarafından tanınmasıyla ve tüm yönetici ve çalışanların uygun nitelikte personel almasıyla sağlanacaktır”.(78. Katılımcı).

“Uzaktan eğitim uygulamasını tekel yapıdan kurtarmak gerekmektedir. Türkiye’nin önde gelen üniversiteleri bu yöntemi uygulamaya başladığında rekabet ortamı sayesinde kalite ve başarı oranı artacaktır.(113. Katılımcı).

“Uzaktan eğitimde kalite; öğrencilerin internet ve her nevi sanal ortamdan güncel bilgilere, hızlı ve sınırsız bir şekilde ulaşabilmesinin sağlanması ile olacaktır. Uzaktan eğitim ile ilgili bilgiye kolayca ulaşılabilecek olmasıyla”.(232. Katılımcı).

“Eğitime, neyiz? Kimiz? Neredeyiz? Ne yapıyoruz? Kimlerle Varız? Neler yapmalıyız? Gibi başarı getirecek soruların çoğaltılıp cevaplanması”.(279. Katılımcı).

“Ezbere dayalı sistemin kaldırılarak daha çok mantık ve yoruma dayalı sınav sisteminin oluşması. Büroların sayısının arttırılması.(407. Katılımcı).

“Personelin değişmesi, bilinçli ve gelişime açık bireylerin kadrolarda yer alması gerekmektedir. Kontenjan sınırlamasının olmaması gerekmektedir”.(612. Katılımcı).

“e-öğrenmenin verimli olmadığını düşünüyorum. Sınavların daha zor olmasını isterim. Kalite düşürmemek için günümüzde herkesin mezun olması kaliteyi düşürebilir”.(628. Katılımcı).

“Uzaktan eğitimde kalite, görsel ve yazılı kaynaklara ulaşılmasının ekonomik olarak sağlanması, yüzyüze eğitim imkanlarının kolaylaştırılması ile sağlanabilir”.(663. Katılımcı).

“Uzaktan eğitim kurumu ile öğrenci arasındaki iletişimi sağlayan büro personelinin uzaktan eğitim hakkında bilgili olması ve sorulara cevap verebilmesi gerekmektedir. Sınavların uygulanmasının daha ciddiye alınması gerekiyor. Kurumun öğrencileriyle daha ilgili olması gerekiyor. Kitaplarının daha anlaşılır dille yazılması gerekiyor”.(781.Katılımcı).

“Uzaktan eğitimde uygun denetim organının oluşturulması kaliteyi sağlayacaktır”.(850. Katılımcı).

“Uzaktan eğitimde kalite için standartları belirleyecek teknik heyet ihtiyacı bulunmaktadır”.(873. Katılımcı).

“Uzaktan eğitimde kalite öğrenci ihtiyaçlarının karşılanması ile sağlanabilir. Kurumlar ticari değil hizmet odaklı hareket etmelidir”.(901. Katılımcı).

Katılımcıların uzaktan eğitimde kalite için nelere ihtiyaç bulunmaktadır? Sorusuna vermiş oldukları yanıtlar analiz edildiğinde, şu sonuçlar karşımıza çıkmaktadır:

Açık ve uzaktan eğitimin toplumda saygı ve kabul görmesi sağlanmalı, öğrencilere sosyal haklar sağlanmalı, burs imkânı sağlanmalı, internet imkânları arttırılmalı daha

işlevsel olmalıdır, kaynak ayrılarak, açık ve uzaktan eğitimin uluslararası alanda tanınırlığı sağlanmalıdır, yeterli imkânları olan uzaktan eğitim kurumlarının açılması, öğrencilere dersler konusunda yardımcı olacak danışmanlık dersleri, öğrencilerle daha çok iletişim ve etkileşim, engelli ve özürlü öğrencilere sınav uygulamaları ve öğretim hizmetlerinde yardımcı olunması, bazı dersler için yüzyüze eğitim imkânı sağlanmalı, AR-GE çalışmalarının arttırılması, ders materyalleri güncellenerek internetten erişim sağlanmalı, derslere öğrenci katılımı sağlanmalı, sınav uygulamaları yanında ödev, proje çalışmaları verilebilmeli, sınavlar öncesi deneme sınavları uygulanmalı, internet ortamında ve ayrıca yüz yüze rehberlik ve danışma servisi oluşturulmalıdır, basılı materyaller yerine CD ve DVD dağıtılmalı, ezberci sistem olmamalı, üniversite yönetimi öğrencilerle görüşmeli fikirleri almalı, ders içerikleri güncel yaşamla ilişkilendirilmelidir, uzaktan eğitimin ne olduğunun topluma iyi anlatılması, mezunların istihdam edilmeleri, belirli derslere online katılımın zorunlu olması, uzaktan eğitim programlarına giriş puanları yükseltilebilir.

Ayrıca bazı katılımcıların ilgili soruya yönelik görüşleri ise aşağıda sunulmuştur:

“Bazı sınavlarda çıkmış soruların tekrar tekrar sorulması, evet belki sınavlardaki başarıyı artırır ve öğrencilerin işine gelir(eğitimi hafife almaları) ama açıköğretim diplomasının örgün eğitime göre daha önemsiz olmasına sebeptir belki de”.(57. Katılımcı).

“Ders Kitaplarının daha kaliteli, yani az ve öz olması gerekir. Gereksiz şeyler yazmamalıdır. Uzaktan eğitim kendi çapında kurs verme olanağı sağlamalıdır. Bunu öğrencilere haberdar edip herkesin gelebilmesini ve teşvik etmesini sağlamalıdır”.(112. Katılımcı).

“Kalite, iyi bir eğitimle yani sanal sınıflar kurularak öğrencinin daha bilgili ve sınavlarda başarı oranlarını yükselterek sağlanır”.(126. Katılımcı).

“Uzaktan eğitimde sınav sorularını hazırlayanlara hizmetiçi eğitim verilmelidir. AÖF’nin kendini yenilemesi ve gelişmeleri takip etmesi kaliteye hizmet edecektir”.(171. Katılımcı).

“Öncelikle öğrencilerle iletişim konusuna hassasiyetle eğilmeli. Çünkü kayıtlı öğrencilerin çoğu çalışıyor olmalarından dolayı eğitim programlarını takip edemiyorlar. Bu takibin kurum tarafından iletilmesi ve öğrencilerin bilgilendirilmesi gerekir”.(248. Katılımcı).

“Bir belediye nasıl ki gerekli çalışmaları yapmadığı sürece o bölge halkı zorluklar yaşayacaksa eğitimde de “öğretme” yi hedeflemeyen personel ile kaliteli bir sonuç alınamaz, verimli insanlar yetiştirilemez”.(302. Katılımcı).

Eğitimde kalite için kontrol önemlidir. Özet yayınlar düzenli olarak adrese postalanabilir. İnternet ortamında sınavda çıkabilecek sorular yayınlanabilir. Harçlar azalabilir”.(430. Katılımcı).

“Uzaktan eğitim materyalleri yetersiz. Ders kitapları anlaşılır değil, genellikle çok fazla ayrıntıya girilmiş. Ders çalışmayı kolaylaştıracak derslerle ilgili soru bankası verilmiyor”.(443. Katılımcı).

“Öğrencilerin kurslara olan bağımlılığı azaltılmalı, belirli bölgelerde yüz yüze dersler verilmeli ya da sayıları arttırılmalı, harçlar kaldırılmalıdır”.(444. Katılımcı).

“Eğitim sisteminin değiştirilmesi ve açıköğretim’in verdiği kitapların daha açık ve anlaşılır olması uzaktan eğitimde kaliteyi artıracaktır”.(636. Katılımcı).

“Uzaktan eğitimde kalite, yüzyüze ders olanakları veya internetteki programların yeterliliği ile ölçümlenmeli. İnternet ve Tv’deki programlar dersler sürekli yenilenmelidir”.(654. Katılımcı).

“AÖF’ye ait web sitesinde ders anlatımı (yazılı ve sözlü) olması öğrencilerin gelişimi açısından daha iyi olacaktır. Uzman eğitim kadrosuna ihtiyaç duyulacaktır”.(697. Katılımcı).

“Günümüzde Tv ve internet müthiş bir gereksinim halinde, uzaktan eğitim ile ilgili etkili reklam ve tanıtım yapılabilir. Başarılı öğrenciler örnek gösterilerek uzaktan eğitimde iş potansiyeli olduğu kitlelere gösterilebilir”.(885. Katılımcı)

“Uzman personel, öğretim elemanı ve dünyada bu alanda yapılan çalışmaların incelenip bize uyarlanması kaliteye katkı sağlayacaktır”.(904. Katılımcı).

4.5. Katılımcı (yönetici, öğretmen, personel) Görüşlerine Göre Açık ve Uzaktan Eğitimin Akreditasyonu İle İlgili Sorunlar

Bu araştırmanın temel amaçlarından biri de yönetici, öğretmen, personel ve öğrenci görüşlerine göre, Türkiye’de açık ve uzaktan eğitimde akreditasyon ile ilgili sorunların neler olduğunu belirleyebilmektir. Katılımcıların ölçeğin altboyutunda yer alan sorular ile açık uçlu sorulara vermiş oldukları yanıtlar birlikte değerlendirildiğinde şu sonuçlara ulaşılmaktadır: Öncelikle, Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeğinin alt boyutlarını oluşturan standartların açık ve uzaktan eğitim kurumlarımızda belirgin olmadığı, örgüt yapısının(teknik, idari ve eğitim personelinin yeterli olmaması) açık ve uzaktan eğitimin özelliklerine uygun olmadığı, öğrenci hizmetlerinin(yeterli danışmanlık hizmeti sunulamaması, öğrencilerin teşvik edilmemeleri, yazılı politika ve süreçlerin bulunmaması) yeterli olmadığı, kalite güvencesi/akreditasyona yönelik yeterli çalışma yürütülmediği ve akreditasyon satandartlarının bulunmadığına yönelik sonuçlar, temel sorun alanları olarak belirtilebilir. Açık ve uzaktan eğitim kurumlarında öğrenci başarısını ölçme ve değerlendirmenin objektif kriterlere göre yapılmaması, ölçme ve değerlendirmenin sadece çoktan seçmeli test sınavlarına göre yürütülmesi, bu alanda uzman kişilerin istihdam edilmemesi, ölçme ve değerlendirme biriminin/bölümünün bulunmaması, öğrencilerin geçmiş başarılarını değerlendirebilecek bir sistemin oluşturulamaması da temel sorunlardan biri olarak görünmektedir. Tüm örgütlerde olduğu gibi, açık ve uzaktan eğitim kurumlarının da temel varlık nedenlerinden biri misyonlarının bulunmasıdır. Ancak, bulgular bölümünde de kapsamlı olarak belirtildiği gibi açık ve uzaktan eğitim kurumlarının misyonlarının belirgin olmadığı, mevcut olanlarda ise

katılımcıların yeterli bilgileri olmadığı/bilgilendirilmedikleri, bu konuda yeterli çalışmaların gerçekleştirilemediği görülmektedir. Ayrıca, açık ve uzaktan eğitim yöneticilerinin tecrübeli ve uzman kişiler olmadığı yönündeki görüşler ile yönetici atama ve görevlendirilmelerinde belirli standartların bulunmaması da sorun olarak değerlendirilebilir. Katılımcıların en çok sorun algıladıkları alanlardan biri açık ve uzaktan eğitim programlarıdır. Katılımcılar açık ve uzaktan eğitim programlarının geliştirilmesi, uygulanması ve değerlendirilmesi süreçleri hakkında yeterli bilgileri bulunmadığını, programların öğrenci etkileşimine imkân sağlamadığını, ailelerinin de uzaktan eğitim programlarının detayları hakkında yeterli bilgileri bulunmadığını ve kurumun gerekli bilgilendirmeyi yapmadığını belirtmeleri de sorun olarak belirtilebilir. Açık ve uzaktan eğitim kurumlarının ve programlarının uluslararası kuruluşlar tarafından tanınmaması, yönetimin bu konuda gerekli çabayı göstermemesi ve katılımcıların faha kaliteli bir uzaktan eğitim hizmeti su ulması yönündeki beklentileri de sorun olarak belirtilebilir. Katılımcıların en önemli sorun olarak algıladıkları konulardan biri de bilgilendirilme gereksinimidir.

4.6. Katılımcı (yönetici, öğretmen, personel) Görüşlerine Göre Açık ve Uzaktan Eğitimin Akreditasyonuna Yönelik Gerekli Düzenlemeler

Bu araştırmanın temel amaçlarından bir diğeri de yönetici, öğretmen, personel ve öğrenci görüşlerine göre, Türkiye’de açık ve uzaktan eğitimde akreditasyon ile ilgili ne tür düzenlemelere ihtiyaç bulunduğunu belirleyebilmektir. Katılımcı görüşleri esas alındığında gerek bulgular bölümünde kapsamlı olarak belirtilen, gerekse yukarıda beirtilen sorun alanlarının giderilmesine yönelik düzenlemelere ihtiyaç olduğu görülmektedir. Araştırmanın tartışma ve sonuç bölümü ile özellikle öneriler bölümünde yapılabilecek düzenlemelere yönelik kapsamlı açıklama ve önerilerde bulunmakla birlikte özet olarak şu düzenlemelerin yapılması gerektiği sonucuna ulaşılmaktadır: Ölçeğin altboyutunu kapsayan alanlar başta olmak üzere, açık ve uzaktan eğitimde akreditasyon standartlarının belirlenmesi, bağımsız akreditasyon kuruluşlarının oluşturulması, yasal düzenlemelerin(malî, akademik vb..) yapılması, iyi bir ölçme ve değerlendirme sisteminin oluşturulması, öğrenci ve öğretim elemanlarının sürece dahil edilerek görüşlerinin alınması ve etkili bilgilendirilmeleri, mezunların istihdamının sağlanması, 7/24 öğrenci danışmanlık sisteminin oluşturulması, ulusal ve uluslararası

kurumlarla işbirliği yapılması, açık ve uzaktan eğitim alanında çalılacak programlar için ihtiyaç analizi yapılması, toplumun açık ve uzaktan eğitim alanında bilgilendirilmeleri, ders içerikerinin öğrencinin etkileşimine imkân sağlaması, AR-GE faaliyetlerine önem verilmesi.

4.7. Nitel Araştırma Kapsamında Yapılan İçerik Analizi Bulguları

Bu bölümde nitel araştırma ile elde edilen verilerin çözümlemesi yer almaktadır. Nitel araştırma kapsamında üniversitelerin uzaktan eğitim merkezi, uzaktan eğitim programı, açık ve uzaktan eğitim kurumlarında çalışmakta olan 40 öğretim elemanı ile görüşmeler yapılmıştır. Araştırma kapsamında 21 erkek ve 19 kadın öğretim elemanı ile görüşme yapılmıştır. 34 öğretim elemanı ile yüzyüze görüşme, 4 öğretim elemanı ile skype üzerinden online görüşme, 1 öğretim elemanı ile LMS üzerinden online sanal sınıf ortamında görüşme gerçekleştirilmiştir. 1 öğretim elemanı ise görüşme sorularını yazılı olarak yanıtlamış ve e-posta ile göndermiştir. Nitel araştırma ile elde edilen demografik veriler Tablo 3.31.'de yer almaktadır. Tablo 3.31. incelendiğinde, araştırmaya katılan öğretim elemanlarının uzaktan eğitim alanında çalışma tecrübelerinin 9 ay ile 25 yıl arasında değiştiği görülmektedir. Araştırmaya katılan öğretim elemanlarının çoğunluğunun uzaktan eğitim merkezi, uzaktan eğitim birimi veya Açık ve Uzaktan eğitim alanında yönetim görevinde bulundukları görülmektedir. Diğer öğretim elemanları ise Açık ve Uzaktan eğitim kapsamında değişik dersleri yürütmektedirler. Görüşme sorularına verilen yanıtlara ilişkin bulgular, yorumlar ve alıntılar, ilgili soruların devamında yer almaktadır. İlgili görüşlerin hangi katılımcı tarafından belirtildiği katılımcı numarası ile belirtilmiştir.

4.7.1. Öğretim Elemanlarının Açık ve Uzaktan Eğitim Öğrencilerine Danışmanlıkta Kullanılan Yöntem ve Araçlara Yönelik Görüşlerine İlişkin Nitel Bulgular

Araştırmaya katılan öğretim elemanları, uzaktan öğrenim gören öğrencilere danışmanlıkta genellikle, yüz yüze görüşme, skype ile görüşme, e-posta, LMS'in mesaj sistemi, sanal sınıf uygulamaları, sosyal medya araçları, telefon, internet hizmetleri (tartışma grupları, mesajlar, duyurular, forum), Blackboard, Adobe Connect, Moodle,

gibi araçları kullanmaktadırlar. Mobil öğrenme araçlarının ise yaygınlaştırılması gerektiğini düşünmektedirler.

Hayatımızın değişik alanlarında sıkça kullandığımız ve gelecekte uzaktan eğitimde yaygınlaşması beklenen Mobil Öğrenme'nin temel özelliklerini Yamamoto (2009) şöyle sıralamaktadır: Bilgi toplumunu oluşturan bireylerin sürekli öğrenmeleri için platform oluşturması, öğrenmenin hızlanması ve çeşitlenmesi, kaynaklara hızlı erişim sayesinde karmaşık durumlarda hızlı çözümlere gidilebilmesi, her yaşta, yerde ve durumda istenildiği takdirde öğrenmeyi gerçekleştirebilmesi, eğlence ve öğrenme kavramlarının yaklaşması, öğrenmede fırsat eşitliği sağlanması.

Mobil, terimi görevleri işyeri dışında ve hareket halindeyken yapabilme gibi çalışmanın taşınabilirliği ile ilgilidir. Mobil kullanım sayesinde özellikle bilgiye yönelik işler her yerde yapılabilecek hale gelmiştir (otomobil, uçak, hava alanı, restoran, park vb.) ve uygulamalar kullanılabilir, sunu yapılabilir, belge ve veri oluşturup, bunlara erişilebilir. Bu, bilgi taşıyan ve belge oluşturan cihazın her gidilen yerde bireyin yanında olması ile sağlanır (Yamamoto, 2011, s.74).

E-öğrenme teknolojilerinde mobil teknolojiler ilk olarak dikkat çeken gelişmelerdendir. Artık iş dünyasında yer alan kişilerin, bilgiye mobil olarak erişimleri oldukça önem kazanmıştır. Artan akıllı telefon kullanımı, artan mobil cihazlar, gelişen netbook ve internete erişim cihazları, artan iPad kullanım oranı, artan internet hızları vb. beraberinde mobil öğrenmeyi hızla gündeme taşımıştır (Hançer, 2011, s.425).

Günümüzde en çok kullanılan mobil cihazları, Özdamar Keskin (2010, s.2); cep telefonları, cep bilgisayarları, taşınabilir oyun araçları, tablet bilgisayarlar, dijital ses kayıt cihazları olarak sıralamaktadır. Platform seçenekleri olarak ise Blackberry, Palm, Windows Mobile, Android, i-Phone, Symbian, J2ME, Tabletleri örnek olarak vermektedir. Mobil uygulamaların farklı iletim ortamlarını kullandığını belirten Özdamar Keskin (2010, s. 2), bu iletim ortamlarını e-mail, mesaj ortamı (SMS, MMS), Ses (podcasting, etkileşimli sesli yanıt (IVR), grafik (mobil kamera), video (animasyon), GPS, Mobil Web (WAP), aplikasyonları olarak sıralamaktadır.

Dünyada uzaktan eğitim uygulamalarında mobil öğrenme araçlarının yaygın olarak kullanıldığı bilinmektedir. Ülkemizde ise mobil öğrenme uygulamalarının ve araçlarının geliştirilmesine ihtiyaç bulunduğu görülmektedir.

Yamamoto (2011, s.71), 2010 yılı itibariyle dünya nüfusunun yaklaşık yarısının bir cep telefonu sahibi olduğunu ve mobil alanda büyümenin gelişmekte olan ülkeler tarafından teşvik edilmekte olduğunu, Hindistan ve Çin’de 2010 yılında mevcut aboneliklerin yanında 300 milyon yeni cep telefonu abonelikleri eklendiğini ve bu rakamın ABD’deki tüm aboneliklerden fazla olduğunu ifade etmektedir. Ayrıca, 2010 yılında gelişmekte olan ülkelerde 3.8 milyar mobil kayıtlı kullanıcı rakamına ulaşılacağı bunun da küresel anlamda %73’e tekabül ettiği, ITU (International Telecommunication Union) rakamlarına göre 2010’da 6.1 trilyon mesaj alışverişi gerçekleştirildiği ifade edilmektedir. Bu veriler, mobil öğrenme, mobil yaşam ve mobil araçların günümüzde ne derece önemli bir yeri olduğunu ortaya koymaktadır. Mobil araçların yaygın kullanımının uzaktan eğitim uygulamalarının etkinliğini arttıracaklarını söyleyebiliriz.

Araştırmaya katılan bir katılımcı değişik yöntemler kullanılmakla birlikte öğrencilerin ihtiyaç duydukları bilgilere daha hızlı ulaşabilmeleri bakımından telefonla danışmanlığın daha etkili olacağını düşünmektedir. Araştırmaya katılan öğretim elemanlarından bir bölümü (8 kişi) yüzyüze danışmanlığın daha etkili olduğunu düşünmektedir. Bazı katılımcılar, değişik yöntem ve araçlar kullanılmasına rağmen öğrenciler açısından en tatmin edici yöntemin yüz yüze görüşme olduğunu belirtmişlerdir. Özellikle uzaktan eğitimle yürütülen yüksek lisans programlarında yüzyüze görüşme yöntemini kullandıklarını ve daha etkili olduğunu düşünmektedirler. Yüzyüze görüşmenin daha etkili olduğuna ilişkin bazı katılımcıların görüşleri şu şekildedir:

“Uzaktan öğrenim gören öğrencilere danışmanlıkta e-mail, telefon, bazen yüz yüze görüşme yoluyla yardımcı olunmaktadır. Diğer yöntemlerinde etkili olduğu noktalar bulunmakla beraber yüz yüze görüşme daha etkili oluyor” (4.Katılımcı).

Uzaktan eğitimde teknolojik altyapının iyi kurulmuş olması büyük öneme sahiptir. Aşağıdaki katılımcının da belirttiği gibi, teknik altyapının yeterli olmadığı veya öğretim elemanlarının teknolojik araç ve gereçleri kullanmada yetersiz olduğu durumlarda yüz yüze görüşme daha etkili olabilmektedir:

“Sanal sınıf uygulamaları, yüz yüze toplantılar(yılda iki kez) ve telefon ile danışmanlıkta bulunmaktadır. Yüz yüze görüşme daha etkilidir. Çünkü, uzaktan eğitimde altyapı yeterli değil, teknolojik altyapı yeterli değil. Örneğin, öğrenci banka müfettişi, Anadolu’nun

herhangi bir yerinden ders ve etkinliklere katılmak istiyor ama teknolojik yetersizlikler nedeniyle sanal sınıfa katılamıyor. Öğretim üyeleri sanal sınıf uygulamaları konusunda yeterli değil” (5.Katılımcı).

Sanal sınıf uygulamaları konusunda öğretim üyelerinin yeterli olmaması, özellikle coğrafi olarak uzak yerlerde bulunan öğrencilerin uzaktan eğitim etkinliklerine katılımları, yukarıdaki katılımcının da belirttiği gibi olumsuzluklara neden olabilmektedir. Bazı katılımcılara göre, uzaktan eğitim kurumunun teknik altyapısı ve öğretim elemanlarının teknoloji kullanım düzeyleri her ne kadar yeterli olsa da geçmişten gelen alışkanlıklar nedeniyle yüz yüze görüşme talebinin öğrencilerden de gelebildiği belirtilmiştir. Bu amaçla bir katılımcının belirttiği gibi dönemde birkaç kez öğrencilerle yüz yüze ders yapılabildiği belirtilmiştir:

“Uzaktan eğitim gören öğrencilere danışmanlıkta e-mail, nadiren yüzyüze görüşme kullanılmaktadır. Ayrıca, uzaktan eğitime kayıt yaptıran şehir içinde yaşayan öğrencilere hafta sonu derslere yüzyüze katılma olanağı sunuldu. Dönemde 3 kez yüzyüze ders imkânı bulunmaktadır. Yüzyüze görüşme en etkilisidir. Ayrıca hafta sonu yüz yüze dersleri de etkilidir...” (26. Katılımcı).

Araştırmaya katılan öğretim elemanlarının çoğunluğu (15 kişi) internete dayalı web tabanlı uygulamaların ve e-öğrenme hizmetlerinin uzaktan eğitim öğrencilerine danışmanlıkta daha etkili olduğunu düşünmektedir. Araştırmaya katılan öğretim elemanlarına göre, öğrencilerin internet ortamında ödev gönderme, bilgi alışverişinde bulunma, yüz yüze görüşme imkânı bulunmaktadır. Ayrıca, her türlü araştırma yapılabilmektedirler ve öğrenciler de e-posta yoluyla bilgilendirilmektedir. Katılımcılar, çevrimiçi senkron derslerin etkili olduğunu belirtmiştir.

Can(2011, s.626), tarafından yapılan bir araştırmada, açıköğretimde öğrenim gören öğrencilerin üniversitenin internet hizmetlerini genellikle sınavlar ve kayıt ile ilgili işlemler ve geçmiş yılların çıkmış sınav sorularına erişmek için kullandıkları sonucuna ulaşılmıştır. İnternet üzerinden danışmanlığın etkili olduğuna yönelik bir katılımcının görüşleri şu şekildedir:

“İnternet üzerinden e-mail, LMS(Learning Management System=Eğitim Yönetim Sistemi) üzerinden mesaj kullanılmaktadır. Sistem üzerinden mesajın daha etkili olduğunu düşünüyorum”(6. Katılımcı).

Uzaktan eğitim öğrencilerinin çok farklı özellikleri olduğu dikkate alındığında aşağıdaki katılımcının vurguladığı gibi özellikle değişik nedenlerle kısıtlı konumda bulunan öğrenciler için değişik araçların (video sunumları) kullanımı önemli olmaktadır:

“İnternet, yüz yüze görüşme, internet ortamında pdf. olarak ders notları, derslerle ilgili sunumlar, derslere ilişkin videolar sunulmaktadır. Video sunumlarının daha etkili olduğunu düşünüyorum. Örneğin, tutuklu bulunan bir öğrencimize derslere ilişkin materyalleri cezaevine gönderdik”(8. Katılımcı).

İnternet ortamında öğrencilerin her türlü istek ve şikayetlerine yönelik danışmanlık yapılabildiğine ilişkin katılımcının görüşleri şu şekildedir:

“Web ortamından öğrenciler istek ve şikayetlerini belirtebiliyorlar, karşılıklı konuşma ve anlık iletilerle danışmanlık yapılıyor, yüzyüze görüşme için öğrenci işlerine gelen öğrenciler olabiliyor, e-mail ve randevu ile de danışmanlık yapılmaktadır. Ancak, öğrenci müracaatlarının takibi ve istatistikî bilgilerin tutulması, kayıt altına alınması bakımından web ortamında yapılan danışmanlık daha etkilidir” (15. Katılımcı).

Bu katılımcı, öğrencilere yönelik danışmanlık çalışmalarının kayıt altına alınması bakımından web ortamında yapılan çalışmaların önemli olduğunu vurgulamaktadır. Öğrenci sayısının yoğun olduğu örneğin, Açıköğretim Fakültesi veya kitlesel öğretim yapılan büyük kapasiteli kurumlarda sürekli hizmet veren bir birime ihtiyaç duyulabilmektedir. Bu ihtiyacı gidermeye yönelik çağrı merkezi, koordinatörler, LMS için destek birimler bulunduğunu belirten bir katılımcı şunları açıklamıştır:

“Koordinatörler var. Öğrenci işlerinden bağımsız öğrenci işleri elemanı var. Bölümle ilgili teknik sorunlar ve öğretim yönetim sistemi için destek birimler var. Çağrı merkezi mevcuttur. Öğrenciler telefonla danışmanlık istiyorlar ancak biz online danışmanlık yapmaya çalışıyoruz. Çünkü online da kayıt altına alınıyor. Şu anda Online danışmanlık oranı %80 civarındadır. Özellikle açıköğretim öğrencileri açısından online danışmanlığın daha etkili olduğunu düşünüyorum” (16.Katılımcı).

Yukarıdaki katılımcı, online danışmanlığın uzaktan eğitim öğrencilerine daha etkili olduğuna inanmaktadır. Bazı katılımcılar, görüşmelerin ve yapılan çalışmaların kayıt altına alınması bakımından LMS’in görüşme bölümünü kullanmanın daha faydalı olduğunu düşünmektedirler. Uzaktan eğitimde yaygın olarak kullanılan LMS gibi öğrenim yönetim sistemleri, uzaktan eğitim ile ilgili çalışmaları kolaylaştırmakta ve daha planlı olmasına katkı sağlamaktadır. Öğrencilerin sisteme katılımlarını izleme ve

kayıt altına alınmasını sağlama, uygulamalardaki eksikliklerin belirlenmesi ve düzeltilmesi gibi işlevleri de sağlamaktadır.

Gündeme gelen diğer e-öğrenme teknolojileri ise kısaca şunlardır (Hançer, 2011, s.426): Uyarlanabilir öğrenme ortamları, “Sosyal” LMS (Sosyal Öğrenme Platformu), Yetenek Yönetim Sistemleri ile Entegre Öğrenme ve Gelişim Platformları, Yeni Ölçümleme ve Raporlama Araçları ve Sanal Sınıflar.

Ayrıca iyi kullanılabilirse tez danışmanlığının bile uzaktan eğitim yöntemiyle aşağıdaki katılımcı görüşünde olduğu gibi etkili olabileceği belirtilmektedir:

“Proje danışmanlığı, maximum 40 sayfalık tez danışmanlığı yaptım. Yüz yüze hiç görüşmedik. Tüm öğrencilere e-mail ile cevap verildi. E-mail oldukça etkili, gerekli değişiklikleri rahatlıkla yapabiliyoruz. Daha hızlı bir sistem. Yüz yüze görüşme de olsa iyi olur”(38. Katılımcı).

Yukarıdaki katılımcı, e-posta ile danışmanlığın etkili olduğunu ancak, yüz yüze görüşme yöntemi ile desteklenebileceğine inanmaktadır.

Araştırmaya katılan öğretim elemanlarının bir bölümü (13 kişi) tüm yöntem ve araçların birlikte kullanımının daha etkili olacağına inanmaktadırlar. Ayrıca, uzaktan eğitim öğrencilerine danışmanlıkta karma yöntemlerin kullanıldığını belirtmişlerdir. Bir katılımcı danışmanlıkta değişik yöntemleri kullandığına ilişkin görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir:

“Proje çalışmalarında danışmanlık, e-posta, öğrenciler kampüse gelebildikleri gibi e-maile de ulaşabilmektedirler. Ayrıca, ders notları sistemde kayıtlı bulunmaktadır. Sistemden ders notlarını da kullanabilmektedirler. Tüm bu yöntemler, yerine göre etkili olmaktadır”(2. Katılımcı).

Ders notlarının da kullanılabildiğini belirten yukarıdaki katılımcıya ek olarak bazı katılımcılar, sanal sınıfa yönelik ders çekimleri yapıldığını çözüm ortağı şirketlerden destek alındığını, yüz yüze görüşme yapıldığını ve tüm yöntemlerin birbirini tamamladığını, ancak yöntemlerin etkililiğinin öğrencilerin beklenti ve ihtiyaçlarına bağlı olarak değiştiğini açıklamışlardır. Bu konuda bir katılımcı görüşlerini şu şekilde açıklamıştır:

“Uzaktan öğrenim gören öğrencilere danışmanlıkta tartışma grupları, yüksek lisansta sanal sınıflar, mesajlar, duyurular, yüz yüze görüşme yapılmaktadır. Uzaktan Eğitim Merkezinin e-mail adresi var. İhtiyacı olan öğrenciler kullanmaktadır. Öğrenciler tartışma gruplarında

her konuda paylaşımda bulunmaktadırlar. Her yöntemin farklı işlevleri ve faydaları bulunmaktadır”(23. Katılımcı).

Yukarıdaki katılımcı değişik yöntem ve araçların kullanıldığını belirtmekte ve her yöntemin değişik işlevleri olduğunu vurgulamaktadır. Uzaktan eğitim uygulamalarında son dönemde oldukça yaygın olarak kullanılmaya çalışılan LMS’in farklı fonksiyonlarının da kullanıldığını aşağıdaki katılımcı şu şekilde ifade etmektedir:

“Sanal sınıflar var, forum ortamı var, e-mail ortamı var. Ayrıca, grup veya tekil ödev çalışmaları var. Öğrencilerin raporu okunuyor ve değerlendiriliyor, yönlendiriliyor. LMS sistemi içinde ödev modülü var. LMS ile toplu ve tekil e-mail imkânı var. Tüm bu yöntemler bir bütündür. Hiçbirinin diğerine üstünlüğü yoktur. Birbirini tamamlamaktadır” (24.Katılımcı).

Paulsen (2002, s.6)’a göre; LMS, uzaktan eğitim uygulamalarında öğrenme materyalinin sunulması, paylaşılması ve tartışılması, kurs kataloglarının yönetilmesi, öğrenci ödevlerinin alınması, öğrencilerin sınavlara girmesi, bu ödev ve sınavlara ilişkin geribildirimlerin sağlanması, öğrenme materyallerinin düzenlenmesi, öğrenci, öğretmen ve sistem ile ilgili kayıtların tutulması, raporların alınması gibi önemli işlevleri yerine getirmektedir.

Araştırmaya katılan bazı katılımcılar uzaktan eğitim öğrencilerine danışmanlıkta LMS, Blackboard, Adobe Connect, e-posta, moodle ve skype ile görüşme, Macromedia Breeze gibi araç ve yöntemleri kullandıklarını ve tüm bu yöntemlerin birbirlerini tamamladıklarını açıklamışlardır. Bu konuya yönelik katılımcıların görüşleri aşağıda sunulmuştur:

“LMS, Blackboard, Adobe Connect ile canlı ders bağlantısı ve e-mail kullanılıyor. Yüzyüze görüşme ders için değil, ders dışında kayıt döneminde ders onayı aşamasında YL öğrencileri ile yüzyüze görüşme yapılmaktadır. Lisans öğrencileri ile örgün öğretim öğrencileri tanıştırma için görüşüldü. Sanal sınıf uygulaması (Adobe Connect) mevcut. Hepsi birlikte kullanıldığında daha faydalıdır”(25. Katılımcı).

“Uzaktan öğrenim gören öğrencilere danışmanlıkta e-posta, blackboard moodle, kullanılıyor ve platformlar üzerinden her dönem 3 kez öğrenciler ile bir araya geliyoruz. Hepsi birbirini tamamlıyor. Skype yoluyla danışmanlık yapıyor, sosyal medya araçları (facebook vb.) kullanılabilir” (31.Katılımcı).

Graf ve List (2005, s.163-165), açık kaynak kodlu e-öğrenme platformlarının değerlendirmesi üzerine bir çalışma yapmışlardır. Temel olarak uyum konuları

üzerinde durulmuştur. Değerlendirme sonucu, moodle platformunun diğer platformlardan daha iyi performansa sahip olduğu belirlenmiştir. Moodle platformunun aynı zamanda uyum(adaptasyon) kategorisinde de diğer platformlardan daha iyi performans gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır.

“LMS, Blackboard Sistemi var. Macromedia programı ile senkron eğitimler veriliyor. Öğrenciler Türkiye’den ABD’deki hocalarla iletişim kurabiliyor. Asenkron(canlı değil) ve senkron(eş zamanlı) yöntemde kullanılıyor. İkisinin de görevleri farklıdır. Hepsinin farklı faydaları olduğunu düşünüyorum”(21.Katılımcı).

LMS gibi Öğrenim Yönetim Sistemleri ile öğretim programının içeriği, öğrenci ve öğretim elemanı arasında iletişim ve etkileşimi sağlayan sisteme özgü yazılımlar mevcuttur. LMS, öğrencilerin derse kayıt olmalarından dersi takip etmelerine, öğretim hizmetinin sunulması, düzenlenebilmesi, öğrenci başarısının değerlendirilebilmesi ve öğrencinin kurum ve öğretim elemanı ile ihtiyaç duyduğunda ve canlı derslerde sağlıklı iletişim kurmasına yardımcı olmaktadır. Bu özellikleri de dikkate alındığında katılımcılar da LMS’in bu fonksiyonel özelliklerinden dolayı yaygın bir kullanım alanı olduğunu belirtmektedirler.

Araştırmaya katılan bazı öğretim elemanları (2 kişi) ise sosyal medya araçlarının(facebook, twitter vb.) daha etkili olduğuna inanmaktadır. Katılımcılar, öğrencilere danışmanlıkta aslında diğer araçlarında kullanıldığını ama sosyal medya araçlarının kitlelere daha hızlı erişim imkânı sağladığı ve öğrencilerin kendi aralarında yazışmalarına ve paylaşımlarına imkân sağladığı vurgulanmaktadır.

“Blackboard, Öğrenim Yönetim Sistemi(LMS), yüzyüze görüşme, İnternet üzerinden mesajlaşma mevcut ve günlük 300 kişi mesaj atıyor. Sınav döneminde ise 600 kişi mesaj atıyor. Öğrenciler kendi oluşturdukları akademik facebook sayfasını da ziyaret ederek her türlü bilgi alışverişinde bulunabiliyorlar. Facebook sayfasının öğrencilerin kendi aralarında yazışmaları ve paylaşımları bakımından daha etkili olduğunu düşünüyorum”(18. Katılımcı).

Yukarıdaki katılımcıya göre sosyal medya araçları öğrencilerin kendi aralarında kurumdan bağımsız olarak ve hızlı şekilde örgütlenmelerine de katkı sağlamaktadır.

“Uzaktan eğitim gören öğrencilere danışmanlık amacına LMS içindeki araçlar (ödevler, mesajlar, ders içerikleri, sanal sınıf, e-posta) kullanılmaktadır. Herhangi bir sorunu olan öğrencilere telefon ile de danışmanlık yapılabilir. Sanal sınıf uygulamasının daha etkili olduğunu düşünüyorum”(30.Katılımcı).

Günümüz eğitim sisteminde, bireyler formal öğrenmenin dışında informal öğrenme yöntemleri ve araçları ile her türlü bilgi ve veriye rahatlıkla ulaşmakta ve paylaşımda bulunabilmektedir. Ayrıca, sosyal öğrenme kavramı da özellikle web.2.0 teknolojisinin gelişmesi ile birlikte şekil değiştirerek internet tabanlı hale gelmiştir.

Sosyal medya araçları, bireyleri elektronik ortam kullanarak bir araya getiren ve belli konular hakkında işbirliği yapabilme, bilgi paylaşımı sağlama gibi fonksiyonları içeren yeni nesil araçlar olarak tarif edilebilir (Hançer, 2011, s.423).

Hançer (2011, s.423)'e göre, günümüzde yoğun olarak kullanılan sosyal medya araçları, Blog, Micro Blog, Sosyal Ağ, RSS, IM(Chat), Fotoğraf Paylaşımı, Forum ve Video Paylaşımı'dır.

Günümüzde ülkemizde de milyonlarca kullanıcısı bulunan Facebook ve Twitter sosyal medya aracı olarak yaygın bir biçimde kullanılmaktadır. Sosyal medya araçları hem kişiler hem de kurumlar tarafından kurum içi bilgi paylaşımı ve eğitim amaçlı olarak kullanılmakta ve yaygınlaşmaktadır. Sosyal medya araçlarının uzaktan eğitim alanında gerek kurumlar gerekse öğrenciler tarafından yaygın bir biçimde kullanıldığı görülmektedir. Araştırmaya katılan öğretim elemanlarının yerine göre değişik araç ve yöntemleri kullandıkları (e-posta, yüz yüze görüşme, sanal sınıf uygulamaları, skype yoluyla görüşme, sosyla medya araçları, forum.. vb.) görülmektedir. Ayrıca, özellikle uzaktan eğitimde tüm araçların bir bütün olduğu ve birbirini tamamladığı belirtilmiştir. Katılımcıların özellikle belirttikleri araçlar içerisinde LMS kullanımının ön plana çıktığı görülmektedir. Uzaktan öğretim öğrencilerinin LMS'ten öğretim amaçlı etkin olarak faydalanabilmeleri için kullanımının ve erişiminin kolay olması, diğer sistemlerle uyumlu olarak kullanılabilmesi, verilerin güvenliğini sağlayabilmesi ve 7/24 hizmet verebilmesi büyük önem taşımaktadır.

4.7.2. Öğretim Elemanlarının Açık ve Uzaktan Eğitim Hizmetlerinin Yeterliliğine Yönelik Görüşlerine İlişkin Nitel Bulgular

Araştırmaya katılan öğretim elemanlarının %25'i(10 kişi) uzaktan eğitim hizmetlerini yeterli bulmaktadırlar. Araştırmaya katılan öğretim elemanlarının tamamı(40 kişi) ise uzaktan eğitim hizmetlerinin daha da geliştirilmesi gerektiğini düşünmektedirler. Uzaktan eğitim hizmetlerinin daha nitelikli olmasını isteyen öğretim elemanları teknolojik altyapının sağlamlaştırılmasını, teknik personel istihdam edilmesini, öğrenci

ve öğretim elemanlarının eğitilmesini, uzaktan eğitim hizmetlerinde görevli personel sayısının arttırılmasını, içeriğin iyileştirilmesini, mobil öğrenme uygulamasının yaygınlaştırılmasını, akıllı tahta uygulamasına geçilmesini, uzaktan eğitim merkezi bulunmayan üniversitelerde uzaktan eğitim merkezi açılması veya bağımsız departman olarak hizmet verilmesinin sağlanmasını, AR-GE çalışmalarının arttırılmasını önermektedirler.

Uzaktan eğitim hizmetlerini yeterli bulan bir katılımcı görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir:

“Uzaktan eğitim hizmetlerinin beklentiyi karşıladığını düşünüyorum. Ancak, teknik altyapıda sorunlar var. Teknik altyapının sağlamlaştırılması gerekir. Uzaktan eğitim alanında ve kendi alanında yeterli hocalarla çalışılmalıdır. Personel ve hocaların uzak eğitime inanması gerekir”(2. Katılımcı).

Yukarıdaki katılımcı teknik altyapının geliştirilmesine ek olarak, personel ve hocalarında yeterliliklerinin arttırılmasının önemli olduğunu belirtmektedir. Uzaktan eğitim hizmetlerinin geliştirilmesi gerektiğini düşünen bir diğer katılımcının görüşleri ise şu şekildedir:

“Uzaktan eğitim hizmetlerinin yeterli olduğunu düşünüyorum. Ancak, iyileştirilebilir. Yeterliliği artırabilmek için online platformun öğrenciler tarafından sık ziyaret edilmesi sağlanabilir. Online platform öğrencilerin birbirleri ile iletişimi açısından gereklidir”(27.Katılımcı).

Yukarıdaki katılımcı, online platformun öğrenciler tarafından etkin kullanımının sağlanmasını, uzaktan eğitim hizmetlerinin geliştirilmesi bakımından gerekli görmektedir. Uzaktan eğitimde kullanılan etkileşimli platformların etkinliğinin sağlanmasına yönelik olarak bir diğer katılımcı şunları belirtmiştir:

“Uzaktan eğitim hizmetlerini yeterli buluyorum. Ancak, çok yeni ve geliştirilmesi gerekir. İletişim kanallarını arttırmak gerekir. Birebir etkileşimin arttırılması gerekir. Uzaktan eğitimde kullanılan platformlarında etkileşime açılması gerekir. İletişimi arttırmak, etkileşimi çoğaltmak için bütün araçlar kullanılmalıdır. Hoca ile platform, platform ile öğrenci arası etkileşimi arttırmak gerekir. Öğrencilerin ödev yükleme, ders notlarını okuma, quiz yapma, iletişime geçme, daha yeterli olması için hoca ve öğrenciye geribildirim verilmelidir. Kontrol edilmeli, uyarılar verilmelidir”(31.Katılımcı).

Araştırmaya katılan öğretim elemanlarının yarıdan fazlası (26 kişi), uzaktan eğitim hizmetlerinin yeterli olmadığını ve mutlaka geliştirilmesi gerektiğini düşünmektedirler.

Uzaktan eğitim hizmetlerini yeterli bulmayan aşağıdaki katılımcıya göre, uzaktan eğitimin altyapı(teknik, ekonomik, akademik vb.) sorunlarının öncelikle çözülmesi gerekmektedir:

“Uzaktan eğitim hizmetleri yeterli değildir. Gördüğüm kadarıyla en son yapılan akademik bilişim kongresinde kimse altyapıyı tartışmıyor. Herkeste, YÖK uzaktan eğitim programlarını nasıl onaylar? kaygısı bulunmaktadır. Akreditasyon yok, regülasyon(ayarlar, düzenleme, yönetmeliğe uygun hale getirme) var.YÖK’ün minimumlarını sağlama telaşı var”(5. Katılımcı).

Yukarıdaki katılımcıya göre, uzaktan eğitim hizmetlerinin yetersiz olmasının temelinde akreditasyonun olmaması yatmaktadır. Temel amacın uzaktan eğitim programlarının YÖK tarafından resmî olarak onaylanmasını sağlamak olduğu şeklinde yaygın ve yanlış bir anlayış olduğuna vurgu yapmaktadır. Araştırmaya katılan öğretim elemanlarının bazıları uzaktan eğitim hizmetlerinin yeterli olmamasının gerekçesi olarak uzaktan eğitim kurumu veya programlarının henüz yeni hizmet vermeye başlaması olarak belirtmektedirler. Bir katılımcı görüşünü şu şekilde açıklamaktadır:

“Uzaktan eğitim hizmetlerimiz, kuruluş aşamasında olduğumuz için yeterli değildir. Altyapı oluşturulmalıdır. Derslere yönelik kaynaklar temin edilmelidir. Öğrenciler arası iletişim etkileşim arttırılmalıdır. Uzaktan eğitime uygun ders notları oluşturulmalıdır” (9.Katılımcı).

Yukarıdaki katılımcı uzaktan eğitime uygun ders notları hazırlanmasını ve derslere yönelik kaynak temin edilmesini önermektedir.

Uzaktan eğitim hizmetlerinin geliştirilebilmesi için öğrencilerin düşüncelerinde değiştirilmesi gerektiğini belirten ve teknik altyapının iyileştirilmesini isteyen bir katılımcı görüşlerini şu şekilde açıklamaktadır:

“Hizmetlerle ilgili olarak özellikle canlı yayınlarda sorun yaşamamak için teknik altyapıda bant genişliği iyi olabilir. Danışmanlık hizmetleri diğer illere yayılabilir. En önemli eksiklik öğrencilerin Uzaktan Eğitim ile ilgili düşüncelerinin yetersizliği ve olumsuzluğudur. Öğrenciler, örgün eğitimle aynı hizmetleri bekliyorlar. Öğrencilerin internet hizmetlerini kullanmaları ile ilgili sıkıntılar var. Öğrencilere internet hizmetlerini kullanmaları, duyuruları takip etmeleri ve sisteme giriş konusunda kullanıcı eğitimi verilmesi yararlı olacaktır”(15. Katılımcı).

Uzaktan eğitim uygulamalarının vazgeçilmez unsuru olan internet hizmetlerinin öğrenciler tarafından etkin kullanılması yukarıdaki katılımcı görüşüne göre uzaktan

eğitim hizmetlerinin kalitesini doğrudan etkilemektedir ve bu konuda öğrencilerin sistemi etkin ve bilinçli kullanmalarını sağlamaya yönelik eğitim almaları, sınav dönemlerinde şifre kullanımının getirdiği sorunların çözülmesi önerilmektedir. Ancak, öğrencilerin sistemi etkin kullanabilmeleri için sistemin kolay ve kullanışlı olması, sistemde yer alan ders içeriklerinin görsel öğelerle desteklenmesi gerektiği aşağıdaki katılımcı tarafından belirtilmektedir:

“Uzaktan eğitim hizmetlerini yeterli bulmuyorum. Bu derslerin paket haline getirilmesi, animasyonlarla desteklenmesi, görsel materyallerin artırılması gerekir. Uzaktan eğitim öğrencilerine yönelik ders çekimlerinin daha profesyonel olması gerekir. Bunun için yeterli kaynak/bütçe ayrılması gerekir”(18. Katılımcı).

Yukarıdaki katılımcı uzaktan eğitim hizmetlerinin geliştirilebilmesi için öncelikle teknolojik altyapının kurulmasını ve bu alana yönelik yeterli ekonomik kaynak ayrılmasını önermektedir.

Araştırmaya katılan bazı öğretim elemanlarına göre uzaktan eğitim kavramının yeniden ele alınması, uzaktan eğitimden ne anlıyoruz? Bunun değişmesi gerekir, çünkü ülkemizde bu konuda bir acemilik olduğu belirtilmektedir. Aşağıdaki katılımcıya göre uzaktan eğitim kavramı yerine teknolojinin eğitimde kullanılması kavramı gelmelidir:

“Teknoloji ilerliyor. Uzaktan eğitim kavramı yerine teknolojinin eğitimde kullanılması kavramı gelmeli, uzaktan eğitim kavramı eskidi. Sanal sınıf ve forumda da böyle olmalı. Uzaktan eğitim, uzaktan eğitim olmaktan çıktı. Teknolojinin eğitimde kullanılmayan yönleri var. Bunların kullanılması gerekir. Teknolojinin eğitimde kullanılmasının bu alana olumlu katkıları da olacaktır. Geline nokta, klâsik sınıf ortamı bitti. Uzaktan eğitim modeli ile öğretim açısından bir şeyi öğretmek istiyorsanız öğretim elemanının sınıfta olmasına gerek yok artık. Eğer bir eğitim formasyonu vermek istiyorsanız bir okula gerek yok artık. Teknoloji geliyor, teknolojinin eğitimde kullanımı da geliyor. Bu anlamda, eğitimde yeni modeller geliyor. Eğitimde diplomaya giden tanımların değişmesi gerekiyor. Zaman ve mekândan bağımsız olması gerekiyor”(24. Katılımcı).

Yukarıdaki katılımcıya göre, teknolojinin eğitimde kullanımı gelişmekte, bu ise eğitimde yeni modellerin ortaya çıkmasını gündeme getirmektedir. Öğretim elemanlarının görüşlerine göre, uzaktan eğitim hizmetlerinin yeterliliği öğrenciye göre değişmektedir. Bundan dolayı, uzaktan eğitim hizmetleri herkese uygun olmayabilir. Ayrıca, bazı katılımcılar ise uzaktan eğitimde örgün eğitimdeki gibi sınıf sıcaklığının bulunmadığını, öğrencilerin genelde e-posta kullanma alışkanlıkları bulunduğunu, hatta

sanal sınıf uygulamalarında mikrofon ve kameranın dahi kullanılmadığına ilişkin olarak bir katılımcı görüşlerini şu şekilde açıklamıştır:

“Çok verimli olduğunu düşünüyorum ama örgün sınıf sıcaklığı yoktur. Öğrenci genellikle e-maili kullanıyor. Sanal sınıf uygulamalarında mikrofon ve kamerayı pek kullanmıyor. Uzaktan eğitimde maliyet düşük. Öğrencinin uzaktan eğitim hakkında bilgilendirilmesi, ön eğitim verilmesi gerekir. Öğrencinin canlı ders esnasında kontrol edilmesinde sorunlar yaşanmaktadır” (32.Katılımcı).

Yukarıda görüşü belirtilen katılımcı, uzaktan eğitim olanaklarının etkin kullanımı için öğrencilerin uzaktan eğitim hakkında bilgilendirilmelerinin önemli olduğunu vurgulamıştır.

Uzaktan eğitim hizmetlerinin etkililiği, teknik altyapı ve donanım ile doğrudan ilgilidir. Aynı zamanda teknolojiyi kullanacak insan kaynağına da büyük ihtiyaç bulunmaktadır. Bu konuya ilişkin bir katılımcı şu görüşleri belirtmiştir:

“Uzaktan eğitim hizmetlerinin yeterli olduğunu düşünmüyorum. Hizmetlerin yeterliliğini arttırmak için bu konuda kurumların ayırdığı hem maddi(finansal kaynaklar, teknik altyapı, donanım vb.) hem de insan kaynağına (nitelikli, alanda uzman kişiler) ayrılan payın daha fazla olması gerekmektedir. Ayrıca, konu ile ilgili kurumların stratejik planlarında amaçları ve hedefleri yer almalı ve bu konuda gereken takip üst yönetim tarafından ciddi bir şekilde yürütülmelidir”(34.Katılımcı).

Yukarıdaki katılımcı, uzaktan eğitim hizmetlerinin geliştirilmesine yönelik çalışmaların kurumların stratejik planlarında bulunmasının önemine işaret etmektedir. Bazı uzaktan eğitim programları, üniversitelerin sosyal bilimler enstitülerine bağlı yürütüldüğü için bazı katılımcılar, daha etkili olabilmesi için uzaktan eğitim merkezi veya fakülte bünyesinde hizmet verilmesini, uzaktan eğitim hizmetinin sunulmasında çözüm ortağı şirketler ile çalışan üniversitelerde ise çözüm ortağının daha iyi hizmet sunmasının sağlanması önerilmektedir. Bu konuda bazı katılımcılar görüşlerini şu şekilde belirtmektedirler:

“Uzaktan eğitim hizmetlerinin sunumunda çözüm ortağı ile çalışıyoruz. Bunların teknik problemleri vardı. İçerik düzenlemede daha özenli olması gerekir. Çözüm ortağının iyi olması, daha iyi editörlerin olması, teknik yapının geliştirilmesi gerekir” (36.Katılımcı).

“Uzaktan eğitim hizmetlerinin yeterli olduğunu düşünmüyorum. Çözüm ortağımız(??? şirketi) var. Ancak, iyi hizmet vermiyor. Sisteme olumlu yaklaşıyorum. Öğrencinin yüz

yüze görüşme imkânı sağlanabilir. Ödev vermiyoruz. Her dönem 100 öğrencimiz vardı. Daha az öğrenci alınabilir”(38.Katılımcı).

Örgün eğitimde olduğu gibi açık ve uzaktan eğitim uygulamalarında da hizmetlerin kalitesi öğrenci sayısı ile doğrudan bağlantılıdır. Bu bağlamda, yukarıdaki katılımcı uzaktan eğitim öğrencilerine daha iyi hizmet sunulabilmesi için öğrenci sayılarının azaltılmasını veya daha iyi hizmet sunulabilecek sayıda öğrencilerin programa alınmalarının daha etkili olacağını belirtmektedir.

Aşağıdaki katılımcıya göre Açıköğretim Fakültesinde her yıl öğrenci artışı olduğu için özellikle e-öğrenme hizmetlerinin geliştirilmesine ihtiyaç bulunmaktadır:

“Modeller farklı, değişebiliyor. Eksikleri var. Sıkıntıları var, her yıl öğrenci artıyor. Bu yıl için 110.000 öğrenci artışı var. Talep karşılanıyor ama eksiklerimiz var. Geniş kitlelerle uğraşıldığı için programlar daha esnek olabilir. İçerikleri modüler yapıda hazırlanabilir. e-öğrenme hizmetleri geliştirilirse iyi olur. İnternete erişim geliştirilebilir. Daha esnek bir yapı olabilir”(40. Katılımcı).

Özellikle açıköğretim uygulamalarında öğrenci sayısı çok fazla olabilmektedir. Yukarıda görüşü belirtilen katılımcı, öğrencilerin açık ve uzaktan eğitim programlarından etkin olarak faydalanabilmeleri için uzaktan eğitim programlarının içeriklerinin daha esnek bir yapıda oluşturulması ve öğrencilerin internet hizmetlerine erişimlerinin daha kolay hale getirilmesi (şifre uygulamasının kaldırılması, ders notlarının yer alması vb..) önerilmektedir.

Uzaktan eğitim hizmetlerinin yeterliliğini arttırmak için öğretim elemanlarının görüşlerine göre, uzaktan eğitim alan öğrenciler ile iletişim ve etkileşim sağlanmalıdır, çalışmalar hakkında öğrencilere etkili geribildirimler verilmeli, öğrenci görüşleri alınarak hizmetlerin yeterliliği daha da arttırılmalıdır. Özellikle sınav dönemlerinde personel sayısı arttırılmalı, internet hizmetlerine erişim kolaylaştırılmalıdır. LMS’in daha etkin kullanımı sağlanabilir. Ayrıca, İnternet hizmetlerinin kullanımı konusunda öğrenci, öğretim elemanı ve personel eğitilebilir.

4.7.3.Öğretim Elemanlarının Açık ve Uzaktan Eğitim Programlarının Yeterliliği İle Yeterliliğini Arttırmak İçin Neler Yapılabileceğine Yönelik Görüşleri İle İlgili Nitel Bulgular

Araştırmaya katılan öğretim elemanlarının yarısı (20 kişi), uzaktan eğitim programlarının yeterli olmadığını düşünmektedir. Araştırmaya katılan öğretim

elemanlarının yarıya yakını (18 kişi) ise uzaktan eğitim programlarının geliştirilmesini ve yeniden düzenlenmesi gerektiğini düşünmektedir. Bu öğretim elemanlarından sadece 8 kişi uzaktan eğitim programlarını yeterli görmekte, ancak yine de geliştirilmesi gerektiğini ifade etmektedirler. Araştırmaya katılan 2 öğretim elamanı ise uzaktan eğitim programı kapsamında ders verdiğini ama programların yeterliliği konusunda yeterli bilgiye sahip olmadığını belirtmektedir. Uzaktan eğitim programlarının yeterliliğine yönelik olarak araştırmaya katılan öğretim elemanlarının tamamına yakını (38 kişi) uzaktan eğitim programlarının mutlaka geliştirilmesi gerektiğini düşünmektedir.

Nicel araştırma bulguları ile ilişkilendirildiğinde, nicel araştırma sonucunda öğrenci, yönetici ve personel görüşlerine göre, uzaktan eğitim programlarının yeterli olmadığı belirlenmiştir. Nitel araştırma bulgularıda bu sonucu doğrular ve destekler niteliktedir. Aşağıdaki katılımcılar uzaktan eğitim programlarını yeterli görmekle birlikte geliştirilmesi gerektiğini düşünmektedir:

“Uzaktan eğitim programları yeterlidir. Ancak, öğrencilerle dersin hocasının etkileşimi artırılabilir. Seminer, konferans yüz yüze görüşme, sosyal aktiviteler yapılabilir”(4. Katılımcı).

Yukarıdaki katılımcı uzaktan eğitim programlarını her ne kadar yeterli olarak değerlendirmiş olsa da, yine de seminer, konferans, yüz yüze görüşme ve sosyal aktiviteler yoluyla programların etkililiğinin artırılabilceğini belirtmektedirler.

“Uzaktan eğitim programları yeterlidir. Öğrencilerden program hakkında geribildirim alınmalıdır. Seçmeli dersler olabilir. İstanbul’da, programlarını etkililiği açısından bazı dersler sınıf ortamında verilebilir” (5. Katılımcı).

Yukarıdaki katılımcı, programların iyileştirilmesi için öğrencilerden alınacak geribildirimlerin önemli olduğunu ve bazı derslerin yüz yüze verilebileceğini belirtmektedir. Uzaktan eğitimde programların içeriğinin de önemli olduğunu belirten diğer bir katılımcı ise şunları belirtmektedir:

“Uzaktan eğitim programları başlık olarak yeterlidir. Ancak, programların içeriği yeterli değildir. Uzaktan eğitim programlarının pek çok içeriği şu anda örgün eğitimin kopyası, zaten örgün eğitim uygulamalarımız yeterli değil. Genel eğitim uygulamalarımızın yeterli olmaması, uzaktan eğitim uygulamalarımızı da olumsuz etkilemektedir. Uzaktan eğitim

uygulamalarında 20 yıl sonrasında neler olabileceği konusunda bilgimiz yoktur”(11.Katılımcı).

Yukarıdaki katılımcı uzaktan eğitim programlarının içeriğinin uzaktan eğitime uygun düzenlenmesini, örgün eğitimde kullanılan programların olduğu gibi uzaktan eğitimde kullanılmamasını önermektedir. Örgün eğitimdeki olumsuz uygulamaların uzaktan eğitimdeki uygulamaları da etkileyebileceği belirtilmektedir. Bir katılımcı uzaktan eğitim programları açılırken toplumun taleplerinin belirlenerek açılmasını şu şekilde açıklamaktadır:

“Uzaktan eğitim programlarının yeterli olduğunu düşünüyorum ancak açılacak olan programlar ile ilgili kamuoyunda talep analizleri yapılmalı ve buradan elde edilen sonuçlara göre program açılmalıdır. Bununla birlikte var olan programlar için fayda-maliyet analizleri yapılmalı ve ona göre programların sürdürülebilirliğine karar verilmelidir(34.Katılımcı).

Yukarıdaki katılımcı, mevcut uzaktan eğitim programlarının fayda maliyet analizlerinin yapılarak programların sürdürülebilirliklerine karar verilmesine vurgu yapmaktadır.

Bazı katılımcılar, uzaktan eğitim programlarının yeterli olmamasını henüz yeni açılmış olmalarına bağlamaktadır:

“Uzaktan eğitim programları henüz emekleme aşamasında olduğu için yeterli değildir. Yeterliliği arttırabilmek için a)Talep arttırılmalıdır, b)Nitelikli arz sağlanmalıdır”(6.Katılımcı).

Yukarıdaki katılımcı arz ve talebin dengeli olarak arttırılmasını önermektedir. Aşağıdaki katılımcı ise uzaktan eğitim programlarının yetersizliğini uzaktan eğitim merkezi bünyesinde bağımsız bir program olmaması, uzaktan eğitimin sadece ders olarak yürütülmesi ile açıklamaktadır:

“Şu anda uzaktan eğitim merkezi bünyesinde bağımsız bir program bulunmamaktadır. Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi, Türk Dili ve İngilizce derslerine yönelik eğitim ve sınavlar yapılmaktadır. Ancak, YÖK’e onay için gönderilen uzaktan eğitim programlarımız var, onay bekliyoruz. Uzaktan eğitim yapacak Meslek Yüksekokulu, Açık ve Uzaktan Eğitim Fakültesi müracaatımız var. Mevcut haliyle yeterli olduğunu söyleyemem”(8.Katılımcı).

Yukarıdaki katılımcı, uzaktan eğitim programlarının etkililiği için uzaktan eğitim programlarının Açık ve Uzaktan Eğitim Fakültesi bünyesinde hizmet vermesi ve yeni uzaktan eğitim programları açılmasının önemine değinmektedir. Uzaktan eğitim

merkezlerinin örgütlenmesi önemli olmakla birlikte aşağıdaki katılımcının belirttiği gibi ihtiyaca uygun yeni programların açılması da görüş olarak belirtilmektedir:

“Uzaktan eğitim programlarının yeterli olduğunu düşünmüyorum. Yeni programlar açılabilir. Örgün eğitim-uzaktan eğitim rekabeti olmamalıdır. Ülkemizdeki Açıköğretim sistemindeki gibi niteliksiz olmamalıdır. Kaliteyi artırmak gerekir. Hayatboyu öğrenme imkânı sağlanmalıdır. Yüksek lisans ve sertifika programları artırılmalıdır. Önümüzdeki dönem açıköğretimde Tarih ve Sosyoloji bölümleri açılması için müracaatta bulunduk”(18.Katılımcı).

Yukarıdaki katılımcı, uzaktan eğitim örgün eğitim rekabeti olmamasını ve uzaktan eğitimde kalitenin sağlanmasının önemli olduğunu ifade etmektedir. Geçmişte Açıköğretim uygulamalarında yaşanan olumsuzlukların(öğrenci memnuniyet durumu, mezunların niteliği, istihdam durumu vb..) giderilmesi gerektiğini belirtmektedir. Aşağıdaki katılımcı ise uzaktan eğitim programlarının teknolojiye gelişmelere uyumlu hale getirilmesinin önemli olduğunu ve uzaktan eğitim programlarının geliştirilmeye ihtiyacı olduğunu belirtmektedir:

“Bazen geri kalmak iyi oluyor. 200’den fazla ders oluştu. Her geçen gün bunların güncelleştirilmesi gerekiyor. İçerik ve animasyonlar, simülasyonlar geliyor. Uzaktan eğitim programlarının teknolojik gelişmelere uyumlu hale getirilmesi gerekiyor. Şu anda uzaktan eğitimde bir numarayız ancak yeni başlayan bir üniversite daha yeni teknolojilerle işe başlayabilir. Uzaktan eğitim programları yeterli ama geliştirilebilir. Yeni dersler, yeni teknolojilere uyumlu hale getirilebilir. Her bir eğitim farklı bir modelle tasarlanmış. Lisans programlarında karma model uygulanıyor.%30 karma %70 sanal ortamda, video içerikleri, yüksek lisansta sanal sınıf modeli var. Web içerikleri, pdf’ler, videolar mevcuttur”(24.Katılımcı).

Yukarıdaki katılımcı, uzaktan eğitim programlarının geliştirilebilmesi için farklı modellerin ve zenginleştirilmiş yöntemlerin kullanıldığını belirtmiştir.

Uzaktan eğitimde yeterliliğin artırılması için sürekli bir gelişme ve yenileşmeye ihtiyaç bulunmaktadır. Uzaktan eğitimin teknolojiye bağımlı olması bu alanda yetişmiş kişilere ihtiyacı ortaya çıkarmaktadır. Bir öğretim elemanı bu konuya ilişkin görüşlerini şu şekilde açıklamıştır:

“Hiçbiri hiçbir zaman yeterli değildir. Çünkü, bu iş büyük bir proje, görselliği, ders içeriklerinin hazırlanması çok zor. Bir ders için değişik kişiler görevlendirilmelidir. Uzaktan eğitim merkezleri kurulmalıdır. Burada oluşacak hoca dışında ekibe ihtiyaç var. Uzaktan eğitim konusunda eğitime ihtiyaç var, asistan ve hocalara eğitim verilmelidir.

Uzaktan eğitimde görevli hocalara pedagojik eğitim verilmelidir. Uzaktan eğitimde derslerin nasıl verilmesi gerektiği konusunda eğitim verilmelidir. Ayrıca, vizyon ve farkındalık eksikliği giderilmelidir”(31.Katılımcı).

Uzaktan eğitimde başarı için destek hizmetlerine büyük ihtiyaç duyulmaktadır. Bu konuda yukarıdaki katılımcının da belirttiği gibi uzaktan eğitim merkezlerinin etkinliği için nitelikli öğretim elemanı ve teknik elemana da ihtiyaç duyulmaktadır. Bu anlamda uzaktan eğitim teknolojileri ile uyumlu derslerin verilebilmesi için tüm ilgililerin eğitilmesi büyük önem taşımaktadır.

Uzaktan eğitimde öğrenci ile hocanın birbirlerini görmeleri ve etkileşimde bulunmaları çok önemlidir. Bunun için yukarıdaki katılımcının belirttiği gibi hocaların pedagojik eğitim almaları önemli olmaktadır. Uzaktan eğitim programlarının yeterli olmadığını düşünen öğretim elemanları bunu kalite kavramı ile açıklamaktadırlar:

“Uzaktan eğitim programlarının yeterli olduğunu düşünmüyorum. Örgün eğitimle kıyaslandığında uzaktan eğitimde henüz kalite yakalanabilmiş değildir. Biraz daha deneysel çalışmaları, aktiviteleri sisteme aktarmak gerekir. Öğrencinin derste aktif olup olmadığını kontrol etme imkânı yok. Öğrencilerin uzaktan eğitim derslerine online olarak aktif katılımlarını sağlayacak çalışmalar yapılmalıdır”(32.Katılımcı).

Uzaktan eğitimde başarı için öğrencilerin sanal sınıf uygulamaları kapsamında derslere katılımları çok önemlidir ve yukarıdaki katılımcı görüşünde belirtildiği gibi öğrencinin LMS’ de derslere etkin katılımının denetlenmesi de gerekmektedir.

Araştırmaya katılan öğretim elemanları özetle, uzaktan eğitim programlarının yeterliliğini arttırmak için yapılması gerekenleri şu şekilde ifade etmişlerdir: Uzaktan eğitim programlarının niteliğinden ödün vermeden sayıları artırılmalıdır(18 kişi), mobil öğrenme olanakları geliştirilebilir, programlarda görsel öğelere yer verilerek grafik ve tasarım düzenlemeleri yapılabilir. LMS daha etkin kullanılabilir. Canlı ders bağlantısı artırılabilir. Sertifika programlarına yönelme olabilir. Uzaktan eğitim programlarında alanında uzman hocalar istihdam edilebilir. Aşağıdaki katılımcı mevcut uzaktan eğitim programlarının talebe bağlı olarak çeşitlendirilmesini ve sertifika programlarına yönelmeyi önermektedir.

“Uzaktan eğitimde sertifika programlarına yönelmek faydalı olabilir. Şu anda uzaktan eğitim kapsamında 17 program var. Belli bir doygunluk oldu. 10 Lisans, 3 Yüksek Lisans ve 3 Önlisans ile 1 Lisans tamamlama programı var. Uzaktan eğitim programları sayısal

olarak belki yeterli ama Uzaktan eğitim birimi sertifika programları da esas alınarak geliştirilebilir”(15.Katılımcı).

Bu katılımcı, uzaktan eğitimdeki sayısal gelişmelerden daha çok program çeşitliliği sağlanmasının önemli olacağını düşünmektedir.

Araştırmaya katılan bazı öğretim elemanlarına göre uzaktan eğitim yapan üniversite ve merkezler mevcut kapasitelerini etkin olarak kullanamamaktadır:

“Üniversitenin kapasitesi uygun ancak yeterli hizmet sunulamadığını düşünüyorum. YÖK’ün uzaktan eğitim de YL için yılda 50 öğrenci standardı var. Bunun üzerinde öğrenci alınamıyor. Uzaktan eğitim için bu rakam oldukça düşük. Program ve öğrenci sayısı artırılabilir. Eğitim Yönetimi vb. alanlarda öğrencilerden talep gelmektedir”(30 Katılımcı).

Yukarıdaki katılımcı uzaktan eğitimde YÖK tarafından belirlenen 50 öğrenci kısıtlamasının kaldırılmasını, kapasitesi ve imkânları uygun olan üniversitelerin yeterli sayıda öğrenci almalarını önermektedir.

Uzaktan eğitim programlarının yetersizliği, program ve öğrenci sayılarının azlığı ile açıklanabildiği gibi aşağıdaki katılımcının belirttiği gibi çok sayıda programın açılmış olması zaman zaman niteliğin ihmal edilmesine neden olabilmektedir.

“Yeterli bulmuyorum. Çok programımız var. Derlenip toparlansa daha iyi olur. Program çeşitliliği olabilir. İhtiyaç alanlarında program açılrsa iyi olur. 5-10 yıl sonra hangi mesleklerde ihtiyaç varsa ona yönelik programlar açılmalıdır”(40.Katılımcı).

Yukarıdaki katılımcı, uzaktan eğitim programlarının sayıca fazla olmasından daha çok, ihtiyaç duyulan alanlarda program açılmasının niteliğin artmasında daha etkili olacağına inanmaktadır.

4.7.4.Öğretim Elemanlarının Açık ve Uzaktan Eğitim Merkezlerinin Kurumsal Standartlarının Neler Olduğu ve Yeterliliğine Yönelik Görüşlerine İlişkin Nitel Bulgular

Katılımcıların yarıdan fazlası(26 kişi), uzaktan eğitim merkezlerinin kurumsal standartlarının yeterli olmadığını veya kurumsal standartların bulunmadığını belirtmişlerdir. Kurumsal standartların bulunmadığına ilişkin bir katılımcının görüşleri şu şekildedir:

“Üniversitemizin uzun vadeli stratejik planlaması kapsamında ilgili standartlar oluşturulmaya çalışılıyor. Ancak, sadece uzaktan eğitim için belirlenmiş kurumsal standartlarımız şu anda mevcut değildir. SWOT analizi yapılarak standartların

oluşturulması gerektiğini düşünüyorum. Bu konuda çalışmalarımız vardır. Mevcut haliyle yeterli bulmuyoruz”(8.katılımcı).

Yukarıdaki katılımcı, kurumsal standartların SWOT analizi yapılarak belirlenebileceğini belirtmektedir. Bazı katılımcılara göre, YÖK ulusal düzeyde standartları oluşturmaya çalışmaktadır. Özellikle, uzaktan öğretimde görevli yönetici ve öğretim üyelerinin ücret durumlarının belirlenmesi, uzaktan eğitime uyumlu hale getirilmesinin önemi belirtilmektedir. Ancak, YÖK’ün standartları oluştururken bunu kurumlardan birer amaç olarak istediğine yönelik katılımcının görüşü şu şekildedir:

“Uzaktan Eğitim merkezlerinin kurumsal standartları aslında tüm organizasyonlar için olması gerekenlerdir. Bologna süreci, bunların yapılması gerektiğini, bunların birer amaç değil araç olduğunu zaten belirtmektedir. Ancak, ülkemizdeki uygulamalara bakıldığında Bologna süreci çalışmalarının birer amaç haline getirildiğini göstermektedir. Özellikle YÖK, bunu kurumlardan birer amaç gibi istemektedir. Ancak, bunlar yapılmadan da olumlu adımlar atılabilir. Yapılması gerekir”(11. Katılımcı).

Yukarıdaki katılımcı, Bologna sürecinin aslında kurumsal standartların birer amaç değil araç olarak kullanılması gerektiğini ifade ederek aynı zamanda bu konuda YÖK’ün tutumunu eleştirmektedir. Araştırma sonucu elde edilen bulgulara göre, uzaktan eğitim programlarının uygulanmasına ilişkin malî usulve esaslara yönelik düzenlemelere ihtiyaç bulunmaktadır.

Bazı öğretim elemanları yeni kurulmuş olmalarını, plansız ve programsız bir şekilde uzaktan eğitime başlamalarını, kurumsal standartların yeterli olmamasının nedeni olarak görmektedirler.

“Uzaktan Eğitim merkezlerinin kurumsal standartları yeni oluşturulmaya çalışılıyor. Yeni gelişmektedir. Uzaktan eğitim çalışmalarımız bir fakülteye dönüştürülerek yürütülürse daha iyi olacağını düşünüyorum. Mevcut haliyle yeterli bulmuyorum. Kurum yeni kurulduğu için gelişmesi gerekmektedir”(19.Katılımcı).

“Göç yolda düzelir. Sakarya Üniversitesi Uzaktan eğitim bakımından yolda düzeldi. YÖK’ün kanunu yoktur. Enformatik Milli Komitesinin kararı ile yola çıktık. YÖK’te Uzaktan eğitimi bir kanun çerçevesinde aldı. Başlangıçta uygun değildi. Zamanla şekillendi. Yeterli bulmuyorum”(24.Katılımcı).

Bazı katılımcılar, yukarıda olduğu gibi uzaktan eğitim merkezlerinin açılması ile birlikte niteliksel gelişmenin zamana bağlı olarak gerçekleşebileceğini düşünmektedirler.

Uzaktan eğitim kurumlarının misyonu ve vizyonunun belirli olması, kalite bakımından büyük önem arz etmektedir. Misyonun, vizyonun ve standartların belli olmaması

aşağıdaki katılımcıya göre uzaktan eğitim etkinliklerinin yetersizliğinin nedeni olarak görülmektedir:

“Uzaktan Eğitim merkezlerinin kurumsal standartlarını genelde zayıf buluyorum. Misyonu, vizyonu ne? tam olarak belli değil. Standartları yok, sunum standartları, konuşma standartları yok, yeterli bulmuyorum. Uzaktan eğitimi verimli buluyorum ama etkin bulmuyorum”(32.Katılımcı).

Yukarıdaki katılımcıya göre, uzaktan eğitim uygulamaları verimli olmakla birlikte etkin kullanılamamaktadır. Özellikle derslerde öğretim elemanlarının sunum ve konuşma standartlarının bulunması gerektiğini ifade etmektedir.

Ülkemizde yeni kurulan veya uzaktan eğitime yeni başlayan bazı üniversiteler uzaktan eğitim etkinliklerini anlaşmalı bazı şirketlerle(çözüm ortağı) birlikte yürütmektedirler. Ancak, aşağıdaki katılımcının belirttiği gibi çözüm ortağının sunmuş olduğu uzaktan eğitim hizmetleri etkili olamamaktadır:

“Sosyal Bilimler Enstitüsüne bağlı lisansüstü programlarının uzaktan eğitim uygulamalarında çözüm ortağı ile birlikte çalışıyoruz. Çözüm ortağının yürütmüş olduğu çalışmalardan memnun değilim. Bu tür çalışmaların çözüm ortağı yerine kendi imkânlarımız ile gerçekleştirebilsek daha iyi olacağını düşünüyorum”(36.Katılımcı).

Yukarıdaki katılımcı, uzaktan eğitim hizmetlerinin üniversitenin kendi imkânları ile gerçekleştirmesinin önemine vurgu yapmaktadır. Teknik altyapı bakımından yeterli olmayan, yeni açılan bazı uzaktan eğitim merkezleri, maliyeti düşürmek amacıyla çözüm ortağı şirketlerle çalışmayı tercih edebilmektedirler.

Bazı öğretim elemanlarına göre standartların olmaması, akredite olmamalarının sonucudur. Yani, uzaktan eğitim merkezi veya programının akredite olması kalite standartlarının oluşturulmasına katkı sağlamaktadır.

Araştırmaya katılan öğretim elemanlarının bir bölümü (5 kişi) uzaktan eğitim merkezlerinin kurumsal standartlarının bulunduğunu, şimdilik yeterli olduğunu ancak, mutlaka geliştirilmesi gerektiğini düşünmektedir. Uzaktan eğitim merkezlerinin kurumsal standartlarını yeterli gören öğretim elemanları bu durumu köklü bir üniversite olmalarına, kaynaklarının yeterli olmasına ve ders veren hocaların alanın uzmanları olmalarına bağlamaktadırlar. Bu konuda bazı katılımcılar görüşlerini şu şekilde açıklamışlardır.

“Uzaktan Eğitim merkezlerinin kurumsal standartlarını köklü bir üniversite olmamız nedeniyle yeterli olduğunu düşünüyorum. Zamanla sistem oturuyor” (1. Katılımcı).

“Teknolojik altyapısı daha iyi. Bu şartları sağladığımıza inanıyorum. Çünkü ders veren hocalar sektörün ileri gelenlerinden oluşmaktadır”(10.Katılımcı).

Yukarıdaki katılımcı, teknolojik şartların uygunluğu ile öğretim elemanlarının alanında iyi olması standartlar açısından yeterli görülmektedir. Teknolojik yapının uygun olduğunu belirten bir katılımcı uzaktan eğitim birim sayısı artarsa düzenlemeler yapılabileceğini düşünmektedir.

“Uzaktan Eğitim merkezlerinin kurumsal standartları bölüm ve program sayısı az olduğu için şimdilik yeterlidir. Ancak, bölüm sayısı artarsa yapılanma değişmelidir. Teknolojik altyapı uygundur. Mevcut haliyle uygun olduğunu söyleyebilirim”(30.Katılımcı).

Yukarıdaki katılımcı, bölüm ve program sayısı az olduğu için kurumsal standartları yeterli görmektedir. Kurumun felsefesi, misyonu ve vizyonunu yeterli bulan bazı katılımcılar ise örgüt yapısı bakımından personel eksikliği bulunduğunu belirtmektedirler:

“Felsefe, misyonu mükemmel, bu anlamda ilk üniversitelerden biridir. Vizyonu iyi, misyon çerçevesinde Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi dersi online olarak gerçekleştirildi. Örgüt yapısı uzaktan eğitime uygun ama eleman eksikliği mevcuttur. e-MBA kadrosu var. Malî kaynağı var. Teknolojik altyapı uygun. Blackboard var. Açık kaynak kodlu moodle var. Teknolojik yeterlilik var ama sürekli geliştirmeye açıktır. Uzaktan eğitimde daha çok ders açılabilir”(31.Katılımcı).

Yukarıdaki katılımcı, personel eksikliğinin giderilmesi gerektiğini, kurumun uzaktan eğitim imkânlarının ve potansiyelinin bulunduğunu ve uzaktan eğitim olarak daha çok ders açılmasını önermektedir. Uzaktan eğitim merkezinin planlı olarak açıldığını, altyapının uygun olduğunu ancak, uzaktan eğitim merkezlerinin özellikle kamu kurumlarında yetkilerinin sınırlı olduğunu belirten bir katılımcı görüşlerini şu şekilde ifade etmektedir:

“Uzaktan eğitim merkezi maliyet analizleri yapılarak açıldı. Verimli bir yatırımdı. Altyapı buna uygun. Üniversitenin Gaziantep’teki bant sistemini kullanıyoruz. Gece eğitimi yapıyoruz. Kampüsün imkânlarını kullanıyoruz. Örgüt yapısı olarak kamuda sorun var. Uzaktan eğitim merkezi olarak açılıyor. Yetkileri sınırlıdır. Ancak, bizde ayrıca uzaktan eğitim koordinatörlüğü var ve diğer birimlerle koordinasyonu sağlıyor. Üniversitelerdeki değişik birimlerdeki koordinasyonu koordinatör sağlıyor ve rektöre karşı sorumlu olarak hizmetleri daha etkin yürütüyor”(29.Katılımcı).

Yukarıdaki katılımcı uzaktan eğitim hizmetlerinin daha etkin yürütülebilmesi için vakıf üniversitelerinde olduğu gibi koordinasyonu sağlayacak bir koordinatörün doğrudan rektöre bağlı olarak görev yapmasının faydalı olacağını düşünmektedir. Kamu

üniversitelerindeki sınırlı yetkilerle örgütsel yapının işleyişinde, kaynakların kullanımında sorunlar olabileceği belirtilmektedir.

Araştırmaya katılan öğretim elemanlarının bir bölümü (9 kişi) ise uzaktan eğitim merkezlerinin kurumsal standartlarının neler olduğu konusunda bilgi sahibi olmadıklarını belirtmişlerdir. Aşağıdaki katılımcı, kurumsal standartların neler olduğunu bilmemekle birlikte hizmetlerin geliştirilmesi gerektiğini şu şekilde ifade etmektedir:

“Uzaktan Eğitim merkezinin kurumsal standartlarının neler olduğunu bilmiyorum. Uzaktan eğitim uygulamalarında akademik takvimi biliyorum. Özellikle içerik geliştirilmesi vb. konularda uzaktan eğitim hizmetlerinin geliştirilmesi gerektiğine inanıyorum”(25.Katılımcı).

Araştırmaya katılan öğretim elemanları uzaktan eğitim kurumlarının kurumsal standartlarının nasıl olması gerektiğine ilişkin olarak özetle şunları belirtmişlerdir: Uluslararası standartlar tartışılmalı, uzaktan eğitim programına yönelik altyapı oluşturulmalı, öğrenci-öğretim elemanı etkileşimi sağlanmalı, uzaktan eğitim platformu ile öğrenci arasındaki kopukluk giderilmeli, öğrenciler uzaktan eğitim ile ilgili oryantasyon sürecinden geçirilmeli, altyapı geliştirilmeli, bant genişliği sağlanmalı, planlı çalışılmalı, uzaktan eğitim dersleri internet ortamına aktarılmalıdır. Uzaktan eğitim kurumlarının kurumsal standartlarının nasıl olması gerektiğine ilişkin bazı katılımcıların görüşleri şu şekilde ifade edilmiştir:

“Hedefler belirlenmeli, buna uygun teknolojik altyapı ve personel istihdam edilmelidir”.(4.Katılımcı).

Yukarıdaki katılımcı hedeflerin doğru belirlenmesi ve teknolojik altyapı ile personel istihdamına önem verilmesini belirtmektedir. Aşağıdaki katılımcı ise kurumun malî yapısının da uygun olması gerektiğini ifade etmiştir:

“Teknolojik alt yapı asgari düzeyde olmalı ve sürdürülebilir malî yapısı olmalıdır. Kurumsal standartları yeterli değildir. İyiye gidiyor ama aksamalar var”(6.Katılımcı).

Uzaktan eğitim kurumlarının altyapı sorunlarının olması özellikle yeni kurulan üniversitelerde çözülmesi gereken bir sorundur. Bu konuda aşağıdaki katılımcı bazı derslerin farklı kurumlardan alınabilmesini önermektedir:

“...Altyapı sorunlarını gidermek ve öğrencinin bazı ders/alanlarda uzmanlaşmasını sağlamak için farklı kurumlardan farklı dersler alabilme imkânı sağlanmalı, öğrenciler uzaktan eğitim ile ilgili oryantasyon sürecinden geçirilmelidir”(5.Katılımcı).

Uzaktan eğitim ile ilgili ülkemizde yeterli yasal düzenlemelerin olmadığı bilinmektedir. 6111 sayılı kanuni düzenleme ile uzaktan eğitim alanına bazı yenilikler getirilmiştir. Ancak, uzaktan eğitim programlarının uygulanmasına yönelik malî düzenlemeler ile Açık ve Uzaktan Eğitime yönelik akreditasyon standartları henüz oluşturulabilmiş değildir. Aşağıdaki katılımcının belirttiği gibi bu eksiklik karşısında bazı durumlarda örgün eğitim uygulamaları esas alınabilmekte, bu ise bazı olumsuzluklara neden olabilmektedir:

“Standartlar oluşturuluyor. Uzaktan eğitim kavramı okulların hizmet verme yönetmeliklerinde yer almıyor. Kendi malî sistemini kurmuş değil, oturmuş bir yönetmeliği yok, örgün eğitimdeki uygulamalar baz alınıyor ama uzaktan eğitimin kendine özgü standartları olmalı, uzaktan eğitimde öğrenci profiline yönelik çalışmalar, öğrenci alımına yönelik çalışmalar olmalı, uzaktan eğitimde yönetim açısından ciddi boşluk vardır”(15.Katılımcı).

Yukarıdaki katılımcı, uzaktan eğitim hizmeti veren kurumların kendi malî yapılarını oluşturmalarını ve yasal düzenlemelerini gerçekleştirmelerini, öğrenci özelliklerine uygun düzenlemelerin yapılmasını ifade etmiştir. Uzaktan eğitim ile ilgili ülkemizde yasal boşluğun olduğu ve uygulamada sorunlar olduğu vurgulanmaktadır. Uzaktan eğitimde hizmetlerin geliştirilmesi ve niteliğin sağlanabilmesi aşağıdaki katılımcı tarafından da ifade edildiği gibi ortak standartların oluşturulması ile gerçekleştirilebilir:

“Uzaktan Eğitim merkezlerinin kurumsal standartları hakkında yorum yapabilmem biraz zor, çünkü hepsini araştırmış değilim. Ancak, gözlemlerime dayanarak özellikle ulusal düzeyde kurumlarda standartların aynı olmadığını söyleyebilirim. Bu konuda ortak standartların oluşturulması ve uygulanması için YÖK ve/veya Milli Eğitim Bakanlığının ortak projeler hazırlamasında fayda olduğunu düşünüyorum”(34.Katılımcı).

Yukarıdaki katılımcıya göre, uzaktan eğitimde ortak standartların oluşturulabilmesi için YÖK ve MEB birlikte çalışarak ortak projeler hazırlamalıdır.

Katılımcıların görüşleri incelendiğinde, uzaktan eğitim merkezlerinde genellikle kurumsal standartların bulunmadığı, kurumsal standartları bulunan kurumlarda ise yeterli olmadığı anlaşılmaktadır. Bu durum, uzaktan eğitim merkezlerinin henüz yeni açılmış olması, teknolojik altyapı eksikliği, gerekli planlama ve düzenlemelerin yeterli yapılmadığı ve uzaktan eğitim alanında yetişmiş öğretim elemanı, personel eksikliği ve açık ve uzaktan eğitim alanına yönelik yasal düzenlemelerin yetersizliği ile açıklanabilir. Araştırmaya katılan öğretim elemanlarının büyük bir çoğunluğu kurumsal standartların bulunmadığını ve oluşturulmasını istemektedirler.

4.7.5. Öğretim Elemanlarının Uzaktan Eğitim Kurumunda, Öğrenci Başarısını Ölçme ve Değerlendirmenin Hangi Standartlara Göre Yapıldığı ve Yeterliliğine Yönelik Görüşlerine İlişkin Nitel Bulgular

Araştırmaya katılan öğretim elemanlarının büyük bir çoğunluğuna (29 kişi) göre; Öğrenci başarısının ölçme ve değerlendirilmesinde çoktan seçmeli test türü sınavlardan yararlanılmaktadır. Ancak, bu konuda kurumlar arasında ve kurumların kendi içinde bir standart ve birliktelik olmadığı belirtilmiştir. Araştırmaya katılan öğretim elemanlarının büyük bir çoğunluğu, vize sınavı uygulamalarının online internet ortamında gerçekleştirildiğini, final sınavlarının ise yüz yüze yapıldığını ve bunu YÖK'ün istediğini belirtmişlerdir. Bazı üniversitelerde ise vize sınavlarının yüz yüze yapıldığı belirtilmektedir. Sınavların yüz yüze veya online yapılması bölümlere göre de farklılık göstermektedir. Öğrenci başarısını değerlendirmede, YÖK'ün isteği ile sanal ortamda yapılan sınavların %20, yüzyüze sınavların ise %80 etkili olduğu belirtilmektedir.

Araştırmaya katılan öğretim elemanları öğrenci başarısını ölçme ve değerlendirmede kullanılan araçları şu şekilde sıralamışlardır: Çoktan seçmeli test türü sınavlar, ödevler, quizler, proje çalışmaları, yüz yüze yapılan yazılı sınavlar, öğrencilerin sanal sınıf uygulamalarına katılma durumlarının değerlendirilmesi olarak açıklamışlardır. Aşağıdaki katılımcıya göre, öğrenci başarısını ölçme ve değerlendirme de çoktan seçmeli test türü sınavlar kullanılmaktadır:

“Çoktan seçmeli sınavlar yapılıyor. Kitlesele eğitim yapılan bölümlerde(işletme, iktisat)%50 başarı olmalıdır. İngilizce öğretmenliği bölümünde ise sınavlar yüzyüze yapılıyor. Dosya hazırlama, konuşma pratikleri mevcut. Bazı bölümlerde ise staj olanakları mevcuttur”(1.Katılımcı).

“Herhangi bir standardizasyon yoktur. Arasınlar sistem üzerinden elektronik olarak yapılmaktadır. Hoca ödev verebiliyor. İnceleyip not verebiliyor. Final sınavları ise sınıf ortamında yüz yüze yapılmaktadır.”(2.Katılımcı).

Öğretim elemanlarının görüşleri incelendiğinde; uzaktan eğitim merkezlerinde öğrenci başarısını ölçme ve değerlendirmede bir standardizasyon bulunmadığı görülmektedir. Genellikle çoktan seçmeli test türü sınavlar kullanılmaktadır. Alternatif ölçme ve değerlendirme araçlarının kullanılmasına ihtiyaç bulunduğu görülmektedir.

“Not değerlendirmesine dayalı bir başarı tesbiti yapılmaktadır. Makale okuyarak, yayınlardan faydalananak ödevlerin yapılması, ayrıca vize ve final sınavı sonuçlarının değerlendirilmesi ile öğrenci başarısı belirlenmeye çalışılmaktadır”(7.Katılımcı).

Aşağıdaki katılımcı ise sınavların yüzyüze yapıldığını belirtmektedir:

“Öğrencilerin uzaktan eğitim sistemi ile almış oldukları üç ders için yüzyüze sınıf ortamında vize ve final sınavlarını gerçekleştiriyoruz. Ancak, gelecekte uzaktan eğitim programlarımız açıldığında diğer üniversiteler ile de işbirliği yaparak sınavları da online yapmayı planlıyoruz”(8.Katılımcı).

Uzaktan eğitimde bazı derslerin ölçme ve değerlendirme işlemlerinin yüz yüze sınavlarla gerçekleştirildiği görülmektedir.

“Uzaktan eğitimde öğrenci başarısının değerlendirilmesinde vize sınavı internet üzerinden yapılıyor ve %30 etkili, haftasonu yüzyüze yapılan final sınavları ise %70 etkilidir.Vize sınavlarının %30 etkisi %10 veya %20 şeklinde değiştirilebiliyor. Test sınavları uygulama açısından pratik ancak öğrencinin yorum gücünü ölçmüyor. Sınav uygulamalarında hocalara esneklik tanınabilir”(15.Katılımcı).

Yukarıdaki katılımcıya göre vize sınavları online, final sınavları ise yüz yüze yapılmaktadır. Ancak, test türü sınavların öğrencilerin kavrama becerilerini ölçmede yeterli olmadığını belirtmektedir. Aşağıdaki katılımcı da, tüm sınavların test olduğunu ve öğrencilere portfolyo çalışmalarını uygulayamadığını açıklamaktadır:

“Uzaktan eğitimde vize online, final ve bütünleme yüz-yüze yapılıyor. Dönemlik uygulama var. Yasal mazeret varsa sadece vizenin telafisi var. Mevcut yapı ve yönetmelik bakımından yeterlidir. Öğrencilere portfolyoyu uygulayamıyorum. Tüm sınavlar testtir. Ancak klasik sınavları değerlendirmek zor”(16.Katılımcı).

Yukarıdaki katılımcı tüm sınavların test usulü ile yapıldığını ancak yazılı sınav yapılması durumunda ise yazılı sınavların değerlendirmesinin zor olduğu için tercih edilmediğini belirtmektedir. Aşağıdaki katılımcıya göre, öğrencilerin LMS’te derse katılımları ve tartışma gruplarındaki katkıları da değerlendirmede kullanılmaktadır.

“Uzaktan Eğitim kurumunda öğrenci başarısını belirlemede vize sınavları online, finaller yüzyüze yapılmaktadır. Ayrıca, öğrencinin derse katılımı, ödevleri, tartışma gruplarındaki katkıları ve düzenli olarak içeriği takip etme durumları başarı değerlendirmede kullanılmaktadır...”(19.Katılımcı).

Aşağıdaki katılımcılar ise öğrenci başarılarının değerlendirilmesinde vize ve final uygulamasının olmadığını, ödev ve proje çalışmalarının kullanıldığını belirtmektedir:

“Uzaktan Eğitim kurumunda öğrenci başarısını ölçme ve değerlendirme için internet ortamında ödev teslimi ve bitirme projesi alıyoruz. Bu çalışmalara göre, ders başarısını değerlendiriyoruz. Uzaktan eğitim uygulamamızda vize ve final uygulamamız yoktur. Eğer klâsik sınıf ortamında ders açılırsa vize ve final uygulamamız olmaktadır. ABD’de merkezimizde sınav uygulaması bulunmamaktadır. ABD merkez, öğrencileri takip ediyor”(20.Katılımcı).

Bu katılımcı, merkezî ABD’de bulunan bir üniversitenin uzaktan eğitim uygulamalarında sınav uygulaması bulunmadığını belirtmektedir. Bir diğer katılımcı ise uzaktan eğitim kurumunda proje ağırlıklı bir başarı değerlendirme sistemi olduğunu belirtmiştir:

“Uzaktan Eğitim kurumunda öğrenci başarısını ölçme ve değerlendirmede sınavlar gözetmen denetiminde oluyor. Sınavlar online ama sınav merkezlerinde yapılmaktadır. Ayrıca, proje, ödev çalışmaları mutlaka var. ABD uzaktan eğitim sisteminde sınavdan ziyade proje ağırlıklıdır. Uygulamaları yeterli buluyorum. Proje verildiği zaman sınavdan daha iyi değerlendiriliyor”(21.Katılımcı).

Yukarıdaki katılımcılar vize ve final sınavı uygulamalarının klâsik sınıf ortamında yapılan derslerde uygulandığını açıklamıştır. Ancak, bu katılımcılar merkezî ABD’de bulunan bir üniversitenin Türkiye’deki temsilcisi olarak görüşlerini belirtmiştir. ABD’de uzaktan eğitim uygulamalarında sınavdan daha çok projeye dayalı başarı değerlendirmesi olduğu belirtilmektedir. Öğretim elemanlarının tamamına yakını Türkiye’de bulunan Üniversitelerin uzaktan eğitim uygulamalarında öğrenci başarılarının değerlendirilmesinde vize ve final sınavı uygulamalarının yapıldığına yönelik görüş bildirmişlerdir. Bu görüşlerin en dikkat çekici özelliği vize ve final sınav uygulamalarının YÖK’ün uzaktan eğitim kurumlarından zorunlu isteği olduğudur.

Ülkemizde uzaktan eğitimde öğrenci başarısının ölçülmesi ve değerlendirilmesinde belli bir standardın olmadığı ve farklı üniversitelerin farklı uygulamalar yaptıkları, YÖK’ün asgari standartlarını karşılamaya çalıştıkları görülmektedir. Aşağıdaki katılımcı da vize sınavı uygulamasının olmadığını ve online sistemi kullanan öğrencilere bonus verilmesi uygulamasının bulunduğunu belirtmektedir:

“Final sınavları en az %50 etkili, 2-3 tane ödev veriliyor. Bir haftanın sonunda devamlı sisteme giren öğrencilere yönelik güncel sorular soruluyor ve öğrencilere bonus veriliyor. Vize sınavı uygulaması çok yaygın olan bir uygulama değildir”(28.Katılımcı).

Yukarıdaki katılımcının görüşlerine paralel olarak aşağıdaki katılımcı da öğrenci başarı durumunu belirlemede çok farklı yöntemlerin kullanıldığını açıklamaktadır:

“Sınav uygulamalarında final %70, dönem içi değerlendirmeler %30 (ödev, vize, performans, online derslere katılma durumu), özellikle canlı derslere devam önemli, hoca bunu kullanabilir. Final sınavları yüz yüze, vizeler online yapılmaktadır. Final sınavları İstanbul, Gaziantep ve Ankara’da anlaşmalı üniversitelerin merkezlerinde yapılmaktadır. YÖK, final sınavlarının mutlaka yüz yüze yapılmasını istiyor. Online sınavların kopya sorununu çözmek gerekmektedir. Sınavın ağırlığı düşürülerek ödev ve projenin oranı artırılabilir. 2 vize, final sınavı ve ödev uygulamaları mevcuttur”(29.Katılımcı).

Yukarıdaki katılımcı öğrencilerin online derslere katılımlarının da başarı değerlendirmede dikkate alındığını belirterek, sınavların ders geçmedeki oranının azaltılarak proje ve ödev çalışmalarının ön plana alınmasını ve online sınavların kopya probleminin çözülmesini, sınavların güvenliğinin sağlanması gerektiğini önermektedir. Aşağıdaki katılımcının görüşleride uzaktan eğitimde farklı ölçme değerlendirme yöntemleri kullanıldığını ortaya koymaktadır:

“Dönem içi faaliyetler var. Sınav, ödev, 2 vize sınavı var. En az 1 ödev çalışması var. Dönem sonu başarının değerlendirilmesinde sanal sınıf derslerine katılım ile ilgili kanaat puanı var. Sınavlar toplamda 60 puan, ödevler 15 puan, sanal sınıfa katılım 25 puan. Tüm faaliyetler %30 oranında etkilidir. Yüzyüze yapılan final sınavlarının sınıf geçmedeki oranı ise %70’tir. Final sınavları İstanbul, Gaziantep ve Ankara’daki anlaşmalı üniversitelerde yapılmaktadır”(33.Katılımcı).

Araştırmaya katılan öğretim elemanlarının büyük bir çoğunluğu (29 kişi) öğrenci başarısını ölçme değerlendirme sistemini yeterli bulmadıklarını ve geliştirilmesi gerektiğini düşünmektedirler. Öğretim elemanlarının bir bölümü (11 kişi) uzaktan eğitimde ölçme ve değerlendirme uygulamalarını yeterli bulmakla birlikte daha da geliştirilmesini, farklı yöntemlerin uygulanması gerektiğini düşünmektedirler. Uzaktan eğitimdeki öğrenci başarısını ölçme değerlendirme sistemini yeterli bulmadığını belirten bir katılımcı şunları belirtmektedir:

“Uzaktan Eğitim kurumunda öğrenci başarısını ölçme ve değerlendirme yüzyüze yapılan vize ve final sınavı ile gerçekleştiriliyor. Öğrenci başarısı LMS sistemi kullanılarak ödevler, öğrenci katılımına göre yapılıyor. Vize sınavının %40, final sınavının %60 etkisi vardır. Bu uygulamayı yeterli bulmuyorum. Öğrenci başarısı dersin hocasına bağlı, uzaktan eğitime uygun ders materyalleri hazırlanmalıdır”(9.Katılımcı).

Yukarıdaki katılımcı, uzaktan eğitimde etkili bir ölçme ve değerlendirme sistemi kurulabilmesi için uzaktan eğitime uygun ders materyalleri hazırlanması gerektiğini belirtmektedir. Ayrıca, bu materyaller (asenron ve senkron eğitim materyalleri) ölçme ve değerlendirme sistemi ile uyumlu olmalıdır.

“Sınav uygulamaları ve proje çalışmaları mevcuttur. Bu uygulamaların öğrenci başarısını ortaya çıkarmada çok etkili olduğunu düşünmüyorum. Öğrenci başarısını belirlemeye yönelik uygulamalar biraz daha zorlayıcı olmalıdır”(10.Katılımcı).

Sınav uygulamaları ve proje uygulamalarının da etkili olmadığını belirten yukarıdaki katılımcı biraz daha öğrenciyi disipline edecek zorlayıcı uygulamaların kullanılabilmesini istemektedir. Mevcut ölçme değerlendirme uygulamaları ile

öğrencilerin gerçek ders başarılarının belirlenemediğini belirten bir katılımcı objektif ölçme değerlendirme araçlarının kullanılması gerektiğini düşünmektedir:

“...Ölçme değerlendirme uygulamaları ile öğrencilerin gerçek ders başarıları belirlenemiyor. Belli bir yere kadar ölçüyor. Olanların en iyisi şimdilik bunlar gibi ancak, objektif ölçüm yöntemleri(kişiden bağımsız) ve subjektif değerlendirme birlikte kullanılmalıdır. ABD’de referans mektubu, e-mail, lise not ortalaması, yüz yüze görüşme kullanılmaktadır. Bunlarda ülkemizde kullanılabilir. Subjektif değerlendirme yöntemi, e-mail, telefon, yüz yüze görüşme ile derse karşı ilgi ve yaklaşımı ölçülebiliyor. Zaman zaman kanaat notuda kullanılabiliyor”(11.katılımcı).

Yukarıdaki katılımcıya göre, öğrencinin derse karşı ilgi ve yaklaşımın ölçülebilmesi için değişik ölçme araçları da kullanılabilmelidir. Uzaktan eğitime özgü koşulların olduğu dikkate alındığında aşağıdaki katılımcının da belirttiği gibi uzaktan eğitim uygulamalarında öğrencinin başarısızlığını telafi edici imkânlar olmayabilir:

“...Ölçme değerlendirme sistemi yeterli değil. Ölçme değerlendirme de karşılaşılan sorunlar nedeniyle yüz yüze eğitimdeki gibi telafi edici imkânlar uzaktan eğitimde yoktur. Öğrencinin çok özverili olması gerekir. Sadece diploma için gelen öğrenciler için iyidir”(32.Katılımcı).

Yukarıdaki katılımcı uzaktan eğitimde kullanılan mevcut ölçme değerlendirme uygulamalarının sadece sınıf geçmek ve mezun olarak diploma almak isteyen öğrenciler için yeterli olduğunu düşünmektedir. Uzaktan eğitim derslerinde değişik değerlendirme sistemleri olduğunu belirten bir katılımcı ise mevcut uygulamayı yeterli görmektedir:

“Öğrenciler okula gelerek yüzyüze final sınavına girmektedirler. Derslerin değişik değerlendirme sistemleri(ödevler, vaka analizleri, projeler, testler, forumlar) mevcuttur. Dersler yüzyüze gerçekleştirilen etkinliklerle de destekleniyor. Yeterli buluyorum. Diğer online programlardan farklı olarak yüzyüze derslerde mevcuttur”(27.Katılımcı).

Yukarıdaki katılımcı, öğrenci başarısını ölçme değerlendirme sisteminin geliştirilmesi gerektiğini düşünmektedir.

Araştırmaya katılan öğretim elemanları, uzaktan eğitimde ölçme değerlendirme uygulamalarının nasıl olması gerektiğine ilişkin olarak şunları belirtmişlerdir: Ödevlerin kontrolü yapılabilmesi, online sınavlar kontrol edilebilmesi, öğrencilerin sanal sınıf uygulamalarına katılmaları takip edilmeli, bu etkinlikler kanaat notu olarak kullanılabilmesi, ödev, vaka analizleri, forumlar ve proje uygulamalarının sayısı artırılmalı, sınavların online yapılmasında teknik altyapı sağlamlaştırılmalıdır. Bir katılımcı vize ve final sınavlarının oranlarının düzenlenmesini istemektedir:

“...Arasnavın etkisi %10, final sınavı ise yüz yüze ve %90 oranında etkili olacak şekilde düzenlenebilir. Yeterli buluyorum”(4.Katılımcı).

Aşağıdaki katılımcı da mobil uygulamalara geçilmesini ve öğrencinin online uygulamalara(sınavlara) katılımının takip edilebilmesini önermektedir:

“...Sanal sınıflarda uygulamalar yeterli değildir. Öğrencilerin elektronik ortamdaki sınavlara katılımını gözlemleyemiyorum. Mobil uygulamalara geçilebilir. Öğrenci her yerden katılabilmelidir. Mobilite artmalıdır. Yolda vapurda da olsa katılabilmelidir. Tabletler sağlanmalıdır”(5.Katılımcı).

Bir katılımcı öğrenci sayısı fazla olduğu için uzaktan eğitime özgü klasik sınavlar yapılamayacağını ve online sınavların kaçınılmaz olduğunu düşünmektedir:

“...Uzaktan eğitime ayrı bir sınav yapılamaz. Çünkü 1800 kişinin aldığı bir sınav olduğu için farklı koşullar için online sınavlar olabilir. Sınavların geçerlilik ve güvenilirliğini sağlamak gerekir”(14.Katılımcı).

Ölçme ve değerlendirme uygulamalarının en vazgeçilmez özellikleri geçerlik, güvenilirlik ve kullanışlılıktır. Yukarıdaki katılımcı da uzaktan eğitimde uygulanan ölçme ve değerlendirme araçlarının geçerlilik ve güvenilirlik koşullarının sağlanması gerektiğini belirtmektedir.

Can (2010, s.28)’a göre; Hangi amaçla yapılırsa yapılsın, sınavın dayandığı en öncelikli ve önemli değer adalet olmalıdır. Bütün ölçme işlemlerinde olduğu gibi sınavlarda da geçerlilik, güvenilirlik ve kullanışlılık nitelikleri aranmalıdır.

Mevcut ölçme değerlendirme uygulamalarının öğrenci başarılarını asgari düzeyde ölçtüğünü belirten bir katılımcı farklı yöntemlerin kullanılmasını ifade etmektedir:

“Vize sınavları online yapılmaktadır. Final sınavları ise yüz yüze yapılmaktadır. Bu uygulama öğrencilerin başarılarını asgari düzeyde ölçmektedir. Ancak, geliştirilmesi gerekir. Verilen ödevler, müze gezisi, proje çalışmaları da değerlendirilebilmelidir. Bu öğrencileri coğrafya dersi kapsamında araziye götürerek teknik bilgileri uygulama imkânı yaratmaya çalışıyorum, ayrıca öğrencilerin diğer çabaları ve faaliyetleri de değerlendirilmelidir. Gezi-gözlem çalışmaları, değişik tv programları ile işbirliği yaparak öğrencilerin yaparak-yaşayarak öğrenme imkânlarına kavuşmaları sağlanabilir”(18.Katılımcı).

Yukarıdaki katılımcı öğrencilerin yaparak yaşayarak öğrenmelerini sağlamak amacıyla gezi-gözlem gibi alternatif yöntemlerin kullanılmasının faydalı olacağını düşünmektedir. Uzaktan eğitimde sık kullanılan online sınavların özellikle öğrencilerin kontrol edilmesinde, sorunlara neden olduğu bilinmektedir. Özellikle, online yapılan sınavlara ilişkin yazılımların güvenilir olması, sınav uygulamalarına ilişkin güvenlik

önlemlerinin sağlanması büyük önem taşımaktadır. Ayrıca, online sınav uygulamaları esnasında sınav sorularının başka alanlara kopyalanmasını önleyecek önlemler ile sınavların uygulandığı ve değerlendirildiği merkezlerin/ortamların da güvenliğinin sağlanması büyük önem taşımaktadır. Bir katılımcı online sınavları bu anlamda güvenilir bulmadığını şu sözlerle ifade etmiştir:

“Vize sınavları online olduğu için güvenilir değil. Final sınavları yüz yüze yapılıyor. Dönem sonunda bitirme projeleri var. Çok yeterli değil. Öğrenciye ödevler verilmelidir. Her derste bitirme, araştırma projeleri verilmelidir”(38.Katılımcı).

Ancak bazı katılımcılar ise online sınavların yaygınlaştırılmasını istemektedirler:

“Uzaktan Eğitim kurumunda öğrenci başarısını ölçme ve değerlendirme genellikle çoktan seçmeli test olarak yapılmaktadır. Online sınav tekniği ile yapılan ölçme ve değerlendirme sistemi daha yaygın hale gelmelidir. Ayrıca, mümkün olduğunca ölçme ve değerlendirme araçlarını farklılaştırmak gerekir”(34.Katılımcı).

Bu görüşler göstermektedir ki, uzaktan eğitim uygulamalarında sınava dayalı özellikle çoktan seçmeli test türü başarı değerlendirmeleri oldukça yaygın kullanılmaktadır. Sınav dışında, öğrenci başarısını ölçme ve değerlendirme araçlarını kullanım oranının çok düşük olduğu görülmektedir.

Online sınavların dezavantajlarının ortadan kaldırılmasına yönelik olarak ölçme ve değerlendirme araçlarının farklılaştırılmasının önemi vurgulanmaktadır. Ancak, ülkemizde öğrenci sayısı fazla olan Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesinde sınavların merkezî sistemle ve çoktan seçmeli test şeklinde yapıldığı bilinmektedir.

Bakioğlu ve Can(2011) tarafından yapılan bir çalışmada; Açıköğretim öğrencilerinin büyük bir çoğunluğunun sınıf geçme sisteminden memnun olmadıkları ve dönemlik kredili sisteme geçilmesi yönünde beklentileri olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Araştırmacının değişik zamanlarda yapmış olduğu çalışmalarda (2000, 2004, 2005 ve 2011); Açıköğretim sisteminde öğrenim görmekte olan öğrencilerin çoktan seçmeli test sınavları ile başarı durumlarının değerlendirilmesi uygulamasında değişik sorunlarla karşılaştığı ve öğrencilerin mevcut ölçme değerlendirme sisteminden memnun olmadıkları belirlenmiş ve sınıf geçme sisteminin olumsuzlukları üzerinde durularak, dönemlik kredili sistem uygulamasına geçilmesinin faydalı olacağı vurgulanmıştır.

Bir katılımcının bu konuya yönelik düşünceleri şu şekilde ifade edilmiştir.

“Öğrenci sayısı fazla olduğu için merkezi sınavlar yapılmaktadır. Bazı programlarda(Bilgi Yönetimi) haftalık ödevler, başka değerlendirme araçları da vardır. Final sınavı yüz yüze

yapılıyor. Ancak, az sayıda öğrenci varsa sınavlar online yapılıyor. Öğrencide okuma alışkanlığı yoktur. Yorum sorusu soramıyoruz. Çünkü, özellikle açıköğretim sisteminde kitapta olmayan örneği ve soruyu soramıyoruz. Bütün soru bankasını öğrencilere açmayı düşünüyoruz. Ayrıca 5 seçenekli bir test sorusunda doğru seçeneğe tam puan, diğer seçeneklere de azalan oranlarda(0.75, 0.50, 0.25 gibi) puan vermeyi tasarlıyoruz ama henüz olgunlaşmış bir şey yok. Bilgi yönetimi programında öğrenim gören öğrenciler sınavlara kendi aralarında oluşturdukları takımlarla çalışıyorlar. Sanal bir işletmede Halkla İlişkiler görevlisi gibi çalışıyorlar. Kredili (dönemlik) sistem olumlu olacaktır. Daha esnek olması bakımından dönemlik sisteme geçilmesi iyi olacaktır. Tüm bölümlerde dönemlik sisteme geçince başka üniversitelerde bazı dersleri uzaktan eğitim olarak bizden alacaklardır. Bu esnek yapıya dönüşün adımıdır”(40.Katılımcı).

Öğrenci sayısının çok olduğu ve coğrafi olarak geniş alana yayıldığı durumlarda sınav sorularının ders içeriği ile örtüşmesi gerektiği vurgulanmakta ve sınıf geçme sisteminin kaldırılarak önümüzdeki eğitim öğretim yılından itibaren dönemlik-kredili sisteme geçileceği ve esnek bir yapının oluşabileceği vurgulanmaktadır.

“Ödev, sunum, LMS sistemi üzerinden ödev ve sunumlarını yapıyorlar. YL’da sınav yapılmıyor. YÖK’ün YL’da sınav kısıtı yoktur”(39.Katılımcı).

Yüksek Lisans sınavlarında ise öğrenci başarı değerlendirmelerinin LMS üzerindeki ödev ve proje uygulamalarına dayalı olduğu ve YÖK’ün Yüksek Lisans programlarında belli bir sınav kısırlaması ve standardının bulunmadığını belirtmişlerdir.

Araştırma bulgularına göre, açık ve uzaktan eğitim alanında öğrenci başarısını ölçme ve değerlendirme ile ilgili alternatif ölçme araçlarının geliştirilmesi, uygulanması, değerlendirilmesi ve bu alanda bir takım standartların ve düzenlemelerin gerçekleştirilmesine ihtiyaç bulunmaktadır.

4.7.6. Öğretim Elemanlarının Uzaktan Eğitim Hizmetlerini “Şeffaf Olması, Örgüt Yapısı Ve Öğrenci Hizmetleri” Bakımından Değerlendirmelerine Yönelik Görüşleri İle İlgili Nitel Bulgular

Araştırmaya katılan öğretim elemanlarının büyük bir çoğunluğu(33 kişi) uzaktan eğitim hizmetlerinin şeffaf olduğunu düşünmektedirler.

Nitel araştırma bulguları da incelendiğinde, uzaktan eğitim öğrencileri, yöneticiler, öğretmenler ve personel uzaktan eğitim hizmetlerinin şeffaf olduğunu düşünmektedirler.

Ancak, bu alanda geliştirme çalışmalarının yapılmasının da gerekli olduğunu vurgulamaktadırlar. Özellikle, öğrencilerin kendileri ile ilgili bilgilere internet aracılığıyla rahatlıkla ulaşmaları, verilerin internet ortamında kayıt altına alınabilmesi,

LMS'in kullanımı, şeffaflığı artıran önemli bir faktör olarak görülmektedir. Bir katılımcı bu konudaki görüşünü şöyle ifade etmiştir:

“Son zamanlarda iletişim araçlarını gelişmesi ile uzaktan eğitimde şeffaflık ile ilgili önemli gelişmeler oldu”(1.Katılımcı).

Bir katılımcı uzaktan eğitim hizmetlerinin şeffaf olduğunu belirtmekte ancak, öğrencilere yönelik bir çağrı merkezi kurulmasının faydalı olacağını düşünmektedir.

“Uzaktan eğitim hizmetlerinde şeffaflık konusunda sıkıntı yoktur. Ancak, teknik yetersizlikler mevcut. Öğrencinin uzaktan eğitimde ihtiyacını karşılayacak bir çağrı merkezi yoktur. Çağrı merkezi kurulması daha faydalı olacaktır”(6.Katılımcı).

Öğrencilere sürekli danışmanlık hizmeti yapacak 7/24 çağrı merkezinin önemli bir ihtiyaç olduğu görülmektedir.Uzaktan eğitim kurumlarında oluşturulacak bir çağrı merkezinin çevrimiçi ve çevrimdışı uygulamalara yönelik hizmet vermesi faydalı olabilir.

Araştırmaya katılan öğretim elemanlarının bir bölümü (6 kişi) Uzaktan eğitim hizmetlerinin şeffaf olmadığını, özellikle bu konuda hocaların geliştirilmesi gerektiğini vurgulamaktadır. Ayrıca, uzaktan eğitim alanında yeni hizmet veriyor olmak eksiklik olarak görülmekte ve personelin eğitilmesinin de uzaktan eğitimde şeffaflığın sağlanmasında, öğrenci hizmetlerinin geliştirilmesinde önemli rolü olabileceği belirtilmektedir. Uzaktan eğitim hizmetlerinin şeffaflık, örgüt yapısı ve öğrenci hizmetleri bakımından yeterli olmadığını düşünen bir katılımcı görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir:

“Merkezimiz kuruluş aşamasında olduğu için belirtilen özellikler bakımından yeterli değil ama nitelikli olması için çalışmalarımız devam ediyor. Şu anda toplam 35000 öğrencinin yaklaşık 13000'i uzaktan eğitim sistemi ile ders almaktadır”(8.Katılımcı).

Yukarıdaki katılımcı, uzaktan eğitim merkezinin henüz yeni kurulmuş olması nedeniyle yeterli olmadığını belirtmiştir. Bir katılımcı ise hocaların teknoloji kullanımı ve uzaktan eğitime yönelik önyargıları bulunduğunu belirtmektedirler.

“Uzaktan eğitim hizmetlerinin bu özelliklere uygun olduğunu söyleyemeyiz. Yeterli bulmuyorum. Uzaktan eğitimde görevli hocalarımızda teknoloji kullanımı ve uzaktan eğitim ile ilgili eksiklikler ve önyargılar var. Uzaktan eğitim sisteminin teknolojik altyapısının uygun olması gerekmektedir”(9.Katılımcı).

Yukarıdaki katılımcıların da vurguladığı gibi, uzaktan eğitim hizmetlerinin belirli standartlar(şeffaflık) bakımından iyileştirilebilmesi için personelin yetiştirilmesi, yeni açılan uzaktan eğitim merkezlerinin ise her bakımdan desteklenmesi ihtiyacı olduğu

ortaya çıkmaktadır. Bir diğer katılımcı da hizmetlerin niteliğine ilişkin şu öneride bulunmuştur:

“...Nitelikli olması için kurum politikalarının tespit edilmiş olması ve hizmet verecek personelin çok iyi eğitilmesi gerektiğini düşünüyorum”(34.Katılımcı).

Yukarıdaki katılımcı, uzaktan eğitim hizmetlerinin “şeffaf olması, örgüt yapısı, öğrenci hizmetleri” bakımından daha iyi olması gerekliliğine vurgu yapmakta ve özellikle uzun vadeli kurum politikaları ile iyi eğitilmiş personel gereksinimine işaret etmektedir.

Bir katılımcı hizmetlerin büyük oranda yeterli olduğunu belirtmekle birlikte öğrencilerin belli oranda yüz yüze eğitim desteği alabileceklerini düşünmektedir:

“Üniversitenin hizmetleri ile orantılı olarak %70 düzeyinde uygun olduğunu belirtebilirim. Açıklık bakımından öğrenciler Üniversite Bilgi Sistemi üzerinden bilgilere erişebiliyorlar. İdari hizmetler %60 düzeyinde ama daha iyi olabilir. İdari kadronun iyi olması gerekiyor. Örgün ve yaygın eğitim hizmetlerinin ayrılması zor gibi gözüküyor. Uzaktan eğitim gören öğrenciler belli oranda yüzyüze eğitim alabilmelidir. Bazı dersler online, bazı dersler örgün olabilir. Kişiyeye özgü öğretim hizmetleri de verilebilir”(11.Katılımcı).

Yukarıdaki katılımcı hizmetlerin şeffaflık, örgüt yapısı ve öğrenci hizmetleri bakımından geliştirilebilmesi için öğrencilere bireysel hizmetler sunulabileceğini belirtmektedir.

Öğretim elemanlarının görüşleri incelendiğinde, uzaktan eğitim hizmetlerinin geliştirmesinde uzaktan eğitim yöneticilerine önemli sorumluluklar düştüğü görülmektedir. Can (2005), tarafından yapılan Yüksek Lisans Tez çalışmasında uzaktan öğretim öğrencilerinin görüşlerine göre, uzaktan eğitim hizmetlerinin niteliğinin artırılmasında uzaktan eğitim yönetimine önemli görev ve sorumluluklar düştüğü sonucuna ulaşılmıştır.

Aşağıdaki katılımcı örgüt yapısının uygun olduğunu belirtmektedir:

“Uzaktan eğitim hizmetleri şeffaftır denilebilir. Öğrencilerin e-kütüphaneye erişimleri var. Her türlü kütüphaneye erişebiliyorlar. Uzaktan eğitim öğrencilerine hizmet eden bir örgüt yapısı var. Uzaktan eğitime uygun personel ve öğrencimiz var. 800 öğrencimiz var. 200’ü YL öğrencisi. Teknolojik altyapıya yatırım yapılmalıdır. Moodle yapısı geliştirilebilir. YL’da blackboard kullanılıyor. İnsan kaynakları yatırımı gerekir”(31.Katılımcı).

Ancak, teknik altyapının geliştirilmesi ihtiyacı bulunduğu yukarıdaki katılımcı tarafından vurgulanmaktadır.

Bazı katılımcılar öğrencilere sınav sonuçlarının duyurulmasını ve geribildirim sağlanmasını “şeffaflık” olarak değerlendirmişlerdir:

“...Öğrenciler online sınav uygulamalarında sorun yaşadıklarında ya da diğer problemlerinde geribildirim sağlanmaktadır”(23.Katılımcı).

“Uzaktan eğitim hizmetlerinin şeffaf olduğunu söyleyebilirim. Arasnav da öğrencilerin hangi soruları nasıl cevaplandıkları açıklanıyor. Sınavda vermiş olduğu yanıtları görebiliyor. Örgüt yapısının uzaktan eğitime %100 uygun olduğunu söyleyemem. Program sayısı az. Şu andaki yapı uzaktan eğitime uygundur”(30.Katılımcı).

Yukarıdaki katılımcı uzaktan eğitim kurumlarının uzaktan eğitime uygun şekillenmesi gerektiğini vurgulamaktadır.

Öğretim elemanlarından bazıları şeffaflığın, örgüt yapısının ve öğrenci hizmetlerinin nasıl etkili olması gerektiğine ilişkin görüşleri özetle şu şekildedir:

Sadece uzaktan eğitim ile ilgilenen ve bu konuda eğitimli personel istihdam edilmeli, online öğrenci hizmetleri konusunda öğrenciler bilgilendirilmeli, öğretim elemanlarının görüşleri alınmalı, teknoloji konusunda öğrenci ve öğretim elemanı eğitilmelidir.

Bazı katılımcılar uzaktan eğitim hizmetlerinin şeffaflığı vb. konularda bilgileri olmadığını belirtmişlerdir.

“Uzaktan eğitim merkezindeki uygulamada sistemin işlemesi önemli, yeni yapılandırmada durumu bilmiyorum. Hesapların şeffaf olup olmadığını bilmiyorum. Merak etmiyorum, etsemde bilgiye ulaşamam”(14.Katılımcı).

Uzaktan eğitim hizmetlerinde öğrencilere sürekli yapılacak danışmanlık büyük önem taşımaktadır. Öğrencilere 7/24 danışmanlık yapılmasının önemi bir katılımcı tarafından şu şekilde ifade edilmiştir:

“Hizmetlerin şeffaf olduğunu düşünüyorum. Ama eleman yetersizliği var. Öğrenciye 7/24 cevap verecek elemana ihtiyaç olduğunu görüyorum. Telefon ile danışmanlık talebinde bulunanlar var. Öğrenci hizmetleri yeterli değil, geliştirilebilir. Uzaktan eğitim öğrencileri ders dışı problemler için bir muhatap arıyor. Bunu her zaman bulabilmeleri gerekir...”(39.Katılımcı).

Özellikle, öğrencilerin karşılaştıkları problemlere yönelik olarak ders dışı zaman dilimlerinde muhatap bulmalarında sorun olduğu belirtilmektedir. Ancak, bazı kurumlarda ise öğrencilerin kurum ve öğretim elemanı ile istediği zaman skype, Macromedia breeze, e-mail yoluyla görüşebildikleri belirtilmektedir. Bu konuya ilişkin olarak bir katılımcının görüşleri aşağıda ifade edilmekle birlikte bu görüşler uzaktan eğitim kurumlarında uygulama birliği olmadığını da ortaya koymaktadır.

“Hizmetleri yüzyüze eğitimle kıyasladığımızda eskiden notlarımızı dahi alamıyorduk. Ancak, şifre ve parola ile şimdi öğrenci her türlü etkinliğe ulaşabiliyor. Çok şeffaf, öğrenciler öğretim üyesi ile istediği zaman skype, Macromedia breeze, e-mail yoluyla görüşebiliyorlar. Danışmanını görebiliyor. Danışmanlık uzaktan eğitimde çok iyi verilebiliyor. Öğrenciye anında geribildirim verilebiliyor. Özellikle İngilizce eğitiminde

online sistem, geribildirim oldukça iyi, konuşma ve telaffuzda dinlemede sistem üzerinden etkin geribildirimler yapılabiliyor”(21.Katılımcı).

Uzaktan eğitim kurumlarına ayrılan ödeneğin de rektörün inisiyatifinde olduğu ve Sayıştay tarafından denetlendiği vurgulanarak hizmetlerde gizli bir şey olmadığı bir katılımcı tarafından şeffaflık göstergesi olarak ifade edilmiştir:

“Uzaktan eğitim hizmetleri açık ve şeffaftır. Yeni kanuna göre normal bütçeye dahil edilerek harcamalar, oranlar rektörün inisiyatifindedir. Bütçeye gelen parayı Sayıştay denetliyor. Gizli bir şey yok. Uzaktan eğitim örgüt yapısı iyileştirilebilir. Kanun yeterli değil. Üniversite geliştirilebilir. Yeni modeller olabilir”(24.Katılımcı).

Uzaktan eğitim uygulamalarında öğrencilerin online hizmetlerden yararlanma düzeyleri büyük önem taşımaktadır. Önemli olan online hizmetlerin var olması değil, aynı zamanda öğrencilerin kolay ulaşabilmeleri ve fayda sağlamasıdır. Bu konuya yönelik olarak aşağıdaki katılımcı öğrencilerin sosyal medya araçlarını da kullanmalarının faydalı olacağını açıklamaktadır:

“Uzaktan eğitim hizmetlerinin şeffaf olduğuna inanıyorum. Öğrenciler online olarak girdikleri ödev vb. çalışmaları duyuruları görebiliyor ve alabiliyorlar. Örgüt yapısının uygun olduğu görülüyor ama detay bilmiyorum. Uzaktan eğitimde başarı hangi yöntemin seçildiğine bağlı senkron-asenkron uygulama mı? İstanbul Üniversitesinde doğrudan web tabanlı uzaktan eğitim, senkron, asenkron uygulamalar mevcuttur. Bloglar oluşturularak kendi içinde sosyal medya araçlarını kullanabilmeleri sağlanabilir. LMS’te sosyal blogu açsa da öğrenci yine facebook vb. sosyal medya araçlarını da kullanabilecektir”(25.Katılımcı).

Bazı katılımcılar uzaktan eğitimde örgüt yapısı ve öğrenci hizmetlerinin yeterli olmadığını düşünmektedirler. Bu görüşe sahip olan öğretim elemanlarına göre üniversite de uzaktan eğitim merkezi veya programı bulunmadığını, derslerin uzaktan eğitim olarak yürütüldüğünü veya bazı programların sosyal bilimler enstitüsü kapsamında bulunduğunu ifade etmektedirler. Bu durum, uzaktan eğitim hizmetlerinin etkin yürütülmesini engellemektedir.

Bu konuda bir katılımcının belirttiği gibi bazı katılımcılar derslerin online olmasını şeffaflık olarak nitelendirmekte ancak uzaktan eğitim programının sosyal bilimler enstitüsüne bağlı olmasının sorunların çözümünde etkili olmadığını, örgütsel yapının yetersiz olduğu belirtilmektedir.

“Dersler online, saati belli, öğrencilerle birlikte karar veriyoruz. Bu anlamda şeffaf olduğunu düşünüyorum. Örgüt olarak Sosyal Bilimler Enstitüsüne bağlı bir program.

Öğrenci hizmetleri, online kayıtlar yapılıyor ama teknik sorunlar yaşanabiliyor. Kontrol sınırlıdır. Örgüt yapısı sorunları çözmeye yeterli değildir(37.Katılımcı).

“...Online hizmetler geliştirilebilir. Transkript online alınabilir. Öğrenci hizmetleri online olabilir”(4.Katılımcı).

Uzaktan eğitimde örgüt yapılanmasını yeterli bulmayan bir katılımcı şunları ifade etmiştir:

“... Örgütün yapılanması yeterli değil. Çok fazla yük var ama uzaktan eğitim müdür yardımcısı sayısı azdır. Araştırmaya dayalı olarak uzaktan eğitimin ne olduğunu uygulayanların bilmesi gerekir”(15. Katılımcı).

Bu katılımcı uzaktan eğitim merkezinde yeterli sayıda yönetici istihdam edilmesini önermektedir. Böylece daha iyi bir öğrenci hizmeti verilebileceği belirtilmektedir. Bu konuda aşağıdaki katılımcı da öğrenci destek hizmetlerinin arttırılması gerektiğini belirtmektedir:

“...Öğrenci hizmetleri için online görüntülü destek birimi olsa iyi olurdu. En azından sabah 9:00- akşam 18:00 arasında olmalıdır. Öğrenci destek hizmetleri artırılabilir. Canlı yüzyüze görüşme yapılmasını önemsiyoruz” (29.Katılımcı).

Bu katılımcı öğrenci destek hizmetleri kapsamında canlı yüz yüze görüşmeler yapılabileceğini işaret etmektedir. Bir katılımcı ise öğrencilere etkili geri bildirim verilemediğini açıklamaktadır:

“...Etkili geri bildirim alamıyorlar. Sınav cevaplarını öğrenemiyorlar...”(16.Katılımcı).

Yukarıdaki katılımcı, öğrenci hizmetlerinin yetersiz olmasını öğrencilerin sınav sorularının cevaplarını öğrenemedikleri ile açıklamaktadır. Bu sonuç uzaktan eğitimde öğrencilere yönelik etkili geribildirim verilmesinin önemini ortaya koymaktadır.

Uzaktan eğitim hizmetlerinin şeffaf/açık olduğunu düşünmekle birlikte, öğrenci hizmetleri ve örgütsel yapı bakımından uzaktan eğitim standartlarına uygun olmadığını düşünen katılımcılardan bazıları aşağıdaki görüşleri ifade etmişlerdir:

“Örgütsel açıdan farklı, ancak şeffaf olduğunu belirtebilirim. Öğretim üyelerinin görüşleri alınmalı, klasik üniversite geleneğinden çok farklı değiliz. Yeterli geribildirim yoktur. Etkili geribildirim imkânı sağlanmalıdır. e-MBA’ da yatırım artmalıdır. Kurumlar, her yıl yatırımlarını yenilemelidir”(5.Katılımcı).

Yukarıdaki katılımcıya göre hizmetlerin geliştirilebilmesi için kurumların yatırımlarını yenilemeleri gerekmekte ve bu konuda önemli düzenlemelerin yapılmasına ihtiyaç bulunmaktadır.

“Uzaktan eğitim hizmetleri şeffaftır. Bilgi edinme yasası ile her şey açık artık. Öğrenci her türlü sorunun cevabını alabiliyor. e-mail ile de bilgi verilebiliyor. Öğrenci sayısı oldukça fazla olduğu için herkesi memnun etmek kolay değil. Türkiye’de örgüt yapısı uzaktan eğitime uygun olan tek kurumuz. 81 İlde yapılanmış bürolar aracılığıyla öğrencilere uzaktan eğitim hizmeti verilmektedir”(40.Katılımcı).

Yukarıdaki katılımcı, uzaktan eğitimde şeffaflığın özellikle Bilgi Edinme Kanunu ile birlikte daha da geliştiğini, öğrencilerin kendileri ile ilgili merak ettikleri soruların yanıtlarını rahatlıkla alabildiklerini açıklamaktadır. Ayrıca, Açıköğretim Fakültesinin 81 ilde öğrenci büroları ile hizmet vermesi örgütsel yapılanma bakımından olumlu değerlendirilmektedir. Ayrıca, uzaktan eğitim kurumunda yeterli sayı ve nitelikte, teknik, idarî ve eğitim personelinin istihdam edilmesi ve sürekli hizmet içi eğitim ile eksikliklerinin giderilmesi gerektiği sonucu ortaya çıkmaktadır. Örgütün uzaktan eğitimin pedagojik özelliklerine uygun şekillenmesi, uzaktan eğitime uygun birimlerin oluşturulması gerektiği görülmektedir. Örneğin, uzaktan eğitim kurumunda halkla ilişkiler biriminin kurulmasına ihtiyaç olduğu belirtilebilir.

Araştırma bulgularına göre, uzaktan eğitimde öğrenci hizmetleri ve örgüt yapısının geliştirilmesi ihtiyacı bulunmaktadır. Öğrencilerin uzaktan eğitim kurumu ile ilgili her türlü işlemlerinin interaktif yollarla gerçekleştirilebilmesine yönelik düzenlemelere ihtiyaç olduğu sonucu ortaya çıkmaktadır.

4.7.7.Öğretim Elemanlarının Uzaktan Eğitimde Akreditasyon İhtiyacının Belirlenmesinde Kullanılan Yöntemler, Akreditasyon Yeterlilik Düzeyi ve Akreditasyon İçin Neler Yapılabileceği İle İlgili Görüşlerine İlişkin Nitel Bulgular

Araştırmaya katılan öğretim elemanlarına uzaktan eğitimde akreditasyon ihtiyacının belirlenmesinde hangi yöntemlerin kullanıldığı, akreditasyon ihtiyacının hangi düzeyde bulunduğu sorulduğunda, katılımcıların büyük bir çoğunluğu (29 kişi), çalışmakta oldukları uzaktan eğitim kurumu/merkezi, biriminde akreditasyon ihtiyacını belirlemeye yönelik bir çalışma yapılmadığını ancak, akreditasyona ihtiyaç bulunduğunu belirtmektedirler. Bazı katılımcılar görüşlerini şu şekilde ifade etmişlerdir:

“Akreditasyon ihtiyacının belirlenmesi için bir çalışma yoktur. Ancak kullanılabilir. Sadece uzaktan eğitime yönelik yapılmadı. Benchmarking yapılabilir. Yazılı hale getirilerek başka programlarla karşılaştırılabilir”(2.Katılımcı).

“Uzaktan Eğitimde Akreditasyon ihtiyacının belirlenmesinde bildiğim kadarıyla kullanılan bir yöntem yoktur. Benchmarking ile akreditasyon standartları bakımından kurumun nerede olduğu belirlenebilir”(26.Katılımcı).

Yukarıdaki katılımcılar, akreditasyon ihtiyacının belirlenmesine yönelik olarak diğer programlarla kıyaslamalar yapılabileceğini düşünmektedir. Ülkemizde bu alanda ciddi bir girişim olmadığı dikkate alındığında diğer ülkelerle bu alanda yapılan çalışmalara yönelik kıyaslama ve işbirliği yapılması büyük önem kazanmaktadır.

“Akreditasyon ihtiyacının belirlenmesine yönelik herhangi bir yöntem kullanılmamaktadır.

YÖK’ün kontenjan ve programın kabulü dışında herhangi bir çalışma yok. Akreditasyona yönelik özel girişim olsa iyi olur. Özel akreditasyon kuruluşları olmalıdır”(4.katılımcı).

“Uzaktan Eğitimde Akreditasyon ihtiyacının belirlenmesine yönelik herhangi bir çalışmamız yoktur. Akreditasyon çalışması her eğitim kademesi için yapılmalıdır. Özel bağımsız akreditasyon kuruluşları oluşturulabilir”(8.Katılımcı).

Yukarıdaki katılımcılar, uzaktan eğitim kurumunun akreditasyona yönelik herhangi bir çalışması bulunmadığını belirtmekte ve YÖK’ün uzaktan eğitim kurumlarından istediği kontenjan ve program açma kriterleri bulunduğunu, ancak akreditasyon açısından bunların yeterli olmadığını, bağımsız akreditasyon kuruluşlarının olması gerektiğini ifade etmektedirler.

Katılımcıların büyük bir çoğunluğu (28 kişi) akreditasyona yönelik herhangi bir çalışma olmadığını belirtmekle beraber, akreditasyonun gerekliliğine inanmakta ve özellikle YÖK’ten bağımsız, özerk kuruluşların oluşturularak kurumlararası işbirliği sağlanması gerektiğini önermektedirler. Özellikle ABD’deki uzaktan eğitim alanında faaliyet gösteren akreditasyon kuruluşları ile işbirliği yapılması gerektiği belirtilmektedir. Bir katılımcı, normal eğitim veren üniversitelerinde akreditasyona yönelik çalışma yapılmasının gerekliliğini vurgulamıştır:

“Akreditasyon ihtiyacının belirlenmesi için herhangi bir yöntem kullanılmamaktadır.

Normal eğitimde de üniversitelerin kendi içinde akreditasyona yönelik çalışma yapmaları gereklidir. YÖK’ten bağımsız, özerk, paydaşların hepsini kapsamalı, sanayi ile işbirliği sağlanmalı, öğrenci, hoca toplum beklentisi esas alınmalıdır”(5.Katılımcı).

Yukarıdaki katılımcı, uzaktan eğitim alanında gerçekleştirilecek akreditasyon çalışmalarının YÖK’ten bağımsız, özerk, geniş katılımlı, öğrenci ve toplumun beklentilerini de karşılayacak bir şekilde gerçekleştirilmesinin önemli olduğunu belirtmektedir.

Uzaktan eğitimde akreditasyonun nasıl gerçekleştirilmesi gerektiğine ilişkin olarak katılımcılar, uzaktan eğitim derslerinin diğer üniversitelerden alınarak ders paylaşımı ve kredi transferi yapılabileceğini, bağımsız denetçiler olmasını, ders içeriklerinin nitelikli hale getirilmesi, Bologna sürecinin gerçekleştirilmesini, öncelikle uzaktan eğitimde akreditasyon ihtiyacının belirlenmesi gerektiğini, akreditasyon konusunda dünyadaki gelişmelerin takip edilmesi, AR-GE çalışmaları yapılmasını önermektedirler.

Uzaktan eğitimde akreditasyon konusundan neler yapılabileceğine ilişkin bir katılımcının görüşleri şu şekildedir:

“Uzaktan Eğitimde Akreditasyon ihtiyacının belirlenmesine yönelik herhangi bir yöntem kullanılmıyor. Akreditasyon olmalıdır, son zamanlarda bu kavram konuşulmaktadır. Ders içeriklerinin oluşturulması, sunumu ve diğer hizmetlerin sunumunda asgari standartlar olmalıdır. Bazı üniversitelerde ortak ders notları kullanılabilir. Üniversiteler ile işbirliği içerisinde ortak yazılım, ders içerikleri, öğretim elemanı paylaşımı gerçekleştirilebilir”(9.katılımcı).

Yukarıdaki katılımcı, ders içeriklerinin oluşturulması ve sunumunda ortak standartların oluşturulması gerektiğine inanmakta ve üniversitelerin işbirliği yapmasının önemine değinmektedir. Son bir yıl içinde YÖK bünyesinde bazı çalışmaların başladığı, iki uzaktan eğitim çalışmayı düzenlendiği bilinmektedir. Bu konuda iki katılımcının görüşleri şu şekildedir:

“Uzaktan Eğitimde akreditasyon çalışmalarına yönelik olarak YÖK’te bir komisyon çalışması var. Birim olarak henüz bir oluşum yok. 50’ye yakın Uzaktan Eğitim veren Üniversite bir araya gelerek uzaktan eğitimde akreditasyon ile ilgili ortaklaşa çalışma yapmaları sağlanabilir”(15.Katılımcı).

Ülkemizde uzaktan eğitim uygulamaları henüz yenidir (Açıköğretim Fakültesi örneği hariç), Uzaktan eğitim çalışmalarının yeni gelişmekte olduğu düşünüldüğünde akreditasyonun da henüz başlangıç aşamasında olduğu dolayısıyla, yukarıda görüşü belirtilen öğretim elemanı da ülkemizde uzaktan eğitim hizmeti veren üniversitelerin bir araya gelerek ortaklaşa bir çalışma yapmaları gerektiğini vurgulamaktadır.

“Akreditasyona ihtiyacımız var. Ortada akreditasyon yok. Biz yazdık. YÖK’te akreditasyon komisyonu var. Oluşturulmaya çalışılıyor. Çerçeve taslak var. En iyi teknoloji kullanılıyor. Öğrencilerin online iletişim kanallarını kullanma sorunu var”(16.Katılımcı).

Yukarıdaki katılımcı, uzaktan eğitimde akreditasyona ihtiyaç bulunduğunu ve bu çalışmanın YÖK bünyesinde oluşturulan bir komisyon tarafından yeni

gerçekleştirilmekte olduğunu açıklamaktadır. Bazı katılımcılar da uzaktan eğitimde akreditasyon standartları belirlenmesi, kurumlararası işbirliği yapılmasını önermektedir.

“Uzaktan Eğitimde Akreditasyon ihtiyacının belirlenmesinde herhangi bir yöntem kullanılmamaktadır. YÖK’ün belirlediği örgün eğitimdeki standartlar kullanılmaya çalışılıyor. Örgün eğitimde çift anadal var. Uzaktan eğitimde bunların olup olmadığını bilmiyorum. Ancak, uzaktan eğitimde öncelikle standartlar belirlenmeli, kurumlar arasında karşılıklı protokoller belirlenmeli, işbirliği yapılmalı, örneğin uzaktan eğitimde lisans tamamlama programına öğrenci alırken nereden, nasıl alacağız? bunun belirlenmesi gerekir”(25.Katılımcı).

Yukarıdaki katılımcı, uzaktan eğitim programlarına öğrenci alımında nelere dikkat edilmesi gerektiğinin de ortaya konulmasının önemli olduğunu vurgulamaktadır. Ayrıca, uzaktan eğitime özgü standartların belirlenmesi, işbirliği yapılması ve örgün eğitimden farklı düzenlemelere ihtiyaç bulunduğunu belirtmektedir.

Akreditasyona her zaman ihtiyaç bulunduğunu belirten aşağıdaki katılımcı, uzaktan eğitimde akreditasyon ihtiyacının tesbit edilmesi gerekliliğini açıklamaktadır.

“Uzaktan Eğitimde Akreditasyon ihtiyacının belirlenmesine yönelik bir yöntem kullanılmıyor. Akreditasyona her zaman ihtiyaç var. Akredite olmalıdır. Üniversitenin bu konuda herhangi bir çalışması yoktur. Memnuniyetsizlik varsa harekete geçilebilir. Öğrenci şikayeti ve talepte azalma varsa ihtiyaç tesbit edilebilir. Daha etkili hizmet sunmak açısından akreditasyon ihtiyacı tesbit edilebilir. Eğitimin ve mezunların kalitesini arttırmak için akreditasyon standartları belirlenebilir. Akreditasyon iyiyim diyebilmenin yoludur”(31.Katılımcı).

Akreditasyon uzaktan eğitim kurumlarının daha iyi hizmet sunabilmeleri, mezunların niteliğinin artırılması bakımından gerekli bir uygulama olduğu yukarıda belirtilen görüşle de vurgulanmaktadır.

Akreditasyon değerlerinin ötesinde öncelikle akreditasyonun bazı özellikleri ve genel bir tanımını vermek gerekir (USDE, 2003, Aktaran; Robinson, 2004, ss.1-2):

1. Bir kurum veya programın belirli standartlara göre kurulduğunu doğrulama,
2. Kabul edilebilir kurumların belirlenmesinde aday öğrencilere yardım,
3. Kredilerin transferinin kabul edilebilirliğinin belirlenmesinde kurumlara yardım,
4. Kamu ve özel fonların/kaynakların yatırımı için kurumların ve programların belirlenmesine yardımcı olma,
5. Kurumun zararlı iç ve dış baskılara karşı korunması,
6. Eğitim kurumları arasında genel standartların oluşturulmasını sağlayarak, zayıf programların gelişmesini sağlama ve kendini geliştirme için hedefler oluşturmayı sağlama,
7. Kurumsal değerlendirme ve planlama yapılırken akademik ve idari personelin kapsamlı katılımını sağlama,

8. Kurum içi yükselme kurslarının hazırlanıp sunulmasında profesyonel sertifika ve lisans kriterleri oluşturulması,
9. Federal yardım için uygunluğun belirlenmesi için birkaç hususun dikkate alınarak kullanılmasını sağlamadır.

Bu listede yer alan 3. (kredi transferi) ve 9. (federal yardım) madde için, niçin akreditasyon kapsamında çalışma yapıldığı gönüllü olsa dahi, oldukça somut sebepler sunulmalıdır.

Araştırmaya katılan öğretim elemanlarının bir bölümü (7 kişi), uzaktan eğitim kurumunda akreditasyona yönelik bir çalışma yapılıp yapılmadığı konusunda bilgi sahibi olmadıklarını ancak bu konuda eğer çalışma yapılmıyor ise yapılmasının gerekli olduğunu düşünmektedirler. Bazı katılımcılar, bu durumu uzaktan eğitimin bağımsız bir kurum olarak değil, bir ders olarak verilmesine veya kendilerine bilgi verilmemesine bağlamışlardır. Uzaktan eğitim ile ilgili olanların kurumda yapılan çalışmalara ilişkin bilgilendirilmeleri gereksinimi ortaya çıkmaktadır. Bir katılımcı da bilgi edinme ihtiyacı olduğunu şu şekilde açıklamıştır:

“Uzaktan Eğitimde Akreditasyon ihtiyacının belirlenmesinde herhangi bir yöntem kullanıldığı konusunda bilgim yoktur. Uzaktan Eğitimde Akreditasyon ihtiyacının nasıl belirlenmesi gerektiği konusunda da bilgi sahibi değilim”(10.Katılımcı).

Araştırmaya katılan öğretim elemanlarından bazıları ise uzaktan eğitimde akreditasyon süreçleri hakkında yeterli bilgi sahibi olunmadığını, yeterli bilgi sahibi kişilere ihtiyaç olduğunu ifade etmektedirler:

“Herhangi bir yöntem kullanılmıyor. Akreditasyon süreçleri hakkında bilgi sahibi olmak gerekir. Uzaktan eğitimde akreditasyon süreçleri pek bilinmiyor. Konuyu bilene rastlamakta zor”(29.katılımcı).

Bu katılımcı, uzaktan eğitimde akreditasyon süreçleri hakkında bilgilenmenin önemli olduğunu belirtmiştir.Ülkemizde henüz açık ve uzaktan eğitim alanındaki uygulamalarda belirli standartların bulunmadığı, teknik, idarî, malî ve eğitsel düzenlemelere ihtiyaç olduğu görülmektedir.

Bazı katılımcılar (5 kişi) uzaktan eğitim kurumunun akreditasyona yönelik girişimleri bulunduğunu belirtmektedirler. Bazı katılımcılar, akreditasyon kuruluşları ve üniversiteler ile işbirliği içinde olduklarını belirtmişlerdir:

“Biz uluslararası akreditasyon kuruluşları ve üniversite ile çalışmak istiyoruz. İngiltere’de akredite olmuş kurum için görüşmelerimiz var. Programlar İngilizce olacaktır. Çalışmalar devam ediyor”(17.Katılımcı).

AB süreci ile birlikte eğitim müfredatlarının incelendiğini ve uzaktan eğitimde standartların olması gerektiğini belirten bir katılımcı görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir:

“Akreditasyon bakımından başlangıç düzeyindedir. Bir çalışma olarak ISO Belgesi, vb. çalışma ile AB Eğitim müfredat sistemlerini inceledik. Tüm kurumların mutlaka standartlarının olması gerekir. Özellikle online sınavlarda bant genişliği vb. standartlar olmalıdır”(18.Katılımcı).

Ülkemizde faaliyette bulunan merkezî ABD’de bulunan bir üniversitenin temsilcisine göre, kurum ABD’de akredite olmuştur:

“Üniversite akreditasyon ihtiyacı için çalışmalar yapmaktadır. Kalite belgesi için belli zamanlarda ödevler veriliyor. Üniversite ABD’de akredite olmuştur. Ülkemizde, YÖK tarafından da kabul edilmiştir. Uzaktan eğitim programları da kabul edilmiştir. Ancak, YÖK’ün belirlediği eğitimin %30’unu yüzyüze alma koşulu bulunmaktadır”(21.Katılımcı).

Yukarıdaki katılımcıya göre, YÖK’ün uzaktan eğitimde verilen derslerin %30’unu yüz yüze alma koşulu bulunmaktadır.

“Bologna süreci çalışması var. Başka bir şey yok. Yeni bir sisteme gerek yok”(32.Katılımcı).

Yukarıdaki katılımcı Yükseköğretimde Bologna süreci kapsamında yapılmakta olan çalışmaları uzaktan eğitimde akreditasyon için yeterli görmektedir.

Araştırmaya katılan öğretim elemanlarından bazıları akreditasyonun olmadığını belirtirken, bu durumun olumsuzluk yaratmadığını düşünmektedir.

“Uzaktan Eğitimde Akreditasyonu ya yaptırırsın ya da yaptırmazsın ihtiyacı var ya da yok. Ön akreditasyon var. Ne kadar hazırsınız, nasıl hizmet vereceksiniz. Akreditasyonun sürekli olmasında fayda var. Akreditasyon için ilk mezunlardan sonra çalışma başlatılmalı, incelenmeli, sorgulanmalıdır”(40.Katılımcı).

Bu katılımcı, akreditasyonun sürekli olması gerektiğini ancak, akreditasyon için kurumun öncelikle mezun vermesi gerektiğini, mezunların durumunun araştırılarak ön çalışma yapılabileceğini belirtmektedir. Araştırma bulgularına göre, ülkemizde öncelikli olarak uzaktan eğitime başlayacak kurumların ön akreditasyonlarını sağlamaya yönelik standartların belirlenmesi, mevcut uzaktan eğitim hizmeti veremekte olan kurumların ise başlangıç akreditasyon(ön akreditasyon) standartlarına uygunluklarının belirlenmesi gerekmektedir.

4.7.8.Öğretim Elemanlarının Açık ve Uzaktan Eğitim Programları İle Hizmetlerinin Öğrenci Profili, Özellikleri, Beklenti Ve İhtiyaçlarına Uygunluğu İle İlgili Görüşlerine İlişkin Nitel Bulgular

Uzaktan eğitim programları ve hizmetlerinin öğrenci profili ve özellikleri ile öğrenci beklenti ve ihtiyaçlarına uygun olduğunu ve uygun olmadığını düşünen tüm katılımcılar, aynı zamanda mevcut uzaktan eğitim programlarının yeniden düzenlenmesi, yeni programlar açılması, programlarda güncelleştirmeler yapılmasını, öğrenci görüşlerine başvurulması, mezun öğrencilerin izlenmesi ve görüşlerinin alınması, 7/24 hizmet verecek bir çağrı merkezi kurulması gerektiğini ifade etmişlerdir. Araştırmaya katılan öğretim elemanlarından bazıları (3 kişi) uzaktan eğitim programları ve hizmetlerinin öğrenci profili ve özellikleri ile öğrenci beklenti ve ihtiyaçlarına uygun olmadığını düşünmektedirler. Özellikle, örgün eğitime alışkın olan öğrencilerin bu alışkanlıklarını uzaktan eğitimden de beklediklerini, öğrencilerin bilinçlendirilmelerini, öğrenciler ile öğretim elemanlarının belli zamanlarda bir araya getirilerek iletişim kurmalarının sağlanmasını ve programların geliştirilmesi gerektiğini düşünmektedir. Bu şekilde görüş belirten bazı katılımcıların görüşleri aşağıda sunulmuştur:

“Uzaktan eğitim programları ve hizmetlerinin öğrenci profili, özellikleri, beklenti ve ihtiyaçlarını %100 karşılaması mümkün değil, belki öğrenciler ile öğretim elemanları daha fazla belli zamanlarda bir araya getirilip karşılaştırılabilir, öğrenci ile hocaların birlikte olması sağlanabilir”(2. Katılımcı).

Yukarıdaki katılımcı, öğrenciler ile öğretim elemanlarının daha fazla iletişim içerisinde bulunmaları gerektiğine inanmaktadır.

“Öğrenci profili olarak YL’da uygun hepsi çalışıyor ve farklı mekânlarda bulunmaktadırlar. Lisans programlarında öğrenim gören öğrencilerin çoğu çalışıyor. Öğrenciler genellikle örgün eğitime girememiş ve uzaktan eğitimi tercih ederek gelmişlerdir. Öğrenci ihtiyaç ve beklentilerinin tamamen karşılandığını söyleyemem. Öğrenciye göre farklılık göstermektedir. Herkesin memnun olduğunu söylemek mümkün değil”(25.Katılımcı).

Uzaktan eğitim gören öğrencilerin çoğunluğunun tam gün bir işte çalıştıkları yapılan bazı araştırmalar (Bakioğlu ve Can, 2007, 2011; Can, 2005; Hakan, 1996, 2004) tarafından ortaya konulmuştur. Bu bulgular birlikte değerlendirildiğinde, uzaktan eğitim gören öğrencilerin genellikle çalışıyor olmaları ve farklı özelliklere sahip olmaları ihtiyaç ve beklentilerini de farklılaştırmaktadır. Can (2005), tarafından yapılan bir başka çalışmada, açıköğretim programlarını tercih eden öğrencilerin bir bölümünün

örgün eğitim programlarını kazanmadığı için tercih ettiği ve açıköğretim programlarında istemeden öğrenim gördüğü belirlenmiştir.

“Uzaktan eğitim programları ve hizmetlerinin öğrenci profili, özellikleri, beklenti ve ihtiyaçlarına tamamen uygun olmadığını düşünüyorum. Bu konuda mutlaka talep analizleri yapılmalıdır. Ayrıca mevcut durum tespiti için tüm paydaşlara memnuniyet anketleri yapılmalıdır”(34.katılımcı).

Uzaktan eğitim programları ve hizmetlerinin geliştirilebilmesi için, ilgili tarafların taleplerinin öğrenilmesi gerektiğini belirten yukarıdaki katılımcı, öğrenci, öğretim elemanı, personel vb. paydaşlara yönelik memnuniyet anketi uygulanmasının önemini vurgulamaktadır.

Araştırmaya katılan öğretim elemanlarının büyük bir bölümü (33 kişi) Uzaktan eğitim programları ve hizmetlerinin öğrenci profili ve özellikleri ile öğrenci beklenti ve ihtiyaçlarına uygun olduğunu ancak yine de geliştirilmesi, düzenlenmesi, öğrenci görüşlerine başvurulması, öğrencilere yönelik danışmanlık çalışmalarının artırılması, ders dışı aktivitelere ağırlık verilmesi gerektiğini düşünmektedir. Bu şekilde görüş belirten bazı öğretim elemanlarının görüşleri aşağıda belirtilmiştir:

“Uzaktan eğitim programları ve hizmetlerinin öğrenci profili, özellikleri, beklenti ve ihtiyaçlarına çoğunlukla uygun olduğunu düşünüyorum. Tv programcısı olarak öğrencilerle yapmış olduğumuz görüşmelere dayalı olarak uygun olduğunu söyleyebilirim. Ancak, normal örgün programlarını kazanamadığı için zorunluluktan dolayı açıköğretim programlarına gelen öğrencilere uygun olduğunu söyleyemem”(1.Katılımcı).

Yukarıdaki katılımcı, uzaktan eğitim programlarının isteyerek tercih eden öğrencilerin beklenti ve ihtiyaçlarına uygun olduğunu düşünmektedir. Bu programların örgün eğitim programlarını kazanmadığı için tercih eden öğrencilerin beklenti ve ihtiyaçlarına uygun olmadığını açıklamaktadır. Aşağıdaki katılımcı ise uzaktan eğitimde sanal sınıf uygulamalarındaki öğrenci ihtiyaçlarının dikkate alınmasını açıklamaktadır:

“Dersler genel ama, ders saati görüşmeleri, sanal sınıflarda öğrencilerin ihtiyaçlarına cevap verilebilir. Sanal sınıflar ve proje grupları oluşturulabilir”(6.Katılımcı).

Yukarıdaki katılımcı, öğrencilerin sanal sınıf uygulamalarında ihtiyaçlarının bulunduğunu belirterek bu ihtiyaçlara cevap verilebileceğini düşünmektedir. Ayrıca, proje grupları oluşturulmasının bu konuda faydalı olabileceğini önermektedir. Aşağıdaki katılımcı ise uzaktan eğitim derslerinin ihtiyaca uygun açıldığını belirtmektedir.

“Uzaktan eğitim merkezinde verilmekte olan 3 dersi zaten öğrenci ihtiyaçlarını dikkate alarak açmış bulunuyoruz. Günümüzün rekabet ortamında piyasa koşulları bunu

gerektiriyor. Ancak, öğrenci beklenti ve ihtiyaçları esas alınarak iyileştirmelerin yapılabilmesi gerekir”(8.Katılımcı).

Yukarıdaki katılımcı uzaktan eğitim programlarının rekabet ortamında piyasa koşulları esas alınarak açıldığını belirtmekte ancak, yine de uzaktan eğitim programlarının geliştirilmesinin gerekliliğine inanmaktadır.

Bazı öğretim elemanlarına göre, ders notlarının elektronik ortamda ve yazılı olarak da verilmesi programların uygunluğu için yeterli bir kriterdir. Bununla birlikte, azda olsa bazı katılımcılar, öğrencilere uygulanan anketler aracılığıyla elde edilen verilere dayalı olarak uzaktan eğitim programlarında düzenlemeler yapılabildiğini belirtmişlerdir. Bazı katılımcılar ise daha etkili bir uzaktan eğitim programı oluşturulabilmesi için pazar analizleri yapılması, öğrenci memnuniyetinin öğrenilmesini, geri bildirimler alınmasını önermektedirler. Özellikle derslerin içeriğinin şekil, grafik, slayt ve animasyonlarla zenginleştirilmesinin önemi vurgulanmaktadır.

Araştırmaya katılan öğretim elemanları, mevcut teknolojik imkânların, iletişim yöntemlerinin/kanallarının öğrenciler tarafından yeterli derecede kullanılmadığını düşünmektedir. Günümüzde, bilgidan daha çok, bilgiye ulaşma yollarının önemli olduğu belirtilmekte ve bu noktada uzaktan eğitimde görevli öğretim elemanlarının öğrencilerine etkili bir danışmanlık hizmeti vermesinin önemine değinilmektedir. Aşağıda bir katılımcının bu görüşü destekleyen düşünceleri şu şekilde ifade edilmiştir:

“Uzaktan eğitim programları ve hizmetleri geliştirilmelidir. Öğrencilerin yerinde ve haklı istekleri var. Öğrencilerin, her öğretim üyesinin danışmanlık süresi kadar danışmanlık yapması yönünde isteği var. Bunlar sağlanabilir”(18.Katılımcı).

Uzaktan eğitim öğrencileri, uzakta bulunmaları nedeniyle zaman zaman danışmanlık ihtiyacı hissedebilmektedirler. Mevcut teknolojik altyapısı yeterli olmayan kurumlar açısından bakıldığında öğrenciler yüzyüze danışmanlık yapılmasını isteyebilmektedirler. Ancak, bu noktada danışmanlık görevi bulunan öğretim elemanlarının bu görevlerine ilişkin malî ve eğitsel düzenlemelerin yapılması faydalı olacaktır. Örneğin, asenkron veya senkron olarak yürütülmesi planlanan danışmanlık hizmetlerinin ders ücretlerinin tanımlanması, bu konuda standartların oluşturulması gerekir. Öğretim elemanlarının zorunlu ders ve ek ders görevlerinin uzaktan eğitime özgü düzenlenmesi, kaç öğrenciye nasıl bir danışmanlık hizmeti verileceğinin belirlenmesine ihtiyaç olduğu görülmektedir.

Yukarıdaki katılımcı uzaktan eğitimde öğrencilere yapılacak danışmanlığın önemini vurgularken, aşağıdaki katılımcı ise yürütülmekte olan uzaktan eğitim programlarının bağımsız bir merkez veya fakülte bünyesinde sürdürülmesinin daha etkili olacağını işaret etmektedir.

“Uzaktan eğitim programları ve hizmetleri öğrenci profili, özellikleri, beklenti ve ihtiyaçlarına uygundur. Ancak, Uzaktan eğitim programları fakülte haline dönüşürse öğrenci işleri daha sağlıklı işler, daha hızlı ve online olmasında fayda vardır(19.Katılımcı).

Yukarıdaki katılımcı, mevcut uzaktan eğitim programının herhangi bir enstitü veya bölüme bağlı faaliyette bulunduğuna işaret ederek bunun olumsuzluklarını ortadan kaldırabilmek için uzaktan eğitim programının açıköğretim fakültesine bağlı olmasının yararlı olacağını dile getirmektedir. Ayrıca, bazı katılımcılar, uzaktan öğretim öğrencileri ile sağlıklı iletişim kurulmasının önemli olduğunu belirtmişlerdir. Öğrenci başarısının değerlendirilmesinde öğretim elemanlarından kaynaklanan sorunların giderilebilmesi için insan kaynaklarını geliştirmenin önemi vurgulanmış, öğrenci özelliklerine uygun farklı türde programların açılması üzerinde durulmuştur.

Aşağıdaki katılımcı ise öğrenci beklentilerinin değişkenliğine vurgu yapmaktadır:

“Beklenti farklı bir kavram. “evde canım sıkılıyor” diyorsa “arkadaş edinmek istiyorum” diyorsa, öğrencinin beklentisi karşılanamayabiliyor. Öğrencilerin klâsik ihtiyaçları olabiliyor. Öğrenciye verilen hizmetin etkililiği, araç-gereç vb. açılardan bakılınca iyidir. Hocanın öğrencinin ihtiyacını karşılaması cevap vermesi önemli, teknoloji tasarımı içerik iyi ama geliştirilebilir. Toplumun genel yanlış öğrenme algısı olabiliyor. Bu farklılığa neden olabiliyor. Öğrencinin öğrenmeyi, ödev vb. talep etmesi gerekir”(24.Katılımcı).

Yukarıdaki katılımcı, öğrenci ihtiyaç ve beklentilerinin öğrenci özelliklerine bağlı olarak farklılık gösterdiğini belirtmekte ve öğretim elemanlarının niteliğinin artırılması, teknolojik imkânların artırılması bağlamında ihtiyaçların karşılanmasına yönelik çalışmaların faydalı olacağını düşünmektedir.

Aşağıdaki katılımcı, uzaktan eğitim programlarının uygun olduğunu belirtmekle beraber öğretim modelinin değiştirilmesi gerektiğini düşünmektedir:

“Uzaktan eğitim programları ve hizmetlerinin öğrenci profili, özellikleri, beklenti ve ihtiyaçlarına uygun olduğunu düşünüyorum. Uzaktan eğitimin gereklerini karşılıyor/karşıladığına inanıyorum. Biz genelde her şeyi ölçmeye çalışıyoruz. Ders içeriklerini ne kadar okuyor. Lisans ve yüksek lisansta ders içerikleri takip edilmiyor. Öğrenme modelinin değişerek video tabanlı öğrenmeye geçmeyi düşünüyoruz. Öğrenci davranışlarından içerik öğretiminin değiştirilmesi gerektiğini düşünüyoruz. Öğrenci sanal sınıf uygulamalarında içeriği okumuyor ve sadece izliyor. Tv izlemeyi daha çok seviyor. Dünyadaki uzaktan eğitim uygulamalarına bakıldığında video tabanlı öğrenmenin yaygınlaştığını görmekteyiz” (29.Katılımcı).

Yukarıdaki katılımcı, ders içeriklerinin yazılı olmaktan çıkarılmasını ve özellikle içeriğin görselleştirilerek video tabanlı öğretim sistemine geçilmesini savunmaktadır.Örneğin, uzaktan eğitim derslerine yönelik görsel bakımdan zengin, gerçek mekânların kullanıldığı video çekimleri yapılabilir. Derslere ilişkin internet ortamında alıştırma çalışmaları yapılabilir.Öğrencilerin dersler ve uzaktan eğitim uygulamaları ile ilgili tartışma yapabilecekleri online platformlar oluşturulabilir.

“Uzaktan eğitim programları ve hizmetlerinin öğrenci profili, özellikleri, beklenti ve ihtiyaçlarına uygundur. Ancak, program ve öğrenci sayısı arttığı zaman 7/24 hizmet verecek teknik servise ihtiyaç olabilir”(30.Katılımcı).

Yukarıdaki katılımcıya göre, uzaktan eğitim programlarının ve öğrencilerin sayısı arttığı için sürekli hizmet verebilecek bir çağrı merkezi türü bir çalışmanın planlanması faydalı olacaktır. Bir diğer katılımcı ise mobil öğrenme araçlarından olan cep telefonunun özellikle duyuruların öğrencilere ulaştırılması amacıyla kullanılmasını önermektedir:

“Uzaktan eğitim programları ve hizmetlerinin öğrenci profili, özellikleri, beklenti ve ihtiyaçlarına uygundur. Duyurular öğrencilerin cep telefonlarına gönderilebilir. Her türlü faaliyetin son günleri ile ilgili hatırlatma yazılabilir. Online sınavlarda her öğrenciye farklı sorular sorulabilir”(33.Katılımcı).

Uzaktan eğitim uygulamalarında son yıllarda mobil öğrenme araçlarının yaygın olarak kullanılmaya başlandığı görülmektedir. Mobil öğrenme ile öğrenciler istedikleri yerde ve zamanda daha hızlı bilgiye erişim imkânı elde edebilmektedirler. Mobil telefonların uzaktan eğitimde daha etkin kullanılması için uygulama öncesi denemeler yapılmasının yararlı olacağı görülmektedir. Günümüzde yaygın olarak kullanılan mobil öğrenme araçları, sunucular, mobil telefonlar, cep bilgisayarları (PDA), Tablet bilgisayarlar, dizüztü bilgisayarlar (Laptop ve Notebook) ve kişisel bilgisayarlardır. Uzaktan öğrenim gören öğrenciler bu mobil araçlar yardımıyla, derslerin içeriğine istedikleri yer ve zamanda erişebilir, dersleri takip edebilir, değerlendirmeler yapabilir, sınav olabilir, geri bildirim alabilir. Uzaktan eğitim kurumları ise uzaktan eğitim etkinlikleri ile ilgili her türlü işlemleri mobil araçlar yardımıyla veri tabanlarına kayıt ederek gerektiğinde kullanabilir ve öğrencilerle ilgili her türlü değerlendirme raporunu alabilirler.

Keegan (2002), mobil öğrenme kavramını teknoloji merkezli bir tanım ile ifade ederek, mobil öğrenmenin en önemli özelliğinin taşınabilir olması ve hareketlilik olduğunu belirtmektedir. Kadınların çantalarında, erkeklerin ise ceplerinde kolaylıkla taşınması ile kullanıcıların mobil cihazları hareket halinde kullanarak öğrenmenin gerçekleştirilebileceğini belirtmektedir.

“Geniş bir profil, öğrenci bazında yeterli olmayabilir. Ortalama olarak uygundur. Öğrenci seçme kriteri getirilebilir. YÖK tarafından şimdi öğrenci sayısına kısıtlama getirildi”(37.Katılımcı).

Aşağıdaki katılımcı, uzaktan eğitim programlarının daha etkili olması için öğrenci görüşleri ile potansiyel olarak öğrenci olabilecek kişilerin de görüşlerinin alınmasını şöyle ifade etmektedir:

“Uzaktan eğitim programları ve hizmetleri öğrenci profili, özellikleri, beklenti ve ihtiyaçlarına uygundur diyebilirim. Ancak, öğrenci görüşlerinin önemli olduğunu düşünüyorum. Potansiyel öğrenci olacak kitlelerin önerileri alınabilir. Ülkenin ihtiyacı olan alanlara yönelik programların düşünülmesi yararlı olacaktır”(39.Katılımcı).

Yukarıdaki katılımcı aynı zamanda, uzaktan eğitim programlarının öğrenci ihtiyaç ve beklentilerini karşılayabilmesi için ülkede ihtiyaç duyulan alanlara yönelik programların açılmasının önemine değinmektedir. Bunun paralelinde, aşağıdaki katılımcı ise üniversitelerin günümüzde sadece diploma veren kurumlar haline geldiğini açıklamaktadır:

“Sürekli öğrenci var. Üniversiteler sadece diploma veren kurum haline geldi. İhtiyacı karşılıyor. Ancak, esnek sistem. Tv programlarına dayalı bir sistem ve destek malzemesi işlevi görmektedir. Açıköğretimde ise ders kitaplarına dayalı bir sistem var. Yaşamboyu öğrenme odaklı, herkesin izleyebileceği programlar hazırlıyoruz. Her dersin her programın web sayfası var. Yapılanlar var. İsteyen öğrenci tv programını izliyor. Dönemlik sistemle birlikte önemli değişimler olacaktır”(40.Katılımcı).

Yukarıdaki katılımcı açıköğretim sisteminin daha çok basılı materyallere dayalı bir sistem olduğunu ve tv programlarının ise destek malzemesi işlevi gördüğünü açıklamaktadır. Açıköğretimde uygulanmakta olan sınıf geçme sisteminin olumsuzluğu ima edilerek dönemlik-kredili sisteme geçiş ile beraber açıköğretim sisteminin işleyişinde önemli değişimler yaşanacağını belirtmektedir. 2012-2013 eğitim öğretim yılından itibaren Anadolu Üniversitesi'ne bağlı tüm açıköğretim programlarında dönemlik-kredili sisteme geçilmesi ile ilgili 28049 sayılı Resmî Gazete'de yönetmelik düzenlemesi yapıldığı bilinmektedir.

Araştırmaya katılan öğretim elemanlarının bir bölümü(4 kişi) ise ders vermekte oldukları uzaktan öğretim programına devam eden öğrencilerin özellikleri, beklenti ve ihtiyaçlarını tam olarak bilemediklerini, bu konuda yapılan çalışmalar hakkında bilgi sahibi olmadıklarını açıklamışlardır. Öğretim elemanlarının bilgilendirilmelerinin gerekliliği vurgulanmaktadır. Bu konuda bir katılımcı görüşlerini şu şekilde belirtmiştir.

“Elimizde veri yok ama ilerleme olduğunu düşünüyorum. Öğrenci profili yok.Yeni bir kurum. 2. yıl eğitim veriyoruz. Henüz mezun öğrencimiz yoktur. Memnuniyet derecesini bilmiyorum. Anketler yapılarak öğrencilerin beklentileri öğrenilebilir”(15.Katılımcı).

Yukarıdaki katılımcı, yeni bir kurum olmaları ve henüz mezun öğrencileri olmaması nedeniyle ellerinde bir veri olmadığını ancak öğrencilerin memnuniyet derecelerinin anketler aracılığıyla öğrenilebileceğini açıklamaktadır. Aşağıdaki katılımcı da uzaktan eğitim programları ve hizmetlerine yönelik öğrenci ihtiyaç ve beklentilerine uygunluğunu bilememesini tüm derslerin içeriğine vakıf olmamasına bağlamakta ve iyi bir yönetim ile düzenli toplantılar yapılarak öğrencilerden geribildirimler alınmasını önermektedir. Öğrencilerden geribildirim alınması, hocaların niteliğinin artırılması, uzaktan eğitim yönetiminin etkin çalışması ile mümkün olacaktır.

“Uzaktan eğitimdeki tüm derslerin içeriğine vakıf değilim. Öğrenci görüşlerini tam olarak bilmiyorum. Düzenli değerlendirme toplantıları, daha iyi yönetim ve daha etkin öğrenci geribildirimi gerekir”(26.Katılımcı).

Uzaktan eğitim hizmetlerinin etkiliği için daha iyi bir uzaktan eğitim yönetiminin sergilenmesi üzerinde durulmaktadır.

4.7.9.Öğretim Elemanlarının Açık ve Uzaktan Eğitim Öğrencilerinin Bilgi Kaynağını Kullanma Sıklığı ve Hangi Bilgi Kaynağının Etkili Olduğuna Yönelik Görüşlerine İlişkin Nitel Bulgular

Araştırmaya katılan öğretim elemanlarının tamamına yakını(38 kişi), uzaktan eğitim öğrencilerinin bilgiye erişebilmek amacıyla genellikle internet ve internet tabanlı kaynakları kullandıklarını ve bunların daha etkili ve faydalı olduğunu belirtmişlerdir. Basılı materyallerin kullanım oranının oldukça düşük olduğu belirtilmektedir. İnternet tabanlı uygulamalara ek olarak, telefon, tv programları, basılı materyaller, yüz yüze görüşme, görüntülü görüşme (skype, sanal sınıf) öğrencilerin bilgiye erişmek amacıyla kullandıkları kaynaklar olarak ifade edilmiştir. Öğretim elemanlarına göre, uzaktan eğitim öğrencileri bilgiye erişmek amacıyla internet tabanlı uygulamalar olarak şu kaynaklardan yararlanmaktadırlar: e-öğrenme ortamları, online kütüphaneler, elektronik kitaplar, elektronik ders notları, ders sunumları, ders yazılımları, e-posta, google gibi arama motorları ve wikipedia, sosyal ağlar(facebook, twitter), uzaktan eğitim kurumuna ait portal, Öğrenme Yönetim Sistemi(LMS:Learning Management System)’nde yer alan ders notları, sunumlar, ödevler, vize sınavı uygulamaları, geçmiş dönem sınav soruları, ödevler, projeler, vaka analizleri, sanal sınıf uygulamaları, Blackboard, Macromedia breeze, Skype olarak sıralanmıştır.

Araştırmacının değişik üniversitelerin uzaktan eğitim hizmetlerinin sunumunu incelediğinde; Macromedia Breeze programının uzaktan eğitim, pazarlama, satış ve web konferansı ile herkesin kolaylıkla erişebileceği yüksek etkili iletişim olanaklarını sunan bir program olduğu görülmektedir. Özellikle, internet ortamında sesli sunu yapmak, çevirim içi ders içeriği düzenlemek, seminerler hazırlamak veya yayınlamak, sanal sınıf uygulamaları gerçekleştirmek için geliştirilmiş bir programdır.

Öğretim elemanlarına göre, mevcut uygulamaların daha da geliştirilmesi, içeriklerinin görselleştirilmesi, özellikle ders içeriklerinin güncellenmesine ihtiyaç bulunmaktadır. Açıköğretim öğrencilerinin uzaktan eğitim öğrencilerinden farklı olarak basılı materyaller ve tv programlarından da yararlandıkları aşağıdaki katılımcı görüşü ile belirtilmektedir:

“Uzaktan eğitim öğrencileri genellikle ders kitapları, tv programları, e-öğrenme ortamları, yüzyüze danışmanlık hizmetlerinden yararlanmaktadırlar. e-öğrenme (eş zamanlı)daha etkili. Ancak hepsinin ayrı bir işlevi vardır”(1.Katılımcı).

Yukarıdaki katılımcı, bilgiye erişmek amacıyla kullanılan kaynakların hepsinin ayrı bir fonksiyonu yerine getirdiğini ifade etmektedir. Bununla birlikte, diğer bir katılımcı ise aşağıda belirtildiği gibi internetin günümüzde kolay erişim olanağı sağlaması nedeniyle daha çok tercih edildiğini düşünmektedir.

“Öğrenciler çoğunlukla interneti kullanmaktadırlar. İnternetin kolay erişim olanağı sağlaması ve öğrencilerin aynı zamanda çalışıyor olmaları nedeniyle tercih edildiğini düşünüyorum. Diğer kaynakları kullanmaları internete göre daha zor. Ancak, interneti riskli buluyorum. Bilgi bozulabiliyor. Kaynağına tam ulaşamıyorum”(2.Katılımcı).

Yukarıdaki katılımcı, internetin her ne kadar kolay erişim olanağından söz etse de internette yer alan bilgilerin güvenilir olmayacağına da değinmektedir. Bazı katılımcılar ise uzaktan eğitim öğrencilerine yönelik hazırlanan ders notları ve materyallerin uzaktan eğitim ilkelerine, uzaktan eğitim öğrenci özelliklerine uygun hazırlanması gerektiğini düşünmektedir:

“Uzaktan eğitim gören öğrenciler, interneti daha çok kullanmaktadırlar. Uzaktan eğitime uygun ders notları oluşturulmalıdır. Bazı öğrencilerimiz ise yaşadıkları sorunları çözebilmek için yüzyüze görüşmeyi tercih ederek merkezimize görüşmeye gelmektedirler”(8.Katılımcı).

Yukarıdaki katılımcı, internetin öğrenciler tarafından çok kullanılmasına karşılık bazı sorunlarını internet kanalıyla çözemediklerinde yüz yüze görüşmeyi de tercih ettiklerini belirtmektedir. Çünkü, arkadaş ve öğretim elemanı ile iletişim kurmak ve yüz yüze soru

sormak onları mutlu etmekte ve daha iyi ikna olabilmektedirler. Böylece, yüz yüze görüşmenin de uzaktan eğitim öğrencilerinin ihtiyaç duydukları bir yöntem olduğunu ifade etmektedir.

Öğretim elemanlarına göre, her ne kadar internet tabanlı uygulamalar yaygın olarak kullanılsa da ders notları ile birlikte kullanıldığında daha çok fayda sağlamaktadır. Bunun için derslere ilişkin CD'ler ve ders yazılımlarının da hazırlanmasının önemi vurgulanmaktadır. Ayrıca, uzaktan eğitim uygulamalarında öğrencilerin bilgi kaynaklarına erişme ve faydalanmalarında öğretim elemanlarının alanlarında yetkin olmalarının ve yapacakları doğru yönlendirmelerin önemli rolü olduğunu belirtmektedirler. Kullanılan bilgi kaynağının etkinliğinin öğrencilerin hangi yönteme daha yatkın olduğu ile doğru orantılı olduğu, bu amaçla genel öğrenci istek, beklenti ve ihtiyaçlarının esas alınması gerektiği önerilmektedir.

Uzaktan eğitim teknolojilerinin gelişmesine bağlı olarak son dönemde uzaktan eğitim öğrencileri LMS ve sosyal ağları da kullanmaya başlamışlardır. Bu konuya ilişkin bir katılımcının görüşleri şu şekildedir:

“Uzaktan eğitim portalı kullanılıyor, duyurular ve yönetim ile ilgili konularda sosyal ağlar (ISUZEM facebook), LMS sistemi üzerinden ders notlarına ve ilgili dökümanlara ulaşılabilir. LMS ve sosyal ağlar daha etkili olmaktadır”(15.Katılımcı).

Yukarıdaki katılımcı, uzaktan eğitim öğrencilerinin bilgi edinmeleri bakımından LMS ve sosyal ağların daha etkili olduğunu düşünmektedir. Özellikle LMS içinde canlı dersler, ödevler, ders notları, ders sunumları bulunmaktadır. Bazı katılımcılar son yıllarda bilgiye erişimin arttığını ama bilgiyi yorumlamanın önemli olduğunu düşünmektedirler. Sosyal ağların uzaktan eğitimde kullanımına yönelik bir katılımcının görüşleri şu şekildedir:

“Uzaktan eğitim öğrencileri bilgi kaynakları olarak, temel ders kaynakları, ppt sunumları, video çekimlerini kullanıyorlar, hatta bunları ve diğer bilgileri kendi oluşturdukları 1700 öğrencimizin üye olduğu facebook sayfasında kendi aralarında tartışıyor ve paylaşıyorlar. Sınav dönemlerinde bu tür ortak çalışma ile platformlar/organizasyonlar oluşturarak birlikte çalışıyorlar, bilgi alışverişinde bulunuyorlar. Özellikle Şırnak, Erzurum vb. yurdun değişik yörelerindeki öğrencilerimiz internet ortamında gecenin 03.00'ünde bilgi alışverişinde bulunmaktadırlar. Örneğin, kendi web sayfaları aracılığıyla soru üretme makinaları oluşturmuşlar ve yüzlerce soruyu kendi aralarında paylaşıyorlar. Tüm bu bilgiye erişim ve paylaşma kaynakları birbirinin tamamlayıcısıdır”(18.Katılımcı).

Zaman ve mekân sınırı olmadan, sosyal medya aracılığıyla öğrencilerin her türlü bilgi alışverişinde bulunabildikleri vurgulanmaktadır. Sosyal medya araçlarının uzaktan eğitimdeki önemi vurgulanmaktadır.

“Uzaktan eğitim öğrencileri bilgi kaynakları olarak internet, kitap, basılı materyalleri kullanmakta ayrıca sempozyum ve kongreler yoluyla da bilgilenmektedirler. Her ders yüz yüze açılmayabiliyor. Ders yüz yüze açılmışsa öğrenciler görüşmek için gelebiliyorlar. İnternet çok etkilidir. Zaman zaman küçük ödevler, vaka analizleri ve ara sınav uygulamaları da internet ortamında yapılabilirdir. Öğrenciler üniversiteye girememiş olma, çalışıyor olma ve örgün eğitime vakit ayıramadığı için bizi tercih ediyor. Şu anda mezunlarımızın ve öğrencilerimizin memnuniyeti ve bunun bilinmesinin talep yaratması nedeni ile tercih ediliyor”(20.Katılımcı).

Bilgi kaynaklarının nasıl etkili olması gerektiğine ilişkin olarak, online kütüphane imkânlarının geliştirilmesi, basılı materyallerin pdf haline getirilmesi, ders içeriklerinin görselleştirilmesi, öğrenim çıktılarını kullanmak için hangi modellerin kullanılması gerektiğine karar vermek gerekir. Öğrencilerin güncel dergi ve yayınları takip etmelerinin sağlanması, video tabanlı içerik kullanılması, LMS’te karşılıklı etkileşimi sağlayacak şekilde ders içerikleri üretilmesi, Ödevler, quızler, araştırma ve eğitsel oyunlar yapılabilir, farklı kurumların bir araya gelerek daha fazla teknoloji tabanlı ders çalışma kaynaklarını ortak bir proje ile hazırlayıp belli bir ders havuzu yaratmaları, gerektiği ifade edilmiştir.

Bazı katılımcılar, internet kaynakları ile birlikte basılı materyaller ve yüz yüze görüşme yöntemlerinin de kullanıldığını ancak basılı materyallerin kullanımının azaldığını belirtmektedirler. Aşağıdaki katılımcı uzaktan eğitim merkezinde blended(karma eğitim) modelinin kullanıldığını belirtmektedir:

“Blended(karma eğitim), kitap(%30)+bilgisayar(%70) kullanılıyor. Kitap kullanımı gittikçe düşüyor. İnternet, e-mail, skype kullanılıyor. Özellikle Macromedia breeze uzaktan eğitimde çok kullanılıyor. Gerek öğretim elemanı gerekse öğrenciler ders notlarını video olarak alıp tekrar dinleyebilmekte ve izlemektedirler”(21.Katılımcı).

Yukarıdaki katılımcının belirttiği gibi uzaktan eğitimde Macromedia Breeze gibi çok değişik teknolojik araçlar kullanılmakla beraber, aşağıdaki katılımcıya göre, bazı öğrenciler sanal ortamda yer alan ders notlarını kullanmayı tercih etmektedirler:

“Ders notunu tercih ediyorlar. Ders izlenice formları ile kaynak öneriyoruz. Ders notu Blackbord’da yer alıyor. Sanal sınıf uygulamasının öğrenciyi toparlayıcı etkisi vardır. YL’da öğrenciler ders öncesi materyalleri kullanmaktadırlar. Öğrencilerin %10’u ders almaya hazır geliyorlar. EYYBİS (Eğitimde yapılanma ve yenilenme bilgi sistemi)’de yer

alan ders izlenice formunda öğrencilere kaynak öneriliyor. Ders materyalleri yer alıyor. Bologna süreci kapsamında çalışmalar yapılıyor. Öğrenciler örgün eğitimde ve uzaktan eğitimde para ödeyerek basılı kaynakları okumak istemiyorlar, bunu yerine internet kaynaklarını kullanıyorlar. Etkili olması için uzaktan eğitimde YÖK'ün belirlediği ölçme değerlendirme, yani sınav uygulamaları yerine dersin değerlendirilmesi, öğretim yöntemi ile ilişkili olmalıdır”(25.Katılımcı).

Uzaktan eğitimdeki sınav uygulamaları öğrencilerin ders notlarını sınava yönelik olarak kullanmalarında etkili olmaktadır. Bu nedenle yukarıdaki katılımcıya göre, sınav uygulamaları yerine uzaktan eğitimde kullanılan öğretim yöntemleri ile bağlantılı ders değerlendirilmesi sistemi kullanılmalıdır. Bazı katılımcılara göre, sınav uygulamalarının olduğu durumlarda öğrenciler sınavlarda başarılı olabilmek için geçmiş dönemlerin sınav soruları ve çoktan seçmeli test çözümlerine yönelmektedirler. Araştırmaya katılan bazı öğretim elemanları öğrencilere bilgiye erişimlerinde yardımcı olabilmek için özellikle online kütüphanenin kullanımı konusunda gerekli yönerge ve eğitimleri verdiklerini, konulara ilişkin film ve görsel kaynaklar önerildiğini, internet sitesine güncel olaylar ve vaka analizleri eklendiğini belirtmişlerdir. Bu konuya yönelik bir katılımcının görüşleri şu şekilde ifade edilmiştir:

“Online kütüphanemiz var içeriği oldukça zengin. Kullanımı konusunda öğrencilere yönerge ve eğitim verilmektedir. Ders notları ve kendi seçtiğimiz makaleler var. Konularla ilgili film tavsiye ediyoruz. İnternet sitesine vaka analizleri ve güncel olaylar ekliyoruz. Konferanslar düzenleniyor, konu ile ilgili kaynak kişiler çağrılıyor. Ayrıca öğrenciler ders notlarını da kullanabilmektedirler”(27.Katılımcı).

Bazı katılımcılar uzaktan eğitim dersleri açısından LMS'teki ders içeriklerinin daha etkili olduğunu, LMS'te sanal sınıf uygulaması ve mesajlaşma, hoca ile ekranın paylaşımı imkânı olduğu belirtilmektedir. LMS'in kullanımına ilişkin bazı katılımcı görüşleri şu şekildedir.

“LMS'te ders notları, internet ortamında e-kütüphane, link ve bağlantılar var. Multimedya yapısı kullanıyoruz.Tekrar dersleri videoya yükleniyor. Ders notları ve tekrar dersleri daha etkili. Etkileşimi ve iletişimi artırmak gerekir. Facebook, twitter hesabı var bazı dersler için öğrenci bunları da kullanabiliyor. Mobil erişim olmalıdır. Bilgi online vb. uygulamalarımız var. Normal örgün lisans öğrencilere moodle altyapı ve uzaktan erişim ile yardım hizmeti sunuluyor. Bilgi online sitemiz var. Öğrenciler telefon ile de destek alabilmektedirler”(31.Katılımcı).

Yukarıdaki katılımcı örgün eğitim öğrencilerine de uzaktan eğitim yöntemi ile moodle altyapısıda kullanılarak hizmet verildiğini belirtmektedir.

“Öğrenciler LMS’teki ders içeriklerini çalışarak, sanal sınıfa katılarak, ya da sanal sınıftaki ders arşivlerini izleyerek bilgi edinebilmektedirler. Dersin hocası ders ile ilgili ek bilgileri sisteme yükleyebiliyor. LMS’te yer alan ders içerikleri ve arşivler daha etkilidir. E-kütüphaneye erişim LMS üzerinden sağlanabilir”(33.Katılımcı).

Her ne kadar uzaktan eğitimde internet tabanlı kaynaklar çok kullanılsa da, aşağıdaki katılımcının belirttiği gibi pratik olması nedeniyle basılı ders malzemeleri de tercih edilmektedir.

“Uzaktan eğitim öğrencileri özet olarak hazırlanmış basılı ders malzemesini pratik olduğunu için daha çok tercih etmektedir. Senkron ya da asenkron internet tabanlı kaynakların daha etkili olduğunu düşünüyorum.”(34.Katılımcı).

Örgün eğitimde olduğu gibi uzaktan eğitim uygulamalarında da öğrenci başarısını ölçme ve değerlendirme ders içerikleri esas alınarak gerçekleştirilmektedir. Öğrencilerin ilköğretim ve ortaöğretim kurumlarında daha önce karşılaşmış oldukları başarı değerlendirme uygulamalarından gelen alışkanlıkları nedeniyle uzaktan eğitim uygulamalarında da basılı materyallere dayalı notları kullanma istek ve beklentilerini etkileyebilir. Basılı materyallerin kolay taşınması ve erişimin de kolay olması öğrencilerin tercih etme nedenleri arasında gösterilebilir. Ayrıca, öğrenciler her ne kadar uzaktan öğrenim görmüş olsalar da, uzaktan eğitim teknolojilerine özellikle mobil araçlara sahip olmayabilir veya yeterli kullanım bilgisine sahip olmayabilirler. Bu durum, öğretim elemanlarının görüşlerine göre, öğrencilerin basılı materyalleri tercih etmelerinin gerekçesi olabilmektedir. Bu nedenlerle, uzaktan eğitime uygun hazırlanacak basılı materyallerin görsel, font özelliklerinin uygun, okunabilir, yazım kuralları ile noktalama işaretlerine dikkat edilmeli, aynı zamanda öğrencilerin bu materyallere interaktif olarak erişimleri sağlanmalıdır.

4.7.10.Öğretim Elemanlarının Uzaktan Eğitim Öğrencilerinin Kurum Hizmetlerinin Yeterliliğine Yönelik Görüşlerine İlişkin Nitel Bulgular

Araştırmaya katılan öğretim elemanlarının bir bölümü (16 kişi) öğrencilerin görüşlerinin alındığını ve olumlu olduğunu ancak, öğrenci görüşlerine dayalı olarak önemli düzenlemeler yapılması ihtiyacı bulunduğunu belirtmektedirler. Uzaktan eğitimde öğrenim gören öğrencilerin en önemli sorunlarından biri sosyalleşme, birlikte olma isteğidir.

Can(2005) tarafından yapılan bir çalışmada, açıköğretim öğrencileri, yüz yüze eğitim verilmesini, kampüs siteminin oluşturulmasını ve sosyal ortam oluşturulması gerektiğini belirtmişlerdir.

Öğrenci görüşlerine göre, sosyalleşmenin önemli bir ihtiyaç olduğunu belirten bir katılımcı görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir:

“Anketler uygulanıyor. Aidiyet duygusu sorunu var. Üniversite ortamı isteyenler var.

Uzaktan eğitim programlarının bir işte çalışmakta olanlar için uygun olduğunu düşünüyorum. Hizmetlerin niteliği öğrencilerin ne bekleyerek geldiği ile bağlantılıdır.

Öğrenci görüşleri esas alınarak iyileştirme çalışmaları yapılmaktadır”(1.Katılımcı).

Yukarıdaki katılımcı, öğrenci görüşleri esas alınarak uzaktan eğitim hizmetlerinin geliştirilmesinin önemine değinmektedir. Bazı katılımcılar, öğrencilerin hizmetlerin yeterliliğine yönelik düşüncelerinin öğrenilerek düzeltici çalışmaların yapıldığını açıklamaktadırlar. Bazı katılımcılar sosyal medya, telefon veya yüz yüze görüşme yöntemleri ile öğrenci görüşlerinin öğrenilmeye çalışıldığını belirtmişlerdir:

“Uzaktan eğitim öğrencilerinin kurum hizmetlerinin yeterliliğine yönelik düşünceleri öğrenilmektedir. Facebookta öğrencilerle görüşüyorum. Öğrencilerle yüzyüze bir araya geliyoruz. Ancak, şehir dışında bulunan öğrencilerle sınav dönemlerinde görüşüyoruz. Telefon, yüzyüze görüşme ve sosyal medya aracılığıyla öğrencilerin soruları ve istekleri yanıtlanıyor. Ancak, yeterli eleman olmasında fayda var”(19.Katılımcı).

Yukarıdaki katılımcı görüşüne göre, öğrenci istekleri dikkate alındığında uzaktan eğitim hizmetlerinde yeterli personel temin edilmesinde fayda bulunmaktadır.

Öğretim elemanlarının görüşleri incelendiğinde, öğrenci görüşlerinin öğrenilmesinde genellikle anket uygulamasının yaygın olarak kullanıldığı görülmektedir. Zaman zaman öğrencilerinde kendiliklerinden herhangi bir sorunla karşılaşmaları halinde kuruma ulaşmaya çalıştıkları belirtilmiştir. Ders veren öğretim elemanlarının performansları ile ilgili olumsuzluk olması durumunda öğretim elemanlarının değiştirilebildiği ifade edilmiştir. Uzaktan eğitim kurumlarının bazılarının da mobil içerikleri kullanarak öğrencilerin cep telefonlarına SMS gönderildiği belirtilmiştir. Öğrencilerin genellikle teknoloji kullanımına yönelik sistem ile ilgili sorunlar yaşadıkları ifade edilmektedir. Araştırmaya katılan bir katılımcı, her dönem sonunda sanal sınıf uygulamaları, teknik hizmetler ile öğretim elemanları ve yöneticilerin değerlendirilmesine yönelik olarak memnuniyet araştırması yapıldığını şu sözlerle ifade etmiştir:

“Her dönem sonu memnuniyet araştırması yapılıyor. Sanal sınıf uygulaması ile teknik hizmetlerin değerlendirilmesi yapılmaktadır. Öğretim elemanlarının ve yöneticilerin

değerlendirilmesi yapılmaktadır. Genelde iyi olduğunu söyleyebilirim. Eksik yönlere yönelik çalışmalar yapılmaktadır. Sanal sınıf derslerinin zamanında başlaması, bitirilmesi bakımından gerçekleştiriyoruz. Sanal sınıf uygulamasında öğrencilerin derse etkin katılımı ve ders sunumlarını canlı yapmaları sağlanmalıdır”(29.Katılımcı).

Sanal sınıf derslerinin niteliğinin artırılması uzaktan eğitim hizmetlerinin gelişimi bakımından büyük öneme sahiptir. Bu konuda, yukarıdaki katılımcı da sanal sınıf derslerine öğrencilerin etkin katılımlarının sağlanmasını ve ders sunumlarının canlı yapılmasını önermektedir. Bazı katılımcılara göre, öğrenci görüşleri temelinde hizmetiçi eğitim etkinlikleri ile birlikte iyi bir planlama çalışması yapılabilir:

“...Öğrenci görüşleri esas alınarak hizmetlerin geliştirilmesine yönelik hizmetiçi eğitimlerin daha fazla yapılması ve planlamada daha dikkatli davranılmasında fayda vardır”(34.Katılımcı).

Öğretim elemanları, öğrenci görüşleri esas alınarak hizmetlerin iyileştirilebilmesine yönelik olarak şu önerilerde bulunmaktadırlar: Ders içeriklerinin görselliğinin artırılması, derslere ilişkin video çekimlerinin yapılması, sistemin geliştirilmesi, ders veren hocaların uzaktan eğitim süreçleri konusunda bilgilendirilmesi, öğrenci iletişim kanallarının artırılması, öğrenci ve öğretim elemanlarına uzaktan eğitim ile ilgili oryantasyon çalışması yapılabilir.

Araştırmacının nitel araştırma kapsamında, uzaktan eğitim merkezlerinde veri toplama amacıyla gerçekleştirdiği ziyaretlerde, uzaktan eğitim merkezlerinde görevli yönetici, personel ve öğretim elemanlarının uzaktan eğitim kavramı, uzaktan eğitim bilinci, uzaktan eğitim teknolojileri, uzaktan eğitim süreçleri, uzaktan eğitimde ölçme ve değerlendirme, uzaktan eğitimde içerik geliştirme ve ders tasarımı, uzaktan eğitimde akreditasyon gibi konularda bilgilenme ihtiyacı içinde oldukları görüşme sonuçları da dikkate alındığında gözlemlenmiştir.

Araştırmaya katılan öğretim elemanlarını bir bölümü (12 kişi) öğrenci görüşlerinin neler olduğuna yönelik bilgi sahibi olmadıklarını, sonuçların nasıl ve ne amaçla değerlendirildiğini bilmediklerini ancak, öğrenci görüşlerinin alınması ve uzaktan eğitim hizmetlerinin geliştirilmesini önermektedirler. Bir katılımcı görüşlerini şu şekilde ifade etmektedir:

“Öğrencilerin kurum hizmetlerinin yeterliliğine yönelik düşünceleri hakkında bilgim yoktur. Bu konuda bir çalışma olmadığını biliyorum. Daha çok hocayı değerlendirmeye yönelik çalışma yapılmaktadır. Hizmet ve programların yeterliliği ve geliştirilmesine yönelik bir çalışma yapılmamaktadır”(5.Katılımcı).

Yukarıdaki katılımcı görüşü esas alındığında, uzaktan eğitim hizmetlerinin, süreçlerin iyileştirilmesinden daha çok, genellikle öğretim elemanlarının ders anlatım ve sunumlarının değerlendirildiği vurgulanarak, öğretim elemanlarının performanslarından çok uzaktan eğitim hizmeti ve programlarının değerlendirilmesi gerektiği ifade edilmektedir. Bazı katılımcılar da öğrenci görüşleri esas alınarak hizmetlerin geliştirilmesi ve öğrenci memnuniyetine değer katılması gerektiğine inanmaktadırlar:

“Uzaktan eğitim merkezi memnuniyet anketleri uyguluyor ama sonucunu bilmiyorum. Bilgi verilmedi. Öğrenci görüşleri esas alınarak hizmetlerin geliştirilmesine yönelik çalışmalar yapıldığını düşünüyorum. İlk yıllara göre gelişmeler var. Öğrenci görüşleri şeffaflık gereği öğretim elemanları ile paylaşılmalı ki düzeltimler yapılabilin. Öğrenci öneri ile bize gelirse iyi olur. Öğrenci memnuniyet sonuçları eğitimde kalite gereği bize bildirilmelidir”(25.Katılımcı).

Açık ve uzaktan eğitimde hizmetlerin niteliği, öğrenci ve personel görüşleri esas alınarak yapılan düzenlemelerle doğrudan bağlantılıdır. Öğrenci görüşlerinin öğrenilmesi önemli olmakla birlikte sonuçların öğretim elemanı ve ilgili personel ile paylaşılması, gerekli düzeltimlerin yapılması bakımından büyük önem taşımaktadır. Nicel araştırma bulguları dikkate alındığında (Tablo 4.1.,Tablo 4.21., Tablo 4.28. ve Tablo 4.48.) uzaktan eğitim hizmetlerinin şeffaflık altboyutunda yüksek ortalama çıkmıştır. Yani, uzaktan eğitim hizmetlerinin şeffaf olduğu belirtilmiştir. Bu noktada uzaktan eğitimde gerçekleştirilen her türlü etkinlik ve çalışmanın öğretim elemanları ile paylaşılması büyük önem taşımaktadır.Ders içeriklerinin ve öğretim elemanlarının değerlendirildiği durumlarda da ilgili kişilere geribildirimler verilmesi de büyük önem taşımaktadır. Bu konuda bir katılımcı şu görüşleri paylaşmıştır:

“Uzaktan eğitim öğrencilerinin kurum hizmetlerinin yeterliliğine yönelik düşünceleri konusunda herhangi bir bilgim yoktur. Öğrenilmesi gerekir. Emin değilim ama sanırım öğrenci görüşleri alınıyordur. Uzaktan eğitim hizmetlerinin geliştirilmesi bakımından öğrencilerin görüşleri alınarak değerlendirilmeli ve öğretim elemanlarına da bilgi verilmelidir”(32.Katılımcı).

Araştırmaya katılan öğretim elemanlarının bir bölümünün yapılan çalışmalardan haberdar olmamaları, ders vermekte oldukları öğrenci görüşlerini bilmemeleri, kendilerine geri bildirimde bulunulmaması, bu konuda önemli bir ihtiyacın olduğunu ortaya koymaktadır. Öğretim elemanlarının yeterli derecede bilgilendirilmemeleri, uzaktan eğitim hizmetlerinin geliştirilmesini engelleyen temel faktörlerden biri olabilir.

Araştırmaya katılan bazı öğretim elemanlarına göre (4 kişi), uzaktan eğitim hizmetleri ile ilgili öğrenci görüşleri olumsuzdur. Öğrenciler, genellikle uzaktan eğitim hizmetleri ile ilgili memnun olmadıklarını belirtmişlerdir. Bir katılımcı bu konuda görüşlerini şu şekilde aktarmıştır:

“Uzaktan eğitim öğrencileri kurum hizmetlerini yeterli bulmuyorlar. Bölümler arası dengesizlik var. Coğrafya bölümü uygulama kapsamında öğrencilere gezi düzenleyebilirken, Felsefe bölümü böyle bir çalışma/etkinlik yapmıyor. Öğrencilerin zaman zaman bir araya gelme istekleri var. İsteyen öğrenci Açık ve Uzaktan Eğitim Fakültesine gelerek örgün eğitim öğrencilerinin yararlandığı bir takım olanaklardan (kütüphane, yemek vb.) yararlanabiliyorlar. Kütüphaneye giderek örgün eğitim öğrencilerinin edinemediği pek çok kaynak/makaleleri alıp incelemektedirler”(18.Katılımcı).

Yukarıdaki katılımcı, kurumun bazı bölümlerinin hizmetlerinden dolayı öğrencilerde bir memnuniyetsizlik bulunduğunu, öğrencilerin zaman zaman bir araya gelme beklentileri bulunduğunu ifade etmektedir. Bazı katılımcılar ise, öğrencilerin örgün eğitim hizmetlerinin benzerini uzaktan eğitim kurumundan beklediğini ve öğrencilerin beklentilerinin tam karşılanmadığını belirtmektedir:

“Uzaktan eğitim öğrencilerinin kurum hizmetlerinin yeterliliğine yönelik düşünceleri tam yeterli değil(%70), %30 düzeyinde sorunlar var. En önemli sorun olarak eski alışkanlıkları ile şu andaki durumu kıyaslama var. Yani, öğrenciler sınıf ortamında klasik ders anlatılmasını bekliyorlar. Bu yüzden blended(karma) eğitimi devreye soktuk. Ayrıca yüzyüze görüşme de kullanılabiliyor”(21.Katılımcı).

Uzaktan eğitimde son dönemde karma yöntemlerin kullanıldığı da görülmektedir. Uzaktan eğitim öğrencilerinin özellikle kurumun hizmetlerine erişimlerinde sorun olduğu durumlarda, karma yöntem (Blended) bir çözüm olabilmektedir. Diğer katılımcı da öğrenci görüşlerine erişimde kısıtlılık olduğuna vurgu yapmaktadır:

“Uzaktan eğitim öğrencilerinin kurum hizmetlerinin yeterliliğine yönelik görüşleri kısmen öğreniliyor. Öğrenciler gönüllülük esasına dayalı olarak görüşlerini belirtiyorlar. Öğrenci görüşlerine erişimde kısıtlılık var. Öğrencilerin kurumun hizmetlerinin yeterliliğine yönelik görüşleri hakkında hocalara geribildirimde bulunulmuyor”(26.Katılımcı).

Yukarıdaki katılımcı görüşüne göre, uzaktan eğitim hizmetlerinin işleyişi hakkında öğretim elemanlarına geribildirimler verilerek, öğretim elemanları sürece ortak edilmelidir.

Araştırmaya katılan bazı öğretim elemanlarına göre (8 kişi) uzaktan eğitim hizmetlerine yönelik olarak öğrencilerin görüşlerine başvurulmadığını, sistemli bir çalışma yapılmadığını, daha çok ders veren öğretim elemanının değerlendirilmeye çalışıldığı ve

bunun daha çok vakıf üniversitelerinde olduğunu belirtmişlerdir. Genellike, öğrencilerin dersin öğretim elemanı ile iletişimlerine yönelik sorunların üzerinde durulmaya çalışıldığı belirtilmektedir:

“Uzaktan eğitim öğrencilerinin kurum hizmetlerinin yeterliliğine yönelik düşünceleri henüz öğrenilmedi. Merkezimiz öğrenci görüşlerini öğrenmeye yönelik anket oluşturma hazırlığı içerisinde. Ancak, şu anda öğrencilerin bize ilettiklerini incelediğimizde, dersin hocaları ile iletişim sağlamada sorunlar olduğunu görüyoruz”(8.katılımcı).

Uzaktan eğitimde öğretim elemanı ve teknik altyapıya ilişkin sorunların öğrenilmesi ihtiyacı, aşağıdaki katılımcı görüşü de dikkate alındığında, büyük önem taşıdığı görülmektedir:

“Uzaktan eğitim öğrencilerinin kurum hizmetlerinin yeterliliğine yönelik düşünceleri henüz öğrenilmedi. Öğrenci geribildirimleri değerlendirilebilir. Uzaktan eğitim öğrencileri için kampüste salon temin edilebilir. Altyapı ve teknik sorunlar giderilebilir”(9.Katılımcı).

Aşağıdaki katılımcıya göre, uzaktan eğitim hizmetlerine erişim ile ilgili sorunların bulunduğunu ve bu konuda öğrenci görüşlerinin alınmasının faydalı olacağını belirtmektedir. Öğrencilerin kurumun hizmetlerine yönelik görüşleri için etkili geribildirimler alınması önerilmektedir.

“Öğrencilerin görüşlerini hiç almadık. Öğrencilerin görüşleri alınsa iyi olur. Ancak bire bir görüşlerle öğrenilmeye çalışılıyor. Ancak teknik problemler var. Öğrenciden kaynaklanan sorunlar var, örneğin uzaktan eğitim hizmetlerine uzaktan erişememe gibi”(36.Katılımcı).

Öğrenci görüşlerine yönelik anket çalışmaları ile kurumların internet sitelerinde şikayet bölümleri açılması ve sonuçların ilgililerle paylaşılması faydalı olabilir.

Araştırmaya katılan öğretim elemanlarının tamamına yakını (36 kişi) öğrencilerin uzaktan eğitim kurumunun hizmetleri konusundaki görüşleri hakkında yeterli geribildirim alamadıklarını belirtmişlerdir. Öğretim elemanları, ders verdikleri veya hizmet sunmuş oldukları öğrencilerin kurumun hizmetlerine yönelik düşüncelerini merak ettiklerini belirtmişlerdir. Araştırma bulguları dikkate alındığında uzaktan eğitim kurumu ve merkezlerinin yürütmüş oldukları hizmetlerin niteliğinin artırılması için, bu konuda öğretim elemanlarına etkili geribildirimler verilmesi, bilgilendirme yapılması yararlı olabilir.

4.7.11.Öğretim Elemanlarının Açık ve Uzaktan Eğitim Merkezi/Kurumu ve Uzaktan Eğitim Programları Açmanın Asgari Standartlarının Neler Olduğu ile Uzaktan Eğitim Kurumunun Standartlara Uygun Olup Olmadığına Yönelik Görüşlerine İlişkin Nitel Bulgular

Araştırmaya katılan öğretim elemanları eğitim merkezi/kurumu ve uzaktan eğitim programları açmanın asgari standartları olarak şunları belirtmişlerdir: Teknik altyapı ve internet altyapısının uygun olması, teknik personelin yeterli olması, öğretim kadrosunun nitelikli olması ve uzaktan eğitime destek olması, özellikle öğretim kadrosunun uzaktan eğitimde ders vermeye istekli ve gönüllü olması, öğrencilerin sınav uygulamalarının denetlenebilecek aynı ortamlarda yapılması, uzaktan eğitim programlarının ve ders planlarının uygun olması, LMS'in olması, yüzyüze etkileşim aracının olması, uzakta bulunmanın getirdiği olumsuzluğu azaltacak öğrencilere yönelik empatik anlayış, örgüt yapısının uygunluğu ile uzaktan eğitim yönetiminin uygunluğu ve uzaktan eğitime bakış açısının olumlu olması, uzaktan eğitime ayrılan bütçenin yeterli olması, uzaktan eğitim kurumunun misyonunun olması, şeklinde sıralanmıştır.

Ülkemizdeki Uzaktan eğitim kurumlarının akreditasyon standartları ve değerlendirmede dikkat edilecek kriterler; DETC(2011, s.1-9), ACCET (2012) ve ACTDE (2010, S.3-8)'in standart ve kriterleri esas alınarak düzenlenebilir.

Aşağıdaki katılımcılar, bir uzaktan eğitim kurumu için olması gerekenleri şu şekilde sıralamaktadırlar:

“Çoklu sistemleri kullanacak altyapı olmalıdır. İnternet altyapısı olmalıdır. Yazılı dökümanları görselleştirecek teknik personel olmalıdır. Tecrübeli öğretim elemanı, tv programı yapacak altyapı olmalıdır. Uzaktan eğitim alanında yetişmiş personel önemlidir”(1.Katılımcı).

Yukarıdaki katılımcı, internet altyapısının uygun olmasını, tecrübeli öğretim elemanı ihtiyacı bulunduğunu ve teknik personele ihtiyaç bulunduğunu belirtmektedir.

“Uzaktan eğitime uygun programlar olmalıdır. Akademik kadro ve yönetim kadrosu uygun olmalıdır. Uzaktan eğitim kurumunun hedefleri, misyonu belirlenmelidir”(4.Katılımcı).

Yukarıdaki katılımcıya göre, uzaktan eğitime özgü programlar tasarlanmalı, güçlü bir akademik kadro olmalı ayrıca, kurumun misyon ve hedefleri belirlenmiş olmalıdır.

“Uzaktan eğitim merkezi/kurumu ve uzaktan eğitim programları açabilmek için iyi işleyen bir sistem kurulmalıdır. Uzaktan eğitimde deneyimli ve istekli öğretim elemanları olmalıdır. Uzaktan eğitimde görevli öğretim üyelerinin sanal sınıf uygulaması yapabilecek, öğrenciye uzakta olduğunu hissettirmeyecek derecede deneyime ve bilgiye sahip olmaları daha faydalı olacaktır. Daha iyiye gittiğini düşünüyorum”(6.katılımcı).

Uzaktan eğitim uygulamalarında, öğrencilerin sosyal iletişim ihtiyacı içinde bulundukları dikkate alındığında, uzaktan eğitim öğrencileri ile teknolojik araçlarla

veya yüz yüze sağlıklı iletişim kurabilecek, tecrübeli öğretim elemanı ihtiyacı olduğu görülmektedir.

Araştırmaya katılan öğretim elemanlarının bir bölümü, uzaktan eğitim etkinliklerinin teknik ve akademik yeterliliğe sahip olması gerektiğini düşünmektedirler. Uzaktan eğitimde öğrencinin soru sorması ve öğrencinin kendisini yalnız hissetmemesi, derse aktif katılımının sağlanması için teknik alt yapının mükemmel olması, net ses ve görüntü olması, sistemin karşılıklı etkileşime imkân sağlaması gerektiği açıklanmaktadır. Uzaktan eğitim sisteminin her yönüyle uzaktan eğitime uygun tasarlanmasını önermektedirler. Ayrıca, aşağıdaki katılımcının belirttiği gibi uzaktan eğitim hizmetlerinin yasal olarak düzenlenmesinin önemi vurgulanmaktadır:

“Uzaktan eğitim hizmetleri, uzaktan eğitim merkezlerine yönelik yasal düzenlemeler yapılmalı, teknik altyapı oluşturulmalıdır. Öğretim elemanlarının yeterliliği sağlanmalıdır. Uzaktan eğitime uygun ders materyalleri oluşturulmalıdır”(9.Katılımcı).

Yukarıdaki katılımcı, uzaktan eğitimle ilgili yasal düzenlemelere ek olarak uzaktan eğitimde görevli öğretim elemanlarının yeterliliğinin sağlanması ve uzaktan eğitime uygun ders materyallerinin oluşturulması gerektiğini belirtmektedir. Uzaktan eğitime uygun eş zamanlı ve eş zamanlı olmayan ders materyallerinin hazırlanması yararlı olabilir. Ülkemizde faaliyette bulunan bazı uzaktan eğitim uygulamalarının uzaktan eğitim merkezi veya bağımsız bir uzaktan birimi kapsamında faaliyet göstermediği görülmektedir. Bu durumda, uzaktan eğitim uygulamaları bir ders ile sınırlı olarak yürütülmekte veya örgün eğitim programlarının yapılanması ile birlikte yürütülmeye çalışılmaktadır. Bu uygulama uzaktan eğitim hizmetlerinin daha etkin yürütülmesini azaltan bir faktör olarak düşünülebilir.

Aşağıdaki katılımcı ise uzaktan eğitim merkezi/kurumu açabilmek için uzaktan eğitime özgü standartların olması gerektiğini düşünmektedir:

“Uzaktan eğitim merkezi/kurumu ve uzaktan eğitim programları açabilmek için üniversite olmanın asgari standartları dışında uzaktan eğitime özgü standartlar da olmalıdır. Bilgi sistemi altyapısı uygun olmalı, kesinti olmamalı, ses, video, online bilgi kaynakları, e-kütüphane hizmetleri yeterli olmalıdır”(11.Katılımcı).

Yukarıdaki katılımcı, uzaktan eğitim kurumlarının bilgi sistemi altyapısının da uygun olması gerektiğini belirtmektedir. Uzaktan eğitim programları ve hizmetlerinin ihtiyaç analizine bağlı açılması büyük önem taşımaktadır. Bu noktada bir katılımcı uzaktan eğitimde en öncelikli çalışmanın, ihtiyaçların belirlenmesi olduğunu ve uzaktan

eğitimin gelir kaynağı olarak görülmemesini, bir ihtiyacı karşılaması gerektiğini belirtmektedir:

“Uzaktan eğitim merkezi/kurumu ve uzaktan eğitim programı açabilmek için gereksinimler belirlenmeli, gelir kaynağı olarak değil, bir ihtiyacı karşılamalıdır. Uzaktan eğitimde yüksek lisans ve sertifika programları ile başlayıp, yapıyı kurup daha sonra sağlam yapı ve kadro ile lisans eğitimine geçilmeli, programlar kademe kademe açılmalıdır. Kurum hızlı büyüme açısından buna uygun değildir”(15.Katılımcı).

Yukarıdaki katılımcı ayrıca uzaktan eğitim programlarının kademe kademe açılmasının öneminden söz etmektedir. Ülkemizde, son dönemde yoğun olarak üniversiteler bünyesinde uzaktan eğitim merkezi ve programlarının hızlı bir şekilde faaliyete başladıkları görülmektedir. Uzaktan eğitim merkezi ve programlarının faaliyete geçmesinde gerekli asgari standartların belirlenmesi, alt yapının oluşturulması, verilecek hizmetlerin niteliğini karşılama bakımından büyük öneme sahiptir. Uzaktan eğitim merkezi ve uzaktan eğitim programlarının belirlenecek başlangıç standartlarına uygun olması sağlanabilir.

Aşağıdaki katılımcı ise uzaktan eğitim sisteminin teknolojik altyapısına ek olarak sınav uygulamalarının da online yapılmasını önermektedir.

“Uzaktan eğitim merkezi/kurumu ve uzaktan eğitim programları açmanın asgari standartları olarak, teknolojik altyapı, arayüzler, sistemler uygun olmalıdır. Sınav uygulamaları TOEFL gibi online olmalıdır. Uzaktan eğitim hizmetlerimiz şu anda asgari düzeyde yürümektedir. Tabii ki yeterli olduğu söylenemez. Geliştirilmesi gerekmektedir”(18.Katılımcı).

Yukarıdaki katılımcıya göre, uzaktan eğitim standartlarının geliştirilmesi ihtiyacı bulunmaktadır. Bazı kurumların örgün eğitim kapsamında hizmet vermesi olumsuzluk olarak değerlendirilmektedir. Bu konuda bir katılımcı, uzaktan eğitim hizmetlerinin bağımsız bir bölüm/bina olarak hizmet vermesi gerektiğini düşünmektedir.

“Altyapı, personel, uzaktan eğitime özgü ayrı bir bina olmalıdır. Teknolojik altyapı, bağlantı hızı, bant genişliği uygun olmalıdır. Öğretim elemanlarının derslerini tamamlayabilmeleri için ders kitaplarının belli standartlarda olması gerekir. Kurum bu açılardan uygundur. Film stüdyoları var. Ancak, uzaktan eğitime uygun senaryo yazamadık, içerik geliştirme çalışmalarına ağırlık verilmeli, derslerin süreleri ve kapsamı uzaktan eğitime uygun düzenlenebilir. Ders içeriğinin geliştirilmesi, Türk dili kullanımı gibi standartlar derslerin anlaşılabilirliğinin standartlarıdır ve bunlar zaten bizde vardır”(19.Katılımcı).

Yukarıdaki katılımcıya göre, uzaktan eğitime uygun ders içerikleri geliştirilmeli ve uygun senaryolar yazılmalıdır.

Aşağıdaki katılımcıya göre, uzaktan eğitimde hedefin doğru belirlenmesi gerekir:

“Uzaktan eğitimde hedefi doğru belirlemek gerekir. Uzaktan eğitim mi? Yoksa teknolojinin eğitimde kullanımı mı? Kitle ve modele göre tasarım yapmak, uygun mekân olmalıdır. Hizmet merkezi olmalıdır”(24.Katılımcı).

Yukarıdaki katılımcıya göre, uzaktan eğitim kavramı ile teknolojinin eğitimde kullanımı kavramının ayırt edilerek kitle ve modele uygun tasarım yapılması gerekmektedir. Bununla birlikte, aşağıdaki katılımcı ise uzaktan eğitimde görevli öğretim elemanlarının öğrenciye yönelik yükümlülüklerini yerine getirme durumunun denetlenmesi gerektiğini açıklamıştır:

“Öğretim görevlileri ile ilgili kriterler olmalı, takip edilmeli ve denetlenmesi gerekir. İyi denetleme olmalıdır. Öğrenciye verilen taahhütlerin yerine getirilme durumu denetlenmelidir. Öğrenci geribildirimleri yaygın olarak alınmalıdır. Hangi programlara ihtiyaç var, öğrencilere nasıl daha iyi hizmet verilebilir. Bunlar öğrenilebilir”(26.Katılımcı).

Yukarıdaki katılımcı ayrıca, öğrenci geribildirimlerinden yararlanarak daha iyi hizmet verilebileceğini düşünmektedir. Uzaktan eğitimde görevlendirilecek öğretim elemanları ile ilgili standartların belirlenmesi gerektiği görülmektedir. Uzaktan eğitimde LMS ve sanal sınıf uygulamasının önemli olduğunu belirten aşağıdaki katılımcının görüşleri şu şekildedir:

“LMS’e mutlaka ihtiyaç vardır. 2007-2008 deki sanal sınıf uygulaması oldukça gelişti. Sanal sınıf uygulaması uzaktan eğitimin olmazsa olmazlarından biridir. Organizasyon yapısı uygun olmalıdır. Akademik olarak uygun eğitmen ve ders içeriklerinin uygun olması gerekir. Öğrenci uzaktan eğitim programına kayıt olurken bunların olup olmadığına bakmıyor. Çoğu kamu personeli %70’i askerlik tecili için kayıt oluyor. Öğrenci sistemin yeterliliğine bakmıyor. Uzaktan eğitim sistemini bilmiyor. Uzaktan eğitim ile ilgili kafasında bir bilgi yoktur. Uzaktan eğitimde sanal sınıf uygulaması öğrencinin işini kolaylaştırıyor(30.Katılımcı).

Yukarıdaki katılımcı ayrıca, uzaktan eğitimi tercih eden öğrencilerin, uzaktan eğitim kurumlarının hangi standartları karşıladığını, özelliklerinin neler olduğunu araştırmadıklarını, uzaktan eğitim sistemini tam olarak bilemediklerini, bazı öğrencilerin zorunluluktan dolayı uzaktan eğitim programlarını tercih ettiklerini belirtmektedir. Bu konuda uzaktan eğitimde kayıt öncesi, öğrencilere gerekli bilgilendirme ihtiyacı olduğu görülmektedir. Uzaktan eğitime yönelik bir direnç olduğunu belirten aşağıdaki katılımcı görüşlerini şu şekilde açıklamaktadır:

“Farkındalık olmalı. Uzaktan eğitime yönelik direnci kırmak gerekir. Teknik altyapısı olmayan öğretim elemanlarının uzaktan eğitime yönelik direncini kırmak gerekir. Eğitim ile ikna çalışmaları sağlamak faydalı olur. Öğretim elemanları uzaktan eğitimin yaygınlaşması nedeniyle işlerinden olmaktan korkuyor. Teknolojinin kendilerinin yerini alacağını düşünüyorlar. Bu anlamda hocalar kendilerini yenilemek istemiyorlar. Uzaktan eğitim için kesinlikle ayrı bir merkez kurulmalıdır. Akreditasyon kurumu olmalı, teknolojik altyapı geliştirilmelidir. Ekip kurularak, pedagoğ, tasarımcı olmalı, görev tanımları olmalıdır”(31.Katılımcı).

Yukarıdaki katılımcı, uzaktan eğitimin yaygınlaşması, teknolojinin gelişmesinin öğretim elemanlarının işlerinden olacağı kaygısına neden olduğunu, öğretim elemanlarının teknolojiye ayak uydurma noktasında kendilerini yenilemediklerini ve uzaktan eğitimde akreditasyon kurumu oluşturulmasının önemli olduğunu belirtmektedir. Ayrıca, uzaktan eğitime yönelik toplumda var olan ön yargının ortadan kaldırılması, uzaktan eğitimde var olan olumsuz uygulamalara son verilmesi gerektiği anlaşılmaktadır.

Bazı katılımcılar, uzaktan eğitim kurumunun, YÖK'ün belirlemiş olduğu asgari standartları karşılamaya çalıştığını ancak, buna rağmen asgari standartların bile karşılanamadığını, uzaktan eğitimde görevli öğretim elemanlarına ders ücreti ödemelerinde bile standardizasyon bulunmadığını, kurumların kendilerine göre standartları olduğunu belirtmektedir. Halbuki, teknolojik altyapıda çok güçlü bir server oluşturulması, bant genişliğinin iyi olması, öğrencilerin uzaktan eğitim hizmetlerine katılımını test edecek devam takip sisteminin oluşturulması, öğrenci işlerinin uzaktan eğitime uygun olması ve sınav zamanlarında personel ihtiyacının sağlanmasının da önemli olduğu vurgulanmaktadır. Bir katılımcı, uzaktan eğitim kurumlarının YÖK standartlarını karşılamaya yönelik çabalarını şu şekilde ifade etmektedir:

“YÖK'ün istediği kurallar var. Öğretim elemanı sayısı yeterli olmalı, Teknik altyapı uygun olmalı, LMS olmalı ve etkin kullanılmalıdır. Uzaktan eğitimin önemli artıları var. Örneğin, ders verecek öğretim elemanları, izin alınarak diğer üniversitelerden de görevlendirilebilir. YÖK'e yapılan program müracaatlarında dışarıdan görevlendirilen öğretim elemanlarının izinleri ile müracaatta bulunmaktadır”(33.Katılımcı).

Yukarıdaki katılımcının görüşleri uzaktan eğitim kurumu/programı açılmasında öğretim elemanı ihtiyacının bulunduğunu ortaya koymaktadır.

14 Aralık 1999 tarih ve 23906 sayılı Resmî Gazetede yayınlanarak yürürlüğe giren "Üniversitelerarası İletişim ve Bilgi Teknolojilerine Dayalı Uzaktan Yükseköğretim Yönetmeliği", kapsamındaki ders ve programlarda uyulması gereken ilkeleri belirlemek amacıyla, ilgili yönetmeliğin 5. maddesi gereğince Enformatik Millî Komitesi tarafından “Uzaktan Yükseköğretim Kapsamında Açılacak Derslere/Programlara İlişkin Genel İlkeler”in belirlenmiş olması önemli, ama yeterli değildir. İlgili düzenleme ile uzaktan eğitimde kavramsal terminoloji birliği sağlanmaya çalışılmış, uzaktan eğitim ders ve programlarının geliştirilmesinde ve değerlendirilmesinde uyulması gereken

ilkeler, ders/program organizasyonunun yeterliliği, ders/program sunumunun teknolojik uygunluğu ve eğitsel sonuçlar(öğrenme etkinliği) başlıkları altında ele alınmaya çalışılmıştır. Ayrıca, uzaktan eğitim kurumlarında gerçekleştirilen etkileşimli ve etkileşimsiz olarak sunulan uzaktan eğitim derslerinde bulunması önerilen özellikler ele alınmıştır.

Uzaktan eğitimde uluslararası standartların esas alınmasının önemli olduğu bir katılımcı tarafından şu şekilde ifade edilmiştir:

“Uzaktan eğitim merkezi/kurumu ve uzaktan eğitim programları açmanın asgari standartları uluslararası normlara dayalı olmalıdır. Ancak, burada özellikle dış çevre faktörlerinin (ekonomik koşullar, yasalar/mevzuat, sosyo-kültürel yapı ve teknolojik gelişmeler) hepsi ayrı ayrı incelenmeli ve daha sonra, kurum ve program açma konusunda karar verilmelidir. Kurumun bu özelliklere uygun olduğunu düşünüyorum. Ancak daha iyi olabilir”(34.Katılımcı).

Yukarıdaki katılımcıya göre, uzaktan eğitim kurumu ve programı açmadan önce teknolojik, ekonomik, yasal ve sosyo kültürel koşullar esas alınmalıdır. Ülkemizde açık ve uzaktan öğrenme alanının hızla gelişmekte olduğu bilindiğine göre, özellikle alana özgü yasal ve eğitsel düzenlemelere ihtiyaç olduğu görülmektedir. Açık ve uzaktan öğrenme alanında yapılan yanlışlıklar ise bir katılımcı tarafından şu şekilde açıklanmıştır.

“Eğer öğrenciye gerekli teknik altyapı sağlayabilirlerse, insan kaynağı olmalı, uzaktan eğitime kendini adanmış bir ekip olmalı, açık ve uzaktan öğrenmeyi iyi bilmeleri gerekir. Süreçleri bilmeden kurum yönetilemez. İyi pazarlama yapılmalıdır. Adobe Connect’in uzaktan eğitimde tek başına doğru bir yöntem olmadığını düşünüyorum. Örgün eğitimin online’a aktarılmış şekli gibi işlev görüyor. Öğretim elemanı, dersi anlatıp anlatıp gidiyor. Bu uzaktan öğrenme değildir. Açık ve uzaktan öğrenmeye ihanettir. Her aracın en uygun olduğu yerler vardır, oralarda kullanılmalıdır, aksi halde sorunlar olur. Adobe Connect’in yanlış kullanıldığını düşünüyorum. İnsanların uzaktan eğitimin ne olduğunu anlamaları gerekir. Programın ne ölçüde müşteri çekebileceği, derslerin tasarımı sorgulanmalıdır. Değerlendirme sistemi, destek hizmetleri (teknik, yönetsel, eğitsel, sosyal) sorgulanmalı, bunlar yapılabiliriyorsa herkes yapsın, uzaktan eğitimde iyi ile kötü yapan sonuçta ayrılır”(40.Katılımcı).

Açık ve uzaktan eğitimde teknolojinin doğru kullanımı önemlidir. Ayrıca, derslerin tasarımı da büyük önem taşımaktadır. Yukarıdaki katılımcıya göre, değerlendirme sistemi ile destek hizmetleri iyi gerçekleştirilmeli ve sorgulanmalıdır. Açık ve uzaktan öğrenme alanı ile ilgili olarak üniversitelerin işbirliği yapması, öğrencilerin bilgilendirilmesi, açık ve uzaktan öğrenme alanına yönelik olarak sempozyum, seminer ve çalıştayların düzenlenmesi faydalı olabilir.

Araştırma bulgularına göre; açık ve uzaktan eğitim kurumları belirli standartları karşılamaktan uzaktır. Açık ve uzaktan eğitim alanında belirli akreditasyon standartlarının belirlenmesi, açık ve uzaktan eğitim kurumları ve programlarının bu akreditasyon standartları esas alınarak açılması gerekliliği ortaya çıkmaktadır.

4.7.12.Öğretim Elemanlarının Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Kavramı, Akreditasyona Neden İhtiyaç Olduğu Ve Akreditasyonun Nasıl Olması Gerektiğine Yönelik Görüşleri İle İlgili Nitel Bulgular

Araştırmaya katılan öğretim elamanları uzaktan eğitimde akreditasyon için yapılması gerekenleri şu şekilde açıklamışlardır: Araştırmaya katılan öğretim elemanlarının büyük bir çoğunluğu, uzaktan eğitimde akreditasyonun mutlaka olması gerektiğini, bu konuda belirlenecek standartların kalite için gerekli olduğu ve her kurumun kendine göre uzaktan eğitim yapmasının doğru olmadığı vurgulanmaktadır. Uzaktan eğitimde akreditasyonun öğrenci çekmek açısından uzaktan eğitim merkezi ve kurumları açısından önemli bir kavram olduğu belirtilmektedir. Uzaktan eğitim teknolojileri, eğitim materyalleri, e-kitaplar, e-eğitim araç gereçlerinin geliştirilmesi, uzaktan eğitime uygun sistemlerin kurulması gerektiği vurgulanmaktadır.

Bazı öğretim elemanları(4 kişi) uzaktan eğitimde akreditasyon konusunda bilgileri olmadığını belirtmektedirler. Bu konuda bir katılımcının görüşleri şu şekildedir:

“Uzaktan eğitimde akreditasyon konusunda fazla bir bilgim yoktur. Uzaktan eğitimde akreditasyona, eğer uluslararası öğrenci alınıyorsa ihtiyaç olduğunu düşünüyorum. Uzaktan eğitim henüz yeni olduğu için üst kurul tarafından ele alınmaktadır. Üniversite düzeyinde katı standartlar olmamalıdır”(2.Katılımcı).

Bu katılımcı, uzaktan eğitimde akreditasyonun gerçekleştirilmesini uluslararası öğrenci alınmasına bağlamaktadır. Ayrıca, diğer alt alanlarda olduğu gibi bu alanda da uzaktan eğitimde görevli öğretim elemanlarının bilgilenme ihtiyacı içinde bulundukları sonucu çıkmaktadır. Öğretim elemanlarının görüşleri ile araştırmacının uzaktan eğitim merkezlerinde yapmış olduğu gözlem ve incelemelerde, görevli bazı öğretim elemanlarının genellikle misafir statüsü veya görevlendirme ile ders verdikleri sonucuna ulaşılmaktadır. Bu durum, öğretim elemanlarının uzaktan eğitim etkinliklerine dahil edilmemesine, bilgilendirilmemelerine neden olmuş olabilir.

Akreditasyonun gerekli olduğunu ama hiç bilmediğini belirten bir diğer katılımcı ise görüşlerini şu şekilde belirtmektedir.

“Hiç bilmediğim bir konu. Ancak gerekli olduğunu düşünüyorum. Resmi onay akredite anlamı taşımaz. Akredite almak gerekir ama tek başına yeterli değil, uygulama önemli öğrenci memnun ise olay bitmiştir”(14.Katılımcı).

Yukarıdaki katılımcıya göre akredite olmak tek başına yeterli değildir, önemli olan öğrenci memnuniyetinin sağlanmasıdır.

Bazı katılımcılar, uzaktan eğitimde akreditasyona inanmadıklarını, bu konuda şüphelerini bulunduğunu, eğer olacaksa akreditasyonun kurum temelli değil, program temelli olması gerektiğini, akreditasyonun yapmak için yapılmaması gerektiğini, belirtmişlerdir. Akreditasyona inanmadığını belirten bir katılımcının görüşleri şu şekildedir:

“Akreditasyona inanmıyorum. Bilimin özerk olması gerektiğine inanıyorum. Akredite edilmemelidir. Yapılmamalıdır. Akredite edilmemeye ihtiyaç vardır”(3.Katılımcı).

Yukarıdaki katılımcı akreditasyonun bilimin özerk olmasına ters olduğunu belirtmektedir.

“...Uzaktan eğitim programının hangi durumda, neler vereceği bilinmiyor. Öğrencinin bunu açıkça bilmesi gerekir. Uzaktan eğitimin teknik ve pedagojik koşulları ve süreleri belirlenmelidir. Canlı ders olmalı mı? Kaç saat olmalı kriterleri olmalıdır”(16.katılımcı).

Yukarıdaki katılımcı, uzaktan eğitim programına kayıt yaptıracak öğrencilerin programların her türlü teknik ve pedagojik koşullarını bilmesinin önemli olduğunu düşünmektedir. Açık ve uzaktan eğitimde en önemli gereksinimlerden biri de canlı yayın hizmetleri IPTV hizmeti, internet tabanlı hizmetler, online çözüm merkezleridir. Bu hizmetlerin sunulması faydalı olabilir.Ayrıca, uzaktan eğitim uygulamaları ile ilgili öğrencilerin bilgilendirilmeleri gereksinimi vurgulanmaktadır.

Araştırmaya katılan öğretim elemanlarının büyük bir çoğunluğu(31 kişi) öğrenciye verilen hizmetlerin niteliğinin artması ve kurumun gelişmesi açısından akreditasyonun olması gerektiğini düşünmektedirler. Katılımcılara göre, öğrencilerin kendilerini iyi hissetmeleri, eğitimde asgari standartların sağlanması, rekabet, şeffaflık ve kalite bakımından akreditasyona ihtiyaç bulunmaktadır. Uzaktan eğitimde akreditasyonun olması gerektiğine ilişkin bir katılımcının görüşleri şu şekildedir:

“Uzaktan eğitimde akreditasyonun olması gerekir. Belli bir standartta yapılmalıdır. Şu anda üniversite kendi anlayışına uygun eğitim yapmaktadır. Uzaktan eğitimde asgari standartların belirlenmesine ihtiyaç bulunmaktadır. Diğer kurumların bu konuda yapmış olduğu çalışmalar incelenmelidir”(4.Katılımcı).

Yukarıdaki katılımcı, her üniversitenin kendi anlayışına göre uzaktan eğitim yaptığını belirterek, uzaktan eğitimde akreditasyon için diğer kurumların yapmış olduğu çalışmaların incelenmesini önermektedir. Bir katılımcı ise aşağıda belirtildiği gibi akreditasyonun şeffaflığın sonucu olduğunu belirtmektedir:

“Uzaktan eğitimde akreditasyon gereklidir, mutlaka olmalıdır. Elektronik ortama geçmenin temeli şeffaflıktır. Elektronik ortamda şeffaflığa ihtiyaç vardır. Uzaktan eğitimde rekabet açısından şeffaflık oldukça önemlidir. Akreditasyon şeffaflığın sonucudur”(5.Katılımcı).

Yukarıdaki katılımcı, uzaktan eğitim hizmetlerinin genelde elektronik ortamda sunulduğunu ve elektronik ortamda verilen hizmetlerin ise şeffaf olmasının önemli olduğunu vurgulamaktadır. Bir diğer katılımcı ise uzaktan eğitimde, akreditasyonu kalite açısından gerekli görmektedir:

Uzaktan eğitimde akreditasyonu asgari standartların sağlanması bakımından gerekli görüyorum. Uzaktan eğitimde kalite açısından akreditasyona ihtiyaç vardır. Üniversitenin uzaktan eğitimde akreditasyon standartlarını sağlaması gerektiğini düşünüyorum”(6.Katılımcı).

Uzaktan eğitimde bazı standartların oluşturulabilmesi için akreditasyonun gerçekleştirilmesi zor ama gerekli bir süreç olduğunu belirten bir katılımcı, akreditasyon ile birlikte kurumun ulusal ve uluslararası tanınırlığının da artacağına inanmaktadır:

“Uzaktan eğitimde Akreditasyon’un çok önemli olduğunu düşünüyorum. Örgün eğitimde bile akreditasyonu uzun zamanda gerçekleştirirken uzaktan eğitimde akreditasyon hakkını elde edebilmek çok zor. Ancak, mutlaka şart olduğuna inanıyorum. Akreditasyon eğitim standartlarının konulabilmesi için çok önemli bir belge ve süreç. Böylece yurtiçi ve uluslararası tanınırlık artacaktır. Akreditasyon kurumlarının standartları olmalıdır”(20.Katılımcı).

Bazı katılımcılar, kurumun güvenilirliği açısından akreditasyonu gerekli görmektedirler. Akreditasyonun nasıl olması gerektiğine ilişkin olarak öğretim elemanlarına göre, yurt içi ve yurt dışı üniversiteler ile işbirliği yapılarak çift diploma verilebilir. Uzaktan eğitim kurumunun tanınırlığının artırılması için akreditasyonun gerekli olduğu belirtilmektedir. Ayrıca, MÜDEK gibi bir oluşum olabileceğini, denetlenebilir olması gerektiği ifade edilmektedir. Ancak, uzaktan eğitimde akreditasyonun örgün eğitim kurumlarından farklı olması gerektiği ve akreditasyonun eğitimdeki eksiklik ve fazlalığı belirlemede önemli bir süreç olduğu belirtilmiştir. Uzaktan eğitimde akreditasyonun mutlaka olması gerektiğini ve kaliteyi arttırmak, geçerlilik ve güvenilirlik için ihtiyaç bulunduğunu belirten bir katılımcının görüşleri şu şekildedir:

“Uzaktan eğitimde akreditasyon, uzaktan eğitim hizmetlerinde olmazsa olmaz bir kavram, mutlaka olmalıdır. Uzaktan eğitimde kaliteyi arttırmak için mutlaka ihtiyaç vardır. Uzaktan eğitimde akreditasyonu gerçekleştirecek kuruluşlar olmalı ve bunlar özerk sivil toplum kuruluşları şeklinde oluşturulmalıdır. Yurt dışında akreditasyonu gerçekleştiren üniversite ve kuruluşlar ile işbirliği sağlanmalıdır ki uluslararası geçerliliği olsun”(8.Katılımcı).

Yukarıdaki katılımcı, uzaktan eğitimde akreditasyonu gerçekleştirecek kuruluşların özerk sivil toplum kuruluşu olması gerektiğini ve bu konuda yurt dışı kuruluşlar ile işbirliği yapılmasını önermektedir.

Öğretim elemanlarının görüşleri esas alındığında ülkemizde uzaktan eğitimde akreditasyon standartlarının belirlenmesinin en öncelikli ihtiyaçlardan biri olduğu görülmektedir. Bu konuda yurt dışı akreditasyon kuruluşları ile işbirliği yapılması yararlı olabilir. ABD’de, Uzaktan Eğitim ve Öğretim Konseyi(DETC) tarafından belirlenen uzaktan eğitim alanına özgü 12 standart bulunduğu görülmektedir. Bu standartlar şunlardır (DETC, 2011, S.1-9):

- 1.Kurumun misyon, hedef ve amaçları,
- 2.Eğitsel program hedefleri, müfredat ve materyaller,
- 3.Eğitim hizmetleri,
- 4.Öğrenci hizmetleri,
- 5.Öğrenci başarı ve memnuniyeti,
- 6.Kurumun yeterlilikleri, sahipleri, yönetim kurulu üyeleri, yöneticiler, öğretmenler/fakülte, personel,
- 7.Kabul uygulamaları ve kayıt anlaşmaları,
- 8.Reklam, promosyon uygulaması ve personel işe alımı
- 9.Finansal sorumluluk,
10. Ücret politikaları, ücret toplama ve iadeler,
- 11.Tesis, araç-gereç ve kayıt tutma,
- 12.Araştırma ve kendini geliştirme.

DETC tarafından uzaktan eğitim kurumlarına özgü belirlenen ve uygulanan bu standartların ve uygulama sürecinin örnek alınması, faydalı olabilir.

Aşağıdaki katılımcı ise uzaktan eğitim kurumlarının kendilerine özgü standartları olmasını eleştirmekte ve mutlaka uzaktan eğitime özgü ortak standartlar önermektedir.

“Uzaktan eğitim hizmeti sunan kurumlar mutlaka akredite edilmelidir. Şu anda her kurum kendine göre uzaktan eğitim yapıyor. Halbuki, bu alanda asgari standartlar oluşturulmalıdır.

Uluslararası işbirliği sağlanmalıdır. Ulusal düzeyde, uzaktan eğitim veren kurumlar ile işbirliği yapılarak bazı dersler ortak verilebilir, kredi transferi gerçekleştirilebilir”(9.Katılımcı).

Yukarıdaki katılımcı, ulusal ve uluslararası işbirliği yapılarak ortak derslerin verilmesini, kurumlararası kredi transferi yapılabilmesini önermektedir. Bazı katılımcıların akreditasyonun önemine inanmakla birlikte sadece yüksek lisans programlarının akredite olması gerektiğini düşünmektedirler:

“Bologna süreci hakkında çekincelerim var. Belli standartlara çekilmesi doğru değil. Özellikle Yüksek Lisans programlarında akreditasyona ihtiyaç olduğunu düşünüyorum. YÖK veya Uzaktan Eğitim Yüksekokulu bünyesinde geliştirilecek temel akreditasyon kurallarına göre olmalıdır”(19.Katılımcı).

Yukarıdaki katılımcı, mevcut Bologna süreci ile ilgili çekinceleri bulunduğunu ve aslında uzaktan eğitim programlarının belirli standartları olmasını eleştirmektedir. Akreditasyon için ulusal ve uluslararası işbirliğinin önemli olduğu bilinmektedir.

Bologna süreci yükseköğretim alanına bir takım önemli yenilikler getirmektedir. Bu yeniliklere bakıldığında (YÖK, 2012):

- 1.Kolay anlaşılır ve birbirleriyle karşılaştırılabilir yükseköğretim diploma ve/veya dereceleri oluşturmak (bu amaç doğrultusunda Diploma Eki uygulamasının geliştirilmesi),
- 2.Yükseköğretimde Lisans ve Yüksek Lisans olmak üzere iki aşamalı derece sistemine geçmek,
- 3.Avrupa Kredi Transfer Sistemini (European Credit Transfer System, ECTS) uygulamak,
- 4.Öğrencilerin ve öğretim görevlilerinin hareketliliğini sağlamak ve yaygınlaştırmak,
- 5.Yükseköğretimde kalite güvencesi sistemleri ağını oluşturmak ve yaygınlaştırmak,
- 6.Yükseköğretimde Avrupa boyutunu geliştirmek,
- 7.Yaşam boyu öğrenimi teşvik etmek,
- 8.Öğrencilerin ve yükseköğretim kurumlarının sürece aktif katılımını sağlamak,
- 9.Avrupa Yükseköğretim Alanı’nı cazip hale getirmek,
- 10.“Avrupa Araştırma Alanı (European Research Area, ERA) ile Avrupa Yükseköğretim Alanı (European Higher Education Area, EHEA) arasında bir sinerji kurmak ve Doktora çalışmaları, olduğu görülmektedir. Bu yeniliklerden açık ve uzaktan eğitim alanının gelişimine yönelik olarak daha etkin olarak yararlanılabilir.

Bir katılımcı, özellikle yurt dışı akreditasyon kuruluşları ile işbirliği yapılmasını ve üniversitelerin yapısına uygun akreditasyon sistemi geliştirilmesi gerektiğine inanmaktadır:

“Uzaktan eğitimde akreditasyona her anlamda ihtiyaç vardır. İyileşme için uluslararası şirket ve kuruluşlarla çalışılmalıdır.Yurt dışında akreditasyon kurulları var ve bu kurullardan yararlanılarak bölüm, uzaktan eğitim merkezi ve üniversitenin yapısına uygun bir akreditasyon sistemi geliştirilmelidir.Üniversitede bölüm akreditasyon kurulu, uzaktan eğitim akreditasyon kurulu, üniversite akreditasyon kurulu var. Bu kurul dersin uzaktan eğitime uygun olup olmadığını inceliyor. Öğretim elemanları içeriği, sunumu, üniversite akreditasyon kurulu da eğitim teknolojileri de inceliyor”(24.Katılımcı).

Akreditasyonun en önemli avantajlarından biri kurumun ulusal ve uluslararası düzeyde tanınmasına katkı getirmesidir. Kabul edilebilirlik kavramının akreditasyon ile önem kazanacağını vurgulayan bir katılımcı görüşlerini şu şekilde açıklamaktadır:

“Kabul koşulları, diploma lisans programına yada YL Dr’ya kabul edilebiliyor mu? Kabul edilebilirlik akreditasyonda önemlidir. Akreditasyona örgün eğitimde ne derece ihtiyaç var ise uzaktan eğitimde de o derece ihtiyaç bulunmaktadır. Örgün eğitim mezunu nerede iş buluyor. Uzaktan eğitim mezunu nerede nasıl iş bulacak bunların istihdamının kolaylaştırılması, bir üst öğrenime devam edebilmeleri de akreditasyonla ilgilidir”(25.katılımcı).

Yukarıdaki katılımcı, uzaktan eğitim kurumlarının ulusal ve uluslararası düzeyde tanınırlığının artması ile birlikte mezunların istihdamının da kolaylaşacağını, bir üst öğrenimlerini gerçekleştirmelerine katkı sağlayacağını belirtmektedir. Akreditasyonda bağımsız bir kuruluşun standartları belirlemesi kadar kurumsal ve kültürel özelliklerinde dikkate alınması büyük önem taşımaktadır. Bir katılımcı, bu konuda kurumun yapısına uygun üst düzey standartların kurum tarafından belirlenmesi gerektiğine inanmaktadır:

“...Dışarıdan bir kurum tarafından standartların belirlenmesi olumlu ama daha üst düzey standartları kurumun kendisi belirleyebilir...”(27.Katılımcı).

Uzaktan eğitimde akreditasyonun gerekli olduğunu belirten bir katılımcı, öğrencilerin aldığı hizmetlerin nitelikli olması bakımından akreditasyona ihtiyaç olduğunu ifade etmektedir:

“Uzaktan eğitimde Akreditasyon gereklidir. Öğrencilerin aldığı hizmetlerin eşdeğerliği, denkliği, kabul edilebilirliği açısından akreditasyona ihtiyaç vardır. Uzaktan eğitim kurumları akreditasyon ile içeriğin değerlendirilmesini ve kullanılan araçların uygunluğunu sağlamalıdır. Ölçme ve değerlendirmede standartlar olmalıdır”(28.Katılımcı).

Yukarıdaki katılımcıya göre, içeriğin değerlendirilmesi, uzaktan eğitimde kullanılan araçların yeterliliği ile ölçme değerlendirme uygulamaları bakımından akreditasyon gereklidir. Uzaktan eğitim kurumlarının öğrenci başarılarının değerlendirilmesine yönelik yeterli çalışma bulunmamaktadır. Araştırma bulguları esas alındığında, açık ve uzaktan eğitim kurumlarında bağımsız ölçme ve değerlendirme birimlerinin oluşturulması, çevrimiçi ve çevrim dışı sınav uygulamalarına yönelik çalışmalar yapılması, yazılımlar hazırlanması ihtiyacı bulunduğu görülmektedir.

Uzaktan eğitim uygulamalarında birliktelik olması gerektiğini ve başarı için akreditasyonun gerekli olduğunu belirten bir katılımcı görüşlerini şu şekilde açıklamaktadır:

“Bir akreditasyon kurulu kurulmalıdır. Standartlar olmalı ve uzaktan eğitim yapan üniversitelerin denetimi olmalıdır. Çünkü, şu anda her üniversitenin uzaktan eğitimde farklı uygulamaları mevcuttur. Bazı üniversitelerde 14 hafta, bazı üniversiteler 12 hafta eğitim yapmaktadır. Biri sanal sınıf uygulaması yaparken diğeri sanal sınıf uygulaması yapmayabiliyor. Uzaktan eğitim uygulamalarında denetim yoktur. Uzaktan eğitim kurumlarının başarısını artırmak için akreditasyona ihtiyaç vardır. Ders içeriklerinin uygunluğu, LMS sisteminin varlığı için üniversitelerden bağımsız kurullar olmalıdır. Teknolojik bilgisi olan kişiler, eğitimciler olmalı, uzaktan eğitim açmak isteyen kurumlar denetlenmelidir”(30.Katılımcı).

Yukarıdaki katılımcı, uzaktan eğitimde yanlış öğrenmelerin önüne geçmek açısından uzman kişilerin istihdam edilmesinin gerekli olduğuna inanmaktadır. Zaman zaman açıköğretim ile uzaktan eğitim kavramları yanlış kullanılabilir. Ancak, bu iki kavramın son yıllarda birlikte kullanıldığını görmekteyiz. Bazı katılımcılar, uzaktan eğitimde sağlıklı bir denetim mekanizmasının oluşturulabilmesinin akreditasyon ile gerçekleşebileceğine inanmaktadır.

Uzaktan eğitim ile açıköğretim kavramlarının aslında aynı olmadığını belirten aşağıdaki katılımcıya göre, sağlıklı bir denetim mekanizması oluşturulabilmesi için akreditasyona ihtiyaç vardır:

“Uzaktan eğitimde akreditasyon olması gerekir. Çünkü denetim mekanizmasıdır. Sonuçta yanlış eğitimleri önlemek gerekir. Ders videolarının çekilerek verilmesi doğru olur. Uzaktan eğitim açıköğretim ile aynı şey değil. Değerlendirme kriterlerinin ortaya konması gerekir. Değerlendirme kriterlerinin uzaktan eğitim kurumunda yapılıp yapılmadığı kontrol edilmelidir”(31.Katılımcı).

Yukarıdaki katılımcıya göre, öğrenci başarısını ölçme değerlendirme ile ilgili kriterler ortaya konulmalıdır. Öğrenci başarısının objektif olarak değerlendirilmesi mezunların da kalitesini doğrudan etkilemektedir.

Bakioğlu ve Can (2011), tarafından gerçekleştirilen bir araştırmada açık ve uzaktan öğrenme alanında öğrenci başarısını ölçme ve değerlendirmede yeni ölçme ve değerlendirme sistemlerine ihtiyaç bulunduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Günümüzde, Avrupa ülkelerinde Bologna süreci kapsamında, etkin ortak bir Avrupa Yükseköğretim Alanı (AYA) ve Avrupa Araştırma Alanı (AAA) oluşturma çalışmaları desteklenerek geliştirilmiştir. Bu kapsamda, yürütülmekte olan çalışmaların içerisinde, Avrupa yükseköğretiminin güçlendirilmesi, kalite düzeylerinin yükseltilmesi ve ortak kabul görmüş belirli standartlarda yükseköğretim sistemlerinde kalite güvence sistemlerinin oluşturulması yönündeki çalışmalar en önemli gündem maddesi haline gelmiştir.

Bologna süreci içerisinde bu konuda yapılan çalışmalar ve öneriler Yükseköğretimde Avrupa Kalite Güvence Birliği (European Association for Quality Assurance in Higher Education-ENQA)'nin 2005 yılında yayınlamış olduğu “Avrupa Yükseköğretim Alanında Kalite Güvence İlke ve Standartları Raporu”nda yayınlanmıştır. Bu raporda yayınlanmış olan ilke ve standartlar günümüzde bu alanda yürütülmekte olan çalışmalara rehberlik etmekte ve bu sayede Avrupa Yükseköğretim Alanı’nda yükseköğretim kurumlarının birbirleri ile uyum içinde ve kıyaslanabilir kalite düzeyinde hizmet vermeleri hedeflenmektedir (YÖK, 2012).

Bir katılımcı, Bologna sürecine uygun olarak mezunlar arasında standardizasyonun sağlanabilmesi için akreditasyonu gerekli görmektedir:

“Uzaktan eğitimde Akreditasyon mutlaka olmalıdır. Mezunlar arasında standardizasyon olmalıdır. Bologna sürecine uygun olmalıdır. Çıktıların değerlendirilmesi bakımından akreditasyon oldukça önemlidir”(32.katılımcı).

Uzaktan eğitim programlarından mezun olan öğrencilerin durumu, mezuniyet düzeyi, iş piyasasındaki istihdam oranlarının dikkate alınması, hizmetlerin geliştirilmesi bakımından yararlı olabilir. Tüm öğretim kademelerinde, mezunların başarısı öğretim programlarının içeriği ile doğrudan bağlantılıdır. Uzaktan eğitimde başarılı bir mezun verilebilmesi, uzaktan eğitim programlarının içeriğinin kalitesi ile bağlantılıdır. Bu bağlamda uzaktan eğitime özgü ders içeriklerinin geliştirilmesi büyük önem

taşımaktadır. Özellikle farklı özelliklere sahip öğrenciler için uygun ders içeriklerinin oluşturulması, içeriğin farklı araç ve yöntemlerle sunulmaya elverişli hazırlanması, içeriğe erişimin elektronik ortamda kolay, hızlı ve güvenilir olması, uzaktan eğitimde öğrenci başarısı için büyük önem taşımaktadır.

Bir katılımcı, uzaktan eğitim programlarının ders içeriklerinin de akredite edilmesi gerektiğine inanmaktadır:

“Akreditasyon kurulu kuruluyor. Özellikle müfredat belirleme ile ilgili çalışmalar yapılır. Akreditasyon kurulu var. Uzaktan eğitimde akreditasyona ihtiyaç vardır. Uzaktan eğitimdeki ders içeriklerinin de ayrıntılı bir şekilde uzmanlarca akreditasyonunun yapılması gerekir”(33.Katılımcı).

Uzaktan eğitimde kullanılan ders içeriklerinin akredite edilmesinin önemi belirtilmektedir.

“Uzaktan eğitimde akreditasyona ihtiyaç var ve gerçekleştirilmelidir. Ancak kim tarafından akredite edildiği önemlidir. Belli süreçler olmalıdır. ISO Kalite bilgisi vb..”(38.Katılımcı).

Ülkemizde uzaktan eğitim kurumlarının temel ihtiyaçlarından birinin akredite edebilecek bir bağımsız-özerk akreditasyon kuruluşunun olmaması olduğu görülmektedir.

Akreditasyona inanmadığını belirten bir katılımcı, akreditasyonu zorlama ile değil kendi imkânlarımız ile gerçekleştirilmesine inanmaktadır. Ancak, AB süreci ile akreditasyonun kaçınılmaz bir süreç olduğunu düşünmektedir. Akreditasyonun uzaktan eğitimde daha iyi bir hizmet sunulabilmesi için fırsat olduğunu belirtmektedir:

“Akreditasyona çok sıcak bakmıyoruz. Başkalarının empoze etmesinden ziyade bizim yapmamız iyi olur. Akreditasyon AB süreci ile büyük bir önem kazandı. Bu durumda akreditasyonu mecburen gerçekleştireceğiz. Bunu fırsat bilerek hizmetleri daha iyi yapmamızı sağlayacak bir fırsattır. Akreditasyonun kendisi fırsattır. Uzaktan eğitimde akreditasyon için yeterliliklere bakmak gerekir. Süreçteki yeterliliklere bakmak gerekir. Akreditasyonu bağımsız kurumlar yapmalıdır. Bir merkez, kurul oluşturulabilir. Bunlar bir programı akredite ederken normal eğitimdeki akreditasyon ve uzmanlarla gerçekleştirilmelidir. Örgün eğitim ile uzaktan eğitim farklı yöntemlerle akredite olmalıdır. Özdeğerlendirme yapılması, ekibin incelemesi gibi süreçlerin gerçekleştirilmesi gerekir”(40.Katılımcı).

Örgün eğitim kurumlarının akreditasyon süreci ile uzaktan eğitim kurumlarının akreditasyon süreçlerinin farklı olması gerektiği vurgulanmaktadır. Uzaktan eğitim kurumlarının akreditasyonunu gelişme ve kalite açısından bir fırsat olarak gören yukarıdaki katılımcı, uzaktan eğitimde akreditasyon yeterliliklerine bakılması

gerektiğini, bunun için bağımsız akreditasyon kuruluşlarına ihtiyaç bulunduğunu açıklamaktadır.

ACTDE tarafından belirlenen uzaktan eğitim kurumlarının akreditasyon değerlendirme kriterleri şu şekilde ifade edilmiştir (ACTDE, 2010, S.3-8):

- 1.Kurumsal misyon, yönetim ve etkinlik
- 2.Kurumsal etkinlik
- 3.Kaynaklar.

Ülkemizdeki uzaktan eğitim kurumları ve programlarının akreditasyonu sürecinde DETC, ACTDE ve ACCET gibi akreditasyon kuruluşlarının belirledikleri standartlar ve değerlendirme kriterlerinin incelenmesi ve yararlanılması faydalı olabilir.

4.7.13.Öğretim Elemanlarının Ülkemizde Açık ve Uzaktan Eğitimin Akreditasyonunun Geleceğine İlişkin Görüşleri İle İlgili Nitel Bulgular

Araştırmaya katılan öğretim elemanlarının büyük bir çoğunluğu(34 kişi) gelecekte ülkemizde uzaktan eğitimde akreditasyonun gerçekleşeceğine inandıklarını ve uzaktan eğitimde akreditasyonun olması gerektiğini belirtmişlerdir. Ayrıca, kurumların zaman geçtikçe daha fazla akreditasyona yönelecekleri, şu anda uzaktan eğitimin YÖK'ün iznine tabi olduğu ve akreditasyonun gerçekleşebilmesi için YÖK'ün esnek olması ve değişik online programların açılması gerektiği belirtilmiştir. Aşağıdaki katılımcı, gelecekte uzaktan eğitimde akreditasyonun gerçekleşeceğine inanmakla birlikte, akreditasyonun üniversitenin özerkliği açısından anlamlı olmadığını düşünmektedir.

“Ülkemizde Uzaktan eğitimin akreditasyonunun gelecekte olacağına inanıyorum. Sistem sizi bu noktaya getiriyor. Aslında üniversitede her birimin standartlara bağlı olması üniversitede özerk ve özgür bilim açısından anlamlı gelmiyor”(1.katılımcı).

Yukarıdaki katılımcı, üniversitede her şeyin standartlara bağlı olmasının üniversitedeki bilimsel özerkliğe uygun olmadığını düşünmektedir.

Araştırmaya katılan öğretim elemanlarına göre, ülkemizde uzaktan eğitim kurumları ve programlarının sayısı ile doğru orantılı olarak, öğrencilerin uzaktan eğitime olan talebi de artmaktadır. Eğitim uygulamaları, uzaktan eğitime doğru yönelmektedir. Bu durum, akreditasyon kavramını gündeme getirecektir. YÖK'ün akreditasyon standartlarını belirleyebileceği ve böylece uzaktan eğitimde kalitenin de artacağı ifade edilmiştir. Şu anda, her üniversitenin, uzaktan eğitimi kendine göre gerçekleştirdiği, akreditasyon için

YÖK ile üniversitelerin işbirliğine ihtiyaç bulunduğu belirtilmektedir. Aşağıdaki katılımcı bu konudaki düşüncelerini şu şekilde ifade etmiştir:

“Yakın zamanda YÖK’ün uzaktan eğitimde akreditasyon standartlarını belirleyeceğini düşünüyorum. Böylece, uzaktan eğitimde kalitenin yükseleceğini düşünüyorum. Uzaktan eğitimde akreditasyon ile birlikte asgari teknolojik standartlar belirlenmelidir”(6.Katılımcı).

Yükseköğretimde uzaktan eğitim alanında akreditasyon çabalarının kaliteyi yükselteceği, ancak bunun için asgari teknolojik standartların belirlenmesinin önemli olduğu belirtilmektedir.

Uzaktan eğitimde akreditasyonun nasıl gerçekleşmesi gerektiğine ilişkin bir katılımcı görüşlerini şu şekilde açıklamıştır:

“Ülkemizde Uzaktan eğitimin akreditasyonu YÖK onayına bağlı gerçekleşmektedir. Denetlemesi iyi olursa, her üniversite kendisi yapmalıdır. YÖK asgari standartları belirlemeli ama üniversitenin uzaktan eğitimde kendi belirlemiş olduğu standartları olmalıdır”(9.Katılımcı).

Araştırmaya katılan bazı öğretim elemanları, ülkemizde uzaktan eğitimde akreditasyonun YÖK tarafından zaten gerçekleştirildiğini, bu uygulamanın yeterli olduğunu, akreditasyon standartlarının YÖK tarafından belirlenebileceğini, Bologna Süreci kapsamında da bu konuda çalışmalar yapıldığı belirtilmiştir.

Ülkemizde eğitim alanında akreditasyon çalışmalarının YÖK bünyesinde gerçekleştirilmekte olduğu bilinmektedir. Ülkemizde akreditasyon ile ilgili yapılan çalışmalar şu şekilde özetlenebilir (YÖK, 2012): Türkiye’de kalite güvence sistemi, üniversiteler tarafından yıllık olarak gerçekleştirilen iç değerlendirme süreci ve normal koşullarda 5 yılda bir gerçekleştirilen dış değerlendirme temeline dayanmaktadır. Bu sistem aynı zamanda “Ulusal Yeterlikler Çerçevesi” bağlamında program bazında belirlenen öğrenim çıktılarının kalitesini garanti altına almak üzere akreditasyon ve değerlendirme unsurlarını da içerecek şekilde düzenlenmiştir. Ülkemizde de bu gelişmeler ışığında, yükseköğretimde kalite standartlarının oluşturulması ve bu alanda uluslararası uyumluluğun sağlanabilmesi için Yükseköğretim Kurulu tarafından 2005 yılında eğitim, öğretim, araştırma aktivitelerinin kalitesinin geliştirilmesi ve değerlendirilmesi temel amacıyla Avrupa Kalite Güvencesi Standart ve İlkelerine (ESG) de uygun olacak şekilde “Yükseköğretim Kurumlarında Akademik Değerlendirme ve Kalite Geliştirme Yönetmeliği” yayınlanmış ve bu yönetmelik kapsamında, Üniversitelerarası Kurul tarafından seçilen dokuz üye ile Ulusal Öğrenci Konseyi

tarafından belirlenen bir öğrenci temsilcisinden oluşan ve yükseköğretim kurumlarında akademik değerlendirme ve kalite geliştirme çalışmalarının düzenlenmesi ve koordinasyonundan sorumlu olan Yükseköğretim Kurumları Akademik Değerlendirme ve Kalite Geliştirme Komisyonu (YÖDEK) kurulmuştur. YÖDEK, yükseköğretim kurumlarında akademik değerlendirme ve kalite geliştirme çalışmalarını ilgili yönetmelik ışığında yürütülebilmesine rehberlik edecek süreçlerin tanımlandığı ve yükseköğretim kurumlarımıza kalite geliştirme alanında yön gösterici nitelikte olan “Yükseköğretim Kurumlarında Akademik Değerlendirme ve Kalite Geliştirme Rehberi”ni hazırlamıştır.

Adı geçen yönetmelik bağımsız ulusal dış kalite güvence ajansları kurulmasını hedeflemektedir. Ulusal dış kalite güvence ajanslarına lisans verme yetkisi YÖDEK in de görüşleriyle Yükseköğretim Kurulu’na (YÖK) aittir. Dış değerlendirme sürecinden geçen yükseköğretim kurumları, kurumun kalite seviyesini ve kalite alanındaki gelişmelerini gösterecek olan “Kalite Sertifikası” alacaklardır. Bu sertifikanın geçerlilik süresi 5 yıldır. Yükseköğretim kurumunun alacağı Kalite Sertifikası kurum bazında olabileceği gibi, akademik birimler veya program bazında da olabilecektir.

Günümüzde bazı bağımsız kalite ajansları çalışmalarına başlamıştır. Mühendislik Eğitim Programları Değerlendirme ve Akreditasyon Derneği (MÜDEK) 15 Kasım 2007 tarihinde Kalite Değerlendirme Tescil Belgesi almış ve tanınmış ilk ulusal dış değerlendirme ajansı olarak çalışmalarına başlamıştır. MÜDEK bugüne kadar 10 farklı üniversitenin 57 mühendislik programını akredite etmiştir. MÜDEK haricinde YÖDEK’e ulusal bağımsız dış değerlendirme ajansı olmak için başvuruda bulunan iki ajans daha bulunmaktadır.

Aşağıdaki katılımcı, AB süreci ile birlikte akreditasyon standartlarının ülkemize gelmesi gerektiğini ifade etmektedir:

“Uzaktan eğitimde akreditasyon mutlaka olacaktır, olmalıdır. AB standartları ile mutlaka ülkemize getirilmelidir. Otomotivde ve mühendislikte uygulamaları var. Ülkemizde MÜDEK mühendislik alanında bu işi yapıyor. Ne olması ve nasıl olması gerektiğini denetiminin bilmesi gerekir”(11.Katılımcı).

Aşağıdaki katılımcı uzaktan eğitimde akreditasyona yönelik çalışmalarda kişisel girişimlerin olduğunu ancak ortak bir vizyon bulunmadığına vurgu yapmaktadır:

“Ülkemizde uzaktan eğitimde akreditasyon konusunda ortak bir vizyon yoktur. Kişisel girişimler var. YÖK komisyonunun buna yönelik çalışmaları var. Diğer üniversitelerin desteğine ihtiyaç vardır”(15.Katılımcı).

Yukarıdaki katılımcıya göre, uzaktan eğitimde akreditasyon için üniversitelerin desteğine ihtiyaç bulunmaktadır. Akreditasyonda kişisel girişimden çok kurumsal çabaların olması gerektiğine inanan bir katılımcı görüşlerini şu şekilde açıklamaktadır:

“Her alanda kurumsal başarı yok, anlık heyecanlar var. Kurallar yok. Gelecekte acil olarak kurumsallaşmanın sağlanması gerekir. YÖK’ün son düzenlemesi ile uzaktan eğitimdeki öğrenci harçları II.Öğretim ile eşitlendi. Öğretim elemanı açısından ders ücreti bakımından sıkıntı oldu. Harç miktarı 300 TL civarına indirildi. Bu, uzaktan eğitim kurumlarının açılmasını azaltacaktır. En önemli motivasyon kaynağı olan para azalıyor. Uzaktan eğitim merkezi/kurumu açmak için asgari 3 öğretim elemanı koşulu bulunmaktadır”(18.Katılımcı).

Yukarıdaki katılımcı, YÖK’ün uzaktan eğitim alanına yönelik bir takım düzenlemelerinin olumsuzluklara neden olabileceğini açıklamaktadır. Özellikle, ders ücretlerinin düzenlenmesi gerektiği üzerinde durulmaktadır. Bu konuya yönelik olarak 6111 sayılı kanunda yapılan(44. md, e bendi) yapılan düzenleme ile “Uzaktan öğretim programı kapsamında yükseköğretim kurumlarında ders veren öğretim elemanlarına, haftalık 10 saati geçmemek üzere verdikleri ders başına, ...belirlenen ek ders ücretinin beş katını geçmemek üzere yükseköğretim kurumları yönetim kurulunca belirlenecek tutarda ek ders ücreti ödenir”, hükmü getirilerek uzaktan öğretim programlarında ders veren öğretim elemanlarına ek ders ücretinin beş katına kadar ek ders ücreti verilebilmesi imkânı sağlanmıştır. Bu düzenleme, uzaktan eğitim alanında ders verecek öğretim elemanlarının ders ücretlerinin düzenlenmeye çalışılması bakımından önemli ama yetersiz olarak değerlendirilebilir.Ek ders ücreti dışında kalan danışmanlık, materyal hazırlama, telif ücretleri, uzaktan eğitim personeline yapılacak ödemeler, sınav ücretleri,video çekimi, vb. çalışmalara ilişkin malî düzenlemelere ihtiyaç olduğu görülmektedir.

Araştırmaya katılan bazı öğretim elemanlarına göre, ülkemizde öncelikle uzaktan eğitimin ne olduğunun, iyi öğrenilmesi gerektiği ve sonra uzaktan eğitime ve akreditasyona yoğunlaşılması gerektiğini, ülkemizde akreditasyon kuruluşu olmadığını, YÖK’ün akredite edemeyeceğini, ABD’de özerk akreditasyon kuruluşları bulunduğunu ve bunların örnek alınması gerektiğini, uzaktan eğitimde akreditasyon için uzmanlığı kanıtlanmış dış bir kuruluşun olmasına ihtiyaç bulunduğunu ifade etmişlerdir.

Aşağıdaki katılımcı ise uzaktan eğitimde akreditasyonun mutlaka olması gerektiğini ancak uzaktan eğitimde akredite edecek bir kuruluş olabileceğine inanmadıklarını belirtmektedirler:

“Ülkemizde Uzaktan eğitimin akreditasyonu mutlaka olmalıdır. Türkiye’de örgün eğitimde yurt dışındaki akreditasyon kuruluşlarına başvuruluyor. Türkiye’de uzaktan eğitimde akreditasyonu sağlayacak kuruluş olabileceğine inanmıyorum. Yurtdışındaki akreditasyon kuruluşlarına müracaat edileceğini düşünüyorum”(20.Katılımcı).

Yukarıdaki katılımcı uzaktan eğitimde akreditasyon konusunda yurtdışındaki kuruluşlara müracaat edilebileceğine inanmaktadır. Ayrıca, uzaktan eğitim kurumlarını YÖK’ün akredite edemeyeceğini ve yurtdışındaki akreditasyon kuruluşlarının incelenmesinin daha yararlı olacağı belirtilmektedir.Bu konuya ilişkin bir katılımcının görüşleri şu şekildedir:

“Akreditasyon kuruluşu yoktur. YÖK akredite edemez. ABD nasıl yapmışsa ABD’nin yaptıklarının incelenmesi gerekir. ABD’de akreditasyon kuruluşları özerktir. Türkiye’de özerk akreditasyon kuruluşları kurulmalıdır”(21.Katılımcı).

Bazı katılımcılar, ülkemizde uzaktan eğitimde meslekî sertifika akreditasyonu mevcut olduğunu, MÜDEK’in örnek alınabileceğini, sadece uzaktan eğitimde değil, ögün eğitimde de akreditasyona ihtiyaç olduğunu, önemli olan çıktının, mezunların değerlendirilmesi ve yeterlilik belgesinin oluşturulması gerektiği belirtilmektedir.bu konuya ilişkin bir katılımcının görüşleri şu şekildedir:

“Gelecekte uzaktan eğitim kurumlarını akredite edecek kurumlar ortaya çıkacaktır. Kurumlar tarafsız olmalıdır. Başarısını kanıtlamış olmalıdır. MÜDEK ve ABET gibi olabilir. Uzaktan eğitimin akreditasyonuna yönelik çalışmaların yurt dışında da yeni olduğunu düşünüyorum. Uzaktan eğitim ile ilgili çalışmalarda akreditasyona yönelik oturmuş standartlar yoktur. Mühendislik eğitimindeki uygulamalara bakılabilir(29.Katılımcı).

Aşağıdaki katılımcılar ise uzaktan eğitimde akreditasyonun geleceğine ilişkin önerileri şu şekilde belirtmektedir:

“Ülkemizde Uzaktan eğitimin akreditasyonu olması gerekir. Teknik ve pedagojik açıdan yeterli kişilerden oluşan kurul olmalı, ders içeriği, yazılım ve kadroya bakarak akredite olmalıdır”(30.Katılımcı).

“Gelecekte uzaktan eğitimde akreditasyon uygulamaları olacaktır. 20-30 yıl içinde kampus eğitimi kalmayacaktır. Mobil, internet tabanlı eğitim olacaktır. Uzaktan eğitimde akreditasyon, Türkiye’de YÖK bünyesinde olacaktır. Uzaktan eğitim kurumları akredite edebilecek, sadece uzaktan eğitim kurumlarına özgü bağımsız kurumlar olmalıdır”(32.Katılımcı).

Mobil internet tabanlı eğitimin yaygınlaşacağı, sadece uzaktan eğitim kurumlarını akredite edecek kuruluşların belirlenmesi gerektiği ifade edilmektedir.

Bazı katılımcılar, uzaktan eğitimde akreditasyonun kalite açısından ve uzaktan eğitim hizmeti veren üniversitelerin yürüttükleri program ve uygulama farklılıklarının ortadan kaldırılması, kurumların plansız ve dengesiz büyümelerinin önüne geçilmesi bakımından gerekli olduğunu, bu konuda otorite konumunda olan kurumların işbirliğine ihtiyaç olduğu ve üzerlerine düşen görevleri samimi bir şekilde yapmalarının kaçınılmaz olduğunu belirtmişlerdir. Ayrıca, bazı katılımcılar bağımsız akreditasyon kuruluşunun oluşabileceğine inandıklarını belirtmişlerdir. Kurumların işbirliğinin sağlanmasına ilişkin bir katılımcı görüşlerini şu şekilde açıklamaktadır:

“Ülkemizde uzaktan eğitimin akreditasyonunun üst düzeyde planlanması gerekir. MEB, YÖK, Üniversiteler ve sivil toplum kuruluşlarının ortak katkısı ve işbirliği gerekir. e-öğrenme, örgün eğitimde olduğu gibi gündeme alınmalıdır. Akreditasyon, gelecekte global rekabet ortamında gereklidir”(35.Katılımcı).

Mevcut akreditasyon kurumlarının uzaktan eğitim kurumlarını ve programlarını akredite etmesini sakıncalı bulan bir katılımcı görüşlerini şu şekilde ifade etmektedir:

“YÖK zorunlu olmasını istiyor. YÖDEK, bağımsız yapılarak akreditasyon kurumları olacak, belki bir merkez, enstitü olacak. Ancak kaygım, mevcut akreditasyon kurumlarının uzaktan eğitimi akredite etmeye çalışmaları yanlışlara neden olacaktır. Uzaktan eğitimde akredite edecek kurumların değil de, diğerlerinin(uzaktan eğitimle ilgili olmayan kurumların) akredite etmesi sorun olacaktır (40.Katılımcı).

Uzaktan eğitime özgü akreditasyon kuruluşlarının uzaktan eğitim kurumlarını akredite etmemesinin sorunlara neden olabileceği belirtilmektedir.

Araştırmaya katılan öğretim elemanlarının bir bölümü(6 kişi), gelecekte ülkemizde uzaktan eğitimde akreditasyonun gerçekleşeceğine inanmadıklarını belirtmişlerdir. Yakın gelecekte ülkemizde uzaktan eğitimde akreditasyonun gerçekleşeceğine inanmayan öğretim elemanlarının bir bölümü, öncelikle normal/örgün eğitim alanında akreditasyonun olması gerektiğini, henüz örgün eğitim kurumlarının akredite olamadığını belirterek, bunun için uzaktan eğitim kavramının ne olduğunu, anlamının anlaşılması ve uzaktan eğitimle ilgili önceliklerin yerine getirilmesi gerektiğini düşünmektedirler. Ayrıca, uzaktan eğitim programlarının sürdürülebilirliklerinin sağlanarak, YÖK’ün kontenjan ve ders ücreti kısıtlamalarının kaldırılmasını önermektedirler. Akreditasyonun üniversitenin bilimselliğini engelleyeceğini ve

akreditasyonun gerçekleşmesi ile ilgili olumsuz düşünceleri belirten bir katılımcı bu konudaki görüşlerini şu şekilde açıklamaktadır:

“Akreditasyon öğretim üyesini belli kalıplara sokar. Olmamalıdır. Üniversitenin ve öğretim üyesinin bilimselliğini engeller. Tek tip hale getirir. Bürokrasiyi artırır”(3.Katılımcı).

Aşağıdaki katılımcı ise uzaktan eğitimde akreditasyona yönelik YÖK’ün bir takım düzenlemeler yapmasının faydalı olacağını düşünmektedir:

“Ülkemizde Uzaktan eğitimin akreditasyonunun geleceği büyük oranda YÖK ile ilgili bir konudur. Şu aşamada, YÖK üniversiteleri yeterince sıkıyor. Akreditasyona enerji kalmıyor. Uzaktan eğitim kurumları YÖK’ün gereklerini yapmaya çalışıyorlar. Akreditasyon daha sonra gündeme gelebilir”(28.Katılımcı).

Yükseköğretim Kurumları Akademik Değerlendirme ve Kalite Geliştirme Komisyonu (YÖDEK), Yükseköğretim Kurumları Akademik Değerlendirme ve Kalite Geliştirme Yönetmeliği kapsamında, yükseköğretim kurumlarının akademik değerlendirme ve kalite geliştirme çalışmalarını sistematik bir şekilde yürütebilmeleri için gerekli süreçleri ve performans göstergelerini tanımlamıştır.

Belirlenen süreçler şu şekilde listelenebilir (YÖK, 2012):

- A) Yükseköğretim Kurumlarında Akademik Değerlendirme ve Kalite Geliştirme Süreci,
- B) Stratejik Planlama Süreci,
- C) Kurumsal Değerlendirme Süreci,
- D) Periyodik İyileştirme ve İzleme Sürecidir.

Kalite güvencesi alanında geliştirilmiş olan mevzuat uyarınca, ulusal alanda YÖDEK ve yükseköğretim kurumları düzeyinde ise Akademik Değerlendirme ve Kalite Geliştirme Kurulları (ADEK) bu sürecin organizasyonu, koordinasyonu ve yürütülmesinden sorumlu organlardır. Yükseköğretim kurumlarının kalite güvencesi yapılanması kapsamında hazırlayacakları stratejik planlama çalışmaları, ilgili kurumun senato ve yönetim kurulunun ortak sorumluluğunda hazırlanmakta ve yürütülmektedir.

Yükseköğretim kurumlarında akademik değerlendirme ve kalite geliştirme çalışmaları ise yükseköğretim kurumlarının yukarıda bahsedilen ADEK’lerin sorumluluğu ve koordinasyonunda yürütülmektedir.

Türkiye Kalite Güvence Sistemi yurtdışı değerlendirmelere de açık durumdadır. Bugüne kadar dört üniversitenin toplam 42 mühendislik programı “Accreditation Board for Engineering and Technology-USA” (ABET) tarafından farklı zamanlarda değerlendirilmiş ve “substantial equivalence” derecesinde eşdeğer kabul edilmiştir.

Araştırmada öğretim elemanlarının görüşleri esas alındığında genel olarak, uzaktan eğitim kurumlarının YÖK'ün akreditasyon ile ilgili yasal gerekliliklerini yerine getirme gayreti içinde oldukları, YÖK'ün bu gereklilikleri istediğini ancak daha özerk, bağımsız kuruluşlara ve akreditasyon ile ilgili çabalara ihtiyaç olduğu sonucuna ulaşılmaktadır. Ülkemizde öncelikle uzaktan eğitim kurumlarının başlangıç düzeyi akreditasyonu yeterliliklerinin sağlanması gerektiği görülmektedir. Ayrıca, uzaktan eğitimde akreditasyona yönelik akademik, malî sosyal ve yönetsel anlamda yasal düzenlemeler bulunmadığı görülmektedir.

4.7.14. Öğretim Elemanlarının Açık ve Uzaktan Eğitim Kurumu ve Programlarının Ulusal ve Uluslararası Düzeyde Akredite Olma Durumu, Uzaktan Eğitim Kurumunun Akreditasyona Yönelik Çalışmaları ile İlgili Görüşlerine İlişkin Bulgular

Araştırmaya katılan öğretim elemanlarının büyük bir çoğunluğu (32 kişi) Uzaktan eğitim kurumu ve programlarının ulusal ve uluslararası düzeyde akredite olmadığını açıklamışlardır.

Araştırmaya katılan öğretim elemanlarının bir bölümü (11 kişi), uzaktan eğitim kurumu ve programlarının ulusal ve uluslararası düzeyde akredite olmadığını ve akreditasyon ile ilgili bir çalışmaları da bulunmadığını, ayrıca YÖK'ten onay alınarak programın açılması ve uzaktan eğitime başlamış olmayı ulusal akreditasyon olarak değerlendirmektedirler. Uzaktan eğitimde akreditasyona yönelik çalışmaların yapılmasını, başka ülke ve kurumlarda yapılan çalışmaların örnek alınmasını ifade etmektedirler. Bu konuya yönelik bazı katılımcıların görüşleri şu şekildedir:

“İşletme yüksek lisans programı YÖK onaylıdır. Uluslararası akreditasyon yoktur. Bologna süreci kapsamında çalışmalar yapılmaktadır. Tüm bölümlerin YÖK'ten onayı bulunmaktadır”(4.katılımcı).

“Uzaktan eğitim kurumu ve programları ulusal ve uluslararası düzeyde akredite olmamıştır. Programlarımızın YÖK onayı vardır. Akreditasyona yönelik çalışma konusunda bilgim yoktur. Uzaktan eğitimin akreditasyonuna yönelik çalışmalar yapılmalıdır”(5.Katılımcı).

“Uzaktan eğitim programlarımız YÖK'ten onay almıştır. Bu anlamda akredite olmuştur. Öğrencilerden geribildirim alınması ve diğer açılardan bakıldığında yeterli buluyorum”(10.Katılımcı).

Yukarıdaki katılımcı, YÖK'ten onay alınmasını ulusal akreditasyon olarak değerlendirmektedir.

Araştırmaya katılan öğretim elemanlarının bir bölümü (2 kişi), uzaktan eğitim programlarının akredite olmadığını ama akreditasyona yönelik bir çalışma

bulunduğunu belirtmiştir. Bir katılımcı bu konudaki görüşlerini şu şekilde açıklamaktadır.

“Uzaktan eğitim kurumu ve programları, ulusal ve uluslararası düzeyde akredite olmamıştır. Ancak, ulusal düzeyde akreditasyona yönelik bir çalışma yürütülmektedir. Şu anda uzaktan eğitimde program, ders ve öğretim elemanı kriterleri oluşturulmaya çalışılıyor. YÖK’e sunuluyor. Dünyada yapılan uzaktan eğitimde akreditasyon ile ilgili çalışmalar incelenebilir”(15.Katılımcı).

Aşağıdaki katılımcı, ulusal akreditasyonun ülkemizde henüz gerçekleşmediğini ve bu konuda çalıştaylar düzenlendiğini açıklamaktadır:

“Uzaktan eğitim kurumu ve programlarının ulusal düzeyde akredite olduğunu söyleyemeyiz. Çünkü, ulusal akreditasyon diye bir şey yok. Uluslararası akreditasyonu şu anda düşünemiyorum. Çünkü, zaten Bologna sürecinin gereklerini tam olarak yerine getiremiyoruz, zorlanıyoruz. Akreditasyon konusunun tartışıldığı “future learning” çalıştayları düzenlendi. YÖK’ün uzaktan eğitimle ilgili kontenjan kısıtı bulunmaktadır. 250 öğrencilik kapasitemiz bulunmasına karşılık YÖK ancak 50 öğrenci kontenjanı açılmasına izin vermektedir. Ayrıca, uzaktan eğitim programı açılması için yılda tek seferde müracaat yapılması gerekmektedir”(19. Katılımcı).

Yukarıdaki katılımcı, Bologna sürecinin tam olarak uygulanmadığını ve akreditasyonun altyapısının oluşturulmasını önermekte ve uzaktan eğitim uygulamalarında YÖK tarafından konulan bazı kısıtlamaların akreditasyonun gerçekleşmesinin önünde engel olduğuna inanmaktadır.

Araştırmaya katılan öğretim elemanlarının bir bölümü (4 kişi), uzaktan eğitim programlarının bazılarının akredite olduğunu veya akredite olabilecek düzeyde bulunduğunu ayrıca, kurumda akreditasyona yönelik bir çalışma bulunduğunu belirtmiştir. Bir katılımcı bu konudaki görüşlerini şu şekilde açıklamıştır:

“Bazı bölüm ve programlar ulusal düzeyde akredite olmuştur. Ancak, uluslararası düzeyde de akredite olabileceğini düşünüyorum. Tv programlarında yapmış olduğumuz röportajlardan uluslararası akreditasyona yönelik bir çalışma olduğunu biliyorum”(1.Katılımcı).

Bazı katılımcılar, uzaktan eğitim kurumu ve programlarının YÖK’ten onay alınarak açıldığını, dolayısıyla ulusal düzeyde akredite olduğunu düşünmektedirler. Açık ve uzaktan eğitimde yeni program müracaatlarının yapılmasını ise YÖK’ün kriterlerine, ulusal standartlara uygunluk olarak değerlendirmektedirler. Ayrıca, AB ülkeleri ve gelişmiş ülkelerde akreditasyonun nasıl yapıldığının incelenmesini önermektedirler.

Bir katılımcı görüşlerini şu şekilde açıklamaktadır:

“Uzaktan eğitim kurumu ve programları ulusal ve uluslararası düzeyde akredite olmamıştır. Ancak, akreditasyona yönelik çalışmalar var. AB ülkeleri ve diğer ülkelerde akreditasyonun nasıl yapıldığını inceliyoruz. Her bölümün akreditasyona gerekli ilgiyi göstermesi gerekir.

Başka ülkelerde uzaktan eğitim öğrenci sayısı daha fazla ve üniversiteler arası işbirliği var.

Öğretim üyesi işbirliği var. Tüm bunların sağlanması gerekir”(18.Katılımcı).

Üniversitelerarası işbirliği akreditasyonda önemli bir gelişme olarak değerlendirilmektedir. Uzaktan eğitim kurumlarında akreditasyona ilgi gösterilmesi gerektiği belirtiliyor.

Durman (2008)’a göre; 2002 yılında 5,655 yüksek öğretim kurumu 17 akreditasyon kurumu tarafından akredite edilmiştir. Bunlardan 1,979’u uzaktan eğitim veren kurumlardır. ABD ile kullanılan ortak ölçütler; misyon, organizasyonel yapı, kurumsal kaynaklar, ders müfredatı ve sunumu, öğretim elemanı ve altyapı desteği, öğrenci desteği, öğrenci öğrenim çıktılarıdır. Sınırlar ötesi yükseköğretimde kalite için ilke ve standartlar da hükümetler, yükseköğretim kurumları, öğrenci kuruluşları, kalite güvence ve akreditasyon kuruluşları, akademik tanıma kuruluşları, meslekî kuruluşlar için tanımlanmıştır.

Araştırmaya katılan öğretim elemanlarının yarısı (20 kişi) uzaktan eğitimi kurumu ve uzaktan eğitim programlarının akredite olup olmadığı veya buna yönelik bir çalışma olup olmadığını bilmediklerini, bu konuda kendilerine bilgi verilmediğini belirtmişlerdir. Bu sonuç, öğretim elemanlarının bilgilendirilme ihtiyacı içinde olduklarını ortaya koymaktadır.

Bir katılımcı görüşlerini şu şekilde açıklamıştır:

“Uzaktan eğitim kurumu ve programları ulusal ve uluslararası düzeyde akredite olmuş mudur? Açıkçası bilmiyorum. Bu konuda hiçbir fikrim yok. Akredite olmuşta olabilir. Herhangi bir çalışma olup olmadığını bilmiyorum. Akreditasyon için sanırım akreditasyon kurumlarından birine başvurmalıdır”(31.Katılımcı).

Uzaktan eğitimde görevli öğretim elemanlarının aynı zamanda uzaktan eğitim kavramı ve uygulamaları konusunda yeterli bilgi sahibi olmadıkları görülmektedir.

Ancak, bazı katılımcılar Bologna süreci ile birlikte akreditasyona yönelik çalışmaların olabileceğini belirtmektedirler:

“Uzaktan eğitim kurumu ve programlarının ulusal ve uluslararası düzeyde akredite olup olmadığını bilmiyorum. Ancak, Bologna süreci kapsamında çalışmalar var. Uzaktan eğitimde de buna yönelik çalışmalara hız verilmelidir”(32.Katılımcı).

Bologna süreci kriterleri incelendiğinde (YÖK, 2012); Avrupa Kredi Transfer Sistemini (European Credit Transfer System, ECTS) uygulamak, öğrencilerin ve öğretim görevlilerinin hareketliliğini sağlamak ve yaygınlaştırmak, Yükseköğretimde

kalite güvencesi sistemleri ağını oluşturmak ve yaygınlaştırmak, Yükseköğretimde Avrupa boyutunu geliştirmek, yaşam boyu öğrenimi teşvik etmek, öğrencilerin ve yükseköğretim kurumlarının sürece aktif katılımını sağlamak, gibi kriterlerin uzaktan eğitim kurumlarının gerçekleştirmeye çalıştıkları çalışmalar kapsamında olduğu söylenebilir.

Araştırmaya katılan öğretim elemanlarının bazıları, uzaktan eğitim kurumu ve programlarının ulusal ve uluslararası düzeyde akredite olmadığını ve akreditasyona yönelik de bir çalışmanın bulunmadığını belirtmişlerdir. Ancak, akreditasyon için ulusal ve uluslararası eğitim kurumları ile işbirliği yapılmasını, bu alanda bir kurum oluşturulmasını önermekte ve bu konuda gelecekte önemli çalışmaların olabileceğine inanmaktadırlar. Bu konuya ilişkin bir katılımcının görüşleri şu şekildedir:

“Uzaktan eğitim kurumu henüz kuruluş aşamasında olduğu için akredite olduğunu söyleyemeyiz. Akreditasyona yönelik bir çalışma yoktur. Uzaktan eğitim hizmeti veren kurumlar, üniversiteler bir araya gelerek (yöneticileri ve dekanları), bağımsız akreditasyon kuruluşu oluşturulabilir. MÜDEK gibi bir dernek oluşturulabilir. Uluslararası düzeydeki akreditasyon çalışmaları ile MÜDEK’in çalışmaları incelenerek model alınabilir”(8.Katılımcı).

Uzaktan eğitim merkezinin henüz yeni kurulmuş olması, akredite olmama gerekçesi olarak belirtilmektedir.

Yukarıdaki katılımcı uzaktan eğitimde akreditasyon çalışmalarında başlangıç açısından MÜDEK’in örnek alınarak bağımsız bir akreditasyon kuruluşu oluşturulmasının önemine değinmektedir.

Araştırmaya katılan öğretim elemanlarının bazıları uzaktan eğitimde akreditasyon ile ilgili bir çalışma olmadığını belirtmekle beraber, bu konuda çalıştaylar düzenlenebileceğini belirtmişlerdir. 2004 yılından bu yana İstanbul Üniversitesi, Türkiye Bilişim Vakfı ve Türkiye Bilişim Derneği işbirliğinde iki yılda bir düzenlenen International Conference on Innovations in Learning for the Future: e-Learning (Future-Learning) konferanslar dizisinde tüm dünyadan akademiysen, araştırmacı, öğrenci ve ilgili bireyler arasında uzaktan eğitim, e-learning alanındaki son gelişmeler akademik olarak tartışılmaktadır.

Son dönemde uzaktan eğitimde akreditasyon konusunun da tartışıldığı 2 çalıştay daha düzenlendiği görülmektedir. I. Ulusal Uzaktan Eğitim ve e-Öğrenme Çalıştayı 21-22 Nisan 2011 tarihlerinde Muğla-Akyaka’da(I.Ulusal Uzaktan Eğitim ve E-Öğrenme Çalıştayı Raporu, 2011), II. Ulusal Uzaktan Eğitim ve e-Öğrenme Çalıştayı ise 24 Mayıs

2011’de İstanbul Üniversitesi’nde düzenlenmiştir (II.Ulusal Uzaktan Eğitim ve E-Öğrenme Çalıştay Raporu, 2011). Bu çalıştaylarda “Uzaktan Eğitimde Akreditasyon” çalışma grubunun oluşturulduğu görülmektedir. Çalıştaylarda uzaktan eğitim alanında hizmet veren üniversite ve kurumların/şirketlerin mevcut durumu analiz edilmiş, sorunlar ve çözüm önerileri üzerinde durulmuş; karşılıklı ilişkilerin geliştirilmesi ve alanın ihtiyaçlarının belirlenmesi ve karşılanması için gelecekte yapılması gerekenler tartışılmış, bir yol haritası belirlenmeye çalışılmıştır. Ayrıca, Türkiye genelinde uzaktan eğitim yapan 27 üniversitenin katılımıyla gerçekleşen “Uzaktan Eğitim Ulusal Sorunları Çalıştayı” (İstanbul Üniversitesi, 2012), 10 Mayıs 2012 tarihinde İstanbul Üniversitesi tarafından gerçekleştirilmiştir. Çalıştayda, özellikle maliyet yönetimi ve ek ödeme sistemleri konusundaki sorunlara kalıcı çözüm önerileri üzerinde durulmuştur. Çalıştay kapsamında, akreditasyon sistemi tasarlama, içerik ve eğitim yönetimi tasarlama, bilişim sistemleri, ölçme ve değerlendirme, ek ödeme sistemleri ve eğitim maliyeti planlama grupları çalışmalar yürütmüş ve “uzaktan eğitim yönetmeliği” hazırlanması konusunda görüş birliğine varılmıştır.

Bu tür çalışmalar henüz yeni olup, uzaktan eğitimde hiçbir programın akreditasyonunun olmadığına ilişkin bir katılımcı şu görüşleri açıklamıştır:

“Uzaktan eğitim alanında hiçbir programın akreditasyonu yoktur. YÖK’te bununla ilgili kurul var. Akreditasyona yönelik herhangi bir çalışma yok veya benim haberim yok. Henüz erken olduğunu düşünüyorum. Uzaktan eğitimde yönetim ve süreçlerin oluşması, mezunların verilmesi gerekir. Yoksa neyi akredite edeceksiniz. Akreditasyon, uzaktan eğitimde olmalıdır diye düşünüyorum”(29.katılımcı).

Yukarıdaki katılımcıya göre, uzaktan eğitimde akreditasyonun olabilmesi için öncelikle uzaktan eğitimde yönetim ve süreçlerin oluşması ve bu alanda mezunların verilmesi gerekmektedir. Bu aşamalar sağlanmadan, akreditasyon ile ilgili çalışmaların yapılmasının henüz erken olduğu belirtilmektedir. Uzaktan eğitimde akreditasyonun olmamasını bazı katılımcılar, ulusal ve uluslararası düzeyde akredite edecek kurumların olmamasına bağlamaktadırlar. Bu konudaki eksikliğin giderilmesi için uzmanlardan ekip oluşturularak, Dünya ve Türkiye’deki LMS ve sanal sınıf uygulamalarının incelenmesi, parametrelerin belirlenmesi, kalite standartlarının yükseltilmeye çalışılması, akreditasyon kuruluşları ile irtibata geçilmesi ve olması gerekenlerin düzenlenebileceğini önermektedirler. Ayrıca, uzaktan eğitimde akreditasyon için ilk önce uzaktan eğitim programları üzerindeki belirsizlik ve sınırlamaların giderilmesi

gerektiğini düşünmektedirler. Bu konuda yapılacak çalışmalara ilişkin bir katılımcı şu görüşleri ifade etmiştir:

“Uzaktan eğitim kurumu ve programları ulusal ve uluslararası düzeyde akredite olmamıştır. Uzaktan eğitim kurumunun akreditasyona yönelik çalışması bulunmamaktadır. Özellikle, dersin öğrenciyi teşvik etme durumu, sınav sistemi, program farklılıkları, denetim mekanizmaları vb. konularda akreditasyon kapsamında çalışmalar yapılması uzaktan eğitimin geleceği bakımından faydalı olacaktır”(37.Katılımcı).

Aşağıdaki katılımcılar, Türkiye’de ulusal akreditasyon bulunmadığı için akredite olamadıklarını açıklamaktadır:

“Forthays Üniversitesi’nin uluslararası akreditasyonu var ancak Newport Üniversitesi’nin akreditasyonu yoktur. Türkiye’de henüz ulusal akreditasyon bulunmamaktadır. Sadece YÖK’ün resmî onayı var. Akreditasyon kuruluşu olursa uzaktan eğitim kurumlarının akredite olmasında fayda vardır”(21.Katılımcı).

Merkezi ABD’de bulunan ve Türkiye’de de faaliyette bulunan bir üniversitenin ülkemizde akreditasyon kuruluşu olmadığı için akredite olamadığı belirtilmektedir.

Aşağıdaki katılımcı, ulusal akreditasyon kurulunun olmadığını ve YÖK’ün sadece onay verdiğini açıklamaktadır.

“Türkiye’de uzaktan eğitim akreditasyon kurulu yok. YÖK sadece onay veriyor. Olgunlaşmış bir akreditasyon çalışması yoktur. Oluşması gerekiyor. Uzaktan eğitimde öğrencinin öğrenme düzeyinin artırılması için kriterler oluşturulmalıdır”(24.katılımcı).

Yukarıdaki katılımcıya göre, uzaktan eğitimde standartların oluşturulması öğrencinin öğrenme düzeyinin artırılması bakımından büyük önem taşımaktadır. Bir diğer katılımcı ise YÖK’ün uzaktan eğitim kurumlarının açılmasına yönelik resmî onayı olduğunu ancak bunun akreditasyon olarak değerlendirilemeyeceğini belirtmektedir.

“Uzaktan eğitim kurumu ve programlarının ulusal ve uluslararası düzeyde akredite olduğunu söyleyemeyiz. YÖK akreditasyonu var ama bu yasal bir onaydır. Akreditasyon kavramının içine tam girmiyor. YÖK’ün akreditasyon ile ilgili çalışmalara destek olması gerekir”(25.katılımcı).

Bir diğer katılımcı da benzer görüşle, Türkiye’de akredite olmuş uzaktan eğitim programı bulunmadığını sadece, uzaktan eğitim programlarının açılmasına yönelik YÖK’ün resmi onayı olduğunu vurgulamaktadır.

“Türkiye’de akredite olmuş uzaktan eğitim programı bulunmamaktadır. Sadece YÖK onayı var. Bazı programları uluslararası alana açmak istiyoruz. Bir çalışmamız var. Dönemlik sisteme geçişe önem verdik. Önümüzdeki dönemde tüm bölümlerde dönemlik sisteme geçilecektir. Sistem çok büyük olduğu için dönüştürmek zor olacaktır. Akreditasyon-program, ders, iç akreditasyon, türleri var. Kurumsal bir tanınırlık var”(40.Katılımcı).

Yukarıdaki katılımcı, değişik akreditasyon türleri olduğunu belirtiyor. Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesine bağlı uzaktan eğitim yapan programlarda 2012-2013 eğitim öğretim yılında sınıf geçme sistemi yerine dönemlik-kredili sisteme geçileceğini ve bunun önemli değişimlere neden olacağını ifade etmektedir. Ayrıca, kurumun ulusal düzeyde tanınırlığına vurgu yapmaktadır. Araştırma bulgularına göre, ülkemizdeki açık ve uzaktan eğitim kurumları ile programlarının YÖK'ün resmi onayının dışında ulusal ve uluslararası akreditasyonu bulunmamakta ve bu konuda yeterli yasal düzenlemeler bulunmamaktadır. Ayrıca, uzaktan eğitimde görevli öğretim elemanlarının bu konularda yeterli bilgiye sahip olmadıkları ve açık ve uzaktan eğitimde akreditasyona yönelik çalışmaların yeterli olmadığı görülmektedir.

4.7.15. Açık ve Uzaktan Eğitimin Geleceği, Avantajları ve Dezavantajlarına Yönelik Öğretim Elemanlarının Görüşlerine İlişkin Nitel Bulgular

Araştırmaya katılan öğretim elemanları, ülkemizde uzaktan eğitimin yaygınlaşma nedenleri olarak şunları belirtmişlerdir; Uzaktan eğitimde zaman ve mekân kısıtlamasının olmaması, küreselleşme, teknolojinin gelişmesi, rekabetin artması, iş yaşamının karmaşıklaşması, maliyetinin düşük olması, çalışanların yolda geçen zamanlarını azaltması, insanların hem çalışıp hemde eğitim görme isteği, bilginin hızlı değişmesi, ekonomik, sosyal ve teknolojik faktörler, mobil eğitimin gelişmesi, insanların tercihlerinin değişmesi.

Teknolojinin gelişmesi ve bilgi kaynaklarına erişimin artmasının uzaktan eğitime olan talebi artırdığını belirten bir katılımcı görüşlerini şu şekilde açıklamaktadır:

“Son yıllarda teknoloji gelişti, bilgiye ve kaynaklara erişim kolaylaştı. İnternet okuryazarlığı arttı. Üniversite eğitimi çeşitlendi. Vakıf üniversitelerinin artması ile uzaktan eğitime yönelik öğrenci talebi arttı. Akreditasyon olmazsa olmaz bir çalışma olacaktır. Ancak, gerekli önlemler alınmazsa ve kalite standartları oluşturulmaz ise nitelik düşer, diplomaların tanınırlığı olmaz, verilen diplomalara ve eğitime güven azalabilir”(6.Katılımcı).

Yukarıdaki katılımcıya göre, uzaktan eğitimde akreditasyon ve kalite sağlanamazsa uzaktan eğitimde verilen diplomalara olan güven azalabilir. Yani, uzaktan eğitim merkezleri ve programlarının kontrolsüz gelişimi uzaktan eğitimde kaliteye yönelik çabaları olumsuz etkileyebilir.

Yukarıdaki katılımcı ile paralel olarak bir diğer katılımcı da uzaktan eğitimin yaygınlaşma nedenlerini şu şekilde açıklamaktadır:

“Uzaktan eğitimin her açıdan kolay olması, rekabetin artması, teknolojinin gelişmesi, bireylerin iş yaşamının artması, uzaktan eğitiminin yaygınlaşmasını sağlamıştır. Uzaktan eğitim, eğitimin maliyetini düşürmüş ve kurumlar da öğrencilerden aldığı ücreti düşürmüşlerdir. Ancak, uzaktan eğitim uygulamalarının hâlâ örgün eğitim düzeyinde olduğunu söyleyemeyiz”(7.Katılımcı).

Yukarıdaki katılımcı, ayrıca uzaktan eğitimin yaygınlaşmasının teknolojinin gelişmesi ve rekabetin artmasına bağlı olduğunu ifade ederek, uzaktan eğitim ücretlerinin de azaldığına vurgu yapmıştır. Uzaktan eğitimin avantajlarının daha çok olduğunu belirten aşağıdaki katılımcı görüşlerini şu şekilde açıklamaktadır:

“Teknolojideki gelişme, ilköğretimden itibaren bilgisayar öğrenmenin desteklenmesi, insanların bilgisayara ve uzaktan eğitime korkuyla bakmaması, uzaktan eğitimin yaygınlaşma trendinde olmasının temel nedenlerinden biridir. Uzaktan eğitimin gelişmesinin avantajlarının daha çok olduğunu düşünüyorum. İnsanların istediği anda istediği yerde dersi takip etmesi, zaman esnekliği sunması önemli avantajlar sağlamaktadır. Uzaktan eğitimde eskiden sosyalleşememe ihtiyacı vardı ama şimdi bunun çözüldüğünü düşünüyorum. Yüzyüze ilişki yine önemli, danışmanın öğrenciyle online yüzyüze görüşmesi sıkıntıyı biraz azalttı. Öğrenci final sınavına gelirken yüzyüze görüşmek istiyor. Final sınavının yüzyüze yapılması YÖK’ün isteğidir”(19.Katılımcı).

Yukarıdaki katılımcı, teknolojinin gelişmesi paralelinde uzaktan eğitimde yüz yüze gelme ve sosyalleşme ihtiyacının kısmen de olsa çözüldüğünü ifade etmektedir. Günümüzde uzaktan eğitimde öğrenci ile öğretim elemanı değişik teknolojik araçlarla (LMS, sanal sınıf, Skype vb.), yüzyüze iletişim kurabilmektedirler. Katılımcılara göre, çalışan insanların istedikleri hız ve zamanda eğitim alma isteği, avantaj olarak değerlendirilirken, öğrencilerin denetlenmesi ve sistem ile ilgili sorunlar yaşamaları, bir dezavantaj olarak açıklanmaktadır. Bu konuda bazı katılımcılar görüşlerini şu şekilde ifade etmişlerdir:

“Coğrafi büyüklük, yer ve zaman kısıtlılığı, uzaktan eğitimde internetin kullanımı, eğitimde eşitliği, birliği sağlamaktadır. Ücreti olabildiğince düşürüyor. Maliyeti azaltıyor. Dezavantajı ise öğrencinin henüz sosyal ihtiyacının tam olarak karşılanamamasıdır”(21.Katılımcı).

“Çalışan insanlar eğitim almak istiyor. Hem iş hem eğitim. Zaman ve mekândan bağımsız olarak istedikleri hızda ve zamanda eğitim. Öğrencilerin denetlenmesi sorunu var. Sistemdeki işlemlerin öğrenci tarafından yapılması gerekir”(22.Katılımcı).

Uzaktan eğitimin yaygınlaşmasını lise mezunu sayısının fazlalığı ve YÖK’ün isteği ile açıklayan bir katılımcının görüşleri şu şekildedir:

“Ülkemizde son yıllarda ve gelecekte uzaktan eğitimin yaygınlaşma trendinde olmasının nedenleri arasında YÖK’ün isteği ve liseden mezun olan öğrenci sayısının fazla olmasıdır. Örgün eğitimde fizikî koşulların eksik olması ile YÖK’ün uzaktan eğitimi destekleyici tavrının etkili olduğunu söyleyebiliriz. Vakıf üniversitelerinin açılmasının temeli de buna

dayalıdır. Ayrıca çalışanların eğitim alma isteği, arz-talep durumu da bunda etkili olmaktadır. Ne kadar çok mezun, o kadar çok istihdam gerekliliğidir. Her eğitim almak isteyen daha iyi iş sahibi olmak istiyor. Bilgilenme ihtiyacı da var ama azınlıktalar. Bu açıdan bakıldığında mezun sayısı çok, bilgilenme beklentisi olanların da talebi karşılanıyor, nitelikli mezunda verilebiliyor. Uzaktan eğitimin yaygınlaşmasındaki en büyük dezavantajlar, mezunların istihdamı sorunu ve akreditasyon”(25.katılımcı).

Yukarıdaki katılımcıya göre uzaktan eğitimin yaygınlaşmasındaki en önemli sorun mezunların istihdamının yeterli olmaması ve uzaktan eğitimde akreditasyon konusudur. Ülkemizde, her yıl Açıköğretim Fakültesinden yüzbinlerce öğrenci mezun olduğu bilinmektedir. Örneğin 2009-2010 öğretim yılında 163.802 öğrenci mezun olmuştur(ÖSYM, 2012). Açıköğretim mezunlarının istihdamında yaşadıkları sorunların çözümüne yönelik çabalar uzaktan eğitimin geleceği bakımından olumlu etkiler yaratabilir.

Aşağıdaki katılımcı ise yaşanan ekonomik krizlerin uzaktan eğitime olan talebi arttırdığını, çünkü insanların hem çalışıp hem de eğitim görmek istediklerini, teknolojinin gelişmesinin de buna önemli katkıları olduğunu açıklamaktadır.

“Talep ile ilgili bir durum. Çok fazla kriz yaşanıyor ve uzaktan eğitim can simidi. Teknolojinin gelişmesi ile bilgiye erişim arttı. Karşılıklı etkileşim ile sınıf ortamına benzer koşullar arttı. İnsanlar online eğitimin faydalarını gördüler. Dersin amaçladığı temel bilgiyi uzaktan eğitim ile öğrenci rahatlıkla alabilmektedir. Kurum için dezavantajı yok ama öğrenci için informal iletişim oluyor. Öğrenciler yalnızlık duygusu yaşıyorlar. Sınıf etkileşimi tam olarak sağlanamayabiliyor. Öğrenciler kendi kendilerine öğrenmek zorunda kalmaktadırlar. Uzaktan eğitim özdisiplin gerektirmektedir. Bu anlamda online eğitim daha zor”(27.katılımcı).

Yukarıdaki katılımcı uzaktan eğitimin öğrencilerde çalışma becerileri bakımından öz disiplin gerektirdiğini, kendi kendilerine çalışma alışkanlığı olmayan, sorumluluk bilinci gelişmemiş öğrenciler için dezavantajlar yaratabileceği belirtilmektedir.

Bazı katılımcılar ise uzaktan eğitimin gelişmekte olan ülkelerde, özellikle öğretim üyesi açığı da dikkate alındığında önemli bir alternatif olduğunu belirterek, gelecekte uzaktan eğitimin yaygınlaşacağını düşünmektedirler. Aşağıdaki katılımcı bu konudaki görüşlerini şu şekilde açıklamaktadır:

“Gelişmekte olan ülkelerde gerekli, bizde öğretim üyesi sayısı az. Uzaktan eğitimde öğretim elemanı temini kolay. Beyin göçünü tersine çevirecek bir uygulamadır. ABD’de yapılan bir araştırmaya göre üniversitelerin çoğu kapanacak ve insanlar uzaktan eğitim görecekler. Teknoloji sürekli gelişmektedir. ADSL’den sonra uzaktan eğitim artış gösterdi. Uzaktan eğitimin fiberoptik hatlarla birlikte daha da gelişeceğini düşünüyorum. Uzaktan eğitimin yaygınlaşması ile birlikte nüfusun çoğunluğu yükseköğrenim görme imkânı elde edecektir. Şu anda lise mezunlarındaki işsizlik uzaktan eğitim alan sayısı artınca üniversite mezunlarına kayacaktır. Uzaktan eğitimi normal öğrenciler tercih etmiyorlar. Kampüste yüz yüze ders görme beklentileri var. Ancak çalışan öğrenciler ve yaşça büyük olanlar ise uzaktan eğitimi tercih ediyorlar”(29.katılımcı).

Yukarıdaki katılımcı, uzaktan eğitimin yaşça büyük ve çalışan öğrenciler tarafından daha çok tercih edilmesine rağmen, yüz yüze ders görme beklentilerinin bulunduğunu belirtmektedir.

Ülkemizin genç ve eğitim ihtiyacı olan bir nüfusa sahip olması, yaşamboyu eğitim ihtiyacının ve mobilitenin artması(hareketlilik) bir katılımcı tarafından uzaktan eğitimin yaygınlaşma nedenleri olarak belirtilmiştir:

“Genç ve eğitim ihtiyacı olan bir nüfusumuz var. Eğitim alamayan kitle fazla. Uzaktan eğitim ile kendini yenilemek isteyenler çoğalıyor. Yaşamboyu eğitim ihtiyacı arttı. Mobilitenin önemi arttı. Zaman mekân bağımsızlığı uzaktan eğitimin önemini artırıyor. Uzaktan eğitimde yüzyüze iletişim kurmak isteyen öğrenci olabiliyor. Uzaktan eğitim yüzyüze eğitimin tamamlayıcısı olabiliyor. Her koşulda herkese uygun olacağını belirtmeyiz. İnsanî dokunma/fiziksel temas eksikliği olabilir”(31.Katılımcı).

Ülkemizde son yıllarda vakıf üniversitelerinin açılması ve üniversite kontenjanlarının artması önemli bir gelişme ancak henüz üniversiteye giremeyen yüzbinlerce öğrenci olduğu düşünüldüğünde uzaktan eğitimin önemli bir alternatif olduğu görülmektedir.

Bütün olumlu özelliklerine rağmen yukarıdaki katılımcıya göre, özellikle sosyal etkileşim sorunu nedeni ile uzaktan eğitim herkese uygun olmayabilir.

Uzaktan eğitimin üniversitelerde yaygınlaşmasının diğer üniversiteler tarafından da örnek alındığını ancak gerekli altyapının oluşturulmasının gerekli olduğunu belirten bir katılımcı görüşlerini şu şekilde açıklamıştır:

“Başka üniversite de uzaktan eğitim yapılıyor bizde de olmalıdır düşüncesi ve çok öğrenci alma düşüncesi yaygınlaşmasında etkili olmuştur. Ancak, her bölümde yeterli altyapı yoktur. Çoğunda başarılı olmuyor. Uzaktan eğitim zaman ve mekân bağımsızlığı sağlamaktadır. Dezavantaj olarak, ders veren ile alan göz temasında bulunmalı, bir araya gelmeli, bunu sağlıyorsa başarılıdır”(39.Katılımcı).

Yukarıdaki katılımcı, uzaktan eğitimin her türlü avantajına rağmen ders veren ile ders alanın göz temasında bulunmasının, birebir etkileşime girmesinin önemli olduğunu açıklamaktadır. Yeterli altyapısı olmayan üniversitelerde uzaktan eğitim uygulamalarının başarılı olmadığı vurgulanmaktadır.

Araştırmaya katılan öğretim elemanları, uzaktan eğitimin avantajlarının daha çok olduğunu ifade ederek şu görüşleri belirtmişlerdir: Uzaktan eğitim, örgün eğitimden yararlanamayanlar, ev hanımları ve engelliler için bir avantajdır. Trafik sorununu ortadan kaldırıyor. Kampüsler arası yer ve zaman tasarrufu sağlıyor. Ders içeriklerini durdurup tekrar dinleyebiliyor. Öğretim elemanı dersini kolayca evinden anlatabiliyor, uzaktan eğitim maliyeti azaltıp, kaliteyi arttıran yöntemlerden biri, eğitimde rekabeti

arttıracak, örgün eğitimi kalkındıracak bir çözüm, üniversite önündeki yığılmanın önlenmesi, belli bir yaşta eğitimlerini yarıda bırakanların eğitim almasını sağlamaktadır. Bazı katılımcılar, yurtdışındaki üniversitelerde uzaktan eğitim gören öğrencilerin uzaktan eğitim sınavlarına anlaşmalı olan diğer üniversitelerde girebildiğini, örgün eğitimdeki bazı derslerin uzaktan eğitim sistemi ile verilebildiğini, böylece kıt kaynakların verimli kullanılmasına katkı sağladığını, daha çok öğrenciye ulaşılabilirdiğini belirtmekle beraber, online sınavların uygulanmasında ve online derslerde öğrencinin dersi anlama durumunu belirlemede kontrolün sağlanamadığını açıklamaktadırlar. Bununla birlikte, teknolojiye dayalı uzaktan eğitim etkinliklerinin bir yandan sosyalleşme sorunu doğurmasına rağmen, diğer yandan sosyal medya araçlarının gelişmesine katkı sağladığını belirten bir katılımcı görüşlerini şu şekilde açıklamıştır:

“Eskiden uzaktan eğitimde ücretlendirme cazip idi. Herkes teknolojiyi eğitimde kullanmak istiyor. Öğrenme çıktılarına uygun olarak, öğrencinin sınıfa bağımlılığını azaltma önemli bir avantaj ama pedagojik olarak sosyalleşmeyi azaltıyor. Uzaktan eğitimin gelişmesi sosyal medyayı yarattı. Yüzyüze sosyal ilişkiler yerine sosyal medyada arkadaşlık ilişkileri gelişti”(24.Katılımcı).

Yukarıdaki katılımcı, uzaktan eğitimin sosyal etkileşimsizlik problemine karşı öğrencilerin sosyal medyada(skype, facebook, twitter vb.) yüzyüze ilişkiler kurarak ilişkileri geliştirdiklerine değinmektedir. Aşağıdaki katılımcı ise uzaktan eğitimin plansız gelişmesinin olumsuzluklar yaratabileceğine değinmektedir:

“Çalışma temposu, coğrafi bakımdan dağılımlılık, kariyer + eğitim, modern yaşam, teknolojik gelişmeler ile refahın artması uzaktan eğitimin gelişmesinde etkilidir. Ancak, uzaktan eğitimin gelişigüzel artması diplomaların değerini düşürmektedir. Örgün eğitimin imajı zedeleniyor. Hocaların motivasyonunu olumsuz etkiliyor. Daha özgün programlar hazırlanabilir. Hâlâ az kişiye ulaşıyor”(36.Katılımcı).

Yukarıdaki katılımcı, uzaktan eğitimdeki niteliksiz çalışmaların örgün eğitime de zarar verdiğini belirterek, uzaktan eğitimde daha özgün programların hazırlanmasını önermektedir. Son dönemde ülkemizde de uzaktan eğitim merkezi, uzaktan eğitim birimi, uzaktan eğitim programları ile açık ve uzaktan eğitim fakültelerinin hızlı bir şekilde, plansız programsız (altyapı, insan kaynakları, ders içerikleri vb..) açılmaları ve eğitime başlamaları uzaktan eğitimde niteliğin sağlanmasında olumsuzluklara neden olan, mezunların niteliğini ve istihdamını olumsuz etkileyen faktörler olarak görülebilir.

Imel(1996)'e göre; Yükseköğretimde, uzaktan eğitim alanında standartların olmaması kalite kontrolü ve güvencesi bakımından başlıca sorunlardan biridir.

Örgün eğitim proğrmları ile karşılaştırıldığında, yükseköğretimde uzaktan eğitimin akreditasyonunun daha maliyetli, zaman alıcı ve daha çok emek gerektiren bir süreç olduğu belirtilebilir.

Araştırmaya katılan öğretim elemanları, uzaktan eğitimin dezavantajları olarak şu görüşleri ifade etmişlerdir: Uzaktan eğitimin ülkemizde hızlı ve kontrolsüz büyümesi, örgün eğitim-uzaktan eğitim karşılaştırması ihtimali dezavantaj olarak söylenebilir. Ayrıca, eğer gerekli tedbirler alınmazsa, uzaktan eğitimde mezunların yarısının niteliksiz çıkabilme ihtimali, diplomaların satışına neden olabilmesi, kontrolün zayıflaması, denetim eksikliği, sosyalleşme ihtiyacı, öğrencilerin birbirlerini sınavdan sınava görebilmesi, uzaktan eğitimde akreditasyonun henüz gerçekleştirilememesi, öğrencilerin canlı derslere katılamamaları veya online derslere katılımlarının belirlenememesi/denetlenememesi, etkili geribildirim alınamaması, teknolojik altyapıda yaşanabilecek teknik sorunlar ile öğrenci Başarısını ölçme ve değerlendirme standartlarının oluşturulamaması, dezavantaj olarak belirtilmektedir.

Uzaktan eğitim etkinliklerinde öğrenci başarısını ölçme ve değerlendirme büyük öneme sahiptir. Uzaktan eğitimde öğrenci başarısını ölçme değerlendirmenin önemli bir sorun olduğunu belirten katılımcı görüşlerini şu şeklide açıklamaktadır:

“...Uzaktan eğitimde temel sorun öğrenci başarısını ölçme ve değerlendirme olduğunu düşünüyorum. Uzaktan eğitimde öğrencinin dersini anlayıp anlamadığını objektif olarak belirleme zordur. Uzaktan eğitimde gelecekte ölçme ve değerlendirmenin sorun olabileceğini tahmin ediyorum”(8.Katılımcı).

Uzaktan eğitimde ölçme değerlendirmenin iyi gerçekleştirilmesi gerektiği belirtilmekle beraber, uzaktan eğitimde öğrencilerin sanal sınıf derslerine katılımlarının belirlenmesi öğrenci başarısını ölçme ve değerlendirme çalışmalarında büyük önem taşımaktadır. Aşağıdaki katılımcının belirttiği gibi, öğrencilerin online derslere katılımlarını belirlemede sıkıntılarla karşılaşılabilir:

“...Uzaktan eğitimde hizmetlerin denetlenmesinde sorunlar yaşanabilir, öğrencilerin canlı derslere katılımlarında sıkıntılar olabilir. Öğrencilerin online derslere katılımlarını belirlemede zorluklar vardır. Öğrencilerin devinimsel becerilerine uygun değildir. Öğretmenlik mesleği ve atölye çalışmaları olan alanlarda uzaktan eğitim uygun değildir”(9.Katılımcı).

Yukarıdaki katılımcı, uzaktan eğitimin bazı avantajlarına karşılık öğretmenlik mesleği ve atölye çalışmalarının gerekli olduğu bazı alanlarda uygulanmasının her zaman mümkün olamayabileceğini açıklamaktadır. Bazı katılımcılar ise uzaktan eğitimin öğrenci ve öğretim elemanını teknolojiye bağımlı hale getirerek mekanikleştirebileceğini ifade etmektedirler. Aşağıdaki katılımcı bu konuda şu görüşleri dile getirmiştir.

“...Uzaktan eğitimin dezavantajları, öğrenci ve öğretim üyesini mekanikleştirme, internet bağımlılığı, bilgiyi olduğu gibi alıp kullanma tartışmayı minimize eder. Öğrenciyi yalnızlığa itme, bireyselleştirme, bilgiyi eleştirmeden kabul”(14.Katılımcı).

Yukarıdaki katılımcıya göre, uzaktan eğitimin teknolojiye bağımlılığı ile birlikte öğrencilerin hazır bilgileri sorgulamadan olduğu gibi almalarına aşırı bireyselleşmelerine ve yalnızlığa itilmelerine neden olabilir. Bu noktada aşağıdaki katılımcının da belirttiği gibi üniversitelerin uzaktan eğitimde gerekli tedbirleri almaları ve gereken önemi vermeleri gerekmektedir:

“Tam olarak yaygınlaşma, zaman ve mekândan bağımsız kavramını esas alan herkes bu işe girebilir. Ancak yaygınlaşma, üniversiteler bilimsel bilgi ve verileri yazılı online olarak paylaşmak durumundadır. Yaygınlaşma trendinin uzaktan eğitimde olması gerekiyor. Bunun için üniversitelerin uzaktan eğitime önem vermeleri gerekiyor. Kendi örgün eğitim öğrencileri içinde bunu yapmaları gerekir. Örgün eğitim öğrencileri de aynı hizmetleri isteyecektir. Öğretim elemanlarının uzaktan eğitimde kendi deneyimlerini yazılı hale getirmelerine yardımcı olacaktır. Öğrencinin hizmetlerin kontrolünde olması, her şeyin kayıt altında olması, öğrencinin istediği yer ve zamanda eğitim almasına yardımcı olur. Ancak, üniversite ortamının sağladığı sosyalleşmenin sağlanamaması, öğrencinin kampüs ortamını yaşayamaması uzaktan eğitimde genel bir problemdir” (15.Katılımcı).

Yukarıdaki katılımcı, uzaktan eğitimde öğretim elemanlarının dersler kapsamında yapmış oldukları çalışmaları yazılı hale getirmelerinin önemli olduğunu vurgulamaktadırlar. Uzaktan eğitim uygulamalarında ders notlarının uzaktan eğitim ilkelerine uygun olarak oluşturulması büyük önem taşımaktadır.

Ülkemizde uzaktan eğitim uygulamalarının ticarete yönelik olduğu ile ilgili yanlış uygulamalara ilişkin katılımcının görüşleri şu şekildedir:

“...Türkiye’de uzaktan eğitim ile adeta katliam işleniyor ve ticaret gözüyle bakılıyor. Üniversitelerde iş bilmeyenler, bu işi yapıyor. LMS’ten oldu bitti olarak yapılıyor yanlış. İnsanların Açıköğretim üzerindeki olumsuz algılamalarını körükliyorlar. Bazı ülkelerde uzaktan eğitimden ders almamaları için yönlendirmeler var. Türkiye’de sorun, uzaktan eğitimde kalite düşüyor. Algılamalar olumsuz. Bir uzmanlık alanı olarak görülüyor. Uzaktan öğrenme ile yüzyüze öğrenme arasında farklar var; ve uzaktan eğitim bir çalışma alanı olarak görülüyor”(40.Katılımcı).

Yukarıdaki katılımcı görüşleri ile uzaktan eğitimde algılamanın olumsuz olduğunu ve kalitenin düştüğünü, uzaktan eğitimin hâlâ akademik bir çalışma alanı olarak görülmediğini açıklamaya çalışmıştır. Uzaktan eğitimin akademik olarak tanınırlığı ve fonksiyonlarının bu alanda çalışanlarca henüz tam olarak bilinemediğini, bu konuda bir bilgilenme ihtiyacı olduğu görülmektedir. Ayrıca, uzaktan eğitim alanının henüz bir uzmanlık alanı olarak görülmediği belirtilmektedir. Bu eksikliğin uzaktan eğitim alanının gelişmesine olumsuz etkiler yapacağı belirtilebilir. Uzaktan eğitim alanına gerekli önemin verilmesi ihtiyacının bulunduğu görülmektedir.

4.7.16. Öğretim Elemanlarının Açık ve Uzaktan Eğitimde Kalite Kavramı İle Açık ve Uzaktan Eğitimde Kalitenin Nasıl Sağlanabileceğine Yönelik Görüşlerine İlişkin Nitel Bulgular

Araştırmaya katılan öğretim elemanları kalite kavramının tanımlanmasında, şu ortak tanımlamaları kullanmışlardır: eğitimin belli standartlar doğrultusunda yapılması, kurumun hizmetlerinin öğrenciye duyurulması ve tüm ortak derslerin öğrenciye hızlı bir şekilde ulaştırılması, amaca uygunluk, öğrenci beklentilerinin karşılanması, ders içeriklerinin eğitim alan kişinin seviyesine uygun ve güncel olması, öğrencinin almış olduğu eğitmeden memnun olması, denetleme sisteminin olması, sorunların tesbit edilmesi, öğrencinin her türlü teknik desteğe ulaşması, akademik kadronun yeterliliği, olarak belirtilmiştir.

Uzaktan eğitim sisteminin bütüncül bir yaklaşımla ele alınması gerektiğini belirten Aydın (2008)'a göre, uzaktan eğitimde sistemin tüm bileşenleri ve sistem dışındaki faktörler ayrıntılı düşünülmelidir. Destek ve nitelik kavramlarının uzaktan eğitimde en önemli iki konu olduğunu vurgulamaktadır. Öğrenci, rehber, yönetici ve çalışanların uzaktan eğitim sisteminde önemli rolleri olduğunu belirterek, destek türlerinin ise öğrenim, teknoloji, yönetim ve toplumsal alanlarda olduğunu vurgulamaktadır. Uzaktan öğretimin öğrencide etkileşimi meydana getirmesi gerektiğini açıklayan Aydın (2008), teknoloji kavramının daha öncelikli hale getirilmesini, ancak öğrenmenin de sosyal bir süreç olduğuna dikkat edilmesini belirtmektedir. Bu amaçla, öğrencilerde topluluk bilincinin geliştirilmesi ve motivasyonun sağlanması önerilmektedir.

Uzaktan eğitimde kalite kavramına ilişkin olarak bir katılımcı, doğru hedef belirlemenin önemine değinmektedir:

“İnsanların önünde ufuk açacak her şey kaliteyi belirler. Doğru hedefler kaliteyi sağlar. Bütün eğitim sistemi gözden geçirilip uzaktan eğitimin nerede nasıl kullanılacağı belirlenmelidir. Uzaktan eğitim asıl amaç mı? Destek amacıyla mı kullanılacağı belirlenmelidir”(1.Katılımcı).

Yukarıdaki katılımcıya göre, uzaktan eğitim etkinliklerinin hangi amaçla kullanılacağına belirlenmesi kaliteyi sağlamaya yardımcı olacaktır. Bir diğer katılımcı ise uzaktan eğitimde kaliteyi teknolojik altyapının sorunsuz çalışması ve akademik kadronun yeterliliği ile açıklamaktadır:

“Uzaktan eğitim sisteminde kalite, teknolojik altyapının sorunsuz çalışmasıdır. Öğrencinin her türlü teknik desteğe ulaşması, akademik kadronun yeterliliğidir”(4.katılımcı).

Araştırmaya katılan öğretim elemanları, uzaktan eğitimde öğrenci beklentilerinin karşılanmasını, memnuniyetini ve öğrencilerin konuyu anlayarak bunu kullanabilmelerini kalite olarak tanımlamaktadırlar. Bir katılımcının bu konudaki görüşleri şu şekilde ifade edilmiştir:

“Eninde sonunda öğrencinin konuyu anlaması ve kullanabilmesidir. Bu ne kadar gerçekleşiyorsa uzaktan eğitim o derece kalitelidir. Müşteri algısıyla bakılır. Öğrenci niçin bazı öğretim elemanlarını tercih ediyor da diğerlerini tercih etmiyor, bu durum kalite ile açıklanabilir. Denetim yapacak olanların sayısal verilere dayanması gerekir”(11.katılımcı).

Araştırmaya katılan öğretim elemanlarından bazıları ise uzaktan eğitimde kullanılan yöntem, araç-gereç ve teknolojinin öğrenci ile öğretim elemanlarının birbirleri ile iletişim kurabilmelerine olanak sağlamasını, teknolojik donanımın doğru zamanda doğru şekilde işlemlerini, kalite kavramı ile açıklamışlardır. Bir katılımcı ise uzaktan eğitimde kalite kavramını şu şekilde açıklamaktadır:

“Hem kullanan, hem de hizmet veren tarafından, sistem işleyişinin fazla soru sormaya gerek bırakmadan işlemesi, kullanıcının hizmeti alması, hizmeti sunan kişinin bilgili olması, kullanıcının sistem gereksinimlerine uygun olması, verimli bir çıktı ve öğrenci memnuniyeti, uzaktan eğitimde kalitenin temel ölçütüdür. Bunun için, üniversite içinde öğretim üyesi desteğini almak gerekir. Şu anda, uzaktan eğitim uygulamaları öğretim üyesinin üzerinde bir yükür” (15. Katılımcı).

Yukarıdaki katılımcı, uzaktan eğitimde, kalitenin sağlanabilmesi için öğretim üyesi desteği alınmasının önemine değinmektedir. Nitelikli öğretim üyesi gereksiniminin, uzaktan eğitimde kalite bakımından önemli olduğunu bir diğer katılımcı şu şekilde belirtmiştir.

“Nitelikli bir öğretim kadrosu ile etkili ve etkin ders materyalleri ve sunumlarıyla öğrenciye maximum öğrenme faydası yaratılması ve bunun en uygun şartlarda sunulmasıdır”(19.Katılımcı).

Uzaktan eğitimde kalite göstergelerinden biri de, öğrencilerin uzaktan eğitim programlarını bitirme ve uzaktan eğitim programlarından terk oranlarıdır. Ülkemizde uzaktan eğitim programlarına kayıtlı olan ancak sonradan bu programlara devam etmeyen yani programı terk eden öğrenci sayıları ile ilgili sağlıklı veri bulunmamaktadır. Ayrıca, Açıköğretim sistemine kayıtlı öğrencilerin sistemi terk etmeleri ile ilgili resmî sağlıklı veri elde edilememiştir. Ancak, Açıköğretim sistemine kayıtlı bulunan öğrencilerden mezun olanların sayısının düşük olduğu bilinmektedir. 2009-2010 öğretim yılı mezun öğrenci oranı %10 düzeyindedir (ÖSYM, 2012).

Rovai (2001), tarafından yapılan bir çalışmaya göre, uzaktan öğrenim gören öğrencilerin uzaktan eğitim programını terk etme oranları, örgün eğitim programlarına oranla daha yüksek bulunmuştur. Yapılan araştırma sonunda uzaktan öğrenim gören öğrencilerin uzaktan eğitim programlarını terk etme nedenleri olarak, etkileşim yetersizliği, motivasyon eksikliği, beklentilerin karşılanamaması, memnuniyet oranlarının düşük olması, belirlenmiştir.

U.S Department of Education (USDE) tarafından, uzaktan eğitim programlarının kalitesi üzerine yayımlanan bir rapor(USDE, 2006, Aktaran: Simonson, 2007)’ a göre; uzaktan eğitimi yarıda bırakan, sistemden ayrılan çok sayıda öğrenci bulunmaktadır. Ayrıca, uzaktan eğitim uygulamalarına yönelik çok sayıda öğrencinin memnuniyetsizliği, şikayeti bulunmaktadır.

Kaliteli ve verimli bir uzaktan eğitimin en önemli göstergelerinden biri de öğrencilerin etkileşime girebilme düzeyidir. Uzaktan eğitimin önemli avantajları olduğu bilinmektedir ancak bu avantajların yanında öğrencilerin fiziksel olarak farklı yer ve zamanda bulunmaları sosyal açıdan etkileşimsizlik yaşamalarına neden olmaktadır. Bu durum uzaktan eğitimde kaliteyi etkileyen nedenler arasında gösterilebilir.

U.S Department of Education (USDE) tarafından, uzaktan eğitim programlarının kalitesi üzerine yayımlanan bir rapor(USDE, 2006, Aktaran: Simonson, 2007)’ a göre; uzaktan eğitim öğrencilerinin kurum ile iletişimleri konusunda karışıklıkların olması uzaktan eğitimde kaliteyi olumsuz etkilemektedir. Ayrıca, uzaktan eğitim öğrencilerinin

bazı öğrenci hizmetlerine yüz yüze erişebilme ihtiyacı içinde oldukları vurgulanmaktadır.

Uzaktan eğitimde öğrencinin öğrenmesinin desteklenmesinin önemli olduğu, öğretim materyallerinin etkinliğinin sağlanması üzerinde durulmaktadır. Öğrencilere sunulacak içeriğin nitelikli, güncel ve zengin olması, iyi düzenlenmesi, iyi nitelikli öğretim görevlisi istihdamı, yeterli teknik altyapı, sağlıklı iletişim ve etkili geribildirim uzaktan eğitimde kalite için önemli özelliklerdir. Bir katılımcı bu konudaki görüşlerini şu şekilde açıklamıştır:

“Uzaktan eğitimde kalite için içerik güncellemesi, ödevlerin yenilenmesi, iletişimdeki aksaklığın giderilmesi, daha iyi yönetim, daha iyi öğretim görevlisi ve öğrenci değerlendirmesi ve etkili geribildirim. Uzaktan eğitimde kalite için asgari standartların belirlenip uygulanması gerekir. Ancak, standartların belirlenmesinde akademik özerklik korunmalıdır”(26.Katılımcı).

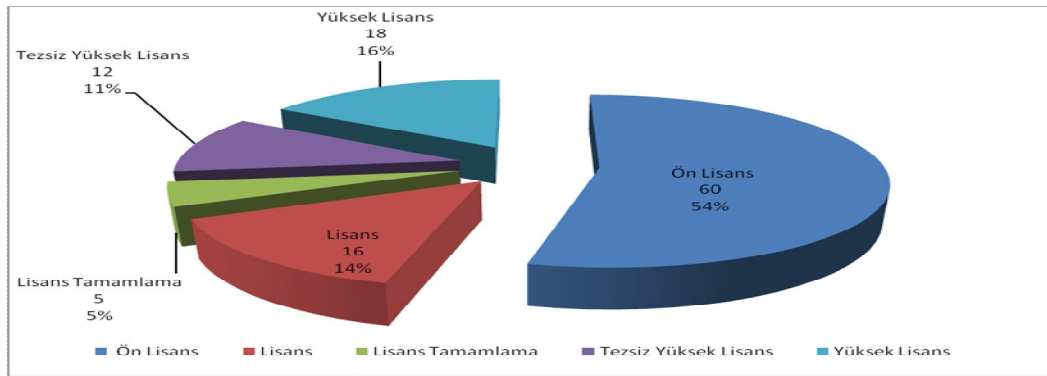
Yukarıdaki katılımcı, uzaktan eğitimde kalite için asgari standartların akademik özerkliğin korunarak belirlenmesini önermektedir.

Uzaktan eğitim etkinliklerinde kaliteli eğitim, kullanılan teknolojiler ve ders yazılımları ile doğru orantılıdır. Özellikle ders yazılımlarının görsel öğelerle zengin olması öğrenci başarısına doğrudan katkı sağlamaktadır. Bir katılımcının konuya ilişkin değerlendirmesi şu şekildedir:

“Uzaktan eğitimde kullanılan yazılımların, teknolojik imkânların en yüksek düzeyde olması ve kesintisiz eğitim verilmelidir. Uzaktan eğitim organizasyon yapısının uygun olmasıdır. Teknik kapasite yüksekse, nitelikli personel ve öğretim elemanı varsa, iyi bir yazılım kullanılırsa öğrenci memnuniyeti artar dolayısıyla uzaktan eğitimde kalite sağlanır. Ders içeriklerinin iyi hazırlanması, sanal sınıfta ders anlatan uzman hocaların iyi seçilmesi kaliteyi artırır.Uzaktan eğitimde kalite için; 1.Yazılım, 2.Organizasyon Yapısı, 3.Nitelikli öğretim elemanı, 4.Ders içeriği hazırlanması, gerekir”(30.katılımcı).

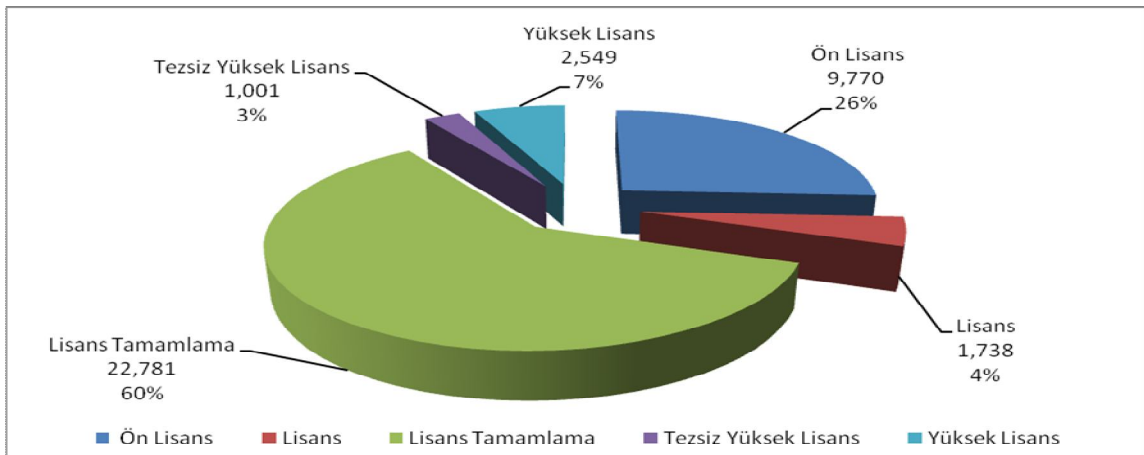
Yukarıdaki katılımcıya göre, uzaktan eğitimde kalite için teknik altyapı ve zengin içerik tek başına yeterli olmamakta bunları destekleyen uzaktan eğitime özgü iyi bir organizasyon yapısı ve nitelikli öğretim elemanına da ihtiyaç bulunmaktadır. Araştırma bulgularına göre, iyi bir uzaktan eğitim sistemi kurulması, sürdürülebilirliğinin sağlanması, yönetilmesi ve değerlendirilmesi gereksinimi bulunmaktadır.

Uzaktan eğitimde kalite ile ilgili yapılan bir çalışma da Moore (2005), uzaktan eğitimde kalite göstergelerinin etkili öğrenme, hizmetlere erişim, öğrenci memnuniyeti, kurumsal memnuniyet ve maliyet etkililiği olduğunu belirlemiştir.

Şekil 4.1. Uzaktan Eğitim Program Sayıları (Özkul, 2010).

Ülkemizde son yıllarda Açıköğretim Fakültesi başta olmak üzere değişik uzaktan eğitim programlarından önlisans, lisans ve yüksek lisans düzeylerinde oldukça fazla mezun verilmektedir. Şekil 4.1’de görüldüğü gibi ülkemizdeki uzaktan eğitim programlarının çoğunluğu önlisans programlarından oluşmaktadır. Şekil 4.2.’de ise mevcut açık ve uzaktan eğitim öğrencilerinin %60’ının ise lisans tamamlama programlarında öğrenim gördükleri görülmektedir. ÖSYM (2012) verilerine göre (Tablo 2.9.) ise 2009-2010 öğretim yılında Açıköğretim Fakültesi’nden 163.802 öğrenci mezun olmuştur. Diğer uzaktan eğitim programları da dikkate alındığında açık ve uzaktan eğitim programlarında yılda yaklaşık olarak 200.000 civarında öğrenci mezun olmaktadır. Bu güne kadar açık ve uzaktan eğitim programlarında iki milyona yakın öğrencinin mezun olduğu tahmin edilmektedir.

Şekil 4.2. Uzaktan Eğitim Öğrenci Sayıları, (Özkul, 2010).

Uzaktan eğitim hizmetlerinde kalite ölçütleri arasında mezunların istihdamı ve çalışma yaşamındaki başarıları da önemsenmektedir. Bazı katılımcılar bu konudaki görüşlerini şu şekilde açıklamışlardır:

“Uzaktan eğitimde kalite, mezunların yeterli bilgi ve beceri ile donatılmasıdır. Öğrencilerin etik ve mesleki değerleri kazanmış olmalarıdır. Örgün eğitimdeki sınıf sıcaklığı uzaktan eğitime uyarlanarak kalite sağlanabilir. Sınıf (sanal sınıf) hakimiyeti ve etkileşim sağlanmalıdır”(32.Katılımcı).

“Uzaktan eğitim mezunları örgün eğitim mezunları ile yarışabiliyorlarsa biz kaliteliyiz demektir. İşe uygun kişileri yetiştirmek demektir. Uzaktan eğitimde kaliteli ders içerikleri hazırlamakla kalite sağlanır”(29.Katılımcı).

Yukarıdaki katılımcılar, uzaktan eğitim mezunlarının yeterli bilgi ve beceriyi elde etmiş olarak örgün eğitim mezunları ile eşdeğer hale gelebilmelerini kalite ölçütü olarak değerlendirmişlerdir.

Araştırmaya katılan öğretim elemanlarına göre, ders materyallerinin kalitesi, yeterliliği önemli olmakla beraber içeriğin öğrenci özelliklerine uygun olarak iyi bir şekilde sunulması, bunun için uzaktan eğitimde görev alan personel ve akademisyenlerin uzaktan eğitime inanmış olmaları, işlerini motivasyonla yerine getirmeleri büyük önem arz etmektedir.

Araştırmaya katılan öğretim elemanları uzaktan eğitimde kalitenin nasıl sağlanacağına ilişkin olarak şunları belirtmişlerdir: Standartların, kalite ölçütlerinin oluşturulması, uzaktan eğitimde öğrenci, öğretim üyeleri ve çalışanların ayrı bir eğitime tabi tutulması, öğretim elemanlarının kalitesinin arttırılması, sanal sınıfların etkin olması, öğrencilere aktivite yaptırılması, her dönemde en az 1 veya 2 kez öğrencilerle görüşülmesi, uzaktan eğitim etkinlikleri konusunda öğretim elemanlarına etkili geribildirim sağlanması, teknik altyapının geliştirilmesi önerilmiştir. Ayrıca, teknolojiye yatırım yapılarak, ülkemizde internet altyapısının geliştirilebileceği vurgulanmıştır.

Uzaktan eğitimde kalitenin nasıl sağlanabileceğine ilişkin olarak bir katılımcı görüşlerini şu şekilde açıklamıştır:

“Ders içeriklerinin doğru ve yeterli olması, uzaktan eğitime uygun, sağlam teknik yapı olmalıdır. Uzaktan eğitim tali bir görev olarak görülmemelidir. Uzaktan eğitimde ehil ve motive edilmiş kadro ve tüm çalışanlarda, öğrencilerde motivasyon sağlanmalıdır. Ülkemizde, maalesef açıköğretimin olumsuz imajının yansımaları devam etmektedir. Bunun ortadan kaldırılması gerekir. İhtiyaca dayalı eğitim verilmelidir. Örgün+uzaktan eğitim (Blended=karma) olmalıdır”(36.katılımcı).

Yukarıdaki katılımcı, uzaktan eğitimde kalite için gerektiğinde karma eğitim metodunun da kullanılabileceğine ve uzaktan eğitimin örgün eğitim ile desteklenebileceğine işaret etmektedir.

USDE (2006) tarafından uzaktan eğitimde kalite ile ilgili yayımlanan bir rapor(Simonson, 2007)'da uzaktan eğitim programlarının normal öğretim tarafından desteklenmesi olumlu kalite göstergelerinden biri olarak gösterilmektedir.

Uzaktan eğitim alanında Avrupa ile kendimizi karşılaştırdığımızda yarı yarıya eksikimiz olduğunu belirten Yarımağan (2008), uzaktan eğitimin ülkemizde kapasite arttırılmasında yardımcı olacağını belirtmektedir. Ayrıca, 21. yüzyıl modelinin daha farklı olması gerektiğini, bunun için çalışmalara hız verilmesini ve eğitimde kaliteyle kapasitenin birlikte çözülmesi gerektiğini vurgulamaktadır.

Uzaktan eğitimde kalite için evrensel standartların yakalanmasını isteyen bir katılımcının görüşleri ise şu şekildedir:

“Sistemi iyileştirmek gerekir. Öğrenci memnuniyetini sağlamak için kurumun uzaktan eğitim için gerekli evrensel standartları sağlaması gerekmektedir. Uzaktan eğitimde yaşanan rekabetin evrensel standartların yakalanmasında etkili olabileceğini düşünüyorum. Uzaktan eğitim öğrencilerine uzakta olduklarını hissettirmemek gerekir, bunun için sanal sınıf vb. uygulamalar ile sosyal uzaklık hissi ortadan kaldırılabilir”(6.Katılımcı).

Araştırmaya katılan öğretim elemanlarına göre, uzaktan eğitimde kalitenin sağlanabilmesi için teknik yeterlilik kadar, dersi veren kişinin bu derse uyumu, uzaktan eğitime bakış açısı, tecrübesi, öğrencinin seviyesine uygun ders notu hazırlaması, öğrenci isteklerinin öğrenilmesi, amaca uygun eğitim yapılması, öğrencilerin online ortamda kontrol edilebilmeleri, karşılıklı etkileşimleri, derslerle ilgili video çekimi ve materyallerin temini, öğrencilerin bunlara ulaşmasını sağlama, eğitimde fırsat eşitliğini sağlama, ülkemizde son döneme kadar tekel konumunda olan açıköğretim alanında yeni kurumların açılmasını teşvik etmek gerekmektedir. Ayrıca, hazırlanan eğitim içeriği öğrencinin ilgisini çekmeli, merak uyandırmalıdır.

Türkiye’de yükseköğretimde kalite güvencesi çalışmaları ve uzaktan eğitim uygulamalarına yönelik olarak Durman (2008), şunları önermektedir:

“YÖDEK modeli, uzaktan eğitim programlarını diğer programlar ile birlikte kurumsal bir yaklaşımla değerlendirmek için kullanılabilir. Bunun için kurulması öngörülen ulusal kalite güvence kuruluşunun faaliyet alanının uzaktan eğitim programlarının kalite güvencesini de kapsayacak şekilde yapılandırılması sağlanabilir. Buna ilave olarak, öğrenim çıktılarının

ulusal yeterlilikler çerçevesi kapsamında kalite güvencesinin sağlanmasına yönelik bilim alanlarında kurulan/kurulacak olan (MÜDEK gibi) kuruluşların, faaliyet alanlarının ilgili oldukları alanlarda uzaktan eğitim programlarını da kapsayacak şekilde yapılandırılmaları sağlanabilir. Sadece uzaktan eğitim programlarının ulusal yeterlilikler çerçevesi kapsamında kalite güvencesini sağlayacak uzmanlaşmış kalite güvence kuruluşu kurulabilir.”

Durman (2008)’a göre; Uzaktan eğitim, internet destekli öğrenim, e-öğrenim, karma öğrenimdir. Uzaktan eğitimde kalite güvencesinin amacı; kurum tarafından sağlanan uzaktan eğitimin kabul edilebilir kalite ölçütlerinde, mezunların geleneksel sınıf eğitimi ile aynı öğrenim çıktılarına sahip olmasını güvence altına almak olduğunu vurgulamaktadır. Ayrıca, uzaktan eğitimde kalite çalışmalarında, alternatif ders sunum tasarımı, program yeterliliklerinin kazandırılması, akademik destek süreçleri ve teknolojik altyapı bütünlüğünün göz önünde bulundurulması gereken zorluklar/farklılıklar olduğunu belirtmektedir.

Araştırmaya katılan öğretim elemanlarının bir bölümü (10 kişi) uzaktan eğitimde kalitenin akreditasyon ile sağlanabileceğini belirtmişlerdir. Uzaktan eğitimde akreditasyonun kalite için önemli olduğunu belirten bazı katılımcıların görüşleri şu şekildedir:

“...Akreditasyon ile uzaktan eğitimde kaliteyi sağlayabiliriz. Eğer ciddi bir akreditasyon kuruluşu yok ise uzaktan eğitimin kalitesinde sorun var demektir”(21.Katılımcı).

“Akreditasyon ile ilgili beklentiler belirlenmeli ve akreditasyon koşulları sağlanmalıdır. Uzaktan eğitim programlarında, genellikle önceden belirlenmiş resmî standartları sağlama yönünde anlayış var, ama doğru değil. Ne isteniyor, öğrencilerin ihtiyacı ve beklentileri neler? Bilmiyorum, dediğim noktaları öğretim üyesi olarak benimde bilmem, değerlendirebilme hakkımın olması gerekir”(5.Katılımcı).

“Kalite kavramı benim için daima dikkatli kullanılması gereken bir kavramdır. Görecelidir. Ancak, bu konuda akreditasyon ile ulusal ve uluslararası kalitenin sağlanabileceğini düşünüyorum. Bir kurumun rüştünü ispat edebilmesi için akredite olması dışında başka bir yolun olduğunu açıkçası düşünemiyorum”(34.katılımcı).

“Uzaktan eğitimde kalite kavramından standartların olmasını anlıyorum. Eğitim alan kişiyi memnun etmelidir. Öğretim elemanının sanal sınıf uygulamalarındaki ses tonundan, teknolojinin kullanımına kadar ki her şeyi iyi kullanması ve eğitimin amaca hizmet etmesidir”(35.katılımcı).

Uzaktan eğitim etkinliklerinin niteliğinin sağlanabilmesi için öğrencileri motive etmesi ve sürdürülebilir olmasını önemseyen bir katılımcıya göre ülkemizde açıköğretim ve uzaktan eğitim kavramlarının tam olarak anlaşılamadığına vurgu yapmaktadır:

“Uzaktan eğitimde esneklik çok önemli, ben tasarımcı olarak öğrenme çevrelerini düzenlemek, gerçekten kazandırmak istediğim kazanımları kazandırmayı, verimliliği, çekiciliği sağlamaya çalışıyorum. Uzaktan eğitim etkinlikleri öğrencileri motive etmeli, sürdürülebilir olmalıdır. Açık ve Uzaktan öğrenme kavramı, günümüzde birlikte kullanılmalı, sistem etkili ve sürdürülebilir hale getirilmelidir. Bu alanda program açılması önemli. Uzaktan eğitim adı altında internete dayalı yapılan eğitime uzaktan eğitim deniliyor. Parasal ve yönetsel konularda sorunlar yaşanıyor. Açıköğretim aslında uzaktan eğitim değildir. Ancak diyenler var. Açıköğretim Türkiye’ye özgü pratik nedenlerle uygulanan ve kendi ilkeleri olan bağımsız çalışma alanıdır”(40.Katılımcı).

Yukarıdaki katılımcıya göre, kavram kargaşasını önlemek için Açık ve Uzaktan eğitim kavramlarının birlikte kullanılmasının daha faydalı olacağını ve bu alandaki ekonomik ve yönetsel sorunların giderilmesi alanın gelişmesine katkı sağlayacaktır.

Uzaktan eğitim, açıköğretim sisteminden farklı olarak sanal sınıf, forum, blog vb. uygulamalarla öğrencilerle öğretim elemanlarını sanal ortamda bir araya getirmektedir. Öğrenciler, kendilerine bildirilen saatlerde sanal sınıfa girmekte ayrıca forum ve bloglarda kendi aralarında ve öğretim elemanlarıyla dersle ilgili bilgi paylaşımında bulunabilmektedir. Dolayısıyla uzaktan eğitim sistemi, ders materyallerinin sunumuyla sınırlı kalmamakta, karşılıklı eğitim yöntemleri uygulanmaktadır (Akdeniz Üniversitesi, 2012). Açıköğretim sisteminde ise öğrenciler, genellikle basılı materyalleri kullanmakta, öğrencilerin öğretim elemanları ve kurumları ile olan iletişim ve etkileşimleri daha sınırlı olabilmektedir.

Durman (2008)’ göre; 2002 yılında 5,655 yüksek öğretim kurumu 17 akreditasyon kurumu tarafından akredite edilmiştir. Bunlardan 1,979’u uzaktan eğitim veren kurumlardır. ABD ile kullanılan ortak ölçütler; misyon, organizasyonel yapı, kurumsal kaynaklar, ders müfredatı ve sunumu, öğretim elemanı ve altyapı desteği, öğrenci desteği, öğrenci öğrenim çıktılarıdır. Sınırlar ötesi yükseköğretimde kalite için ilke ve standartlar da hükümetler, yükseköğretim kurumları, öğrenci kuruluşları, kalite güvence ve akreditasyon kuruluşları, akademik tanıma kuruluşları, mesleki kuruluşlar için tanımlanmıştır.

BÖLÜM V

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

5.1. Sonuç ve Tartışma

Bu araştırma, nicel ve nitel araştırma olmak üzere iki bölümden oluşmaktadır. Nicel araştırma kapsamında, Anadolu Üniversitesi Açıköğretim, İşletme ve İktisat Fakültelerine bağlı uzaktan öğrenim gören öğrencilere yönelik bir ölçek hazırlanmış ve toplam 980 öğrenciye uygulanmıştır. Ayrıca, bu öğrencilere destek amacıyla kurs hizmeti sunan ve kurslarda görevli yönetici, öğretmen ve personelden oluşan 80 kişiye ölçek uygulaması gerçekleştirilmiştir.

Nitel araştırma kapsamında ise değişik üniversitelerin uzaktan eğitim merkezi, uzaktan eğitim birimi ve uzaktan eğitim programlarında görevli 40 öğretim elemanı ile yüz yüze görüşme yoluyla veriler toplanmıştır.

Bu bölüm, nicel araştırma bulgularına yönelik tartışma ve sonuç, açık uçlu sorulara yönelik tartışma ve sonuç ile nitel araştırma bulgularına yönelik tartışma ve sonuç olmak üzere üç bölümde incelenecektir.

5.1.1. Nicel Araştırma Bulgularına Yönelik Sonuç ve Tartışma

Bu bölümde yönetici, personel ve öğretmen grubu ile öğrenci grubuna yönelik uygulanan ölçek ile elde edilen verilerin istatistiksel analizleri ile elde edilen sonuçlara ilişkin tartışma ve sonuç yer almaktadır.

Araştırmada elde edilen bazı önemli verilerin değerlendirilmesinde fayda görülmektedir. Öncelikle, ölçeğin uygulandığı birinci çalışma grubunda yer alan yönetici, öğretmen ve personelin %90'ının en az önlisans ve daha üstü bir öğrenim derecesine sahip olduğu (Tablo 3.3.) ve %67'sinin uzaktan eğitimde çalışma süresinin ise 6 yıl ve daha fazla olduğu görülmektedir (Tablo 3.4.). Bu sonuçlar, uzaktan eğitim gören öğrencilere destek hizmeti vermekte olan, onları sınava hazırlayan ve gerektiğinde danışmanlık yapan yönetici, öğretmen ve personelin gerek eğitim düzeyi, gerekse çalışma kıdemi bakımından yeterli bilgi ve tecrübeye sahip olduklarını göstermektedir. Bu sonuç, birinci çalışma grubunda yer alan yönetici, personel ve öğretmen grubunun uzaktan eğitim alanında belli bir yeterliliğe sahip olduklarının göstergelerinden biri olarak değerlendirilebilir. Ayrıca, açıköğretim sisteminde öğrenim gören öğrencilerin gerek sınavlara hazırlık, gerekse değişik konularda danışmanlık yardımı almak ve özel kurs hizmetlerinden yararlanmak amacıyla ücret karşılığı hizmet adıkları dikkate alındığında (Can, 2011; Bakioğlu ve Can 2011; Can, 2005), öğrencilerin bu beklentileri doğrultusunda özel kurs hizmetlerinde yönetici, personel ve öğretmenlerin öğrencilere danışmanlıkta genellikle yüz yüze görüşme (%73, Tablo 3.5.) yöntemini kullandıkları görülmektedir. Değişik zamanlarda yapılan çalışmalarda da (Can, 2011; Bakioğlu ve Can, 2011; Can, 2005) öğrencilerin temel beklentilerinin yüz yüze görüşme isteği olduğu görülmektedir.

Araştırmaya katılan yönetici, personel ve öğretmen grubunun büyük bir çoğunluğunun (%41, Tablo 3.6.) uzaktan eğitim hizmetlerini yeterli bulmadığı, %40'ının ise kısmen yeterli buldukları görülmektedir (Tablo 3.6). Bu sonuç, belli bir kıdem ve yeterliliğe sahip olduğu araştırma bulgularına göre belirlenen yönetici, öğretmen ve personel grubunun açıköğretim hizmetlerini ve uzaktan eğitim uygulamalarını genellikle yeterli bulmadıkları ve bu alanda önemli iyileştirmelerin yapılması ihtiyacı olduğunu ortaya koymaktadır.

Öğrencilerden oluşan 980 kişilik ikinci çalışma grubuna uygulanan ölçeğin bulgularına göre, uzaktan eğitim sisteminde öğrenim gören öğrencilerin yaklaşık %74'ü (Tablo 3.10.) ücret karşılığı bir işte çalışmaktadır. Değişik araştırmalarda (Can, 2000; Can, 2004; Can, 2005; Bakioğlu ve Can 2005; Bakioğlu ve Can, 2007; Can, 2011; Hakan, 1996; Hakan, 2004), uzaktan öğrenim gören öğrencilerin büyük bir çoğunluğunun bir işte çalışmakta olduğu görülmekte ve bu sonuçlar araştırma

bulgularını doğrular ve destekler niteliktedir. Uzaktan eğitim sisteminde öğrenim gören öğrencilerin çoğunluğunun çalışıyor olmaları, uzaktan eğitim hizmetleri ve uygulamalarının düzenlenmesinde, tasarlanmasında, sunulmasında, zaman ve mekân bakımından öğrencilerin bu özelliklerinin dikkate alınması gerekliliğini ortaya koymaktadır. Yapılan bazı araştırmalarda uzaktan öğrenim gören öğrencilerin uzaktan eğitim sisteminde öğrenim görme nedenleri arasında derece alma, terfi, kendini geliştirme, üniversite mezunu olma, gibi gerekçeler olduğu görülmektedir. Hem çalışan, hem de öğrenim görmeye çalışan öğrencilerin örgün eğitim öğrencilerinden farklı özelliklere(ilgi, tutum, beklenti, motivasyon, öğrenim görme nedeni) sahip olduklarının dikkate alınması, uzaktan eğitim hizmetlerinin niteliğinin geliştirilmesine katkı sağlayacaktır.

Yönetici, personel ve öğretmenlerin, öğrencilere danışmanlıkta genellikle yüz yüze görüşme (%73, Tablo 3.5.) yöntemini kullanmalarına rağmen, öğrenciler ise bilgiye ulaşmak için öncelikle ders kitabı(%44) ve internet (%31) hizmetlerini kullandıklarını belirtmişlerdir (Tablo 3.12.). Açıköğretimde genellikle basılı materyallere dayalı bir öğretim yapıldığı bilinmektedir. Açıköğretim sisteminde öğrenim gören öğrencilere kayıtlar esnasında zorunlu olarak, sorumlu oldukları her derse yönelik ders kitabı verilmektedir. Sınav uygulamalarının kapsamının da ders kitaplarının içeriğine göre oluşturulduğu dikkate alındığında, öğrencilerin basılı materyalleri kullanmaları normal olarak değerlendirilebilir. Ayrıca, öğrencilerin çoğunluğunun yüz yüze danışmanlık hizmetlerinden yararlanamadıkları veya kendilerine yeterli yüz yüze danışmanlık hizmeti sunulmadığı ile de açıklanabilir.

Araştırma bulgularına göre, öğrencilerin %76'sı Açıköğretim Fakültesi Hizmetlerini yeterli bulmadıklarını (Tablo 3.13.), belirtmişlerdir. Bu sonuç, 2011 yılı verilerine göre (ÖSYM, 2012); Ülkemizde 1.713.923 (Tablo 2.9.) Açıköğretim öğrenci kitlesini ilgilendiren bir sistemin önemli düzenlemelere ihtiyacı olduğunu ortaya koymaktadır.

Tablo 5.1. 2010 Yılı Türk Yükseköğretimi Açık ve Uzaktan Öğrenme Öğrenci Sayıları

Program Türü	Önlisans	Lisans	Birlikte
Örgün	387.047	905.548	1.292.595
	38%	40%	39%
İkinci Eğitim	206.908	239.653	446.561

	20%	11%	14%
Açık ve Uzaktan Öğrenme	429.273	1.129.682	1.558.955
	42%	49%	47%
Toplam	1.023.228	2.274.883	3.298.111

Kaynak: Özkul ve Aydın (2011).

Tablo 5.1. İncelendiğinde; 2010 yılı verilerine göre ülkemizde Açık ve Uzaktan Öğrenme alanında toplam 1.558.955 öğrencinin öğrenim gördüğü görülmektedir. Bu veriler, Türkiye’de Yükseköğrenim gören öğrencilerin yaklaşık olarak yarısının(%47) Açık ve Uzaktan Öğrenme alanında öğrenim gördüklerini ortaya koymaktadır.

2010-2011 Yükseköğretim istatistikleri incelendiğinde(ÖSYM, 2012) ise ülkemizde Açıköğretim sisteminde öğrenim görmekte olan öğrenci sayısının 1.713.923 (Tablo 2.9.), 2009-2010 öğretim yılında mezun öğrenci sayısının ise 163.802 olduğu görülmektedir. Bu sonuçlar, açıköğretim sisteminde öğrencilerin mezun olma oranlarının %10 düzeyinde olduğunu göstermektedir.

5.1.1.1. Birinci Alt Amaca Yönelik Tartışma ve Sonuç

Araştırmanın birinci alt amacı, “Türkiye’de Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon yeterliliği yönetici, öğretmen, personel ve öğrenci görüşlerine göre hangi düzeydedir?” şeklinde ifade edilmiştir.

Türkiye’de Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon yeterliliğine yönelik olarak yönetici, öğretmen, personel ve öğrencilerin algılamaları, Ölçeğin alt boyutlarını oluşturan Uzaktan Eğitimde; a)Misyona /Felsefe, b)Açıklık/Şeffaflık, c)Örgüt Yapısı, d)Eğitim Yönetimi, e)Eğitim Programı, f)Ölçme ve Değerlendirme, g)Öğrenci Hizmetleri h)Kalite Güvencesi/Akreditasyon, boyutları bağlamında sonuçları ortaya konularak tartışılmıştır.

Yönetici, öğretmen ve personelden oluşan birinci çalışma grubunun uzaktan eğitim kurumunun ve programının belli standartlara uygunluğunu ve akreditasyon yeterlilik düzeyini belirlemek üzere geliştirilen ölçeğin alt boyutları içinde en yüksek ortalama, 2,99 ile “Uzaktan Eğitimde Açıklık/Hesap verebilirlik/Şeffaflık” alt boyutuna ait olmuştur. Bunu 2,98’lik ortalama ile “Uzaktan Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme” alt boyutu ikinci sırada izlemiştir. “Uzaktan Eğitimde Kalite Güvencesi/Akreditasyon” alt

boyutu 2,78 ortalama ile üçüncü sıradadır. 2,76 ortalama ile “Uzaktan Eğitimde Öğrenci Hizmetleri” alt boyutu dördüncü sıradadır. “Uzaktan Eğitim Yönetimi” beşinci en yüksek ortalama sahiptir(2,73). “Uzaktan Eğitimde Örgüt Yapısı” alt boyutu(2,66) altıncı, “Uzaktan Eğitim Programı” alt boyutu(2,539) yedinci sırada bulunmaktadır. Son sırada ise; 2,537 ortalama ile “Uzaktan Eğitim Kurumunun Felsefesi” alt boyutu bulunmaktadır. İlk altı sıradaki alt boyutların ortalamaları genel olarak “kararsızım” “2,60-3,39” değerlendirmesi içine girmiştir. Ancak “Uzaktan Eğitim Programı” ve Uzaktan Eğitim Kurumunun Felsefesi” alt boyutunun ortalamaları ise “Katılmıyorum” “1,80 – 2,59” değerlendirmesi içinde yer almıştır(Tablo 4.1.). Bu sonuca göre uzaktan eğitimde, eğitim programı ve felsefesinin, belirli standartlara uygun olmadığı ve revizyona/düzenlemeye, geliştirilmeye ihtiyaç duyulduğu anlaşılmaktadır.

Testi oluşturan tüm maddelerin ortalaması ise 2,745 olmuştur. Ölçeğin puanlama özelliğine göre bu sonuç “kararsızım” değerlendirmesi içine girmiştir. Elde edilen bu sonuçlara göre yönetici, öğretmen ve personelin algısına göre uzaktan eğitim kurumunun ve programının belli standartlara uygunluğu/akreditasyon yeterliliği ortalama düzeydedir ve grubun bu konuda belli konularda çekinceleri olduğu anlaşılmaktadır. Bu sonuçlar, Açık ve Uzaktan Eğitimde daha nitelikli çalışmalar yapılmasına yönelik önemli düzenlemelerin yapılması gerektiğini ortaya koymaktadır.

Örnekleme grubunu oluşturan yönetici, öğretmen ve personele uygulanan Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeği toplam puanlarının normal dağılım özelliği gösterdiği görülmektedir (Grafik 4.1.).

Açık ve Uzaktan Eğitimin misyonu/felsefesi alt boyutuna ilişkin olarak yönetici personel ve öğretmen görüşlerinin yüzde(%) ve frekans(f) dağılımları incelendiğinde (Tablo 4.20.), Uzaktan eğitim kurumunun (Açıköğretim Fakültesi), öğrencilerin kurumun felsefesini/misyonunu anlamalarına yardımcı olması, öğrencileri bilgilendirmesi gerektiğini ortaya koymaktadır. Ayrıca, uzaktan eğitim kurumunun öğrencilerin ailelerinin kurumun felsefesini anlayacak çalışmalar ile öğrencilerin kurumun felsefesine uygun davranmalarına yönelik çabalara ihtiyaç olduğu görülmektedir. Yönetici, öğretmen ve personelin yarısına göre; uzaktan eğitim kurumu, öğrencilerin ailelerinin kurumun felsefesini desteklemelerini sağlayacak önlemleri yeterli düzeyde sağlaması gerekmektedir.

Öğrencilerden oluşan ikinci çalışma grubunun Açık ve Uzaktan Eğitimin misyonu/felsefesi alt boyutuna ilişkin olarak görüşlerinin yüzde(%) ve frekans(f) dağılımları incelendiğinde (Tablo 4.47.); Öğrenciler, uzaktan eğitim kurumunun öğrencilerin kurumun felsefesini anlamalarına yardımcı olmadığını, öğrencilerin yarısından fazlası (%52), uzaktan eğitim kurumunun öğrencilerin ailelerinin kurumun felsefesini anlamalarına yardımcı olmadıklarını düşünmektedirler. Öğrencilere göre, uzaktan eğitim kurumunun öğrencilerin kurumun felsefesine uygun davranmaları için yeterli çalışma yapması(kurumun misyonunu ilan etmesi, öğrencilere tanıtması, öğrencileri sürece dahil etmesi vb.) gerekmektedir. Öğrencilerin yarıya yakınına göre ise uzaktan eğitim kurumu, öğrencilerin ailelerinin kurumun felsefesini destekleyecek önlemleri almamaktadır.

Misyon, bir kurumun varlık nedenidir. Yani, misyonu belirgin olan bir kurumda neyi, kimin nasıl yapacağı, kullanılan teknolojilerin neler olduğu ve iş yapma felsefesi bellidir. Yapılacak çalışmalar açık bir şekilde ifade edilmiştir. Kurumda yapılacak iş ve işlemler en ince ayrıntısına kadar tanımlanır. Kurumun hizmet sunduğu kitlenin(öğrenci) özelliklerine uygun hizmet sunulur.

Örgütlerin varlık nedenlerini açıklamak veya işletmelerin kendilerini ne tür bir işletme olarak görmek istedikleri hususuna misyon adı verilir. Misyon işletmenin hangi mal veya hizmet sektörünü seçtiği ya da hangi iş kolunda olduğunu, temel ürün veya hizmetlerin neler olacağını, tüketici ve pazar ihtiyaçlarını, teknoloji gereksinimini veya tüm bu konuların birlikte ifade edilmesidir (Eren, 2008, s.13).

Bir örgütün misyona sahip olmasının bir çok önemli işlevi vardır (Eren, 2008, s.14):

1. Bütün yönetici ve personelin benzer amacın gerçekleştirilmesi için bir arada olmasını sağlar,
2. Tüm örgütsel güçleri bir araya toplar motivasyonu sağlar,
3. Örgütün akılcı kaynaklar bulmasına yardımcı olur, stratejinin belirlenerek bunların tahsisine yardımcı olur,
4. Örgütün sorumluluğu ve yöneticilerin iş sorumluluğunu anlamasına yardımcı olur,
5. Örgütsel amaçların ve stratejilerin belirlenmesini kolaylaştırır.

Misyon kavramının uzaktan eğitim kurumları bakımından da yukarıda belirtilen özellikleri esas aldığımızda önemli fonksiyonları yerine getireceğini ve oldukça önemli olduğunu belirtebiliriz.

Simonson (2007)'a göre, 2006 yılının Mart ayında ABD ikinci kademe eğitim bölümü tarafından yayınlanan “Akreditasyon Birliği ile Görüşmeler Sonucu Alınan Uzaktan Eğitim Programları Kalite Kanıtı” adlı raporda yer alan olumlu kalite göstergelerinden birinin, uzaktan eğitimin amacını açık bir şekilde ifade eden bir misyon ifadesinin varlığı olduğu belirtilmektedir. Aynı raporda, geleneksel öğretim ve uzaktan eğitim için iki ayrı yaklaşım, hatta iki ayrı misyon ifadesinin bulunması, misyon ifadesinin yetersizliği veya hiç bulunmaması, uzaktan eğitim kurumları için olumsuz kalite göstergeleri olarak belirtilmektedir.

Yönetici, öğretmen, personel ve öğrenci görüşleri birlikte değerlendirildiğinde; uzaktan eğitim kurumlarının misyonunun belirlenmesi, öğrencilere tanıtılması, öğrencilerin benimsemelerinin sağlanması, öğrencilerin ve ailelerin kurumun misyonu doğrultusunda hareket etmelerinin sağlanmasında önemli eksiklikler bulunduğu, hatta kurumların misyonlarının belirlenmemiş olabileceği belirtilebilir. Araştırmacı tarafından uzaktan eğitim merkezlerinin web sayfalarında yapılan inceleme ve araştırmalarda mevcut uzaktan eğitim merkezi, bölümü ve programı bulunan üniversitelerin neredeyse tamamına yakınında misyonlarının, amaçlarının, vizyonlarının ilan edilmemiş olduğu veya öğrenciye duyurulmadığı gözlemlenmiştir.

Yönetici, öğretmen ve personel görüşlerine göre; “Uzaktan Eğitim Kurumunun Felsefesi” alt boyutu, ölçeğin diğer altboyutlarına kıyasla “Katılmıyorum” “1,80 – 2,59” değerlendirmesi içinde yer almıştır (Tablo 4.1.). Bu sonuca göre, Açık ve Uzaktan Eğitim Uygulamalarında kurumun felsefesi/misyonunun belirlenmesi, öğrenci, yönetici, personel, öğretim elemanları ve diğer ilgililerin benimsemelerinin sağlanması gerekmektedir.

Öğrencilerden oluşan ikinci çalışma grubunun uzaktan eğitim kurumunun ve programının belli standartlara uygunluğunu ve yeterlilik düzeyini belirlemek üzere geliştirilen ölçeğin alt boyutları içinde en yüksek ortalama, 3,03 ile “Uzaktan Eğitimde Açıklık/Hesap verebilirlik/Şeffaflık” alt boyutuna ait olmuştur. Bunu 2,88’lik ortalama ile Uzaktan Eğitimde Yönetim alt boyutu ikinci sırada izlemiştir. “Uzaktan Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme” alt boyutu üçüncü sırada bulunmaktadır (2.83). “Uzaktan

Eğitimde Örgüt Yapısı” alt boyutu 2,82 ortalama ile dördüncü sıradadır. 2,72 ortalama ile “Uzaktan Eğitimde Öğrenci Hizmetleri“ alt boyutu beşinci sıradadır. “Uzaktan Eğitim Felsefesi” altıncı en yüksek ortalamaya sahiptir(2,71). “Uzaktan Eğitimde Akreditasyon” alt boyutu(2,69) yedinci, “Uzaktan Eğitim Programı” alt boyutu(2,66) sekizinci ve son sırada bulunmaktadır. Tüm alt boyutların ortalamaları genel olarak “kararsızım” “2,60-3,39” değerlendirmesi içine girmiştir (Tablo 4.28.).

Testi oluşturan tüm maddelerinin ortalaması ise 2,79 olmuştur. Ölçeğin puanlama özelliğine göre bu sonuç “kararsızım” değerlendirmesi içine girmiştir. Elde edilen bu sonuçlara göre öğrenci algısına göre Uzaktan eğitim kurumunun ve programının belli standartlara uygunluğu ve yeterliliği ortalama düzeydedir ve öğrencilere göre uzaktan eğitimin tüm alanlarında iyileştirme ihtiyacı bulunmaktadır.

Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon için en önemli aşamalardan biri kurumun misyonunun belirlenmesi ve tanıtılması aşamasıdır.

ACTDE tarafından belirlenen Akreditasyon Değerlendirme Kriterleri (ACTDE, 2010, s.3-8) içinde en önemli ve birinci kriter olarak kurumsal misyonun belirlenmesi gösterilmektedir.

DETC(2011, s.7) tarafından belirlenen 50 akreditasyon standardı ve 49 iş standardı 12 özet standart olarak özetlenmiş ve öncelikli olarak uzaktan eğitim kurumlarının açıkça tanımlanmış belirli bir misyonu, hedefleri ve amaçları olması gerektiği açıklanmıştır.

DETC tarafından belirlenen Akreditasyon Standartları(DETC, 2011, s.1-9)’ında ise, birinci aşamada, kurum misyonu, hedefleri ve amaçlarının belirlenmesi buna bağlı olarak ise misyon, hedefler ve amaçların tanımlanması, misyonun açıklanması, incelenmesi ve yayınlanması ile misyon, amaçlar ve hedeflerin uygulanması gerektiği belirtilmiştir.

Uzaktan eğitim kurumlarının misyonlarının belirlenmesi ve tanıtılması konusunda önemli eksiklikler bulunduğu, yönetici, personel, öğretmen ve öğrenciler ile uzaktan eğitim kurumları ile ilgili olanların kurumun misyonunu benimseme, buna uygun davranmaları konusunda önemli çabalara ihtiyaç bulunduğu görülmektedir.

Özkul ve Aydın (2011) tarafından, Açık ve Uzaktan Öğrenme(Open and Distance Learning) programlarının başlangıç değerlendirmesi için bir çerçeve önerilerek, öncelikle kurumun stratejik planının vizyon, misyon ve amaçlara bağlılık kriterlerini yansıtması gerektiğini belirtmektedirler.

Uzaktan eğitim kurumlarının misyonlarını belirlemelerinin çok önemli bir aşama olduğu sonucu ortaya çıkmaktadır. Ancak, bunun için üst yönetimin etkili bir desteği ile etkili bir liderlik çalışmasına ihtiyaç olduğunun gözden kaçırılmaması gerekmektedir.

Yükseköğretim kurumlarının kaliteli bir uzaktan eğitim sunabilmeleri için bazı özelliklere sahip olmaları gerektiğini belirten Robinson (2004, s.4); öncelikli olarak kurumsal misyon ve amacının belirlenerek, kurumun uzaktan eğitim sunma amacı ile tutarlı bir misyonu var mı? sorusunun yanıtlanması gerektiğini belirtmektedir.

Yapılan değişik araştırma(WICHE, 1995; IHEP, 2000; Maryland Online, 2003; SREB, 2006), sonuçlarına göre, Amerika’da geliştirilen kalite standartlarının; teknik ve fizikî altyapı, derslerin içeriği, öğrenme kaynakları, ders/program geliştirme, öğrenci destek hizmetleri, öğretim elemanı destek hizmetleri, ders ve öğretim tasarımı, teknoloji, öğrenci hizmetleri, öğrenen ve öğretene etkileşimi, erişebilirlik, öğrenme çıktılarının değerlendirilmesi, ölçme ve değerlendirme, kurumlararası işbirliği, kurumsal destek hizmetleri, finansman yönetimi, yönetimin yerine getirmesi gereken yükümlülükleri, programı değerlendirme ve 21. yüzyıl için gerekli beceriler, temel başlıkları altında ele alındığı görülmektedir.

Yönetici, öğretmen ve personelden oluşan birinci çalışma grubunun uzaktan eğitim kurumunun ve programının belli standartlara uygunluğunu ve akreditasyon yeterlilik düzeyini belirlemek üzere geliştirilen ölçeğin alt boyutları içinde en yüksek ortalama, 2,99 ile “Uzaktan Eğitimde Açıklık/Hesap verebilirlik/Şeffaflık” alt boyutuna ait olmuştur. Bu sonuç uzaktan eğitim hizmetlerinin diğer boyutlara kıyasla daha açık/şeffaf olduğunu göstermektedir. Katılımcılar uzaktan eğitim hizmetlerinin Açık/Hesapverebilir ve Şeffaf olduğunu düşünmektedirler.

Açık ve uzaktan eğitimde açıklık/şeffaflık alt boyutuna ilişkin olarak yönetici, personel ve öğretmen görüşlerinin yüzde(%) ve frekans(f) dağılımları incelendiğinde (Tablo 4.21.), uzaktan eğitim kurumları tarafından misyonun belirlendiği ve ilan edildiği, ancak bunun ne anlama geldiği, bunun için neler yapıldığına yönelik etkili çalışma yürütülmediği, öğrencilerin yeterli derecede bilgilendirilmediklerini göstermektedir. Katılımcıların görüşlerine göre kurumun felsefesinin/misyonunun internet sitesinde açıkça belirtilmesi gerektiği görülmektedir. Yönetici, personel ve öğretmenlerin görüşlerine göre, uzaktan eğitimin felsefesinin tanıtım kitapçıklarında ve kılavuzlarında

yeterli derecede tanıtılması, ilgililerin bu konuda bilgilendirilmelerine gereksinim olduğu sonucu ortaya çıkmaktadır.

Açık ve uzaktan eğitimde öğrenim görmek isteyen öğrencilerin, örgün öğrenim gören öğrencilerde olduğu gibi en öncelikli dikkat ettiği konulardan biri öğrenim ücretleridir. Uzaktan eğitim kurumları ve programlarının sayısının gün geçtikçe arttığı düşünüldüğünde, bu alanda yaşanan rekabet ile birlikte kurumların ücretlendirme politikalarını açık bir biçimde ilan etmelerine ihtiyaç bulunduğu ayrıca, kurumun internet imkânlarının da etkili kullanılmadığı belirtilebilir. Araştırmaya katılan yönetici, öğretmen ve personel görüşlerine göre, uzaktan eğitim kurumunun ücret toplama politikalarının da adil ve yazılı olarak ifade edilmesine ihtiyaç bulunmaktadır.

Araştırmaya katılan öğrencilerin Açık ve Uzaktan Eğitimde açıklık/şeffaflık alt boyutuna ilişkin olarak görüşlerinin yüzde(%) ve frekans(f) dağılımları incelendiğinde (Tablo 4.48.), 3.03 ortalama ile diğer alt boyutlara göre daha olumlu değerlendirdikleri görülmektedir. Açık ve Uzaktan Eğitimde açıklık/şeffaflık alt boyutuna ilişkin öğrenci görüşlerinin yönetici, öğretmen ve personel görüşleri ile paralellik gösterdiği görülmektedir. Öğrencilerin yarıdan fazlası uzaktan eğitim kurumunun felsefesi/misyonunun internet sitesinde ve tanıtım kitapçıkları ile kılavuzlarında açıkça belirtildiğini belirtmekte, ancak öğrencilerin yarıya yakını ise bu konuda olumsuz düşünmektedirler. Önlisans, lisans ve lisansüstü uzaktan eğitim programlarının öğrenim ücretlerinde alt ve üst sınırların belirlenmediği, bu konuda belli standartların oluşturulamadığı sonucuna ulaşılmaktadır. Yani, uzaktan öğretim hizmetlerinin kredilendirilmesi ve ücretlendirilmesine ilişkin düzenlemeler katılımcılar tarafından yetersiz bulunmaktadır.

Araştırmaya katılan öğrencilerin yarıya yakını uzaktan eğitim kurumunun ücretlendirme politikaları ile ücret toplama politikalarının adil ve yazılı olarak belirlenmesi gerektiğini düşünmektedirler. Öğrenci harçlarının belirlenmesi, tahsil edilmesi ve öğrencilere duyurulması konusunda yeni düzenlemelerin yapılması konusunda öğrencilerin beklentileri olduğu görülmektedir.

Araştırmaya katılan öğretmen, yönetici ve personelin uzaktan eğitimde örgüt yapısı alt boyutuna ilişkin olarak görüşlerinin yüzde(%) ve frekans(f) dağılımları incelendiğinde (Tablo 4.22.); uzaktan eğitimde görevli bulunan idari personel, eğitim personeli ve destek personelinin öğrenci hizmetleri ve tüm eğitim programının gereksinimlerini

karşılayabilecek sayı ve nitelikte olmadığı görülmektedir. Uzaktan eğitim hizmetlerinin sunumunda örgüt yapısının yeterliliğinin geliştirilmesi gerektiği sonucu ortaya çıkmaktadır. Katılımcıların “Uzaktan Eğitimde Örgüt Yapısı” alt boyutuna yönelik görüşleri “Kararsızım” kategorisinde yer almaktadır. Katılımcılara göre, uzaktan eğitimin örgüt yapısı belirli standartlara uygun değildir ve uzaktan eğitimin özelliklerine uygun olarak yeniden düzenlenmelidir.

Uzaktan eğitimde alt sistemler tarafından şekillendirilen uzaktan eğitim örgüt yapıları iki kategoriye ayrılmaktadır (Keith, Magnus, Desmond, 1993, Aktaran; İşman, 2001 s.454):

1. Bağımsız Uzaktan Eğitim Kurumları
 - a. Özel ve Devlet Uzaktan Eğitim Okulu ya da Fakülteleri.
 - b. Uzaktan Eğitim Üniversiteleri
2. Karışık Örgüt Yapıları
 - a. Uzaktan Eğitim Veren Bağımsız Fakülteler
 - b. Konsildasyon Modeli
 - c. Entegre Olan Sistem

Bu sınıflandırma uzaktan eğitim kurumlarının farklı bir örgütlenmeye sahip olduğunu göstermektedir.

Örgütlerin yapısı ve yönetimi, uzaktan eğitimin önemli bir boyutunu oluşturmaktadır. Örgüt yapısı ve yönetimin temel değişkeni ise, uzaktan eğitimin amaçlarına ve sunulma biçimine göre değişen kurumsal yapıyla yakından ilgilidir. Etkin bir yönetim sistemi oluşturmak için amaca uygun bir kurumsal yapının oluşturulması gerekmektedir (Gürol ve Turhan, 2005, s.84).

Araştırmaya katılan öğrencilerin uzaktan eğitimde örgüt yapısı alt boyutuna ilişkin görüşlerinin yüzde(%) ve frekans(f) dağılımları incelendiğinde (Tablo 4.49.), uzaktan eğitimde görevli bulunan idari personel, eğitim personeli ve destek personelinin öğrenci hizmetleri ve tüm eğitim programının gereksinimlerini karşılayabilecek nicelik ve nitelikte olmadığı görülmektedir. Öğrenci, yönetici, personel ve öğretmenlerin görüşleri birlikte değerlendirildiğinde, uzaktan eğitim sisteminin öğrencilere tanıtımından, kayıt kabul, ders sunumları, internet hizmetleri, öğrenci hizmetleri, sınav organizasyonları, sınavların uygulanması, mezuniyet işlemleri vb. konularda nitelikli destek personeli, idarî personel ve eğitim personelinin istihdamı ve eğitimi ile tüm uzaktan eğitim

etkinliklerinin etkililiği, niteliği bakımından ihtiyaç bulunmaktadır. Öğrenciler, örgüt yapısının yeniden şekillendirilmesi, daha işlevsel olması gerektiğini düşünmektedirler. Örneğin, 7/24 hizmet verebilecek bir çağrı merkezi oluşturulması, halkla ilişkiler birimi, bilişim sistemleri ile ilgili birim, teknik destek birimi, ölçme ve değerlendirme birimi oluşturulması, açık ve uzaktan eğitim kurumlarının hizmet kalitesini daha da arttıracaktır.

Uzaktan eğitim kurumlarının yönetimi çoğu noktada yüz yüze eğitim kurumlarının yönetiminden farklılaşmaktadır. Bunu doğuran temel etken ise öğrencilerin aynı çatı altında toplanmaması ve bunun kurumun yapısına da yansımastır. Geniş bir alana yayılmış olarak hizmet veren uzaktan eğitim kurumlarının yönetimi özel bir nitelik taşımaktadır (Gürol ve Turhan, 2005, s.89).

Açıköğretim sistemi incelendiğinde; örgütlenme bakımından daha çok merkezî bir yapıda olduğu ve 81 ilde bulunan bürolar aracılığıyla hizmetlerin yürütülmeye çalışıldığı görülmektedir. Yani, Açıköğretim öğrencileri merkezî yöneticilerle değil, illerde bulunan Açıköğretim Bürolarında görevli yönetici ve personel ile işlemlerini yürütmektedirler. Bu bürolarda görevli yönetici ve personelin açıköğretim sisteminin tüm boyutları hakkında yeterli bilgi ve donanımına sahip olmaları, insan ilişkileri konusunda deneyimli olmaları gerektiğini, araştırma sonucunda elde edilen verilere dayanarak söyleyebiliriz.

Araştırmaya katılan öğretmen, yönetici ve personelin Uzaktan Eğitim Yönetimi alt boyutuna ilişkin olarak görüşlerinin yüzde(%) ve frekans(f) dağılımları incelendiğinde (Tablo 4.23.); katılımcılar, uzaktan eğitimde görevli yöneticilerin uzaktan eğitim alanında tecrübeli ve uzman kişiler olmadığını düşünmektedirler. Ayrıca, uzaktan eğitim uygulamalarında görevlendirilen personelin tecrübe ve uzmanlıklarının esas alınmadığı görülmektedir. Katılımcı görüşleri esas alındığında, uzaktan eğitim hizmetlerinin niteliğinin geliştirilmesinde çok önemli payı bulunan yönetici ve personelin görevlendirilmelerinde tecrübe, uzmanlık ve kurumun başarısına bağlılıklarının dikkate alınmadığı, bu durumun uzaktan eğitim uygulamalarında öğrencilere verilen eğitimin niteliğini olumsuz etkileyebileceği, toplumda uzaktan eğitim uygulamalarına yönelik olumsuz tutum ve düşüncelerin gelişmesine neden olabileceği değerlendirilebilir.

Günümüzde, ekonomik, sosyal, politik ve teknolojik değişme ve gelişmeler ile bunların eğitim bilimine etkileri, eğitim yönetimi alanında alt alanları ortaya çıkarmıştır. Bu durum, birbirinden oldukça farklı özelliklere sahip olan eğitim örgütlerinin farklı yönetsel özelliklerini doğurmuştur. Bu farklı yönetsel özellikler, eğitim talebinde bulunan insanların istemlerinin zorlamasıyla birlikte, klâsik eğitim örgütlerinden farklı yönetilmeyi gündeme getirmiştir. Uzaktan eğitim kurumlarının yönetimi de klâsik eğitim yönetiminin bir alt dalı olarak ortaya çıkmıştır. Uzaktan eğitim kurumları, klâsik eğitim kurumlarında olduğu gibi, tüm insan ve madde kaynaklarını en etkili bir şekilde kullanarak amaçlarını gerçekleştirmeye çalışmaktadır (Can, 2005, s.36). Görüldüğü gibi, uzaktan eğitim kurumlarının örgütsel yapıları klâsik örgütlerden farklılık göstermekte, dolayısıyla uzaktan eğitim kurumlarının da yönetimi farklı yönetsel beceriler, modeller ve stratejiler gerektirmektedir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin “Uzaktan Eğitim Yönetimi” alt boyutuna ilişkin görüşleri incelendiğinde (Tablo 4.50.); Öğrenciler genel olarak uzaktan eğitimde görevli bulunan yönetici ve personelin tecrübe ve uzmanlıkları ile kurumun başarısına bağlılıkları esas alınarak görevlendirilmeleri gerektiğini düşünmektedir. Öğrencilerin görüşleri ortalama olarak “kararsızım” kategorisinde yer almakla birlikte, büyük bir çoğunluğu(%65) “uzaktan eğitim yönetimi”nin yeterli olmadığını ve uzaktan eğitime uygun olarak yeniden şekillenmesi gerektiğini düşünmektedirler. Ancak, öğrenci görüşleri, yönetici, personel ve öğretmen görüşleri ile kıyaslandığında, öğrencilerin bu alt boyuta ilişkin görüşlerinin daha olumlu olduğu görülmektedir. Bu durum, öğrencilerin açıköğretim sisteminin üst yönetimi, işleyişi, örgütte yapılan görevlendirmeler, bu konudaki kriterler gibi konularda yeterli bilgi sahibi olmadıkları ile açıklanabilir. Ayrıca, uzaktan eğitim yönetim ile ilgili olarak yönetici, personel ve öğretmenlerin daha çok bilgiye sahip oldukları ve ilgilendikleri ile açıklanabilir.

Uzaktan eğitim yönetimi; klâsik anlamda eğitim yönetiminden farklı düşünsel ve yönetsel, beceri ve modelleri gerektirdiği düşünülmektedir. Uzaktan eğitimde, eğitim-öğretim sanal bir örgüt içinde oluşmaktadır. Bu nedenle, eğitim-öğretim ortamlarının tasarımı ve yönetiminde sanal niteliğin göz önünde bulundurulması gerekmektedir (İşman, Karşlı ve Gündüz, 2002, s.1).

Uludağ Üniversitesi akreditasyon ölçütleri (2009)’ne göre, kurumun;

- a. misyonuna ve akreditasyon kuruluşunun ölçütlerine bağlı olarak ayrıntılı bir eğitsel amaçlar listesi oluşturması,
- b. programın hedeflerine ulaşp ulaşmadığını sürekli olarak denetleyen ve bu şekilde ilgili tarafların değişen talepleri nedeniyle ortaya çıkan yeni ihtiyaçları karşılamak için programda yapılabilecek gerekli düzenlemelere olanak sağlayan süreçlerin oluşturulmasını sağlaması,
- c. eğitim amaçlarını sağlayacak bir eğitim programı ve bu programı destekleyen süreçlerin oluşturulmasını sağlaması,
- d. amaçların gerçekleştirildiğini gösteren ve bunları programın etkinliğini artırmak için kullanan, sürekli bir ölçme değerlendirme sisteminin kurulmasını sağlaması gerektiği, belirtilmektedir.

Eğitsel amaçlara ulaşabilmek, kurumsal etkinliğe bağlıdır. Kurumsal etkinlik ise, işleyiş tutarlılığı, pedagojik ehliyet, öğrenci başarısı, entelektüel araştırmacılık, kişisel ve meslekî beceri, ahlâkî duyarlılık, akademik özgürlük, fakülte hizmetleri ve öğrenimi teşvik eden çevre ölçütleri ile tanımlanır. Etkin bir kurum, öğrencilerine verdiği bilgi ve beceri yığınıyla değil, gittikçe karmaşıklaşan ve küreselleşme sürecine giren bir topluma hizmet etmelerini sağlayacak şekilde, bilgilendirmeyi ve eleştirel düşünce becerisi yanında her türlü iletişim yöntemiyle yetiştirmeyi hedefler (Uludağ Üniversitesi, 2009).

Gürol ve Turhan (2005, s.86)'a göre sanal örgüt; varlığı kısmen veya tamamen, haberleşme teknolojileri ile birlikte ortaya çıkmış olan internet, kablolu sistemler ve telefon sistemlerine bağlı olan işletme, kulüp, topluluk, enstitü, kurum veya kuruluşlardır.

Koçel (1998), sanal örgütün özelliklerini uzaktan eğitim açısından şu şekilde sıralamaktadır:

1. Sanal örgütler, farklı bilgi ve uzmanlıklara sahip olan örgütlerin, bilişim teknolojileri aracılığıyla, ortak amaç doğrultusunda bütünleşmeleri sonucunda oluşmaktadırlar.
2. Sanal örgütler uyum yeteneği yüksek olan örgütlerdir.
3. Sanal örgütler öğrenci ve öğretim elemanlarının taleplerine cevap verme süresi kısa olan, cevap yeteneği yüksek olan örgütlerdir.

4. Sanal örgütler, her işi kendi yapan, geniş kapsamlı ve devasa boyutlu olma yerine, dış kaynaklama işlemlerini koordine eden kurumlar olmayı tercih ederler.
5. Sanal örgütlerin başarıları, ağ içinde yer alan birimler arasında tesis edilen yüksek güvene dayanmaktadır.
6. Sanal örgüt yapıları içinde, kurumsal unvanlar önemini yitirmekte ve hiyerarşik kademeyi temsil eden unvanlar yerine, işin niteliğine vurgu yapan ünvanlar kullanılmaktadır.

Açık ve Uzaktan eğitim kurumlarının da sanal örgütlerin bu özelliklerini taşıdıkları dikkate alınarak örgüt yapılarının daha işlevsel olmasına ve öğrenci ihtiyaçlarını karşılamasına yönelik düzenlemelere ihtiyaç bulunduğu görülmektedir. Açık ve uzaktan eğitimde öncelikle kurum ile öğrenci arasındaki mesafeden kaynaklı eksiklik ve etkileşim sorununu çözebilmek amacıyla, örgütsel ve yönetsel düzenlemelerin uygulamaya konulması faydalı olabilir.

Araştırmaya katılan öğretmen, yönetici ve personelin uzaktan eğitim programları alt boyutuna yönelik olarak görüşleri incelendiğinde (Tablo 4.24.); uzaktan eğitim uygulamalarında görevli personelin eğitim programları konusunda öğrencilere telefonla ve yüz yüze yeterli danışmanlık hizmeti sunulmadığı görülmektedir. Katılımcıların yarıya yakını uzaktan eğitim kurumunun, uzaktan eğitim uygulamalarında öğrencilerin öğretmenler ve diğer öğrencilerle etkileşiminin(senkron ve asenkron) değişik araç ve yöntemlerle gerçekleştirilemediğini ve eğitim programının tüm boyutları konusunda etkili olarak bilgilendirilme ihtiyacı olduğu görülmektedir. Katılımcıların yarıdan fazlası uzaktan eğitim uygulamalarında, öğrencilerin ailelerinin uzaktan eğitim programları konusunda etkili olarak bilgilendirilmesi gerektiğini düşünmektedir.

Araştırmaya katılan öğrenciler “uzaktan eğitim programı” alt boyutunu diğer alanlara göre daha olumsuz olarak değerlendirmişler (Tablo.4.51.) ve akreditasyon yeterlik düzeyinin düşük olduğunu belirtmişlerdir. Öğrencilerin, ölçeğin tüm alt boyutları içerisinde en olumsuz görüşe sahip oldukları alan uzaktan eğitim programlarıdır. Öğrencilerin yarısı uzaktan eğitim uygulamalarında görevli personelin eğitim programları ile ilgili olarak öğrencilere telefonla ve yüzyüze danışmanlık kapsamında yeterli hizmeti sunmadıklarını, yarıya yakını ise öğrencilerin öğretmenler veya diğer öğrenciler ile senkron ve asenkron etkileşim sağlayamadıklarını, eğitim programının

tüm boyutları konusunda etkili olarak bilgilendirilmediklerini belirtmişlerdir. Ayrıca, öğrencilerin yarıdan fazlası uzaktan eğitim programlarının tüm boyutları konusunda, öğrencilerin ailelerinin bilgilendirilmesi gerektiğini düşünmektedirler. Katılımcılar, öğrencilerin performanslarının uzaktan eğitim yöntemleri ile elde edilebilir nitelikte olmadığına inanmaktadırlar.

Öğretmen, öğrenci, personel ve yönetici görüşleri bir bütün olarak değerlendirildiğinde, uzaktan eğitim uygulamalarında personelin uzaktan eğitim programları hakkında öğrencilere telefon veya yüzyüze etkili danışmanlık hizmeti sunmadığı, öğrencilerin öğretim elemanları ile eş zamanlı veya eş zamanlı olmayan etkileşimlerinin değişik araç ve yöntemlerle gerçekleştirilemediği, ayrıca öğrencilerin ailelerinin de eğitim programının tüm boyutları konusunda etkili olarak bilgilendirilmedikleri görülmektedir. Ayrıca, öğrenci performansını ortaya koyacak uzaktan eğitim yöntemlerinin etkili olmadığı görülmektedir. Bu sonuçlara göre, uzaktan eğitim programlarının öğrencilere yeterli derecede tanıtılması, görüşlerinin alınması, öğrencilerin kurum yetkilileri ve öğretim elemanları ile etkileşimlerinin sağlanmasına yönelik çalışmalara ihtiyaç bulunduğu görülmektedir. Ayrıca, öğrencilerin performanslarının gelişimine katkı sağlamak amacıyla uygun uzaktan eğitim teknolojileri ve yöntemleri kullanılması gerektiği görülmektedir. Uzaktan eğitim gören öğrencilerin özellikleri dikkate alınarak bu tür düzenlemelerin yapılması yararlı olacaktır. Ölçeğin alt boyutlarına ilişkin genel ortalama bakıldığında, yönetici, öğretmen ve personel görüşlerine göre, “uzaktan eğitim programı” alt boyutu 2,539 ortalama ile yedinci sırada yer almaktadır (Tablo 4.1.). Öğrenci görüşlerine göre ise son sırada yer almıştır. Bu sonuçlar da, uzaktan eğitim programlarının geliştirilerek uzaktan eğitimin özelliklerine uygun hale getirilmesi gerekliliğini ortaya koymaktadır.

Uludağ Üniversitesi akreditasyon ölçütleri (2009)’ne göre, öğrenci ve mezunların nitelik ve performans düzeyleri, programların değerlendirilmesinde önemli bir girdi olduğundan, kurumun,

- a. öğrencilerinin programın hedeflerini gerçekleştirmedeki başarılarını ortaya koyabilmek için, öğrencilerini değerlendirmesi, yönlendirmesi, izlemesi,
- b. diğer eğitim kurumlarından gelen öğrencilerin aldıkları eğitimin eşdeğerliğinin sağlanabilmesi için gerekli düzenlemeleri yapması,

c. bütün öğrencilerin, programın gereklerinin tümünü yerine getirmelerini sağlaması gerekir.

Araştırmaya katılan öğretmen, yönetici ve personelin “Uzaktan Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme” alt boyutuna ilişkin görüşlerinin yüzde(%) ve frekans(f) dağılımları incelendiğinde (Tablo 4.25.); Katılımcıların genelde kararsızım kategorisinde görüş belirttikleri, uzaktan eğitim uygulamalarında öğrenci başarısını ölçme ve değerlendirmede objektif yöntemlerin kullanılmasına ihtiyaç olduğu görülmektedir. Ayrıca, katılımcılara göre, uzaktan eğitimde öğrenci başarısını değerlendirme çalışmalarında nitelikli personelin görevlendirilmesine ihtiyaç bulunmaktadır.

Can (2004), tarafından yapılan bir araştırma sonucuna göre; açıköğretimde öğrenim gören öğrenciler, sınavlarda verilen sürenin yeterli olmadığını, sınav esnasında görevlilerin tutum ve davranışlarının ders başarılarını etkilediğini, sınavlarda sorulan soruların öğrenme düzeylerini yeterli düzeyde ölçmediğini ve bir günde birden fazla dersin sınava girmenin başarılarını olumsuz etkilediğini belirtmişlerdir.

Pamuk (2011), uzaktan eğitimde sadece çoktan seçmeli testlere dayalı ölçme ve değerlendime yaklaşımlarının ne derece geçerli ve güvenilir bir çözüm olduğu noktasının sorgulanması gerektiğini, bu sorgulamada literatüre başvurulduğunda çalışmaların bizleri uzaktan eğitimin örgün öğretimin teknolojiye dönüştürülmüş formatı olmaması gerektiği noktasında uyardığı, ölçme değerlendirme konusunda da uzaktan eğitime özgü yeni bir takım yaklaşımların geliştirilmesi ve kullanılmasını önerdiğini, asenkron (forumlar, proje tabanlı çalışmalar, sanal sunumlar, raporlar vs) gibi alternatif yaklaşımlar ile ölçme ve değerlendirme yapılabileceğine vurgu yapmaktadır.

Araştırmaya katılan öğrenci grubunun “ölçme ve değerlendirme” alt boyutuna ilişkin görüşleri incelendiğinde (Tablo 4.52.), 2.83 ortalama ile üçüncü sırada yer aldığı görülmektedir. Öğrencilerin, ölçme ve değerlendirme alanına yönelik değerlendirmelerinin, yönetici, personel ve öğretmenlere göre daha olumsuz olduğu görülmektedir. Öğrenciler, öğrenci başarısını ölçme ve değerlendirmenin objektif kriter ve yöntemlerle gerçekleştirilmediğini, öğrenci başarısını değerlendirmede ise nitelikli personelin görevlendirilmediklerini düşünmektedirler.

Araştırma bulgularına göre, Açık ve uzaktan eğitim kurumlarının amaçların gerçekleştirildiğini gösteren ve bunları programın etkinliğini arttırmak için kullanan,

sürekli bir ölçme ve değerlendirme sisteminin kurulmasını sağlamaya yönelik çalışmalara ihtiyaç olduğu görülmektedir.

Can (2005, s.235-238), tarafından yapılan bir araştırmaya göre; açıköğretim öğrencileri, sınavların 2 günde 4 oturumda yapılmasının olumsuzluklara neden olduğunu, sınav sonuçlarının açıklanmasının çok zaman aldığını ve bir sonraki sınavlara hazırlanamadıklarını, sınav sonuçlarına itiraz edemediklerini, sınav sonuçlarının gerçek başarılarını yansıtmadığını düşünmektedirler.

Araştırmaya katılan öğretmen, yönetici ve personelin “Uzaktan Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme” alt boyutuna ilişkin görüşleri bir bütün olarak değerlendirildiğinde; 2,98’lik ortalama ile “Uzaktan Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme” alt boyutu ikinci sırada yer almaktadır. Bu sonuçlar, katılımcıların ölçme değerlendirme uygulamaları konusundaki görüşlerinde genellikle kararsız olduklarını, uzaktan eğitimde ölçme ve değerlendirme uygulamaları ile ilgili tüm kesimlerin bilgilendirilmesine ve ölçme değerlendirme sisteminin tanıtılmasına ihtiyaç olduğunu ortaya koymaktadır. Ölçme ve değerlendirme uygulamalarında objektif yöntemlerin kullanılarak başarı değerlendirme çalışmalarında görev alacak nitelikli personelin istihdam edilmesi yararlı olacaktır. Öğrencilerin diğer katılımcılara göre, ölçme değerlendirme alanına yönelik olumsuz görüş belirtmeleri, sınavlara doğrudan katılmaları, bu konuda başarısızlıklar yaşamaları, sınav uygulamalarının çoktan seçmeli test ile merkezî olarak yapılması ve sınıf geçme sisteminin olumsuzlukları ile açıklanabilir.

ÖSYM(2012) verilerine göre, açıköğretim sistemine göre öğrenim gören öğrencilerin 2009-2010 öğretim yılı mezuniyet sayıları esas alındığında mezuniyet oranını oldukça düşük olduğu görülmektedir. Açıköğretim sisteminde ölçme ve değerlendirme alanında, öğrencilerin başarılarının belirlenmesinde daha objektif yöntemlerin kullanılması ihtiyacı bulunmaktadır.

Bakioğlu ve Can, (2011), tarafından yapılan bir araştırmada, açıköğretim öğrencilerinin dönemlik kredili sisteme geçilmesi beklentisi içinde oldukları ve mevcut ölçme değerlendirme sisteminden memnun olmadıkları sonucuna ulaşılmıştır. Öğrencilerin açıköğretim sisteminde yaşamış oldukları olumsuzlukların öğrenci görüşleri esas alınarak belirlenmesi ve önemli düzenlemelerin hayata geçirilmesi, dönemlik kredili sistemin 2012-2013 eğitim öğretim yılında uygulanmasında başlangıçta yaşanabilecek olumsuzluklara karşı önlemlerin alınması büyük önem taşımaktadır. Bu konuda,

sistemin getirdikleri, sistemin nasıl uygulanacağı konusunda her türlü iletişim araçları kullanılarak öğrencilerin bilgilendirilmesi, bürolarda eğitimli personel ile öğrencilere etkili danışmanlık hizmeti verilmesi faydalı olacaktır. Öğrencilerin daha önce gördükleri ve başarmış oldukları derslerin kredilerinin kabul edilmesi, ders ve kredi transferlerinin gerçekleştirilebilmesine imkân sağlanması faydalı olacaktır.

Bakioğlu ve Can(2011, s.2-11) tarafından yapılan bir çalışmada, öğrencilerin ders başarılarının değerlendirilmesinde değişikliklere gidilmesi, sınav sisteminin değiştirilmesi ihtiyacı bulunduğu belirtilmektedir. Ayrıca, açıköğretimde ölçme değerlendirme uygulamalarında, öğrencilerin sisteme olan önyargıları ile gerçekte uygulamada var olan olumsuzlukların giderilebilmesi için sistemde radikal değişikliklerin yapılması, öğrencilerin internet ortamında ve farklı zaman dilimlerinde sınav olmalarını sağlayabilecek uygulamaların başlatılması, geçmiş yılların kalıplaşmış sorularının tekrar sorulması yerine, her ders için farklı türlerde ve öğrencilerin sadece kavrama yeteneğini değil, sentez, değerlendirme becerilerini geliştirecek sorular üretilmesi, öğrencilerin sınıf geçebilmesi için özel kurs, özel ders, yardımcı ders yayınları, çıkmış ve çıkabilecek test türü soruların ezberlenmesi gibi alternatifler yerine, gerçek öğrenme öğretme materyallerini etkili kullanmalarını sağlayacak önlemlerin alınması ve sınıf geçme sistemi yerine, kredili sistem uygulamasına geçilmesi önerilmektedir.

Bakioğlu ve Can (2007, s.23), tarafından yapılan bir araştırmada açıköğretim öğrencilerinin yarısından fazlasının sınıf tekrarı yaptıkları belirlenmiştir.

Öğrencilerin sınav sistemine yönelik var olan algılamaları ile toplumun açıköğretim mezunlarının istihdamında gösterdikleri olumsuz yargıların değiştirilebilmesi için mevcut sınav uygulamalarının acilen düzenlenmesi faydalı olabilir (Bakioğlu ve Can, 2011, s.8).

Bakioğlu ve Can (2011, s.9); Açıköğretimde ölçme değerlendirme alanında yapılması gerekenleri şöyle sıralamaktadırlar: Öğrencilerin sisteme kabul edilmeleri, öğrenme-öğretme ortamlarının düzenlenmesi, zenginleştirilmesi, örgün eğitim öğrencilerinin yararlanmış oldukları bir çok haktan yararlandırılmaları, mezunların istihdamının kolaylaştırılması, ders içeriklerinin güncellenmesi/zenginleştirilmesi, teknolojik olanakların arttırılması, test türü sınavlar yerine alternatif/çağdaş ölçme değerlendirme araçlarının kullanılması, açık uçlu sorular sorulması şeklinde gerçekleştirilebilir. Bunun

için YÖK, ÖSYM, sivil toplum örgütleri ve tüm üniversiteler ile işbirliğine gidilmesi, öğrenci görüşlerinden yararlanılması yararlı olacaktır. Öğrencilerin başarılarının değerlendirilmesi sadece arasınave final sınavına dayalı sonuç odaklı değil, öğrenme-öğretme sürecini de esas alan, sadece bilgi ve kavrama değil, analiz, sentez ve değerlendirme yeteneklerini geliştirmeye yönelik ara değerlendirmeler, projeler ve ödev çalışmalarını da kapsamalı, öğrenci başarısını ölçme ve değerlendirme çalışmalarının bir bölümü online yapılabilmelidir.

Araştırma bulguları dikkate alındığında, açık ve uzaktan eğitim uygulamalarında öğrenci başarısını ölçme ve değerlendirmenin sağlıklı olabilmesi için öncelikle aşağıdaki düzenlemelerin yapılması gerektiği ifade edilebilir:

- a) Açık ve uzaktan eğitimde öğrenim gören öğrencilerin başarılarının sağlıklı olarak ölçme ve değerlendirmesini yapabilmek için tam donanımlı bağımsız bir ölçme ve değerlendirme birimi/bölümü kurulmalıdır. Bu birim/bölümde üniversitelerin ölçme ve değerlendirme alanından mezun olan uzmanlar istihdam edilmeli, görevlendirilecek akademik, teknik ve idarî personel de bu alanda eğitilmelidir. Ders içerikleri ile ölçme ve değerlendirme uygulamaları birbirini destekleyecek şekilde oluşturulmalıdır.
- b) Öğrenci başarısını ölçme ve değerlendirmede online alıştırmalar, tartışmalar, ödev, proje çalışmaları, online derse katılımın değerlendirilmesi, wiki, blog vb. uygulamalar yapılabilmelidir.
- c) Çevrimiçi ve çevrim dışı sınav yapılabilmesi ile merkezî sınav uygulamalarına yönelik alt yapı kurulmalıdır. Çevrimiçi ve merkezî sistem sınav uygulamaları için gerekli olan yazılım ve donanım ile alanında uzman akademik, teknik ve idarî personel istihdam edilmelidir.
- d) Öğrencilerin çevrimiçi sınav uygulamalarına erişimleri, uygulama esnasındaki güvenlik önlemleri, online merkezî sınav uygulamasına ilişkin verilerin kayıt altına alınması ve verilerin korunmasına ilişkin teknik, pedagojik ve yasal düzenlemeler yapılabilmeli, standartlar oluşturulabilmelidir.
- e) Öğrencilerin değişik zamanlarda değişik türlerde sorularla başarılarının ölçülmesi ve değerlendirilmesine olanak sağlayacak soru bankası oluşturulması faydalı olabilir. Ayrıca, sınav sonuçlarının mâkul bir sürede öğrencilere geri bildirim olabilecek şekilde açıklanması için standartlar belirlenmelidir.

f)Çevrimiçi, çevrim dışı, merkezî sınav uygulamalarında kullanılacak soru maddelerinin analizleri(madde güçlüğü, ayırtediciliği, geçerliği, güvenilirliği vb..) ölçme ve değerlendirme uzmanları tarafından gerçekleştirilmelidir.

Araştırmaya katılan öğretmen, yönetici ve personelin, uzaktan eğitimde öğrenci hizmetleri alt boyutuna ilişkin görüşleri incelendiğinde (Tablo 4.26.); öğrencilerin uzaktan eğitim yöntemleri, teknolojileri ve imkânlarını kullanmaları, öğrencilerin uzaktan eğitim programları konusundaki gereksinimlerini karşılayabilecek yazılı politika ve süreçleri etkili bir şekilde kullanmaları yönünde beklentileri olduğu görülmektedir. Uzaktan eğitim kurumları ve programlarının sayısının arttığı ve bu alanda bir rekabet yaşanacağı dikkate alındığında, uzaktan eğitim kurumuna kayıtlı bulunan öğrencilerin her türlü bilgilerinin güvence altına alınması, öğrencilerin izni olmadan tanıtım ve reklam amaçlı veya diğer gerekçelerle kullanılmaması gerekmektedir. Yönetici öğretmen ve personelin %62'sinin (kararsızlar dahil), bu konuda önemli çekinceleri olduğu ve bir takım düzenlemelerin yapılması beklentisi içinde oldukları görülmektedir. Uzaktan eğitimde öğrenim görecekt öğrencilerin bulundukları yerden öğretim etkinliklerine katılabilmeleri için gerek teknoloji kullanımı, gerekse bu imkânlarla sahip olma konusunda bazı teknolojik gerekliliklere ihtiyaç bulunmaktadır. Bu konuda uzaktan eğitim programına kayıt yaptıracak öğrencilerin programa kabul edilmeden önce yeterli derecede bilgilendirilmeleri, bu konuda gerekli duyuru ve açıklamaların öğrencilere yapılması gerekmektedir. Katılımcıların görüşleri de bu değerlendirmeyi doğrular niteliktedir. Uzaktan eğitim programına müracaat edecek olan öğrencilerin ilgili programlara müracaatları ile bu müracaatlarının sonucunun kapsamlı olarak ve anında öğrencilere bildirilmesi, etkili geribildirimler sağlanmasına yönelik çabalara gereksinim olduğu görülmektedir. Uzaktan eğitim programlarının genellikle normal öğrenme düzeyine sahip öğrencilere göre tasarlandığı görülmektedir. Oysa, özel durumu olan(engelli vb.) ve örgün eğitim programlarından yararlanamadıkları için uzaktan eğitim programına kayıt olan öğrenciler ile sunulan hizmetlerden gerekli faydanın sağlanmasında değişik nedenlerle güçlüklerle karşılaşan öğrencilere, yeterli düzeyde danışmanlık ve yardım hizmetlerinin sağlanması gerekmektedir. Katılımcıların yaruya yakını, uzaktan eğitim uygulamalarında değişik nedenlerle güçlüklerle karşılaşan öğrencilere yeterli danışmanlık hizmeti sunulması beklentisi içindedir.Uzaktan eğitim uygulamaları, farklı

özelliklere sahip olan bireylerin bu farklı özelliklerinin de dikkate alınması ve bireysel özelliklere uygun hizmet vermeyi esas almalıdır. Sadece öğrenmede güçlük çeken öğrenciler değil, aynı zamanda hızlı öğrenen öğrencilere de yeterli danışmanlık hizmetinin sunulması uzaktan eğitimden beklenen faydanın artmasına katkı sağlayacaktır. Katılımcıların çoğunluğu, uzaktan eğitimde hızlı öğrenen öğrencilere de yeterli danışmanlık hizmeti sunulması gerektiğini düşünmektedirler. Uygulamalara bakıldığında ülkemizdeki uzaktan eğitim programlarının genellikle normal öğrenme düzeyindeki bireylere yönelik düzenlendiği ve bireysel özelliklerin çok fazla dikkate alınmadığı görülmektedir.

Simonson (2007); ABD’de USDE tarafından yayınlanan bir rapor(2006)’da uzaktan eğitimde kalite göstergeleri arasında, uzaktan eğitim kurumunun 7/24 hizmet veren teknoloji desteğine sahip olması ve uzakta bulunan öğrenciler için akademik danışmanların bulunmasının kalite göstergeleri arasında gösterildiğini belirtmektedir.

Öğrencilerin uzaktan eğitimde öğrenci hizmetleri ile ilgili değerlendirmeleri, yönetici, personel ve öğretmen görüşleri ile paralellik taşımakla birlikte, uzaktan eğitim hizmetlerini daha olumsuz bulmaktadırlar. Öğrencilerin bu hizmetlerle doğrudan muhatap olmaları nedeniyle, bu hizmetlerdeki olumlu veya olumsuz özellikleri daha yakından hissettikleri ve bu konuya yönelik daha çok duyarlılık gösterdikleri belirtilebilir.

Uzaktan eğitimde kayıtlı öğrencilerin uzaktan eğitim programına başlamaları, devam etmeleri ve bitirmeleri konusunda motivasyonlarının sağlanması, programı bitirmeleri konusunda teşvik edilmeleri büyük önem taşımaktadır. Uzaktan eğitimde öğrenim gören öğrencilerin örgün eğitim öğrencilerine göre güdülenme düzeylerinin daha düşük olduğu bilinmektedir. Uzaktan eğitim yoluyla öğrenim gören öğrencilerin motivasyonlarının yüksek, bağımsız ve etkili çalışma becerilerinin gelişmiş olması gerekmektedir.

Seok (2007, s.392)’ a göre; ABD’de Ulusal Eğitim Derneği(NEA) online eğitim programları kalite standartlarından biri de, ders içeriklerinin öğrencilerin kendi motivasyonlarıyla çalışmalarına imkân sağlayabilme durumudur. Araştırmaya katılan yönetici, öğretmen ve personelin %53’ü, öğrencilerin ise %74’ü, öğrencilerin kayıt oldukları programa başlamaları, devam etmeleri ve bitirmeleri için aktif olarak teşvik edilmeleri gerektiğini düşünmektedirler. araştırma sonucu, uzaktan eğitim

uygulamalarında öğrencilerin kayıt oldukları programa başlamaları, devam etmeleri ve bitirmeleri için aktif olarak teşvik edilmeleri gerektiğini, bu konuda önemli yazılı politika ve süreçlerin uygulanmasına ihtiyaç olduğu görülmektedir.

Uzaktan eğitime kayıt yaptıran öğrencilerin ilgili programda başarılı olmaları, programa başlamadan önce sahip oldukları akademik geçmişleri ile de doğrudan bağlantılıdır. Bu amaçla, uzaktan eğitim kurumlarının öğrencileri programa kabul etmeden önce öğrencilerin geçmiş akademik çalışmalarını değerlendirmek için yazılı politika ve süreçleri geliştirmeleri ve uygulamaları, uygulama sonuçlarına göre, öğrencileri özelliklerine uygun programa kayıt etmeleri ve öğrenme süreçlerini takip etmeleri büyük önem taşımaktadır. Yönetici, öğretmen ve personelin %42'si, öğrencilerin ise %48'i uzaktan eğitim kurumunun öğrencilerin geçmiş akademik çalışmalarını değerlendirmek için yazılı politika ve süreçler uygulaması gerektiğini ve bu konuda önemli düzenlemelere ihtiyaç bulunduğunu belirtmektedirler (Tablo 4.53.).

Ülkemizdeki açıköğretim uygulamalarında yakın geçmiş zamana kadar öğrencilerin ders ve kredi transferlerinde çok katı düzenlemeler bulunmaktaydı. Ancak son düzenlemeler ile birlikte bazı derslerin transferinde kolaylıklar sağlanmış ve 2012-2013 öğretim yılı itibariyle dönemlik kredili sisteme geçileceği açıklanmış ve ECTS sisteminin kullanılacağı açıklanmıştır. Uzaktan eğitim yoluyla öğrenim gören öğrenciler programa başlamadan daha önce örgün veya uzaktan eğitim programında benzer veya eşdeğer dersleri görmüş olabilirler. Bu öğrencilerin, geçmiş akademik çalışmaları, almış oldukları dersler, iş tecrübelerini adil bir şekilde kredilendirmek için yazılı politika ve süreçlerin kullanılmasına ihtiyaç bulunmaktadır. Yönetici, öğretmen ve personel ile öğrencilerin yarıya yakını, öğrencilerin geçmiş akademik çalışmaları, almış oldukları dersler ve iş tecrübelerini adil bir şekilde kredilendirmek için yazılı politika ve süreçlerin kullanılması gerektiğini düşünmektedirler.

Uzaktan eğitim uygulamalarında öğrenci hizmetlerinin yeterliliği aynı zamanda uzaktan eğitim programları ile de doğrudan ilgilidir. Özellikle, uzaktan eğitim programlarının düzenli olarak geliştirilmesi ve güncellenmesi, öğrenciye sunulacak her türlü hizmetin etkililiğini de arttıracaktır. Yönetici, öğretmen ve personelin %39'u, öğrencilerin ise %46'sı uzaktan eğitim programlarının düzenli olarak geliştirilmesini ve güncellenmesini istemektedirler. Bu sonuçlara göre, uzaktan eğitim kurumlarının öğrenci hizmetlerinin yeterli olmadığı, geliştirilmesi gerektiği görülmektedir.

Simonson (2007)'a göre; ABD Eğitim Bakanlığı(USDE)'nin yayınladığı bir rapor (2006)'da, uzaktan eğitimdeki kalite göstergeleri arasında uzaktan eğitim programlarının geliştirilmesi ve yönetiminde sistematik bir yaklaşımın kullanılmasıdır. Ayrıca, uzaktan eğitim kursları ve programlarının değerlendirilmesi sonucu elde edilen verilerin kursların ve programların sürekli iyileştirilmesi için kullanıldığı belirtilmektedir.

Araştırmada uzaktan eğitimde akreditasyon/kalite güvencesi alt boyutuna ilişkin görüşler incelendiğinde (Tablo 4.27 ve Tablo..Tablo 4.54.); yönetici, öğretmen ve personelin %76'sı, öğrencilerin ise %71'i uzaktan eğitim programlarının uluslararası akademik/bilimsel kuruluşlar tarafından tanınmadığını düşünmektedirler. Günümüzün küreselleşen dünyasında artık öğrenciler sınırlar ötesi kurumlarda teknolojinin her türlü imkânlarından yararlanarak öğrenim görebilme imkânı elde edebilmektedirler. Uzaktan eğitim kurumlarının uluslararası kuruluşlarca tanınması, hem tercih edilebilmeleri hem de kalite ölçütü bakımından önemli avantajlar sağlayabilmektedir. Bu durum, beraberinde ilgili uzaktan eğitim derecesi/diplomasının uluslararası akademik alanda kabul görmesini sağlayacaktır. Mezunların ulusal ve uluslararası düzeyde iş bulabilmelerinde uzaktan eğitim derecesi ve diplomalarının kabul görmesi büyük önem taşımaktadır. Yönetici, öğretmen ve personelin %44'ü, öğrencilerin ise %46'sı uzaktan eğitim derecesi/diplomasının uluslararası alanda kabul görmediğini düşünmektedirler. Yaklaşık %25 düzeyinde kararsız olduğunu belirten katılımcı görüşleri de dikkate alındığında, uzaktan eğitim yoluyla öğrencilere verilen derecelerin uluslararası alanda kabulüne yönelik çalışmalara gereksinim olduğunu ortaya koymaktadır. Uzaktan eğitim programlarının ve derecelerinin uluslararası alanda kabulünün, tanınırlığının olmaması doğal olarak uzaktan eğitim yoluyla alınan derslerin ulusal ve uluslararası düzeyde kurumlar arasında transfer edilmesini de zorlaştırmaktadır. Yönetici, öğretmen ve personelin %75'i, öğrencilerin ise %72'sine göre; mevcut uzaktan eğitimde alınan derslerin uluslararası akademik alanda transferi yapılamamaktadır. Uzaktan eğitim programları ve uzaktan eğitim derecesinin tanınırlığı ile ders ve kredi transferi yapılabilmesi için öncelikli olarak, uzaktan eğitim kurumunun hem ulusal hem de uluslararası alanda akademik/bilimsel kuruluşlar tarafından tanınması önemli avantajlar sağlamaktadır. Yönetici, öğretmen ve personel ile öğrenciler uzaktan eğitim kurumunun uluslararası akademik kuruluşlar tarafından tanınmadığını ve bilgi sahibi

olmadıklarını(kararsızlar) düşünmektedirler. Uzaktan eğitim kurumunun ulusal ve uluslararası tanınırlığının olmaması, kurumlar arası öğrenci hareketliliğini kısıtlayan faktörlerden biri olmaktadır. Yönetici, öğretmen ve personel ile öğrenciler uzaktan eğitim kurumları arasında öğrenci hareketliliği/değişiminin gerçekleşmediğini düşünmektedirler. Uzaktan eğitimde kaliteli bir eğitim sağlanabilmesi üst yönetimin desteğine ve iyi yönetimine, etkili liderliğe bağlıdır. Yönetici, öğretmen ve personelin yarıya yakını, öğrencilerin ise yarısı(%50); uzaktan eğitimde “uzaktan eğitim yönetimi”nin daha kaliteli bir eğitim hizmeti için çaba göstermesi gerektiğini düşünmektedir. Uzaktan eğitim yönetiminin kaliteli eğitim hizmeti sunma konusundaki çabalarını, yönetici, öğretmen ve personelin %29’u, öğrencilerin ise %22’si kararsızım olarak belirtmişlerdir. Kararsızım görüşü ile birlikte değerlendirildiğinde, yönetici, öğretmen ve personelin %73’ü, öğrencilerin ise %72’sinin uzaktan eğitim yönetiminin daha kaliteli bir eğitim hizmeti sunulması yönünde beklentileri olduğu görülmektedir. Yönetici, öğretmen ve personel görüşlerine göre, “Uzaktan Eğitimde Kalite Güvencesi/Akreditasyon” alt boyutu 2,78 ortalama ile diğer alt boyutlar içinde üçüncü sırada yer almakla birlikte bu konuda çok önemli düzenlemelere ihtiyaç bulunduğu görülmektedir. Öğrenci görüşlerine göre ise, “Uzaktan Eğitimde Kalite Güvencesi/Akreditasyon” alt boyutu 2.69 ortalama ile yedinci sırada yer almıştır. Araştırma sonucuna göre; öğrenciler, yönetici, personel ve öğretmen görüşlerine göre, uzaktan eğitimde akreditasyon alanında daha çok sorun hissetmekte ve bu konuda düzenlemeler yapılmasını istemektedirler.

Batı Eğitim Telekomünikasyon Birliği (WCET)’nde uzaktan eğitimde iyi uygulamaları gerçekleştirmek için kapsamlı olarak beş unsur esas alınmaktadır (Seok, 2007, s.391):

1)kurumsal bağlam(altyapı, organizasyon), taahhüt, 2) eğitim programları ve öğretim, 3)fakülte desteği, 4)ölçme ve değerlendirme. Ülkemizde açık ve uzaktan eğitim uygulamalarında akreditasyona ve kaliteye yönelik çalışmalarda bu unsurların esas alınması faydalı olacaktır.

Robinson (2004); bir eğitim kurumunun değişik nedenlerle uzaktan eğitim hizmeti vermesi durumunda ne olursa olsun sağlaması gereken tek ve en önemli konunun kaliteli bir eğitim deneyimi olduğunu vurgulamaktadır.

Avrupa’da Lizbon (1997) ve Bologna (1999) süreçleri başlatılmasının ardından, Avrupa Birliği ile bölgede yer alan diğer ülkeler için ortak bir Avrupa Yükseköğretim Alanı

(AYA)'nın oluşturulmasına yönelik çalışmaların başlaması ve Türkiye'nin de bu çalışmalara katılması önemli gelişmeler olarak değerlendirilebilir. AYA kapsamında gerçekleştirilmesi planlanan hedeflerden biri de yükseköğretimde kalite güvencesi ve akreditasyon sistemlerini oluşturmak ve yaygınlaştırmaktır. Kalite güvencesi ve akreditasyon sadece örgün eğitimde değil, uzaktan eğitim alanında da dünyada ve Avrupa'da yükseköğretim gündeminin ilk sıralarında yer alan konulardan biri olmuştur. Uzaktan eğitim kurumu, uzaktan eğitim programları ve derslerinin ulusal ve uluslararası düzeyde kabul görmesi, kalitesinin sağlanmasında en önemli yollardan biri akredite olmalarıdır.

Akreditasyon, son yıllarda eğitimde oldukça fazla gündeme gelen ve konuşulan konulardan biridir. Ülkemizde uzaktan yükseköğretimde henüz akreditasyon çalışmalarının belli bir olgunluğa geldiğini söylemek güçtür. Ancak, uzaktan eğitimde akreditasyon imkânsız bir konu değildir. Öncelikli olarak uzaktan eğitimde akreditasyon ile ilgili bir olumlu anlayış ve görüş birliği oluşturulması gerekliliği, kurum ve kuruluşların katkısı, tüm tarafların bilgilendirilmeleri gerekliliği bulunmaktadır.

Akreditasyon, Jerabek (2004)'e göre; bir kurumun kalitesinin belirli standartlara göre bir çok değişken esas alınarak ölçülmesi ve değerlendirilmesi süreci, olarak tanımlanmaktadır.

Uzaktan eğitim ve öğretime yönelik yol gösterici ilkeler, Amerikan Uzaktan Eğitim Konsorsiyumu (ADEC, 1999) tarafından 1999'da yayınlanmış ve 24 ilke ile 4 kategori yeniden düzenlenmiştir (ADEC, 2002; Aktaran: Seok, 2007, s.392).

ADEC online eğitimin kalitesi için a)yapıcı iletişimi kolaylaştırmak, b)öğrenen merkezli, c)yönlendirilmiş öğrenme sistemleri, d)değiştirilebilir öğrenme ve öğretme deneyimi, e)ortak bilgi topluluğu yapısı, f)otantik/gerçek/özgün öğrenme, gibi kriterleri savunmaktadır (American Distance Education Consortium, 1999, Aktaran: Seok, 2007, s.392).

Robinson (2004, s.4)'a göre ise, akreditasyon kalite güvencesidir. Bu yüzden yükseköğretim kurumlarının kaliteli bir uzaktan eğitim hizmeti sunabilmeleri için bazı özelliklere sahip olmaları gerekir. Uzaktan eğitim kurumlarının uzaktan eğitim teklifleri oluştururken değişik kaynaklardan derlenen aşağıdaki hususları sunmalarında fayda olduğunu belirtmekte ve genel bir bakış sağlamak amacıyla hazırlanmış olan aşağıdaki listenin kalite göstergeleri olarak düşünülmesini önermektedir:

a)Kurumsal misyon ve amaç: Kurumun uzaktan eğitim programı sunma amacı ile tutarlı bir misyonu var mı?

b)Kurumsal Destek: Kurum, uzaktan eğitim girişimi ve personel, malî vb. açılardan kaynakların dengeli dağılımını taahhüt etmekte midir?

c)Eğitim Programları ve Öğretim: Kurumda uygun sonuçları ile eşleşen uygun dersler var mı? Uygun sonuçların elde edilmesinde teknoloji uygun olarak nasıl kullanılmaktadır?

d)Fakülte Destek: Kurum, fakültenin yüklendiği hizmetlere uygun olarak öğretimin geliştirilmesine yardımcı olmak için çevrimiçi eğitim desteği, içerik mülkiyet hakkı, telif, fikri mülkiyet vb. konularda kaynak sağlamakta mıdır?

e)Öğrenci Destek: Kurum, öğrenme güçlüğü yaşayan engelli öğrencilerin danışmanlık ve konaklama ihtiyaçları için uygun tesisler ve öğrenme kaynakları ile uzaktan erişim imkânı sağlıyor mu?

f)Ölçme ve Değerlendirme: Kurumda, öğrenme ile amaçlanan öğrenme sonuçları ile öğrenci performanslarının karşılaştırılması, sonuçların netlik için gözden geçirilmesi, programın etkinliğinin değerlendirilmesi nasıl yapılmaktadır? Bu kalite göstergeleri esas alındığında araştırma sonucu elde edilen verilere göre, ülkemizde açık ve uzaktan eğitim alanında bu kalite göstergelerinin yeterli olmadığı ve kalite göstergelerinin oluşturulmasına ihtiyaç bulunduğu görülmektedir.

5.1.1.2 İkinci Alt Amaca Yönelik Tartışma ve Sonuç

Araştırmanın ikinci alt amacı “Yönetici, öğretmen ve personelin sahip oldukları demografik özelliklerine göre Türkiye’de Açık ve Uzaktan Eğitime yönelik algıladıkları akreditasyon yeterlilik düzeyi farklılaşmakta mıdır? şeklinde ifade edilmiştir. Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeği toplam ve alt boyut puan ortalamaları arasındaki farklılıkları belirlemek üzere Kolmogorov-smirnov testinde dağılımların normal olduğu varsayımına dayalı olarak, hipotez testlerinde parametrik istatistiksel teknikler kullanılmıştır.

Araştırma kapsamında kullanılan ilk anket sorusu cinsiyet ile ilgilidir. Cinsiyet iki kategorili olduğu için hipotez testi olarak istatistiksel açıdan parametrik ilişkisiz grup “t” testi kullanılmıştır. Tablo.4.3.’de görüldüğü gibi Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeği toplam ve alt boyut puanları için

yapılan ilişkisiz grup “t” testi ile yapılan analizler sonucunda ne toplamda ne de alt boyutlarda istatistiksel açıdan anlamlı farklılıklar elde edilememiştir. Yani, araştırmaya katılan yönetici, personel ve öğretmenlerin kadın veya erkek cinsiyetine sahip olmalarına bağlı olarak, uzaktan eğitim kurumunun ve programının belli standartlara uygunluğuna ait algıları birbirine eşit düzeydedir.

Görev değişkenine göre(yönetici, öğretmen, personel) Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeği toplam ve alt boyut puanları standart sapmaları için yapılan levene testi sonucunda uzaktan eğitim yönetimi ve uzaktan eğitim programı alt boyutları dışında diğer alt boyutlarda ve toplamda istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık bulunmadığı görülmektedir (Tablo 4.5.). Yani, Uzaktan eğitim kurumunda yönetici, öğretmen ve personel olarak değişik görevlerde çalışanların Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeği; uzaktan eğitim kurumunun felsefesi, uzaktan eğitimde açıklık/hesapverebilirlik/şeffaflık, uzaktan eğitimde örgüt yapısı, uzaktan eğitimde ölçme ve değerlendirme, uzaktan eğitimde öğrenci hizmetleri, uzaktan eğitimde kalite güvencesi/akreditasyon alt boyut ve toplam puan varyansları birbirine eşit düzeydedir. Yani çalışanların görevlerinin farklılığına bağlı olarak akreditasyon yeterlilik düzeyi algılamaları değişmemektedir.Yönetici, öğretmen ve personel yukarıda belirtilen alanlarda görev değişkenine göre akreditasyon yeterlilik düzeyini eşit olarak algılamaktadırlar.

Ancak, değişik görevleri yerine getiren çalışanların uzaktan eğitim yönetimi ve uzaktan eğitim programı alt boyut varyansları birbirinden farklı düzeydedir. Çünkü, yapılan istatistiksel analiz sonucunda, istatistiksel açıdan en az ,05 düzeyinde anlamlı farklılıklar elde edilmiştir.Uzaktan eğitim kurumunda, çalışanların görevleri farklılaştıkça, yani yönetici, personel veya öğretmen olmalarına bağlı olarak uzaktan eğitim yönetimi ve uzaktan eğitim programı alt boyutlarına yönelik algılamaları da değişiklik göstermektedir. Bu sonuca göre, uzaktan eğitim programlarının uygulanmasından sorumlu olan yöneticilerin algılamalarının, uzaktan eğitim programlarını bizzat uygulayan öğretmen görüşlerinden farklılaştığı, personelin de özellikle büro işlerini takip etmesi ve öğrenci hizmetlerini yürütmelerine bağlı olarak akreditasyon yeterliliği ile ilgili farklı görüş ve düşüncelere sahip oldukları görülmektedir.Yöneticilerin programların yürütülmesinde karşılaşılan sorunları

algılamaları ile öğretmenlerin bu programların uygulanmasında görev almaları nedeniyle farklı algılamalara sahip olmaları normal olarak değerlendirilebilir.

Ancak, yönetici, öğretmen ve personelin görev değişkenine göre Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeği toplam ve alt boyut puanları için yapılan tek yönlü varyans analizi(ANOVA) sonucunda (Tablo 4.6.), Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeği toplam ve tüm alt boyutlarda istatistiksel açıdan anlamlı farklılıklar bulunamamıştır. Araştırma grubunun yaptıkları görevler farklılaştıkça buna bağlı olarak uzaktan eğitim kurumunun ve programının belli standartlara uygunluğu ve ihtiyaç düzeylerinin farklılaşmadığı görülmektedir.

Yönetici-öğretmen ve personelin öğrenim durumu değişkenine göre Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeği Toplam ve alt boyut puanları için yapılan ilişkisiz grup “t” testi analizleri sonucunda(Tablo 4.7.) ne toplamda ne de alt boyutlarda istatistiksel açıdan anlamlı farklılıklar elde edilememiştir. Yani, kadın ve erkek yönetici, öğretmen ve personelin uzaktan eğitim kurumunun ve programının belli standartlara uygunluğu ile akreditasyon yeterlilik düzeyine yönelik algılamalarının birbirine eşit düzeyde olduğu görülmektedir.

Yönetici, öğretmen ve personelin çalışma süresi değişkenine göre Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeği toplam ve alt boyut puanları standart sapmaları için yapılan levene testi sonucunda ölçek toplam ve tüm alt boyutlarda istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Uzaktan eğitim alanında farklı kıdem yılına sahip çalışanların Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeği; uzaktan eğitim kurumunun felsefesi, uzaktan eğitimde açıklık/hesapverebilirlik/şeffaflık, uzaktan eğitimde örgüt yapısı, uzaktan eğitim yönetimi, uzaktan eğitim programı, uzaktan eğitimde ölçme ve değerlendirme, uzaktan eğitimde öğrenci hizmetleri ve uzaktan eğitimde kalite güvencesi/akreditasyon alt boyut varyansları birbirine eşit düzeyde olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Tablo 4.9.).

Ancak, yönetici, öğretmen ve personelin çalışma süresi değişkenine göre Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeği toplam ve alt boyut puanları için yapılan tek yönlü varyans analizi(ANOVA) sonucunda (Tablo 4.10.) sadece Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeğinin, ölçme ve değerlendirme alt boyutunda istatistiksel açıdan ,05 düzeyinde

anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Yönetici, öğretmen ve personelin çalışma süreleri farklılaştıkça buna bağlı olarak uzaktan eğitim kurumunun ve programının ölçme ve değerlendirmeye ilişkin belli standartlara uygunluğu ve ihtiyaç düzeyleri ile akreditasyon yeterlilik düzeyi algılamalarının farklılaşmakta olduğu görülmektedir. Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeği toplam ve ölçme ve değerlendirme alt boyutu dışındaki tüm alt boyutlarda istatistiksel açıdan anlamlı farklılıklar bulunamamıştır. Yönetici, öğretmen ve personelin çalışma süreleri farklılaştıkça ölçme değerlendirme alt boyutu dışındaki alt boyutlarda buna bağlı olarak uzaktan eğitim kurumunun ve programının belli standartlara uygunluğu ve ihtiyaç düzeylerinin farklılaşmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeği, ölçme ve değerlendirme alt boyutunda ANOVA’da elde edilen farklılık kümülatif bir farklılıktır. Bu farklılığın hangi ikili gruplar arasından kaynaklandığını belirlemek üzere ANOVA’yı tamamlayıcı hesaplardan scheffe testi gerçekleştirilmiş(Tablo.4.11) ve çalışma süresi 1-5 yıl arasında olan çalışma grubunun uzaktan eğitim kurumunun ve programının ölçme ve değerlendirmeye ilişkin belli standartlara uyması konusundaki görüşleri; çalışma süresi 11-15 yıl arasında olanlardan anlamlı düzeyde daha olumludur($p<.05$)(Tablo.4.11.). Bunun dışındaki ikili karşılaştırmalarda istatistiksel açıdan anlamlı farklılıkların bulunamadığı görülmektedir.

Çalışma süresi 1-5 yıl arasında bulunan yönetici, öğretmen ve personelin görüşlerinin daha olumlu olması, son 5 yıl içinde açıköğretim sistemi ve uzaktan eğitim alanında yapılan iyileştirme çalışmaları, internet hizmetlerinin geliştirilmesi, açık ve uzaktan eğitim öğrencilerine bir takım yeni hakların tanınması, sınıf geçme sisteminin değiştirilmesi, dönemlik-kredili sisteme geçilmesi yönünde düzenlemeler yapılmaya çalışılması, bazı derslerin kredilerinin transfer edilmesine imkân tanınması, bazı derslere yönelik muafiyet uygulamaları, derslerin güncellenmeye çalışılması ve yeni programların açılması hazırlıklarının yapılması ile ilişkilendirilebilir.

Yapılan değişik araştırmalarda (Robinson, 2004, Simonson, 2007; Seok, 2007; Ragan, 2000, Aktaran:Seok, 2007; Romero, 2008); uzaktan eğitimdeki kalite göstergeleri arasında “uzaktan eğitimde ölçme ve değerlendirme” önemli bir alan olarak gösterilmektedir. Araştırma sonuçları ile ilişkilendirildiğinde ülkemizdeki açık ve uzaktan eğitim uygulamalarında ölçme ve değerlendirme alanında yeteri düzeyde

çalışma yapılamadığı görülmektedir. Katılımcıların da bu alan yönelik önemli ihtiyaç ve beklentileri olduğu görülmektedir.

Açık ve uzaktan eğitim öğrencilerine danışmanlıkta kullanılan yöntem değişkenine göre Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeği toplam ve alt boyut puanları standart sapmaları için yapılan levene testi sonucunda şeffaflık, uzaktan eğitimde örgüt yapısı ve uzaktan eğitimde öğrenci hizmetleri alt boyutları dışında diğer alt boyutlarda istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Değişik danışmanlık yöntemleri kullanan yönetici, öğretmen ve personelin Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeği; uzaktan eğitim kurumunun felsefesi, uzaktan eğitim yönetimi, uzaktan eğitim programı, uzaktan eğitimde ölçme ve değerlendirme, uzaktan eğitimde kalite güvencesi/akreditasyon alt boyut puan varyansları birbirine eşit düzeydedir. Ancak, değişik danışmanlık yöntemleri uygulayan çalışanların şeffaflık, uzaktan eğitimde örgüt yapısı ve uzaktan eğitimde öğrenci hizmetleri alt boyutları ve ölçek toplam puan varyansları birbirinden farklı düzeydedir. Çünkü, yapılan analiz sonucunda istatistiksel açıdan ,05 düzeyinde anlamlı farklılıklar elde edilmiştir(Tablo 4.13). Bu sonuçlar değerlendirildiğinde, yönetici, öğretmen ve personelin uzaktan eğitim öğrencilerine danışmanlıkta yüz yüze görüşme, internet, ders kitabı ve telefonu kullanmış olmalarına bağlı olarak uzaktan eğitimde şeffaflık, uzaktan eğitimde örgüt yapısı ve uzaktan eğitimde öğrenci hizmetleri alt boyutlarına yönelik görüşlerinin farklılaştığı görülmektedir. Bu farklılık, günümüzde internet hizmetlerinin yaygınlaştırılması ile her türlü bilgiye erişimin sağlanması ile açıklanabilir.

Yönetici-öğretmen ve personelin öğrencilere danışmanlıkta kullandıkları yöntem değişkenine göre, Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeği toplam ve alt boyut puanları için yapılan tek yönlü varyans analizi(ANOVA) sonucunda sadece uzaktan eğitim programı($p<,05$), uzaktan eğitimde öğrenci hizmetleri($p<,001$), uzaktan eğitimde akreditasyon($p<,05$) alt boyutlarında ve ölçek toplamda($p<,05$) istatistiksel açıdan anlamlı farklılıklar elde edilmiştir (Tablo 4.14.)

Yönetici, öğretmen ve personelin danışmanlıkta kullanmış oldukları yöntem farklılaştıkça buna bağlı olarak uzaktan eğitim kurumunun; Uzaktan eğitim programı, öğrenci hizmetleri, akreditasyon ve genele ilişkin belli standartlara uygunluğu ve

akreditasyon yeterlilik düzeyleri farklılaşmıştır. Yönetici, personel ve öğretmenlerin uzaktan öğrenim gören öğrencilere danışmanlıkta genellikle yüz yüze görüşme yöntemini ağırlıklı olarak(%72,5) kullandıkları görülmektedir(Tablo 3.5.).Yüzyüze görüşme yönteminin tercih edilmesinin bu farklılıkta etkili olduğu belirtilebilir.

Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeği uzaktan eğitim felsefesi, şeffaflık, uzaktan eğitimde örgüt yapısı ve uzaktan eğitim yönetimi alt boyutlarında istatistiksel açıdan anlamlı farklılıklar bulunamamıştır. Yönetici, öğretmen ve personelin farklı danışmanlık yöntemlerini önemli bir şekilde kullanmış olmasına bağlı olarak uzaktan eğitim felsefesi, şeffaflık, uzaktan eğitimde örgüt yapısı ve uzaktan eğitim yönetimine bağlı olarak uzaktan eğitim kurumunun ve programının belli standartlara uygunluğu/yeterlilik düzeyi hakkındaki görüşleri değişim göstermemiştir. Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeği uzaktan eğitim programı, uzaktan eğitimde öğrenci hizmetleri, uzaktan eğitimde akreditasyon alt boyut ve toplam puanlarda elde edilen farklılığın genel bir farklılık olduğu belirlenmiştir. Bu genel farklılıkların hangi ikili gruplar arasından kaynaklandığını belirlemek üzere ANOVA'yı tamamlayıcı hesaplardan(post-hoc) varyans homojenliği için schefee testi(Tablo 4.11.) ve tamhane testi (Tablo 4.15.) kullanılmıştır.

Uzaktan eğitim öğrencilerine danışmanlıkta internet yöntemini kullanan yönetici, öğretmen ve personelin Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeği Program alt boyut puan ortalaması, yüz yüze görüşme yöntemini kullananlardan anlamlı düzeyde daha yüksek bulunmuştur($p<,05$).

İnternet($p<,001$) ve ders kitabı($p<,05$) yöntemini kullanan yönetici, öğretmen ve personelin Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeği, öğrenci hizmetleri alt boyut puan ortalaması, yüz yüze görüşme yöntemini kullananlardan anlamlı düzeyde daha yüksektir. Bu sonuç, öğrencilerin çoğunluğunun açıköğretim sisteminde basılı materyalleri kullanmaları ve ayrıca sınav hizmetleri ve kendileri ile ilgili bilgilere erişmede interneti kullanmaları ile açıklanabilir. Öğrencilerin bilgiye erişmek amacıyla %44'ü ders kitabını, %31'i ise internet hizmetlerini kullanmaktadır (Tablo 3.12.). öğrencilerin sınavlara hazırlanırken ders kitaplarını kullanmaları, sınav sonuçları ve kendileri ile ilgili bilgilere erişmek amacıyla da internet hizmetlerini kullanmaları ile açıklanabilir.

İnternet yöntemini kullanan yönetici, öğretmen ve personelin Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeği, akreditasyon alt boyut puan ortalaması, yüz yüze görüşme yöntemini kullananlardan anlamlı düzeyde daha yüksektir($p<,05$). Aynı durum ölçek toplam puanları için de geçerlidir. Çünkü, öğrenci görüşleri de dikkate alındığında; her ne kadar yönetici, öğretmen ve personel yüz yüze görüşme yöntemini tercih etmiş olsalarda, öğrenciler genellikle internet hizmetlerine yönelmekte ve internetin daha etkili olduğunu düşünmektedirler.

Açıköğretim Fakültesi Hizmetlerini Yeterli Bulma Düzeyi Değişkenine Göre Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeği toplam ve alt boyut puanları standart sapmaları için yapılan levene testi sonucunda uzaktan eğitimde ölçme ve değerlendirme alt boyutu dışındaki diğer alt boyutlarda istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık elde edilememiştir. Ancak, Açıköğretim Fakültesi Hizmetlerini yeterli bulma düzeyi farklı olan çalışanların uzaktan eğitimde ölçme ve değerlendirme alt boyutu puan varyansları birbirinden farklı düzeydedir. Çünkü, yapılan istatistiksel analiz sonucunda istatistiksel açıdan ,05 düzeyinde anlamlı farklılıklar elde edilmiştir(Tablo 4.17.).

Yönetici, öğretmen ve personelin Açıköğretim Fakültesi Hizmetlerini yeterli bulma düzeyi değişkenine göre Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeği toplam ve alt boyut puanları için yapılan tek yönlü varyans analizi(ANOVA) sonucunda(Tablo 4.18.) Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeği; Uzaktan eğitim felsefesi($p<,01$), şeffaflık($p<,01$), uzaktan eğitimde örgüt yapısı($p<,05$), uzaktan eğitimde ölçme ve değerlendirme($p<,05$) alt boyutlarında ve ölçek toplamda($p<,01$) istatistiksel açıdan anlamlı farklılıklar elde edilmiştir. Yönetici, öğretmen ve personelin Açıköğretim Fakültesi Hizmetlerini yeterli bulma düzeyi farklılaştıkça buna bağlı olarak uzaktan eğitim felsefesi, şeffaflık, uzaktan eğitimde örgüt yapısı, uzaktan eğitimde ölçme ve değerlendirmeye ilişkin algıladıkları standartlara uyum düzeyleri de farklılaşmaktadır.

Açıköğretim Fakültesi hizmetlerini yeterli bulan çalışma grubunun Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeği, uzaktan eğitim felsefesi ve şeffaflık alt boyut puan ortalamaları, yetersiz bulanlardan anlamlı düzeyde daha yüksek bulunmuştur($p<,01$). Açıköğretim Fakültesi hizmetlerini yeterli bulan çalışma grubunun Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme

Ölçeği, uzaktan eğitimde örgüt yapısı alt boyut puan ortalaması, yetersiz bulanlardan anlamlı düzeyde daha yüksek bulunmuştur($p<,05$). Açıköğretim Fakültesi hizmetlerini yeterli ve kısmen yeterli bulan çalışma grubunun Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeği, uzaktan eğitimde ölçme ve değerlendirme alt boyut puan ortalamaları, yetersiz bulanlardan anlamlı düzeyde daha yüksektir($p<,05$). Açıköğretim Fakültesi Hizmetlerini Yeterli bulan çalışma grubunun Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeği toplam puan ortalaması, yetersiz bulanlardan anlamlı düzeyde daha yüksektir($p<,05$).

Yönetici, öğretmen ve personelin Açıköğretim Fakültesi hizmetlerini yeterli bulma düzeyi değişkenine göre Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeği toplam ve alt boyut puanları için yapılan Scheffe ve Tamhane testi sonuçları (Tablo 4.46., EK-15) incelendiğinde; Açıköğretim Fakültesi hizmetlerini yeterli bulan çalışma grubunun Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeği hem toplam hem de tüm alt boyut ortalamaları, yetersiz bulanlardan anlamlı düzeyde daha yüksek bulunmuştur($p<,001$). Yine Açıköğretim Fakültesi hizmetlerini yeterli bulan çalışma grubunun Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeği toplam ve tüm alt boyut puan ortalaması, kısmen yeterli bulanlardan anlamlı düzeyde daha yüksek bulunmuştur($p<,001$). Açıköğretim Fakültesi Hizmetlerini Kısmen Yeterli bulan çalışma grubunun Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeği toplam ve tüm alt boyut puan ortalaması, yetersiz bulanlardan anlamlı düzeyde daha yüksek bulunmuştur($p<,001$).

Amerikan Uzaktan Eğitim Konsorsiyumu (ADEC, 1999) tarafından 1999 yılında yayınlanarak daha sonra yeniden düzenlenen uzaktan eğitim ve öğretime yönelik yol gösterici ilkeler, uzaktan eğitim uygulamalarının demokratik bir toplumda eğitim ve öğretimin sosyal misyonuna daha geniş bir katkı sağlaması gerektiği üzerinde durmaktadır (Seok, 2007, s.392-393).

5.1.1.3. Üçüncü Alt Amaca Yönelik Tartışma ve Sonuç

Araştırmanın üçüncü alt amacı “Öğrencilerin sahip oldukları demografik özelliklerine göre Türkiye’de Açık ve Uzaktan Eğitime yönelik algıladıkları akreditasyon yeterlilik düzeyi farklılaşmakta mıdır? Şeklinde ifade edilmiştir.

Öğrenci görüşlerine göre; testi oluşturan tüm maddelerinin ortalaması ise 2,79 olmuştur. Ölçeğin puanlama özelliğine göre bu sonuç “kararsızım” değerlendirmesi içine girmiştir. Elde edilen bu sonuçlara göre, 980 kişiden oluşan öğrencilerin algısına göre uzaktan eğitim kurumunun ve programının belli standartlara uygunluğu ve yeterliliği ortalama düzeydedir ve öğrencilere göre uzaktan eğitimin tüm alanlarında iyileştirme ihtiyacı bulunmaktadır.

Simonson (2007)’a göre; 2006 yılının Mart ayında, Amerika Birleşik Devletleri İkinci Kademe Eğitimi Bölümü “Akreditasyon Birliği ile Görüşmeler Sonucu Alınan Uzaktan Eğitim Programları Kalite Kanıtı” adlı ilginç bir rapor yayınlamıştır. Bu belgede ilginç ve önemli olan kullanılan yaklaşımdır. Uzaktan eğitim programı sunan kurumların değerlendirme takımlarında görev alan 12 akreditasyon kuruluşu temsilcilerinin görüşleri alınmıştır. Bu temsilcilerden uzaktan eğitim programı sunan kurumlardaki iyi uygulamalar ile olumsuz uygulamaları belirlemeleri istenmiştir. Onların yorumları, uzaktan eğitim ve öğrenim için kaliteli strateji belirleme ile ilgilenen herkes için büyük bir öğrenme imkânı sağlamıştır. Kalite göstergeleri ile ilgili rapor altı bölümden oluşmaktadır: Misyon, program, fakülte, öğrenciler, sürdürülebilirlik, ölçme ve değerlendirme. Her kategoride zayıf ve etkisiz eğitim programı göstergeleri bulunmaktadır. İlginç ve olumlu göstergelerden bazıları şunlardır (Simonson, 2007):

1. Uzaktan eğitimin amacını açık bir şekilde ifade eden bir misyon,
2. Normal öğretim gözetimine sahip uzaktan eğitim programı,
3. Normal öğretimin ders tasarımı sürecine aktif katılımı,
4. Güçlü ve aktif bir fakülte geliştirme süreci var,
5. Üniversite, uzaktan eğitim öğretim tasarımına destek sağlar,
6. 7/24 hizmet veren teknoloji desteği vardır,
7. Uzakta bulunan öğrenciler için akademik danışmanlar vardır,
8. Uzaktan eğitim programının gelişmesi ve yönetiminde sistematik bir yaklaşım uygulanır,
9. Uzaktan eğitimin geleceği için açık planlar vardır,
10. Uzaktan eğitim kursları ve programlarının değerlendirilmesi, kurs ve programların sürekli iyileştirilmesi için kullanılır, ve
11. Öğretim üyeleri ve öğrencilerden alınan veriler, programın gelişimi için kullanılır.

Dikkate değer bazı önemli olumsuz örnekler ise şunlardır(Simonson, 2007):

1. Geleneksel ve uzaktan eğitim için iki ayrı yaklaşım, hatta iki ayrı misyon ifadeleri vardır,
2. Geleneksel ve uzaktan eğitim için iki ayrı hedef kitleleri vardır,
3. Geleneksel ve uzaktan eğitim için iki ayrı ders onay süreçleri vardır,
4. Uzaktan eğitim kursları gelişigüzel bir yaklaşım kullanılarak tasarlanmıştır.
5. Uzaktan eğitim kurslarının geleneksel derslere dönüştürülmeye teşvik edilmeye çalışılması,
6. Uzaktan eğitim ve geleneksel eğitim için iki ayrı ders değerlendirme sisteminin bulunması,
7. Bazı öğrenci hizmetlerine uzaktan eğitim öğrencileri yüzyüze erişebilmelidir.
8. Uzaktan eğitim öğrencilerinin kurum ile iletişim konusunda karışıklıklar olması,
9. Kurum, uzaktan eğitim programlarının başlatılması ve durdurulmasında tarihi bir geçmişe sahiptir. Geçmişte uzaktan eğitim uygulamaları zaman zaman durmuş ve yeniden başlamış, yani belli dönemlerde kesintiye uğramıştır.
10. Yöneticiler dışında birkaç kişi, kurumun uzaktan eğitim programı hakkında bilgi sahibidir.
11. Eğitimi yarıda bırakan/terk eden çok sayıda uzaktan eğitim öğrencisi vardır, ve
12. Uzaktan eğitim öğrencilerinden çok sayıda şikayet vardır.

Araştırmada anket ile toplanan bağımsız değişkenlere göre Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeğinin toplam ve alt boyut puan ortalamaları arasındaki farklılıkları belirlemek üzere hipotez testleri gerçekleştirilmiştir. Kolmogorov-smirnov testinde dağılımların normal olduğu (Grafik 4.2.) varsayımına dayalı olarak, hipotez testlerinde parametrik istatistiksel teknikler kullanılmıştır.

Öğrencilerin cinsiyet değişkenine göre Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeği toplam ve alt boyut puanları için yapılan ilişkisiz grup “t” testi analizleri sonucunda(Tablo 4.30.) ne toplamda ne de alt boyutlarda istatistiksel açıdan anlamlı farklılıklar elde edilememiştir. Kadın ve erkek öğrencilerin Uzaktan eğitim kurumunun ve programının belli standartlara uygunluğuna ve akreditasyon yeterlilik düzeyine ait algıları birbirine eşit düzeyde bulunmuştur.

Fakülte değişkenine göre Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeği toplam ve alt boyut puanları varyansları için yapılan levene testi

sonucunda(Tablo 4.32.), tüm alt boyutlarda ve toplamda istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Çeşitli fakültelerde öğrenim gören öğrencilerin Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeği alt boyut ve toplam puan varyanslarının birbirine eşit düzeyde(homojen) olduğu görülmektedir.

Uzaktan eğitim programı öğrencilerinin fakülte değişkenine göre Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeği toplam ve alt boyut puanları için yapılan tek yönlü varyans analizi(ANOVA) sonuçları (Tablo 4.33. EK-9)'na göre, Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeği toplam ve tüm alt boyutlarda istatistiksel açıdan anlamlı farklılıklar bulunamamıştır. Uzaktan eğitim programının çeşitli fakültelerinde (İşletme, İktisat ve Açıköğretim) öğrenim görmekte olan öğrencilerin; uzaktan eğitim kurumunun ve programının belli standartlara uygunluğuna ve akreditasyon yeterlilik düzeyine ilişkin algıları birbirine eşit düzeydedir. Yani, öğrencilerin Açıköğretim Fakültesi, İktisat Fakültesi veya İşletme Fakültesinde öğrenim görmeleri, kurumun akreditasyon yeterliliğine yönelik algılamalarında farklılığa neden olmamıştır. Uzaktan öğretim sistemine göre öğrenim gören öğrencilerin öğrencilik hizmetleri ile her türlü sınav organizasyonu ve uygulamaları tek merkezden gerçekleştirilmektedir. Bu durum, öğrencilerin algılamalarının fakülte değişkenine göre farklılık göstermemesinin nedenlerinden biri olarak gösterilebilir.

Sınıf değişkenine göre Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeği toplam ve alt boyut puanları varyansları için yapılan levene testi sonucunda(Tablo 4.35.), uzaktan eğitim felsefesi ve uzaktan eğitimde şeffaflık alt boyutları dışındaki diğer tüm alt boyutlarda ve toplamda istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Çeşitli fakültelerde öğrenim gören öğrencilerin Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeği sonucunda uzaktan eğitim felsefesi ve uzaktan eğitimde şeffaflık alt boyutları dışındaki diğer alt boyut ve toplam puan varyansları birbirine eşit düzeyde(homojen) olduğu belirlenmiştir. Ancak, öğrencilerin sınıf değişkenine göre Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeği, uzaktan eğitim felsefesi ve şeffaflık alt boyut puan varyansları heterojendir($p<.05$). Öğrencilerin farklı sınıflarda öğrenim görmeleri uzaktan eğitim felsefesi ve şeffaflık alt boyutlarına yönelik algılamalarında farklılığa neden olmaktadır. Örneğin, 1. ve 2. sınıfta öğrenim gören öğrencilerin son yıllarda

internet hizmetlerinin artması ve bu alana yönelik bazı düzenlemelere bağlı olarak, 3. ve 4. sınıf öğrencilerine göre hizmetlerin daha şeffaf olduğuna yönelik görüş belirtmelerinde etkili olmuş olabilir.

Uzaktan eğitim programı öğrencilerinin sınıf değişkenine göre Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeği toplam ve alt boyut puanları için yapılan tek yönlü varyans analizi(ANOVA) sonuçları (Tablo 4.36. EK-11)'na göre; Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeği toplam ve tüm alt boyutlarda istatistiksel açıdan anlamlı farklılıklar bulunamamıştır. Uzaktan eğitim programının çeşitli sınıflarında öğrenim görmekte olan öğrencilerin; uzaktan eğitim kurumunun ve programının belli standartlara uygunluğuna ve akreditasyon yeterlilik düzeyine ait algıları birbirine eşit düzeydedir.

Öğrencilerin bir işte çalışma durumu değişkenine göre Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeği toplam ve alt boyut puanları için yapılan ilişkisiz grup “t” testi analizleri sonucunda (Tablo 4.37.), Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeği, uzaktan eğitimde şeffaflık, uzaktan eğitimde ölçme ve değerlendirme, uzaktan eğitimde öğrenci hizmetleri, uzaktan eğitimde akreditasyon alt boyutlarında ve ölçek toplamda istatistiksel açıdan en az ,05 düzeyinde anlamlı farklılıklar meydana gelmiştir. Bu farklılıkların tümü öğrenim görürken bir işte çalışmayan öğrencilerin lehine gerçekleşmiştir. Bir taraftan uzaktan öğretim programına devam eden, diğer taraftan geçimini sağlamak üzere çalışan öğrencilerin; Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeği, uzaktan eğitimde şeffaflık($p<,05$), uzaktan eğitimde ölçme ve değerlendirme($p<,01$), uzaktan eğitimde öğrenci hizmetleri($p<,05$), uzaktan eğitimde akreditasyon($p<,05$), alt boyutlarında ve ölçek toplamda($p<,05$), puan ortalamaları, bir iş yerinde çalışmayan öğrencilerden anlamlı düzeyde daha düşüktür. Bu sonuç açıkça göstermektedir ki bir iş yerinde çalışan öğrenciler uzaktan eğitim programının belli standartlara sahip oluş derecesini ve akreditasyon yeterlilik düzeyini bir iş yerinde çalışmayan öğrencilerden daha fazla sorgulamaktadırlar. Bu sonuç, bir işte ücret karşılığı çalışmakta olan öğrencilerin çalışmayan öğrencilere göre daha farklı ihtiyaç ve beklentileri olduğu ile açıklanabilir.

Simonson (2007), ABD Eğitim Bakanlığı (USDE, 2006)'nın yayınlamış olduğu bir raporda, öğrencilerin uzaktan eğitim hizmetlerine erişememesi ve kurum ile iletişimde

karışıklıklar olmasının olumsuz kalite göstergeleri olarak belirtildiğini açıklamaktadır. Açık ve uzaktan öğrenim gören öğrencilerin çoğunluğunun bir işte çalıştıkları dikkate alınarak danışmanlık hizmetlerine önem verilmesi faydalı olabilir.

Öğrencilerin öğrenim gördükleri program türü (lisans, önlisans) değişkenine göre, Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeği toplam ve alt boyut puanları için yapılan ilişkisiz grup “t” testi analizleri sonucunda (Tablo 4.38.) Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeğinin ne alt boyutlarında ne de ölçek toplamında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Önlisans ve lisans eğitimi almakta olan öğrencilerin uzaktan eğitim kurumunun ve programının belli standartlara uygunluğuna ve akreditasyon yeterlilik düzeyine ait algıları birbirine eşit düzeydedir. Önlisans ve lisans öğrenim gören öğrencilerin uzaktan eğitim sisteminde ders materyalleri, danışmanlık hizmetleri, ölçme ve değerlendirme uygulamaları, büro hizmetleri, her türlü öğrencilik hizmetleri merkezî olarak ve aynı kanallardan sunulmaya çalışılmaktadır. Bu durum, öğrencilerin önlisans ve lisans öğrenimi görmelerine bağlı olarak görüşlerinde herhangi bir farklılığa neden olmamıştır.

Öğrencilerin uzaktan eğitimde en sık kullandıkları bilgi kaynağı değişkenine göre, Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeğinin toplam ve alt boyut puanları varyansları için yapılan levene testi sonucunda (Tablo 4.40.). Uzaktan eğitimde ölçme ve değerlendirme, uzaktan eğitimde öğrenci hizmetleri ve uzaktan eğitimde akreditasyon alt boyutları dışındaki diğer tüm alt boyutlarda istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Açık ve uzaktan eğitim hizmetlerinde değişik bilgi kaynaklarını kullanan öğrencilerin Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeğinin uygulanması sonucunda uzaktan eğitimde ölçme ve değerlendirme, uzaktan eğitimde öğrenci hizmetleri ve uzaktan eğitimde akreditasyon alt boyutları puan varyansları birbirine eşit düzeydedir (homojendir). Yani, öğrencilerin uzaktan eğitimde her türlü bilgilenmek amacıyla yüz yüze görüşme, internet hizmetleri, ders kitabı ve telefon gibi kaynaklardan yararlanma durumlarına göre, uzaktan eğitim felsefesi, uzaktan eğitimde şeffaflık, uzaktan eğitimde örgüt yapısı, uzaktan eğitim yönetimi ve uzaktan eğitim programı alt boyutlarına yönelik algılamaları, akreditasyon yeterlilik düzeyine yönelik düşünceleri farklılık göstermektedir. Yani, öğrencilerin bilgi kaynağı değişkenine göre Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini

Belirleme Ölçeğinin uzaktan eğitim felsefesi($p<,05$), uzaktan eğitimde şeffaflık($p<,05$), uzaktan eğitimde örgüt yapısı($p<,01$), uzaktan eğitim yönetimi($p<,05$), uzaktan eğitim programı alt boyut ve toplam puan($p<,05$), varyansları heterojendir.

Öğrencilerin bilgi kaynağı değişkenine göre Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeği Toplam ve Alt Boyut Puan Varyansları İçin Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi(ANOVA) sonucunda(Tablo.4.41.) Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeğinin Uzaktan eğitim felsefesi($p<,001$), uzaktan eğitim yönetimi($p<,001$), uzaktan eğitim programı($p<,05$), uzaktan eğitimde ölçme ve değerlendirme($p<,05$), uzaktan eğitimde akreditasyon($p<,05$) ve ölçek toplamda($p<,001$) istatistiksel açıdan anlamlı farklılıklar elde edilmiştir. Uzaktan eğitim öğrencilerinin başlıca kullandıkları bilgi kaynağı(yüzyüze görüşme, internet, ders kitabı ve telefon) değiştikçe buna bağlı olarak uzaktan eğitim felsefesi, uzaktan eğitim yönetimi, uzaktan eğitim programı, uzaktan eğitimde ölçme ve değerlendirme, uzaktan eğitimde akreditasyona ve genele yönelik; Uzaktan eğitim kurumunun ve programının belli standartlara uygunluğuna ve akreditasyon yeterlilik düzeyine ait algıları birbirinden farklılaşmaktadır. Bilgi kaynağı değişkeni ile farklılık bulunan alt boyutlara ilişkin hesaplanan eta korelasyon katsayıları %1 ile %2 arasında değişim göstermiştir.

Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeğinin uzaktan eğitimde şeffaflık, uzaktan eğitimde örgüt yapısı ve uzaktan eğitimde öğrenci hizmetleri alt boyutlarında istatistiksel açıdan anlamlı farklılıklar bulunamamıştır. Öğrencilerin farklı bilgi kaynağını önemli bir şekilde kullanmış olmasına bağlı olarak uzaktan eğitimde şeffaflık, uzaktan eğitimde örgüt yapısı ve uzaktan eğitimde öğrenci hizmetlerine bağlı olarak Uzaktan eğitim kurumunun ve programının belli standartlara uygunluğu ve akreditasyon yeterlilik düzeyi hakkındaki görüşleri değişim göstermemiştir.

Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeği uzaktan eğitim felsefesi, uzaktan eğitim yönetimi, uzaktan eğitim programı, uzaktan eğitimde ölçme ve değerlendirme, uzaktan eğitimde akreditasyona ve toplam puanlarda elde edilen farklılık, genel bir farklılıktır. Bu genel farklılıkların hangi ikili gruplar arasından kaynaklandığını belirlemek üzere ANOVA'yı tamamlayıcı hesaplar(post-hoc) (Tablo 4.42., EK-13), incelendiğinde; Uzaktan eğitim öğrencileri içinde yüz yüze bilgi

kaynağını kullananların uzaktan eğitimde felsefe alt boyutundaki puan ortalamaları; İnternet($p<,05$) ve diğer bilgi kaynağını($p<,001$) kullananlardan anlamlı derecede daha yüksektir. Uzaktan eğitim öğrencileri içinde ders kitabı bilgi kaynağını kullananların uzaktan eğitimde felsefe alt boyutundaki puan ortalamaları; diğer bilgi kaynağını($p<,01$) kullananlardan anlamlı derecede daha yüksektir.

Uzaktan eğitim öğrencileri içinde yüz yüze bilgi kaynağını kullananların uzaktan Eğitim Yönetimi alt boyutundaki puan ortalamaları; diğer bilgi kaynağını($p<,001$) kullananlardan anlamlı derecede daha yüksektir. Uzaktan eğitim öğrencileri içinde ders kitabı bilgi kaynağını kullananların uzaktan eğitim yönetimi alt boyutundaki puan ortalamaları; internet bilgi kaynağını($p<,05$)ve diğer bilgi kaynaklarını($p<,01$) kullananlardan anlamlı derecede daha yüksektir.

Uzaktan eğitim öğrencileri içinde yüz yüze ve ders kitabı bilgi kaynağını kullananların ölçek toplam puan ortalamaları; diğer bilgi kaynağını($p<,05$) kullananlardan anlamlı derecede daha yüksektir. Bunların dışındaki ikili karşılaştırmalarda istatistiksel açıdan anlamlı farklılıklar elde edilememiştir.

Amerikan Uzaktan Eğitim Konsorsiyumu (ADEC, 2002, s.1; Aktaran: Seok, 2007, s.393)'na göre uzaktan eğitimde dört kategori önemlidir. Bunlar: a)aktif ve etkili öğrenme için tasarım b)öğrenenlerin ihtiyaçlarına destek, c) teknolojik ve insan kaynaklı altyapıyı geliştirmek ve korumak, ve d)yönetimsel ve örgütsel bağlılığı sürdürmek. Ülkemizde açık ve uzaktan eğitim uygulamalarında da bu kategorilerin dikkate alınması ihtiyacı olduğu görülmektedir.

Açıköğretim Fakültesi hizmetlerini yeterli bulma düzeyi değişkenine göre Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeği toplam ve alt boyut puanları ve ölçek toplam puanları varyansları için yapılan levene testi sonucunda(Tablo 4.44.), Uzaktan Eğitim felsefesi, Uzaktan Eğitim Yönetimi alt boyutu dışında diğer alt boyutlarda istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Aynı sonuç ölçek toplam için de geçerlidir. Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeği toplam ve Uzaktan Eğitim felsefesi, Uzaktan Eğitim Yönetimi alt boyutu puan varyansları heterojendir. Yani, Açıköğretim Fakültesi hizmetlerini yeterli bulan veya yeterli bulmayan öğrencilerin uzaktan eğitim felsefesi ve uzaktan eğitim yönetimi alt boyutlarına yönelik görüşlerinde farklılıklar bulunmaktadır.

Bu sonuç; Açık ve uzaktan eğitim hizmetlerinin yeterliliğinin kurumun felsefesine uygun hizmet verme durumu ve uzaktan eğitim yönetiminin yeterlilik derecesi ile doğru orantılı olması ile açıklanabilir. Uzaktan eğitim yönetiminin etkililiği, hizmetlerinde yeterliliğini doğrudan etkileyecektir. Ayrıca, kurumun felsefesine uygun hizmet verme durumunda hizmetlerin yeterliliğini ve buna ilişkin öğrenci algılarını etkileyen temel faktörlerdir.

Öğrencilerden oluşan araştırma grubunun Açıköğretim Fakültesi Hizmetlerini Yeterli Bulma Düzeyi Değişkenine Göre Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeği toplam ve alt boyut puanları için yapılan tek yönlü varyans analizi(ANOVA) sonucunda (Tablo 4.45.) Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeğinin; hem tüm alt boyutlarında hem de ölçek toplamda istatistiksel açıdan ,001 düzeyinde anlamlı farklılıklar elde edilmiştir. Öğrencilerin açıköğretim fakültesi hizmetlerini yeterli bulma düzeyi farklılaştıkça buna bağlı olarak uzaktan eğitim için algıladıkları standartlara uyum düzeyleri ile akreditasyon yeterlilik düzeyi algılamaları da farklılaşmaktadır.

Öğrencilerin açıköğretim fakültesi hizmetlerini yeterli bulma düzeyi ile uzaktan eğitim felsefesi alt boyutu arasında hesaplanan ilişki ,471; uzaktan eğitimde şeffaflık alt boyutu arasında hesaplanan ilişki ,415; uzaktan eğitimde örgüt yapısı alt boyutu arasında hesaplanan ilişki ,476 ; uzaktan eğitim yönetimi alt boyutu arasında hesaplanan ilişki ,307; uzaktan eğitim programı alt boyutu arasında hesaplanan ilişki ,432; uzaktan eğitimde ölçme ve değerlendirme alt boyutu arasında hesaplanan ilişki ,391; uzaktan eğitimde akreditasyon alt boyutu arasında hesaplanan ilişki ,399 ve ölçek toplamı ile ,528 olmuştur. öğrencilerin, açıköğretim fakültesi hizmetlerini yeterli bulma düzeyi değişkeni ile uzaktan eğitim felsefesi boyutunu % 22,2; uzaktan eğitimde şeffaflık alt boyutunu % 17,2; uzaktan eğitimde örgüt yapısı alt boyutunu % 22,7; uzaktan eğitim yönetimi alt boyutunu % 16,6; uzaktan eğitim programı alt boyutunu %18,7; uzaktan eğitimde ölçme ve değerlendirme alt boyutunu % 15,3; uzaktan eğitimde öğrenci hizmetleri alt boyutunu %18,7; açık ve uzaktan eğitimde akreditasyon yeterlilik düzeyini belirleme ölçeği toplam puanlarını %15,9 ve ölçek toplam puanlarını %27,8 oranında etkilemektedir. Bu sonuç, Öğrencilerin Açıköğretim Fakültesi Hizmetlerini yeterli bulma durumlarının ölçeğin geneline yönelik önemli bir etkisi olduğunu göstermektedir.

5.1.1.4. Dördüncü Alt Amaca Yönelik Tartışma ve Sonuç

Araştırmanın dördüncü alt amacı, yönetici, öğretmen ve personel ile öğrencilerin Türkiye’de Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik düzeyine yönelik algılamaları arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık var mıdır? Şeklinde ifade edilmiştir.

Araştırmaya katılan çalışma grubu değişkenine göre, Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeği Toplam ve alt boyut puanları için yapılan ilişkisiz grup “t” testi analizleri sonucunda(Tablo 4.55.) ne toplamda ne de alt boyutlarda istatistiksel açıdan anlamlı farklılıklar elde edilememiştir. Uzaktan eğitim programına dahil olan öğrenciler ile uzaktan eğitim programından sorumlu yönetici, öğretmen ve personelin uzaktan eğitim kurumunun ve programının belli standartlara sahip oluş düzeylerini ve akreditasyon yeterliliğini algılamaları birbirine eşit düzeydedir.

Uzaktan eğitim programına dahil olan öğrenciler ve uzaktan eğitim programında görevli/sorumlu yönetici, öğretmen ve personelin uzaktan eğitim kurumunun ve programının belli standartlara sahip oluşu ile akreditasyon yeterlilik düzeylerini algılamaları birbirine eşit düzeyde olmasına rağmen; alt boyut ve toplam puanların sıralanmaları birbirinden farklılık göstermiştir.

Öğrencilerden oluşan ikinci çalışma gurubunun uzaktan eğitim kurumunun ve programının belli standartlara uygunluğunu ve akreditasyon yeterlilik düzeylerini algılamalarını belirlemek üzere geliştirilen ölçeğin alt boyutları içinde en yüksek ortalama, 3,03 ile “uzaktan eğitimde açıklık/hesap verebilirlik/şeffaflık(1) “ alt boyutuna ait olmuştur. bunu 2,88’lik ortalama ile uzaktan eğitimde yönetim(2) alt boyutu ikinci sırada izlemiştir. “Uzaktan eğitimde ölçme ve değerlendirme(3)” alt boyutu üçüncü sırada bulunmaktadır(2.83). “Uzaktan eğitimde örgüt yapısı(4)” alt boyutu 2,82 ortalama ile dördüncü sıradadır. 2,72 ortalama ile “Uzaktan Eğitimde Öğrenci Hizmetleri(5)“ alt boyutu beşinci sıradadır. “Uzaktan eğitim felsefesi(6)” altıncı en yüksek ortalamaya sahiptir(2,71). “Uzaktan eğitimde akreditasyon(7)” alt boyutu(2,69) yedinci, “uzaktan eğitim programı(8)” alt boyutu(2,66) sekizinci ve son sırada bulunmaktadır.

Bu sonuçlar da ülkemizde açık ve uzaktan eğitim alanında önemli düzenlemelere ihtiyaç olduğunu ortaya koymaktadır.Amerikan Uzaktan Eğitim Konsorsiyumu(ADEC)’nun

aşağıda belirtilen uzaktan eğitim ve öğrenme için yol gösterici ilkeleri(Seok, 2007, s.395-397)'de dikkate alınarak önemli çalışmalar yapılmasına ihtiyaç bulunmaktadır:

1)Aktif ve etkin öğrenme için tasarım

Prensip/İlke: Uzaktan eğitim tasarımları düşünün

- a) Özel bağlam(şartlar),
- b) Öğrencilerin ihtiyaçları, öğrenme hedefleri ve diğer özellikleri,
- c) İçeriğin doğası,
- d) Uygun öğretim stratejileri ve teknolojileri,
- e) Arzu edilen öğrenim çıktıları, ve
- f) Yerel bir öğrenme ortamı.

2)Öğrenenlerin ihtiyaçlarına destek

Prensip/İlke: Uzaktan öğrenme fırsatları etkili ve esnek bir şekilde desteklenmeyi içermektedir.

- a) Öğrenme fırsatları hakkındaki bilgi ile ilgili ilk açıklama,
- b) Öğrenme teknolojilerinin kullanımı dahil, uzaktan öğrenme süreçleri hakkında oryantasyon,
- c) Site ve öğretici desteği,
- d) Öğrenciye tavsiye ve danışmanlık,
- e) Kütüphane ve bilgi hizmetlerine teknik destek sağlanması, ve
- f) Problem çözme desteği.

3)Teknolojik ve insan kaynakları altyapısının geliştirilmesi ve korunması

Prensip/İlke:Uzaktan öğrenme fırsatlarını sağlamak için bir teknoloji planı ve insan kaynakları altyapısı mevcuttur.

- a) Gerekli olan teknik gereksinimler kurulmuştur,
- b) İhtiyaçlar uygun bir şekilde karşılanmaktadır,
- c) Teknik kalitesini sağlamak amacıyla teknoloji kaynağı ve sitelerin muhafazası/yedeklenmesi sağlanmaktadır.
- d) Öğrenciler ve eğitimciler kullanılan teknolojiler ile desteklenmektedir, ve
- e) Ortaklık ve işbirliği uygun olarak keşfedilmiştir.

4)Yönetmel ve Örgütsel Bağlılığın Sürdürülmesi

Prensip/İlke:Uzaktan eğitimde kalite yönetimsel taahhüt olarak gösterilerek ilgili uzaktan eğitim girişimleri sürdürülür.

- a) Uzaktan eğitim, kuruluşun misyonu ile uyum sağlamaktadır,
- b) Çeşitli uzaktan öğrenme ihtiyaçlarını karşılamak için malî taahhüt,
- c) Fakülte/öğretimi geliştirme ve ödül yapıları,
- d) Site yapımcıları, teknisyenler ile öğrenenlere destek eğitimi,
- e) Uzaktan eğitim teşviki, tanıtımı ve sürüdürülebilirliği için pazarlama ve yönetim yapıları,
- f) Malî, teknik ve insan kaynakları en iyi şekilde kullanılarak maliyet etkinliğinin sağlanması, ve
- g) Sürekli araştırma ve değerlendirme.

Tüm alt boyutların ortalamaları genel olarak “kararsızım” “2,60-3,39” değerlendirmesi içine girmiştir. Ölçme ve değerlendirme yönetici grubunda ikinci sıradayken, öğrencilerde üçüncü sırada yer almıştır.

Yönetici, öğretmen ve personelden oluşan birinci çalışma grubunun uzaktan eğitim kurumunun ve programının belli standartlara uygunluğunu ve akreditasyon yeterlilik düzeyini belirlemek üzere geliştirilen ölçeğin alt boyutları içinde en yüksek ortalama, 2,99 ile “uzaktan eğitimde açıklık/hesap verebilirlik/şeffaflık(1)” alt boyutuna ait olmuştur. “Uzaktan eğitim programı(7)” alt boyutu(2,539) yedinci sırada bulunmaktadır. Son sırada ise; 2,537 ortalama ile “uzaktan eğitim kurumunun felsefesi(8)” alt boyutu bulunmaktadır. İlk altı sıradaki alt boyutların ortalamaları genel olarak “kararsızım” “2,60-3,39” değerlendirmesi içine girmiştir. Ancak “uzaktan eğitim programı” ve uzaktan eğitim kurumunun felsefesi” alt boyutunun ortalamaları ise “Katılmıyorum” “1,80 – 2,59” değerlendirmesi içinde yer almıştır(Tablo 4.1.). Bu sonuca göre uzaktan eğitimde eğitim programı ve felsefesinin, standartlara uygun olmadığı, akreditasyon yeterlilik düzeyinin düşük olduğu ve ölçeğin alt boyutunu oluşturan alanlarda önemli girişimlere ve düzenlemelere ihtiyaç duyduğu anlaşılmaktadır.

Şeffaflık alt boyutu her iki grupta da birinci sırayı almıştır. Her iki grupta şeffaflık alt boyutunu en yüksek standarda sahip olarak algılamışlardır. Öğrenciler 2. sıraya uzaktan eğitim yönetimini koymuşlardır. Uzaktan eğitim programı; her iki grup tarafından da son sıraya konulmuştur. Her iki grup da uzaktan eğitim programının belli standartlardan uzak olduğunu ve iyileştirmeye ihtiyacı olduğu görüşündedirler.

Araştırmaya katılan yönetici, öğretmen personel ve öğrenci görüşleri birlikte değerlendirildiğinde uzaktan eğitim kurumu ve uzaktan eğitim programlarının akreditasyon yeterlilik düzeylerinin düşük olduğu ve bazı standartların geliştirilmesinin gerekli olduğu sonucu çıkmaktadır.

Jung(2004, s.6) tarafından yapılan bir araştırma sonucuna göre, Türkiye’de Anadolu Üniversitesi kalite güvence sisteminin kolektif bir yapıda olduğu, üniversite senatosu, üniversite yönetim kurulu, akademik danışma kurulu, ders akreditasyon ve değerlendirme komitesi ve öğretim tasarımı komitesinin kalite güvencesi ve akreditasyonda önemli bir rol oynadığı belirtilmektedir. Ayrıca, araştırma sonucuna göre, Anadolu Üniversitesi’nin uzaktan eğitim programları ve kursları, Enformatik Millî Komitesi standartları ve gereksinimlerine uygun bulunmakla birlikte, geliştirilmesi gerektiği önerilmektedir.

Harry, John ve Keegan(1993) uzaktan eğitim kurumlarında bulunması gereken bir takım kavramların önemine işaret etmektedirler. Bu kavramlar şunlardır:

-Ulaşılabilirlik: Fiziksel alan sınırlılığının olmaması, zaman kısıtının bulunmaması, akademik yayınlara ulaşma kolaylığı, öğrencilerin ve personelin her türlü özelliklerine erişim rahatlığı, örgüt yapısının kolay ulaşılabilir olması.

-Esneklik: Bireysel çalışmanın esnek olması, başvuru süresinin esnek olması, öğrenci destek hizmetlerinin kullanımının esnekliği.

-Öğrenci öğrenmelerinin denetimi ve yapısı: Öğrencilerin kendi öğrenmelerini kontrol edebilmesi ve öğretim yapısının öğrenci özelliklerine göre şekillendirilmesi.

-Eğitim öğretim hizmetini sunma: Eğitim öğretim olanakları kullanılan teknolojik araç ve gereçlerle daha da yaygınlaştırılarak öğrencilerin öğrenmeleri zengin hale getirilebilir.

-Akreditasyon: Öğrencilerin örgün eğitim öğrencileri ve mezunları ile aynı haklara sahip olmalarıdır.

Araştırma sonucuna göre, uzaktan eğitim uygulamalarında önemli olan bu kavramların karşılanmasına yönelik çalışmalara ihtiyaç bulunmaktadır.

Jung (2004, s.11)’a göre; Anadolu Üniversitesi uzaktan eğitim ders ve programlarının kalite güvencesi alanları ve kriterleri bakımından akademik ve meslekî olarak gelişme ihtiyacı bulunmaktadır.

5.1.2 Nitel Araştırma Bulgularına Yönelik Tartışma ve Sonuç

Bu bölümde Açık ve Uzaktan Eğitim alanında görevli olarak ders veren veya yönetici konumunda bulunan 40 öğretim elemanı ile yapılan görüşme sonucuna dayalı elde edilen verilere ilişkin sonuç ve tartışma yer almaktadır. Nitel araştırmaya 21 Erkek 19 Kadın öğretim elemanı katılmıştır. Araştırmaya katılan öğretim elemanlarının çoğunluğunun yönetim görevinde bulunduğu görülmektedir. Bu durum, uzaktan eğitim merkezlerinin henüz yeni olması ve yeterli öğretim elemanı kadrosunun bulunmadığını ortaya koymaktadır. Genel bir değerlendirme yapılırsa, öğretim elemanlarının her ne kadar uzaktan eğitim merkezi, uzaktan eğitim birimi veya Açık ve Uzaktan Eğitim Fakültesinde yönetim boyutunda görevleri bulunsa da, araştırma kapsamında yöneltilen bazı sorularla ilgili (açık ve uzaktan eğitimde akreditasyon kavramı, uzaktan eğitim kurumunun akredite olup olmadığı, bu konuda çalışma yapılıp yapılmadığı, öğrencilerin kurumun hizmetlerine yönelik düşüncelerinin neler olduğu vb..) olarak bilgilerinin olmadığını, ya da bilgilendirilmediklerini belirtmeleri oldukça dikkat çekicidir. Öğretim elemanlarının bu düşünceleri uzaktan eğitim merkezinin yeni açılmış olması ile açıklanabileceği gibi, bu merkezlerde görevlendirilen öğretim elemanlarının uzaktan eğitim kavramı, akreditasyon, uzaktan eğitimde akreditasyon, kurumun uzaktan eğitim hizmetleri, gibi alanlarda da yeterli bilgi ve donanıma sahip olmadıklarını, kurum tarafından yeterli olarak bilgilendirilmediklerini göstermektedir. Araştırma ile olabildiğince farklı türde veriler elde edilmesine olanak sağlamak amacıyla İstanbul'da bulunan Uzaktan eğitim kurumlarının tamamına ulaşılmaya çalışılmıştır. Öğretim elemanlarının uzaktan eğitimde ağırlıklı olarak İktisadi ve İdari Bilimler(İktisat, İşletme, Muhasebe, Pazarlama), Bilişim Teknolojileri ve Mühendislik(Makine, Endüstri, Elektrik- Elektronik) alanlarında ders vermekte oldukları görülmektedir. Bu sonuç, aynı zamanda uzaktan eğitim programlarının da bu alanlarda yoğunlaştığını göstermektedir. Araştırmaya katılan öğretim elemanlarından 11 kişinin, uzaktan eğitim alanında 10 yıl ve üzerinde tecrübesinin bulunduğu görülmektedir. Araştırmaya katılan öğretim elemanlarının 29'unun ise 10 ay ile 9 yıl arasında tecrübe sahibi oldukları görülmektedir. Bu sonuçlarda, uzaktan eğitim alanının ülkemizde yeni ve genç bir alan olduğunu göstermektedir.

Nitel araştırma da kullanılan açık uçlu sorular nicel araştırma bulguları ve ölçeğin sonunda bulunan 3 açık uçlu soruya dayanılarak hazırlanmış ve görüşme sonrası elde

edilen verilerin Word programında yazımı ile edilen çıktısı 80 sayfa uzunluğundadır. Nitel araştırma sonuçları ile nicel araştırma sonuçlarının ilişkilendirilmesi ve birlikte yorumlanmasında sorun olmamıştır.

5.1.2.1. Öğretim Elemanlarının Açık ve Uzaktan Eğitim Öğrencilerine Danışmanlıkta Kullanılan Yöntem ve Araçlara Yönelik Görüşlerine İlişkin Sonuç ve Tartışma

Araştırmaya katılan öğretim elemanları, uzaktan öğrenim gören öğrencilere danışmanlıkta genellikle, yüz yüze görüşme, skype ile görüşme, e-posta, LMS'in mesaj sistemi, sanal sınıf uygulamaları, sosyal medya araçları, telefon, internet hizmetleri (tartışma grupları, mesajlar, duyurular, forum), Blackboard, Adobe Connect, Moodle, gibi araçları kullanmaktadırlar. Mobil öğrenme araçlarının ise yaygınlaştırılması gerektiğini düşünmektedirler.

İşman(2008), uzaktan eğitimde üniversitelerin yapabileceği uygulamaları şöyle sıralamaktadır: yüz yüze eğitim, sınıf desteği, karışık model: sınıf ve online, tamamen online, kitap, ses kasetleri, tv, video konferansı gibi... Kullanılabilecek programlar da blackboard, moodle ve diğerlerinden oluşabilir.

Jung(2004, s.3-4); e-öğrenmenin uzaktan eğitime entegrasyonu ile birlikte uzaktan eğitim üniversiteleri veya uzaktan eğitim programlarının çoğunluğunun basılı materyaller, sesli ve görüntülü kasetler, radyo, tv ve yüz yüze dersler ile eğitim verildiğini belirtmektedir. Ancak, bilgi ve iletişim teknolojilerinin (BIT) gelişmesi ile birlikte pek çok geleneksel uzaktan eğitim kurumlarının da bilgi ve iletişim teknolojilerini ek öğretim yöntemleri olarak tanıtmaya ve kullanmaya başladıkları belirtilmektedir.

Graf ve List(2005, s.163-165); yapmış oldukları araştırma ile iletişim araçları (forum, sohbet, mail/mesaj, duyurular, konferans, işbirliği, senkron ve asenkron araçlar), öğrenme nesneleri (testler, öğrenme materyali, alıştırma, diğer öğrenme nesneleri), veri kullanıcı yönetimi(takip, istatistikler, çevrimiçi kullanıcıların belirlenmesi, kişisel kullanıcı profili), kullanılabilirlik (kullanıcı dostu, destek, belgeleme, yardım), adaptasyon(adapte olabilme, kişiselleştirme, hassasiyet, uyumluluk), teknik yönler (standartlar, sistem gereksinimleri, güvenlik, ölçeklenebilirlik), yönetim(kullanıcı yönetimi, yetkili yönetimi, platform yükleme), ve kurs yönetimi(kursların yönetimi, testlerin değerlendirilmesi, kurs nesnelerinin organizasyonu) alt kategorilerinde 9

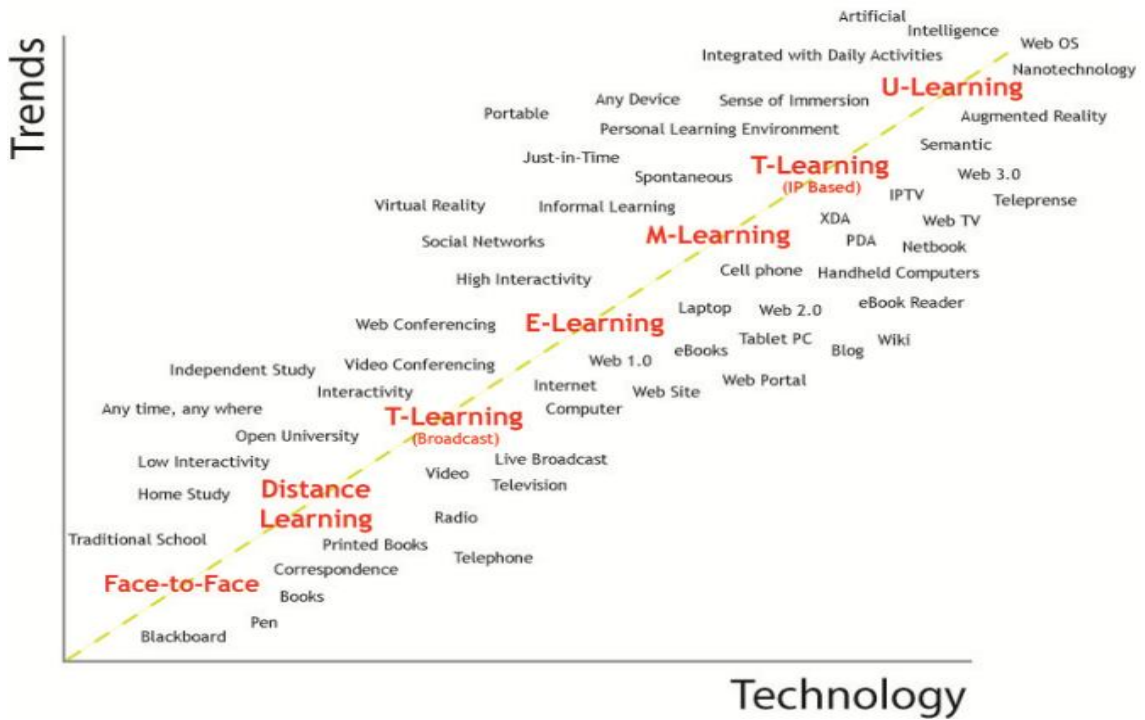
platformun (ATutor, Dokeos, dotLRN, ILIAS, LON-CAPA, Moodle, OpenUSS, Sakai, Spaghettilearning) performans durumu değerlendirilmiştir. Bu değerlendirmede Moodle platformunun, iletişim araçları, öğrenme nesneleri, veri kullanıcı yönetimi, kullanılabilirlik ve adaptasyon alt kategorilerinde diğer platformlardan daha iyi performansa sahip olduğu belirlenmiştir.

Araştırma sonucuna göre, katılımcıların yarıya yakını internete dayalı danışmanlık uygulamalarının daha etkili olduğunu düşünmektedir. Bu sonuç, günümüzde internet teknolojisinin hızlı bir şekilde gelişmesi, eğitimin ve yaşamın her alanında yoğun bir şekilde kullanılması ile açıklanabilir. Web tabanlı danışmanlık çalışmalarının tercih edilmesinde yürütülen etkinlik ve çalışmaların kayıt altına alınmasına imkân sağlamasının etkili olduğu görülmektedir.

Özkul (2008)'a göre; uzaktan eğitimin teknolojileri ya da modelleri arasında; Geleneksel teknolojiler (Basılı Materyal, Eğitim Yazılımları, Ses/Video Görüntü (CD/DVD), Videokonferans), Açık Öğrenme Kaynakları (Açık Ders Malzemeleri, Podcasting, Wiki , Blog), İleri Bilgi ve İletişim Teknolojileri/Web (Bir platform (LMS) desteğinde sunulan öğrenme materyalleri, Akışkan (Streaming) Video, Çevrimiçi tartışma araçları, ilan panoları, sohbet oturumları, IP TV) bulunmaktadır.

Simonson, Smaldino, Albraight ve Zvacek (2006, s.32), uzaktan eğitim sisteminin dört bileşenden meydana geldiğini belirtmektedirler. Bunlar; kurumsal yapının var olması, öğretene ve öğrenenlerin farklı mekânlarda bulunmaları, eş zamanlı(senkron) ya da farklı zamanlarda (asenكرون) gerçekleşen etkileşim imkânı ile bilgi, ses ve görüntü paylaşımıdır. Günümüzde, internet teknolojilerindeki baş döndürücü gelişmeler uzaktan eğitim hizmetlerinin gelişmesinde büyük rol oynamaktadır.

Günümüzde en çok kullanılan öğrenme yönetim sistemleri şunlardır (İşman, 2011, s.245): Moodle, aTutor, Claroline, Dokeos, ILIAS, Blackboard, SharepointLMS, Oracle iLearning, Plateau ve Learn.com.

Şekil 5.1. Teknolojik Gelişmeye Bağlı Öğrenme Trendleri, Kaynak: Ozan ve Özarslan (2009, Aktaran: Yamamoto, G. T., Ozan, O & Demiray, U., 2010, s.23).

Şekil 5.1’de görüldüğü gibi, geçmişte geleneksel sınıf ortamında tahta, kalem, kitap, öğrenci ve öğretmen ile yüz yüze etkileşime dayalı öğrenme modeli günümüze yaklaştıkça, değişik teknolojik araçların kullanılmasıyla birlikte uzaktan öğrenme (evde çalışma, bağımsız öğrenme, telefon, radyo), T-Öğrenme (Video, televizyon, canlı yayın, bağımsız çalışma, video konferans, interaktif öğrenme, aynı zamanda herhangi bir yerde), E-öğrenme (web konferans, internet, web’e dayalı öğrenme, laptop, Tablet Pc, Web 2.0, sosyal ağlar, sanal gerçeklik, blog, wiki, e-kitaplar), M-öğrenme (Mobil öğrenme, cep telefonu, PDA, XDA, Netbook, el bilgisayarları, e-kitap okuyucular, sosyal ağlar, sanal gerçeklik), T-Öğrenme (IP tabanlı öğrenme, Web tv, IPTV, Seyyar herhangi bir araçla öğrenme, Web3 teknolojisi, kişisel öğrenme ortamı), Ubiquitous Learning (Her yerde öğrenme, web 05 teknolojisi, Nano teknoloji, Günlük aktivitelerle birlikte öğrenme) şeklinde, artık öğrenme her yerde her ortamda gerçekleşebilmektedir. Yamamoto, Ozan ve Demiray (2010, s.30), U-learning (Her yerde öğrenme) kavramının diğer öğrenme türlerinin birleşiminden meydana geldiğini şu şekilde açıklamaktadırlar:

$$ULearning = ELearning + MLearning + TLearning$$

Kesim (2008), IPTV'den orta ve uzun vadede özellikle uzaktan eğitim alanında etkin olarak yararlanılabileceğini, IPTV'nin son yıllarda dünya genelinde kaliteli ve etkileşimli çoklu yayın ortamı sağlayan önemli bir iletişim teknolojisi olduğunu ve 2005-2008 yılları arasında yüzde 140 artış hızı gösterdiğini belirtmektedir.

Araştırma sonucunda, internet tabanlı danışmanlık çalışmalarının etkili olduğu belirtilmesine karşılık, öğretim elemanlarına göre, uzaktan eğitim kurumlarının teknik altyapılarının geliştirilmesine ihtiyaç bulunmaktadır.

Araştırmaya katılan öğretim elemanlarının bir bölümü uzaktan eğitim öğrencilerine yönelik gerçekleştirilen danışmanlık çalışmalarında yüz yüze görüşmenin daha etkili olduğunu belirtmektedirler. Özellikle lisansüstü düzeyde öğrenim gören öğrencilere tez süreci kapsamında yüzyüze danışmanlığın daha etkili olabileceği düşünülmektedir.

Ayrıca, öğretim elemanlarının teknoloji kullanım düzeylerinin de öğrencilere danışmanlıkta kullanılan yöntemin tercihinde etkili olduğu görülmektedir.

Araştırmaya katılan öğretim elemanlarına göre, uzaktan eğitim hizmeti veren kurumlarda yaygın olarak kullanılan sistemlerden biri olan LMS(Learning Management System), öğrencilerin sisteme katılımlarını izleme, kayıt altına alma, rapor alma vb. işlevleri sağlama bakımından etkin olarak kullanılmaktadır.

Hall (2001, Aktaran; Paulsen, 2002, s.6)'a göre; LMS sadece öğrenci eğitimi ile ilgili işlevler içermemekte, artık çok daha geniş bir uygulama alanını tanımlamak içinde kullanılmaktadır. Bunlar: Yazarlık, sınıf yönetimi, yetkinlik yönetimi, bilgi yönetimi, sertifikasyon ve uyum eğitimi, kişiselleştirme, mentorluk, sohbet, tartışma komiteleri.

Uzaktan eğitim öğrencilerine danışmanlık amacıyla değişik yöntemlerden yararlanılmakla birlikte, katılımcıların bir bölümüne göre, programın özelliği, öğrenci ihtiyaç ve beklentileri ile tercihleri de dikkate alınarak karma yöntemlerin kullanılmasının daha etkili olacağını düşünmektedirler. Öğretim elemanlarının uzaktan eğitim öğrencilerine yönelik danışmanlıkta değişik araç ve yöntemleri kullandıkları (e-posta, yüz yüze görüşme, sanal sınıf uygulamaları, skype yoluyla görüşme, sosyal medya araçları, forum.. vb.), ancak LMS kullanımının daha çok tercih edilmekte olduğu görülmektedir. Çünkü, uzaktan eğitim uygulamalarında öğrenme öğretme etkinliklerinin bir bölümü Öğrenme Yönetim Sistemi tarafından yürütülmektedir.

LMS, herhangi bir web teknolojisinin kullanılarak, öğrenme sürecinin planlanması, organizasyonu, uygulanması ve kontrolünü kapsayan yazılımlardır. Genelde e-öğrenme ortamı fonksiyonelliğine de sahiptirler (Driscoll, 2002, Aktaran; Balcı, 2011, s.84-85). Araştırmaya katılan öğretim elemanlarına göre öğrencilerin kendi aralarında örgütlenmeleri veya kurumun sosyal ağlarından yararlanılarak da danışmanlık hizmeti sunulabilmektedir.

Yadava ve Bhatia, (2010, s.586-588), önümüzdeki 5 yıl içinde üç özel teknoloji uygulamalarının uzaktan eğitimde en büyük etkiye sahip olacağını tahmin edildiğini belirtmektedir. Bu teknolojiler:

- a)Yeniden kullanılabilir içerik nesneleri,
- b)Wireless(kablosuz) teknolojileri,
- c)İşbirliğine dayalı öğrenme

Sosyal medya araçlarının kişilerin hayatlarına girmeleri, kurumların da sosyal medya araçlarını etkin kullanacakları konusunu kaçınılmaz olarak gündeme getirmiştir. İşte bazı kullanım alanları (Hançer, 2011, s.424): Çalışanların kendi paylaşım alanlarını yaratması, bölümler ve kişiler arası bilgi ve deneyim paylaşımı, soru ve problemlere hızlı, “anında” yanıt, eğitimler bitse bile “iş başında” konu ile ilgili sürekli destek ve uzmanları takip edebilmedir.

Araştırma sonucuna göre, öğretim elemanlarının uzaktan öğrenim gören öğrencilere değişik araç ve yöntemlerle danışmanlık hizmeti vermeye çalıştıkları görülmektedir. Ancak, uzaktan öğrenim gören öğrencilere 7/24 hizmet verebilecek bir danışmanlık merkezi ile buralarda istihdam edilebilecek teknik, akademik ve idarî personel ihtiyacı bulunduğu görülmektedir.

ABD İkinci Kademe Eğitimi Bölümü tarafından Mart-2006’da yayınlanan bir rapor(Simonson, 2007)’a göre; Uzaktan öğrenim gören öğrencilere 7/24 hizmet veren bir teknoloji desteğinin bulunması uzaktan eğitim uygulamaları bakımından olumlu kalite göstergelerinden biri olarak gösterilmiştir.Araştırmacının yapmış olduğu araştırma ve gözlemlere göre, ülkemizde açık ve uzaktan eğitim kurumlarının büyük bir çoğunluğunda 7/24 hizmet verebilecek bir çağrı merkezi, danışmanlık merkezi bulunmadığı belirtilebilir.

5.1.2.2. Öğretim Elemanlarının Açık ve Uzaktan Eğitim Hizmetlerinin Yeterliliğine Yönelik Görüşlerine İlişkin Sonuç ve Tartışma

Araştırmaya katılan öğretim elemanlarının sadece dörtte biri uzaktan eğitim hizmetlerinin yeterli olduğunu düşünmektedir. Öğretim elemanlarının tamamına göre uzaktan eğitim hizmetleri geliştirilmeli, yeniden düzenlenmelidir.

Uzaktan eğitim hizmetlerinin daha nitelikli olması için neler yapılabileceğine ilişkin olarak öğretim elemanları; teknolojik altyapının sağlamlaştırılmasını, teknik personel istihdam edilmesini, öğrenci ve öğretim elemanlarının eğitilmesini, uzaktan eğitim hizmetlerinde görevli personel sayısının artırılmasını, içeriğin iyileştirilmesini, mobil öğrenme uygulamasının yaygınlaştırılmasını, akıllı tahta uygulamasına geçilmesini, uzaktan eğitim merkezi bulunmayan üniversitelerde uzaktan eğitim merkezi açılması veya bağımsız bir bölüm olarak hizmet verilmesinin sağlanmasını, AR-GE çalışmalarının artırılmasını, uzaktan eğitime ilişkin olumsuz algılamaların ortadan kaldırılmasını istemektedirler. Özellikle, uzaktan eğitim alanında yaşanmakta olan teknik, ekonomik ve akademik sorunların çözülmesi gerektiği görülmektedir.

Çağıltay(2008)'a göre; kaliteli uzaktan eğitimin gerektirdiği insan gücü kaynaklarına ne ölçüde sahip olduğumuz soru işaretidir (Özellikle akademisyen açığı). Gerekli lojistik destek mekanizmalarının Türk üniversite geleneğinde hemen hiç bulunmadığını, idarî mekanizmaların sorunlu olduğunu belirterek, çözüm için öğretim destek merkezleri kurulması, hizmet içi eğitimler düzenlenmesi, hepsinden önemlisi bol bol akademisyen ve akademik destek elemanı yetiştirilmesini önermektedir.

Araştırma ile ortaya çıkan en önemli sonuçlardan biri, öğretim elemanlarının hizmetlerin yeterli olmamasını uzaktan eğitim programlarının akredite olmamaları ve uzaktan eğitim merkezlerinin henüz yeni kurulmuş olması ile açıklamalarıdır. Uzaktan eğitim merkezlerinin henüz yeni kurulmuş olması, bir takım ihtiyaçları olabileceğini göstermektedir. Ancak, YÖK'ün onay aşamasında uzaktan eğitim kurumlarının belli standartları karşılama koşulunu sağlaması, belli kriterleri istemesi gerekliliğinin önemli olduğu sonucu ortaya çıkmaktadır.

Uzaktan eğitimde yeterliliği geliştirmenin yollarından biri de tüm toplumda uzaktan eğitime yönelik olumsuz düşüncelerin değiştirilmesi gerektiği söylenebilir.

Kobayashi (2008), teknolojinin hayatımıza girmesiyle yükseköğretimlerde bir paradigma geçişi yaşandığını ancak bunun beynimizde de yaşanması gerektiğini vurgulamaktadır.

Uzaktan eğitim uygulamalarında uygun ders notlarının, materyallerinin hazırlanması, uygun teknolojilerin işe koşulması, uzaktan eğitim alanında yetişmiş yönetici ve öğretim elemanlarının istihdam edilmesi büyük önem taşımaktadır.

Uzaktan eğitim hizmetlerinde kalite, öğrencilerin bilgiye ve kurumun hizmetlerine erişim düzeyleri ve hizmetlerin maliyeti önemli unsurlar olarak karşımıza çıkmaktadır.

Bu kapsamda, Daniel(2002, s.8-13) uzaktan eğitim hizmeti sunan kurumlarda yüksek kalitede bir eğitim hizmeti, bilgiye erişimin olabildiğince hızlı ve eğitimin maliyetinin ise düşük olması gerektiğini açıklamaktadır.

Uzaktan eğitim hizmetlerinde çok önemli bir işlevi bulunan internet hizmetlerinin öğrenciler tarafından etkin kullanılması uzaktan eğitim hizmetlerinin kalitesini doğrudan etkilemektedir ve bu konuda öğrencilerin sistemi etkin ve bilinçli kullanmalarını sağlamaya yönelik eğitim almaları, sınav dönemlerinde şifre kullanımının getirdiği sorunların en aza indirilmesine yönelik çalışmalara ihtiyaç olduğu ortaya çıkmaktadır.

Akgül (2008), bilginin üretim faktörü olduğunu ve internetin bireyi özgürleştirdiğini, ancak düzensiz geliştiğini, proje ve yönetişimin olmadığını, öğrenmeyi bilen, yaratıcı düşünen, problem çözen, etik, ekip çalışması yapabilen kişilere ihtiyaç bulunduğunu açıklamaktadır. Ayrıca, başarıların parçaları arasında; eğitim politikaları, bilişim teknolojilerine yaklaşım, altyapı, bilişim teknolojileri ile uyumlu içerik, eğitilmiş ve kazanılmış kadrolar, malî kaynaklar, entegrasyon ve pilot projelere ihtiyaç bulunduğunu belirtmektedir.

Araştırmanın ortaya çıkardığı temel gerçeklerden biri de öğrencilerin teknolojiyi kullanma konusunda yeterli bilgi ve beceriye sahip olmamalarıdır. Uzaktan eğitim kurumlarının var olan hizmetlerinin öğrenciler tarafından değişik nedenlerle etkin kullanılmadığı görülmektedir. Öğrencilerin örgün eğitimden kaynaklanan alışkanlıkları nedeniyle klâsik yaklaşım ve yöntemleri kullanmayı tercih edebildikleri ya da ileri teknolojik araç ve uygulamaları kullanma konusunda isteksiz ve yetersiz oldukları görülmektedir. Bu sonuçlar, hizmeti sunan ve hizmetten yararalanmakta olanların bilişim teknolojileri alanında eğitilmeleri, bilgilendirilmeleri gerekliliğini ortaya koymaktadır. Ayrıca, kurumların yüksek teknolojik olanaklara sahip olmaları ve bu teknolojik olanaklarla hizmet sunmalarına karşılık, öğrencilerin aynı teknolojik

olanaklara sahip olmama veya kullanamama ihtimali, var olan hizmet ve olanakların etkinliğini azaltan bir faktör olarak değerlendirilebilir.

Açık ve uzaktan eğitimde, kaliteli bir eğitimin temel unsurlarından biri hizmetin sunulduğu öğrenci sayısıdır. Araştırmada öğretim elemanlarının görüşlerine göre, bazı kurum ve programlarda öğrenci sayılarının fazla olması niteliği azaltan temel faktör olarak belirtilmektedir. Bu amaçla, uzaktan eğitim kurumu ve programlarının açılmasında fayda, maliyet ve arz talep analizleri yapılması ihtiyacı bulunduğu ortaya çıkmaktadır. Kurumun mevcut imkânları ile uygun sayıdaki bir öğrenci kitlesine etkili bir şekilde sunulabilecek bir uzaktan eğitim hizmetinin daha etkin olabileceği görülmektedir.

Uzaktan eğitim hizmetlerinin yeterliliğini arttırabilmek için uzaktan eğitim alan öğrenciler ile daha iyi bir iletişim olanaklarının sağlanması, öğrencilere etkili geribildirimler verilmesi, öğrenci görüşleri alınarak hizmetlerin yeterliliğinin arttırılması, özellikle sınav dönemlerinde personel sayısının arttırılması, internet hizmetlerine erişimin kolaylaştırılması gerektiği görülmektedir. Ayrıca, LMS'in daha etkin kullanımı sağlanarak, internet hizmetlerinin kullanımı konusunda öğrenci, öğretim elemanı ve personelin eğitilmesi ihtiyacı bulunmaktadır.

Seok (2007, s.392)'a göre; ABD'de Ulusal Eğitim Derneği (NEA) mevcut online eğitim programlarının kalite düzeylerini belirlemek amacıyla bazı kriterler kullanarak karşılaştırmalı çalışmalar yapmaktadır. 24 kriter içinde 7 kriter temel olarak alınmaktadır. Bunlar(The Institute for Higher Education Policy, 2000; Aktaran: Seok, 2007, s.392):

- a)kurumsal destek kriterleri,
- b)kurs/ders geliştirme kriterleri (ders geliştirme, öğrenme çıktıları için uygun teknoloji ve yönergeler, öğretim materyalleri, öğrencinin derse katılımına ilişkin analizi, sentez ve değerlendirmesi),
- c)öğretme-öğrenme kriterleri(öğrencinin etkileşimi ile fırsatlar, geribildirim ve kaynakların uygunluğu),
- d)ders yapısı kriterleri (kendi kendine motivasyon için öneriler, asgari teknolojiye erişim, dersin amaçlarının ana hatları, kavramlar, fikirler, kütüphane kaynakları, beklenen sürede öğrencinin ödev tamamlaması ve fakültenin sorumluluğu),
- e)öğrenci destek kriterleri,

- f) fakülte destek kriterleri,
- g) öğretim elemanı destek kriterleri,
- h) ölçme ve değerlendirme kriterleri.

5.1.2.3. Öğretim Elemanlarının Açık ve Uzaktan Eğitim Programlarının Yeterliliğine Yönelik Görüşleri İle İlgili Sonuç Ve Tartışma

Araştırmaya katılan öğretim elemanlarının yarısı uzaktan eğitim programlarının yeterli olmadığını belirtmişlerdir. Öğretim elemanlarının yarıya yakını ise uzaktan eğitim programlarının geliştirilmesi ve yeniden düzenlenmesi gerektiğine inanmaktadırlar. Ayrıca, uzaktan eğitim programlarının yeterli olduğunu düşünen öğretim elemanları da dahil olmak üzere katılımcıların tamamına yakını ise uzaktan eğitim programlarının geliştirilmesi gerektiğini düşünmektedir. Bu sonuçlar göstermektedir ki, uzaktan eğitim programları belli standartları karşılayacak yeterlilikte bulunmamaktadır.

Nicel araştırma sonuçları ile karşılaştırıldığında yönetici, öğretmen, personel ve öğrenciler de uzaktan eğitim programlarının yeterli olmadığını ve geliştirilmesi gerektiğini belirtmişlerdir. Nicel ve nitel araştırma bulguları birlikte değerlendirildiğinde uzaktan eğitim programlarının öğrenci ihtiyaç ve beklentileri doğrultusunda yeniden geliştirilmesi, düzenlenmesi ihtiyacı bulunmaktadır.

Öğretim elemanları uzaktan eğitim programlarının seminer, konferans, yüz yüze görüşme ve sosyal aktiviteler yoluyla etkiliğinin artırılabilceğini düşünmektedirler. Mevcut uzaktan eğitim programlarının uygulanmasından kaynaklanan eksikliklerin belirlenerek, iyileştirmeler yapılabilmesi için öğrencilerden etkili geri bildirimler alınması, bazı derslerin sunumunda yüz yüze danışmanlık hizmetlerinden yararlanılması faydalı olacaktır.

Batı Eğitim Telekomünikasyon Birliği (WCET)'nde elektronik olarak açılan lisans ve sertifika programlarının değerlendirilme esasları için iyi uygulamalar bulunmaktadır(Carnevale, 2001, Aktaran; Seok, 2007, s.390).

Seok(2007, s.391)'a göre; Batı Eğitim Telekomünikasyon Birliği(WCET)'nde uzaktan eğitimde uzaktan eğitimde iyi uygulamaları gerçekleştirebilmek için kapsamlı olarak ele alınması gereken beş temel unsurdan biri de uzaktan eğitim programlarıdır.

Simonson (2007)'da, uzaktan eğitim programlarının uzaktan eğitimde kalite göstergelerinden biri olduğunu ve USDE (2006) tarafından yayınlanan bir raporda da;

uzaktan eğitimde olumlu kalite göstergelerinden biri olarak öğretim üyeleri ve öğrencilerden alınan verilerle uzaktan eğitim programlarının geliştirilmesi gösterilmektedir. Ayrıca, uzaktan eğitim programlarının geliştirilmesi ve yönetiminde sistematik bir yaklaşım kullanılması da olumlu kalite göstergelerinden biri olarak gösterilmektedir.

Katılımcıların önemle üzerinde durdukları konulardan biri uzaktan eğitim programlarında yer alan derslerin içeriklerinin uzaktan eğitim tekniklerine uygun olarak düzenlenmesi, geliştirilmesi ve güncellenmesi, içeriklerin sunumunda görsel öğelere ve örnek olaylara yer verilmesidir. Uzaktan eğitim kapsamında yer alan bazı programlar zamanla işlevini yitirebilir, mezunlar iş piyasasında kabul görmeyebilir, ders içerikleri iş piyasasının ihtiyaçlarını karşılamayabilir. Bundan dolayı, uzaktan eğitim programları açılmadan önce veya belirli aralıklarla arz talep analizleri, fayda maliyet analizleri, memnuniyet anketleri yapılması daha yararlı olacaktır. Örneğin, Anadolu Üniversitesi uzaktan eğitim sisteminde 1982 yılından beri uygulanmakta olan İşletme ve İktisat programları en eski programlardan biridir. Diğer üniversitelerin bu programları da dikkate alındığında, ülkemizde özellikle bu alanda oldukça fazla sayıda mezun olduğu görülmektedir. Bu programların niceliğinden daha önemli olan niteliklerinin artırılması, programların ihtiyaca uygun açılması, mezunların istihdamını kolaylaştıracak önlemlerin alınması, ders içeriklerinin güncellenmesidir.

Üniversitelerimizin son dönemde yoğun bir şekilde uzaktan eğitim programlarını hizmete sunduklarını ve öğrenci alımlarına başladıklarını görmekteyiz. Uzaktan eğitim programlarının açılmasında genellikle popüler olan programlar ile kuruma az maliyet gerektirecek İktisadî ve İdari Bilimler alanındaki programların tercih edildiği görülmektedir. Uzaktan eğitim programlarının etkililiğinin temel ölçütlerinden birinin de öğrenciler tarafından tercih edilmeleri ve mezun olduklarında ilgili alanlarda istihdam edilmelerinin önemli olduğu unutulmamalıdır.

Uludağ Üniversitesi akreditasyon ölçütlerinden “program çıktıları ve değerlendirme” boyutu incelendiğinde (2009); öğretim programının, programdan mezun olanların, aşağıda sıralanan bilgi ve beceri düzeyine sahip olmalarını sağlaması gerektiği belirtilmektedir:

- a) meslekî bilgileri uygulama alanına aktarabilme,
- b) meslek için gerekli yaklaşım, yöntem, teknik ve modern araçları kullanabilme,

- c) sorunları belirleme, formüle edebilme ve çözebilme,
- d) meslekî uygulamalardaki çözümlerin küresel ve toplumsal boyutlarda etkisini kavrayabilme,
- e) deney tasarlayıp yürütebilme ve sonuçlarını analiz ederek yorumlayabilme,
- f) bir sistemi, ögeyi ve/veya süreci, belirli gereksinimleri karşılayacak şekilde tasarlayabilme,
- g) meslekî ve etik sorumlulukları kavrayabilme,
- h) disiplinler arası takım çalışması yürütebilme,
- i) etkin sözlü ve yazılı iletişim kurabilme,
- j) yaşam boyu öğrenme gereksinimini kavrayabilme ve öğrenmeyi sürdürebilme,
- k) güncel/çağdaş konulara ilişkin bilgi sahibi olabilme.

Ayrıca, her programın bir değerlendirme süreci ve belgelendirilmiş sonuçları olmalıdır. Sonuçlar, programın gelişiminde ve iyileştirilmesinde kullanılmalı, misyon ve amaçlarla uyumluluğu ölçülmelidir. Bu konulardaki belgeler arasında; öğrenci evrakları, tasarım projeleri, ulusal sınav sonuçları, mezunların performanslarını belgeleyen anket ve araştırma sonuçları, işveren anketleri ve mezunların iş bulma oranına ilişkin veriler sayılabilir (Uludağ Üniversitesi, 2009).

Uzaktan eğitim programlarının etkililiği bu alanda sunulmakta olan destek hizmetlerinin yeterliliği ile doğru orantılıdır. Destek hizmetlerinin etkili olabilmesi için bu alanda tecrübeli, istekli personelin istihdamı büyük önem taşımaktadır. Özellikle teknoloji kullanımı konusunda gerek öğretim elemanlarının, gerekse yönetici ve personelin iyi bir şekilde eğitilmiş olmaları gerekmektedir. Nicel araştırma sonuçları da dikkate alındığında tüm uzaktan eğitim etkinlikleri konusunda öğretmen, yönetici, personel ve öğretim elemanlarının uzaktan eğitimin tüm alanlarında yürütülen çalışmalara ilişkin yeterli bilgilerinin olmadığı, bu konularda yeterli derecede bilgilenme isteği, ihtiyacı ve beklentisi içinde oldukları görülmektedir. Uzaktan eğitim hizmetlerinin sunumundan ve uygulamasından sorumlu bulunanların yeterli bilgi ve donanımına sahip olmaları tek başına yeterli olmamaktadır. Bu hizmetleri alan öğrencilerin de ilgili çalışmanın içeriği, özellikleri ve kullanımı konusunda bilgi sahibi olmaları ve bilgilendirilmelerine ihtiyaç bulunmaktadır. Ders ile ilgili kurallar, ölçme değerlendirme türü, ders sunum çizelgesi (syllabus) gibi konularda öğrencilere gerekli açıklamalar yapılmalı ve bu bilgiler üniversitenin web ortamında öğrencilerin kullanımına sunulmalıdır. Öğrenciler, başarılarının nasıl ölçüleceği ve değerlendirmenin nasıl olacağı hakkında yeterli bilgiye

sahip olurlarsa, ilgili programdan beklenen başarıda artacaktır. Uzaktan eğitim programının içeriği ile ölçme değerlendirme uyumlu olmalıdır.

“Üniversitelerarası İletişim ve Bilgi Teknolojilerine Dayalı Uzaktan Yükseköğretim Yönetmeliği” kapsamındaki ders ve programlarda uyulması gereken ilkeleri belirlemek amacıyla Enformatik Millî Komitesi tarafından hazırlanan “Uzaktan Yükseköğretim Kapsamında Açılacak Derslere/Programlara İlişkin Genel İlkeler” (2012) ile ilgili düzenlemede Uzaktan eğitim programı, “tüm uzaktan eğitim yöntemlerine dayalı olarak verilen önlisans, lisans ya da yüksek lisans programlarına yönelik organizasyon” olarak tanımlanmaktadır. Aynı düzenlemede sunucu üniversite, “uzaktan eğitim amaçlı olarak ilgili yönetmelik kapsamında ders ya da program açmak isteyen üniversite” olarak adlandırılarak, sunucu üniversitenin uzaktan eğitim kapsamında açılan derslerin ve programların akademik standartlarını sağlayacak şekilde tasarlaması ve sunulmasını sağlaması gerektiği vurgulamaktadır. Uzaktan eğitim amaçlı olarak ilgili yönetmelik kapsamında ders ya da program talep eden/alan üniversite istemci (alıcı) olarak adlandırılmakta, istemci üniversitelerin uzaktan eğitim kapsamında açılan dersleri ve programları alabilmek için sunucunun öngördüğü teknik altyapıyı ve idarî organizasyonu kurması beklenmektedir.

Uzaktan Yükseköğretim Kapsamında Açılacak Derslere/Programlara İlişkin Genel İlkeler(2012) ile istemci ve sunucu üniversitelerin; sunucu /istemci altyapı organizasyonu, İletişim/etkileşim, öğrenci destek hizmetleri ile ölçme ve değerlendirme alanında bir takım düzenlemeleri yapmaları istenmektedir.

Uzaktan Yükseköğretim Kapsamında Açılacak Derslere/Programlara İlişkin Genel İlkeler (2012)’in belirlenmesi, sunucu ve istemci üniversitelerin görevlerinin ifade edilmesi, derslerin kredilendirilmesinin nasıl olacağının açıklanması, not bildirim formu düzenlenmesi, özel öğrenci statüsü ile ders izleme ve değerlendirmenin esaslarının belirlenmesi gibi uzaktan eğitim programları alanındaki bazı uygulamaları asgari bir takım standartlara bağlaması bakımından önemli olduğu belirtilebilir.

Katılımcılara göre, uzaktan eğitim programlarının yeterliliğini arttırmak için, uzaktan eğitim programlarının niteliğinden ödün vermeden sayıları artırılabilir, mobil öğrenme olanakları geliştirilebilir, programlarda görsel öğelere yer verilerek grafik ve tasarım düzenlemeleri yapılabilir. LMS daha etkin kullanılabilir. Canlı ders bağlantısı

arttırılabilir. Sertifika programlarına yönelme olabilir. Uzaktan eğitim programlarında alanında uzman öğretim elemanları istihdam edilebilir.

Uzaktan eğitim programlarının daha etkili olabilmesi için YÖK'ün özellikle uzaktan eğitim programı açma, standartları oluşturma, öğrenci kontenjanlarının belirlenmesi gibi konularda önemli düzenlemeler yapılması ihtiyacı olduğu ayrıca, üniversitelerarası işbirliği ve koordinasyonun sağlanması gerekliliği bulunmaktadır.

Daha etkili bir uzaktan eğitim programı ve ders sunumu için teknik altyapı ve organizasyonun uygun olmasına, donanım ve yazılımların hem uygun olması, hemde bunları kullanacak teknik, idarî ve eğitim personelinin yerli bilgi, beceri ve yetkinliğe sahip olması gerektiği görülmektedir. Uzaktan eğitim programı ve dersine kayıt işlemleri esnasında öğrencilere yeterli bilgilendirmenin yapılması, gerekirse bu konuda eğitime alınmaları ihtiyacı bulunmaktadır.

Uzaktan eğitim programlarının etkililiği için üst düzey teknolojik imkânlardan faydalanılarak uzaktan eğitim hizmeti veren üniversitelerin web sayfalarının etkili kullanımı, öğrencilerin bu konuda yönlendirilmeleri, öğrencilerle öğretim elemanları arasında etkileşimin teknolojik imkânlarla sağlanarak özellikle internete erişimin ücretsiz hale getirilmesi, öğrenci-öğretim elemanı, öğrenci-ders içeriği, öğrenci-öğrenci arasındaki etkileşimin iyi bir şekilde organize edilmesi gerekliliği bulunmaktadır.

Chickering ve Zelda tarafından geliştirilen ve ilk defa 1987 yılında yayınlanan iyi uygulamalara ilişkin yedi ilke geliştirilmiştir (Chickering & Ehrmann, 1997; Aktaran: Seok, 2007, s.392). Yedi ilke şunlardır:

- 1)İyi uygulama, öğrenciler ve öğretim elemanları arasındaki iyi ilişkileri teşvik eder.
- 2)İyi uygulama, öğrenciler arasında karşılıklılık ve işbirliğini geliştirir.
- 3)İyi uygulama, aktif öğrenme teknikleri kullanır.
- 4)İyi uygulama, etkin geri bildirim sağlar.
- 5)İyi uygulama, görev zamanı/süresini vurgular.
- 6)İyi uygulama, ile yüksek iletişim beklentileri karşılanır.
- 7)İyi uygulama, farklı yetenek ve öğrenme yollarına saygı duyar.

Uzaktan eğitime özgü tasarlanacak olan derslerin iyi bir panlama, geliştirme, uygulama ve değerlendirme süreçlerine uygun olarak yürütülmesi, uzaktan eğitim programlarından beklenen başarıyı arttıracak ve programların yeterliliğinin üst düzeye çıkması sağlanabilecektir.

5.1.2.4.Öğretim Elemanlarının Açık ve Uzaktan Eğitim Merkezlerinin Kurumsal Standartlarının Neler Olduğuna Yönelik Görüşlerine İlişkin Sonuç ve Tartışma

Araştırmaya katılan öğretim elemanlarının büyük bir çoğunluğuna göre, uzaktan eğitim kurumlarının kurumsal standartları bulunmamakta ve yeterli görülmemektedir. Kurumsal standartların oluşturulması ve düzenlenmesi gerektiği ortaya çıkmaktadır. Bologna süreci kapsamında istenen çalışmaların birer amaç değil, araç olarak ve gönüllülük esasına dayalı gerçekleştirilmesi istenmektedir.

Uzaktan eğitim kurumlarındaki en önemli kurumsal standartlar olarak misyon ve vizyon eksikliği olarak gösterilmektedir.

USDE tarafından yayınlanan bir rapor (2006, Aktaran: Simonson, 2007)'da; Uzaktan eğitimin amacını açık bir şekilde ifade eden bir misyon ifadesinin varlığı, olumlu kalite göstergelerinden biri olarak belirtilmektedir. Ayrıca, geleneksel örgün eğitim kurumları ve uzaktan eğitim için iki ayrı misyon ifadesi belirlenmesi ise olumsuz kalite göstergelerinden biri olarak belirtilmektedir.

Uzaktan Eğitimde akreditasyon alanında otorite konumunda bulunan kurum ve kuruluşların (CHEA, DETC, ACCET, ODLQC, CDEA, ACTDE)akreditasyon standartları incelendiğinde, öncelikli olarak kurumun misyon ve vizyonunu belirlenmesi gerekliliği üzerinde durulmakta ve ilk standart olarak kurumun misyonu gösterilmektedir. Bazı uzaktan eğitim kurumlarının yeterli teknolojik altyapıya sahip olmamaları çözüm ortağı kuruluşlar ile işbirliği yapmalarına zemin hazırlamaktadır. Ancak, çözüm ortağı kuruluşlarının hizmet sunumlarında, sunucu üniversitenin kurumsal standartlarını gözardı edebildikleri, kurumsal standartları esas almadıkları, hizmetlerin sunumunda pedagojik boyutun ihmal edilebileceği, katılımcı görüşlerinden anlaşılmaktadır.

Uzaktan eğitim kurumlarının kurumsal standartlarının bulunmaması veya yeterli olmaması, akredite olmamaları ile de açıklanabilir. Bu durumda, uzaktan eğitim kurumlarının kurumsal standartlarını belirlemeleri için akreditasyon standartlarını belirlemeleri ve akredite olmaları gerekliliği bulunmaktadır.

Akreditasyon, bir organizasyonun veya unvan veren bir programın güvenilirliğini ve kamu imajını sağlamaya çalışır. Amaç kurumun veya programın mevcut standartları yerine getirmesini sağlamaktır. Bir çok durumda, standartlar nispeten geneldir. Akreditasyon gelişme ve kontrol ile ilgilidir. Gelişme amacı için kurum, kararlaştırılan

kriterler ile hareket eder ve böylece en acil gelişme ihtiyaçlarına öncelik verebilecek durumdadır... (Vaught, 2001, Aktaran:Rehber, 2002, s.70).

Eğer bir eğitim kurumu akredite olmuşsa, yeterli derecede yükseköğrenim sunabiliyor demektir. Bu karar resmidir ve bu tanınmanın, finansman ve öğrenci desteği konusunda olumlu sonuçları vardır. Akreditasyon bir birimin yeterli olup olmadığı hakkındaki hükmü içerir...Akreditasyon, bir eğitim kurumunun faaliyetleri ve başarıları hakkında, başka bir kuruma bilgi sunma işlemidir (Rehber, 2002, s.70).

Diğer alt boyutlarda olduğu gibi araştırmanın ortaya koyduğu en temel gerçeklerden biri, öğretim elemanlarının bir bölümünün uzaktan eğitimin kurumsal standartları, hizmetleri ve uygulamaları konusunda yeterli bilgilerinin olmadığını, nasıl olması gerektiği konusunda da yeterli bilgiye sahip olmadıklarını belirtmeleridir. Uzaktan eğitim uygulamalarının her alanında öğretim elemanlarının bilgilendirilmesi ihtiyacının en öncelikli çalışma olarak gerçekleştirilmesi gerekliliği bulunmaktadır.

Öğretim elemanları, uzaktan eğitimin kurumsal standartlarının nasıl olması gerektiğine ilişkin olarak; uluslararası standartların tartışılması, uzaktan eğitim programına yönelik altyapının oluşturulması, öğrenci-öğretim elemanı etkileşiminin sağlanması, uzaktan eğitim platformu ile öğrenci arasındaki etkileşimin sağlanması, öğrencilerin uzaktan eğitim ile ilgili oryantasyon sürecinden geçirilmesi, teknik altyapının geliştirilmesi, planlı ve programlı çalışarak uzaktan eğitim derslerinin internet ortamına aktarılması gerektiğini belirtmektedirler.

Araştırmaya katılan öğretim elemanlarının görüşleri değerlendirildiğinde, uzaktan eğitim merkezlerinin genellikle kurumsal standartlarının bulunmadığı, kurumsal standartları bulunan kurumlarda ise yeterli olmadığı anlaşılmaktadır. Bu eksiklik, uzaktan eğitim merkezlerinin yeni açılmış olmaları, teknolojik altyapı eksikliği, gerekli planlama ve düzenlemelerin yeterli yapılmadığı ve uzaktan eğitim alanında yetişmiş öğretim elamanı ve personel eksikliği ile açıklanmaktadır.

Uzaktan eğitim uygulamalarında öncelikli olarak niteliğin artmasına öncülük edecek yasal düzenlemelerin hayata geçirilmesi ihtiyacı bulunmaktadır. Bu amaçla, uzaktan eğitimle ilgili temel kavramlar konusundaki belirsizliği giderecek tanımlamaların yapılması, uzaktan eğitim programları ve teknolojileri alanında sunucu üniversitelerden istenen asgari standartların oluşturulması, ders içeriklerinin oluşturulması ve

sunumunda asgari standartların belirlenmesi, internet altyapısı ve teknolojik gerekliliklere ilişkin standartların belirlenmesi gerekmektedir.

Her ne kadar, Enformatik Millî Komitesi tarafından son dönemde oluşturulan bir takım ilkeler başlangıç aşaması bakımından oldukça önemli olsa da uygulama ve ihtiyaca uygunluğu bakımından mutlaka geliştirilmesi gerekmektedir.

5.1.2.5. Öğretim Elemanlarının Açık ve Uzaktan Eğitim Kurumundaki Öğrenci Başarısını Ölçme ve Değerlendirmenin Hangi Standartlara Göre Yapıldığı ve Yeterliliğine Yönelik Görüşlerine İlişkin Sonuç ve Tartışma

Katılımcıların büyük bir çoğunluğu, öğrenci başarısının ölçme ve değerlendirilmesinde çoktan seçmeli test türü sınavlardan yaygın olarak kullanıldığını, ancak, bu konuda kurumlar arasında ve kurumların kendi içinde bir standart ve birliktelik olmadığını belirtmişlerdir. Ayrıca, vize sınavı uygulamalarının online internet ortamında gerçekleştirildiğini, final sınavlarının ise yüz yüze yapıldığını ve bunu YÖK'ün istediği ifade edilmiştir. Ancak, ölçme değerlendirme uygulamalarının online veya yüzyüze yapılması konusunda da birliktelik olmadığı, kurumlarının kendilerine özgü farklı uygulamalar geliştirdikleri dikkat çekmektedir. Ancak, YÖK'ün isteği ile genelde vize sınavlarının online, final sınavlarının ise yüzyüze kampüs ortamında gerçekleştirildiği belirtilmektedir.

En yaygın kullanılan ölçme araçlarının, çoktan seçmeli test türü sınavlar, ödevler, quizler, proje çalışmaları, yüz yüze yapılan yazılı sınavlar, öğrencilerin sanal sınıf uygulamalarına katılma durumlarının değerlendirilmesi, olduğu görülmektedir.

Ölçme ve değerlendirme, eğitim ve öğretimin önemli bir parçasıdır. Eğitimde, programların istenilen başarıyı gösterip göstermediği, öğrencilerden beklenen bilgi, beceri ve tutumların gelişip gelişmediği, ölçme ve değerlendirme yoluyla tespit edilir. Ölçme ve değerlendirme, eğitim ve öğretim sürecinin sürekli izlenmesine her aşamada ortaya çıkan sorunların tespit ve düzenlenmesine imkân vermektedir (Can, 2010, s.27).

Enformatik Millî Komitesi tarafından hazırlanan “Uzaktan Yükseköğretim Kapsamında Açılacak Derslere/Programlara İlişkin Genel İlkeler” (2012, s.6)’de ölçme-değerlendirmenin her tür eğitsel uygulamanın temel öğelerinden birisi olduğu, öğrencilerin ders başarısı (notu) yanında, bu dersin eğitsel başarısıyla ilgili geribeslemeyi de içermesi gerektiği vurgulanmaktadır. Ölçme-değerlendirme biçimleri dersin/programların amaçları ve içeriğiyle uyumlu olması gerektiği ve ölçme-

değerlendirme çalışmalarının öğrencilere kendi öğrenme hızlarını ve düzeylerini değerlendirebilme ve yetersiz oldukları alanları belirleyebilme olanağı sağlaması gerektiği belirtilmektedir.

Üniversitelerarası İletişim ve Bilgi Teknolojilerine Dayalı Uzaktan Yükseköğretim Yönetmeliği(1999, s.3-4)'ne göre; Uzaktan eğitimde verilen derslere ilişkin ödevler internet üzerinden verilmekte ve yanıtları internet üzerinden toplanıp sonuçlar öğrencilere bildirilmektedir. Ara sınav türünde olan sınavların (eve götür sınavı, kısa sınav vb.) ilke olarak internet ya da iletişim ağları üzerinden yapılabileceği belirtilmektedir. Ancak, ders geçme notunun ön lisans ve lisans programlarında % 80'i, yüksek lisans programlarında ise %50'sinin gözetim altında yapılan sınavlardan oluşması gerekmektedir.

Ülkemizde uzaktan eğitimde, öğrenci başarısının ölçülmesi ve değerlendirilmesinde belli bir standardın olmadığı, farklı üniversitelerin farklı uygulamalar yaptıkları, YÖK'ün asgari standartlarını karşılamaya çalıştıkları ancak bu konuda da önemli eksiklikler olduğu dikkati çekmektedir. Bu amaçla, ülkemizde açık ve uzaktan eğitimde öğrenci başarısını ölçme ve değerlendirme alanında belirli kalite standartlarının oluşturulması, bu yana yönelik akademik ve yasal düzenlemelerin gerçekleştirilmesi ihtiyacı bulunmaktadır.

Öğretim elemanlarına göre, sınavların ders geçmedeki oranının azaltılarak proje ve ödev çalışmalarının ön plana alınmasını ve online sınavların kopya, güvenlik probleminin çözülmesi, online sınavların geçerlik ve güvenilirliğine yönelik önlemlerin alınması gerekmektedir.

Uzaktan eğitim içinde, ara sınavlar, ödevler ve final sınavlarını kapsayan akademik değerlendirme süreçlerinin bilgi güvenliğinin sağlanması en temel faktördür. Bu açıdan, günümüzde e-öğrenim yönetiminde uzaktan eğitimin yenilik, kalite ve standartların daha üst noktalara erişimi için strateji, akademik standart, akademik gözetim ve etkileşim; uyum/bütünleşme ve eş zaman odaklı anlayış daha da ön plana çıkmaktadır (Marşap, Yeniman Yıldırım ve Akalp, 2011, s.292).

Araştırmaya katılan öğretim elemanlarının büyük bir bölümü, uzaktan eğitimde uygulanan öğrenci başarısını ölçme değerlendirme sistemini yeterli bulmadıklarını ve geliştirilmesi gerektiğini, ölçme değerlendirme sistemi ile ilgili olumlu görüşe sahip olan katılımcıların da tamamı, uzaktan eğitimde uygulanan öğrenci başarısını ölçme ve

değerlendirme sisteminin mutlaka iyileştirilmesi, yeniden düzenlenmesi ve geliştirilmesi gerektiğini ifade etmektedirler. Bu sonuçlar, uzaktan eğitim sistemimizde öğrenci başarısının objektif olarak ölçülmesi ve ölçme sonuçlarının uygun tekniklerle değerlendirilmesi ihtiyacı bulunduğunu ortaya koymaktadır.

Turan(2008)'a göre; Uzaktan eğitim ölçme bileşenleri, etkileşimli ilerleme soruları, ünite sonu kısa sınavları, ara sınavlar, ödevler, projeler, final sınavlarıdır. Örgün (yüz yüze) ölçme bileşenleri de yoğunlaştırılmış kampüs eğitimi projeleri, endüstri stajı sınavı, yönlendirilmiş çalışma (proje) sınavından oluşmaktadır.

Uzaktan eğitimde etkin bir ölçme ve değerlendirme sisteminin uygulanabilmesi her şeyden önce uzaktan eğitim sistemine uygun ders materyallerinin hazırlanması ve kullanılması ile uzaktan eğitime uygun ders içeriklerinin oluşturulmasına bağlıdır. Ayrıca, ödevlerin kontrolünün yapılması, online sınavların kontrol edilebilmesi, öğrencilerin sanal sınıf uygulamalarına katılım durumlarının takip edilerek geribildirimlerin sağlanması ve kanaat notu olarak kullanılabilmesi, ödev, vaka analizleri, forumlar ve proje uygulamalarının sayısının arttırılması, sınavların online yapılmasında teknik altyapının sağlamlaştırılması, etkili bir ölçme değerlendirme sisteminin oluşturulabilmesine önemli katkılar sağlayabilir.

Öncelikle, açık ve uzaktan eğitim kurumunda ölçme ve değerlendirme bölümü oluşturularak, ölçme ve değerlendirme uzmanı ve personeli istihdam edilmeli, böylece tüm öğrenci başarısını ölçme ve değerlendirme ile bu alan yönelik araştırma ve geliştirme çalışmalarının daha etkin yürütülmesi sağlanabilir. Ölçme ve değerlendirme uygulamalarının her aşamasında görev alabilecek yönetici ve personelin bu alanda hizmet öncesi ve hizmetiçi eğitim almalarının sağlanması faydalı olabilir. Öğrencilerin online sınav uygulamalarına yönelik düzenlemeler yapılmalıdır. Örneğin, sınavlara ilişkin yazılımlar, online sınav uygulamalarına erişim, her türlü güvenlik önlemleri, soru bankası oluşturulması, soruların analizlerinin yapılması(geçerlik, güvenilirlik, madde analizleri vb.), sınav sonuçlarının güvenli ve hızlı bir şekilde duyurulması ve kayıt altına alınması ile ilgili teknik, akademik ve malî yapı oluşturulmalıdır.

Gerek örgün eğitimde gerekse uzaktan eğitimde çoktan seçmeli test türü sınavların yaygın olarak kullanıldığı görülmektedir. Uzaktan eğitim kurumunun teknolojik imkânları uygun olsa bile, ölçme değerlendirmede geleneksel yaklaşımlar ile alışkanlıkların korunduğu ve geleneksel ölçme ve değerlendirme araçlarının uzaktan

eğitimde de uygulanmaya devam ettiği görülmektedir. Uzaktan eğitim uygulamalarında da alternatif/çağdaş ölçme değerlendirme yöntemlerinin kullanılmasına ihtiyaç bulunmaktadır. Nicel araştırma sonuçları da, öğretim elemanlarının görüşleri ile paralellik göstermekte ve uzaktan eğitimde ölçme ve değerlendirme uygulamalarının yeterli olmadığı, geliştirilmeye ihtiyaç olduğu görülmektedir. Uzaktan eğitimde yaygın olarak kullanılmaya başlanan Öğrenim Yönetim Sistemleri(LMS)’nin geliştirilerek yada mevcut imkânları daha etkili hale getirilerek, ölçme değerlendirme uygulamalarında zaman, mekân, objektiflik, tarafsızlık bakımından önemli faydalar sağlanabilir.

Uzaktan eğitimde uygulanacak ölçme ve değerlendirme sistemi, online sınav uygulamaları vb. konularda öğrencilerin bilgilendirilmeleri, uzaktan eğitim programlarından beklenen başarıya olumlu katkılar sağlayabilir ve öğrenci başarısını olumlu etkileyebilir.

5.1.2.6.Öğretim Elemanlarının Uzaktan Eğitim Hizmetlerini “Şeffaflık/Açıklık, Örgüt Yapısı ve Öğrenci Hizmetleri” Bakımından Değerlendirmelerine Yönelik Görüşleri İle İlgili Tartışma ve Sonuç

Katılımcıların büyük bir çoğunluğu, uzaktan eğitim hizmetlerinin şeffaf olduğuna inanmaktadır. Nicel araştırma sonuçları ile birlikte değerlendirildiğinde, öğrenci, yönetici, personel ve öğretmenler de uzaktan eğitim hizmetlerini şeffaf olarak değerlendirmişlerdir. Öğretim elemanlarının tamamına yakını, uzaktan eğitim hizmetlerinin daha şeffaf olması için hizmetlerin geliştirilmesi gerektiğini düşünmektedir. Toplumda internet kullanımının yaygınlaşmasına bağlı olarak eğitimde internetin yoğun olarak kullanılmaya başlaması, öğrencilerin kendileri ile ilgili her türlü bilgiyi internet ortamında görebilmeleri ve istedikleri yer ve zamanda bu bilgilere rahatlıkla ulaşabilmeleri, şeffaflığın temel göstergelerinden biri olarak değerlendirilebilir. Uzaktan eğitim hizmetlerinde LMS’in yaygın olarak kullanımı ve bu sistemin değişik fonksiyonlarının öğrencilere bir çok avantajlar sağlaması, sınav uygulamalarının online yapılabilmesi ve sınav sonuçlarının online duyurulabilmesi, öğretim elemanlarına göre uzaktan eğitim hizmetlerinin şeffaf olmasına olumlu katkılar sağlamaktadır. Bilgi Edinme Kanunu’da öğretim elemanlarına göre, her türlü bilginin ilgili kişilerin kullanımına sunulmasında “şeffaflık” göstergesi olarak ifade

edilmektedir. Ancak, kurumsal hizmetlerin şeffaflığının kanunî düzenlemelerden daha çok kurumsal politikalara bağlı olarak gerçekleştirilmesi daha sağlıklı olmaktadır. Öğrencilerin veya öğretim elamanlarının “Bilgi Edinme Kanunu” kapsamında kendileri ile ilgili veya uzaktan eğitim kurumunun hizmetlerine yönelik bilgi isteğinde bulunmaları, normal yollarla gerekli bilgileri alamadıklarının göstergesi olabilir.

Öz (2005)’e göre; Bologna Deklarasyonunun temel amaçlarından biri de şeffaflıktır. Avrupa’da yükseköğretimde kalite güvencesini sağlamak amacıyla, kalite güvencesi sistemleri şeffaflığı sağlayabileceği düşüncesiyle akreditasyona dönüştürülmüştür.

Uzaktan eğitim hizmetlerinin şeffaf olmadığı yönündeki görüşlerin temelinde, uzaktan eğitim hizmeti sunan kurumların teknik, akademik ve malî altyapılarının uygun olmadığı, uzaktan eğitim kurumlarının veya programların henüz yeni açılmış olmaları yatmaktadır. Ayrıca, uzaktan eğitim merkezlerinde görevli bulunan personelin nicelik ve nitelik bakımından yetersizliği, öğrencilere sunulan hizmetin kalitesini etkileyebilmekte, yeni açılan kurumların her bakımından desteklenmesi gerektiği veya belli standartları karşılayamayan kurumların açılmasına izin verilmemesi gerektiği görülmektedir.

Öğretim elemanlarının çoğunluğu uzaktan eğitim hizmetlerinin şeffaflık, örgüt yapısı ve öğrenci hizmetleri bakımından mutlaka iyileştirilmesi gerektiğini düşünmektedirler. Bu amaçla uzun vadeli eğitim politikaları ve kurum politikaları ile her yönden eğitilmiş yönetici ve personel ihtiyacının giderilmesi hizmetlerin niteliğinin artmasına yardımcı olacaktır.

Can (2005) tarafından yapılan bir araştırma sonucuna göre; uzaktan öğretim öğrencileri, uzaktan eğitim hizmetlerinin(basılı materyaller, akademik danışmanlık hizmetleri, tv yayınları, ölçme ve değerlendirme, büro hizmetleri, internet hizmetleri, sosyal olanaklar, eğitim yönetimi vb..) her bakımdan geliştirilmesi ihtiyacı bulunduğunu ve bu anlamda uzaktan eğitim yöneticilerine önemli görev ve sorumluluklar düştüğünü belirtmektedirler.

Uzaktan eğitim ile ilgilenen ve bu konuda eğitilmiş personelin istihdam edilmesi, online öğrenci hizmetleri konusunda öğrencilerin bilgilendirilmesi, öğretim elemanlarının görüşlerinin alınması, teknoloji kullanımı konusunda öğrenci ve öğretim elemanlarının eğitilmesi gerekliliği olduğu görülmektedir. Uzaktan eğitim hizmetlerinde öğrencilerin

ders dışı zamanlarda ihtiyaç duydukları danışmanlık, 7/24 hizmet verebilecek bir çağrı merkezi yada danışmanlık sistemi ile giderilebilir.

Wilson(1999, s.326), Sosyal Araştırmalar Eğitimi Komisyonu(CSWE)'nun lisans ve lisans üstü seviyelerde geliştirilen ve uygulanan öğretim metotlarında, öğrencilerin; a)programın hedefleri hakkında bilgi sahibi olduğu, b)öğrenme ihtiyaçlarının farklı öğrenme yolları ile sağlandığı, c)aktif olarak öğrenmeye katıldıkları zaman en iyi öğrenmenin gerçekleştiğini, doğrulayan standartlar bulunduğunu ve bu standartların, yüz yüze öğretim şeklinde geliştirilmiş olsa da farklı öğrenme ve öğretme yaklaşımlarının uygulanabilmesini sağlayacak esnekliğe de sahip olduğunu vurgulamaktadır. Bu standartlardan açık ve uzaktan eğitim standartlarının belirlenmesinde yararlanılabilir.

Üniversitelerde yürütülen uzaktan eğitim programları incelendiğinde, bazı üniversitelerin uzaktan eğitim programlarının bağımsız bir merkez, program yada fakülte olarak değil, başka bir bölüme veya Sosyal Bilimler Enstitüsüne bağlı olduğu, sadece bir ders olarak yürütüldüğü görülmektedir. Bu yapılanma türü öğrencilere uzaktan eğitim kapsamında sunulması gereken hizmetlerin etkinliğini azaltmaktadır.

Araştırmanın diğer alanlarında olduğu gibi öğrencilerin, öğretim elemanlarının ve diğer ilgili olan kişilerin mevcut uygulamalar hakkında geribildirim isteği, bilgilendirilme ihtiyacı içinde oldukları görülmektedir. Özellikle, uzaktan eğitim kurumunun örgüt yapısı, nasıl işlediği, fonksiyonlarının neler olduğu, program sorumluları, danışmanların kimler olduğu, gibi konularda öğretim elemanlarının yeterli bilgi sahibi olmadıkları görülmektedir.

İşman (2008), Uzaktan eğitim örgüt yapılarını bağımsız ve karışık örgütler olarak ayırmaktadır. Bağımsız örgütlerde; uzaktan eğitim fakülteleri ve uzaktan eğitim üniversiteleri bulunurken, karışık örgütlerde ise örgün fakültelerin uzaktan eğitim hizmeti vermesi, konsildasyon modeli (birden fazla üniversitenin birleşmesi), entegre sistemler (Uzaktan eğitim öğrencileri, örgün eğitim içinde hizmet alabilirler) bulunmaktadır. Karışık örgüt yapıları daha önce belirtilen teknolojiler ile uygulanabilir. Örgün eğitim veren fakülteler aynı zamanda uzaktan eğitim programları açabilir. Uygulama sonucunda; üniversitelerin kapasiteleri artar ve yükseköğretim sorunu çözülebilir.

5.1.2.7. Öğretim Elemanlarının Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon İhtiyacının Belirlenmesinde Kullanılan Yöntemler, Akreditasyon Düzeyi ve Akreditasyon İçin Neler Yapılabileceği İle İlgili Görüşlerine İlişkin Tartışma ve Sonuç

Öğretim elemanlarının büyük bir çoğunluğuna göre, çalışmakta oldukları uzaktan eğitim kurumu/merkezi, biriminde akreditasyon ihtiyacını belirlemeye yönelik bir çalışma yapılmamakta ancak, akreditasyona yönelik çalışmalara ihtiyaç bulunmaktadır. Ülkemizdeki uzaktan eğitim kurumları ve programlarının henüz akredite olmadıkları dikkate alındığında, başlangıç akreditasyonu bakımından uluslararası düzeyde akredite olmuş kurum ve programların örnek alınması, kıyaslamalar yapılması faydalı olabilir. Katılımcıların büyük bir çoğunluğu akreditasyona yönelik herhangi bir çalışma olmadığını belirtmekle beraber, akreditasyonun gerekliliğine inanmakta ve özellikle YÖK'ten bağımsız, özerk kuruluşların oluşturularak kurumlararası işbirliği sağlanması gerektiğini önermektedirler. Özellikle, ABD'deki uzaktan eğitim alanında faaliyet gösteren akreditasyon kuruluşları (DETC vb.) ile işbirliği yapılması gerektiği belirtilmektedir. Akreditasyon günümüzde tüm ülkelerin üzerinde önemle durdukları konulardan biri olarak karşımıza çıkmaktadır.

Rocha (2007), Latin Amerika Ülkeleri (Brezilya, Arjantin, Meksika ve Ekvator)'nin sanal yükseköğretim sistemleri üzerine yapmış olduğu araştırmada, sanal eğitim programlarının akreditasyon ve sertifikasyon süreçlerine dahil edilmesinin önemine işaret etmektedir. Sınır ötesi sanal yükseköğretim kalitesine sahip ülkeler arasında bu anlamda bir farkındalık olduğunu ancak akreditasyon ihtiyacının değerlendirilmesi amacıyla çerçevesinin belirlenmesi ve denetiminin gerektiğini, işbirliği anlaşmalarının önemli olduğunu, sanal uzaktan eğitimin altında yatan pedagojik modelin dikkate alınmasının önemini belirtmektedir. Yükseköğretimde sanal eğitim programlarının kalitesi için önce onay alınması gerektiği, daha sonra ise akreditasyon ve sertifikasyon alınması gerektiği vurgulanmaktadır.

Mena (2007), yapmış olduğu araştırmada, günümüzde Latin Amerika ülkelerinin uzaktan eğitim gündeminin temel konuları arasında öncelikle uzaktan eğitim programlarının kalitesi ile bölgede geliştirilen akreditasyon süreçleri olduğunu belirtmektedir.

Görüldüğü gibi Latin Amerika Ülkelerinde de uzaktan eğitimde kalite ve akreditasyon konuları gündemde yer almaktadır.

Uzaktan eğitimde akreditasyonun nasıl gerçekleştirilmesi gerektiğine ilişkin olarak katılımcıların da görüşleri dikkate alındığında, uzaktan eğitim derslerinin diğer üniversitelerden alınarak ders paylaşımı ve kredi transferi yapılabilmesi, bağımsız denetçilerin olması, ders içeriklerinin nitelikli hale getirilmesi, Bologna sürecinin gerçekleştirilmesi, öncelikle uzaktan eğitimde akreditasyon ihtiyacının belirlenmesi, akreditasyon konusunda dünyadaki gelişmelerin takip edilmesi, AR-GE çalışmalarının yapılması, ülkemiz uzaktan eğitim kurumlarının kaliteye yönelmelerine yardımcı olabileceği belirtilebilir.

Luque (2007), uzaktan lisansüstü eğitimin kalitesinin iyileştirilmesi için izlenecek süreçleri şu şekilde belirtmektedir:

- 1)Öz değerlendirme ve ders programlarının akademik değerlendirme süreçleri,
- 2) Yöntem ve tekniklerin verimliliğini sağlamak için etkili kullanım örnekleri,
- 3)Öğretim elemanlarının sürekli eğitimi,
- 4)Bilgi geliştirme ve yönetimi için kriterlerin geliştirilmesi,
- 5) Yeni teknolojilerin ışığında işbirliğine dayalı girişim ve inovasyon stratejisi.

Diaz ve Angel(2007), bilgi toplumuna geçiş sürecinde uzaktan eğitimde akreditasyon ile ilgili karşılaşılan bir dizi sorundan söz ederek, geleneksel paradigmanın üstesinden gelebilmek için uzaktan eğitimde kavramsal değişiklikler ile özerk ve kendi kendini yöneten öğrenme modellerinin benimsenmesi ve sunumunun önemli olduğuna işaret etmektedir. Akreditasyon kurumlarının zayıflığı, fonksiyonları ve yetkinliklerinin yetersizliği temel sorun olarak görülmektedir. Ayrıca, eğitim sektörünü etkileyen, ülkeler arasındaki serbest ticaret anlaşmaları, ulusal kamu politikaları ve uluslararası tahkim sistemi kararlarının da uzaktan eğitim sistemlerini etkilediği belirtilmektedir. Bu sorunlardan dolayı, geleneksel paradigmanın dağılması ve değişim anlamına gelen uzaktan ve sanal eğitimde, öğrenmenin ve sunulan akademik programların kalitesinin iyileştirilmesi için gerçek bir değerlendirme ve akreditasyon sistemine ihtiyaç bulunduğu belirtilmektedir.

Ülkemizde faaliyette bulunan uzaktan eğitim veren üniversiteler başta olmak üzere diğer kurum ve kuruluşların işbirliği yapmaları gerektiği ortaya çıkmaktadır.

Uzaktan eğitim programlarına öğrenci alımlarında belli standartların olması, öğrencilerin sisteme girmeden önce bilgilendirilmeleri, verilecek hizmetin niteliğinin artması bakımından faydalı olabilir. Uzaktan eğitimde akreditasyon ile ilgili

yapılacakların başında konu ile ilgili tüm kurum ve kuruluşların katılımı ile bir “arama konferansı” yapılabilir.

Akreditasyonun üniversitelerimizde eğitim ve öğretimin kalitesinin yükseltilmesi yönünde olumlu bir etkisinin olacağını belirten Şarlak(1997, s.35), YÖK, TÜBİTAK ve TUBA işbirliği ile üniversitelerimizdeki eğitim öğretim düzeyinin uluslararası düzeye çıkarılması gerektiği bu amaçla aşağıdaki noktaların dikkate alınmasını önermektedir:

1. Eğitim öğretim programının içeriği,
2. Öğretim üyelerinin sayısal yeterliliği,
3. Öğretim üyelerinin ders yükü, tecrübesi ve ders anlatma teknikleri,
4. Laboratuvar ve uygulama olanakları,
5. Öğretim üyesi başına yürütülen proje sayısı,
6. Öğretim üyesi başına yapılan yayın sayısı,
7. Araştırma ve lisans öğrenimi için kullanılan cihazların yeterliliği,
8. Kurumca verilen Lisans, Yüksek lisans ve Doktora derecesinin sayısı,
9. Öğrencilerin öğretim üyeleri ve bölüm hakkındaki görüşleri ve
10. Kuruma ait diğer özellikler.

Katılımcıların bir bölümünün uzaktan eğitim kurumunda akreditasyona yönelik herhangi bir çalışma yapıp yapılmadığına yönelik bilgileri olmadığını belirtmeleri, bu konuda öğretim elemanlarının uzaktan eğitim uygulamaları konusunda yeterli bilgiye sahip olmadıklarını ve uzaktan eğitim yönetiminin bu konuda öğretim elemanlarına gerekli bilgilendirmeleri yapmadıklarını ortaya koymaktadır.

Oktik (2008)’e göre; Örgün, yaygın, uzaktan, on-line, online+yüz yüze bütün yükseköğretim programları arasında ulusal, uluslararası ilişkilendirmeyi ve tanınmayı sağlamak, bu alanda ulusal çerçevelerin geliştirilmesi için yol gösterici ve referans olmak, oluşturulan alt gruplarda tanımlanan yeterliliklerin bütün dünyaca tanınmasını sağlamak amacı ile uluslararası yeterlilikler çerçevesinde uygun olarak oluşturulmalıdır. Günümüzde uzaktan eğitimde akreditasyon, kalite ve güvence sistemlerinin oluşturulması en öncelikli konulardan biri olarak görülmeye başlamıştır.

Yükseköğretim Kurumlarında uzaktan öğrenme ile ilgili problemler şunlardır (Yadava ve Bhatia, 2010, s.583-586):

a)**Kalite Kontrol ve Güvence,**

b)Giriş ve bakım maliyetlerinin yüksek olması: Uzaktan eğitim, yoğun sermaye gerektiren bir sektördür. Teknik destek, ekipman, bakım, donanım ve yazılım güncellemeleri, sanal kütüphaneler ve pazarlama, teknoloji, bilgisayarlar, merkezi sunucu ve veri ağları, program geliştirme maliyetleri, devlet için yatırım pahalı olabilir.

c)Daha Yoğun emek: Uzaktan eğitim daha fazla zaman alıcıdır (Guernsey, 1998; Aktaran:Yadava ve Bhatia, 2010, s.585).

d)Öğretim üyesi ve personel ihtiyacı(eğitim öğretim için akademik ve idari personel ihtiyacı),

e)Teknik destek ve altyapı yetersizliği,

f)Teknolojik sınırlamalar ve özkaynak girişi,

g)Fakülte ücret/tazminat konuları(tanıtım ve görev süresi gibi konular, yayıncılık, kurslar, serbest zaman, öğretim elemanına mentorluk, teşvik ödülleri bölümler arası tutarlılık),

h)Erişilemez kütüphaneler(Kütüphanelere erişim problemi),

ı)Telif hakkı,

Robinson(2004, s.5), uzaktan eğitimde akreditasyon sorunlarını dikkate alarak başlangıç noktası olması bakımından uzaktan eğitim programlarının akreditasyonuna yönelik şu önerilerde bulunmaktadır:

- a) Elektronik olarak açılan diploma ve sertifika programlarında iyi uygulamalar ve elektronik olarak açılan diploma ve sertifika programlarına yönelik Bölgesel Akreditasyon Komisyonları tarafından yapılan değerlendirmelerin incelenmesi,
- b) Daha fazla bilgi almak için bölgesel akreditasyon kuruluşu ile iletişime geçmek ve web sitesinin ziyaret edilmesi. Uzaktan eğitimde akreditasyon hakkında bazı ajanslardan ek bilgi ve rehberlik hizmeti alınması yararlı olabilir,
- c) Akreditasyon ajanslarını zararlı kurumlar olarak değil, çeşitli kaynaklar olarak görmek. Akreditasyon kuruluşlarının kurumlarda bir sorun arama korkusu sıklıkla düşünülmektedir ama doğru değildir,
- d) Başarılı programlar ve onların rehberlik talepleri için iletişim kurulması,
- e) Uzaktan Eğitim ve Öğretim Konseyi veya ulusal akreditasyon kurumlarının web sitesini ziyaret ederek faydalı bilgiler edinilmesi. DETC, uzaktan eğitim hizmetlerinin kalitesini geliştirmek ve değerlendirmek için önemli bilgiler sağlamakta ve yardımcı olmaktadır. DETC'in çalışmalarından yararlanılması,

e) Tanınmayan akreditasyon kuruluşları için dikkatli olmak. Sadece diploma veren kurumlar gibi yanıltıcı akreditasyon kuruluşlarına karşı dikkatli olunması.

Karal (2011), uzaktan eğitimde akreditasyonun çok önemli olduğunu, LMS, vb. için standardizasyon gerektiğini, Türkiye’ de uzaktan eğitimi akredite eden bir kuruluşun olmadığını, bu yapıda bir kuruluşa ihtiyaç olduğunu belirterek, senkron eğitimin gözardı edilemeyeceğini ve tüm üniversitelerin beraber çalışması gerektiğini vurgulamaktadır.

5.1.2.8 Öğretim Elemanlarının Açık ve Uzaktan Eğitim Programları ve Hizmetlerinin Öğrenci Profili, Özellikleri, Beklenti ve İhtiyaçlarına Uygunluğu İle İlgili Görüşlerine İlişkin Tartışma Ve Sonuç

Araştırmaya katılan öğretim elemanlarının tamamının üzerinde ortak görüş birliğine vardıkları konu uzaktan eğitim programları ve hizmetlerinin geliştirilmesi gerektiğidir. Uzaktan eğitimde ihtiyaç analizlerine dayalı olarak yeni programların açılması, mevcut programların öğrenci talepleri doğrultusunda güncelleştirilmesi, içeriklerinin zenginleştirilmesi, öğrenci ve öğretim elemanlarının görüşlerinin esas alınması ve 7/24 hizmet verebilecek bir çağrı sisteminin hizmet vermesinin sağlanması, hizmetlerin öğrenci ihtiyaç ve beklentilerini karşılamasına yardımcı olacaktır.

Öğrencilerin uzaktan eğitim kurumundan beklentileri ile ihtiyaçlarının karşılanması, uzaktan eğitim kurumu ve öğretim elemanları ile kurdukları iletişim ile de doğrudan bağlantılıdır. Araştırma sonucu dikakate alındığında, öğrencilerin öğretim elemanları ve uzaktan eğitim kurumu görevlileri ile iletişim ve etkileşim sağlama beklentilerinin bulunduğu görülmektedir. Öğrencilerin kurumun hizmetlerine ulaşabilmeleri, ihtiyaç duydukları konularda yeterli bilgiler alabilmeleri, sorunlarını zamanında ve etkili olarak ilgili birimlere iletmeleri ve bu konuda kendilerine etkili geribildirimler sunulması büyük önem taşımaktadır.

Tan (2008)’a göre, uzaktan eğitimde öğrenci her şeyden önce bütün öğrenim çıktılarına sahip olmak ister. Modelde kalite öncelikli olmalıdır. Temel yaklaşım öncelikle kalite olmalıdır.

Katılımcıların büyük bir bölümü, Uzaktan eğitim programları ve hizmetlerinin öğrenci profili ve özellikleri ile öğrenci beklenti ve ihtiyaçlarına uygun olduğunu ancak yine de geliştirilmesi, düzenlenmesi, öğrenci görüşlerine başvurulması, öğrencilere yönelik danışmanlık çalışmalarının arttırılması, ders dışı aktivitelere ağırlık verilmesi gerektiğini düşünmektedirler. Uzaktan eğitim programlarının beklenti ve ihtiyaçlara

uygunluğu, ilgili programı tercih eden öğrencilerin bu programları isteyerek tercih edip etmedikleri ile de doğrudan bağlantılıdır. Mevcut uzaktan eğitim programlarını, örgün eğitim programlarını kazanamadığı için tercih eden öğrencilerin beklenti ve ihtiyaçlarına uygun olmadığı belirtilebilir.

Daha etkili bir uzaktan eğitim programı oluşturulabilmesi için pazar analizleri yapılması, öğrenci memnuniyetinin öğrenilmesi, geri bildirimler alınması, özellikle derslerin içeriğinin şekil, grafik, slayt ve animasyonlarla zenginleştirilmesi yararlı olacaktır. Ayrıca, mevcut teknolojik imkânların, iletişim yöntemlerinin/kanallarının öğrenciler tarafından yeterli derecede kullanılamaması ve bu konuda uzaktan eğitimde görevli öğretim elemanlarının öğrencilerine etkili bir danışmanlık hizmeti vermesi büyük önem taşımaktadır. Uzaktan eğitim hizmetleri ve programlarının daha etkin olabilmesi için uzaktan eğitim hizmetlerinin bağımsız olarak yapılandırılması, öğrenci beklentilerine uygun farklı türde programların açılması yararlı olabilir.

Günümüzde, uzaktan eğitim uygulamalarında mobil öğrenme araçlarından(sunucular, mobil telefonlar, mobil Tv, cep bilgisayarları (PDA/XDA), Tablet bilgisayarlar, dizüstü bilgisayarlar (Laptop ve Notebook) ve kişisel bilgisayarlar, kişisel media oynatıcılar) yararlanılmaktadır. Ancak, mobil öğrenme araçlarının ülkemizdeki uzaktan eğitim uygulamalarında ücretsiz olarak kullanımı sağlanmalıdır.

Mobil cihazların ve internet erişiminin önümüzdeki yıllarda daha da yaygınlaşacağı ve ucuzlayacağı bilinmektedir. 3G, 4G, GSM ve uydu teknolojilerindeki gelişmeler günlük hayatta mobil teknolojilerin kullanım şekillerini de etkileyerek ve yaygınlaştıracaktır (Yamamoto, Ozan ve Demiray, 2011, s.379).

Uzaktan eğitim hizmetlerinin etkililiği için öğrenci, öğretim elemanı ve diğer ilgililerin görüş ve düşünceleri zaman zaman öğrenilmeli, ihtiyaç analizleri yapılmalı ve uygulamalar konusunda etkili geribildirimler sağlanmalıdır.

Simonson(2007)'a göre, USDE(2006) tarafından yayınlanan bir raporda; uzaktan eğitim kurslarının gelişigüzel tasarlanması, öğrencilerin hizmetlere erişememesi, uzaktan eğitim öğrencilerinin kurum ile iletişimlerinde karışıklıklar olması, eğitimi yarıda bırakan çok sayıda öğrencinin bulunması ve uzaktan eğitim öğrencilerinden çok sayıda şikayet alınması, uzaktan eğitimde olumsuz kalite göstergelerinden biri olarak belirtilmektedir.

Açık ve uzaktan eğitim uygulamalarının başarısında, görevli öğretim elemanlarının çok önemli rolleri bulunmaktadır. Uludağ Üniversitesi akreditasyon ölçütleri incelendiğinde(2009); Eğitim öğretim sürecinin en önemli ögesi olan öğretim üyelerinin,

- a) ders programlarını nitelikli bir şekilde yürütebilecek,
- b) öğrencilere yeterli miktarda danışmanlık hizmeti verebilecek ve onların mesleki gelişimlerine katkıda bulunabilecek,
- c) programın ilgili tarafları olan kamu ve özel kuruluşlar ile gerekli ilişkileri sürdürebilecek nitelikte ve sayıda olması gerektiği, vurgulanmaktadır.

Öğretim üyeleri, programı değerlendirme ve geliştirme açısından yeterli beceriye ve eğitime sahip olmalıdırlar. Öğretim üyelerinin yeterlilikleri, genel olarak, eğitimleri, meslekî ve eğiticilik deneyimleri, iletişim kurma becerileri, daha etkin programlar geliştirmeye olan istekleri, akademik yeterlilikleri ve meslekî kuruluşlara katılımları ile ölçülür (Uludağ Üniversitesi, 2009).

5.1.2.9 Öğretim Elemanlarının Açık ve Uzaktan Eğitim Öğrencilerinin Bilgi Kaynaklarını Kullanma Sıklığı ile Hangi Bilgi Kaynaklarının Etkili Olduğuna Yönelik Görüşlerine İlişkin Tartışma ve Sonuç

Öğretim elemanlarına göre; öğrencilerin bilgiye erişimde kullandıkları kaynaklar, internet ve internet tabanlı kaynaklar başta olmak üzere, telefon, tv programları, basılı materyaller, yüz yüze görüşme, görüntülü görüşme (skype, sanal sınıf) kullanılmaktadır. Ancak, katılımcıların tamamına yakını, öğrencilerin çoğunlukla internet ve internete dayalı kaynakları tercih ettiklerini belirtmişlerdir. Günümüzde, tüm dünyada internet kullanımının yaygınlaşması, bireylerin istedikleri yer ve zamanda her türlü bilgiye hızlı bir şekilde ulaşmalarını sağlamaktadır. Günlük yaşamımızın tüm alanlarında olduğu gibi internete dayalı uygulamalar eğitimde ve özellikle de uzaktan eğitimde etkin bir şekilde kullanılmaktadır. Katılımcı görüşleri de esas alındığında, günümüzde uzaktan eğitimde yaygın olarak kullanılan internet tabanlı uygulamaların; e-öğrenme ortamları, online kütüphaneler, elektronik kitaplar, elektronik ders notları, ders sunumları, ders yazılımları, e-posta, google gibi arama motorları ve wikipedia, sosyal ağlar(facebook, twitter), uzaktan eğitim kurumuna ait portal, Öğrenme Yönetim Sistemi(LMS:Learning Management System)'nde yer alan ders notları, sunumlar, ödevler, vize sınavı uygulamaları, geçmiş dönem sınav soruları, ödevler, projeler, vaka analizleri, sanal sınıf

uygulamaları, Blackboard, Moodle, Macromedia breeze, Skype vb..olduğunu söyleyebiliriz.

Bazı katılımcılar, LMS ve sosyal ağların daha etkili olduğunu düşünmektedir. Özellikle LMS içinde canlı dersler, ödevler, ders notları, ders sunumlarının yer alması öğrenciler tarafından etkin kullanılmasında rol oynayacağı belirtilmektedir.

Eğitim süreci açısından, önemli olan birden fazla faaliyeti gerçekleştiren, örneğin eğitim malzemelerinin kapsanmasını, gösterilmesini ve aktarılmasını sağlarken öğretmenler ve öğrenciler arasında etkileşim kuran internet tabanlı yazılım sistemlerine Eğitim Ortamları adı verilir. Eğitim ortamları öğrencilere verilecek sanal derslerin yönetilmesinde öğretmenlere yardımcı olması için tasarlanan yazılım sistemleridir. Bu tür yazılımlar (Ebranati, 2007, s.137); Sanal Eğitim Ortamları (SEO), Eğitim Yönetimi Sistemleri(EYS), Ders Yönetim Sistemleri (DYS) veya Eğitim Destek Sistemi (EDS) olarak bilinir.

EYS en kapsamlı haliyle yetenek yönetimi, belgelendirme, becerilerdeki zayıflıkların değerlendirilmesi, interaktif sanal dersler, içerik yönetimi, içeriğin yazılması ve kaynak dağıtılması (oda, kitap, öğretmenler, kütüphane, kafeterya, vs.) ile ilgili araçları kapsar (Ebranati, 2007, s.137).

Ebranati(2007, s.139), EYS'lerinin öğretmenlere ve öğrencilere sağladığı hizmetlerin zenginliğine göre sınıflandırıldığını belirterek, Basit EYS ve Karmaşık EYS arasındaki farklılıkları şöyle sıralamaktadır: Basit EYS'de, erişim (kayıt-çıkış), eğitim içeriğinin aktarılması, takip, internet forumu ve takvim işlevleri var iken, karmaşık EYS'nin ise şu fonksiyonları bulunmaktadır: erişim (kayıt-çıkış), eğitim içeriğinin aktarılması, takip, internet forumu, sanal kafeterya, sanal kütüphane, misafir odası, interaktif sanal sınıf, ortak pano, wiki, boşluk değerlendirmesi, devamlılığın planlanması, takvim, yazarlık araçları, belgeler ve öğrencinin derslere kaydolması.

Araştırma sonuçları değerlendirildiğinde, uzaktan eğitimde kullanılan değişik araçların geliştirilmesi, mevcut ders içeriklerinin etkin bir şekilde öğrencilere ulaştırılmasında yeniden düzenlenmesi ihtiyacı bulunmaktadır.

Katılımcılara göre, her ne kadar internet tabanlı uygulamalar daha etkin olsa da, tüm kaynakların farklı ihtiyacı karşılamaya yönelik olduğu ve birlikte kullanılmasının daha faydalı olacağı belirtilmektedir. Ancak, uzaktan eğitimde kullanılan bilgiye erişim araç

ve kaynaklarının farklı özelliklerde hazırlanan ders içeriklerinin sunumuna, öğrenciye ulaştırılmasına imkân verecek özelliklerde olması, bununla bağlantılı olarak da ders içeriklerinin de uzaktan eğitim ilkelerine göre hazırlanması ihtiyacı bulunmaktadır. Örneğin, içeriğin görselleştirilmesi, konularla ilgili video çekimleri eklenmesi, açık ve anlaşılır olması, içeriğe erişimin online ortamda güvenli, kolay ve hızlı olması, öğrenci-öğretim elemanı-kurum etkileşimini sağlaması gerekmektedir.

İnternet, belli bir sınıf düzeyine ya da derse ait web sayfası oluşturulmasına fırsat sağlar. Böylece ders notları ve alıştırmalarla ilgili bağlantılar oluşturulabilir. Ders sayfasına konu ile ilgili bağlantılar koyulup farklı web'lere girme şansı verilerek öğrencinin araştırması kolaylaştırılabilir (Berkem, Gürdal, Bakioğlu ve Erdoğan, 2001, s.268).

İnternetin en önemli avantajlarından biri kuşkusuz, öğrencilere eğitim hizmetlerine kolay erişim olanağı sunmasıdır. Ancak, internet hizmetlerinde sosyal uzaklık kavramının dikkate alınması, öğrencilerin her türlü bilgi ve danışma ihtiyaçlarının karşılanamayacağı gerçeği unutulmamalıdır. Ayrıca, internet ortamında yer alan bilgilerin güvenliği konusunda da henüz endişelerin giderilemediği dikkate alınmalıdır. Bu nedenlerle, uzaktan eğitim hizmetlerinde internet tabanlı uygulamaların mutlaka, yüz yüze danışmanlık, çağrı merkezi, mobil araçlar, basılı materyaller vb.. yöntemlerle desteklenmesi gerekmektedir.

Öğrencilerin öğretim elemanları ve kurum ile eş zamanlı ve eş zamanlı olmayan etkileşimi sağlanmalıdır. Öğrenci ile ders uygulamaları esnasında veya ders uygulamaları dışında sözlü, görüntülü ve sesli etkileşim imkânı sağlanmalıdır.

Uzaktan eğitimde öğrencilerin bilgi kaynaklarına erişme ve faydalanmalarında öğretim elemanlarının alanlarında yetkin olmalarının ve yapacakları doğru yönlendirmelerin önemli rolü olduğu unutulmamalıdır. Kullanılan bilgi kaynağının etkinliğinin öğrenci istek, beklenti ve ihtiyaçları ile doğru orantılı olduğu dikkate alınarak, öğretim elemanı, öğrenci, teknik ve idari personelin görüşlerinin alınarak iyileştirmelere gidilmesi gerekmektedir.

Son dönemde sosyal medya araçları(facebook, twitter, vb..) hayatımızın her alanında yaygın olarak kullanılabilmektedir. Araştırmacının bazı uzaktan eğitim merkezlerinde yapmış olduğu araştırma ve gözlemlerde, öğrencilerin kendi aralarında örgütlenerek

sosyal ağlar oluşturdıkları ve eğitimleri ile ilgili her türlü bilgiyi kendi aralarında paylaştıkları ve binlerce üyesi bulunduğu tesbit edilmiştir.

Katılımcılar, bilgi kaynaklarının nasıl etkili olması gerektiğine ilişkin olarak, online kütüphane imkânlarının geliştirilmesi, basılı materyallerin pdf haline getirilmesi, ders içeriklerinin görselleştirilmesi, öğrenim çıktılarını kullanmak için hangi modellerin kullanılması gerektiğine karar verilmesinin önemli olduğunu belirtmektedirler. Ayrıca, öğrencilerin güncel dergi ve yayınları takip etmelerinin sağlanması, video tabanlı içerik kullanılması, LMS’te karşılıklı etkileşimi sağlayacak şekilde ders içerikleri üretilmesi, ödevler, quizler, araştırma ve ödevler, eğitsel oyunların hazırlanması, farklı kurumların bir araya gelerek daha fazla teknoloji tabanlı ders çalışma kaynaklarını ortak bir proje ile hazırlayıp belli bir ders havuzu yaratmaları gerekmektedir.

Örgün eğitim ve uzaktan eğitim uygulamalarında öğrencilerin bilgi kaynağını tercih etmelerinde sınava yönelik çalışmalara katkı sağlama derecesi etkili olmaktadır. Bu amaçla öğretim yöntemleri ile bağlantılı öğrencilerin ders değerlendirme sistemine geçilmesi yararlı olabilir.

Her ne kadar internete dayalı uygulamalar öğrenciler tarafından yoğun olarak tercih edilse de değişik nedenlerle (internet erişememe, gerekli teknolojiye sahip olmama, kurumun teknik altyapısının yetersizliği, geçmiş alışkanlıklar, basılı materyallerin kolay taşınması ve kolay kullanımı), öğrenciler basılı materyalleri kullanmayı tercih edebilirler. Bu nedenlerle, öğrencilerin uzaktan eğitimde bilgiye erişimlerini ve bilgiyi etkin kullanımlarını kolaylaştırmak amacıyla basılı materyallerde dahil olmak üzere karma (blended) yöntemlerin kullanılması daha faydalı olabilir.

5.1.2.10 Öğretim Elemanlarının Açık ve Uzaktan Eğitim Öğrencilerinin Kurum Hizmetlerinin Yeterliliğine Yönelik Görüşlerine İlişkin Sonuç ve Tartışma

Uludağ Üniversitesi akreditasyon ölçütleri incelendiğinde (2009), öğrenci ve mezunların nitelik ve performans düzeylerinin, programların değerlendirilmesinde önemli bir girdi olduğu belirtilmekte ve kurumun,

- a) öğrencilerinin programın hedeflerini gerçekleştirmedeki başarılarını ortaya koyabilmek için, öğrencilerini değerlendirmesi, yönlendirmesi, izlemesi,
- b) diğer eğitim kurumlarından gelen öğrencilerin aldıkları eğitimin eşdeğerliğinin sağlanabilmesi için gerekli düzenlemeleri yapması,

- c) bütün öğrencilerin, programın gereklerinin tümünü yerine getirmelerini sağlaması gerektiği, vurgulanmaktadır.

Katılımcıların bir bölümü, sosyal medya araçları, telefon veya yüzyüze görüşme yoluyla öğrencilerin görüşlerinin alındığını ve öğrencilerin sosyalleşme ihtiyacı bulunduğunu, yeterli personel istihdamının önemli olduğunu belirtmektedirler. Ayrıca, öğrencilerin teknoloji kullanımına yönelik sistem ile ilgili sorunlar yaşadıkları görülmektedir. Öğretim elemanlarına göre, öğrencilerin görüşleri esas alındığında özellikle sanal sınıf uygulamalarına etkin katılımları ile ilgili karşılaştıkları sorunların çözümü, ders içeriklerinin görselliğinin artırılması, derslere ilişkin video çekimlerinin yapılması, sistemin teknik ve pedagojik yönden geliştirilmesi, ders veren öğretim elemanlarını uzaktan eğitim süreçleri konusunda bilgilendirilmesi, öğrenci iletişim kanallarının artırılması, öğrenci ve öğretim elemanlarına uzaktan eğitim ile ilgili oryantasyon çalışması yapılması konusunda çalışmalara gereksinim olduğu görülmektedir.

Katılımcıların bir bölümü, öğrencilerin uzaktan eğitim hizmetlerine yönelik görüşlerinin neler olduğu konusunda bilgi sahibi olmadıklarını belirtmeleri, tüm alanlarda öğretim elemanlarının bilgilendirilmeleri gerektiği sonucu çıkmaktadır. Nicel araştırma bulguları da esas alındığında öğretim elemanlarına çalışmalar hakkında etkili geribildirimler verilmesi gerektiği görülmektedir.

Simonson(2007)'a göre; USDE tarafından yayınlanan bir raporda(2006), uzaktan eğitim uygulamalarına ilişkin öğretim üyeleri ve öğrencilerden alınan veriler, uzaktan eğitim programlarının geliştirilmesi için kullanıldığı ve bunun olumlu bir kalite göstergesi olduğu vurgulanmaktadır.

Kurumun hizmetlerinden memnun olmayan öğrencilerin genellikle, yüzyüze görüşme beklentisi içinde oldukları, bazı öğrencilerin ise örgün eğitimde olduğu gibi hizmet bekledikleri görülmektedir. Uzaktan eğitim kurumunun hizmetlerine yönelik öğrenci görüşlerine başvurulmadığını belirten katılımcılara göre ise genellikle öğretim elemanlarının değerlendirilmesi amacıyla öğrenci görüşlerinin alınmaya çalışıldığı ve bu uygulamanın vakıf üniversitelerinde daha yaygın olduğu görülmektedir. Uzaktan eğitim merkezlerinin daha etkin olmasını sağlamak amacıyla, zaman zaman öğrencilere anket uygulanması, web sayfasında öğrenci görüşlerinin alınması ve sonuçların öğretim

elemanları ve öğrenciler ile paylaşılması gerektiği görülmektedir. Çünkü, katılımcıların tamamına yakını, öğrenci görüşlerinin neler olduğuna yönelik yeterli geribildirim sağlanmadığını ve bu konuda bilgilenme ihtiyacı içinde olduklarını belirtmektedirler.

Chickering ve Zelda tarafından geliştirilen ve ilk defa 1987 yılında yayınlanan ilkeler (Chickering&Ehrmann, 1997; Aktaran:Seok, 2007, s.392) içinde, öğrenciler ve öğretim elemanları arasındaki iyi ilişkilerin teşvik edilmesi, işbirliği, etkin geri bildirim sağlanması, yüksek iletişim beklentilerinin karşılanması, iyi uygulama örnekleri olarak sunulmaktadır.

5.1.2.11. Öğretim Elemanlarının Açık ve Uzaktan Eğitim Merkezi/Kurumu ve Açık ve Uzaktan Eğitim Programları Açmanın Asgari Standartlarının Neler Olduğu ve Uzaktan Eğitim Kurumunun Standartlara Uygun Olup Olmadığına Yönelik Görüşlerine İlişkin Tartışma ve Sonuç

Araştırma sonuçları genel olarak değerlendirildiğinde, katılımcılara göre uzaktan eğitim merkezi açmanın asgari standartları şu şekilde belirtilmiştir: Teknik altyapı ve internet altyapısının uygun olması, teknik personelin yeterli olması, öğretim kadrosunun nitelikli olması ve uzaktan eğitime destek olması, özellikle öğretim kadrosunun uzaktan eğitimde ders vermeye istekli ve gönüllü olması, öğrencilerin sınav uygulamalarının denetlenebilecek aynı ortamlarda yapılması, uzaktan eğitim programlarının ve ders planlarının uygun olması, LMS'in olması, yüzyüze etkileşim aracının olması, uzakta bulunmanın getirdiği olumsuzluğu azaltacak öğrencilere yönelik empatik anlayış, örgüt yapısının uygunluğu ile uzaktan eğitim yönetiminin uygunluğu ve uzaktan eğitime bakış açısının olumlu olması, uzaktan eğitime ayrılan bütçenin yeterli olması, uzaktan eğitim kurumunun misyonunun olması.

Örneğin, Accreditation Council for Distance Education(ACTDE) tarafından belirlenen akreditasyon değerlendirme kriterleri esas alınabilir ve bu kriterler ışığında standartlar oluşturulabilir. ACTDE akreditasyon değerlendirme kriterleri şunlardır(ACTDE, 2010, s.3-8):

Kriter-1: Kurumsal Misyon, Yönetim ve Etkinlik

Kriter-2: Kurumsal Etkinlik

Kriter-3: Kaynaklar

Open and Distance Learning Quality Council (ODLQC) standartları ise 6 bölüme ayrılmaktadır (ODLQC, 2012):

1.Çıktılar,

2.Kaynaklar,

3.Destek,

4.Satış,

5.Hizmet Sağlayıcılar,

6.İşbirlikçi Karşılığı,

Ülkemizde uzaktan eğitim merkezlerinin açılmasında Açık ve Uzaktan Öğrenme kalite Konseyi(ODLQC) standartları yol gösterici rol oynayabilir.

Açık ve uzaktan eğitim alanında etkili bir eğitim öğretim hizmeti sunabilmek için insan ögesinin öncelikle ele alınması, hem yönetim, hem de öğretim elemanı boyutunda eğitilmeleri ve süreçler hakkında bilgilendirilmeleri gerektiği görülmektedir. Ayrıca, ülkemizde henüz Açık ve Uzaktan Eğitim alanında yasal düzenlemeler tam olarak gerçekleştirilebilmiş değildir. Ülkemizde, Açık ve Uzaktan Eğitim alanında yasal düzenlemelerin yapılması gerekliliği bulunmaktadır. Ayrıca, uzaktan eğitime uygun ders materyallerinin hazırlanması, öğretim elemanlarına gerekli formasyonların kazandırılması ihtiyacı bulunmaktadır. Ülkemizde faaliyette bulunan bazı uzaktan eğitim uygulamalarının uzaktan eğitim merkezi veya bağımsız bir uzaktan birimi kapsamında faaliyet göstermediği görülmektedir. Bu durumda, uzaktan eğitim uygulamaları bir ders ile sınırlı olarak yürütülmekte veya örgün eğitim programlarının yapılması ile birlikte yürütülmeye çalışılmaktadır. Bu uygulama, uzaktan eğitim hizmetlerinin daha etkin yürütülmesini azaltan nedenlerden biri olarak görülebilir.

USDE tarafından yayınlanan bir rapor (2006; Aktaran: Simonson, 2007)'da; geleneksel ve uzaktan eğitim kurumları için iki ayrı yaklaşım kullanılması, iki ayrı ders onay süreci olması, uzaktan eğitim derslerinin geleneksel derslere dönüştürülmeye teşvik edilmesi, olumsuz kalite göstergeleri olarak belirtilmektedir.

Katılımcı görüşleri de dikkate alındığında, uzaktan eğitim programı ve merkezi açmadan önce ihtiyaç analizleri yapılması, arz ve talep durumu dikkate alınarak hareket

edilmesi gerektiği görülmektedir. Uzaktan eğitim merkezlerinin başarısı teknik altyapıları ile doğru orantılıdır. Bu amaçla uygun teknolojik donanım, teknik, idari ve eğitim personelinin yeterliliği ile programların kademe kademe açılması, uygulanmakta olan belli programlardan elde edilen sonuçlara göre yeni programların açılması yoluna gidilmesi daha faydalı olabilir. Uzaktan eğitim yapılanması bulunan üniversitelerde uzaktan eğitim hizmetlerinin bağımsız birimler olarak hizmet vermesi, hem kaynak ayrılması, hem de programların daha etkin yürütülmesi bakımından daha faydalı olabilir. Uzaktan eğitim hizmetlerinde öğrencilerin kurumsal politikalar, sistemin işleyişi, satandartların neler olduğu, ne işe yaradığı vb. konularda bilgilenme ihtiyacı içinde oldukları görülmektedir. Ayrıca, uzaktan eğitim hizmetlerinin yaygınlaşması paralelinde belli branşlardaki öğretim elemanlarının teknolojinin kendilerinin yerini alabileceği korkusu, kaygısı içine girdikleri ve bundan dolayı açık ve uzaktan eğitim uygulamalarına karşı biraz mesafeli yaklaşmakta oldukları, uzaktan eğitim hizmetlerinin gelişmesi yönünde katkı sağlamak istemedikleri, bu konuda bazı dirençlerle karşılaştıkları görülmektedir. Bu sonuca göre, toplumun değişik kesimlerinde değişik nedenlerden dolayı uzaktan eğitime yönelik oluşan önyargıların ulusal ve kurumsal politikalarla ortadan kaldırılmasına yönelik çalışmalara ihtiyaç bulunmaktadır. Öğretim elemanlarının görüşlerine göre, uzaktan eğitim kurumlarının YÖK'ün belirlemiş olduğu asgari standartları kaşılamaya çalıştığını ancak, buna rağmen asgari standartların bile karşılanamadığını, uzaktan eğitimde görevli öğretim elemanlarına ders ücreti ödemelerinde bile standardizasyon bulunmadığını, kurumların kendilerine göre standartları olduğunu belirtmektedirler. Uzaktan eğitimde öğretim elemanı, yönetici, teknik ve idari personel için ücret ödemeleri (ek ders vb.), telif ücretleri, danışmanlık ücretleri ve sınav ücretlerini kapsayan malî düzenlemeler yapılmalıdır.

Uludağ Üniversitesi akreditasyon ölçütlerinden “kurumsal destek ve malî kaynaklar” alt başlığı incelendiğinde (2009); Kurumsal desteklerin ve malî kaynakların,

- a) programın kalite ve sürekliliğini sağlaması,
- b) iyi yetişmiş öğretim üye kadrosunu çekerek, üniversitede tutabilmeye ve onların sürekli bir gelişim içinde bulunmalarını sağlamaya yeterli olması gerektiği, ayrıca, programların gerektirdiği olanakları elde etmek, idame ettirmek ve kullanabilmek

için de yeterli düzeyde kaynak bulunması, destek personel ve kurumsal servislerin, program ihtiyaçlarını karşılayabilecek düzeyde olması gerektiği vurgulanmaktadır.

Teknolojik altyapıda çok güçlü bir server oluşturulması, bant genişliğinin iyi olması, öğrencilerin uzaktan eğitim hizmetlerine katılımını test edecek devam takip sisteminin oluşturulması, öğrenci işlerinin uzaktan eğitime uygun olması ve sınav zamanlarında personel ihtiyacının sağlanmasının da önemli olduğu vurgulanmaktadır.

Uludağ Üniversitesi akreditasyon ölçütlerinden “altyapı” alt başlığı incelendiğinde (2009);

- a) Kurumda sınıflar, laboratuvarlar ve ilgili donanımların program amaçlarını sağlayacak düzeyde olması ve öğrenmeyi destekleyecek atmosferin sağlanması,
- b) öğretim üyesi-öğrenci iletişimini sağlayıcı, meslekî gelişimi ve etkinlikleri artırıcı kolaylıkların bulunması, programların, öğrencilere yeni bilimsel ve eğitsel araçları öğrenme ve kullanabilme olanağı sağlaması, bilgisayar ve bilgi altyapısı, öğrencilerin ve öğretim üyelerinin bilimsel çalışmalarını desteklemeye ve program amaçlarını sağlamaya olanak tanınması gerektiği, belirtilmektedir.

Uzaktan eğitim kurumu ve programı açmadan önce teknolojik, ekonomik, yasal ve sosyo kültürel koşullar esas alınmalıdır. Ülkemizde açık ve uzaktan öğrenme alanının hızla gelişmekte olduğu bilindiğine göre, özellikle alana özgü yasal ve eğitsel düzenlemelere ihtiyaç olduğu görülmektedir. Açık ve Uzaktan Eğitim alanında yürütülen hizmetlere uygun teknoloji kullanımına özel önem verilmesi, öğrenci başarı değerlendirme standartları ile öğrenci hizmetlerinin önemsenmesi ihtiyacı bulunmaktadır. Araştırma bulgularına göre, ülkemizde ön akreditasyon standartları oluşturulması bakımından uluslararası alandaki üniversiteler ve akreditasyon kuruluşlarının standartlarından faydalanılması gerekmektedir. Örneğin, DETC tarafından belirlenen ve aşağıda sunulan 12 akreditasyon standardı açık ve uzaktan eğitim kurumlarımız tarafından örnek olarak alınabilir. DETC tarafından belirlenen Akreditasyon Standartları şunlardır (DETC, 2011, s.1-9):

- I. Kurum misyonu, hedefler ve amaçlar,
- II. Eğitsel program hedefleri, müfredat ve materyaller,
- III. Eğitim Hizmetleri,
- IV. Öğrenci Hizmetleri,

V.Öğrenci başarı ve memnuniyeti,

VI.Kurumun yeterlilikleri, sahipleri, yönetim kurulu üyeleri, yöneticiler, öğretim elemanları ve personel,

VII. Kabul uygulamaları ve kayıt anlaşmaları,

VIII. Reklam, Promosyon uygulaması ve personel işe alımı,

IX. Finansal Sorumluluk,

X.Ücret Politikaları, Ücret toplama ve İadeler,

XI. Tesis, Araç-gereç ve Kayıt Koruma,

XII. Araştırma ve kendini geliştirme.

Ayrıca, AACSB İş Akreditasyon Standartları'da açık ve uzaktan eğitim standartlarının oluşturulmasında başlangıç olarak incelenerek faydalanılabilir. AACSB İş Akreditasyon Standartları(Romero, 2008, s.253-254) üç başlıkta toplanmaktadır:

1)Stratejik Yönetim Standartları:

- a)Misyon ifadesi,
- b)Misyon uygunluğu,
- c)Öğrenci Misyonu,
- d) Sürekli İyileştirme/Gelişme Amacı ,
- e)Finansal Stratejiler.

2)Katılımcıların Standartları

- a)Öğrenci kabulü,
- b)Öğrenci Tutma,
- c)Öğrenci desteği için personel yeterliliği,
- d)Fakülte Yeterliliği,
- e)Fakülte Nitelikleri,
- f)fakülte Yönetim ve Desteği,
- g)Fakülte geneli ve eğitsel personelin sorumluluğu,
- h)Fakültenin eğitimsel sorumluluğu ile öğretim üyelerinin bireysel sorumluluğu,
- i)Öğrencinin bireysel eğitimsel sorumluluğu.

3)Öğrenme Standartlarının Güvencesi

- a)Müfredat Yönetimi,
- b)Lisans derecesi öğrenme hedefleri,
- c)Lisans eğitim düzeyi,

- d)Yüksek Lisans Öğrenme hedeflerinin genel yönetimi,
- e)Belli alanda uzmanlaşmış Yüksek Lisans öğrenme hedefleri,
- f)Yüksek Lisans Eğitim Düzeyi,
- g)Doktora Öğrenme Hedefleri.

5.1.2.12.Öğretim Elemanlarının Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Kavramı, Akreditasyona Neden İhtiyaç Olduğu Ve Akreditasyonun Nasıl Olması Gerektiğine Yönelik Görüşleri İle İlgili Sonuç Ve Tartışma

Katılımcıların büyük bir çoğunluğu, uzaktan eğitimde akreditasyonun mutlaka olması gerektiğini, bu konuda belirlenecek standartların kalite için gerekli olduğu ve her kurumun kendine göre uzaktan eğitim uygulamasının doğru olmadığı vurgulanmaktadır. Uzaktan eğitim merkezi ve kurumlarının rekabet ortamında, öğrenci çekmek açısından uzaktan eğitimde akreditasyonun önemli bir kavram olduğu belirtilmektedir.

Akreditasyon, düzenlenmiş veya isteğe bağlı bir alanda faaliyet gösteren tüm uygunluk değerlendirmesi yapan kuruluşlar için teknik yeterliliklerini göstermeye yardımcı ve kuruluşların kendi aralarındaki rekabetten doğan ortamın kalite ve şeffaflığının sağlanması için koşuldur (Erturan, Erturan ve Hacısalıhoğlu, 2011, s.9).

Akreditasyonun temel fonksiyonu, kamu adına kabul edilebilecek kalite ve performans standartlarını saptaması açısından, kalite güvencesi olmasıdır.Diğer temel fonksiyonu, harici değerlendirme yoluyla öğretim kurumları ve programların iyileştirilmesine katkısı nedeniyle, kalite iyileştirmedir (Rehber, 2002, s.71).

Akreditasyon en genel anlamıyla değerlendirme süreci anlamına gelmektedir, eğitim programlarının tanınması veya uygun standartları bulundurduğuna ilişkin belge vererek niteliğin onaylanması olarak da tanımlanabilir. Eğitimde kalite, hedefleri gerçekleştirme derecesi, başarının değerlendirilmesi ve bu başarının hak edildiğinin belirlenmesi anlamına gelmektedir.Aynı zamanda faaliyetler ve çıktıların bazı normlar, kriterler veya hedeflere göre istenen özellikte olduğu konusunda bir değerlendirmedir (Bakioğlu ve Baltacı, 2010, s.7).

Akreditasyonu bir kuruluş veya kişinin belirli görevleri yapmakta yeterli olduğunun biçimsel olarak tanınması olarak tanımlayan Peker(1996, s.22), akreditasyonun, düzenlenmiş veya isteğe bağlı bir alanda faaliyet gösteren tüm uygunluk değerlendirmesi yapan kuruluşlar için teknik yeterliliklerini göstermeye yardımcı ve

kuruluşların kendi aralarındaki rekabetten doğan ortamın kalite ve şeffaflığının sağlanması için temel bir koşul olduğunu belirtmektedir.

Akreditasyon tek tek programların iyileştirilmesinin yanı sıra eğitim sisteminin bir bütün olarak gelişmesine de hizmet eder (YÖK, 1999, s.1.2)

Bazı katılımcılar, akreditasyonun bilimsel özerkliğe ters olduğunu, dolayısıyla kurumsal değil, program temelli bir akreditasyon olmasını savunmaktadırlar. Ancak, katılımcıların büyük bir çoğunluğu ise (31 kişi), uzaktan eğitimde akreditasyonun gerekli olduğunu, böylece akreditasyon ile birlikte uzaktan eğitimde rekabet, şeffaflık ve kalitenin sağlanabileceğini düşünmektedirler. Ayrıca, akreditasyon ile birlikte her kurumun kendi standartlarını değil, ulusal veya uluslararası standartları esas alarak eğitim yapmalarına olanak sağlanacağını, böylece daha nitelikli mezunlar verilebileceği belirtilmektedir.

Güçlüol (1997,s.1), Üniversitelerimizin “akreditasyona” tabi tutulmalarının aşamalı olarak gündeme getirilmesini, bu uygulamanın rekabeti arttırarak belli üniversitelerin belli alanlarda uzmanlaşmasına katkı sağlayacağını belirterek, altyapısı uygun olmayan üniversitelerin açılmasına izin verilmemesi gerektiğini vurgulamaktadır. Ayrıca, Üniversitelerin uluslararası düzeyde “akreditasyona” geçmelerinin gündeme getirilmesini, bunun için batılı ülkelerdeki üniversitelerin standartları ve koşullarının sağlanmaya çalışılmasının önemli olduğu belirtilmektedir.

Akreditasyonun nasıl olması gerektiğine ilişkin olarak öğretim elemanlarına göre, yurt içi ve yurt dışı üniversiteler ile işbirliği yapılarak çift diploma verilebilir. Uzaktan eğitim kurumunun tanınırlığının arttırılması için akreditasyonun gerekli olduğu belirtilmektedir. Ayrıca, MÜDEK gibi bir oluşum olabileceğini, denetlenebilir olması gerektiği ifade edilmektedir. Ancak, uzaktan eğitimde akreditasyonun örgün eğitim kurumlarından farklı olması gerektiği ve akreditasyonun eğitimdeki eksiklik ve fazlalığı belirlemede önemli bir süreç olduğu belirtilmiştir. Uzaktan eğitimde akreditasyonun mutlaka olması gerektiğini ve kaliteyi arttırmak, geçerlilik ve güvenilirlik için ihtiyaç bulunduğu belirtilmektedir.

Uçar (1997, s.4-5)’a göre; ülkemizde yükseköğretimde akreditasyon için öncelikle bir yasa veya yönetmelikle Yükseköğretim Kurumları Değerlendirme Komisyonu

(YÖKDEK) gibi bir kurum kurulmalı ve bu kurum özerk yapıda olmalıdır. Akreditasyon için alt komisyonlar kurulması önerilmektedir.

Akreditasyon kurumları yönetim ve akademik standartlar açısından kurumların uyması gereken kuralları belirlerken, akredite ettikleri kurumların daha da iyiye gidebilmeleri için çaba göstermektedir. Bu kurumlar, topluma, öğrencilere, yükseköğretim kurumlarına hizmet verirken, hem akademik açıdan daha iyiyi, hem de etik kurallar açısından da standartları oluşturmaktadır. Uygun akreditasyon kuralları ve iş etiği sağlanan kurumların yürüttükleri politikalarda etkinlik daha da artacaktır (Rehber, 2002, s.72-73).

Ülkemizde yükseköğretim programlarının akreditasyonu çalışmaları, öncelikle ulusal ölçekte akreditasyon olarak ele alınmalı, bu amaçla ilk olarak bağımsız akreditasyon kuruluşlarının yasal dayanağı kurulmalıdır. Üniversite eğitim-öğretim programlarının paralel olarak ya da daha sonra uluslararası akreditasyona açılması yararlı olacaktır (Akbay, 1997, s.7).

Araştırma sonuçlarına göre uzaktan eğitimde akreditasyon standartlarının belirlenmesi en öncelikli konulardan biridir. Bu konuda yurtdışındaki kurum ve kuruluşlarla işbirliği yapılması ihtiyacı bulunmaktadır. Oral (1997, s.8)' a göre; Uluslararası akreditasyon, hem bireysel olarak üniversite öğretim elemanlarının hem de kurumsal olarak üniversitelerin uluslararası alanda tanınması, kabul görmesi, uluslararası bilimsel faaliyetlerde yer alması olarak algılanmalı ve akreditasyon için her şeyden önce uluslararası standartlarda bilgi üretilmelidir. Ayrıca, üniversitelerdeki eğitim öğretim programlarının uluslararası standartlara yükseltilmesinin akreditasyon için önem taşıdığı belirtilmektedir.

Yarman (1997, s.25), uluslararası akreditasyonun bir çok bakımdan yararlarını şu şekilde ifade etmektedir:

- a) Üniversitelerin ve yükseköğretim sisteminin dünya üzerindeki saygınlığının artması,
- b) Akredite üniversite mezunlarının uluslararası düzeyde kabul görmesi,
- c) Akredite üniversite mensubu öğretim üyelerinin uluslararası düzeyde kabul görmesi,
- d) Üniversitelerin uluslararası düzeyde işbirliği olanaklarının artması,
- e) Akreditasyon sürecine giren üniversitenin aynı zamanda kalite yükselişi sürecine girmesi.

İspir (1997, s.24)'e göre, uluslararası standartlar sadece diplomanın denkliği açısından değil, öğrenci seçimi, öğretim üyesinin niteliği, öğretim programı ve eğitimin kalitesi açısından da belirlenmeye çalışılmalı, uluslararası akreditasyonun geliştirilmesi konusunda sürekli olarak uluslararası projeler hazırlanmalı ve uygulanmalıdır.

Dünyada mevcut küreselleşme olgusu karşısında, üniversitelerimizin gelişmiş ülke üniversiteleri ile entegrasyonunun sağlanması ve öğretim kalitesinin yükseltilmesi bakımından uluslararası akreditasyonun değişik yararları bulunduğunu belirten Sağlamer(1997, s.36)'e göre, uluslararası akreditasyon üniversitelerin inisiyatifine bırakılmalı, her üniversite kendi koşulları içinde bölümler ve/veya fakülteler düzeyinde girişimlerde bulunabilmeli, Yükseköğretim Kurulu bu konuda teşvik edici olmalı, ayrıca, uluslararası akreditasyon çalışmalarına paralel olarak ülkemizde bağımsız bir akreditasyon kurulu tarafından akreditasyon çalışmaları başlatılmalıdır.

Yükseköğretimde kalite çalışmalarının hızlanması için Bologna süreci kapsamında çalışmalara hız verilmesi, özellikle yaşamboyu öğrenmeyi teşvik etmek, Avrupa Kredi Transfer Sistemini(ECTS) uygulamak, ulusal ve uluslararası düzeyde ders ve kredi transferi yapılabilmesi önemli katkılar sağlayabilir. Uzaktan eğitim kurumlarının akredite olması, ulusal ve uluslararası düzeyde tanınırlıklarını arttıracak ve böylece mezunlarında uluslararası alanda istihdamı kolaylaştacaktır. Uzaktan eğitim programlarının akredite olmaları ile birlikte, açık ve uzaktan eğitim programlarının açılma gerekçeleri belirlenmiş olacak, böylece açık ve uzaktan eğitim programlarının ülkenin eğitim felsefesine uygunluğu, mezunların istihdamı, öğrenci kabul koşulları, gerekli teknik ve akademik yeterliliklerin sağlanması konusunda önemli bir adım atılmış olacaktır.

Öğretim elemanlarına göre, bağımsız kuruluşların kurumu akredite etmesi önemli ama ulusal bağlamda kültürel özelliklerde korunmalıdır. Haberal(1997, s.10)'a göre, bir yandan üniversitelerde uluslararası akreditasyon alanında gelişme sağlanmasına çalışılırken işin ulusal akreditasyon yanını da ihmal etmemek gerekir. Ayrıca, akreditasyon için üniversitelerin verimliliklerini ölçecek kıstasların belirlenmesi ve bu kıstaslara göre üniversitelerin değerlendirilmesi önerilmektedir.

Kurumlar arasında işbirliğinin gelişmesi, kalite güvencesi kurullarının oluşturulmasının yanında kalite güvencesinde direkt etkisi olan faktörlerden olan kurumsal özerkliğin

arttırılmasının üniversitelerin gelişimini, öğretimin kalitesini ve yenilikçi potansiyellerini arttıracakı düşünülebilir (Süngü ve Bayrakcı, 2010, s.906).

Öğretim elemanlarına göre, uzaktan eğitim kurumunun akredite olması, uzaktan eğitim kurumunun ders içeriklerinin daha sağlıklı değerlendirilmesine, teknik altyapı ve kullanılan teknolojilerin yeterliliğinin belirlenmesine ve öğrenci başarısının daha sağlıklı olarak ölçme ve değerlendirilmesine katkı sağlamaktadır. Katılımcıların büyük bir çoğunluğu, bağımsız akreditasyon kuruluşlarının oluşturularak uzaktan eğitim kurumlarının akredite edilmesinin gerekliliğini belirtmekte ve örgün eğitim kurumları ile uzaktan eğitim kurumlarının akreditasyonunda farklı süreçlerin izlenmesi gerektiğine inanmaktadırlar.

Akreditasyonun amacı, kurumların ve kurum programlarının, meslekî ve akademik yönleriyle, belli ölçütlere uygunluğunu ilgili kesimlere ilan etmek üzere belirlemek ve eğitim öğretim düzeyinin yükseltilmesini sağlamaktır. Uluslararası standartları sağladıktan ve onay aldıktan sonra akreditasyon, mezunların iş olanaklarını arttırarak, ülkeler arasında bilgi alışverişi ve yapıcı rekabet koşullarının sağlanmasına, sermaye ve bilgi yatırımlarına cesaret verici ortamların oluşmasına yardımcı olacaktır (Saygılı, 1997, s.20).

Akreditasyon, yaptırımları(müeyyideleri) olan bir denetim sistemi değildir. Akreditasyon, kuruluşlarda bir anlamda öz denetimi sağlayan, içinde bulunduğu standartlara ne ölçüde uyduğunu betimleyen bir sistemdir. Belirlenmiş standartlara uygunluğunun saptanması, akreditasyonun ilk amacıdır. Akreditasyonun ikinci amacı, bu kurumlara eğitim programlarını geliştirmelerinde rehberlik sağlamaktır. O ülkede, eğitim alanları ile ilişkili dallardaki eğitimin sürekli geliştirilmesi kültürünün kazandırılması da akreditasyonun üçüncü amacıdır (Erturan, Erturan ve Hacısalıhoğlu, 2011, s.10).

5.1.2.13. Öğretim Elemanlarının Ülkemizde Açık ve Uzaktan Eğitimin Akreditasyonunun Geleceğine İlişkin Görüşleri İle İlgili Tartışma Ve Sonuç

Öğretim elemanlarının ülkemizde uzaktan eğitimde akreditasyonun geleceğine yönelik görüşeri incelendiğinde, katılımcıların büyük bir çoğunluğunun gelecekte ülkemizde uzaktan eğitimde akreditasyonun gerçekleşeceğine inandıkları ve uzaktan eğitimde akreditasyonun olması gerektiğini düşündükleri görülmektedir. Uzaktan eğitim

uygulamalarının şu anda YÖK'ün iznine tabi gerçekleşmekte olduğu ve gelecekte akreditasyonun gerçekleşebilmesi için YÖK'ün daha esnek olması, yeni yasal düzenlemeler yapılması ve değişik online programların açılması gerektiği belirtilmiştir.

Gelecekte uzaktan eğitimin yaygınlaşmasına bağlı olarak öğrencilerin bu programlara olan taleplerinin artacağı, bu durumda uzaktan eğitimde akreditasyon çalışmalarının kaçınılmaz olacağı belirtilmektedir. Uzaktan eğitimde akreditasyon standartlarını YÖK'ün belirleyebileceği, böylece her üniversitenin kendine göre uzaktan eğitim uygulamasının önüne geçilebileceği vurgulanmaktadır. Uzaktan eğitim teknolojiye bağlı olarak yürütüldüğü için akreditasyon bakımından asgari teknik yeterliliklerinin sağlanması gerektiği görülmektedir. Bazı katılımcılar, YÖK'ün uzaktan eğitim programlarının açılmasına resmi izin vermesini akreditasyon olarak nitelendirmektedirler.

Ülkemizde Yükseköğretimde akreditasyon çalışmaları incelendiğinde (YÖK, 2012); YÖK bünyesinde gerçekleştirilmeye çalışıldığı görülmektedir. Yükseköğretim Kurulu tarafından 2005 yılında eğitim, öğretim, araştırma aktivitelerinin kalitesinin geliştirilmesi ve değerlendirilmesi temel amacıyla Avrupa Kalite Güvencesi Standart ve İlkelerine (ESG) de uygun olacak şekilde “Yükseköğretim Kurumlarında Akademik Değerlendirme ve Kalite Geliştirme Yönetmeliği” yayınlanmış, ayrıca kalite geliştirme çalışmalarının düzenlenmesi ve koordinasyonundan sorumlu olan Yükseköğretim Kurumları Akademik Değerlendirme ve Kalite Geliştirme Komisyonu (YÖDEK)'nin kurulması da önemli bir gelişmedir. Ayrıca, Mühendislik Eğitim Programları Değerlendirme ve Akreditasyon Derneği (MÜDEK), 15 Kasım 2007 tarihinde Kalite Değerlendirme Tescil Belgesi almış ve tanınmış ilk ulusal dış değerlendirme ajansı olarak çalışmalarına başlamıştır.

Hesapçıoğlu, Bakıoğlu ve Baltacı (2001, s.156), YÖK'ün bu denli geniş bir örgüt ve uzman kadrosu ile kendini geliştirmek için akreditasyona başvurmasının düşünce bazında iyi ve yerinde bir karar göründüğünü, ancak öğretimin etkililiğinin sağlanabilmesi için öncelikle fakültelerin başlangıç standartlarının sağlanmasına vurgu yapmaktadırlar.

Mühendislik Eğitim Programları Değerlendirme ve Akreditasyon Derneği (MÜDEK), farklı disiplinlerdeki mühendislik eğitim programları için akreditasyon, değerlendirme

ve bilgilendirme çalışmaları yaparak Türkiye’de mühendislik eğitiminin kalitesinin yükseltilmesine katkıda bulunmak amacıyla faaliyet gösteren bir sivil toplum kuruluşudur (MÜDEK, 2012).

Öğretim elemanlarına göre, ülkemizde uzaktan eğitimin akreditasyonuna başlangıç olabilecek çalışmalar bakımından MÜDEK bünyesinde gerçekleştirilmekte olan girişimler örnek alınabilir. MÜDEK (2012); 2003 yılında mühendislik programlarının değerlendirmesine başlamış, 2006 yılında Avrupa Mühendislik Eğitimi Akreditasyon Ağı (ENAE - European Network for Accreditation of Engineering Education) adlı kuruluşun üyesi olmuş, 25 Ocak 2007 tarihinde MÜDEK kısa adını kullanmaya devam ederek Mühendislik Eğitim Programları Değerlendirme ve Akreditasyon Derneği adında bir sivil toplum kuruluşuna dönüşerek tüzel kişilik kazanmıştır. 16 Kasım 2007 tarihinde Yükseköğretim Kurulu (YÖK) tarafından yükseköğretim kurumlarının mühendislik programlarında ulusal, sektörel ve program yeterlilikleri odaklı ulusal bir kalite güvence kuruluşu olarak tanınmıştır. 21 Ocak 2009 tarihinden itibaren akredite edeceği mühendislik eğitimi programlarına EUR-ACE Label vermek üzere ENAE tarafından yetkilendirilmiş ve 15 Haziran 2011 tarihinden itibaren IEA (International Engineering Alliance) Washington Accord'a tam üye (Full Signatory) olarak kabul edilmiştir.

Ülkemizde, uzaktan eğitimin akreditasyonuna yönelik kişisel çabalardan daha çok işbirliğini esas alan kurumsal çabalara ihtiyaç olduğu görülmektedir. Ülkemizde, öncelikle uzaktan eğitimin ne olduğunun iyi öğrenilmesi ve daha sonra uzaktan eğitime ve akreditasyona yoğunlaşılması gerektiğini belirtebiliriz. Katılımcılar, ülkemizde akreditasyon kuruluşu olmadığını, YÖK’ün akredite edemeyeceğini, ABD’de özerk akreditasyon kuruluşları bulunduğunu ve bunların örnek alınması gerektiğini, uzaktan eğitimde akreditasyon için uzmanlığı kanıtlanmış dış bir kuruluşun olmasına ihtiyaç bulunduğunu belirtmektedirler.

Koçdar (2011, s.166) tarafından yapılan bir araştırmada, uzman görüşlerine göre; uzaktan eğitim programlarının ayrı bir kuruluş bünyesinde akredite edilmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmada, uzmanların çoğu uzaktan eğitim programlarının ister program düzeyinde, ister kurumsal düzeyde olsun, yüz yüze eğitimin akredite edileceği yapı içerisinde akredite edilmesini önermişler; ancak uzaktan eğitime özgü ek

yöntem ve ölçütlerin geliştirilmesi ve uzaktan eğitim konusunda uzman kişilerden mutlaka destek alınması gerektiğini vurgulamışlardır.

Karaoğlu (2002, s.6)'na göre; Bir yanda güzel vitrinli binalarda seri halde MBA diploması üretimi yapanlar var, diğer yanda ülkenin uzak köşelerinde yetersiz akademik kadrolarıyla onbinlerce öğrenci alıp diplomalı işsiz üretenler... Kendilerini üniversite sayan bu kurumlar arasında, hiç olmazsa minimum düzeyde eğitim ve araştırma yapanları nasıl ayırdedersiniz? Gelişmiş ülkelerde bu sorunun akreditasyon denilen bir süreçle çözülmekte olduğunu belirten Karaoğlu(2002, s.6)'na göre; Akreditasyon bir tür kalite beratıdır; bu beratı veren kuruluşlar hükümetlerden bağımsız olup, genellikle sisteme katılan üniversitelerin temsilcileri tarafından oluşturulmakta ve parasal kaynaklarını üye üniversitelerin ortak fonundan almaktadırlar.

Akreditasyon süreci birkaç aşamadan oluşur (Karaoğlu, 2002, s.6): Kurumun kendini incelemesi, akreditörlerin kurumu yerinde ziyareti, rapor hazırlanması, akreditasyon yönetim kurulunda kararın oylaması, ..vb. Üniversite, fakülte veya bölüm düzeyinde inceleme yapmaktadırlar. Örneğin, Amerika'daki ABET kuruluşu Mühendislik ve Teknoloji alanındaki fakültelere akreditasyon vermektedir. Bir kısmı sadece akademik alanda inceleme yaparken, bir kısmı malî ve hatta idarî yapıyı da denetleyebilmektedirler.

Karaoğlu (2002, s.6), akreditasyon sürecinin dayandığı esasları YÖK sistemiyle birlikte alarak şu değerlendirmelerde bulunmaktadır: Akreditasyon isteği üniversitenin sahibi olan devlet veya vakıftan gelmelidir. Akreditasyon süreklilik gerektiren bir süreçtir. Üniversite yöneticileri bir önceki rapordaki öneriler doğrultusunda iyileştirme önlemlerini kaldıkları yerden sürdüreceklerdir. Ancak, bizdeki rektörlük seçim mekanizması böyle bir sürekliliğe uygun değildir. Akreditasyon takım çalışması gerektiren bir süreçtir. Her birim görev alanına düşen çalışmayı tüm elemanlarıyla tartışarak, onların görüş ve katkılarından yararlanarak gerçekleştirmeye çalışmalıdır. Akreditasyonun arkasında finans gerekir. Kalitesini geliştirebilme potansiyeli olanın bütçesi arttırılarak, düzelme umudu olmayanın bütçesi kısılarak, sistemin işlemesi sağlanmalı ve kalitesizler tasfiye edilebilmelidir.

Merkeziyetçilik ağırlıklı bir yapıdan, yaratıcılık, kendine özgülük, üretkenlik ve çağdaş yaklaşımlara dayalı, nitelikli öğretim değerlendirme felsefesine geçmenin, sanıldığı

kadar kolay olmayacağını belirten Hesapçıoğlu, Bakıoğlu ve Baltacı (2001, s.156); Kalite yaratmanın, özgürlük, kendine özgürlük, hür düşünme, baskı altında olmamak, korku ve tehdit hissetmemek ile gerçekleştirebileceğini düşünmektedirler. Akreditasyon çalışmalarının sağlam ve sürdürülebilir temeller üzerine inşa edilerek, öğrenci, öğretim üyesi ve yöneticilerin akreditasyon sürecinde işbirliği yapmaları gerektiği ortaya çıkmaktadır. Akreditasyonun kalite açısından ve uzaktan eğitim hizmeti veren üniversitelerin yürüttükleri program ve uygulama farklılıklarının ortadan kaldırılması ve kurumların plansız ve dengesiz büyümelerinin önüne geçilmesi bakımından gerekli olduğunu, bu konuda otorite konumunda olan kurumların işbirliğine ihtiyaç olduğu ve üzerlerine düşen görevleri samimi bir şekilde yapmalarının kaçınılmaz olduğu belirtilebilir.

Gelecekte ülkemizde uzaktan eğitimde akreditasyonun gerçekleşeceğine inanmayan öğretim elemanlarının bir bölümü, öncelikle normal/örgün eğitim alanında akreditasyonun olması gerektiğini, henüz örgün eğitim kurumlarının akredite olmadığını belirterek, uzaktan eğitimle ilgili önceliklerin yerine getirilmesi gerektiğini düşünmektedirler. Ayrıca, uzaktan eğitim programlarının sürdürülebilirliklerinin sağlanarak, YÖK'ün kontenjan ve ders ücreti kısıtlamalarının kaldırılmasını önermektedirler. 6111 sayılı kanunda yapılan(44. md, e bendi) düzenleme ile uzaktan eğitimde ders verecek olan öğretim elemanlarının ders ücretlerinin düzenlenmeye çalışılması başlangıç bakımından önemli bir girişim olarak değerlendirilebilir. Ancak, açık ve uzaktan eğitim programlarının hazırlanması, uygulanması, değerlendirilmesi ve geliştirilmesi aşamalarında karşılaşılabilecek teknik, akademik ve özellikle mali konulara ilişkin düzenlemelerin/standartların belirlenmesi ihtiyacı bulunmaktadır. Özellikle öğrencilerden alınacak öğrenim ücretleri, öğretim elemanlarına yapılacak ödemeler(ek ders ücreti, telif ücreti, danışmanlık ücreti), teknik ve idari personele yapılacak ödemeler, sınav sorularının hazırlanması ve uygulaması ile ilgili yasal düzenlemelerin öncelikli olarak yapılması gerekmektedir.

Robinson (2004, s.5)'a göre; Kurumlar online eğitim hizmeti sunmadan önce ve uzaktan eğitim alanına girmeden önce kaliteyi nelerin oluşturduğunu, uzaktan eğitimde başarı için ne gerektiğine bakmaları gerekir. Ayrıca, kurumların bölgesel, ulusal ve özel akreditasyon kuruluşları ile mevcut kaliteli uzaktan eğitim kurumlarının olanaklarını inceleyerek kendilerinden önceki kurumların akreditasyonda düştükleri hataya

düşmemelerinin önemine değinmekte ve çevrim içi programların artması ile uzaktan eğitimde akreditasyonun gelişme göstereceği vurgulanmaktadır. Ülkemizde uzaktan eğitimde akreditasyon koşullarının sağlanması bakımından YÖK'ün yasal düzenlemeleri yapması, uzaktan eğitim alanındaki kontenjan ve ders ücreti, öğrenci kayıt ücreti gibi alanlarda önemli düzenlemeler yapılması, uzaktan eğitim alanında özerk akreditasyon kuruluşlarının oluşumuna ihtiyaç bulunduğu görülmektedir.

Koçdar (2011, s.167-168) tarafından yapılan bir araştırmada, Türkiye'de yüksek eğitimde kapasite sorununa bir çözüm olarak ortaya çıkan ve son yıllarda sayısı hızla artan uzaktan eğitim programlarının kalitesinin arttırılması ve programların sürekli geliştirilmesi açısından diğer ülkelerde yapılan uygulamalardan farklı bir süreç izlenmesi ve uzaktan eğitim programlarında kalite güvencesi ve akreditasyon faaliyetlerinden sorumlu; özerk, ayrı bir akreditasyon kuruluşunun kurulması ve alanlara özgü kurulan veya kurulacak (MÜDEK, vb.) akreditasyon kuruluşlarının, uzaktan eğitim akreditasyon kuruluşu ile işbirliği halinde programları akredite etmesinin faydalı olacağı belirtilmektedir.

5.1.2.14. Öğretim Elemanlarının Açık ve Uzaktan Eğitim Kurumları ve Programlarının Ulusal ve Uluslararası Düzeyde Akredite Olma Durumu İle Akreditasyon İçin Neler Yapılabileceğine Yönelik Görüşlerine İlişkin Sonuç ve Tartışma

Katılımcıların görüşleri incelendiğinde, tamamına yakını uzaktan eğitim kurumu ve uzaktan eğitim programlarının ulusal ve uluslararası düzeyde akredite olmadığını belirtmişlerdir. Bu görüşleri esas aldığımızda ve literatür incelemelerini de dikkate alarak ülkemizde henüz akredite olmuş uzaktan eğitim kurumu olmadığını belirtebiliriz. Bazı uzaktan eğitim programlarının uluslararası düzeyde akreditasyonuna yönelik girişimler olmakla beraber yeterli düzeyde olduğu söylenemez.

Katılımcıların bir bölümüne göre, uzaktan eğitimin akreditasyonuna yönelik henüz bir girişim bulunmamaktadır. Ancak, uzaktan eğitim programı ve kurumunun YÖK'ten onay alınarak eğitim ve öğretime başlaması ulusal akreditasyon olarak değerlendirilmektedir. Öğretim elemanlarının YÖK'ten resmî onay alınmasını akreditasyon olarak değerlendirmeleri, bu alanda yeterli bilgiye sahip olmadıkları ile açıklanabilir. Bologna sürecinin gereklerinin tam olarak yerine getirilememesi, YÖK'ün

uzaktan eğitim uygulamalarına yönelik bazı kısıtlamalarının akreditasyonun önündeki engel oluşturduğu vurgulanmaktadır.

Ülkemizde uzaktan eğitim programı açacak eğitim kurumlarının izleyecekleri aşamaları, Özkul ve Latchem (2011) şöyle sıralamaktadırlar: Uzaktan eğitim programı açmak isteyen eğitim kurumları kendi performans göstergelerini esas alarak öncelikle bir iç değerlendirme yapmaktadırlar. Ardından, ilgili uzaktan eğitim kurumunun, YÖK bünyesinde oluşturulmuş bulunan Uzaktan Eğitim Komitesine uzaktan eğitim programı açmaya hazır olduklarına dair sunum yapmaları sağlanır veya uzman bir ekip tarafından uzaktan eğitim kurumu ziyaret edilir. Son aşamada ise Uzaktan Komitesi ilgili uzaktan eğitim kurumunun başvurusunu olumlu veya olumsuz olarak neticelendirmektedir.

Katılımcılar, uluslararası işbirliği, AB ülkeleri ve ABD’de uzaktan eğitimde akreditasyona yönelik çalışmaların incelenmesini önermektedirler.

Uluslararası düzeyde akreditasyon çalışmalarında Durman (2008)’a göre; ABD ile kullanılan ortak ölçütler; misyon, organizasyonel yapı, kurumsal kaynaklar, ders müfredatı ve sunumu, öğretim elemanı ve altyapı desteği, öğrenci desteği, öğrenci öğrenim çıktılarıdır. Ayrıca, sınırlar ötesi yükseköğretimde kalite için ilke ve standartlar da hükümetler, yükseköğretim kurumları, öğrenci kuruluşları, kalite güvence ve akreditasyon kuruluşları, akademik tanıma kuruluşları, meslekî kuruluşlar için tanımlanmıştır.

Kalite güvencesi sistemlerinin bir ülkeden diğer ülkeye transfer edilmesinde sorunlar olabileceğini belirten Öz (2005), bir pilot proje çalışmasında İngiltere’de kullanılan bir akreditasyon yaklaşımının Türk üniversitelerine uygulanmaya çalışıldığını, ancak, kültürel, politik, yapısal ve teknik nedenlerin ülkeler arasında değerlendirme sistemlerinin transfer edilmesini büyük oranda etkileyebileceğini belirtmektedir. Bu durumda, açık ve uzaktan eğitim alanında oluşturulacak bir akreditasyon sisteminin kurulması için kurumsal, kültürel, yapısal ve teknik özelliklerin esas alınarak ülkemize özgü bir kalite güvence sistemi oluşturulması gerekmektedir.

Koçdar (2011, s.165-166) tarafından yapılan bir araştırmada, görüşlerine başvuru alan uzmanlar, bir akreditasyon sistemi kurulurken, sistemin amaca ve ülkenin eğitim yapısına uygun olması gerektiğini belirterek, akreditasyon kuruluşunun bağımsız, siyasetten uzak, maddî kaynaklarının güvence altında ve sürekli olmasının yanı sıra, bir

üst kurul tarafından denetlenerek akredite edilmesinin önemini vurgulamışlardır. Ayrıca, etkili bir akreditasyon süreci için kalite güvencesi ve akreditasyonun yüksek eğitim kurumlarında yaratıcılığı, yeniliği ve çeşitliliği yok etmeden, bir kalite kültürü çerçevesinde yaşam biçimi olarak benimsenmesi gerektiğini ifade etmişlerdir.

Öğretim elemanlarının yarısının uzaktan eğitim kurumu ve uzaktan eğitim programlarının akredite olup olmadığı veya buna yönelik bir çalışma olup olmadığını bilmediklerini ve bu konuda kendilerine bilgi verilmediğini belirtmeleri oldukça önemlidir. Araştırmanın diğer alanlarında olduğu gibi, akreditasyon süreci kapsamındaki çalışmalar ile ilgili olarak öğretim elemanlarının sürece dahil edilmeleri gerektiği, öğretim elemanlarının işbirliği ve desteğine ihtiyaç olduğu ve bilgilendirilmeleri gerektiği görülmektedir.

Katılımcılar, uzaktan eğitimde akreditasyona yönelik çalıştaylar düzenlenmesinin faydalı olabileceğini önermektedirler. Ülkemizde 2011 yılında Uzaktan Eğitimde Akreditasyon konusunun gündeme alındığı I. Ulusal Uzaktan Eğitim ve e-Öğrenme Çalıştayı ile II. Ulusal Uzaktan Eğitim ve e-Öğrenme Çalıştayı'nın düzenlenmesi önemli bir girişim olarak değerlendirilebilir. 21-22 Nisan 2011'de Muğla Akyaka'da düzenlenen I. Ulusal Uzaktan Eğitim ve e-Öğrenme Çalıştayı(I.Ulusal Uzaktan Eğitim ve E-Öğrenme Çalıştay Raporu, 2011)'nda, "Üniversitelerde uzaktan eğitimin mevcut durumu; kontenjanlar, doğru zemin nedir?" ve "Kurum/şirketlerde uzaktan eğitim (ucuz ve kaliteli kurumsal çözümler)" ana konularında çalışmalar yürütülmüştür. Çalıştayda "uzaktan eğitimde akreditasyon, ölçme ve değerlendirme" konusunda yer aldığı 47 tartışma konusu belirlenmiş ve ilgili konularda görüş alışverişinde bulunulmuştur. Çalıştay sonrasında, şu alanlarda çalışma grupları oluşturulmuştur: Üniversiteler, Hukuki Yapı, İçerik Oluşturma ve Uygulama Modelleri, Akreditasyon, Ölçme ve Değerlendirme, Sınırlılıklar, Karma Eğitim - Örgün Eğitim İlişkisi, Teknik Altyapı ve Uygulama Araçları, İnsan Faktörü ve Yaklaşımlar. Akreditasyon, Ölçme ve Değerlendirme, Sınırlılıklar, Karma Eğitim - Örgün Eğitim İlişkisi çalışma grubunun konuları şu şekilde belirlenmiştir: Akreditasyon, Uzaktan Eğitim Standardı, Kalite için gerekli bileşenler, e-Öğrenme Sertifikasyon Geçerliliği, Sertifika, Diploma ve Denklik, Ölçme ve Değerlendirme, Öğrenim Çıktıları ve Değerlendirme, e-Öğrenmenin İzlenebilirliği, Karma Eğitim - Örgün Eğitim ilişkisi, Sınırlılıkları, e-Öğrenmeye Uygun Alanlar. Tablo 5.2.'de görüldüğü gibi, akreditasyon çalışma grubu ülkemizde uzaktan

eğitimde akreditasyon alanında yaşanmakta olan sorunlar, öneriler ve yol haritası belirlemeye çalışmış ve bu alanda önemli bir girişim başlatmıştır.

Tablo 5.2.' de yer alan akreditasyon çalışma grubunun uzaktan eğitimde akreditasyon alanına yönelik belirlemiş olduğu sorunlar, araştırmada elde edilen bulguları doğrular ve destekler niteliktedir. II. Ulusal Uzaktan Eğitim ve e-Öğrenme Çalıştayı ise 24 Mayıs 2011'de İstanbul Üniversitesi'nde gerçekleştirilmiştir. Bu çalıştayda I. Çalıştayda oluşturulan gruplar yapmış oldukları çalışmaları sunmuşlardır.

Ayrıca, "Uzaktan Eğitimde Ulusal Sorunlar Çalıştayı" 10 Mayıs 2012'de İstanbul Üniversitesi'nde gerçekleştirilmiştir. Çalıştayda, akreditasyon sistemi tasarlama, içerik geliştirme, bilişim sistemleri, ölçme ve değerlendirme, ek ödeme sistemleri ve eğitim maliyeti planlama gruplarının çalışmaları ile özellikle açık ve uzaktan eğitim alanına yönelik yasal düzenlemelerin nasıl olması gerektiğine ilişkin bir görüş birliği oluşturulmaya çalışılmıştır.

Tablo 5.2. Uzaktan Eğitimde Akreditasyon, Sorunlar ve Yol Haritası

SORUNLAR	ÇÖZÜM ÖNERİLERİ	YOL HARİTASI
Akreditasyon 1.Akreditasyon için kriterler yok, 2. Net ve tanımlı akreditasyon kurumu yok, 3.Mühendislik alanında MÜDEK kriterlerine uyum yok, 4.MÜDEK dışındaki sağlık, eğitim vb. diğer alanlarda bir akreditasyon mekanizması ihtiyacı var. Ölçme Değerlendirme 5.Sınav eğitimin bir parçasıdır. Bu yüzden sınavın üniversitede örgün olarak yapıldığı bir eğitim uzaktan eğitim olur mu? 6.Sanal ortamdaki sınavın teknoloji olarak güvenli yapılması ve bunu sağlayan teknolojilerin yaygınlaştırılması, 7.Uzaktan eğitimin Bologna kriterlerine uyumunun sağlanması, 8.Soru bankası oluşturma, eğitim ilkelerindeki kriterlere uyumsuz. Sınırlılıklar 9.Yetmişmiş insan gücü, 10.Teknoloji, 11.Denetim gerekliliği.	Akreditasyon 1.YÖK dışında dekanlardan oluşan bir akreditasyon kurulu oluşturulabilir, 2.WASC gibi uluslararası akreditasyon kurumları ile ilişkiler kurulmalı, 3.MÜDEK yapısının UE de içine alacak şekilde kapsamı genişletilmeli, 4.MÜDEK'e ilave olarak diğer alanlar içinde benzeri akreditasyon kurumları oluşturulmalı, 5.Verilecek diplomalarda uzak veya açık eğitim ifadesi yer almayacak şekilde idari düzenleme yapılmalı. Ölçme Değerlendirme 6.Bologna uyumunun birçok sorunu çözeceği düşünülmektedir, 7.Bölgesel sınav merkezlerinin oluşturulması, 8.Sadece ölçme değil, değerlendirme olarak yaklaşılması gerekliliği, ödevler, projeler. Sınırlılıklar Ölçme değerlendirme ve derslerin tasarımının teknolojik gelişmelerin ve insan gücünün elverdiği ölçüde geliştirilmesi durumunda her disiplin uzaktan eğitime uygundur.	Uzaktan Eğitim Standardı 1.Bölümün (diploma programının) UE tasarımının uygunluğunun belirlenmesi, Bunun için UE tasarımına öğrenim çıktılarının tam olarak sağlanması gerekiyor. Bu öğrenim çıktılarının, fakülte öğrenim çıktılarına, bölüm derslerinin de bölüm öğrenim çıktılarını sağlayacak şekilde olması gerekiyor. Her bir dersin bu öğrenim çıktılarını sağlayabilmesi için yüzde kaçının örgün, yüzde kaçının uzaktan eğitim ile yapılması gerektiğinin belirlenmesi gerekiyor. Bir ders için UE; *% Web içeriği, *-% Sanal sınıf, *-% Video, *-% Animasyon, *-% Simulasyon

Kaynak: I.Ulusal Uzaktan Eğitim ve E-Öğrenme Çalıştay Raporu(2011)'ndan elde edilen bilgilerle oluşturulmuştur.

Tablo 5.2.'de görüldüğü gibi, I.Ulusal Uzaktan Eğitim ve e-öğrenme Çalıştay Raporu (2011)'nda, uzaktan eğitimde akreditasyon, ölçme ve değerlendirme alanındaki sorunlar

ile çözüm önerilerine yönelik uzaktan eğitim standartlarını içeren bir yol haritası sunulmaya çalışılmıştır. Raporda dikkat çekici en önemli sorun alanları olarak akreditasyon kriterlerinin olmaması, net ve tanımlı bir akreditasyon kurumunun olmaması ile başta eğitim alanı olmak üzere bir çok alanda akreditasyona ihtiyaç olduğunun tesbit edilmesidir. Bu çalışma raporu, ülkemizde uzaktan eğitimde akreditasyon çalışmalarına hazırlık olması, sorunların tespit edilmesi, çözüm önerileri sunulması ve bir yol haritası belirlenmesi bakımından olumlu bir çalışma olarak değerlendirilebilir. Ancak, uzaktan eğitimde kaliteye yönelik daha somut adımların atılmasına özellikle, açık ve uzaktan eğitimde standartların belirlenerek akreditasyon için gerekli teknik, akademik, malî süreçleri de kapsayan bir yasal düzenlemeye ihtiyaç olduğu görülmektedir.

Uzaktan eğitimde akreditasyonun olabilmesi için öncelikle uzaktan eğitimde yönetim ve süreçlerin oluşması ve bu alanda mezunların verilmesi gerekmektedir. Bu aşamalar sağlanmadan akreditasyon ile ilgili çalışmaların yapılmasının henüz erken olduğu belirtilebilir. Uzaktan eğitimde akreditasyonun olmamasını bazı katılımcılar, ulusal ve uluslararası düzeyde akredite edecek kurumların olmamasına bağlamaktadırlar. Bu konudaki eksikliğin giderilmesi için uzmanlardan ekip oluşturularak, dünyadaki ve Türkiye'deki açık ve uzaktan eğitim uygulamalarının incelenmesi, parametrelerin belirlenmesi, kalite standartlarının yükseltilmeye çalışılması, akreditasyon kuruluşları ile irtibata geçilmesi ve yapılması gerekenlerin düzenlenebilmesi faydalı olabilir.

Türkiye'de yükseköğretimde kalite güvencesi çalışmaları ve uzaktan eğitime yönelik olarak Durman (2008) şu önerilerde bulunmaktadır:

“YÖDEK modeli, uzaktan eğitim programlarını diğer programlar ile birlikte kurumsal bir yaklaşımla değerlendirmek için kullanılabilir. Bunun için kurulması öngörülen ulusal kalite güvence kuruluşunun faaliyet alanının uzaktan eğitim programlarının kalite güvencesini de kapsayacak şekilde yapılandırılması sağlanabilir. Buna ilave olarak, öğrenim çıktılarının ulusal yeterlilikler çerçevesi kapsamında kalite güvencesinin sağlanmasına yönelik bilim alanlarında kurulan/kurulacak olan (MÜDEK gibi) kuruluşların, faaliyet alanlarının ilgili oldukları alanlarda uzaktan eğitim programlarını da kapsayacak şekilde yapılandırılmaları sağlanabilir. Sadece uzaktan eğitim programlarının ulusal yeterlilikler çerçevesi kapsamında kalite güvencesini sağlayacak uzmanlaşmış kalite güvence kuruluşu kurulabilir.”

Üniversitelerde uzaktan eğitimden sorumlu birimlerin, üniversiteden üniversiteye değişiklik gösterdiğini ve sunulan içeriğin kalitesinin yüksek olması, içeriğin YÖK tarafından denetlenmesi gerektiğini belirten, Kolat (2008), şu önerilerde bulunmaktadır:

“e-öğrenme stratejisi’ belirlenmeli, e-sertifikaların uygulama alanı genişletilmeli, meslek eğitimi, şirket içi eğitimler ve üniversite eğitimleri ayrı kategorilerde değerlendirilmeli, uzaktan eğitimin yaygınlaştırılmasında sosyal dönüşüm önemli, yaşam boyu öğrenme desteklenmelidir. Üniversiteler ‘yatırımcı-entegratör’ modelini benimseyebilirler. Şemsiye üniversite modeli düşünülebilir, iş modeli iyi belirlenmeli, üniversiteler bazı dersleri uzaktan eğitim olarak açsınlar, uzaktan eğitim üniversiteler arasındaki kalite farkını azaltmak için kullanılabilir. Bazı şehirlerde bilgisayar laboratuvarları olan irtibat büroları kurulsun. Yüz yüze eğitim buralarda verilebilir. Bu bürolar bir program dâhilinde birkaç üniversite arasında ortaklaşa da kullanılabilir. Geleceğe dair stratejiler ise; vizyon, ilkeler, temel amaç, strateji ve politikalar, tedbirler, uzaktan eğitimin koordinasyonu ve yürütülmesi, yönetmelik ve yönerge standardı ile oluşturulmalıdır.”

5.1.2.15. Açık ve Uzaktan Eğitimin Geleceği, Avantajları ve Dezavantajlarına Yönelik Öğretim Elemanlarının Görüşlerine İlişkin Tartışma ve Sonuç

Araştırmaya katılan öğretim elemanları, uzaktan eğitimin ülkemizde yaygınlaşma nedenleri olarak; Uzaktan eğitimde zaman ve mekân kısıtlamasının olmaması, küreselleşme, teknolojinin gelişmesi, rekabetin artması, iş yaşamının karmaşıklaşması, uzaktan eğitimin maliyetinin düşük olması, çalışanların yolda geçen zamanlarını azaltması, insanların hem çalışıp hemde eğitim görme isteği. bilginin hızlı değişmesi, ekonomik, sosyal ve teknolojik faktörler, mobil eğitimin/öğrenmenin gelişmesi, insanların tercihlerinin değişmesi, gibi faktörleri belirtmişlerdir.

Jung (2004, s.3-4); uzaktan eğitimin yaygınlaşması ile birlikte mega üniversitelerin ortaya çıktığını, küreselleşme ile birlikte son on yıl içinde dünyada eğitim hizmetlerinin uluslararası sunumunda gözle görülür bir artış olduğunu, e-öğrenmeninde uzaktan eğitim alanında önemli trendlerden biri olduğunu belirtmektedir.

Katılımcılara göre, uzaktan eğitim, öğrencilere hem çalışma hemde öğrenim görme ve kendilerini geliştirme imkânı sağlamaktadır. Can(2000, s.225), tarafından yapılan bir çalışmada, araştırmaya katılan Açıköğretim öğrencilerinin %40’ı üniversite diplomasına sahip olmak, %23’ü genel kültürlerini arttırmak ve daha bilgili olmak, %19’u elde edemedikleri fırsatları elde edebilmek ve %15’i ise çalıştıkları işte terfi edebilmek

amacıyla açıköğretim programlarına kayıt yaptırdıklarını belirtmişlerdir. Can (2004, s.7), tarafından yapılan bir çalışmada araştırmaya katılan açıköğretim öğrencilerinin %45'i puanları diğer fakülteleri kazanmaya yetmediği için, %27'si ise bir üniversite diplomasına sahip olmak amacıyla açıköğretim programlarını tercih ettikleri görülmektedir. Can (2005, s.179), tarafından yapılan bir başka çalışmada ise araştırmaya katılan Açıköğretim öğrencilerinin %53'ü 4 yıllık üniversite diplomasına sahip olmak, %18'i ise hem çalışıp hemde okumak amacıyla uzaktan eğitim programlarını tercih ettiklerini belirtmektedirler. Öğrencilerin geçmişte, üniversite diplomasına sahip olma ve örgün eğitim kurumlarını kazanamadıkları için açıköğretim programlarını tercih ettikleri görülmektedir. Oysa, günümüzde vakıf üniversitelerinin sayılarının artması, açık ve uzaktan eğitim fakültelerinin sayılarının artması ve uzaktan eğitim alanında çok değişik programların öğretim vermeye başlaması öğrenci beklenti ve tercihlerini de değiştirmiştir. Bu bağlamda, öğrencilere sunulan alternatifler çoğalmış, açık ve uzaktan eğitimde de önemli değişimler yaşanmış, uzaktan eğitim hizmetlerinin sunumunda çok değişik teknolojik imkânlardan faydalanılmaya başlanmıştır. Teknolojinin eğitimde kullanımının artması paralelinde, bilgi kaynaklarına erişimin arttığını ve buna bağlı olarak uzaktan eğitime olan talebinde arttığını belirtebiliriz. Ancak, bu niceliksel gelişmeler, açık ve uzaktan eğitim alanında günümüzde nitelik konusunu gündeme getirmekte ve gelecekte açık ve uzaktan eğitimde niteliksel çalışmalara ihtiyaç olduğu görülmektedir.

Katılımcılara göre, uzaktan eğitimde gelecekte kalitenin sağlanabilmesi için programların akredite olmasına ihtiyaç bulunmaktadır. Uzaktan eğitim merkezleri ve uzaktan eğitim programlarının kontrolsüz gelişiminin uzaktan eğitimde kaliteyi olumsuz etkileyeceği belirtilmektedir. Ancak, açık ve uzaktan eğitimin yaygınlaşmasının bu alanda rekabeti arttıracığı, böylece öğrenci ücretlerinin de düşebileceği belirtilebilir.

Katılımcılar, teknolojinin gelişmesi paralelinde uzaktan eğitimde yüz yüze etkileşim ve sosyalleşme ihtiyacının kısmen de olsa çözüldüğünü ifade etmektedir. Günümüzde uzaktan eğitimde öğrenci ile öğretim elemanı değişik teknolojik araçlarla (LMS, Sanal sınıf, skype vb.), yüzyüze iletişim kurabilmektedirler. Katılımcılara göre, çalışan insanların istedikleri hız ve zamanda eğitim alma isteği, avantaj olarak değerlendirilirken, öğrencilerin denetlenmesi ve sistem ile ilgili sorunlar yaşamaları, bir dezavantaj olarak açıklanmaktadır. Araştırma sonuçlarına göre, bazı katılımcılar

ülkümüzde uzaktan eğitim uygulamalarının yaygınlaşmasını lise mezunu öğrenci sayısının fazlalığı ve bu öğrencilerin örgün eğitim imkânlarından faydalanamadığı ile açıklamaktadırlar.

Uzaktan eğitim alanındaki en önemli sorun olarak, uzaktan eğitim mezunlarının yeterli düzeyde istihdam edilememeleri, uzaktan eğitimde kalitenin sağlanamaması ve akreditasyon konusu olduğu ortaya çıkmaktadır.

Katılımcılar, ülkemizde yaşanan ekonomik krizlerin uzaktan eğitime olan talebi arttırdığını, çünkü insanların hem çalışıp hem de eğitim görmek istediklerini, teknolojinin gelişmesinin de buna önemli katkıları olduğunu açıklamaktadırlar. Ancak, uzaktan eğitimin öğrencilerde çalışma becerileri bakımından öz disiplin gerektirdiğini, kendi kendilerine çalışma alışkanlığı olmayan, sorumluluk bilinci gelişmemiş öğrenciler için dezavantajlar yaratabileceği üzerinde durulmaktadır. Üniversitelerimizde yaşanmakta olan öğretim elemanı ihtiyacı dikkate alındığında, uzaktan eğitim uygulamalarının önemli avantajlar sağladığı belirtilebilir.

Günümüzde, yaşamboyu öğrenmenin önemsenmesi, insanların coğrafi hareketliliğinin artması, henüz üniversite öğrenimi göremeyen yüzbinlerce öğrencinin bulunması, gelecekte uzaktan eğitimin daha da önem kazanabileceğini belirtebiliriz. Ancak, bazı katılımcılarında belirttiği gibi, uzaktan eğitim gören öğrencilerin yüz yüze iletişim kurma ve öğrenim görme istekleri bulunmaktadır. Her ne kadar çok değişik teknolojik araçlar kullanılsa da, gelecekte yüzyüze etkileşim probleminin çözülmesi gerektiği ortaya çıkmaktadır. Ayrıca, uzaktan eğitim hizmetlerinde mutlaka uygun teknolojik altyapı ve yetişmiş personel istihdamına gereksinim bulunmaktadır.

Aşkar ve Ilgaz (2009, s.27-35), tarafından yapılan araştırma sonucunda, çevrimiçi uzaktan eğitim programlarındaki öğrencilerin kendilerini gruba ait hissetmeleri, sosyal olarak izolasyonlarını önlemek için sohbet, tartışma panosu, özel mesajlaşma ya da yüz yüze etkileşim gibi çeşitli bileşenlerle etkileşime girmelerini sağlamanın önemli bir unsur olduğu bulunmuştur.

Araştırmaya katılan öğretim elemanları, uzaktan eğitimin avantajlarını şöyle sıralamışlardır: Uzaktan eğitim, örgün eğitimden yararlanamayanlar, ev hanımları ve engelliler için bir avantajdır. Trafik sorununu ortadan kaldırmakta, kampüsler arası yer ve zaman tasarrufu sağlamaktadır. Ders içeriklerini durdurup tekrar dinleyebilmekte,

hoca dersini kolayca evinden anlatabilmektedir. Uzaktan eğitim maliyeti azaltıp, kaliteyi arttıran yöntemlerden biri olarak eğitimde rekabeti arttıracak, örgün eğitimi kalkındıracak bir çözüm, üniversite önündeki yığılmanın önlenmesi, belli bir yaşta eğitimlerini yarıda bırakanların eğitim almasını sağlamaktadır.

Öğretim elemanlarının görüşü dikkate alındığında, uzaktan eğitim öğrencilerinin başka üniversitelerin imkânlarından faydalanarak online olarak sınavlara girebilmeleri gerektiği, ders ve kredi transferi imkânının sağlanmasının faydalı olacağı, ancak online ders ve sınav uygulamalarında gerekli kontrolün sağlanmasına ihtiyaç bulunduğu belirtilebilir. Ülkemizde son birkaç yılda artarak devam eden uzaktan eğitim merkezi, uzaktan eğitim birimi, uzaktan eğitim programları ile açık ve uzaktan eğitim fakültelerinin hızlı bir şekilde, plansız ve programsız (altyapı, insan kaynakları, ders içerikleri vb..ihtiyaçları) açılmaları ve eğitime başlamaları uzaktan eğitimde niteliğin sağlanmasında olumsuzluklara neden olan, mezunların niteliğini ve istihdamını olumsuz etkileyen faktörler olarak belirtilebilir.

Eğitim ihtiyacını karşılamada bilgi ve teknolojinin sağladığı potansiyellerden yeterince yararlanamadığımızı vurgulayan Özkul(2008); Açık ve Uzaktan eğitimdeki hedefler ile ilgili olarak, örgün öğretimin uzaktan eğitim teknoloji ve yöntemleri kullanılarak desteklenmesi, açık ve uzaktan eğitim yoluyla kapasite yaratılması, açık ve uzaktan eğitim yoluyla yaşam boyu öğrenme olanakları sunulması, uluslararası uzaktan eğitim sunumu, uzaktan eğitim yoluyla kazanılmış yeterlilik/derecelerin tanınması gerektiğini, uzaktan eğitim yoluyla örgün eğitimin desteklenmesi; üniversitelerarası öğrenme kaynakları paylaşım projesi (Video konferans tabanlı uzak sınıf uygulamaları, sanal rotasyon, sanal laboratuvar, e-kütüphane) ve açık öğrenme kaynaklarıyla mümkün olabileceğini belirtmektedir.

Öğretim elemanları uzaktan eğitimin dezavantajları olarak şu görüşleri ifade etmişlerdir: Uzaktan eğitimin ülkemizde hızlı ve kontrolsüz büyümesi, örgün eğitim uzaktan eğitim karşılaştırması olabilir, bu durum dezavantaj olarak söylenebilir, eğer gerekli tedbirler alınmazsa uzaktan eğitimde mezunların yarısı niteliksiz çıkabilir, diplomaların satışına neden olabilir, kontrol zayıflar, denetim eksikliği, sosyalleşme ihtiyacı, öğrenciler birbirlerini sınavdan sınava görebiliyorlar, uzaktan eğitimde akreditasyonun henüz gerçekleştirilememesi, öğrencilerin canlı derslere katılamamaları veya online derslere

katılımlarının belirlenememesi/denetlenememesi, etkili geribildirim alınamaması, teknolojik altyapıda yaşanabilecek teknik sorunlar, dezavantaj olarak belirtilmektedir.

İşman(2008), ülkemizde uzaktan eğitim alanındaki sorunları şu şekilde sıralamaktadır: Öğretim tasarımı yok, uzaktan eğitime uygun öğretim yöntemleri kullanılmıyor, eğitimde ölçme ve değerlendirme sistemi eksik, uzaktan eğitim sunan üniversitelerde sistemin genel değerlendirmesi yok, uzaktan eğitim yönetim biçimi netlik kazanmamıştır. Ayrıca, uzaktan eğitimin her alanda uygulanamayabileceği, teknolojiye aşırı bağımlılığın öğrencileri mekanikleştirebileceği ve yalnızlığa iteceği, öğrencilerin hazır bilgileri sorgulamadan olduğu gibi alabilecekleri gibi dezavantajlardan da söz edilebilir.

Genel bir değerlendirme yapıldığında, uzaktan eğitimde algılamanın olumsuz olduğu ve kalitenin henüz yakalanamadığı, uzaktan eğitimin hâlâ akademik bir çalışma alanı olarak görülmediği bilinmektedir. Uzaktan eğitimin akademik olarak tanınırlığı ve fonksiyonlarının bu alanda çalışanlarca henüz tam olarak bilinmemesi, bu konuda bir bilgilenme ihtiyacı olduğunu göstermektedir. Ayrıca, uzaktan eğitim alanının henüz bir uzmanlık alanı olarak görülmediği belirtilmektedir. Bu eksikliğin uzaktan eğitim alanının gelişmesine olumsuz etkiler yapacağı belirtilebilir. Uzaktan eğitim alanına gerekli önemin verilmesi ihtiyacının bulunduğu görülmektedir. Bu ihtiyacın giderilmesi açık ve uzaktan eğitim alanına yönelik yeni düzenlemeleri esas alan ulusal politikalarla mümkün olabilir.

5.1.2.16. Öğretim Elemanlarının Açık ve Uzaktan Eğitimde Kalite Kavramı İle Açık ve Uzaktan Eğitimde Kalitenin Nasıl Sağlanabileceğine Yönelik Görüşlerine İlişkin Sonuç Ve Tartışma

Araştırmaya katılan öğretim elemanlarına göre kalite; Eğitimin belli standartlar doğrultusunda yapılması, kurumun hizmetlerinin öğrenciye duyurulması ve tüm ortak derslerin öğrenciye hızlı bir şekilde ulaştırılması, amaca uygunluk, öğrenci beklentilerinin karşılanması, ders içeriklerinin eğitim alan kişinin seviyesine uygun ve güncel olması, öğrencinin almış olduğu eğitimden memnun olması, denetleme sisteminin olması, sorunların zamanında tespit edilmesi, öğrencinin her türlü teknik desteğe ulaşması, akademik kadronun yeterliliği, olarak belirtilmiştir.

Tüm eğitim uygulamalarında olduğu gibi, uzaktan eğitimde de amaçların iyi belirlenmesi ve teknolojik altyapının uygunluğu ile altyapının sorunsuz işlemesi, akademik ve idarî personelin yeterliliği, kalite standartlarının yakalanmasında büyük önem taşımaktadır.

Kalite, kalite temin sistemi kurmayı gerektirmektedir. Kalite temini mekanizmasının, bütün yükseköğretim sektörünü kapsamı gerektiği, küreselleşme, millî akreditasyon ve kalite temin sisteminin kurulmasına ihtiyaç olduğuna dikkat çekilmektedir. Millî akreditasyon ile küresel akreditasyon kuruluşları arasında uygun kalite temin sistemi ve standart çerçevelerini güçlendirmek ve uygulamaya koymaya ilişkin ağ kurulması gerektiği tartışılmaktadır (Bakioğlu ve Baltacı, 2010, s.2-3).

Jung(2004, s.3-4), küreselleşme ile birlikte yükseköğretim pazarında uzaktan eğitimde kalite güvencesi ve kapasite yaratmak, değişen koşullara bağlı olarak uzaktan eğitimde yeni sorunları tartışmak, ulusal ve kurumsal düzeyde yükseköğrenim için uzaktan eğitimin kalite güvencesi mekanizmalarını gözden geçirmek için uluslararası girişimlere acil bir ihtiyaç olduğunu belirtmektedir. Ayrıca, mega üniversitelerde yükseköğrenim gören milyonlarca öğrenci için kapasite geliştirilmesinde en önemli konunun kalite güvencesinin sağlanması gerektiğine vurgu yapmaktadır.

Son zamanlarda, ulusal veya kurumsal düzeyde hazırlanan çeşitli raporlarda, yükseköğretimde kalite güvencesi ve uzaktan eğitim akreditasyon sistemlerini gözden geçirme ve sanal üniversiteler veya e-öğrenme programlarının ortaya çıkması ile kalite güvencesi ile ilgili konuların yer aldığı görülmektedir. Örneğin (Jung, 2004); UNESCO Asya Pasifik Bölgesel Eğitim Bürosu, UNESCO Uluslararası Eğitim Planlama Enstitüsü ve OECD Yükseköğretimde Kalite Değerlendirmesi, Kurumsal Deneyimler raporları bulunmaktadır. Bu raporlar, global olarak uzaktan eğitimde kalite güvencesi çerçevesinin hâlâ durağan ve gelişme aşamasında olduğunu ortaya koymaktadır.

Öğretim elemanları, uzaktan eğitimde kullanılan yöntem, araç-gereç ve teknolojinin, öğrenci ve öğretim elemanlarının birbirleri ile iletişim kurabilmelerine olanak sağlamasını, teknolojik donanımın doğru zamanda doğru şekilde işlemlerini kalite olarak değerlendirmektedirler.

Uzaktan eğitim etkinlikleri teknoloji ağırlıklı olmakla beraber, öğretim elemanlarının da uzaktan eğitimde çok önemli rol ve fonksiyonları bulunmaktadır. Bunlardan biri de,

yeterli bilgi ve beceriye sahip olması gereken öğretim elemanlarının öğrencilere gerekli danışmanlık hizmetini sunmalarıdır. Öğretim elemanları tarafından uzaktan öğretim öğrencilerine verilecek etkili danışmanlık hizmeti kalite göstergelerinden biri olarak gösterilebilir. Ayrıca, uzaktan eğitim programlarına kayıt yaptıran öğrencilerin programa devam etmeleri, mezun olmaları, mezuniyet sonrası istihdam oranları ile programı terk etme oranları da kalite göstergelerinden biridir.

Simonson (2007)'a göre, USDE tarafından yayınlanan bir raporda(2006), eğitimi yarıda bırakan çok sayıda uzaktan eğitim öğrencisinin bulunması ile uzaktan eğitim öğrencilerinden çok sayıda şikayet alınması, olumsuz kalite göstergelerinden biri olarak belirtilmektedir.

Rovai(2001) tarafından yapılan bir çalışmada uzaktan eğitim öğrencilerinin uzaktan eğitim programlarını terk etme nedenlerinden bazıları, etkileşim yetersizliği, beklentilerinin karşılanamaması ve memnuniyet oranlarının düşüklüğü gösterilmektedir.

Araştırmacının değişik zamanlarda yapmış olduğu araştırmalarda(2000, 2004, 2005), Açıköğretim sistemine kayıtlı öğrencilerin öğrenim gördükleri bölümleri zorunlu nedenlerle tercih ettikleri ve sınıf tekrarı oranlarının yüksek olduğu, öğrencilerin değişik nedenlerle başarısızlıklar yaşadığı ve uzaktan eğitim yönetiminin öğrenci görüşlerini de esas alarak, öğretim süreçlerinde, uzaktan eğitim teknolojilerinde, ölçme ve değerlendirme sisteminde önemli düzenlemeler yapmasına ihtiyaç olduğu belirlenmiştir.

Bakioğlu ve Can (2007, s.28) tarafından yapılan bir çalışmada ise, ...Açıköğretim sistemindeki öğrencilerin niceliksel artışından çok, eğitim etkinliklerinin ve öğrencilerin niteliklerinin arttırılmasına yönelik çabaların sıklaştırılmasına ihtiyaç bulunduğu sonucuna ulaşılmıştır. Katılımcı görüşleri dikkate alındığında, uzaktan eğitim öğrencilerinin kalitenin sağlanması bakımından temel beklentilerinin yüz yüze etkileşim ihtiyaçlarının giderilmesidir. Bu ihtiyaç, her ne kadar günümüzde değişik teknolojik araçlarla en aza indirilmiş gib görünse de gelecekte de uzaktan eğitim öğrencilerinin yüz yüze etkileşim kurma istek ve beklentilerinin devam edeceği görülmektedir. Kullanılan ders yazılımlarında görsel öğelere daha fazla yer verilmesi, öğrencilere etkili geri bildirimler sağlanması gerekliliği bulunmaktadır.

Araştırma sonucuna göre, uzaktan eğitim mezunlarının yeterli bilgi ve beceriyi elde etmiş olarak, örgün eğitim mezunları ile eşdeğer hale gelebilmeleri, iş piyasasındaki başarı durumları kalite ölçütü olarak görülmektedir.

Bakioğlu ve Can(2010), tarafından yapılan bir çalışmada; Üniversitelerimizin araştırma, proje, yayın sayısı ve kalitesi bakımından yeterli olmadığı ve kalitenin sağlanmasına yönelik çabalara ihtiyaç bulunduğu, bu amaçla malî kaynak sorunlarının çözümlenmesi gerektiği ifade edilmiştir. Ayrıca, ...yükseköğretimde araştırma politikalarının eleştirel gözle araştırma konusu yapılacak farklı başlıklar altında incelenmesi, bulgulara göre politika üretilmesi ve tüm tarafların ortak kararıyla uygulamaya konulması gerektiği önerilmektedir.

Araştırmaya katılan öğretim elemanları, uzaktan eğitimde kalitenin nasıl sağlanacağına ilişkin olarak, standartların, kalite ölçütlerinin oluşturulması, uzaktan eğitimde öğrenciler, öğretim üyeleri ve çalışanların ayrı bir eğitime tabi tutulmaları, öğretim elemanlarının kalitesinin artırılması, sanal sınıf uygulamalarının yaygınlaştırılarak etkinliğinin sağlanması, öğrencilere aktivite yaptırılması, her dönemde en az bir veya iki kez öğrencilerle görüşülmesi, uzaktan eğitim etkinlikleri konusunda öğretim elemanlarına etkili geribildirim sağlanması, teknik altyapının geliştirilmesi, uzaktan eğitimin örgün eğitimin imkânlarıyla desteklenmesi gibi önerilerde bulunmuşlardır. Ayrıca, teknolojiye yatırım yapılarak, ülkemizde internet altyapısının geliştirilebileceği vurgulanmıştır.

Ragan (2000, s.4-6, Aktaran:Seok, 2007, s.393), uzaktan eğitimde kalitenin bileşenlerini 5 kategoriye ayırmaktadır. Bunlar: 1)Öğrenme hedefleri ve içerik sunumu, 2)etkileşimler 3)ölçme ve değerlendirme 4)Öğretimsel medya ve araçlar 5)Öğrenci destek sistemleri ve hizmetleri, olarak sıralanmaktadır.

Araştırmaya katılan öğretim elemanlarına göre, uzaktan eğitimde kalitenin sağlanabilmesi için teknik yeterlilik kadar, dersi veren kişinin bu derse uyumu, uzaktan eğitime bakış açısı, tecrübesi, öğrencinin seviyesine uygun ders notu hazırlaması, öğrenci isteklerinin öğrenilmesi, amaca uygun eğitim yapılması, öğrencilerin online ortamda kontrol edilebilmeleri, karşılıklı etkileşimleri, derslerle ilgili video çekimi ve materyallerin temini, öğrencilerin bunlara ulaşmasını sağlama, eğitimde fırsat eşitliğinin sağlanması, gerekmektedir.

Katılımcılara göre uzaktan eğitimde kalitenin sağlanmasının en önemli yöntemlerinden biri de, uzaktan eğitimde akreditasyonun sağlanmasıdır. Bu amaçla, akreditasyon standartlarının belirlenmesi, uzaktan eğitim kurumları ve programlarının akredite olmalarına yönelik çalışmalara hız verilmelidir. Uysal ve Kuzu (2011, s.69), çevrimiçi eğitime yönelik kalite standartlarının düzenlenmesi için kalite çalışmalarına gerek kurumsal olarak, gerekse YÖK koordinatörlüğünde ülke çapında hız verilmesi gerektiğini belirtmektedirler. Ülkemizde çevrimiçi eğitimde kalite standartlarının belirlenmesi ve gerekli kalite kontrol mekanizmalarının oluşturulmasının önemi vurgulanarak, belirlenen standartların karşılanmasına yönelik araştırma-geliştirme çalışmaları ile çevrimiçi eğitimde dünya standartlarının üstünde bir kalite kültürünün oluşturulması, ilgili tüm kurumların ortak amacı haline getirilmesi gerektiği önerilmektedir.

Türkiye’de uzaktan yükseköğretimde her geçen yıl artarak devam eden niceliksel gelişme, uzaktan eğitim yönetimi(Açıköğretim Fakültesi Yönetimi) başta olmak üzere, ulusal düzeyde kamu ve özel kuruluşlarında desteği ile niteliksel gelişmeye doğru yönlendirilmelidir (Can, 2005, s.261).

Can (2005, s.261)’a göre; Mevcut uygulamalar göstermektedir ki, Türk Yükseköğretiminde uzaktan öğretim uygulamalarında öğrenci sayısının arttırılmasına yönelik her türlü çalışma, girişim, yasal düzenleme yapılmasına rağmen, kaliteyi ön plana alan girişimler şimdilik ağır işlemektedir. Uzaktan eğitim sistemini bitiren öğrencilerin istihdam edildikleri alanlar, iş piyasasının ilgili mezunlara yönelik talepleri, toplumun uzaktan eğitim öğrencisi ve mezunlarına yönelik bakış açısı ve değerlendirmeleri, sistemdeki öğrencilerin memnuniyet dereceleri, sisteme girmeyi düşünen adayların görüşleri, yönetim tarafından dikkatle irdelenmesi ve gerekli düzenlemelerin yapılması gereken kıstaslar olup, bu alanlarda yapılacak önemli iyileştirmeler Türk Yükseköğretiminde uzaktan öğretim uygulamalarının niteliğini arttırabilecektir.

Açık ve Uzaktan Öğrenme tüm dünyada olduğu gibi, Türkiye’de de ana trendlerden biridir. Anadolu Üniversitesi, Açık ve Uzaktan öğrenme alanında 30 yıllık bir deneyime sahip olmasına rağmen hâlâ emekleme aşamasındadır. Yükseköğretim alanındaki bazı

temel konular, Açık ve Uzaktan Öğrenme alanındaki girişimlerin başarısında etkili olmaktadır. Bu konulardan bazıları şunlardır (Özkul ve Aydın, 2011, s.8):

1. Sınav/diploma odaklı eğitim sistemi,
2. İç ve dış kalite eksikliği(geribildirim, hesapverebilirlik) süreçleri,
3. Öğretim kalitesinin yetersizliği,
4. Üniversite eğitimine erişimde sorunlar,
5. Araştırma ve geliştirme yetersizliği,
6. Öğrenci tercihlerinin karşılanmasında yetersizlikler,
7. Açık ve Uzaktan Öğrenme hizmeti sağlayanlara yeterli destek sağlanamaması.

Jung (2004), aralarında Anadolu Üniversitesi'nin de bulunduğu, dünyada 8 mega üniversite ile 6 uzaktan eğitim kurumunun rektör ve üst düzey yöneticilerinin kapsayan bir araştırma yapmıştır. Araştırma; Hindistan, Türkiye, İngiltere, Çin, Kore, Endonezya, Tayland, Kanada, Avustralya, Hong Kong, ABD, Brezilya'da bulunan mega üniversiteler ve uzaktan eğitim kurumlarında gerçekleştirilmiştir. Araştırma kapsamında mega üniversiteler ile seçilen uzaktan öğretim üniversitelerindeki kalite güvencesi örgüt yapıları üç kategoride analiz edilmiştir(Jung, 2004, s.6): a)Merkezî bir toplam kalite güvence sistemi: Üniversite çapında, kalite güvencesi ile ilgili politikaları ve kalite güvence faaliyetlerinin uygulanmasını koordine etmek ve denetlemek üzere bir kurul veya komite tarafından formüle edilen merkezî bir toplam kalite yönetim sistemi bulunmaktadır. Bu gruba Malezya, Endonezya, Tayland, Avustralya, Çin ve İngiltere'de bulunan kurumlar örnek olarak gösterilebilir.

b)Kollektif bir kalite güvence sistemi: Bazı üniversitelerin kalite güvencesi sistemi yönetimden bağımsız bir kalite güvencesi birimi yerine, konseyler ve/veya komiteler, kurullar tarafından yürütülmektedir. Örneğin, Hindistan'da Okul Kurulları, Planlama Komitesi ve Akademik Konsey, kalite güvencesi politikaları ve uygulamalarını denetlemekle sorumludur.

Türkiye'de Anadolu Üniversitesi'nde ise, üniversite senatosu, üniversite yönetim kurulu, akademik danışma kurulu, ders akreditasyon ve değerlendirme komitesi ve öğretim tasarımı komitesi kalite güvencesi ve akreditasyonda önemli bir rol oynamaktadır.

c)Dağınık bir kalite güvencesi sistemi: Bu üniversitelerde kalite güvencesinde bir ya da daha fazla idarî birim ve bölümün sorumluluğu bulunmaktadır. Kore ve Çin, buna örnek olarak verilebilir.

CCRTVU(Çin)'de uzaktan eğitim kalitesini temin etmek için eğitim yönetimi bölümü, destek hizmeti, sınav merkezi ve akademik değerlendirme ofisi öğrenme merkezi sorumlu birimlerdir.

KNOU(Kore)'da kalite güvencesi konusunda belirli bir birimin değil, tüm ofisler ile tüm akademik birimlerin sorumluluğu bulunmaktadır.

SHTVU (Çin)'da öğretim işleri bölümü kalite güvencesi ile ilgili sorumlulukları tayin eder. Ama özel kalite güvence faaliyetleri üniversitesi'nin tüm ilgili birimlerine verilmektedir.

PS World Campus(ABD), PSU(Penn State University)'da, akademik kalite güvencesi için akademik bölümler sorumludur. World Campus, iç kalite sürecinin izlenmesi ve geliştirilmesi, kalite ve planlama biriminin sorumluluğunda, akademik program planlama birimince uzaktan eğitim programları ile öğrenci memnuniyeti ve öğretim üyesi değerlendirmesi de dahil pek çok şekilde yapılmakta, değişik araştırmalar ve kurs sonunda görüşmeleri kapsamaktadır. World Campüs (Dünya Kampüsü)'te kalite ve planlama birimi tarafından geliştirilen ve uygulanan iç kalite güvence faaliyetine katılan birimler; öğrenci hizmetleri, öğretim tasarımı, akademik program planlama, bilgi yönetimi hizmetleri, işletme ve finans. Diğer kurumların aksine World Campüs (Dünya Kampüsü)'te kalite güvence faaliyetleri için fonlar ayrılmaktadır.

PUCRS(Brezilya) Sanal uzaktan eğitim kursları ve destek hizmetlerinin kalitesini yönetmek ve denetlemek üzere üniversitenin diğer birimleri ile işbirliği yapılmaktadır. Örneğin, uzaktan eğitim derslerinin öğretim kalitesini sağlamak için PUCRS akademik birimleri ortak çalışmaktadırlar.

Jung(2004, s.8-9); Kalite güvencesi metodları olarak, eğitim ve meslekî gelişim, personelin performansının izlenmesi ve değerlendirilmesi, uzaktan eğitim ders/program ve materyallerin geliştirilmesi, öğrenci başarısını ölçme ve değerlendirme ile materyallerin üretimi ve ders geliştirme sırasında dışarıdan uzmanların davet edilerek sürece katılımlarını sıralamaktadır.

5.2.Öneriler

Araştırmada elde edilen sonuçlara dayalı olarak uygulamacılara ve araştırmacılara yönelik şu önerilerde bulunulabilir:

5.2.1.Uygulamacılara Yönelik Öneriler

1.Araştırmanın nicel bölümünde görüşlerine başvuru alan yönetici, öğretmen ve personelin %81'i (Kısmen yeterli bulanlar %40; Tablo 3.6.), öğrencilerin ise %76'sı (Kısmen yeterli bulanlar %41; Tablo 3.13.) Açıköğretim Fakültesi hizmetlerini yeterli bulmadıklarını belirtmişlerdir. Bu sonuç, Açıköğretim Fakültesi hizmetlerinin öğrenci ihtiyaç beklentilerini karşılayacak şekilde geliştirilerek, yeniden düzenlenmesi gerektiğini göstermektedir. Açıköğretim Fakültesi hizmetlerinin etkililiğine yönelik çabalara ihtiyaç bulunmaktadır.

2.Araştırmaya katılan öğrencilerin büyük bir çoğunluğu(%44) bilgi kaynağı olarak ders kitabını kullanmayı tercih etmektedir(Tablo 3.12.). Bundan dolayı, öğrenci başarısının artırılmasında ders kitaplarının her yönden uzaktan öğretim öğrencilerinin ilgi, ihtiyaç, beklenti ve özellikleri esas alınarak hazırlanması yararlı olacaktır.

3.Öğrencilerin %31'i ise bilgiye erişmek amacıyla internet hizmetlerini kullandıklarını ifade etmişlerdir(Tablo 3.12.).Öğrencilerin internet hizmetlerini daha etkin kullanmaları, erişimlerinin sağlanması, her türlü bilgi ve materyalin internet ortamında yer alması öğrenci başarısını olumlu yönde etkileyebilir.

4.Araştırmaya katılan yönetici, öğretmen, personel ve öğrencilerin Açık ve Uzaktan eğitimde akreditasyon yeterlilik düzeyini belirleme ölçeğinin alt boyutlarına yönelik görüşlerinin genel olarak “kararsızım” kategorisinde olduğu görülmektedir(Tablo 4.1.ve Tablo 4.28.). Bu sonuç, yönetici, öğretmen, personel ve öğrencilerin açık ve uzaktan eğitim uygulamalarının tüm boyutları konusunda yeterli bilgileri olmadığını ve bilgilenmeleri ihtiyacı olduğunu göstermektedir. Açık ve uzaktan eğitim yönetimi, uzaktan eğitim uygulamalarının tüm boyutları konusunda yönetici, öğretmen, personel ve öğrencileri yeterli ve düzenli olarak bilgilendirmeli ve sürece dahil etmelidir.

5.Yönetici, öğretmen ve personel görüşleri esas alındığında uzaktan eğitim kurumunun eğitim programları ve misyonu/felsefesinin yeterli özelliklere sahip olmadığı, belli

standartları karşılayamadığı değerlendirilmiştir(Tablo 4.1.). Uzaktan eğitim yönetimi, kurumun başta misyonu olmak üzere, eğitim programlarını uzaktan eğitim sistemine uygun olarak belirlemeli ve eğitim programlarının içeriğini uzaktan eğitim kurumunun misyonuna uygun olarak güncellemelidir.

6.Öğrenci görüşleri dikkate alındığında (Tablo 4.47.); Uzaktan eğitim yönetimi, uzaktan eğitim kurumunun misyonunun ne olduğunu belirlemeli, öğrencilerin kurumun misyonuna uygun davranmalarını sağlayabilmek için öğrencilerin ve ailelerinin misyonun ne olduğunu anlamalarına ve desteklemelerine yardımcı olmalıdır.

7.Yönetici, öğretmen, personel ve öğrenci görüşleri dikkate alındığında(Tablo 4.21. ve Tablo 4.48.); Uzaktan eğitim kurumu, şeffaflık ilkesi gereğince kurumun misyonunu internet sitesinde, tanıtım kitapçığı ve kılavuzlarında açıkça ilan etmelidir.

8.Öğrencilerin yarıya yakını(%43, Tablo 4.48.), uzaktan eğitim kurumunun ücretlendirme politikaları ile ücret toplama politikalarının adil ve yazılı olarak belirlenmediğini düşünmektedir. Açık ve uzaktan eğitim kurumunda ücretlendirme politikaları ile ücret toplama politikaları adil ve yazılı olarak belirlenmeli ve şeffaflık ilkesi gereğince internet sitesinde, tanıtım kitapçığı ve kılavuzlarında açıkça ilan edilmelidir.

9.Yönetici, öğretmen, personel ve öğrenci görüşleri incelendiğinde (Tablo 4.22. ve Tablo 4.49.); uzaktan eğitimde görevli bulunan idarî personel, eğitim personeli ve destek personelinin öğrenci hizmetleri ve tüm eğitim programının gereksinimlerini karşılayabilecek nicelik ve nitelikte olmadığı görülmektedir. Katılımcılara göre, uzaktan eğitimin örgüt yapısı belirli standartlar bakımından geliştirilmesi gerekmektedir. Uzaktan eğitim uygulamalarında belirli standartların yakalanabilmesi için uzaktan eğitim programlarının uygulanması, değerlendirilmesi, geribildirimler sağlanabilmesi ile öğrencilere yeterli hizmetlerin sağlanabilmesi için yeterli sayıda ve nitelikte, idarî personel, destek personeli ve eğitim personeli istihdam edilmeli, periyodik olarak çalışma alanlarında eğitilmeleri sağlanmalıdır.Özellikle, Açıköğretim sisteminde illerde oluşturulmuş bulunan öğrenci bürolarının personel istihdamında belirli standartların oluşturularak, bu standartlara uygun görevlendirilme yapılması gerekmektedir.

10.Katılımcılar, uzaktan eğitim personelinin görevlendirilmelerinde tecrübe ve uzmanlıklarının esas alınmadığını düşünmektedirler (Tablo 4.23. ve Tablo 4.50.).

Personelin görevlendirilmelerinde uzaktan eğitim ve çalışma alanlarındaki tecrübe ve uzmanlıkları esas alınmalıdır.

11.Katılımcıların yarıya yakını, uzaktan eğitim yöneticilerinin tecrübeli ve uzman kişiler olmadığını düşünmektedirler (Tablo 4.23. ve Tablo 4.50.). Uzaktan eğitim yöneticilerinin belirlenmesinde tecrübe ve uzmanlıkları esas alınmalı, bu konuda kendilerine eğitim verilmeli, uzaktan eğitim yöneticilerinin görevlendirilmelerinde belirli standartlar esas alınmalıdır.

12.Açıköğretim büro yöneticilerinin görevlendirilmelerinde, atama, yükselme ve yer değiştirme standartları oluşturulmalı, belirli aralıklarla eğitime tabi tutulmalı, performans değerlendirme sistemine geçilmelidir. Büroların hizmet sunumunda kalite standartları esas alınmalı, büro hizmetlerinin etkililiğinde öğrenci görüşlerinden yararlanılmalıdır.

13.Katılımcılara göre, uzaktan eğitim alanında yöneticilerin ve personelin görevlendirilmelerinde kurumun başarısına bağlılıkları esas alınmamaktadır (Tablo 4.23.ve Tablo 4.50.).Yönetici ve personel görevlendirilmelerinde kurumun başarısına bağlılıkları, kurumu benimsemeleri ile birlikte objektif kriterler esas alınmalıdır.

14.Araştırmaya katılan öğrenciler, “uzaktan eğitim programı” alt boyutunu belirli standartlara sahip olma bakımından en olumsuz alan olarak değerlendirmişlerdir. Öğrenciler, eğitim programları ile ilgili olarak kendilerine telefonla veya yüzyüze yeterli bilgilendirme ve danışmanlık hizmeti sunulmadığını belirtmişlerdir(Tablo 4.51.). Açıköğretim sisteminde ağırlıklı olarak basılı materyallere dayalı bir öğretim uygulanmaya çalışılmaktadır. Ancak, öğrencilerin kendilerini birinci derecede ilgilendiren ve öğrenim gördükleri uzaktan eğitim programları konusunda yeterli danışmanlık desteği almadıkları ve yeterli bilgileri olmadığı görülmektedir. Açık ve uzaktan eğitim programlarının içeriği, kullanılan teknolojiler, her türlü düzenleme ve programların hedefleri konusunda kayıtlar esnasında, sınavlar öncesinde, internet sitesinde, tanıtım kitapçıklarında, el ilanlarında açıklamalar yapılmalıdır. Öğrencilerin e-posta adreslerine, cep telefonlarına bilgilendirme mesajları gönderilebilir. Bürolarda, öğrencilere uzaktan eğitim programları hakkında büro personeli tarafından danışmanlık hizmeti sunulabilir. Eğitim programları konusunda 7/24 danışmanlık hizmeti verebilecek bir çağrı sistemi kurulabilir. Var olan hizmetler konusunda da öğrenciler

bilgilendirilerek etkin olarak kullanımları sağlanabilir. Eğitim programlarının tüm boyutları konusunda öğrenciler ve öğrencilerin aileleri etkili olarak bilgilendirilmelidir.

15.Yönetici, öğretmen, personel ve öğrencilerin yarıya yakını(Tablo 4.24. ve Tablo 4.51.), öğrencilerin diğer öğrencilerle ve öğretim elemanlarıyla, diğer görevlilerle etkileşimlerinin senkron veya asenkron olarak değişik araç ve yöntemlerle gerçekleştirilemediğini düşünmektedirler. Açıköğretim sisteminin işleyişi dikkate alındığında, öğrencilerin genellikle sınav uygulamaları esnasında aynı ortamda bulundukları, öğrencilik hizmetleri nedeniyle büro önünde bir araya geldikleri veya bazı derslerin danışmanlık hizmetlerinin yürütüldüğü danışmanlık merkezlerinde bir araya gelme ihtimalleri bulunduğu görülmektedir. Ancak, öğrencilerin düzenli olarak birbirleri ve öğretim elemanları ile iletişim kurabilecekleri platformlara, merkezlere ihtiyaç duydukları görülmektedir. Açık ve uzaktan eğitim yönetiminin öğrencilerin iletişim ve etkileşim sorunu yaşayabilecekleri ve bu konuda ihtiyaçları bulunduğu varsayımından hareket ederek, belli merkezlerde bir araya gelebilmelerini sağlayabilecek imkânlar yaratılmalı ve belli üniversitelerin imkânlarından faydalanılmalıdır. Sosyal merkezler oluşturulmalıdır. Öğrencilerin özel kurs, özel ders ve dershanelerden ücret karşılığı yararlanma taleplerinin altında, aslında soyal iletişim ve etkileşim ihtiyaçlarını giderme, arkanlarıyla birlikte aynı ortamda bulunarak kampüs ortamını yaşama düşüncesi yattığı dikkate alınmalıdır.

16.Yönetici, öğretmen, personel ve öğrencilerin yarıya yakını (Tablo 4.24. ve Tablo 4.51.), mevcut uzaktan eğitim araç ve yöntemlerinin öğrencilerin başarısının/performans çıktılarının elde edilmesinde yeterli olmadığını belirtmektedirler. Bu sonuç, öğrenci başarısının sağlanabilmesinde uzaktan eğitim teknolojilerinin geliştirilmesi, yeni yöntem ve araçların kullanılmasının gerekli olduğunu göstermektedir. Öğrenci başarısını sağlamada uzaktan eğitim yönetimi farklı yöntem, araç ve teknikleri kullanabilmelidir. Daha etkin bir internet hizmeti, iyi hazırlanmış basılı materyaller, iyi organize edilmiş danışmanlık olanakları, ihtiyaca uygun tv programları, internet tabanlı uygulamalar faydalı olabilir.

17.Araştırmaya katılan öğrencilere göre(Tablo 4.52.), öğrenci başarısını ölçme ve değerlendirme çalışmaları objektif kriter ve yöntemlere göre gerçekleştirilmemektedir. Açıköğretim uygulamalarında şu anda çoktan seçmeli testlere dayalı merkezî sınav

uygulamaları ve ağırlıklı olarak sınıf geçme sistemi uygulandığı ve değişik araştırma sonuçlarına göre (Bakioğlu ve Can, 2011), öğrencilerin mevcut sınıf geçme sisteminden memnun olmadıkları bilinmektedir. Uzaktan eğitim yönetiminin öğrencilerin ezbere dayalı bilgilerini yoklayan geçmiş yılların sınav sorularından oluşan ölçme ve değerlendirme uygulamalarından vazgeçerek, öğrencilerin kavrama, analiz, sentez, mantık ve muhakeme yeteneklerini geliştirecek değişik ölçme araçları geliştirmelidir. 2012-2013 öğretim yılında tüm bölümlerde dönemlik kredili sisteme geçileceği düşünüldüğünde, bu geçiş aşamasında yaşanabilecek olumsuzluklara karşı her aşamada öğrenciler bilgilendirilmelidir. Yaklaşık iki milyon öğrenci kitlesini ilgilendirecek bir ölçme değerlendirme alanındaki sistem değişikliğinin avantaj ve dezavantajları, nasıl uygulanacağı, derslerin içeriklerinin bu yeni sisteme nasıl uygun hale getirileceği, değişik programların kapsamında yer alan derslerin hangi dönemde alınabileceği, derslerin kredilerinin ne olacağı, hangi ünitelerin hangi sınava yönelik olduğuna yönelik düzenlemeler konusunda öğrencilerin bilgilendirilmesi, bu konuda İl koordinatörlükleri aracılığıyla belli merkezlerde danışmanlık çalışmaları yapılması gerekir.

18. Öğrencilere göre başarı değerlendirilmelerinde nitelikli personel görevlendirilmemektedir (Tablo 4.52.). Öğrenci başarısını değerlendirmede gerek merkezde gerekse illerde ölçme ve değerlendirme alanında eğitimli personelin istihdamına özen gösterilmelidir. Özellikle, dönemlik kredili sisteme geçiş ile birlikte öğrencilerin bilgilendirilmesinde ve bu konuda yaşanabilecek olumsuzlukların en aza indirilmesinde, ölçme ve değerlendirme alanında eğitimli personel ve yöneticilere ihtiyaç bulunduğu dikkate alınmalıdır.

19. Yönetici, öğretmen, personel ve öğrenci görüşleri dikkate alındığında (Tablo 4.26. ve Tablo 4.53.), katılımcılar, açık ve uzaktan eğitim uygulamalarında uzaktan öğrenme ortamlarının uzaktan eğitim yöntemleri/teknolojilerini etkili kullanma bakımından uygun olmadığını düşünmektedirler. Açık ve uzaktan eğitim yönetimi, daha etkili bir öğrenme ortamı yaratabilmek için öğrenci özelliklerini, beklenti ve ihtiyaçlarını esas alarak teknolojik imkânları arttırmalıdır. Örneğin, bazı ders içerikleri, önemli duyurular, derslerle ilgili değişimler, sınav sonuçları, dönemlik bilgilendirmeler, sınav yeri bilgisi, vb.. konularda mobil uygulamalara geçilmeli, bu tür bilgiler öğrencilerin mobil araçlarına ücretsiz olarak iletilmeli, yine bu yöntemler kullanılarak öğrenci görüşlerine başvurulmalıdır. Öğrencilerin uzaktan eğitim kurumu ve öğretim programlarını tüm

içeriği ile ilgili bilgilere internet ortamında ulaşmaları sağlanmalı, bu konudaki kısıtlamalar (şifre uygulaması vb..) kaldırılmalıdır.

20.Katılımcılar, açık ve uzaktan eğitim uygulamalarında öğrencilerin program gereksinimlerini karşılayabilecek yazılı politika ve süreçlerin uygulanmadığını düşünmektedirler (Tablo 4.26. ve Tablo 4.53.). Ayrıca, katılımcıların neredeyse yarıya yakınının bu konuda kararsız olduklarını belirtmeleri de bu konuda katılımcılar bakımından bir belirsizlik olduğunu doğrulamaktadır. Öğrencilerin uzaktan eğitim programları konusundaki ihtiyaçları tespit edilmeli ve uzaktan eğitim programlarının hedefleri, uygulama süreçleri yazılı olarak belirlenmeli ve öğrenciler bu konuda etkili bir şekilde bilgilendirilmeli, ayrıca kamuya açıkça ilan edilmelidir.

21.Katılımcılar, açık ve uzaktan eğitimde öğrencilerin kimlik bilgileri ile her türlü bireysel bilgilerinin güvence altına alınmasını, korunmasını, başka kişi ve kurumlarca paylaşılmasını önleyecek yazılı politika ve süreçlerin uygulanmadığını düşünmektedirler. Günümüzde, açık ve uzaktan eğitim hizmeti verecek kurumların sayısının arttığı ve artmaya devam ettiği dikkate alındığında, bu kurumlar için en önemli bilgi, öğrenci bilgileri olacaktır. Rekabet ile birlikte açık ve uzaktan eğitim kurumlarının öğrencilerinin izni olmadan öğrencilere yönelik reklam, tanıtım ve promosyon uygulamalarında öğrenci kimlik bilgilerini kullanma olasılığı oldukça yüksektir. Bu nedenlerle açık ve uzaktan eğitim kurumunda kayıtlı bulunan öğrencilerin kimlik bilgilerinin iyi korunması, güvence altına alınması, bu konuda yazılı politika ve süreçlerin uygulanması, öğrencilerin izni olmadan öğrenci bilgilerinin diğer kişi ve kurumlarca paylaşılmasına yönelik politika ve stratejiler belirlenmelidir. Öğrencilerle ilgili her türlü bilgi ve belgenin korunması, elektronik ortamda saklanmasını sağlayacak tedbirler alınmalı, yazılımlar geliştirilmelidir.

22.Katılımcılara göre, öğrenciler uzaktan eğitim programına kayıt olmadan önce programı sürdürebilmeleri için gerekli olan teknik yeterlilik konusunda bilgilendirilmemektedirler (Tablo 4.26. ve Tablo 4.53.). Öğrencilerin kayıt öncesinde yeterli bilgilendirilmemeleri, başarısızlık yaşamalarına, programa devam edememelerine, başka alternatiflere yönelmelerine neden olabilmektedir. Bu olumsuzlukları en aza indirebilmek için açık ve uzaktan eğitim kurumunun uzaktan eğitim programına kayıt yaptıracak öğrencileri kabul öncesinde gerekli teknik yeterlilik,

ile program gereklilikleri ve koşulları konusunda yeterli derecede bilgilendirmesi gerekir. Ayrıca, öğrenci kabulü ile ilgili müracatlar anında ve kapsamlı olarak ele alınmalı, bu konudaki çalışmalar öğrencilerin ilgili programı tercih etmeden gerçekleştirilmesi sağlanmalıdır. Bu amaçla, açık ve uzaktan eğitimde, uzaktan öğrenci işleri birimi ve sistemi oluşturulmalıdır.

23.Yönetici, öğretmen, personel ve öğrencilerin yarısından fazlası (Tablo 4.26. ve Tablo 4.53.), açık ve uzaktan eğitim uygulamalarında öğrenimleri sırasında değişik nedenlerle güçlüklerle karşılaşan öğrencilere yeterli danışmanlık hizmeti sunulmadığını düşünmektedirler. 2012 yılı verilerine göre (ÖSYM, 2012), Açıköğretimde öğrenci mezuniyet oranı %10 civarındadır. Bu oran oldukça düşüktür. Bu sonuç, aslında öğrenme problemi yaşayan, değişik nedenlerle güçlüklerle karşılaşan öğrencilere etkili danışmanlık hizmeti sunulmadığını doğrulamaktadır. Açık ve uzaktan eğitim uygulamalarında öğrencilerin farklı özelliklere sahip olduğu, kendi kendine öğrenmenin ön planda olduğu, öğrencilerin değişik nedenlerle ve değişik zaman ve mekânlarda yardıma gereksinimleri olduğu dikkate alınarak, gerek kullanılan teknolojilerde, gerekse öğretim süreçlerinin uygulanması ve düzenlenmesinde değişikliklere gidilmelidir. Örneğin, değişik özür gruplarına, engellilere, başarısızlık yaşayan öğrencilere yönelik bireyselleştirilmiş eğitim programları uygulanmalıdır. Uygulamalara baktığımızda ülkemizde uzaktan eğitimde kayıtlı tüm öğrencilere farklı özellikleri dikkate alınmadan standart programlar uygulanmaya çalışılmaktadır. Örneğin, görme, işitme ve fiziksel engeli olanlar, zihinsel öğrenme problemi yaşayanlara, mâhkum konumunda bulunan öğrencilere yönelik, farklılaştırılmış uygulamalar ve çözümler geliştirilebilir.

24.Katılımcıların yaklaşık olarak yarısı (Tablo 4.26. ve Tablo 4.53.), hızlı öğrenen öğrencilere yeterli danışmanlık hizmeti sunulmadığını düşünmektedir. Bu sonuçtan yola çıkarak, açık ve uzaktan eğitim uygulamalarında başarılı olan ve akranlarına göre hızlı öğrenen öğrencilere bölüm ve programları daha erken bitirmeleri veya ilgi, ihtiyaçları doğrultusunda farklı akademik alanlara yönlendirilmeleri bakımından etkili bireysel danışmanlık hizmeti sunulmalıdır.

25.Uzaktan eğitim programlarının etkililiği konusunda yönetici, öğretmen ve personelin ortalama %30'u (Tablo 4.26.), öğrencilerin ise %25'i (Tablo 4.53.), uzaktan eğitim programlarının belirli standartları karşılama düzeyi konusunda kararsız olduklarını

belirtmişlerdir. Bu sonuç, uzaktan eğitim programlarının uygulayıcısı konumunda olanlar ile bu programlardan yararlananların yeterli bilgi düzeyine sahip olmadıklarını ve bu konuda uzaktan eğitim yönetiminin, programların tüm boyutları hakkında bilgilendirme çalışmaları gerçekleştirmesini, yönetici, öğretmen, personel ve öğrencilerin, programların geliştirilmesi (ihtiyaç analizi vb.) ve uygulama süreçlerine dahil edilmeleri gerektiğini ortaya koymaktadır.

26.Katılımcıların yarısından fazlası (Tablo 4.26. ve Tablo 4.53.), uzaktan öğrenim görmek isteyen öğrencilerin uzaktan öğretim programına başlamaları, devam etmeleri ve bitirmeleri konusunda aktif olarak teşvik edilmediklerini belirtmişlerdir. Uzaktan eğitim yönetimi, uzaktan öğrenim görmek isteyen öğrencileri uzaktan eğitim programına başlamaları, devam etmeleri ve mezun olabilmeleri için motive etmeli, bu amaçla rehberlik ve danışmanlık birimi oluşturulmalı, öğrencilerin kariyer gelişimleri takip edilmeli, e-rehberlik çalışmaları başlatılmalıdır. Böylece, uzaktan öğrenime başlayan ancak, öğrenimini sürdüremeyen/sürdüremeyecek öğrencilerin sistemin dışına çıkmaları önlenecek, ilgi, ihtiyaç ve beklentilerine uygun programlara yönlendirilmeleri sağlanmış olacaktır.

27.Yönetici, öğretmen, personel ve öğrencilerin yaklaşık olarak yarıya yakını(Tablo 4.26. ve Tablo 4.53.), öğrencilerin geçmiş akademik çalışmaları ile almış oldukları dersler ve iş tecrübelerinin adil bir şekilde kredilendirilebilmesi için yazılı politika ve süreçlerin kullanılmadığını belirtmişlerdir. Öğrencilerin uzaktan eğitim programına kayıt yaptırmadan önce daha önce benzer bir programda başarılı oldukları derslerin kredilendirilmesine yönelik yazılı politikalar oluşturulmalı ve uygulanmalıdır. Ayrıca, öğrencilerin geçmiş akademik çalışmaları ile iş tecrübeleri de öğrenimleri esnasında dikkate alınabilmeli ve bu konuda da standartlar oluşturulabilmelidir.

28.Katılımcı görüşleri dikkate alındığında, uzaktan eğitim programları düzenli olarak, geliştirilmeli, toplumun beklenti ve ihtiyaçları doğrultusunda yeniden düzenlenebilmelidir.İstihdamında sorun olan alanlarda program açılmamalıdır. Örneğin; uzaktan eğitim yöntemi ile öğretmen yetiştirilen ve istihdam fazlası olan alanlarda öğrenci alınmamalı, bu programlar yerine istihdamında sorun olmayan alanlara (turizm, teknik vb..) yönelik uzaktan eğitim programları açılmalıdır.

29.Yönetici, öğretmen, personel ve öğrencilerden kararsız olanlarda dikkate alındığında yaklaşık olarak %70(Tablo 4.27. ve Tablo 4.54.)’i uzaktan eğitim programlarının uluslararası akademik/bilimsel kuruluşlar tarafından tanınmadığını belirtmişlerdir. Açık ve uzaktan eğitim programlarının uluslararası düzeyde tanınırlığını sağlamak amacıyla belirli standartlar doğrultusunda Bologna süreci kriterleri de esas alınarak yurtdışı kurumlarla işbirliği anlaşmaları(öğrenci değişimi, ders kredi transferi, çift diploma vb..) yapılmalıdır.Uzaktan eğitim kurumları arasında öğrenci hareketliliğini sağlayacak düzenlemeler hayata geçirilmelidir. Açık ve uzaktan eğitimde verilen sertifika, belge ve diplomaların ulusal ve uluslararası düzeyde akreditasyonu ve kabul edilebilirliğine yönelik işbirliği anlaşmaları yapılmalıdır.

30.Öğrencilerin yarısı (Tablo 4.54.)’na göre, uzaktan eğitim uygulamalarında “uzaktan eğitim yönetimi” daha kaliteli bir eğitim hizmeti için yeterli derecede çaba göstermemektedir. Açık ve uzaktan eğitimde öğrenci ihtiyaç ve beklentilerinin karşılanabilmesi ve uzaktan eğitimde daha kaliteli bir eğitim hizmeti sunulabilmesi için yönetimin çaba göstermesine ihtiyaç bulunmaktadır. Uzaktan eğitim yönetimi, uzaktan eğitimde kaliteyi sağlayabilecek uzmanlardan oluşturumalı ve bu konuda çaba göstermelidir. Katılımcıların açık ve uzaktan eğitimde daha kaliteli bir eğitim hizmeti sunulabilmesine yönelik beklentilerinin karşılanması için uzaktan eğitimde akreditasyona yönelik çalışmalara hız verilmelidir.

31. Açık ve uzaktan eğitimde başlangıç akreditasyon yeterlilik düzeyinin yeterli olmadığı görülmektedir. Açık ve uzaktan eğitimde akreditasyon standartları oluşturulmalıdır. Açık ve uzaktan eğitim kurumlarının başlangıç akreditasyonlarının sağlanabilmesi için, açık ve uzaktan eğitimde; uzaktan eğitimin misyonu, şeffaflık, örgüt yapısı, uzaktan eğitim yönetimi, uzaktan eğitim programı, uzaktan eğitimde ölçme ve değerlendirme, öğrenci hizmetleri ve uzaktan eğitimde akreditasyon alt boyutlarını kapsayacak şekilde standartlar belirlenmelidir. Açık ve Uzaktan eğitimde akreditasyon standartlarının oluşturulmasında Ulusal Yeterlilikler Çerçevesi ile Bologna Sürecinde istenen ilkeler göz önünde bulundurulmalıdır. Açık ve uzaktan eğitimde akreditasyon kuruluşlarının kurulmasını teşvik edecek, yasal ve akademik düzenlemeler yapılmalıdır.

32.Açık ve uzaktan eğitimde akreditasyona yönelik olarak özerk akreditasyon kuruluşları oluşturulmalıdır. Bu amaçla, açık ve uzaktan eğitim hizmeti veren

üniversiteler, kurum ve kuruluşların yöneticilerinden oluşacak bir akreditasyon üst kurulu oluşturulabilir. AR-GE faaliyetlerine hız verilmeli, sivil toplum kuruluşları, Üniversiteler ve Millî Eğitim Bakanlığı ile bu konuda işbirliği yapılmalıdır.

33.Açık ve uzaktan eğitimde akreditasyonun sağlanmasına yönelik olarak yurtdışında faaliyet gösteren açık ve uzaktan eğitim kurumlarının akreditasyonunu sağlayan kurum ve kuruluşlarla işbirliği yapılmalıdır. Ancak, ulusal ve kurumsal özelliklere uygun bir akreditasyon süreçleri takip edilmelidir.

34.Açık ve uzaktan eğitim öğrencilerinin ders içeriklerini daha iyi öğrenebilmelerine katkı sağlayabilmek amacıyla ihtiyaç ve beklentileri öğrenilerek değişik model, araç ve yöntemler (yüzyüze görüşme, e-posta, LMS gibi öğretim yönetim sistemleri, sanal sınıf uygulamaları, sosyal medya araçları, telefon, internet hizmetleri, Blackboard, Adobe Connect, Moodle vb..) kullanılmalı, bu model, araç ve yöntemlerin etkili kullanımı konusunda öğrenciler bilgilendirilmelidir. Bu model, araç ve yöntemlerin etkili kullanımı konusunda yönetici, personel ve öğretim elemanları eğitilmelidir.

35.Nitel araştırma kapsamında görüşlerine başvurulanan öğretim elemanlarının dörtte üçü uzaktan eğitim hizmetlerinin yeterli olmadığını düşünmektedirler. Uzaktan eğitim hizmetlerinin yeterli hizmet verebilmesi her şeyden önce belli standartlara uygun olmalarına ve bu standartları karşılayabilecek düzeyde bulunan kurumların hizmet vermesine bağlıdır.Uzaktan eğitim hizmetlerinin yeterliliğini arttırabilmek amacıyla, teknik altyapının uygun hale getirilmesi, yeterli teknik, idarî ve akademik personelin istihdam edilmesi, öğrencilerin yeterli derecede bilgilendirilmeleri, içeriğin öğrenci ve program özelliklerine uygun olması, mobil öğrenmenin yaygınlaştırılması, uzaktan eğitim çalışmalarının bağımsız bir birim olarak hizmet vermesi sağlanmalıdır.

36.Öğretim elemanlarına göre, uzaktan eğitim hizmetleri bağımsız bir birim olarak örgütlenmediği, sosyal bilimler enstitüsüne bağlı olduğu veya çözüm ortağı şirketlerden destek alındığı için yeterli olmadığı vurgulanmaktadır. Uzaktan eğitim hizmetleri, programları bağımsız bir uzaktan eğitim birimi veya merkezi olarak hizmet verebilecek şekilde örgütlenmelidir.Uzaktan eğitim hizmetleri, kurumun kendileri tarafından sunulmalıdır.

37.Uzaktan eğitim programlarının açılmasında ihtiyaç analizi, arz talep analizleri yapılmalı, öğrenci görüşlerine başvurulmalı, ilgili programlardan mezun olacak öğrencilerin nerelerde istihdam edilebilecekleri iyi planlanmalıdır.

38. Öğretim elemanlarına göre, öğrenciler uzaktan eğitim programlarına erişimde ve içeriğinden faydalanmada sorunlarla karşılaşmaktadırlar. Uzaktan eğitim programlarına öğrencilerin erişimlerini arttırmak ve içeriğin daha faydalı olabilmesini sağlamak amacıyla, mobil öğrenme uygulamaları yaygınlaştırılmalı, ders içerikleri ise daha görsel öğeler, grafik ve tasarım bakımından zenginleştirilmelidir. Uzaktan eğitim ders materyallerini öğrencilerin daha etkin ve verimli kullanabilmesini sağlamak amacıyla, etkileşimi arttıracak bir sistem kurulmalıdır (örneğin, etkileşimli arayüz vb.).

39.Öğretim elemanlarının büyük bir çoğunluğu(26 kişi), uzaktan eğitim merkezlerinin kurumsal standartlarının bulunmadığını veya yeterli olmadığını belirtmişlerdir.Kurumsal standartların oluşturulmasında ulusal ve uluslararası düzeyde yapılan çalışmalardan (Ulusal Yeterlikler Çerçevesi ve Bologna Süreci) yararlanılarak kurumsal standartlar belirlenmelidir.

40.Yönetici, öğretmen, personel, öğrenci ve öğretim elemanlarının görüşleri bir bütün olarak değerlendirildiğinde, uzaktan eğitim, açıköğretim, akreditasyon, akreditasyon standartları vb.. kavramlarda önemli sayılabilecek düzeyde bilgi eksikliği olduğu, var olan çalışma ve hizmetler konusunda ise katılımcılar, yeterli derecede bilgilendirilmediklerini düşünmektedirler. Açık ve uzaktan eğitim alanında toplumsal düzeyde farkındalık, bilgilendirme ve bilinçlendirmeye yönelik çalışmalar yürütülmeli, açık ve uzaktan eğitim alanına yönelik önyargılar ortadan kaldırılmalıdır.

41.Öğretim elemanlarına göre, öğrenci başarısını ölçme ve değerlendirme uygulamalarında belirli standartlar bulunmamakta ve genellikle çoktan seçmeli test türü sınavlardan yararlanılmakta, ölçme ve değerlendirme uygulamaları yeterli bulunmamaktadır.Öğrenci başarılarını ölçme ve değerlendirme de sadece çoktan seçmeli testler kullanılmamalı, alternatif ölçme ve değerlendirme araçlarından(kısa cevaplı testler, ödevler, projeler, performans çalışmaları, portfolyolar vb.)yararlanılabilmelidir. Alternatif ölçme ve değerlendirme araçlarının kullanımını sağlayacak sistem oluşturulmalıdır.Hangi sınavların yüzyüze, hangi sınavların online yapılacağı belli kriterler ölçüsünde iyi belirlenmeli ve online sınavların

güvenliğine(öğrencilerin sınava katılımının ve sağlıklı uygulanmasının kontrolü) yönelik tedbirler alınmalıdır. Uzaktan eğitim kurumlarının öğrenci başarısını ölçme ve değerlendirme uygulamalarında YÖK'ün belirlemiş olduğu asgari standartları (Sanal sınav uygulaması %20, yüz yüze sınav uygulaması %80) karşılamaya çalıştıkları görülmektedir. Ölçme değerlendirme uygulamalarında belli standartları YÖK'ün belirlemesinden daha çok kurumların belirli bilimsel kriterleri esas alarak kendi yapılarına uygun belirlemeleri daha sağlıklı olabilir. Açık ve uzaktan eğitim kurumlarında ölçme ve değerlendirme uzmanlarından kurulu bir ölçme ve değerlendirme bölümü/birimi kurulmalı, ölçme ve değerlendirme uygulamaları konusunda eğitilmiş teknik ve idarî personel istihdam edilmelidir. Çevrimiçi ve merkezî sistemle sınav uygulamalarına yönelik teknik altyapı kurulmalıdır.

42.Uzaktan eğitim hizmetlerinin şeffaflığını sağlamada teknolojik altyapının sağlamlaştırılması, teknik ve akademik personelin bu konuda bilinçlendirilmeleri sağlanmalı, öğrencilerin uzaktan eğitim hizmetleri ile ilgili her türlü bilgiye en sağlıklı ve hızlı bir şekilde erişimleri sağlanmalıdır. Uzaktan eğitim kurumunda bu konuda bir anlayış birliği sağlanmalıdır.

43.Öğretim elemanlarının büyük bir çoğunluğu(29 kişi) uzaktan eğitim kurumunda akreditasyona yönelik herhangi bir çalışma yapılmadığını ve akreditasyon ihtiyacı bulunduğunu düşünmektedirler. Bu sonuca göre, uzaktan eğitim kurumlarının ulusal ve uluslararası kurum ve kuruluşlar ile işbirliği yapmaları, AR-GE çalışmalarına önem vermeleri, bu alanda yapılan ulusal ve uluslararası çalışma, çalıştay, konferans, seminer vb. çalışmalara katılmaları faydalı olabilir.

44.Uzaktan eğitim programları ve uzaktan eğitim hizmetlerinin öğrenci profiline uygunluğu, öğrenci ihtiyaç ve beklentilerini karşılama durumunu belirleyerek gerekli önlemleri alabilmek için mevcut öğrencilerin görüşleri ile mezun öğrencilerin görüşleri alınmalı (anket uygulanması, vb.), mezun öğrencilerin hangi alanlarda ne oranda istihdam edildikleri takip edilmelidir.

45.Araştırmaya katılan öğretim elemanları öğrencilerin bilgiye erişimlerinde genellikle internet kaynaklarını kullandıklarını ancak, internette yer alan bilgilerin her zaman güvenilir olamayacağı belirtilmektedir. Uzaktan eğitim kurumunun web sayfasında yer alan bilgilerin güncel, doğru ve güvenilir olması sağlanmalıdır.İnternette yer alan

bilgiler öğrencilerin her türlü ihtiyaçlarını karşılamada yeterli olmamaktadır. Bu yüzden öğrenci ihtiyaç ve beklentileri esas alınarak değişik araç ve yöntemlerle desteklenmelidir.Örneğin, online kütüphane olanakları geliştirilebilir, basılı materyaller pdf dosyası halinde internet ortamında sunulabilir, ders içerikleri görselleştirilebilir, ödevler, kısa sınavlar, araştırma, ödev ve eğitsel oyunlardan yararlanılabilir.

46.Öğretim elemanları uzaktan eğitimde öğrenci hizmetlerinin geliştirilmesi gerektiğini, ancak öğrencilerin uzaktan eğitim kurumunun hizmetlerine ilişkin görüşlerinin neler olduğu konusunda bilgileri olmadığını belirtmektedirler. Katılımcılara göre, özellikle vakıf üniversitelerinde öğretim elemanlarının performanslarının değerlendirilmesinde öğrenci görüşlerine başvurulduğu belirtilmektedir. Uzaktan eğitim hizmetleri ve uzaktan eğitim programlarının yeterliliğine yönelik olarak öğrenci görüşlerine başvurulmalıdır. Elde edilen verilere göre, öğrenci ve öğretim elemanlarına etkili geribildirimler sunulmalı ve gerekli iyileştirmeler sağlanmalıdır. Web sayfasında uzaktan eğitim hizmetleri ve uzaktan eğitim programlarının etkililiğini değerlendirmeye yönelik görüş ve öneri bölümü oluşturulmalıdır.

47.Öğretim elemanlarının görüşleri dikkate alındığında, uzaktan eğitim kurumlarının asgari standartlar olarak teknik altyapının yeterliliği sağlanmalı, karşılıklı etkileşime imkân verebilmeli, bilgi sistemi altyapısı kurulmalı, internet altyapısı olarak uygun bant genişliği sağlanmalı, yeterli sayı ve nitelikte teknik ve akademik personel istihdam edilerek, finansal kaynak sağlanmalı ve örgütsel yapı uzaktan eğitime uygun oluşturulmalıdır.

48.Açık ve uzaktan eğitim uygulamalarının gelişmesi ile öğretim elemanlarının işlerini kaybedebilme düşüncesi, teknolojinin kendilerinin yerini alabileceği ve atıl kalabilecekleri kaygısı ortadan kaldırılmalı, öğretim elemanları uzaktan eğitime inandırılmalı, önyargı ve kaygıları ortadan kaldırılmalıdır. Öğretim elemanlarının uzaktan eğitimde üstlenebilecekleri rehberlik rolleri ön plana çıkarılmalıdır.

49.Açık ve uzaktan yükseköğretim kapsamında açılacak derslere/programlara ilişkin uygulanabilecek temel asgari ilkeler belirlenmeli, uygulanabilirliği takip edilmelidir.

50.Öğretim elemanlarının büyük bir çoğunluğu(31 kişi), uzaktan eğitim hizmetlerinin niteliğinin artması ve kurumun başarısı bakımından akreditasyonun gerekli olduğunu düşünmektedirler.Açık ve uzaktan eğitimde asgari standartların sağlanması, rekabet,

şeffaflık ve kalite bakımından ulusal düzeyde akreditasyon uygulamaları başlatılmalı, gerekli politik ve ekonomik destekler sağlanmalıdır.

51.Ülkemizdeki tüm açık ve uzaktan eğitim uygulamalarında Avrupa Kredi Transfer Sistemi(ECTS) uygulanmalıdır. Öğrencilerin ve öğretim elemanlarının uluslararası hareketliliği sağlanmalıdır.

52.Açık ve uzaktan eğitim uygulamalarında, mezunların istihdamının kolaylaştırılması, ders içeriklerinin niteliğinin sağlanması için uzaktan eğitimde akreditasyon yeterliliklerine bakılmalı, akreditasyonu sağlamaya yönelik olarak DETC, ACTDE, ACCET, ODLQC ve MÜDEK gibi kuruluşların uygulamaları, ulusal özellikler korunarak örnek alınmalıdır.

53.Açık ve uzaktan eğitimde akreditasyon uygulamaları bilimsel özerkliği olumsuz etkilemeden, siyasi ve kurumsal baskılardan uzak gerçekleştirilmelidir.

54.Açık ve uzaktan eğitimde akreditasyon için YÖK'ün düzenleyici bir rol üstlenmesi sağlanmalıdır. Bunu gerçekleştirirken, YÖDEK'in ve ADEK'in uygulamalarından faydalanılabilir. Açık ve uzaktan eğitim kurumlarının faaliyete başlayabilmeleri bakımından, yasal olarak onaylanmaları, belli standartlar esas alınarak yapılmalı ve bu eylem bir tür ön akreditasyon olarak değerlendirilmelidir.

55.Açık ve uzaktan eğitimde kalitenin sağlanabilmesi, uzaktan eğitim hizmeti veren üniversitelerin yürüttükleri program ve uygulama farklılıklarının ortadan kaldırılması, kurumların plansız ve dengesiz büyümelerinin önüne geçilebilmesi için akreditasyon standartları belirlenmeli ve uygulanmalıdır.

56.Ülkemizde örgün eğitim programlarının akreditasyonunun gerçekleştirilememesi, açık ve uzaktan eğitimde akreditasyon uygulamalarını engellememelidir. Açık ve uzaktan eğitim alanında akreditasyona yönelik gerçekleştirilebilecek olumlu çalışmalar örgün eğitim programlarımızın akreditasyonu için bir örnek, model olarak alınabilir.

57. Açık ve uzaktan eğitim kurumlarımızın başlangıç akreditasyonunda kalite geliştirme basamakları belirlenmeli, kurumun stratejik planlama ve kurumsal değerlendirme aşamalarına bağlı, düzenli olarak iyileştirme ve izleme aşamaları izlenmelidir.

58.Açık ve uzaktan eğitimin akreditasyonuna yönelik olarak çalıştaylar, konferanslar düzenlenmeli, komisyonlar oluşturulmalı, açık ve uzaktan eğitim hizmeti sunan tüm kurum ve kuruluşların katılımı sağlanarak, eşgüdüm ve işbirliği sağlanmalıdır.

59.Öğretim elemanlarının görüşleri dikkate alındığında, açık ve uzaktan eğitimin kontrolsüz ve hızlı büyümesinin önüne geçilerek mezunların nitelikli olması, kontrol ve denetimin sağlanabilmesi, öğrencilerin online derslere katılımlarının denetlenebilmesi, etkili geribildirimler sağlanabilmesi, teknolojik altyapının etkinliği bakımından akreditasyon çalışmalarına önem verilmelidir. Mevcut açık ve uzaktan eğitim programlarının belirli standartlara uygunluğu gözden geçirilmeli, uygun olmayan programların belirli standartlara uygunluğu sağlanmaya çalışılmalıdır. Bu programlar, periyodik olarak gözden geçirilmelidir.

60.Açık ve uzaktan eğitimde akreditasyonun gerçekleşmesine katkı sağlayabilmek için uzaktan eğitimin akademik bir çalışma alanı, uzmanlık alanı olarak tanınması sağlanmalı, açık ve uzaktan eğitimin akademik tanınırlığı ve fonksiyonları net olarak belirlenmeli ve gerekli bilgilendirmeler yapılmalıdır.

61.Açık ve uzaktan eğitimde kalitenin sağlanabilmesi için kalite standartları oluşturulmalı, doğru hedef belirlenmeli, öğrenci ihtiyaç ve beklentileri karşılanmalı, kullanılan teknoloji öğrenci-öğretim elemanı etkileşimini sağlayabilmeli, nitelikli öğretim elemanı istihdamı ve desteği sağlanmalı, öğrencilerin başarısızlık nedeni ile sistemi terk etmeleri önlenmeli, mezuniyet oranları kalite bağlamında arttırılmalı, ders içerikleri güncel ve zengin olmalı, uzaktan eğitime uygun ders yazılımları geliştirilmelidir. Ayrıca, örgütsel yapı açık ve uzaktan eğitime uygun hale getirilmelidir.Açık ve uzaktan eğitim kurumunun sunmuş olduğu uzaktan eğitim hizmeti kabul edilebilir kalite ölçütlerinde olmalı ve mezunların örgün eğitim mezunları ile aynı öğrenim çıktılarına sahip olmasına yardımcı olmalıdır.

62.Ülkemizde, Açık ve Uzaktan Eğitim alanında hizmet verecek kurumları akredite edebilecek bir kuruluş olmadığı bilinmektedir. Öncelikle, özerk yapıda bir akreditasyon kuruluşunun oluşturulması en öncelikli bir konu olmakla birlikte, gün geçtikçe açık ve uzaktan eğitim alanında hizmet veren kurum sayısının arttığı görülmektedir. Dolayısıyla, diğer kurumlardan bağımsız, siyasi etkilerden uzak bir akreditasyon kuruluşu oluşturuluncaya kadar, geçiş sürecinde YÖK'ün açık ve uzaktan eğitim

alanında faaliyette bulunmak isteyen kurumlar ve üniversitelerin açık ve uzaktan eğitim programı ve bölümü açılmadan önce belli standartları karşılayıp karşılamadığını kontrol etmesi, bu konuda bir takım standartlar belirlemesi oldukça yararlı olacaktır. En azından, açık ve uzaktan eğitim alanında asgari standartların karşılanması ve kalitenin yükseltilmesi sağlanmış olacaktır.

Öğretim elemanlarına göre, açık ve uzaktan eğitim hizmetlerinin yetersiz olması, bu kurumların henüz yeni kurulmuş olmaları ile açıklanmaktadır. Bu sonuç, açık ve uzaktan eğitim kurumlarının belli standartlara sahip olmadan hizmet vermeye başladığını göstermektedir. Bu amaçla, açık ve uzaktan eğitim alanında hizmet verecek kurumların belli standartlara göre açılması için başlangıç akreditasyon standartları belirlenmelidir.

Örneğin; YÖK bünyesinde oluşturulacak Uzaktan Eğitim Akreditasyon Konseyi, açık ve uzaktan eğitim alanında hizmet verebilmek amacıyla YÖK'e müracaat edecek kurum ve üniversitelerin kurumsal gereklilikler bakımından; misyon ve hedeflerinin uygunluğunu, uzaktan eğitim yönetiminin belli standartları karşılama durumunu, teknolojik altyapının yeterliliğini(öğrenci, öğretim elemanı ve personelin gerekli teknolojik imkân ve yeterliliklere sahip olması), belirli bir danışmanlık ve hizmet merkezinin var olup olmadığını, teknik, idarî ve akademik kadronun nicelik ve nitelik bakımından yeterli olup olmadığını, kurumun gerekli ekonomik kaynaklara sahip olup olmadığını belirlenmesi gerekmektedir. Ayrıca, açık ve uzaktan eğitim programlarının açılmadan önce, ihtiyaç analizi yapılmı durumu, programdan mezun olacak öğrencilerin hangi alanlarda istihdam edilebilecekleri, uzaktan eğitim programlarının ulusal politikalarla ilişkisi, Ulusal Yeterlikler Çerçevesi ve Bologna süreci ile uyumlu olup olmadığı da dikkate alınmalıdır. Uzaktan eğitim programı kapsamında uygulanacak içeriğin yeterliliği ile içeriğin hangi derslerle bağlantılı olarak öğrencilere sunulacağı, içeriğin nasıl kredilendirileceği ve değerlendirileceği YÖK Akreditasyon Kurulu tarafından incelenmelidir. Öğrencilerin uzaktan eğitim programına kabul edilebilmeleri için gerekli şartların neler olduğunun belirlenmesi (bazı programlar engelli öğrencilere veya bazı teknik yeterliliğe sahip olmayan öğrencilere uygun olmayabilir), öğrenci hizmetleri birimlerinin donanım ve sayı bakımından uygunluğu, uzaktan eğitim programları için ayrılan kontenjanlar ve gerekçeleri, uzaktan eğitim programlarının etkin yürütülmesi için gerekli tam zamanlı/kadrolu öğretim elemanının yeterli olup olmadığı da dikkate alınması gereken standartlar olmalıdır. Uzaktan eğitim

programlarının geliştirilmesinde uzaktan eğitim ilkelerine uygun olup olmadığı, derslerin içeriği ile sunumunda kullanılacak araç ve gereçlerin geliştirilme süreci veya hazır araç gereçler kullanılacaksa bunların uygun olup olmadığı, içeriğin sunulmasında öğrenciler ile öğretim elemanlarının etkileşimi sağlama durumu ve bunun nasıl hangi araçlarla gerçekleştirileceği belirlenmelidir. Öğrencilerin ders içeriğini nasıl öğrenecekleri (basılı materyaller, tv yayını, internet imkânları, sanal sınıf uygulamaları, yüz yüze danışmanlık, mobil uygulamalar, vb.), hangi kaynakları kullanacakları ve kurumun bu imkânlarla sahip olma durumu ile öğrencilere bu konuda sağlanabilecek olanakların neler olduğu değerlendirilmelidir.

Öğrenci başarısını ölçme ve değerlendirmenin hangi kriterlere göre yapılacağı, sınavların nasıl ve nerede yapılacağı (online veya yüz yüze), farklı merkezlerde yapılacak sınavlar için gerekli hazırlık ve planlama, anlaşmaların yapılıp yapılmadığı ilgili programlar açılmadan önce mutlaka dikkate alınmalıdır. Açık ve uzaktan eğitim kurumunda bir ölçme ve değerlendirme biriminin bulunup bulunmadığı, yeterli yazılım, donanım ve personelin varlığı dikkate alınmalıdır.

YÖK Akreditasyon Kurulu, ilgili açık ve uzaktan eğitim kurumu, uzaktan eğitim hizmeti vermeye başlamadan önce, öğretim süreci içerisinde öğrencilerin değişik sorunlarla karşılaşmaları durumunda ne tür bir danışmanlık hizmeti alacaklarını, kurumun yönetsel, teknik, akademik, ekonomik ve sosyal imkânlarının yeterlilik durumu mutlaka standart olarak belirlenmelidir. Örneğin, öğrencilere 7/24 hizmet verebilecek bir çağrı merkezi sunulma imkânı olabilmelidir. Mevcut açık ve uzaktan eğitim kurumlarının da yukarıda örneklendirilen standartları karşılama durumu istenebilir. Ancak, tüm bu çalışmalar için açık ve uzaktan eğitimde kalite standartları ve akreditasyon ile ilgili yasal düzenlemeler ivedilikle gerçekleştirilmelidir.

5.2.2. Araştırmacılara Yönelik Öneriler

1. Açık ve uzaktan eğitim alanında daha çok çalışma yapılmasına ihtiyaç bulunmaktadır. Özellikle, Açık ve uzaktan eğitim alanında henüz akreditasyon çalışmalarının yeterli olmadığı dikkate alındığında, açık ve uzaktan eğitimde akreditasyon konusu ile ilgili kuramsal ve uygulamalı araştırmaların yapılması ve bu tür araştırmaların desteklenmesi gerekmektedir.

2. Bu araştırma kapsamında geliştirilen “Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeği”nden yararlanılarak Türkiye’deki diğer Üniversiteler bünyesinde bulunan uzaktan eğitim merkezlerinde öğrenim gören öğrenci ve öğretim elemanlarının görüşlerinden faydalanılabilir.
3. Açık ve uzaktan akreditasyon eğitimde standartlarının belirlenmesine yönelik proje çalışmaları yapılabilir. Bu konuda YÖK, MEB, TÜBİTAK, TÜBA, sivil toplum kuruluşları ve üniversitelerin desteği sağlanabilir.
4. Uzaktan eğitim merkezlerinin teknik altyapılarının uzaktan eğitime uygunluğuna yönelik öğrenci ve öğretim elemanlarının görüşlerine dayalı karşılaştırmalı çalışmalar yapılabilir.
5. Her üniversite, açık ve uzaktan eğitim altyapısı bakımından uygunluklarını belirlemeye ve mevcut uzaktan eğitim programlarının etkinliğini belirlemeye yönelik bir çalışma yürütebilir ve elde edilen sonuçlardan yararlanılarak ulusal düzeyde uzaktan eğitim politikalarına yol gösterecek veriler elde edilebilir. Bu veriler açık ve uzaktan eğitim programlarının geliştirilmesinde kullanılabilir.
6. Mevcut, açık ve uzaktan eğitim programlarının fayda maliyet analizlerini belirlemeye yönelik araştırmalar yürütülebilir.
7. Yeni açılması düşünülen uzaktan eğitim programlarının ihtiyaç analizlerine yönelik araştırmalar yapılabilir.
8. Mevcut uzaktan eğitim programlarından mezun olan öğrencilerin ulusal düzeyde nerelerde istihdam edildiklerine yönelik araştırmalar yapılabilir.
9. Türkiye’de ulusal düzeyde uygulanabilecek açık ve uzaktan eğitimde akreditasyon standartlarının belirlenmesine yönelik üniversite ve araştırma merkezlerinin desteğinde araştırmalar yürütülebilir.
10. Türkiye’de açık ve uzaktan eğitim akreditasyon konseyinin oluşmasına temel olacak fizibilite araştırmaları yapılabilir.
11. Dünyadaki açık ve uzaktan eğitim uygulamaları ile Türkiye’deki uygulamaların karşılaştırmalı analizleri yapılabilir.
12. Ülkemizdeki açık ve uzaktan kurumlarının üst düzey eğitim yöneticilerinin açık ve uzaktan eğitim uygulamalarına yönelik görüşleri ve tutumlarını belirlemeye yönelik araştırmalar yapılarak elde edilen sonuçlara göre bu alanda iyileştirmeler yapılabilir.

KAYNAKÇA

- AB Eğitim ve Gençlik Programları Merkezi Başkanlığı.(2009). <http://www.ua.gov.tr>, Web adresinden 29 Nisan 2009 tarihinde edinilmiştir.
- Accrediting Council for Continuing Education and Training(ACCET).(2012). *About ACCET*. <http://www.accet.org/>, Web adresinden 7 Mart 2012 tarihinde edinilmiştir.
- Accrediting Council for Continuing Education and Training(ACCET).(2012). *The Accreditation Process*. <http://www.accet.org/>, Web adresinden 7 Mart 2012 tarihinde edinilmiştir.
- Accreditation Council for Distance Education (ACTDE). (2010). *Setting Standards for Quality Education*. <http://actde.org/ACTDE/overview.asp>, Web adresinden 13 Aralık 2010 tarihinde edinilmiştir.
- Açıköğretim Fakültesi.(2011). *2011-2012 Öğretim Yılı Dönemlik-Kredili Uzaktan Eğitim Programları Program Kılavuzu*. Eylül 2011.
- Açıköğretim Fakültesi. (2012). Uzaktan Eğitim Programları Web Portalı. <http://ue.anadolu.edu.tr/Sayfalar/default.aspx>, Web adresinden 21 Mart 2012 tarihinde edinilmiştir.
- Açık Yükseköğretim Yönetmeliği.(1982). 6 Kasım 1982 tarih ve 17860 sayılı Resmî Gazete. <http://www.yok.gov.tr/content/view/489/>, Web adresinden 31 Ekim 2010 tarihinde edinilmiştir.
- Afyon Kocatepe Üniversitesi. (2012). Uzaktan Eğitim Meslek Yüksekokulu. <http://www.uzem.aku.edu.tr/www/index.php>, Web adresinden 12 Mayıs 2012 tarihinde edinilmiştir.
- Ahmet Yesevi Üniversitesi. (2009).*Türkiye Türkçesi İle Eğitim Programları(TÜRTEP)*. <http://www2.yesevi.net/#!/turtep>, Web adresinden 08 Kasım 2009 tarihinde edinilmiştir.
- Ahmet Yesevi Üniversitesi. (2010). *Uzaktan Eğitim*. http://www.yesevi.edu.tr/index.php?option=com_content&view=article&id=15&Itemid=60, Web adresinden 27 Aralık 2010 tarihinde edinilmiştir.
- Ahmet Yesevi Üniversitesi. (2011). *Akademik Programlar*. <http://www.yesevi.net/#!/akademik-programlar>, Web adresinden 25 Aralık 2011 tarihinde edinilmiştir.
- Akbay, G. (1997). Üniversite Rektörlerinin Ulusal ve Uluslararası Akreditasyon Konusundaki Görüş ve Önerileri. *Uluslararası Akreditasyon*.T.C. Cumhurbaşkanlığı Yayınları: Ankara.
- Akdeniz Üniversitesi. (2012). *Uzaktan Eğitimin Açıköğretimden farkı nedir?* <http://akuzem.akdeniz.edu.tr/sikca-sorulan-sorular#2>, Web adresinden 06 Nisan 2012 tarihinde edinilmiştir.
- Akdeniz Üniversitesi. (2012).*Uzaktan Eğitim Uygulama ve Araştırma Merkezi(AKUZEM)*. <http://akuzem.akdeniz.edu.tr/hakkimizda.i44.tanitim>, Web adresinden 06 Nisan 2012 tarihinde edinilmiştir.

- Akgül, M. (2008). Dünya’da ve Türkiye’de Uzaktan Eğitimin Geleceği ve Öneriler. *Uluslararası Uzaktan Eğitim Konferansı*. Maltepe Üniversitesi, 17-18 Ekim:İstanbul. <http://basin.maltepe.edu.tr/node/20>; Web adresinden 23 Nisan 2012 tarihinde edinilmiştir.
- Aktan, C.C. ve Gencel, U.(2007).*Yükseköğretimde Akreditasyon*. Değişim Çağında Yükseköğretim. İzmir: Yaşar Üniversitesi Yayını. <http://www.canaktan.org/egitim/akreditasyon/tanim.html>, Web adresinden 15 Kasım 2009 tarihinde edinilmiştir.
- Alkan, C.(1987). *Açıköğretim, Uzaktan Eğitim Sistemlerinin Karşılaştırmalı Olarak İncelenmesi*. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları No: 157.
- Alkan, C.(1998). Eğitim Teknolojisi ve Uzaktan Eğitimin Kavramsal Boyutları.Uzaktan Eğitim Yaz 1998. (s.5-10).
- Altunışık, R., Coşkun, R., Yıldırım, E. ve Bayraktaroğlu, S. (2002). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri, SPSS Uygulamalı(2. Baskı)*. Sakarya: Sakarya Kitabevi.
- Amasya Üniversitesi. (2012). Uzaktan Eğitim Merkezi. <http://www.amasya.edu.tr/akademik/rektorluge-bagli-birimler/uzaktan-egitim-merkezi/uploads-ve-dokuman/uzaktan-egitim.aspx>, Web adresinden 14 Haziran 2012 tarihinde edinilmiştir.
- American Federation of Teachers. (2000). *A virtual revolution: Trends in the expansion of distance education*. http://www.aft.org/higher_ed/downloadable/VirtualRevolution.pdf. Web adresinden 24 Aralık 2009 tarihinde edinilmiştir.
- Anadolu Üniversitesi. (2011). *Açıköğretim Sisteminin Tanıtımı*. http://www.anadolu.edu.tr/aos/aos_tanitim/, Web adresinden 29 Haziran 2011 tarihinde edinilmiştir.
- Anadolu Üniversitesi. (2011). *Açıköğretim Sistemi Büro Hizmetleri*. http://www.anadolu.edu.tr/aos/aos_tanitim/buro_hiz.aspx, Web adresinden 29 Haziran 2011 tarihinde edinilmiştir.
- Anadolu Üniversitesi. (2012). *Açıköğretim ve Uzaktan Eğitim Sistemi Web Portalı*. <http://www.anadolu.edu.tr>, Web adresinden 20 Nisan 2012 tarihinde edinilmiştir.
- Anadolu Üniversitesi. (2010). *Açıköğretim Sistemi Lisans ve Önlisans Program Broşürleri*.http://www.anadolu.edu.tr/aos/program_brosurleri/on_lisans_ve_lisans.aspx, Web adresinden 29 Haziran 2011 tarihinde edinilmiştir.
- Anadolu Üniversitesi. (2011). *Açıköğretim Fakültesi Dönemlik-Kredili Programlar 2011-2012 Öğretim Yılı Güz Dönemi Kayıt Yenileme Kılavuzu*. Ekim-2011.
- Anadolu Üniversitesi. (2011). *Yıllık Sistemde Öğretim Yapılan Açıköğretim, İktisat, İşletme Fakülteleri 2011-2012 Öğretim Yılı İnternet Başvuru ve Kayıt Kılavuzu*. Eylül- 2011.
- Anadolu Üniversitesi. (2011). *Yıllık Sistemde Öğretim Yapılan Açıköğretim, İktisat, İşletme Fakülteleri 2011-2012 Öğretim Yılı Öğrenci Kılavuzu*. Eylül-2011.

- Anadolu Üniversitesi. (2011). *Açıköğretim Fakültesi Dönemlik Kredili Programlar 2011-2012 Öğretim Yılı, ÖSYS Ek Yerleştirme, Dikey Geçiş, İkinci Üniversite, 6111 Sayılı Kanun(Af), Okulöncesi Öğretmenliği Lisans Tamamlama, Lisans Tamamlama, Yatay Geçiş, (Çoklu Kayıt) İnternet Başvuru ve Kayıt Kılavuzu*. Ekim- 2011.
- Anadolu Üniversitesi. (2011). *Batı Avrupa Programları (BAP)*. <http://www.anadolu-uni.de/>, Web adresinden 29 Haziran 2011 tarihinde edinilmiştir.
- Anadolu Üniversitesi. (2011). *Açıköğretim Sistemi Öğretim Ortamları*. http://www.anadolu.edu.tr/aos/aos_tanitim/ogrenim_ortamlari.aspx, Web adresinden 29 Haziran 2011 tarihinde edinilmiştir..
- Anadolu Üniversitesi. (2011). *Açıköğretim Sistemi e-öğrenme Hizmetleri*. http://www.anadolu.edu.tr/aos/aos_tanitim/e-ogrenme_hiz.aspx, Web adresinden 29 Haziran 2011 tarihinde edinilmiştir.
- Anadolu Üniversitesi. (2011). *Açıköğretim Sistemi İnternet Yayıncılığı*. http://www.anadolu.edu.tr/aos/aos_tanitim/int_yayin.aspx, Web adresinden 29 Haziran 2011 tarihinde edinilmiştir.
- Anadolu Üniversitesi. (2011). *Yüzyüze Akademik Danışmanlık*. http://www.anadolu.edu.tr/aos/akademik_danismanlik/yuz_yuze_danismanlik.aspx, Web adresinden 29 Haziran 2011 tarihinde edinilmiştir.
- Anadolu Üniversitesi. (2011). *Yüksek Lisans, Önlisans ve Sertifika Programları*. <http://e-sertifika.anadolu.edu.tr/>; <http://emba.anadolu.edu.tr/index.php>; adresinden 29 Haziran 2011 tarihinde edinilmiştir.
- Anadolu Üniversitesi Açıköğretim, İktisat, İşletme Fakülteleri Öğretim ve Sınav Yönetmeliği. (2011). 9 Eylül 2011 tarih ve 28049 sayılı Resmî Gazete.
- Ankara Üniversitesi. (2009). *Uzaktan Eğitim Sistemi*. http://uzes.ankara.edu.tr/Pro_Dip.aspx, Web adresinden 31 Ekim 2009 tarihinde edinilmiştir.
- Ankara Üniversitesi. (2011). *2010-2011 Eğitim-Öğretim Yılı Güz Yarıyılı beklenti ve memnuniyet anketi sonuçları*. <http://uzem.ankara.edu.tr/images/PDF/brosur1.pdf>, Web adresinden 29 Haziran 2011 tarihinde edinilmiştir.
- Ankara Üniversitesi. (2012). *Tezsiz Yüksek Lisans Programları*. http://www.uzem.ankara.edu.tr/index.php?option=com_content&view=article&id=15:programlar&catid=77:programlar&Itemid=107, Web adresinden 11 Nisan 2012 tarihinde edinilmiştir.
- Arıkan, R. (2004). *Araştırma Teknikleri ve Rapor Hazırlama*(4. Baskı). Asil Yayın Dağıtım: Ankara
- Arslan, B. (2008). *Öğretmen Eğitiminde Akreditasyon ve Türkiye İçin Bir Model Önerisi*. Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Şubat, 2008:Ankara.

- Aşkar, P. ve Ilgaz, H. (2009). Çevrimiçi Uzaktan Eğitim Ortamında Topluluk Hissi Ölçeği Geliştirme Çalışması. *Turkish Journal of Computer and Mathematics Education*. Vol.1 No.1 27-35. <http://www.bilmat.ktu.edu.tr/bilmat/index.php/deneme1/article/view/4>, Web adresinden 06 Nisan 2012 tarihinde edinilmiştir.
- Atatürk Üniversitesi. (2011). *Açıköğretim Fakültesi*. <http://www.atauni.edu.tr/#standart=acik-ogretim-fakultesi>, Web adresinden 15 Eylül 2011 tarihinde edinilmiştir.
- Atatürk Üniversitesi. (2011). *Uzaktan Eğitim Uygulama ve Araştırma Merkezi(ATAUZEM)*. <http://194.27.49.103/atauzem/default.aspx?program=0>, Web adresinden 27 Eylül 2011 tarihinde edinilmiştir.
- Atatürk Üniversitesi.(2011). *Öğrenci Kontenjanları*. <http://www.atauni.edu.tr/#duyuru=ogrenci-kontenjanlari>, Web adresinden 27 Haziran 2011 tarihinde edinilmiştir.
- Atılım Üniversitesi. (2011). *e-Üniversite, Akademik Programlar*. <http://ue.atilim.edu.tr/>, Web adresinden 18 Ekim 2011 tarihinde edinilmiştir.
- Aydın, C.H. (2002). *Uzaktan Eğitimin Geleceğine İlişkin Eğilimler*. Açık ve Uzaktan Eğitim Sempozyumu, Anadolu Üniversitesi, 23-25 Mayıs 2002:Eskişehir. http://aof20.anadolu.edu.tr/bildiriler/Hakan_Aydin2.doc. Web adresinden 10 Mart 2012 tarihinde edinilmiştir.
- Aydın, C. H. (2008). *Uzaktan Eğitim Süreçlerinin Tasarımı. Uluslararası Uzaktan Eğitim Konferansı*, Maltepe Üniversitesi, 17-18 Ekim 2008: İstanbul. <http://basin.maltepe.edu.tr/node/20>, adresinden 06 Nisan 2012 tarihinde edinilmiştir.
- Aziz, A. (2008). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri ve Teknikleri*(4.Basım). Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.
- Bahçeşehir Üniversitesi. (2011). *Uzaktan Öğretim Sistemi*. <http://www.bahcesehir.edu.tr/hazirlik/bolum/id/69>, Web adresinden 30 Haziran 2011 tarihinde edinilmiştir.
- Bahçeşehir Üniversitesi. (2009). *e-MBA (İnternet Üzerinden İşletme Yüksek Lisans Programı)*. <http://www.bahcesehir.edu.tr/sosyalbilimler/program/id/33>, Web adresinden 30 Ekim 2009 tarihinde edinilmiştir.
- Bakioğlu, A. ve Baltacı, R.(2010). *Akreditasyon, Eğitimde Kalite*. Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.
- Bakioğlu, A. ve Baltacı, R.(2000). *Üniversitede Akreditasyon ve Düşünceler*. Öneri: Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Cilt 3, Sayı.13.(ss.39-47).
- Bakioğlu, A. ve Can, E. (2010).*Üniversitelerde Araştırma Projelerinin Yaygınlaştırılması. II. Uluslararası Eğitim Araştırmaları Kongresi*. 29 Nisan-2 Mayıs 2010: Antalya.
- Bakioğlu, A. ve Can, E. (2011). *Açıköğretimde Ölçme ve Değerlendirme: Problemler ve Öneriler. Uluslararası Yükseköğretim Kongresi:Yeni Yönelişler ve Sorunlar*. 27-29 Mayıs 2011, İstanbul:Türkiye.

- Bakioğlu, A. ve Can, E.(2005). Assesment Of Internet Service In Distance Learning (A Need For Critical Thinking). *ISATT 2005 Conference*, July 3rd-6th 2005, Sydney/Australia.
- Bakioğlu, A. ve Can, E.(2007). Uzaktan Öğretim Öğrencilerinin TV Ders Programları Bağlamında Yönetimi Değerlendirmeleri. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Dergisi*, Yıl: 2007, Sayı:25.(s.17-33).
- Bakioğlu, A., Kurnaz, Ö. ve Sılay, N.(2005). Çeşitleme Yöntemi. *II. Lisansüstü Eğitim Sempozyumu*. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, 26-28 Eylül, İstanbul.
- Balcı, A. (2001). *Sosyal Bilimlerde Araştırma – Yöntem, Teknik ve İlkeler* (3. baskı). Ankara: PegemA Yayıncılık.
- Balcı, B.(2011). E-Öğrenme Programı Tasarım Süreçleri. G.T.Yamamoto., U. Demiray ve M. Kesim (Editörler). *Türkiye’de E-Öğrenme, Gelişmeler ve Uygulamalar*.(ss.65-87). Ankara: Efil Yayınevi, 2.basım.
- Balıkesir Üniversitesi.(2011). *Uzaktan Eğitim Merkezi*. <http://www.balikesir.edu.tr/myo.bandirma.php>, Web adresinden 10 Ekim 2011 tarihinde edinilmiştir.
- Bartın Üniversitesi. (2011). *Uzaktan Eğitim Uygulama ve Araştırma Merkezi(BÜ-UZEM)*. <http://uzem.bartın.edu.tr/Default.aspx>, Web adresinden 27 Kasım 2011 tarihinde edinilmiştir.
- Baş, T. (2006). *Anket Nasıl Hazırlanır, Uygulanır, Değerlendirilir?*(4. baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Berkem, M.L.; Gürdal, A.; Bakioğlu, A. ve Erdoğan,Y.(2001). Öğretmenlerin Meslek İçinde Gelişmelerinde İnternetin Rolü. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri Dergisi*. İstanbul:EDAM(Eğitim Danışmanlığı ve Araştırmaları, İletişim Hizmetleri Tic.Ltd.Şti), Aralık-2001.
- Beykent Üniversitesi. (2011). *Uzaktan Eğitim Merkezi, Programlar*. <http://buzem.beykent.edu.tr/>, Web adresinden 30 Haziran 2011 tarihinde edinilmiştir.
- Beykoz Lojistik Meslek Yüksekokulu. (2011). *Uzaktan Eğitim*. <http://blues.beykoz.edu.tr/>, Web adresinden 21 Ekim 2011 tarihinde edinilmiştir.
- Bilgi Üniversitesi. (2011). *Uzaktan MBA Genel Bilgi*. <http://mba.bilgi.edu.tr/>, Web adresinden 27 Temmuz 2011 tarihinde edinilmiştir.
- Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi. (2012). *Uzaktan Eğitim Sitesi*. <http://uzem.bilecik.edu.tr/IcerikDetay.aspx?No=4>, Web adresinden 28 Mayıs 2012 tarihinde edinilmiştir.
- Bilkent Üniversitesi (2009). *Video Konferans Sistemi*. <http://www.bilkent.edu.tr/bilkent-tr/academic/videoconf.html>, Web adresinden 30 Ekim 2009 tarihinde edinilmiştir .
http://www.obel.bilkent.edu.tr/index.php?option=com_content&view=article&id=109&Itemid=149, Web adresinden 06 Kasım 2009 tarihinde edinilmiştir.

- Bitlis Eren Üniversitesi. (2012). *Uzaktan Eğitim Merkezi*. http://www.beu.edu.tr/PKol.aspx?zcms=122&zcmsID=genel_bilgiler, Web adresinden 11 Nisan 2012 tarihinde edinilmiştir.
- Boğaziçi Üniversitesi. (2012). *Uzaktan Eğitim Merkezi*. <http://uzem.boun.edu.tr/>, Web adresinden 29 Mart 2012 tarihinde edinilmiştir.
- Boğaziçi Üniversitesi. (2012). *Yaşamboyu Eğitim Merkezi*. <http://www.buyem.boun.edu.tr/index.php>, Web adresinden 29 Mart 2012 tarihinde edinilmiştir.
- Bodur, F. (2010). *Uzaktan Öğretim Ders Kitaplarındaki Görsel Öğelerin Öğrenmeye Katkıları: Anadolu Üniversitesi Uzaktan Öğretim Öğrenci Görüşlerinin Değerlendirilmesi*. Eskişehir.
- Büyüköztürk, Ş. (2001). *Deneyisel Desenler Öntest-Sontest Kontrol Grubu Desen ve Veri Analizi*. Ankara: PegemA Yayıncılık.
- Büyüköztürk, Ş. (2002). *Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı (İstatistik, Araştırma Deseni, SPSS Uygulamaları ve Yorum)*(2. Baskı). Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Büyüköztürk, Ş., Akgün, Ö.E., Karadeniz, Ş., Demirel, F., ve Kılıç, E. (2008). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Can, A. ve Gülnar, B. (2002). *Eğitim İletişiminde Teknolojik Araç Olarak Suzep (Selçuk Üniversitesi Uzaktan Eğitim Programı)*. Açık ve Uzaktan Eğitim Sempozyumu, Anadolu Üniversitesi, 23-25 Mayıs 2002:Eskişehir. <http://aof20.anadolu.edu.tr/program.html>, Web adresinden 9 Kasım 2009 tarihinde edinilmiştir.
- Can, E. (2000). Anadolu Üniversitesi'nde Uzaktan Öğretim Teknikleri İle Lisans Öğrenimi Gören Öğrencilerin Öğretim Süreçlerinde Karşılaştıkları Sorunlar. *IX.Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi*, Bilimsel Çalışmaları içinde(s.217-232). 27-30 Eylül 2000, Erzurum: Atatürk Üniversitesi, Kâzım Karabekir Eğitim Fakültesi.
- Can, E. (2004).Uzaktan Eğitim Öğrencilerinin Eğitimlerini Değerlendirmeleri. *XIII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı*. İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi, 6-9 Temmuz 2004: Malatya.
- Can, E. (2005). *Uzaktan Öğretim Öğrencilerinin Uzaktan Eğitim Yönetimini Değerlendirmeleri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Can, E. (2010). Türk Eğitim Sisteminde Merkezî Sınavların Yeri. *19. Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı*.Bildiri Özetleri içinde (s.27-28).16-18 Eylül Lefkoşa, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti:Uluslararası Kıbrıs Üniversitesi.
- Can, E. (2011). Açıköğretimde Öğretim Materyallerinin Etkinliğinin Belirlenmesi. *20. Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı*. Bildiri Özetleri içinde(s.625-626).8-10 Eylül 2011, Burdur: Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Eğitim Fakültesi.
- Casey, D.M. (2008). *A Journey to Legitimacy: The Historical Development of Distance Education through Technology*. Tech Trends: Linking Research and Practice to Improve Learning. April 1, Volume 52, Number 2.45-51

- Centre National D'enseignement A Distance.(2009). www.cned.fr, Web adresinden 17 Mayıs 2009 tarihinde edinilmiştir.
- Charmonman, S. & Chorpothong, N. (2004). Accreditation of eLearning Degree. *International Journal Of The Computer, the Internet and Management* Vol. 12 No:2 (May-August, 2004), pp: 235-241.
- Committee for Distance Education Accreditation (CDEA). (2010). <http://aiea-edu.org/>, Web adresinden 29 Aralık 2010 tarihinde edinilmiştir.
- Council for Higher Education Accreditation (CHEA). (2009). <http://www.chea.org>, Web adresinden 15 Kasım 2009 tarihinde edinilmiştir.
- Creswell, J. W. (2008). *Educational Research: Planning, Conducting and Evaluating Quantitative and Qualitative Research* (3. baskı). New Jersey: Pearson Education, Inc. Upper Saddle River.
- Cuizon, G.(2009). *How to Increase Online Student Satisfaction*. http://homeschooling.suite101.com/article.cfm/how_to_increase_online_student_satisfaction, Web adresinden 30 Mayıs 2009 tarihinde edinilmiştir.
- Cumhuriyet Üniversitesi. (2012). *Uzaktan Eğitim Merkezi(CUZEM)*. http://cuzem.cumhuriyet.edu.tr/cuzem/index.php?option=com_content&view=article&id=1&Itemid=3, Web adresinden 29 Mart 2012 tarihinde edinilmiştir.
- Çağıltay, K.(2008). Dünyada ve Türkiye’de Uzaktan Eğitimin Geleceği ve Öneriler. *Uluslararası Uzaktan Eğitim Konferansı*, Maltepe Üniversitesi, 17-18 Ekim:İstanbul. <http://basin.maltepe.edu.tr/node/20>, Web adresinden 23 Nisan 2012 tarihinde edinilmiştir.
- Çukurova Üniversitesi. (2011). “e-Çukurova”, <http://e.cu.edu.tr/tanitim/eCukurova.asp>; Web adresinden 27 Temmuz 2011 tarihinde edinilmiştir.
- Daniel, J.(2002). Technology and Education:Adventures in the Eternal Triangle. Uwe Back & Winfred Sommer (Editörler). *10th European Congress and Trade Fair For Educational and Information Technology Proceedings* (p.7-13). Karlsruhe:Karlsruher Messe-und Kongress-GmbH.
- Danmarks Tekniske Universitet. (2009). www.dtu.dk, Web adresinden 12 Mayıs 2009 tarihinde edinilmiştir.
- Danmarks Tekniske Universitet. (2012). *Uddannelse*. <http://www.dtu.dk/Uddannelse.aspx>, Web adresinden 16 Nisan 2012 tarihinde edinilmiştir.
- Demiray, U.(1993). *Açıköğretim Fakültesi Yetişkin-Yaşlı Mezunları*. Anadolu Üniversitesi Yayınları No:692., AÖF Yayınları No:338, Eskişehir.
- Demiray, U.(1999). *Açıköğretim Fakültesi Mezunlarının Çalışma Yaşamı İle İlişkileri*. Mayıs-1999. ISBN 975-98590-4-1:Eskişehir
- Demiray, U. (2005).Defining Distance Education. Aytekin İşman & Murat Barkan & Uğur Demiray (Editörler). *Distance Education:The Winds of Change* (s.1-14). Ankara: PegemA Yayıncılık.
- Denscombe, M. (2003). *The Good Research Guide*. Maidenhead, Philadelphia: Open University Press.

- Denzin, N.K. (1978). *The Research Act: A Theoretical Introduction to Sociological Methods*. New York: Mc Graw-Hill.
- Denzin, N. K. and Lincoln, Y. S. (2000). *Introduction: The Discipline and Practice of Qualitative Research*. N. K. Denzin ve Y. S. Lincoln (Eds.). Handbook of qualitative research (1-29), Second Edition, Thousand Oaks CA: Sage.
- Devlet Planlama Teşkilatı(DPT).(2009). www.dpt.gov.tr, Web adresinden 22 Mayıs 2009 tarihinde edinilmiştir.
- Diaz, F. & Angel, H.(2007). *Assessment And Accreditation In Virtual Education: Pedagogical Considerations From An International Perspective*. <http://www.icde.org/filestore/News/2004-2010/2007/AbstractsTheCurrentAgendaofDistanceEducation.pdf>, Web adresinden 5 Şubat 2012 tarihinde edinilmiştir.
- Dicle Üniversitesi. (2011). “*Uzaktan Eğitim Uygulama ve Araştırma Merkezi(DUZEM)*”, <http://www.dicle.edu.tr/duzem/index.html>, Web adresinden 27 Eylül 2011 tarihinde edinilmiştir.
- Distance Education and Training Council (DETC). (2010). “*DETC, 2010-2011 Directory Of Accredited Institutions*”, June 15, 2010, <http://www.detc.org/accreditationhandbook/index.html>, Web adresinden 15 Mart 2011 tarihinde edinilmiştir.
- Distance Education and Training Council (DETC). (2011). “*DETC, 2011-2012 Directory Of Accredited Institutions*”, June 17, 2011. <http://www.detc.org/downloads/publications/2011-12%20DETC%20Directory.pdf>, Web adresinden 01 Kasım 2011 tarihinde edinilmiştir.
- Distance Education and Training Council (DETC). (2010). “*About DETC*” <http://www.detc.org/about.html>, Web adresinden 9 Aralık 2010 tarihinde edinilmiştir. <http://www.detc.org/theaccrediting.html#top>, 10 Aralık 2010 tarihinde edinilmiştir.
- Distance Education and Training Council (DETC). (2010). “*Accreditation Handbook, Policies, Procedures, and Standards*”, 17th Edition, January 2010.
- Distance Education and Training Council (DETC). (2011). “*Accreditation Handbook, Policies, Procedures, and Standards*”, 18th Edition, January 2011.
- Doğan, İ. (1999). Eğitimde Akreditasyon Sorunu: Eğitim Fakülteleri Üzerine Bir Deneme. *Kamu Yönetimi 2. Ulusal Kongresi*. 21-22 Ekim. Türkiye ve Ortadoğu Amme İdaresi Enstitüsü. s. 197-208.
- Dokuz Eylül Üniversitesi. (2012). *Uzaktan Eğitim Uygulama ve Araştırma Merkezi(DEUZEM)*. http://deuzem.deu.edu.tr/?page_id=31, Web adresinden 11 Nisan 2012 tarihinde edinilmiştir.
- Durman, M. (2005). *European Association For Quality Assurance In Higher Education(EHEA)*. Yükseköğretim Akademik Değerlendirme ve Kalite Geliştirme Komisyonu. <http://www.kalder.org/genel/Ankara/SunuMehmetDurman.pdf>, Web adresinden 14 Kasım 2009 tarihinde edinilmiştir.

- Durman, M. (2007). Yükseköğretimde Kalite Güvencesi ve Ülkemizdeki Gelişmeler. *Eğitim Bilimleri Bakış Açısıyla Eğitim Fakülteleri ve Akreditasyon Çalıştayı*. A.Ü. Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları: Ankara. Yayın No: 204.
- Durman, M. (2008). Uzaktan Eğitimde Kalite Güvencesi. *Uluslararası Uzaktan Eğitim Konferansı*. Maltepe Üniversitesi, 17-18 Ekim: İstanbul. <http://basin.maltepe.edu.tr/node/20>, Web adresinden 06 Nisan 2012 tarihinde edinilmiştir.
- Eaton, J. S.(2006). *An Overview of U.S. Accreditation*. www.chea.org; Web adresinden 16 Kasım 2009 tarihinde edinilmiştir.
- Ebranati, P.(2007). *Fundamentals of E-Learning for Educators*. İstanbul: Morpa Yayınları. (Çeviren: Özden Akbaş).
- Eftekhari, A. (2009). *The Pros and Cons of Online Education*. http://distance-education.suite101.com/article.cfm/the_pros_and_cons_of_online_education, Web adresinden 30 Mayıs 2009 tarihinde edinilmiştir.
- Ege Üniversitesi. (2009). *Bilgi ve İletişim Teknolojileri Uygulama ve Araştırma Merkezi-BİTAM*. <http://bitam.ege.edu.tr/egitim.html>, Web adresinden 31 Ekim 2009 tarihinde edinilmiştir. <http://egeweb.ege.edu.tr/~ksm/24.02.2009.htm>, adresinden 31 Ekim 2009 tarihinde edinilmiştir.
- Ege Üniversitesi. (2011). *Uzaktan Öğretim İşletme Tezsiz e-Yüksek Lisans Programı*. http://iibf.ege.edu.tr/isletme/e_learning.php, Web adresinden 28 Temmuz 2011 tarihinde edinilmiştir.
- Ekiz, D.(2003). *Eğitimde Araştırma Yöntem ve Metodlarına Giriş*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- E-Learning Quality. (2008). *Aspects and Criteria for Evaluation of e-learning in Higher Education*. Stockholm: Swedish National Agency for Higher Education.
- Enformatik Millî Komitesi Yönetmeliği. (2000). 01 Mart 2000 tarihli ve 23980 sayılı Resmî Gazete. <http://rega.basbakanlik.gov.tr/eskiler>, Web adresinden 3 Ocak 2012 tarihinde edinilmiştir.
- Eren, E.(2008). *Stratejik Yönetim*. Anadolu Üniversitesi Yayını No:1491, Açıköğretim Fakültesi Yayını No:801.Ekim 2008, 5. Baskı: Eskişehir.
- Erkuş, A. (2005). *Bilimsel Araştırma Sarmalı*. Ankara: Seçkin Yayıncılık San. ve Tic. A.Ş.
- Erturan, Ç., Erturan, S. ve Hacısalihoğlu, H.(2011). *Eğitimde Akreditasyon ve Etkin Okul Modeli*. Anadolu Okul Yayınları:Ankara.
- Erzincan Üniversitesi. (2012). *Uzaktan Eğitim Araştırma ve Uygulama Merkezi*. <http://uzem.erzincan.edu.tr/pages/yonetim.htm>, Web adresinden 11 Nisan 2012 tarihinde edinilmiştir.
- European Network for Quality Assurance(ENQA). (2001). *International Initiatives and Trends in Quality Assurance for European Higher Education*. http://www.enqa.eu/pubs_occasional.lasso, Web adresinden 14 Mayıs 2010 tarihinde edinilmiştir.

- European Commission.(2001).e-learning. www.eera.ac.uk/publications/elearningen.pdf, Web adresinden 14 Mart 2009 tarihinde edinilmiştir.
- Fatih Üniversitesi. (2011). “*Uzaktan Eğitim Sistemi*”, <http://ulearn.fatih.edu.tr/>, Web adresinden 27 Aralık 2011 tarihinde edinilmiştir.
- Fern-Universität İn Hagen .(2011). <http://www.fernuni-hagen.de/>, Web adresinden 5 Mart 2011 tarihinde edinilmiştir.
- Fern-Universität İn Hagen (2009). <http://www.fernuni-hagen.de/universitaet/fakultaeten.shtml>, Web adresinden 15 Mayıs 2009 tarihinde edinilmiştir.
- Fırat Üniversitesi. (2011). *Uzaktan Eğitim Merkezi*. http://lms.firat.edu.tr/default.asp?s=Uzaktan_Egitim, Web adresinden 28 Temmuz 2011 tarihinde edinilmiştir.
- Fidan, N. ve Okan, K.(1975). *Açık Yükseköğretim Sistemleri ve Uzaktan Eğitim*. Ankara.
- Gazi Üniversitesi. (2011). *Uzaktan Eğitim Meslek Yüksekokulu, Programlar*. <http://uemyo.uegazi.edu.tr/>, Web adresinden 10 Ekim 2011 tarihinde edinilmiştir.
- Gaziantep Üniversitesi.(2012). *Sosyal Bilimler Enstitüsü Uzaktan Eğitim Yüksek Lisans Programları*. http://sbe.gantep.edu.tr/~ses/?q=egitim_uzak, Web adresinden 13 Nisan 2012 tarihinde edinilmiştir.
- Gaziantep Üniversitesi. (2012). *Enformatik Bölümü*. http://enformatik.gantep.edu.tr/index.php?option=com_content&view=article&id=1&Itemid=7, Web adresinden 13 Nisan 2012 tarihinde edinilmiştir.
- Graf, S. ve List, B. (2005). An Evaluation of Open Source E-Learning Platforms Stressing Adaptation Issues. *Advanced Learning Technologies, 2005. ICALT 2005. Fifth IEEE International Conference on.* (p.163–165). <http://www.campussource.de/aktuelles/docs/icalt2005.pdf>, Web adresinden 30 Mart 2012 tarihinde edinilmiştir.
- Güçlüol, K.(1997). Üniversite Rektörlerinin Ulusal ve Uluslararası Akreditasyon Konusundaki Görüş ve Önerileri. *Uluslararası Akreditasyon.T.C. Cumhurbaşkanlığı Yayınları*: Ankara.
- Gürol, M. ve Turhan, M.(2005). Yönetim Fonksiyonları Bağlamında Uzaktan Eğitim Yönetimi. *The Turkish Online Journal of Educational Technology(TOJET)*. April 2005 Volume 4 (2), ISSN:1303-6521. <http://www.tojet.net/volumes/v4i2.pdf>, Web adresinden 05 Mayıs 2012 tarihinde edinilmiştir.
- Haberal, M.(1997). Üniversite Rektörlerinin Ulusal ve Uluslararası Akreditasyon Konusundaki Görüş ve Önerileri. *Uluslararası Akreditasyon.T.C. Cumhurbaşkanlığı Yayınları*: Ankara.

- Hakan, A.(1996). *Uzaktan Öğretim Yöntemiyle Eğitim Veren Anadolu Üniversitesi Fakültelerinin Tanıtımı ve Batı Avrupa Açıköğretim Programlarının Değerlendirilmesi*. Eskişehir:Anadolu Üniversitesi Yayınları No:915, Açıköğretim Fakültesi Yayınları No:494.
- Hakan, A. ve Diğerleri.(2004). *Açıköğretim Sistemi Lisans Programlarının Değerlendirilmesi*. Eskişehir:Anadolu Üniversitesi Yayınları No:1554, Açıköğretim Fakültesi Yayınları No:819.
- Hançer, A. (2011). Türkiye’de E-Öğrenmenin Bugünü ve Geleceği. G.T.Yamamoto., U. Demiray ve M. Kesim (Editörler). *Türkiye’de E-Öğrenme, Gelişmeler ve Uygulamalar*.(ss.421-434). Ankara: Efil Yayınevi, 2.basım.
- Harran Üniversitesi. (2011). *İnteraktif Eğitim*. <http://www.harran.edu.tr/harran/interactive.htm>, Web adresinden 28 Temmuz 2011 tarihinde edinilmiştir.
- Harry, K., John, M. & Keegan, D. (1993). *Distance Education: New Perspectives*. Routledge, London.
- Hersh, İ.(2009). *Accreditation for Online Education Programs*.http://distance.education.suite101.com/article.cfm/accreditation_for_online_education_programs, Web adresinden 30 Mayıs 2009 tarihinde edinilmiştir.
- Hesapçioğlu, M., Bakioğlu, A. ve Baltacı, R. (2001). Öğretmen Eğitiminde Sorumluluk ve Akreditasyon. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri Dergisi*.Cilt:1 Sayı.1 İstanbul.
- Hızal, A. (1983). *Uzaktan Öğretim Süreçleri ve Yazılı Gereçler: Eğitim Teknolojisi Açısından Yaklaşım*. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları, No:122.
- Institute for Higher Education Policy. (2000). *Quality on the Line: Benchmarks for Success in Internet-Based Distance Education*. <http://www.ihep.org/assets/files/publications/m-r/QualityOnTheLine.pdf> adresinden 14 Mayıs 2011 tarihinde edinilmiştir.
- Imel, S. (1996). *Distance Education: Trends and Issues Alerts*. Columbus, Ohio: ERIC Clearinghouse on Adult, Career, and Vocational Education, the Ohio State University. (ERIC Document).
- International Accreditation Forum Inc. (IAF).(2012).*About IAF*. <http://www.iaf.nu/>, Web adresinden 10 Haziran 2012 tarihinde edinilmiştir.
- International Accreditation Organization (IAO). (2010). <http://www.iao.org/>, Web adresinden 10 Aralık 2010 tarihinde edinilmiştir.
- International Standards and Conformity Assessment For All Electrical, Electronic and Related Technologies (IEC).(2011). <http://www.iec.ch/index.htm>, Web adresinden 28 Kasım 2011 tarihinde edinilmiştir.
- International Organization for Standardization (ISO). (2011).*About ISO*. <http://www.iso.org/iso/about.htm>, Web adresinden 10 Ekim 2011 tarihinde edinilmiştir.

- International Council for Open and Distance Education. (2012). *Anadolu University, Turkey*. http://www.icde.org/Anadolu+University,+Turkey.b7C_wJnMWu.ips, Web adresinden 4 Şubat 2012 tarihinde edinilmiştir.
- Işık Üniversitesi. (2010). *e-MBA*. <http://www.isikemba.org/index.asp>, Web adresinden 19 Ekim 2010 tarihinde edinilmiştir.
- İnönü Üniversitesi. (2011). *Uzaktan Eğitim Merkezi(İNUZEM)*. <http://inuzem.inonu.edu.tr/web/index.php?menuid=2>, Web adresinden 11 Ekim 2011 tarihinde edinilmiştir.
- İslamoğlu, H. (2009). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri*. İstanbul: Beta Basım Yayım Dağıtım A.Ş.
- İspir, E.G.(1997). Üniversite Rektörlerinin Ulusal ve Uluslararası Akreditasyon Konusundaki Görüş ve Önerileri. *Uluslararası Akreditasyon.T.C. Cumhurbaşkanlığı Yayınları*: Ankara.
- İstanbul Arel Üniversitesi. (2011). *Uzaktan Eğitim Merkezi(ARELUZEM)*. <http://areluzem.arel.edu.tr/>, Web adresinden 21 Ekim 2011 tarihinde edinilmiştir.
- İstanbul Aydın Üniversitesi. (2011). *Uzaktan Eğitim Merkezi, Programlar*. <http://ue.istanbulaydin.edu.tr/>, Web adresinden 17 Ekim 2011 tarihinde edinilmiştir.
- İstanbul Teknik Üniversitesi. (2011). *Uzaktan Eğitim Merkezi*. <http://www.uzem.itu.edu.tr/>, Web adresinden 29 Temmuz 2011 tarihinde edinilmiştir.
- İstanbul Üniversitesi. (2009). *Uzaktan Eğitim Merkezi*. <http://uzaktanegitim.istanbul.edu.tr/>, Web adresinden 30 Ekim 2009 tarihinde edinilmiştir.
- İstanbul Üniversitesi. (2011). *Açık ve Uzaktan Eğitim Fakültesi*. <http://auzef.istanbul.edu.tr/>, Web adresinden 29 Temmuz 2011 tarihinde edinilmiştir.
- İşman, A.(1998). *Uzaktan Eğitim*. Sakarya: Değişim Yayınları.
- İşman, A., Karslı, M.D.ve Gündüz, H., B. (2002).Uzaktan Eğitimin Yönetimi: Bir Model Önerisi. *Açık ve Uzaktan Eğitim Sempozyumu*. 23-25 Mayıs 2002, Eskişehir. <http://aof20.anadolu.edu.tr>, Web adresinden 05 Mayıs 2012 tarihinde edinilmiştir.
- İşman, A.(2008). Dünya’da ve Türkiye’de Uzaktan Eğitimin Geleceği ve Öneriler. *Uluslararası Uzaktan Eğitim Konferansı*, Maltepe Üniversitesi, 17-18 Ekim: İstanbul. <http://basin.maltepe.edu.tr/node/20>, Web adresinden 23 Nisan 2012 tarihinde edinilmiştir.
- İşman. A. (2011). *Uzaktan Eğitim*. Ankara: Pegem Akademi.
- Jerabek, J. A. (2004). They Give Credit For That? Accreditation, Assessment and Distance Library Services. *Journal of Library & Information Services in Distance Learning*. 1(3), 79-86.

- Johnson, B. ve Christensen, L. (2008). *Educational Research: Quantitative, Qualitative and Mixed Approaches* (3. baskı). California: SAGE.
- Jung, I. (2004). A Survey on Quality Assurance Systems in Mega-Universities and Selected Distance Teaching Institutions. *Second Global Forum on International Quality Assurance, Accreditation and the Recognition of Qualifications in Higher Education "Widening Access to Quality Higher Education"*. UNESCO, Paris:28 – 29 June 2004. http://portal.unesco.org/education/en/ev.phpURL_ID=31915&URL_DO=DO_TOPIC&URL_SECTION=201.html, Web adresinden 24 Nisan 2012 tarihinde edinilmiştir.
- Kanun No:6111.(2011). *Bazı Alacakların Yeniden Yapılandırılması İle Sosyal Sigortalar Ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu Ve Diğer Bazı Kanun Ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun*. (25 Şubat 2011 tarih ve 27857 mükerrer sayılı Resmî Gazete). <http://www.tbmm.gov.tr/kanunlar/k6111.html>, Web adresinden 24 Mart 2012 tarihinde edinilmiştir.
- Karabük Üniversitesi. (2011). *Uzaktan Eğitim Araştırma ve Uygulama Merkezi*. <http://kbuzem.karabuk.edu.tr/?id=5&lang=1>, Web adresinden 18 Ekim 2011 tarihinde edinilmiştir.
- Karadeniz Teknik Üniversitesi. (2009). *E-Üniversite*. <http://euniversite.ktu.edu.tr/egenel.htm#>, Web adresinden 1 Kasım 2009 tarihinde edinilmiştir.
- Karadeniz Teknik Üniversitesi. (2011). *Uzaktan Eğitim Uygulama ve Araştırma Merkezi Programları*. <http://www.fatih.ktu.edu.tr/bolumler/boteb/KTUUZem-2/default.php?s=bolumler>, Web adresinden 29 Temmuz 2011 tarihinde edinilmiştir.
- Karal, H.(2011). Akreditasyon, Ölçme ve Değerlendirme, Sınırlılıklar, Karma Eğitim - Örgün Eğitim İlişkisi. *Ulusal Uzaktan Eğitim ve E-Öğrenme Çalıştay Raporu-I. Çalışma Grubu Sunumları*. 21-22 Nisan 2011, Akyaka/Muğla.
- Karaoğlu, B.(2002). YÖK Yapısında Akreditasyon Olabilir mi? *Üniversite ve Toplum Dergisi*. Eylül 2002, Cilt 2, Sayı:3. <http://www.universite-toplum.org/text.php3?id=85>, Web adresinden 13 Aralık 2011 tarihinde edinilmiştir.
- Karasar, N. (1995). *Bilimsel Araştırma Yöntemi – Kavramlar, İlkeler, Teknikler*. (6.Basım). Ankara: 3A Araştırma Eğitim Danışmanlık Ltd.
- Kaya, Z. (2002). *"Uzaktan Eğitim"*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Keegan, D.(1993). *Six Distance Education Theororits*, Hagen: Fern Universitaet, ZIFF.
- Keegan, D. (2002). *The future of learning: From eLearning to mLearning*, ZIFF *Papierre 119*. FernUniversität Hagen, November. 2002. http://www.fernuni-hagen.de/ZIFF/ZP_119.pdf, Web adresinden 03 Nisan 2012 tarihinde edinilmiştir.
- Kearsley, G. (2000). *Online Education: Learning and Teaching in Cyberspace*. Belmont, CA: Wadsworth.

- Kesim, M. (2008). Uzaktan Eğitim Teknolojilerindeki Yönelimler. *Uluslararası Uzaktan Eğitim Konferansı*. Maltepe Üniversitesi, 17-18 Ekim:İstanbul. <http://basin.maltepe.edu.tr/node/20>; Web adresinden 24 Nisan 2012 tarihinde edinilmiştir.
- Kırıkkale Üniversitesi. (2011). *Uzaktan Eğitim Merkezi*. <http://kuzem.kku.edu.tr/akaprogram.html>, Web adresinden 18 Ekim 2011 tarihinde edinilmiştir.
- Kobayashi, T. (2008). Uzaktan Eğitim Teknolojilerindeki Yönelimler. *Uluslararası Uzaktan Eğitim Konferansı*. Maltepe Üniversitesi, 17-18 Ekim:İstanbul. <http://basin.maltepe.edu.tr/node/20>; Web adresinden 20 Nisan 2012 tarihinde edinilmiştir.
- Kocaeli Üniversitesi. (2009). *Uzaktan Eğitim Merkezi*. <http://uzem.kocaeli.edu.tr/Anasayfa.html>, Web adresinden 1 Kasım 2009 tarihinde edinilmiştir.
- Kocaeli Üniversitesi. (2011). *Uzaktan Eğitim Programları*. <http://eders.kocaeli.edu.tr/index.php/page/25>, Web adresinden 29 Haziran 2011 tarihinde edinilmiştir.
- Koçdar, S. (2011). *Uzman Görüşlerine Göre Türkiye’de Uzaktan Eğitim Kurumlarının Akreditasyonu*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü: Eskişehir.
- Koçel, T.(1998). *İşletme Yöneticiliği*. Beta Yayınları.İstanbul.
- Latchem, C., Özkul, A. E., Aydın, C.H. ve Mutlu, M. E. (2006). The Open Education System, Anadolu University, Turkey: e-transformation in a Mega-University. *Open Learning: The Journal of Open, Distance and e-Learning*. 21(3), 221-235. <http://dx.doi.org/10.1080/02680510600953203>, Web adresinden 14 Nisan 2012 tarihinde edinilmiştir.
- Lezberg, A. K. (1998). Quality Control in Distance Education: The Role of Regional Accreditation. *The American Journal of Distance Education*. 12(2), 26-35.
- Lockee, B. B., Burton, J. K., and Potter, K. R. (2010). Examining Standards for Education Systems. *The 11th International Conference on Education Research New Educational Paradigm for Learning and Instruction*. September 29-October 1. <http://www.aect.org/publications/whitepapers/2010/ICER1.pdf>, Web adresinden 18 Nisan 2012 tarihinde edinilmiştir.
- Luque, M.G.(2007). *About The Movement To Improve Quality In Higher And Distance Education. The Current State In Latin America And The Caribbean*. <http://www.icde.org/filestore/News/2004-2010/2007/AbstractsTheCurrentAgendaofDistanceEducation.pdf>, Web adresinden 5 Şubat 2012 tarihinde edinilmiştir.
- Machado, C. & Demiray, U. (2012). *E-Learning – Long-Distance and Lifelong Perspectives*. http://cdn.intechopen.com/pdfs/31955/InTechE_learning_practices_revised_a_compiling_analysis_on_38_countries.pdf, Web adresinden 19 Nisan 2012 tarihinde edinilmiştir.

- Maltepe Üniversitesi. (2009). *Uzaktan Eğitim Birimi*. <http://muzeb.maltepe.edu.tr/>, Web adresinden 31 Ekim 2009 tarihinde edinilmiştir.
- Maltepe Üniversitesi. (2011). *Uzaktan Eğitim Birimi Programlar*. <http://muzeb.maltepe.edu.tr/programlar>, Web adresinden 29 Temmuz 2011 tarihinde edinilmiştir.
- Mantyla, K.& Gividen, J.R.(1997). What is Distance Learning? *Distance Learning:A Step-by-Step Guide for Trainers*. American Society for Training and Development (ASTD) Publications Department.
- Marmara Üniversitesi. (2011). *Uzaktan Eğitim Merkezi*. <http://uzem.marmara.edu.tr/>, Web adresinden 11 Ekim 2011 tarihinde edinilmiştir.
- Marşap, A., Yeniman Yıldırım, E. ve Akalp, G.(2011). Uzaktan Eğitim Siteminde E-Öğrenme Süreci Bilgi Güvenliği. G.T.Yamamoto., U. Demiray ve M. Kesim (Editörler). *Türkiye’de E-Öğrenme, Gelişmeler ve Uygulamalar*, içinde (s.291-310). Ankara: Efil Yayınevi, 2.basım.
- Maryland Online. (2003). Guide to Online Course Design and Quality Standards. http://www.ipfw.edu/celt/grants/PDFs/qualitystandards_rubric.pdf, Web adresinden 12 Ekim 2011 tarihinde edinilmiştir.
- Massachusetts Institute of Technology.(2012). *MIT Open CourseWare:Turkish*. <http://ocw.mit.edu/courses/translated-courses/turkish/>, Web adresinden 12 Nisan 2012 tarihinde edinilmiştir.
- McIsaac, S.M. & Gunawardena, S.L. (1996). Distance Education. In Jonassen, D. (Ed.). *Handbook of Research In Educational Communication and Technology*. New York: Simon & Shuster Macmillan.
- Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi. (2011). *Uzaktan Eğitim Araştırma ve Uygulama Merkezi*. <http://uze.mehmetakif.edu.tr/moodle/>, Web adresinden 21 Ekim 2011 tarihinde edinilmiştir.
- Meiszner, A. (2011). *The Why and How of Open Education*. United Nations University UNU-MERIT, CCG .The Netherlands.
- Mena, M.(2007). *The New Agenda Of Distance Education*. <http://www.icde.org/filestore/News/2004-2010/2007/AbstractsTheCurrentAgendaofDistanceEducation.pdf>, Web adresinden 5 Şubat 2012 tarihinde edinilmiştir.
- Mersin Üniversitesi. (2011). *Mersin Meslek Yüksekokulu(Uzaktan Eğitim)*. <http://uzak4.mersin.edu.tr/#>, Web adresinden 30 Temmuz 2011 tarihinde edinilmiştir.
- Mersin Üniversitesi. (2011). *Uzaktan Eğitim Uygulama ve Araştırma Merkezi*. http://meruzem.mersin.edu.tr/?page=sayfalar&s_id=26, Web adresinden 30 Temmuz 2011 tarihinde edinilmiştir.
- Meslekî Yeterlilik Kurumu(MYK).(2012). *Ulusal Yeterlilik Çerçevesi*. <http://www.myk.gov.tr/index.php/tr/ulusal-yeterlilikler-ana/217-ulusal-yeterlilik-kerceves-uyc>, Web adresinden 23 Nisan 2012 tarihinde edinilmiştir.

- Meyer, K.A.(2002).The Explosion of Distance Education. *Quality in Distance Education Focus on On-Line Learning*.ASHE-ERIC Higher Education Report.Volume:29, Number:4.
- Millî Eğitim Bakanlığı.(2002). *Eğitim ve Teknoloji Dergisi*. Eylül 2002, Yıl:1, Sayı:3. <http://egitek.meb.gov.tr/bulten/evt/evt.html>, Web adresinden 17 Mayıs 2009 tarihinde edinilmiştir.
- Miller, M.(2009). *Distance and online Education for the Enemployed*. http://distanceeducation.suite101.com/article.cfm/distance_and_online_education_for_the_unemployed, Web adresinden 30 Mayıs 2009 tarihinde edinilmiştir.
- Moore, J. C. (2005). *The Sloan consortium quality framework and the five pillars*. <http://www.sloanconsortium.org/publications/books/qualityframework.pdf>, Web adresinden 14 Mart 2012 tarihinde edinilmiştir.
- MÜDEK. (2012). Mühendislik Eğitim Programları Değerlendirme ve Akreditasyon Derneği. <http://www.mudek.org.tr/tr/dernek/kisaca.shtm>, Web adresinden 30 Nisan 2012 tarihinde edinilmiştir.
- Namık Kemal Üniversitesi. (2012). *Uzaktan Eğitim Birimi*. http://nkuzem.nku.edu.tr/index.php?option=com_content&task=view&id=185&Itemid=305, Web adresinden 02 Nisan 2012 tarihinde edinilmiştir.
- Newport University. (2011). *Akademik Programlar*. http://www.newportuni.com/akademik_programlar_fakulteler.php, Web adresinden 16 Aralık 2011 tarihinde edinilmiştir.
- Okan Üniversitesi. (2011). *Uzaktan Eğitim Merkezi*. <http://uzem.okan.edu.tr/index.html>, Web adresinden 28 Eylül 2011 tarihinde edinilmiştir.
- Oktik, Ş.(2008). Uzaktan Eğitimde Kalite Güvencesi. *Uluslararası Uzaktan Eğitim Konferansı*. Maltepe Üniversitesi, 17-18 Ekim:İstanbul. <http://basin.maltepe.edu.tr/node/20>, Web adresinden 14 Nisan 2012 tarihinde edinilmiştir.
- Ondokuz Mayıs Üniversitesi. (2011). *Uzaktan Eğitim Merkezi(UZEM)*. <http://uzem.omu.edu.tr/a/>, Web adresinden 18 Ekim 2011 tarihinde edinilmiştir
- Open University UK. (2009).www.open.ac.uk, Web adresinden 16 Mayıs 2009 tarihinde edinilmiştir.
- Open Universiteit Nederland. (2012). *Faculteiten*. <http://www.ou.nl/#>, Web adresinden 16 Nisan 2012 tarihinde edinilmiştir.
- Open & Distance Learning Quality Council(ODLQC).(2012). *ODLQC Standards*. <http://www.odlqc.org.uk/>, Web adresinden 6 Mart 2012 tarihinde edinilmiştir.
- Open Courseware Consortium. (2012). *Members*. <http://www.ocwconsortium.org/en/members/members>, Web adresinden 24 Nisan 2012 tarihinde edinilmiştir.
- Oral, E.(1997). Üniversite Rektörlerinin Ulusal ve Uluslararası Akreditasyon Konusundaki Görüş ve Önerileri. *Uluslararası Akreditasyon*.T.C. Cumhurbaşkanlığı Yayınları: Ankara.

- Orta Doğu Teknik Üniversitesi. (2011). *Uzaktan Eğitim Programları*. <http://www.metu.edu.tr/tr/uzaktan-egitim-programlar%C4%B1>, Web adresinden 30 Temmuz 2011 tarihinde edinilmiştir.
- Orta Doğu Teknik Üniversitesi. (2009). <http://www.odtu.edu.tr/academic/online.php>, Web adresinden 30 Ekim 2009 tarihinde edinilmiştir.
- Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi Başkanlığı (2010). *2010 ÖSYS Merkezi Yerleştirme Sonuçları Basın Duyurusu*. <http://www.osym.gov.tr/dosya/1-56296/h/osysyerlestirmebulten2010.pdf>, Web adresinden 5 Ocak 2011 tarihinde edinilmiştir.
- Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi Başkanlığı. (2010). *2010 ÖSYS Yükseköğretim Programlarına Ek Yerleştirme Sonuçları Basın Duyurusu*. <http://www.osym.gov.tr/dosya/1-56496/h/2010osysekyersaybil.pdf>, Web adresinden 5 Ocak 2011 tarihinde edinilmiştir.
- Ölçme, Seçme ve Yerleştirme Merkezi Başkanlığı. (2011). *2011 ÖSYS Yerleştirme Sonuçlarına İlişkin Sayısal Veriler*. <http://www.osym.gov.tr/dosya/1-58052/h/02-2011-osysyerlestirmesonuclarinailiskinsayisalbilgile-.pdf>, Web adresinden 24 Ekim 2011 tarihinde edinilmiştir.
- Ölçme, Seçme ve Yerleştirme Merkezi Başkanlığı(ÖSYM). (2011). *2011 ÖSYS Ek Yerleştirme Sonuçlarına İlişkin Sayısal Veriler*. <http://osym.gov.tr/dosya/1-58488/e/2011-osys-ek-yerlestirme-universitelere-sayisal-bilgile-.pdf>, Web adresinden 24 Ekim 2011 tarihinde edinilmiştir.
- Ölçme, Seçme ve Yerleştirme Merkezi Başkanlığı(ÖSYM). (2012). *2010-2011 Yılı Yükseköğretim İstatistikleri*. <http://www.osym.gov.tr/belge/1-12654/2010-2011-ogretim-yili-yuksekogretim-istatistikleri.html>, Web adresinden 02 Mayıs 2012 tarihinde edinilmiştir.
- ÖSYS Yükseköğretim Programları ve Kontenjanları Kılavuzu. (2011). *Merkezi Yerleştirme İle Öğrenci Alan Yükseköğretim Programları*. <http://www.osym.gov.tr/belge/1-12584/2011-osys-yuksekogretim-programlari-ve-kontenjanlari-ki-.html>, Web adresinden 29 Temmuz 2011 tarihinde edinilmiştir.
- Öz, H.H. (2005). Accreditation Processes in Turkish Higher Education. *Higher Education in Europe*. 30:3-4, (s.335-344). <http://dx.doi.org/10.1080/03797720600625960>, Web adresinden 18 Mart 2012 tarihinde edinilmiştir.
- Özdamar Keskin, N. (2010). *Mobil Öğrenme Teknolojileri ve Araçları*. Akademik Bilişim 10-12 Şubat 2010, Muğla/Türkiye. <http://ab.org.tr/ab10/bildiri/162.doc>, Web adresinden 03 Nisan 2012 tarihinde edinilmiştir.
- Özdil, İ.(1986). *Uzaktan Öğretimin Evrensel Çerçevesi ve Türk Eğitim Sisteminde Uzaktan Öğretimin Yeri*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları, No: 69.

- Özkul, A. E. (2008). Dünyada ve Türkiye’de Uzaktan Eğitimin Bugünkü Durumu. *Uluslararası Uzaktan Eğitim Konferansı*. Maltepe Üniversitesi, 17-18 Ekim:İstanbul. <http://basin.maltepe.edu.tr/node/20>, Web adresinden 14 Nisan 2012 tarihinde edinilmiştir.
- Özkul, A.E.(2010).YAEM Bakış Açısı Altında Açık ve Uzaktan Eğitim. *Endüstri Mühendisliği Bölüm Başkanları Toplantısı*. 1 Temmuz 2010, İstanbul: Sabancı Üniversitesi.
- Özkul, A.E. ve Aydın, C.H.(2011). Open and Distance Learning In Turkey: Current Status, Future Directions. *International Educational Technology Conference (IETC, 2011)*. May 25-27 İstanbul: Turkey.
- Özkul, A.E. ve Latchem, C. (2011). Progress Towards Assuring Quality in Turkish Distance Education. 25. *Asya Açık Üniversiteler Birliği (AAOU) Yıllık Konferansı*’nda sunulan bildiri. Malezya: Wawasan Açık Üniversitesi.
- Pamuk, S.(2011). Akreditasyon, Ölçme ve Değerlendirme, Sınırlılıklar, Karma Eğitim - Örgün Eğitim İlişkisi. I.*Ulusal Uzaktan Eğitim ve E-Öğrenme Çalıştay Raporu. Çalışma Grubu Sunumları*. 21-22 Nisan 2011, Akyaka/Muğla.
- Patton, M. Q. (2002). *Qualitative Research and Evaluation Methods*. 3rd Edition. California: Sage Publications.
- Paulsen, M. F. (2002). *Online Education Systems: Discussion and Definition of Terms*. NKI Distance Education, July 2002. <http://www.nettskolen.com/forskning/Definition%20of%20Terms.pdf>, Web adresinden 27 Mart 2012 tarihinde edinilmiştir.
- Peker, Ö.(1996). Eğitimde Kalite ve Akreditasyon. *Amme İdaresi Dergisi*. Cilt: 29 Sayı:4, Aralık 1996.
- Picciano, A.G. (2001). *Distance Learning: Making Connections Across Virtual Space and Time*. Upper Saddle River, NJ: Merrill Prentice Hall.
- Platin, B. E.(2011). MÜDEK Akreditasyon Ölçütleri: Önemi ve En Sık Rastlanan Yetersizlikler. *Mühendis ve Makine*. TMMOB Makina Mühendisleri Odası, Cilt 52, Sayı 621, Ekim 2011, sayfa 61-72.
- Plato Meslek Yüksekokulu. (2011). *e-öğrenme, Bölümler*. <http://www.plato.edu.tr/eogrenme.aspx>, Web adresinden 21 Ekim 2011 tarihinde edinilmiştir.
- Plato Meslek Yüksekokulu. (2012). *Akreditasyon*. <http://www.plato.edu.tr/Page.aspx?id=23>, Web adresinden 12 Nisan 2012 tarihinde edinilmiştir.
- Power, M. (2007). From Distance Education to E-learning: a multiple case study on instructional design problems. *E-Learning*. Volume 4, Number 1, 2007 doi: 10.2304/elea.2007.4.1.64.http://www.wwwords.co.uk/pdf/validate.asp?j=elea&vol=4&issue=1&year=2007&article=8_Power_ELEA_4_1_Web, adresinden 29 Mayıs 2009 tarihinde edinilmiştir.

- Rehber, E. (2002). *Yükseköğretimde Kalite Sorunu, "Akreditasyon ve Kalite Yönetimi"*. Uludağ Üniversitesi Yayınları: Bursa.
- Robinson, E.T. (2004). *Accreditation of Distance Education Programs: A Primer*. American Journal of Pharmaceutical Education; 68(4) Article 95. (1-5) <http://archive.ajpe.org/aj6804/aj680495/aj680495.pdf>, Web adresinden 13 Şubat 2012 tarihinde edinilmiştir.
- Rocha, J.A.G.(2007). *Comparative Research: "Accreditation And Regulation Standards For Cross-Border Virtual Higher Education In Latin America*. <http://www.icde.org/filestore/News/2004-2010/2007/AbstractsTheCurrentAgendaofDistanceEducation.pdf>, Web adresinden 5 Şubat 2012 tarihinde edinilmiştir.
- Romero, E.J. (2008). AACSB Accreditation: Addressing Faculty Concerns. *Academy of Management Learning & Education*. 2008, Vol. 7, No. 2, P.245–255.
- Rovai, A. P. (2001). Classroom Community at a Distance: A Comparative Analysis of Two ALN-Based University Programs. *The Internet and Higher Education*. 4(2), 105-118. <http://ehis.ebscohost.com.onehog.marmara.edu.tr:2048/eds/detail?vid>, Web adresinden 06 Nisan 2012 tarihinde edinilmiştir.
- Sabancı Üniversitesi. (2011). *Bilişim Teknolojileri Yüksek Lisans Programı*. <http://fens.sabanciuniv.edu/kcenter/tr/?bt/genel/genel.html>, Web adresinden 01 Ağustos 2011 tarihinde edinilmiştir.
- Sağlam, G.(1997). Üniversite Rektörlerinin Ulusal ve Uluslararası Akreditasyon Konusundaki Görüş ve Önerileri. *Uluslararası Akreditasyon*.T.C. Cumhurbaşkanlığı Yayınları: Ankara.
- Sakarya Üniversitesi. (2009). *İnternet Destekli Öğretim Hizmetleri*. <http://www.ido.sakarya.edu.tr/>, Web adresinden 30 Ekim 2009 tarihinde edinilmiştir.
- Sakarya Üniversitesi. (2011). *Uzaktan Eğitim Merkezi*. <http://www.uzem.sakarya.edu.tr/index.php/anasayfa.html>, Web adresinden 01 Ağustos 2011 tarihinde edinilmiştir.
- Sakarya Üniversitesi. (2012). *Uzaktan Eğitim Merkezi, Programlar*. <http://www.uzem.sakarya.edu.tr>, Web adresinden 26 Mart 2012 tarihinde edinilmiştir.
- Saygılı, R.(1997). Üniversite Rektörlerinin Ulusal ve Uluslararası Akreditasyon Konusundaki Görüş ve Önerileri. *Uluslararası Akreditasyon*.T.C. Cumhurbaşkanlığı Yayınları: Ankara.
- Selçuk Üniversitesi. (2009). *Uzaktan Eğitim Programı*. <http://farabi.selcuk.edu.tr/suzep/enformatik.html>, Web adresinden 09 Kasım 2009 tarihinde edinilmiştir.
- Seok, S. (2007). Standards, Accreditation, Benchmarks and Guidelines in Distance Education. *The Quarterly Review of Distance Education*. 8(4), 387-398.

- Schrum, L. (1999). *Trends in Distance Learning: Lessons to Inform Practice*. In Branch, R.M. & Fitzgerald, M.A (Eds.). *Educational Media and Technology Yearbook*, 24, 11-16.
- Simonson, M. (2007). What The Accreditation Community Is Saying About Quality In Distance Education. *Quarterly Review of Distance Education*. Summer 2007, Vol. 8 Issue 2, pvii-viii, 2p Information Age Publishing, Inc.
- Simonson, M., Smaldino, S., Albright, M. ve Zvacek, S. (2006). *Teaching and Learning at a Distance: Foundations of Distance Education*. Boston, MA: Pearson.
- Southern Regional Educational Board(SREB). (2006). *Standards for Quality Online Courses*. Atlanta, GA, USA: Southern Regional Educational Board. http://www.sreb.org/programs/edtech/pubs/2006Pubs/06T05_Standards_quality_online_courses.pdf, Web adresinden 24 Temmuz 2009 tarihinde edinilmiştir.
- Süleyman Demirel Üniversitesi. (2011). *Uzaktan Eğitim Meslek Yüksekokulu, Uzaktan Eğitim*. <http://ue.sdu.edu.tr/index.php?dosya=uzaktan&tur=02>, Web adresinden 01 Eylül 2011 tarihinde edinilmiştir.
- Stella, A., & Gnanam, A. (2004). *Quality Assurance in Distance Education: The Challenges to Be Addressed*. Higher Education, 47, 14.
- Süngü, H. ve Bayrakçı, M.(2010).Bolonya Süreci Sonrası Yükseköğretimde Akreditasyon Çalışmaları. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*. Güz 2010, 8(4), (s.895-912).
- Swail, W.S. & Kampits, E. (2001). Distance Education&Accreditation Riding a Tide of Opportunity. *A Chapter from the New Directions in Higher Education Sourcebook "Making the Connection Between Accreditation and Learning Outcomes"*. Educational Policy Institute. <http://www.educationalpolicy.org/pdf/New%20Directions%20Accreditation.pdf>, Web adresinden 14 Şubat 2012 tarihinde edinilmiştir.
- Şarлак, Ö. (1997). Üniversite Rektörlerinin Ulusal ve Uluslararası Akreditasyon Konusundaki Görüş ve Önerileri. *Uluslararası Akreditasyon*.T.C. Cumhurbaşkanlığı Yayınları: Ankara.
- Tan, M.(2008).Değerlendirme ve Kapanış Oturumu. *II.Ulusal Uzaktan Eğitim ve E-Öğrenme Çalıştay Raporu*. 24 Mayıs 2011, İstanbul Üniversitesi.
- Tannahill, K. (2009). *Distance Education Course and Program Research*. <http://kristatannahill.suite101.com/distance-education-six-things-to-consider-a147746>, Web adresinden 4 Aralık 2011 tarihinde edinilmiştir.
- Tashakkori, A. ve Teddlie, C. (2003). *Handbook of Mixed Methods in Social and Behavioral Research*. Thousand Oaks, CA: Sage.
- T.C. Avrupa Birliği Genel Sekreterliği. (2009). <http://www.abgs.gov.tr/index.php?p=105&l=1>, Web adresinden 24 Nisan 2009 tarihinde edinilmiştir.

- T.C. Resmi Gazete.(2 Haziran 2010, 27599 sayılı). <http://rega.basbakanlik.gov.tr/Eskiler/2010/06/20100602-3.html>; Web adresinden 10 Ekim 2010 tarihinde edinilmiştir.
- T.C. Resmî Gazete. (17 Ekim 2010, 27732 sayılı). *Dicle Üniversitesi Uzaktan Eğitim Uygulama ve Araştırma Merkezi Yönetmeliği*. <http://rega.basbakanlik.gov.tr/>, Web adresinden 27 Ekim 2010 tarihinde edinilmiştir.
- T.C. Resmî Gazete. (6 Kasım 2010, 27751 sayılı). <http://rega.basbakanlik.gov.tr/eskiler/2010/11/20101106-11.htm>, Web adresinden 6 Kasım 2010 tarihinde edinilmiştir.
- T.C. Resmî Gazete. (26 Ocak 2009 tarih ve 27122 sayılı). <http://rega.basbakanlik.gov.tr/eskiler/2009/01/20090126-4.htm>, Web adresinden 23 Aralık 2010 tarihinde edinilmiştir.
- T.C. Resmî Gazete. (21 Ekim 2011, 28091 Sayılı). *Amasya Üniversitesi Uzaktan Eğitim Uygulama ve Araştırma Merkezi Yönetmeliği*. <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2011/10/20111021-6.htm>, Web adresinden 11 Nisan 2012 tarihinde edinilmiştir.
- T.C. Resmî Gazete (5 Kasım 2010, 27750 sayılı). *Adnan Menderes Üniversitesi Uzaktan Eğitim Uygulama ve Araştırma Merkezi Yönetmeliği*. <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2010/11/20101105-2.htm>, Web adresinden 11 Nisan 2012 tarihinde edinilmiştir.
- T.C. Resmî Gazete (23 Şubat 2012, 28213 Sayılı). *Bingöl Üniversitesi Uzaktan Eğitim Uygulama ve Araştırma Merkezi Yönetmeliği*. <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2012/02/20120223-5.htm>, Web adresinden 11 Nisan 2012 tarihinde edinilmiştir.
- Teddlie, C. ve Tashakkori, A. (2009). *Foundations of Mixed Methods Research: Integrating Quantitative and Qualitative Approaches in the Social and Behavioral Sciences*. Thousand Oaks, CA: Sage.
- Terkla, D. G. (2001). Competencies, Regional Accreditation, and Distance Education: An Evolving Role?. *New Directions for Institutional Research*, Summer 2001, Vol. 2001, Issue 110, p.65, 17p.
- The Open Universiteit Nederland.(2009). www.ou.nl, Web adresinden 17 Mayıs 2009 tarihinde edinilmiştir.
- Thomas, T. (2009). *Use Online Learning Sites to Find a New Career*. [http:// distance-education.suite101.com/ article.cfm/online_learning](http://distance-education.suite101.com/article.cfm/online_learning); Web adresinden 30 Mayıs 2009 tarihinde edinilmiştir.
- Tomakin, E. (2009). Bilimsel Çalışmalarda Yaklaşım, Yöntem ve Teknik Problemi: Alternatif Bir Yorum. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*. Yıl: 2009, cilt: 42, sayı: 1, 105-128.
- Trakya Üniversitesi. (2011). *Uzaktan Eğitim Merkezi*. <http://tuzem.trakya.edu.tr/>, Web adresinden 15 Eylül 2011 tarihinde edinilmiştir.

- Turan, M.(2008). Meslekî ve Teknik Eğitimin Uzaktan Eğitimle Desteklenmesi. *Uluslararası Uzaktan Eğitim Konferansı*. Maltepe Üniversitesi, 17-18 Ekim:İstanbul. <http://basin.maltepe.edu.tr/node/20>, Web adresinden 14 Nisan 2012 tarihinde edinilmiştir.
- TÜBA-TÜBİTAK-TTGV-Bilim-Teknoloji-Sanayi Tartışmaları Platformu.(1996). Avrupa Birliği'nin Bilim-Teknoloji-Mühendislik Alanlarına İlişkin Akreditasyon Kural ve Kurumları Çalışma Grubu, Yükseköğretimde Kalite Yönetimi Alt Grubu Raporu. Ankara.
- Türkiye Bilimler Akademisi(TÜBA). (2012). *Açık Ders Malzemeleri Konsorsiyumu*. <http://www.ocwconsortium.org/en/members/memberprofile/292>, Web adresinden 16 Nisan 2012 tarihinde edinilmiştir.
- Türkiye 2.Bilişim Şurası, Uzaktan Eğitim Taslak Raporu. 2004.
- Türkiye'nin Yükseköğretim Stratejisi. (2007). T.C. Yükseköğretim Kurulu, Yayın No:2007-1, Baskı ve Cilt: Meteksan A.Ş:Ankara.
- Uçar, Y.(1997). Üniversite Rektörlerinin Ulusal ve Uluslararası Akreditasyon Konusundaki Görüş ve Önerileri. *Uluslararası Akreditasyon*.T.C. Cumhurbaşkanlığı Yayınları: Ankara.
- Uludağ Üniversitesi. (2009). *Akreditasyon El Kitabı*, http://www20.uludag.edu.tr/~kurullar/RAK/kitap/metin.htm#_Toc519305032, Web adresinden 16 Kasım 2009 tarihinde edinilmiştir.
- Ulusal Uzaktan Eğitim ve E-Öğrenme Çalıştay Raporu-I.(2011). *Çalışma Grubu Sunumları*, Akyaka/Muğla.
- Ulusal Uzaktan Eğitim ve E-Öğrenme Çalıştay Raporu-II.(2011). *Çalışma Grubu Sunumları*. İstanbul Üniversitesi Rektörlüğü/Beyazıt, İstanbul.
- Ural, A. ve Kılıç, İ. (2006). *Bilimsel Araştırma Süreci ve SPSS ile Veri Analizi* (2. baskı). Ankara: Detay Yayıncılık.
- U. S. Department of Education. (2006). *Evidence of Quality in Distance Education Programs Drawn From Interviews With The Accreditation Community*. <http://www.itcnetwork.org/AccreditationEvidenceofQualityinDEPrograms.pdf>, Web adresinden 30 Eylül 2009 tarihinde edinilmiştir.
- Uso, A. ve Abid, A.(2008). Conceptualising Quality E-Learning in Higher Education. *E-learning*. Volume 5 Number 1 2008; www.worldwords.co.uk/ELEA, Web adresinden 29 Eylül 2009 tarihinde edinilmiştir.
- Uşak Üniversitesi. (2010). *Uzaktan Eğitim Meslek Yüksekokulu*. <http://uzaktanegitim.usak.edu.tr/>, Web adresinden 19 Ekim 2010 tarihinde edinilmiştir.
- Uşun, S. (2006).*Uzaktan Eğitim*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Uzaktan Yükseköğretim Kapsamında Açılacak Derslere/Programlara İlişkin Genel İlkeler*. (2012). <http://lms.firat.edu.tr/Dosyalar/5.pdf>, Web adresinden 02 Nisan 2012 tarihinde edinilmiştir.

- Uysal, Ö. ve Kuzu, A.(2011). Quality Standards in Online Education: Samples from America. *Anadolu Journal of Educational Sciences International*, July 2011, 1(1).http://www.ajesi.anadolu.edu.tr/articles/AJESI_1_1/AJESI_1_1_Article_4.pdf, Web adresinden 16 Nisan 2012 tarihinde edinilmiştir.
- Uzaktan Eğitim Ulusal Sorunlar Çalıştayı.(2012). <http://uzaktanegitim.istanbul.edu.tr/calistay2012/>, Web adresinden 28 Mayıs 2012 tarihinde edinilmiştir.
- Üniversitelerarası İletişim ve Bilgi Teknolojilerine Dayalı Uzaktan Yükseköğretim Yönetmeliği.(1999). 14 Aralık 1999 tarih ve 23906 sayılı Resmî Gazete. <http://www.yok.gov.tr/content/view/480/>, Web adresinden 31 Ekim 2010 tarihinde edinilmiştir.
- Varol, A ve Bingöl, F.(2002). *Türkiye’de Uzaktan Öğretim ve Fırat Üniversitesi’nin Uzaktan Öğretim Hedefleri*. Açık ve Uzaktan Eğitim Sempozyumu, 23-25 Mayıs 2002, Bildiri CD’si, Eskişehir, <http://web.firat.edu.tr/uzem/pdf/m1.pdf>, Web adresinden 02 Kasım 2011 tarihinde edinilmiştir.
- Verduin, John. R. ve Clark, Jr. Thomas. A. (1994). *Uzaktan Eğitim: Etkin Uygulama Esasları*. (Çev: İ. Maviş), Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Basımevi.
- Yadava, S. ve Bhatia, H.K. (2010). Distance Learning in Higher Education Institutions: Problems and Prospects.*Third International Conference on Innovations in Learning for the Future 2010: e-Learning*. Proceedings. Sevinç Gülseçen ve Zerrin Ayvaz Reis (Editörler).May 10-14 , Istanbul, Turkey.
- Yamamoto, G.T.(2011). Mobil Pazarlama. G.T.Yamamoto (Ed). *Mobil Yaşam ve Uygulamaları*. (ss.71-79). İstanbul. <http://mobmar.com/mobil-yasam-ve-uygulamaları-kitap/>, Web adresinden 04 Nisan 2012 tarihinde edinilmiştir.
- Yamamoto, G.T.(2009). *M-learning Concepts and Reflections*. Barcelona: M4life.
- Yamamoto, G. T., Ozan, Ö. & Demiray, U. (2010). *Learning Vitamins D-E-M-T-U Learning:Drugstore for Learners*. Third International Conference on Innovations in Learning for the Future 2010: e-Learning. Proceedings. Sevinç Gülseçen ve Zerrin Ayvaz Reis (Editörler).May 10-14 , Istanbul, Turkey.İstanbul Kültür Üniversitesi Yayınları No:125.
- Yamamoto, G.T., Ozan, Ö. & Demiray, U.(2010). Mobil Öğrenme Teknolojileri ve Eğitim Uygulamaları.*Türkiye’de E-Öğrenme Gelişmeler ve Uygulamalar*. Gonca Telli Yamamoto, Uğur Demiray ve Mehmet Kesim(Editörler).Cem Web Ofset:Ankara.
- Yarımağan, Ü. (2008). Uzaktan Eğitimde Kalite Güvencesi. *Uluslararası Uzaktan Eğitim Konferansı*. Maltepe Üniversitesi, 17-18 Ekim 2008: İstanbul. <http://basin.maltepe.edu.tr/node/20>, Web adresinden 06 Nisan 2012 tarihinde edinilmiştir.
- Yarman, S.(1997). Üniversite Rektörlerinin Ulusal ve Uluslararası Akreditasyon Konusundaki Görüş ve Önerileri. *Uluslararası Akreditasyon*.T.C. Cumhurbaşkanlığı Yayınları: Ankara.
- Yazıcıoğlu, Y., ve Erdoğan, S. (2004). *SPSS Uygulamalı Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Detay Yayıncılık.

- Yıldırım, A., ve Şimşek, H. (2006). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri* (5. baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldız Teknik Üniversitesi.(2011). *Uzaktan Eğitim Merkezi*. <http://www.uzem.yildiz.edu.tr/index.php>, Web adresinden 17 Ekim 2011 tarihinde edinilmiştir.
- Yükseköğretim Akademik Değerlendirme ve Kalite Geliştirme Komisyonu (YÖDEK) Rehberi. (2007). <http://www.yodek.org.tr/?page=download>, Web adresinden 12 Kasım 2009 tarihinde edinilmiştir.
- Yükseköğretim Kataloğu. (2010). “Devlet Üniversiteleri”. http://www.yok.gov.tr/katalog/katalog2011/yok_devlet_2011.pdf sayfa:20. Web adresinden 18 Aralık 2011 tarihinde dinilmiştir.
- Yükseköğretim Kurumlarında Akademik Değerlendirme ve Kalite Geliştirme Yönetmeliği. (2005). http://www.yodek.org.tr/download/yonetmelik_dl.pdf, Web adresinden 15 Kasım 2009 tarihinde edinilmiştir.
- Yükseköğretim Kurulu. (2010). *Yükseköğretimde Yeniden Yapılanma: 66 Soruda Bologna Süreci Uygulamaları*. Yükseköğretim Kurulu Yayınları, Haziran 2010: Ankara. http://www.yok.gov.tr/katalog/bologna_kitabi_web_icin.pdf, Web adresinden 17 Aralık 2010 tarihinde edinilmiştir.
- Yükseköğretim Diplomaları Denklik Yönetmeliği.(2010). 6 Kasım 2010 tarihli 27751 Sayılı Resmî Gazete. <http://rega.basbakanlik.gov.tr>, Web adresinden 10 Ocak 2011 tarihinde edinilmiştir.
- Yükseköğretim Kurulu.(YÖK).(2009). *Türkiye’de Öğretmen Eğitiminde Standartlar ve Akreditasyon*. www.yok.gov.tr/egitim/ogretmen/akr2/bol1/bolum1_1.html; Web adresinden 12 Şubat 2009 tarihinde edinilmiştir.
- Yükseköğretim Kurulu.(YÖK).(2012). *Action Lines of the Bologna Process*. <http://bologna.yok.gov.tr/?page=yazi&c=1&i=4>, Web adresinden 05 Nisan 2012 tarihinde edinilmiştir.
- Yükseköğretim Kurulu.(YÖK).(2012). *Quality Assurance*. <http://bologna.yok.gov.tr/?page=yazi&c=68&i=70>, Web adresinden 05 Nisan 2012 tarihinde edinilmiştir.
- Western Interstate Commission for Higher Education (WICHE). (1995). *Principles of Good Practice for Electronically Offered Academic Degree and Certificate Programs*. www.wiche.edu/telecom/Projects/balancing/principles.htm, adresinden 4 Aralık 2009 tarihinde edinilmiştir.
- Wetzel, D. R. (2009). *5 Application Tips for Distance Education School*. <http://distance-education.suite101.com/article.cfm>, Web adresinden 30 Mayıs 2009 tarihinde edinilmiştir.
- Wetzel, D.R.(2009). *Why Distance Education Continues to Flourish*. http://distanceeducation.suite101.com/article.cfm/why_distance_education_continues_to_flourish, Web adresinden 30 Mayıs 2009 tarihinde edinilmiştir.
- Wetzel, D.R.(2009). *Top 10 Distance Education Programs*. http://distance-education.suite101.com/article.cfm/top_10_distance_education_programs, Web adresinden 30 Mayıs 2009 tarihinde edinilmiştir.

- Wetzel, D.R.(2009). *Distance Education Mistakes*. http://distance-education.suite101.com/article.cfm/5_common_distance_education_mistakes, Web adresinden 30 Mayıs 2009 tarihinde edinilmiştir.
- Wetzel, D.R.(2009). *Distance Education's Frequently Asked Questions*. http://distance-education.suite101.com/article.cfm/distance_educations_frequently_asked_questions, Web adresinden 30 Mayıs 2009 tarihinde edinilmiştir.
- Wetzel, D.R.(2010). *What are the Future Trends in Continuing Education?*. <http://david-r-wetzel.suite101.com/what-are-the-future-trends-in-continuing-education-a232438>, Web adresinden 4 Aralık 2011 tarihinde edinilmiştir.
- Wikipedia. (2011). *List of Largest Universities by Enrollment in the World*. http://en.wikipedia.org/wiki/Mega_university#cite_note-4, Web adresinden 20 Kasım 2011 tarihinde edinilmiştir.
- Wilson, S. (1999). Distance Education and Accreditation. *Journal of Social Work Education*. Fall99, Vol. 35 Issue 3, p326-330, 5p.
- Worrall, L. ve Bell, F. (2007). Metacognition and Lifelong E-learning: a Contextual and Cyclical Process. *E-Learning*. Volume 4, Number 2, 2007 doi: 10.2304/elea.2007.4.2.161. <http://www.worldwords.co.uk/pdf/validate.asp?j=elea&vol=4>, Web adresinden 30 Mayıs 2009 tarihinde edinilmiştir.
- Zirve Üniversitesi. (2011). *Uzaktan Eğitim Sistemi*. <http://uzak.zirve.edu.tr/icerik/programlar>, Web adresinden 28 Ekim 2011 tarihinde edinilmiştir.

EKLER LİSTESİ

EK-A:Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeği (Öğrenciler)

EK-B: Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeği(Yönetici, Öğretmen ve Personel)

EK-1: Tablo 3.18. Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeğinin İkinci Uygulama Varimax Döndürme (rotated)Yöntemi İle Yapılan Faktör Analizi İşlem Sonuçlarına Göre Maddelerin Alt Boyutlara Göre Faktör Yükleri

EK-2: Tablo 3.23. Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeğinin Maddelerin Madde Analiz İşlem Sonuçları

EK-3:

Tablo 3.24. Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeğinin Öğrenci Hizmetleri Alt Boyutu Maddelerin Madde Analiz İşlem Sonuçları

Tablo 3.25. Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeğinin Kalite Güvencesi/Akreditasyon Alt Boyutu Maddelerin Madde Analiz İşlem Sonuçları

Tablo 3.26. Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeğinin Ölçme ve Değerlendirme Alt Boyutu Maddelerin Madde Analiz İşlem Sonuçları

Tablo 3.27. Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeğinin Kurumun Misyonu Alt Boyutu Maddelerin Madde Analiz İşlem Sonuçları

Tablo 3.28. Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeğinin Uzaktan Eğitim Yönetimi Alt Boyutu Maddelerin Madde Analiz İşlem Sonuçları

Tablo 3.29. Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeğinin Uzaktan Eğitim Programı Alt Boyutu Maddelerin Madde Analiz İşlem Sonuçları

Tablo 3.30. Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeğinin Açıklık/ Hesapverebilirlik/Şeffaflık Alt Boyutu Maddelerin Madde Analiz İşlem Sonuçları

EK-4: Tablo 4.4. Araştırma Grubunun(Yönetici-Öğretmen-Personel) Görev Değişkenine Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeği Toplam ve Alt Boyut Puanlarının Tanımlayıcı İstatistik Değerleri

EK-5: Tablo 4.8. Araştırma Grubunun(Yönetici-Öğretmen-Personel) Çalışma Süresi Değişkenine Göre Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeği Toplam ve Alt Boyut Puanlarının Tanımlayıcı İstatistik Değerleri

EK-6:Tablo 4.12. Araştırma Grubunun(Yönetici-Öğretmen-Personel) Program Türü Değişkenine Göre Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeği Toplam ve Alt Boyut Puanlarının Tanımlayıcı İstatistik Değerleri

EK-7:Tablo 4.16. Araştırma Grubunun(Yönetici-Öğretmen-Personel) Açıköğretim Fakültesi Hizmetlerini Yeterli Bulma Düzeyi Değişkenine Göre Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeği Toplam ve Alt Boyut Puanlarının Tanımlayıcı İstatistik Değerleri

EK-8: Tablo 4.31. Öğrencilerin Öğrenim Gördükleri Fakülte Türü Değişkenine Göre Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeği Toplam ve Alt Boyut Puanlarının Tanımlayıcı İstatistik Değerleri

EK-9: Tablo 4.33. Öğrencilerden Oluşan Çalışma Grubunun Fakülte Değişkenine Göre Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeği Toplam ve Alt Boyut Puanları İçin Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi(ANOVA) Sonuçları

EK-10: Tablo 4.34. Öğrencilerin Öğrenim Gördükleri Sınıf Değişkenine Göre Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeği Toplam ve Alt Boyut Puanlarının Tanımlayıcı İstatistik Değerleri

EK-11: Tablo 4.36. Öğrencilerden Oluşan Çalışma Grubunun Sınıf Değişkenine Göre Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeği Toplam ve Alt Boyut Puanları İçin Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi(ANOVA) Sonuçları

EK-12: Tablo 4.39. Öğrencilerin Uzaktan Eğitimde Kullandıkları Bilgi Kaynağı Değişkenine Göre Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeği Toplam ve Alt Boyut Puanlarının Tanımlayıcı İstatistik Değerleri

EK-13: Tablo 4.42. Öğrencilerden Oluşan Çalışma Grubunun Bilgi Kaynağı Değişkenine Göre Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeği Toplam ve Alt Boyut Puanları İçin Yapılan Scheffe ve Tamhane Testi Sonuçları

EK-14: Tablo 4.43. Öğrencilerin Açıköğretim Fakültesi Hizmetlerini Yeterli Bulma Düzeyi Değişkenine Göre Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeği Toplam ve Alt Boyut Puanlarının Tanımlayıcı İstatistik Değerleri

EK-15: Tablo 4.46. Araştırma Grubunun(Yönetici-Öğretmen-Personel) Açıköğretim Fakültesi Hizmetlerini Yeterli Bulma Düzeyi Değişkenine Göre Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeği Toplam ve Alt Boyut Puanları İçin Yapılan Scheffe ve Tamhane Testi Sonuçları

EK-16: Tablo 4.19. Araştırma Grubunun(Yönetici-Öğretmen-Personel) Açıköğretim Fakültesi Hizmetlerini Yeterli Bulma Düzeyi Değişkenine Göre Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeği Toplam ve Alt Boyut Puanları İçin Yapılan Scheffe ve Tamhane Testi Sonuçları

EK-17: Görüşme Soruları

EK-18:Pilot Görüşme Soruları

EK-A Değerli Açıköğretim Öğrencisi;

Bu ölçek, kayıtlı bulunduğunuz ve öğrenim gördüğünüz, “**Açıköğretim Sisteminin**” kurumsal ve program yönünden **etkinlik düzeyini belirlemek** amacıyla hazırlanmıştır. Çalışmanın amacına uygun olarak yapılabilmesi için görüşlerinize ihtiyaç bulunmaktadır. Araştırmanın geçerliliği ve güvenilirliği açısından lütfen bütün soruları okuyarak cevaplayınız. Size göre en uygun seçeneği çarpı (X) işareti ile belirtiniz. Ölçeğe kimlik bilgilerinizi yazmanıza gerek yoktur. Gösterdiğiniz ilgi ve emeğiniz için şimdiden teşekkür ederim.

Ertuğ CAN**Marmara Üniversitesi****EYD Doktora Programı Öğrencisi**

A. Cinsiyetiniz: 1.() Kadın 2.() Erkek B. Fakülteniz: 1. İşletme () 2. İktisat () 3. Açıköğretim () C.Sınıfınız: 1.1() 2.2() 3.3() 4.4() D.Bir İşte Çalışıyor musunuz? 1. E() 2. H()	E. Uzaktan Eğitim Programınız: 1. ()Lisans(4 Yıllık) 2. () Önlisans (2 yıllık) F. Uzaktan Eğitimde En Sık Kullandığınız Bilgi Kaynağı: 1.Yüzyüze Görüşme () 2.Internet() 3.Ders Kitabı () 4.Telefon () 5.Diğer..... G. Açıköğretim Hizmetlerini Yeterli Buluyor musunuz? 1.()Yeterli Buluyorum 2.()Yeterli Bulmuyorum 3.()Kısmen Yeterli

		Hiç Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
		1	2	3	4	5
1	Uzaktan eğitim kurumu, <u>öğrencilerin</u> kurumun felsefesini anlamalarına yardımcı olmaktadır.	()	()	()	()	()
2	Uzaktan eğitim kurumu, <u>öğrencilerin ailelerinin</u> kurumun felsefesini anlamalarını sağlayacak önlemleri almaktadır.	()	()	()	()	()
3	Uzaktan eğitim kurumu, <u>öğrencilerin</u> kurumun felsefesine uygun davranmaları için gerekli çalışmaları yapmaktadır.	()	()	()	()	()
4	Uzaktan eğitim kurumu, <u>öğrencilerin ailelerinin</u> kurumun felsefesini desteklemelerini sağlayacak önlemleri almaktadır.	()	()	()	()	()
5	Uzaktan eğitim kurumunun felsefesi, <u>internet sitesinde</u> açıkça belirtilmiştir.	()	()	()	()	()
6	Uzaktan eğitim kurumunun felsefesi, <u>tanıtım kitapçıklarında ve kılavuzlarında</u> açıkça belirtilmiştir.	()	()	()	()	()
7	Uzaktan eğitim kurumunun <u>ücretlendirme(öğrenci harcı vb.) politikaları</u> adil ve yazılı olarak ifade edilmektedir.	()	()	()	()	()
8	Uzaktan eğitim kurumunun <u>ücret toplama politikaları</u> adil ve yazılı olarak ifade edilmektedir.	()	()	()	()	()
9	Uzaktan eğitimde görevli <u>idari personel</u> , tüm eğitim programının gereksinimlerini karşılayabilecek niteliktedir.	()	()	()	()	()
10	Uzaktan eğitimde görevli <u>idari personel</u> , öğrenci hizmetlerinin gereksinimlerini karşılayabilecek niteliktedir.	()	()	()	()	()
11	Uzaktan eğitimde görevli <u>eğitim personeli</u> , öğrenci hizmetlerinin gereksinimlerini karşılayabilecek niteliktedir.	()	()	()	()	()
12	Uzaktan eğitimde görevli <u>eğitim personeli</u> , tüm eğitim programının gereksinimlerini karşılayabilecek niteliktedir.	()	()	()	()	()
13	Uzaktan eğitimde görevli <u>destek personeli</u> , tüm eğitim programının gereksinimlerini karşılayabilecek niteliktedir.	()	()	()	()	()
14	Uzaktan eğitimde görevli <u>destek personeli</u> , öğrenci hizmetlerinin gereksinimlerini karşılayabilecek niteliktedir.	()	()	()	()	()
15	Uzaktan eğitimde görevli <u>idari personel</u> , öğrenci gereksinimlerini karşılamada sayısal olarak yeterlidir.	()	()	()	()	()
16	Uzaktan eğitimde görevli <u>eğitim personeli</u> , tüm eğitim programının gereksinimlerini karşılayabilecek sayısal yeterliliktedir.	()	()	()	()	()
17	Uzaktan eğitimde görevli <u>destek personeli</u> , tüm eğitim programının gereksinimlerini karşılayabilecek sayısal yeterliliktedir.	()	()	()	()	()
18	Uzaktan eğitimde görevli <u>yöneticiler</u> , uzaktan eğitim alanında tecrübeli ve uzman kişilerdir.	()	()	()	()	()
19	Uzaktan eğitim uygulamalarında <u>personel</u> , tecrübe ve uzmanlıklarına göre görevlendirilmektedir.	()	()	()	()	()
20	Uzaktan eğitimde <u>yöneticilerin görevlendirilmesinde</u> kurumun başarısına bağlılıkları dikkate alınmaktadır.	()	()	()	()	()
21	Uzaktan eğitim uygulamalarında <u>personel</u> , kurumun başarısına bağlılıklarına göre görevlendirilmektedir.	()	()	()	()	()
22	Uzaktan eğitim uygulamalarında <u>uygun nitelikte personel</u> , eğitim programları konusunda öğrencilere <u>telefonla</u> yeterli danışmanlıkta bulunmaktadır.	()	()	()	()	()
23	Uzaktan eğitim uygulamalarında <u>uygun nitelikte personel</u> , eğitim programları konusunda öğrencilere <u>yüz yüze</u> yeterli akademik danışmanlık yapmaktadırlar.	()	()	()	()	()

24	Uzaktan Eğitim uygulamalarında, <i>öğrencilerin, öğretmenler ve diğer öğrencilerle (eş zamanlı ve eş zamanlı olmayan) etkileşimi</i> , değişik araçlar ve yöntemlerle gerçekleştirilmektedir.	()	()	()	()	()
25	Uzaktan eğitim uygulamalarında <i>öğrenciler</i> eğitim programının tüm boyutları konusunda etkili olarak bilgilendirilmektedir.	<u>1</u> ()	<u>2</u> ()	<u>3</u> ()	<u>4</u> ()	<u>5</u> ()
26	Uzaktan eğitim uygulamalarında <i>öğrencilerin aileleri/velileri</i> eğitim programının tüm boyutları konusunda etkili olarak bilgilendirilmektedir.	()	()	()	()	()
27	Uzaktan eğitim uygulamalarında <i>öğrencilerin başarıları (performans çıktıları)</i> uzaktan eğitim yöntemleri ile elde edilebilir niteliktedir.	()	()	()	()	()
28	Uzaktan eğitim uygulamalarında <i>öğrencilerin başarısını ölçme</i> , objektif yöntemlerle gerçekleştirilmektedir.	()	()	()	()	()
29	Uzaktan eğitim uygulamalarında <i>öğrencilerin başarısını değerlendirme</i> , objektif kriterlere göre gerçekleştirilmektedir.	()	()	()	()	()
30	Uzaktan eğitimde öğrenci başarısını değerlendirme çalışmalarında <i>nitelikli personel</i> çalışmaktadır.	()	()	()	()	()
31	Öğrencilerin <i>uzaktan eğitim yöntemlerini</i> etkili bir şekilde kullanmaları için gerekli <i>“uzaktan eğitim ortamları”</i> eğitim-öğretim sürecinin önemli bir parçasını oluşturmaktadır.	()	()	()	()	()
32	Uzaktan eğitim kurumu, öğrencilerin <i>program gereksinimlerini</i> karşılayabilecek yazılı politika ve süreçleri etkili olarak uygulamaktadır.	()	()	()	()	()
33	Uzaktan eğitim kurumu, gerektiğinde <i>öğrencinin kimliğinin güvence altına alınmasını</i> sağlayacak yazılı politika ve süreçleri uygulamaktadır.	()	()	()	()	()
34	Uzaktan eğitim programına <i>kabul öncesinde öğrenciler</i> , uzaktan eğitimden gerekli faydayı sağlamak için ihtiyaç duyulan teknik yeterlilik konusunda bilgilendirilmektedir.	()	()	()	()	()
35	Uzaktan eğitimde öğrenci kabulü ile ilgili <i>müracaatlar</i> anında ve kapsamlı olarak ele alınmaktadır.	()	()	()	()	()
36	Uzaktan eğitim kurumu, çalışmalarda <i>güçlük çeken öğrencilere</i> yeterli danışmanlık hizmeti sağlamaktadır.	()	()	()	()	()
37	Uzaktan eğitim kurumu, çalışmalarda <i>hızlı öğrenen öğrencilere</i> yeterli danışmanlık hizmeti sağlamaktadır.	()	()	()	()	()
38	<i>Öğrenciler</i> , kayıt oldukları <i>programa başlamaları, devam etmeleri ve bitirmeleri</i> için aktif olarak teşvik edilmektedir.	()	()	()	()	()
39	Uzaktan eğitim kurumu, öğrencilerin <i>geçmiş akademik çalışmalarını</i> değerlendirmek için yazılı politika ve süreçler uygulamaktadır.	()	()	()	()	()
40	Uzaktan eğitim kurumu, öğrencilerin <i>geçmiş çalışmalarını ya da iş tecrübelerini</i> adil bir şekilde kredilendirmek için yazılı politika ve süreçler uygulamaktadır.	()	()	()	()	()
41	Uzaktan eğitim programları, uluslararası <i>akademik/bilimsel kuruluşlar</i> tarafından tanınmaktadır.	()	()	()	()	()
42	Uzaktan eğitim derecesi/diploması uluslararası akademik alanda kabul görmektedir.	()	()	()	()	()
43	Uzaktan eğitimde alınan derslerin <i>uluslararası akademik alanda transferi</i> yapılabilmektedir.	()	()	()	()	()
44	Uzaktan eğitim kurumu, uluslararası <i>akademik/bilimsel kuruluşlar</i> tarafından tanınmaktadır.	()	()	()	()	()
45	Uzaktan eğitim programları, düzenli olarak <i>geliştirilmekte/güncellenmektedir</i> .	()	()	()	()	()
46	Uzaktan eğitim kurumları arasında <i>öğrenci hareketliliği/değişimi</i> gerçekleştirilebilmektedir.	()	()	()	()	()
47	Uzaktan eğitimde <i>“uzaktan eğitim yönetimi”</i> daha kaliteli bir eğitim hizmeti için çaba göstermektedir.	()	()	()	()	()

Uzaktan Eğitim İle İlgili Görüşlerinizi Aşağıdaki İlgili Yerlere Yazabilirsiniz.

1. Uzaktan Eğitim Kurumlarının daha etkili yönetimi için gelecekte nelere ihtiyaç duyulacaktır?

2. Ülkemizde, Uzaktan Eğitim Kurumları ve programlarının sayısının artması, gelecekte ne gibi etkileri olacaktır?

3. “Uzaktan Eğitimde Kalite” nasıl sağlanır? Nelere ihtiyaç bulunmaktadır?

EK-B: Değerli Yönetici, Öğretmen ve İlgili;

Bu ölçek, çalışmakta olduğunuz “**Açıköğretim Sisteminin**” kurumsal ve program yönünden etkinlik düzeyini belirlemek amacıyla hazırlanmıştır. Çalışmanın amacına uygun olarak yapılabilmesi için görüşlerinize ihtiyaç bulunmaktadır. Araştırmanın geçerliliği ve güvenilirliği açısından lütfen bütün soruları okuyarak cevaplayınız. Size göre en uygun seçeneği çarpı (X) işareti ile belirtiniz. Ölçeğe kimlik bilgilerinizi yazmanıza gerek yoktur. Gösterdiğiniz ilgi ve emeğiniz için şimdiden teşekkür ederim. Not: **Lütfen “Açıköğretim Fakültesi Hizmetlerini”** esas alarak yanıtlayınız.

Ertuğ CAN
Marmara Üniversitesi
EYD Doktora Programı Öğrencisi

A. Cinsiyetiniz: 1.() Kadın 2.() Erkek B. Göreviniz: 1.()Yönetici 2.()Öğretmen 3.()Personel C.Öğrenim Durumunuz: 1.()İlköğretim 2.()Lise 3.()Lisans 4.()Önlisans 5.()Lisansüstü	D.Uzaktan Eğitim Alanında Çalışma Süreniz: 1.()1-5 yıl 2.()6-10 yıl 3.()11-15 yıl 4.()16-20 yıl 5.()21-25 yıl 6.()26-30 yıl E. Uzaktan Eğitimde Öğrencilere Danışmanlıkta En Sık Kullandığınız Yöntem: 1.()Yüzyüze Görüşme 2.()İnternet 3.()Ders Kitabı 4.()Telefon 5.()Diğer..... F. Açıköğretim Fakültesi Hizmetlerini Yeterli Buluyor musunuz? 1.()Yeterli Buluyorum 2.()Yeterli Bulmuyorum 3.()Kısmen Yeterli

		Hiç Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
		1	2	3	4	5
1	Uzaktan eğitim kurumu, <u>öğrencilerin</u> kurumun felsefesini anlamalarına yardımcı olmaktadır.	()	()	()	()	()
2	Uzaktan eğitim kurumu, <u>öğrencilerin ailelerinin</u> kurumun felsefesini anlamalarını sağlayacak önlemleri almaktadır.	()	()	()	()	()
3	Uzaktan eğitim kurumu, <u>öğrencilerin</u> kurumun felsefesine uygun davranmaları için gerekli çalışmaları yapmaktadır.	()	()	()	()	()
4	Uzaktan eğitim kurumu, <u>öğrencilerin ailelerinin</u> kurumun felsefesini desteklemelerini sağlayacak önlemleri almaktadır.	()	()	()	()	()
5	Uzaktan eğitim kurumunun felsefesi, <u>internet sitesinde</u> açıkça belirtilmiştir.	()	()	()	()	()
6	Uzaktan eğitim kurumunun felsefesi, <u>tanıtım kitapçıklarında ve kılavuzlarında</u> açıkça belirtilmiştir.	()	()	()	()	()
7	Uzaktan eğitim kurumunun <u>ücretlendirme(öğrenci harcı vb.) politikaları</u> adil ve yazılı olarak ifade edilmektedir.	()	()	()	()	()
8	Uzaktan eğitim kurumunun <u>ücret toplama politikaları</u> adil ve yazılı olarak ifade edilmektedir.	()	()	()	()	()
9	Uzaktan eğitimde görevli <u>idari personel</u> , tüm eğitim programının gereksinimlerini karşılayabilecek niteliktedir.	()	()	()	()	()
10	Uzaktan eğitimde görevli <u>idari personel</u> , öğrenci hizmetlerinin gereksinimlerini karşılayabilecek niteliktedir.	()	()	()	()	()
11	Uzaktan eğitimde görevli <u>eğitim personeli</u> , öğrenci hizmetlerinin gereksinimlerini karşılayabilecek niteliktedir.	()	()	()	()	()
12	Uzaktan eğitimde görevli <u>eğitim personeli</u> , tüm eğitim programının gereksinimlerini karşılayabilecek niteliktedir.	()	()	()	()	()
13	Uzaktan eğitimde görevli <u>destek personeli</u> , tüm eğitim programının gereksinimlerini karşılayabilecek niteliktedir.	()	()	()	()	()
14	Uzaktan eğitimde görevli <u>destek personeli</u> , öğrenci hizmetlerinin gereksinimlerini karşılayabilecek niteliktedir.	()	()	()	()	()
15	Uzaktan eğitimde görevli <u>idari personel</u> , öğrenci gereksinimlerini karşılamada sayısal olarak yeterlidir.	()	()	()	()	()
16	Uzaktan eğitimde görevli <u>eğitim personeli</u> , tüm eğitim programının gereksinimlerini karşılayabilecek sayısal yeterliliktedir.	()	()	()	()	()
17	Uzaktan eğitimde görevli <u>destek personeli</u> , tüm eğitim programının gereksinimlerini karşılayabilecek sayısal yeterliliktedir.	()	()	()	()	()
18	Uzaktan eğitimde görevli <u>yöneticiler</u> , uzaktan eğitim alanında tecrübeli ve uzman kişilerdir.	()	()	()	()	()
19	Uzaktan eğitim uygulamalarında <u>personel</u> , tecrübe ve uzmanlıklarına göre görevlendirilmektedir.	()	()	()	()	()
20	Uzaktan eğitimde <u>yöneticilerin görevlendirilmesinde</u> kurumun başarısına bağlılıkları dikkate alınmaktadır.	()	()	()	()	()
21	Uzaktan eğitim uygulamalarında <u>personel</u> , kurumun başarısına bağlılıklarına göre görevlendirilmektedir.	()	()	()	()	()
22	Uzaktan eğitim uygulamalarında <u>uygun nitelikte personel</u> , eğitim programları konusunda öğrencilere <u>telefonla</u> yeterli danışmanlıkta bulunmaktadır.	()	()	()	()	()

Lütfen, Ölçeği yanıtlarken Özel Kurs ve Dershane hizmetlerini değil, “**ACIKÖĞRETİM FAKÜLTESİ HİZMETLERİNİ**” esas alınız.

23	Uzaktan eğitim uygulamalarında <u>uygun nitelikte personel</u> , eğitim programları konusunda öğrencilere <u>yüz yüze</u> yeterli akademik danışmanlık yapmaktadırlar.	()	()	()	()	()
24	Uzaktan Eğitim uygulamalarında, <u>öğrencilerin, öğretmenler ve diğer öğrencilerle (eş zamanlı ve eş zamanlı olmayan) etkileşimi</u> , değişik araçlar ve yöntemlerle gerçekleştirilmektedir.	<u>1</u> ()	<u>2</u> ()	<u>3</u> ()	<u>4</u> ()	<u>5</u> ()
25	Uzaktan eğitim uygulamalarında <u>öğrenciler</u> eğitim programının tüm boyutları konusunda etkili olarak bilgilendirilmektedir.	()	()	()	()	()
26	Uzaktan eğitim uygulamalarında <u>öğrencilerin aileleri/velileri</u> eğitim programının tüm boyutları konusunda etkili olarak bilgilendirilmektedir.	()	()	()	()	()
27	Uzaktan eğitim uygulamalarında <u>öğrencilerin başarıları (performans çıktıları)</u> uzaktan eğitim yöntemleri ile elde edilebilir niteliktedir.	()	()	()	()	()
28	Uzaktan eğitim uygulamalarında <u>öğrencilerin başarısını ölçme</u> , objektif yöntemlerle gerçekleştirilmektedir.	()	()	()	()	()
29	Uzaktan eğitim uygulamalarında <u>öğrencilerin başarısını değerlendirme</u> , objektif kriterlere göre gerçekleştirilmektedir.	()	()	()	()	()
30	Uzaktan eğitimde öğrenci başarısını değerlendirme çalışmalarında <u>nitelikli personel</u> çalışmaktadır.	()	()	()	()	()
31	Öğrencilerin <u>uzaktan eğitim yöntemlerini</u> etkili bir şekilde kullanmaları için gerekli “ <u>uzaktan eğitim ortamları</u> ” eğitim-öğretim sürecinin önemli bir parçasını oluşturmaktadır.	()	()	()	()	()
32	Uzaktan eğitim kurumu, öğrencilerin <u>program gereksinimlerini</u> karşılayabilecek yazılı politika ve süreçleri etkili olarak uygulamaktadır.	()	()	()	()	()
33	Uzaktan eğitim kurumu, gerektiğinde <u>öğrencinin kimliğinin güvence altına alınmasını</u> sağlayacak yazılı politika ve süreçleri uygulamaktadır.	()	()	()	()	()
34	Uzaktan eğitim programına <u>kabul öncesinde öğrenciler</u> , uzaktan eğitimden gerekli faydayı sağlamak için ihtiyaç duyulan teknik yeterlilik konusunda bilgilendirilmektedir.	()	()	()	()	()
35	Uzaktan eğitimde öğrenci kabulü ile ilgili <u>müracaatlar</u> anında ve kapsamlı olarak ele alınmaktadır.	()	()	()	()	()
36	Uzaktan eğitim kurumu, çalışmalarda <u>güçlük çeken öğrencilere</u> yeterli danışmanlık hizmeti sağlamaktadır.	()	()	()	()	()
37	Uzaktan eğitim kurumu, çalışmalarda <u>hızlı öğrenen öğrencilere</u> yeterli danışmanlık hizmeti sağlamaktadır.	()	()	()	()	()
38	Öğrenciler, kayıt oldukları <u>programa başlamaları, devam etmeleri ve bitirmeleri</u> için aktif olarak teşvik edilmektedir.	()	()	()	()	()
39	Uzaktan eğitim kurumu, öğrencilerin <u>geçmiş akademik çalışmalarını</u> değerlendirmek için yazılı politika ve süreçler uygulamaktadır.	()	()	()	()	()
40	Uzaktan eğitim kurumu, öğrencilerin <u>geçmiş çalışmalarını ya da iş tecrübelerini</u> adil bir şekilde kredilendirmek için yazılı politika ve süreçler uygulamaktadır.	()	()	()	()	()
41	Uzaktan eğitim programları, uluslararası <u>akademik/bilimsel kuruluşlar</u> tarafından tanınmaktadır.	()	()	()	()	()
42	Uzaktan eğitim derecesi/diploması uluslararası akademik alanda kabul görmektedir.	()	()	()	()	()
43	Uzaktan eğitimde alınan derslerin <u>uluslararası akademik alanda transferi</u> yapılabilmektedir.	()	()	()	()	()
44	Uzaktan eğitim kurumu, uluslararası <u>akademik/bilimsel kuruluşlar</u> tarafından tanınmaktadır.	()	()	()	()	()
45	Uzaktan eğitim programları, düzenli olarak <u>geliştirilmekte/güncellenmektedir</u> .	()	()	()	()	()
46	Uzaktan eğitim kurumları arasında <u>öğrenci hareketliliği/değişimi</u> gerçekleştirilebilmektedir.	()	()	()	()	()
47	Uzaktan eğitimde “ <u>uzaktan eğitim yönetimi</u> ” daha kaliteli bir eğitim hizmeti için çaba göstermektedir.	()	()	()	()	()

Uzaktan Eğitim İle İlgili Görüşlerinizi Aşağıdaki İlgili Yerlere Yazabilirsiniz.

1. Uzaktan Eğitim Kurumlarının daha etkili yönetimi için gelecekte nelere ihtiyaç duyulacaktır?

2. Ülkemizde, Uzaktan Eğitim Kurumları ve programlarının sayısının artmasının, gelecekte ne gibi etkileri olacaktır?

3. “Uzaktan Eğitimde Kalite” nasıl sağlanır? Nelere ihtiyaç bulunmaktadır?

Lütfen, Ölçeği yanıtlarken Özel Kurs ve Dershane hizmetlerini değil, “**ACIKÖĞRETİM FAKÜLTESİ HİZMETLERİNİ**” esas alınız.

EKLER

EK-1

Tablo 3.18. Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeğinin İkinci Uygulama Varimax Döndürme (rotated)Yöntemi İle Yapılan Faktör Analizi İşlem Sonuçlarına Göre Maddelerin Alt Boyutlara Göre Faktör Yükleri

Maddeler	Alt Boyutlar							
	1	2	3	4	5	6	7	8
VAR00011	,849	9,356E-02	,110	,170	,107	6,206E-02	,125	6,742E-02
VAR00012	,825	,189	,110	9,866E-02	8,478E-02	,206	,154	5,681E-02
VAR00013	,796	,169	,147	,121	,116	,137	,194	9,219E-02
VAR00014	,769	,201	,107	,157	,189	,143	,101	,116
VAR00010	,710	,151	,186	-3,268E-02	,193	,197	,185	,139
VAR00016	,683	9,809E-02	,166	,291	,209	,135	,115	,182
VAR00009	,656	,114	4,092E-02	-1,233E-02	,124	,274	,153	,275
VAR00015	,650	,176	,181	,193	,331	8,755E-02	3,679E-02	,163
VAR00017	,573	,209	,232	,191	,201	,270	,178	,111
VAR00037	,156	,753	,172	2,143E-02	8,985E-02	8,879E-02	,319	6,365E-02
VAR00036	,176	,747	,192	,139	,139	,215	,141	,125
VAR00038	,161	,742	,118	,133	6,020E-02	5,113E-03	,187	,124
VAR00039	,243	,610	,320	,197	,318	-7,574E-02	,174	7,119E-02
VAR00034	,217	,537	,352	,236	,393	6,594E-02	-9,601E-03	-9,098E-02
VAR00035	9,579E-02	,506	,148	,349	2,289E-02	,330	,153	,210
VAR00045	,183	,481	,382	,389	1,598E-02	,226	,162	,225
VAR00040	,237	,481	,332	,269	,359	-5,590E-02	6,956E-02	,123
VAR00029	,291	,433	,213	,364	,250	,118	,270	-3,399E-02
VAR00030	,195	,431	,197	,365	,251	,251	,236	5,135E-02
VAR00042	,120	,105	,819	8,866E-02	,234	4,101E-02	,163	6,746E-02
VAR00041	,171	8,073E-02	,783	,152	,270	8,092E-02	,109	8,939E-02
VAR00043	,162	,291	,778	6,844E-02	-7,446E-02	9,189E-02	,128	,101
VAR00044	,167	,219	,696	1,234E-02	-9,024E-03	,169	,132	7,518E-02
VAR00046	,101	,361	,492	,305	,121	,255	5,292E-03	,265
VAR00047	,236	,334	,444	,376	5,186E-02	,248	6,845E-03	,144
VAR00032	,190	,101	6,210E-02	,854	,139	,110	,121	7,118E-02
VAR00031	,157	,194	7,519E-02	,833	4,317E-02	,106	,155	8,770E-02
VAR00033	,114	,185	,231	,709	,286	,119	9,933E-02	-9,008E-02
VAR00028	,114	,410	1,566E-02	,481	,201	7,090E-02	,257	,293
VAR00027	,272	,314	,187	,426	,147	8,675E-02	,399	,187
VAR00002	,293	,118	4,787E-02	,153	,781	,186	3,254E-02	7,275E-02
VAR00004	,182	,259	,102	,145	,727	,254	-9,593E-03	,202
VAR00003	,189	,258	9,440E-02	,184	,708	,219	,181	,231
VAR00001	,367	-1,920E-02	9,835E-02	,139	,672	-3,820E-02	,200	,118
VAR00019	,310	-1,773E-02	,222	,206	,130	,771	,172	-2,023E-02
VAR00018	,320	4,516E-02	,194	6,316E-02	,205	,764	,172	4,844E-02
VAR00020	,324	,372	5,315E-02	,123	,131	,604	6,551E-02	,211
VAR00021	,422	,268	6,823E-02	,244	,242	,573	9,439E-02	,188
VAR00022	,241	,179	8,416E-02	8,780E-02	7,180E-02	,342	,705	8,445E-02
VAR00025	,222	,239	,109	,236	5,141E-02	,253	,572	,284
VAR00026	,272	,265	,311	,260	,141	,161	,561	6,792E-02
VAR00024	,339	,267	,261	,285	,104	2,072E-02	,560	8,884E-02
VAR00023	,304	,302	,192	,223	,177	,310	,526	,121
VAR00005	,256	7,293E-02	,235	6,061E-02	,106	9,472E-02	5,903E-02	,782
VAR00006	,278	-5,663E-02	,119	,265	,162	7,061E-02	8,259E-02	,729
VAR00008	,178	,127	6,351E-02	-5,032E-02	,385	,121	,393	,537
	,163	,281	5,022E-02	,120	,396	6,239E-03	,348	,523

EK-2

Tablo 3.23. Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeğinin Maddelerin Madde Analiz İşlem Sonuçları

Madde No	Arit.Ort.	ss	Madde-Toplam Korelasyonu	Madde-Kalan Korelasyonu	Madde Ayrıldedililik İndeksi
1	2,2595	1,0232	,564***	,532***	7,808***
2	2,0190	,9271	,602***	,578***	7,271***
3	2,1709	,9320	,700***	,682***	9,697***
4	2,0570	,9725	,635***	,617***	7,66***
5	2,9108	1,0941	,538***	,510***	6,730***
6	2,8101	1,1010	,534***	,503***	6,417***
7	1,9747	1,0217	,548***	,517***	6,504***
8	2,1203	1,1363	,567***	,534***	7,038***
9	2,3101	,9637	,625***	,597***	7,166***
10	2,2658	,9471	,682***	,658***	10,426***
11	2,3354	,9943	,670***	,644***	11,116***
12	2,3924	,9158	,712***	,689***	11,272***
13	2,3822	,9305	,719***	,697***	11,046***
14	2,2595	,9916	,722***	,700***	11,700***
15	2,2848	,9313	,709***	,690***	10,748***
16	2,2911	,9663	,725***	,705***	11,278***
17	2,2595	,9251	,741***	,723***	10,630***
18	2,5570	1,0677	,623***	,591***	10,331***
19	2,5316	,9883	,610***	,580***	9,992***
20	2,4304	1,0243	,660***	,642***	10,176***
21	2,3861	,9886	,746***	,728***	10,898***
22	1,9367	1,0629	,615***	,582***	9,413***
23	1,9557	,9054	,750***	,734***	12,085***
24	2,0063	,9341	,696***	,677***	9,459***
25	2,0949	,9761	,664***	,639***	8,863***
26	1,8797	,9863	,625***	,605***	7,227***
27	2,2595	,9786	,708***	,694***	9,937***
28	2,1899	,9318	,635***	,615***	7,245***
29	1,9937	,8779	,707***	,693***	9,750***
30	2,1962	1,0124	,705***	,688***	9,699***
31	2,4494	1,0621	,589***	,566***	7,044***
32	2,4304	,9928	,587***	,566***	7,907***
33	2,4241	,9987	,594***	,575***	7,405***
34	2,0380	,9636	,647***	,638***	7,730***
35	2,2658	,9995	,634***	,612***	7,041***
36	1,9241	,9412	,628***	,612***	7,335***
37	1,9747	,9640	,624***	,605***	7,199***
38	1,9810	,9998	,583***	,565***	7,016***
39	1,8671	,9037	,697***	,689***	8,465***
40	1,9873	,9168	,656***	,653***	8,151***
41	2,1646	1,0149	,611***	,590***	9,208***
42	2,1899	,9587	,571***	,551***	7,826***
43	2,1709	,9456	,558***	,539***	8,016***
44	2,1076	,8490	,520***	,502***	7,608***
45	2,3038	,9491	,613***	,616***	7,687***
46	2,3418	1,0574	,570***	,554***	7,532***
47	2,1076	,9616	,655***	,646***	7,886***

* p<,05 **p<,01 ***p<,001

EK-3

Tablo 3.24. Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeğinin Öğrenci Hizmetleri Alt Boyutu Maddelerin Madde Analiz İşlem Sonuçları

Madde No	Madde-Toplam Korelasyonu	Madde-Kalan Korelasyonu	Madde Ayırdedicilik İndeksi
28	,689***	,6048***	11,419***
29	,766***	,7032***	10,995***
30	,755***	,6825***	10,599***
34	,741***	,7000***	11,616***
35	,733***	,6391***	10,593***
36	,807***	,7338***	12,869***
37	,800***	,7185***	11,988***
38	,755***	,6764***	13,551***
39	,794***	,7576***	11,504***
40	,682***	,6726***	9,853***
45	,693***	,6041***	5,968***

Tablo 3.25. Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeğinin Kalite Güvencesi/Akreditasyon Alt Boyutu Maddelerin Madde Analiz İşlem Sonuçları

Madde No	Madde-Toplam Korelasyonu	Madde-Kalan Korelasyonu	Madde Ayırdedicilik İndeksi
41	,822***	,7236***	12,999***
42	,821***	,7299***	12,882***
43	,844***	,7650***	16,382***
44	,749***	,6471***	12,174***
46	,745***	,6101***	10,310***
47	,740***	,6178***	9,890***

Tablo 3.26. Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeğinin Ölçme ve Değerlendirme Alt Boyutu Maddelerin Madde Analiz İşlem Sonuçları

Madde No	Madde-Toplam Korelasyonu	Madde-Kalan Korelasyonu	Madde Ayırdedicilik İndeksi
41	,917***	,802***	15,781***
42	,935***	,851***	16,237***
43	,875***	,728***	15,898***

Tablo 3.27. Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeğinin Kurumun Misyonu Alt Boyutu Maddelerin Madde Analiz İşlem Sonuçları

Madde No	Madde-Toplam Korelasyonu	Madde-Kalan Korelasyonu	Madde Ayırdedicilik İndeksi
1	,819***	,663	14,803***
2	,901***	,819	21,101***
3	,894***	,807	24,684***
4	,856***	,728	19,701***

Tablo 3.28. Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeğinin Uzaktan Eğitim Yönetimi Alt Boyutu Maddelerin Madde Analiz İşlem Sonuçları

Madde No	Madde-Toplam Korelasyonu	Madde-Kalan Korelasyonu	Madde Ayırdedicilik İndeksi
18	,885***	,777***	17,103***
19	,856***	,741***	15,424***
20	,841***	,707***	15,231***
21	,884***	,782***	15,874***

Tablo 3.29. Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeğinin Uzaktan Eğitim Programı Alt Boyutu Maddelerin Madde Analiz İşlem Sonuçları

Madde No	Madde-Toplam Korelasyonu	Madde-Kalan Korelasyonu	Madde Ayırdedicilik İndeksi
22	,777***	,6587***	12,228***
23	,841***	,7639***	15,739***
24	,835***	,7410***	16,930***
25	,776***	,6673***	11,932***
26	,773***	,6634***	8,656***
27	,793***	,6923***	12,041***

Tablo 3.30. Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeğinin Açıklık/ Hesapverebilirlik/Şeffaflık Alt Boyutu Maddelerin Madde Analiz İşlem Sonuçları

Madde No	Madde-Toplam Korelasyonu	Madde-Kalan Korelasyonu	Madde Ayırdedicilik İndeksi
5	,813***	,6508***	13,252***
6	,788***	,6073***	12,361***
7	,782***	,6171***	13,679***
8	,814***	,6420***	12,463***

EK-4

Tablo 4.4. Araştırma Grubunun(Yönetici-Öğretmen-Personel) Görev Değişkenine Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeği Toplam ve Alt Boyut Puanlarının Tanımlayıcı İstatistik Değerleri

Ölçek	Görev	N	Art.Ort	Std. Sapma	Std. Hata
U.E Felsefe	Yönetici	12	2,1875	,95421	,27546
	Öğretmen	57	2,6316	,96952	,12842
	Personel	11	2,4318	1,03133	,31096
	Toplam	80	2,5375	,97687	,10922
Şeffaflık	Yönetici	12	2,9375	1,21133	,34968
	Öğretmen	57	3,0175	,97954	,12974
	Personel	11	2,9545	1,01130	,30492
	Toplam	80	2,9969	1,00748	,11264
U.E.Örgüt Yapısı	Yönetici	12	2,2963	,85718	,24745
	Öğretmen	57	2,7290	,81108	,10743
	Personel	11	2,6768	,93155	,28087
	Toplam	80	2,6569	,83788	,09368
U.E. Yonetimi	Yönetici	12	2,6042	,66108	,19084
	Öğretmen	57	2,7895	,81803	,10835
	Personel	11	2,5682	1,17840	,35530
	Toplam	80	2,7313	,84828	,09484
U.E.Programı	Yönetici	12	2,2917	,62815	,18133
	Öğretmen	57	2,5673	,76302	,10106
	Personel	11	2,6667	1,06979	,32255
	Toplam	80	2,5396	,79034	,08836
U.E.Ölçme Ve Değerlen.	Yönetici	12	2,8889	,91379	,26379
	Öğretmen	57	3,0351	,86530	,11461
	Personel	11	2,7576	,89556	,27002
	Toplam	80	2,9750	,87113	,09739
U.E Öğrenci hizmetleri	Yönetici	12	2,6583	,67616	,19519
	Öğretmen	57	2,7561	,69153	,09160
	Personel	11	2,8545	,74346	,22416
	Toplam	80	2,7550	,68951	,07709
U.E.akreditasyon	Yönetici	12	2,6429	,83188	,24014
	Öğretmen	57	2,7494	,86572	,11467
	Personel	11	3,0519	,80628	,24310
	Toplam	80	2,7750	,85072	,09511
Toplam	Yönetici	12	2,5634	,56780	,16391
	Öğretmen	57	2,7844	,62041	,08218
	Personel	11	2,7453	,78286	,23604
	Toplam	80	2,7459	,63360	,07084

EK-5

Tablo 4.8. Araştırma Grubunun(Yönetici-Öğretmen-Personel) Çalışma Süresi Değişkenine Göre Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeği Toplam ve Alt Boyut Puanlarının Tanımlayıcı İstatistik Değerleri

Ölçek	Çalışma Süresi	N	Art.Ort	Std. Sapma	Std. Hata
U.E. Felsefe	1-5 yıl	26	2,5481	,94873	,18606
	6-10 yıl	20	2,6000	,87509	,19568
	11-15 yıl	34	2,4926	1,07571	,18448
	Toplam	80	2,5375	,97687	,10922
Şeffaflık	1-5 yıl	26	3,0385	,83274	,16331
	6-10 yıl	20	2,9875	,94059	,21032
	11-15 yıl	34	2,9706	1,18027	,20242
	Toplam	80	2,9969	1,00748	,11264
U.E.Örgüt Yapısı	1-5 yıl	26	2,8333	,89787	,17609
	6-10 yıl	20	2,6944	,79052	,17677
	11-15 yıl	34	2,5000	,81202	,13926
	Toplam	80	2,6569	,83788	,09368
U.E. Yönetimi	1-5 yıl	26	2,8462	,88904	,17435
	6-10 yıl	20	2,8125	,97964	,21906
	11-15 yıl	34	2,5956	,73344	,12578
	Toplam	80	2,7313	,84828	,09484
U.E.Programı	1-5 yıl	26	2,7436	,83297	,16336
	6-10 yıl	20	2,5833	,81021	,18117
	11-15 yıl	34	2,3578	,72373	,12412
	Toplam	80	2,5396	,79034	,08836
U.E.Ölçme Ve Değerlen.	1-5 yıl	26	3,2564	,96751	,18974
	6-10 yıl	20	3,1000	,74221	,16596
	11-15 yıl	34	2,6863	,79536	,13640
	Toplam	80	2,9750	,87113	,09739
U.E Öğrenci hizmetleri	1-5 yıl	26	2,8385	,74462	,14603
	6-10 yıl	20	2,8050	,67471	,15087
	11-15 yıl	34	2,6618	,66333	,11376
	Toplam	80	2,7550	,68951	,07709
U.E. akreditasyon	1-5 yıl	26	3,0330	,87720	,17203
	6-10 yıl	20	2,7357	,66082	,14776
	11-15 yıl	34	2,6008	,90199	,15469
	Toplam	80	2,7750	,85072	,09511
Toplam	1-5 yıl	26	2,8922	,64551	,12659
	6-10 yıl	20	2,7898	,63846	,14276
	11-15 yıl	34	2,6082	,61083	,10476
	Toplam	80	2,7459	,63360	,07084

EK-6

Tablo 4.12. Araştırma Grubunun(Yönetici-Öğretmen-Personel) Program Türü Değişkenine Göre Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeği Toplam ve Alt Boyut Puanlarının Tanımlayıcı İstatistik Değerleri

Ölçek	Program Türü	N	Art.Ort	Std. Sapma	Std. Hata
U.E. Felsefe	Yüz yüze Görüşme	58	2,4310	1,00524	,13199
	İnternet	11	2,8864	,87581	,26407
	Ders Kitabı	11	2,7500	,87321	,26328
	Toplam	80	2,5375	,97687	,10922
Şeffaflık	Yüz yüze Görüşme	58	2,9009	1,09719	,14407
	İnternet	11	3,2955	,58968	,17780
	Ders Kitabı	11	3,2045	,78117	,23553
	Toplam	80	2,9969	1,00748	,11264
U.E.Örgüt Yapısı	Yüz yüze Görüşme	58	2,5517	,89640	,11770
	İnternet	11	3,0505	,61537	,18554
	Ders Kitabı	11	2,8182	,56932	,17166
	Toplam	80	2,6569	,83788	,09368
U.E. Yonetimi	Yüz yüze Görüşme	58	2,6422	,89236	,11717
	İnternet	11	3,0227	,55288	,16670
	Ders Kitabı	11	2,9091	,81603	,24604
	Toplam	80	2,7313	,84828	,09484
U.E.Programı	Yüz yüze Görüşme	58	2,3937	,76771	,10080
	İnternet	11	3,0152	,60302	,18182
	Ders Kitabı	11	2,8333	,86281	,26015
	Toplam	80	2,5396	,79034	,08836
U.E.Ölçme Ve Değerlen.	Yüz yüze Görüşme	58	2,8736	,90014	,11819
	İnternet	11	3,2424	,65134	,19639
	Ders Kitabı	11	3,2424	,85753	,25855
	Toplam	80	2,9750	,87113	,09739
U.E Öğrenci hizmetleri	Yüz yüze Görüşme	58	2,5690	,66839	,08776
	İnternet	11	3,2818	,34005	,10253
	Ders Kitabı	11	3,2091	,60076	,18114
	Toplam	80	2,7550	,68951	,07709
U.E. akreditasyon	Yüz yüze Görüşme	58	2,6379	,85807	,11267
	İnternet	11	3,3636	,70091	,21133
	Ders Kitabı	11	2,9091	,72075	,21731
	Toplam	80	2,7750	,85072	,09511
Toplam	Yüz yüze Görüşme	58	2,6250	,65960	,08661
	İnternet	11	3,1448	,36978	,11149
	Ders Kitabı	11	2,9845	,48211	,14536
	Toplam	80	2,7459	,63360	,07084

EK-7

Tablo 4.16. Araştırma Grubunun(Yönetici-Öğretmen-Personel) Açıköğretim Fakültesi Hizmetlerini Yeterli Bulma Düzeyi Değişkenine Göre Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeği Toplam ve Alt Boyut Puanlarının Tanımlayıcı İstatistik Değerleri

Ölçek	Program Türü	N	Art.Ort	Std. Sapma	Std. Hata
U.E. Felsefe	Yeterli buluyorum	15	3,0833	1,06765	,27567
	Yeterli bulmuyorum	33	2,1667	,91358	,15903
	Kısmen yeterli buluyorum	32	2,6641	,86512	,15293
	Toplam	80	2,5375	,97687	,10922
Şeffaflık	Yeterli buluyorum	15	3,5500	,58401	,15079
	Yeterli bulmuyorum	33	2,6136	1,01952	,17748
	Kısmen yeterli buluyorum	32	3,1328	1,01795	,17995
	Toplam	80	2,9969	1,00748	,11264
U.E.Örgüt Yapısı	Yeterli buluyorum	15	3,1481	,68579	,17707
	Yeterli bulmuyorum	33	2,4242	,78442	,13655
	Kısmen yeterli buluyorum	32	2,6667	,87580	,15482
	Toplam	80	2,6569	,83788	,09368
U.E. Yonetimi	Yeterli buluyorum	15	2,8833	,76687	,19801
	Yeterli bulmuyorum	33	2,4621	,81279	,14149
	Kısmen yeterli buluyorum	32	2,9375	,86835	,15350
	Toplam	80	2,7313	,84828	,09484
U.E.Programı	Yeterli buluyorum	15	2,8000	,74589	,19259
	Yeterli bulmuyorum	33	2,4495	,72227	,12573
	Kısmen yeterli buluyorum	32	2,5104	,87163	,15408
	Toplam	80	2,5396	,79034	,08836
U.E.Ölçme Ve Değerlen.	Yeterli buluyorum	15	3,2667	,80868	,20880
	Yeterli bulmuyorum	33	2,6465	,68180	,11869
	Kısmen yeterli buluyorum	32	3,1771	,98003	,17325
	Toplam	80	2,9750	,87113	,09739
U.E Öğrenci hizmetleri	Yeterli buluyorum	15	2,9067	,76482	,19748
	Yeterli bulmuyorum	33	2,7091	,67748	,11793
	Kısmen yeterli buluyorum	32	2,7313	,67797	,11985
	Toplam	80	2,7550	,68951	,07709
U.E. akreditasyon	Yeterli buluyorum	15	3,1048	,97560	,25190
	Yeterli bulmuyorum	33	2,6147	,82953	,14440
	Kısmen yeterli buluyorum	32	2,7857	,79000	,13965
	Toplam	80	2,7750	,85072	,09511
Toplam	Yeterli buluyorum	15	3,0929	,54836	,14159
	Yeterli bulmuyorum	33	2,5108	,62592	,10896
	Kısmen yeterli buluyorum	32	2,8257	,59931	,10594
	Toplam	80	2,7459	,63360	,07084

EK-8

Tablo 4.31. Öğrencilerin Öğrenim Gördükleri Fakülte Türü Değişkenine Göre Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeği Toplam ve Alt Boyut Puanlarının Tanımlayıcı İstatistik Değerleri

Ölçek	Fakülte	N	Art.Ort	Std. Sapma	Std. Hata
U.E. Felsefe	İşletme	435	2,6845	,96348	,04620
	İktisat	262	2,6870	1,01584	,06276
	Açıköğretim	283	2,7553	,96663	,05746
	Toplam	980	2,7056	,97815	,03125
Şeffaflık	İşletme	435	3,0092	,91072	,04367
	İktisat	262	3,0115	,97324	,06013
	Açıköğretim	283	3,0945	,94585	,05622
	Toplam	980	3,0344	,93775	,02996
U.E.Örgüt Yapısı	İşletme	435	2,8130	,98867	,04740
	İktisat	262	2,7574	,94344	,05829
	Açıköğretim	283	2,8822	,90756	,05395
	Toplam	980	2,8181	,95397	,03047
U.E. Yönetimi	İşletme	435	2,9080	1,00897	,04838
	İktisat	262	2,7910	,99903	,06172
	Açıköğretim	283	2,9152	,98722	,05868
	Toplam	980	2,8788	1,00047	,03196
U.E.Programı	İşletme	435	2,6575	,96112	,04608
	İktisat	262	2,6571	,91288	,05640
	Açıköğretim	283	2,6790	,95431	,05673
	Toplam	980	2,6636	,94557	,03021
U.E.Ölçme ve Değerlen.	İşletme	435	2,7724	1,02830	,04930
	İktisat	262	2,8321	,97946	,06051
	Açıköğretim	283	2,9152	1,02292	,06081
	Toplam	980	2,8296	1,01464	,03241
U.E Öğrenci Hizmetleri	İşletme	435	2,6972	,87815	,04210
	İktisat	262	2,7477	,89454	,05526
	Açıköğretim	283	2,7336	,84679	,05034
	Toplam	980	2,7212	,87306	,02789
U.E. Akreditasyon	İşletme	435	2,6864	,93175	,04467
	İktisat	262	2,7094	,94706	,05851
	Açıköğretim	283	2,6896	,92459	,05496
	Toplam	980	2,6934	,93291	,02980
Toplam	İşletme	435	2,7785	,78063	,03743
	İktisat	262	2,7741	,77838	,04809
	Açıköğretim	283	2,8331	,75785	,04505
	Toplam	980	2,7931	,77315	,02470

EK-9

Tablo 4.33. Öğrencilerden Oluşan Çalışma Grubunun Fakülte Değişkenine Göre Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeği Toplam ve Alt Boyut Puanları İçin Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi(ANOVA) Sonuçları

Ölçek	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
U.E. Felsefe	Gruplararası	,983	2	,492	,513	,599
	Gruplariçi	935,711	977	,958		
	Toplam	936,694	979			
Şeffaflık	Gruplararası	1,437	2	,719	,817	,442
	Gruplariçi	859,463	977	,880		
	Toplam	860,900	979			
U.E.Örgüt Yapısı	Gruplararası	2,139	2	1,070	1,176	,309
	Gruplariçi	888,807	977	,910		
	Toplam	890,947	979			
U.E. Yonetimi	Gruplararası	2,765	2	1,383	1,382	,251
	Gruplariçi	977,158	977	1,000		
	Toplam	979,923	979			
U.E.Programı	Gruplararası	,095	2	,047	,053	,948
	Gruplariçi	875,229	977	,896		
	Toplam	875,324	979			
U.E.Ölçme Ve Değerlen.	Gruplararası	3,498	2	1,749	1,701	,183
	Gruplariçi	1004,378	977	1,028		
	Toplam	1007,875	979			
U.E Öğrenci hizmetleri	Gruplararası	,477	2	,239	,313	,732
	Gruplariçi	745,741	977	,763		
	Toplam	746,219	979			
U.E. Akreditasyon	Gruplararası	,093	2	,046	,053	,948
	Gruplariçi	851,951	977	,872		
	Toplam	852,044	979			
Toplam	Gruplararası	,639	2	,319	,534	,587
	Gruplariçi	584,571	977	,598		
	Toplam	585,210	979			

*P<,05 **p<,01 ***p<,001

EK-10

Tablo 4.34. Öğrencilerin Öğrenim Gördükleri Sınıf Değişkenine Göre Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeği Toplam ve Alt Boyut Puanlarının Tanımlayıcı İstatistik Değerleri

Ölçek	Sınıf	N	Art.Ort	Std. Sapma	Std. Hata
U.E. Felsefe	Birinci Sınıf	158	2,6092	,99938	,07951
	İkinci Sınıf	326	2,7531	,91651	,05076
	Üçüncü Sınıf	244	2,7049	1,04109	,06665
	Dördüncü Sınıf	252	2,7054	,98051	,06177
	Toplam	980	2,7056	,97815	,03125
Şeffaflık	Birinci Sınıf	158	2,9747	,91048	,07243
	İkinci Sınıf	326	3,0452	,88016	,04875
	Üçüncü Sınıf	244	3,0441	,99787	,06388
	Dördüncü Sınıf	252	3,0486	,97036	,06113
	Toplam	980	3,0344	,93775	,02996
U.E.Örgüt Yapısı	Birinci Sınıf	158	2,8150	,91070	,07245
	İkinci Sınıf	326	2,8282	,90584	,05017
	Üçüncü Sınıf	244	2,7664	,98684	,06318
	Dördüncü Sınıf	252	2,8571	1,01058	,06366
	Toplam	980	2,8181	,95397	,03047
U.E. Yönetimi	Birinci Sınıf	158	2,7737	1,01100	,08043
	İkinci Sınıf	326	2,9271	,94577	,05238
	Üçüncü Sınıf	244	2,8422	1,04291	,06677
	Dördüncü Sınıf	252	2,9177	1,02017	,06426
	Toplam	980	2,8788	1,00047	,03196
U.E.Programı	Birinci Sınıf	158	2,6065	,88616	,07050
	İkinci Sınıf	326	2,6968	,93792	,05195
	Üçüncü Sınıf	244	2,6134	,98335	,06295
	Dördüncü Sınıf	252	2,7050	,95567	,06020
	Toplam	980	2,6636	,94557	,03021
U.E.Ölçme ve Değerlen.	Birinci Sınıf	158	2,7574	,99869	,07945
	İkinci Sınıf	326	2,8272	,98838	,05474
	Üçüncü Sınıf	244	2,7719	1,04772	,06707
	Dördüncü Sınıf	252	2,9339	1,02299	,06444
	Toplam	980	2,8296	1,01464	,03241
U.E Öğrenci Hizmetleri	Birinci Sınıf	158	2,6443	,82133	,06534
	İkinci Sınıf	326	2,7617	,84840	,04699
	Üçüncü Sınıf	244	2,6725	,88779	,05683
	Dördüncü Sınıf	252	2,7643	,91977	,05794
	Toplam	980	2,7212	,87306	,02789
U.E. akreditasyon	Birinci Sınıf	158	2,6139	,88351	,07029
	İkinci Sınıf	326	2,7344	,94094	,05211
	Üçüncü Sınıf	244	2,6306	,92169	,05901
	Dördüncü Sınıf	252	2,7511	,96133	,06056
	Toplam	980	2,6934	,93291	,02980

Toplam	Birinci Sınıf	158	2,7243	,73120	,05817
	İkinci Sınıf	326	2,8217	,74600	,04132
	Üçüncü Sınıf	244	2,7557	,79788	,05108
	Dördüncü Sınıf	252	2,8354	,80807	,05090
	Toplam	980	2,7931	,77315	,02470

EK-11

Tablo 4.36. Öğrencilerden Oluşan Çalışma Grubunun Sınıf Değişkenine Göre Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeği Toplam ve Alt Boyut Puanları İçin Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi(ANOVA) Sonuçları

Ölçek	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
U.E. Felsefe	Gruplararası	2,204	3	,735	,767	,513
	Gruplariçi	934,490	976	,957		
	Toplam	936,694	979			
Şeffaflık	Gruplararası	,675	3	,225	,255	,857
	Gruplariçi	860,225	976	,881		
	Toplam	860,900	979			
U.E.Örgüt Yapısı	Gruplararası	1,071	3	,357	,392	,759
	Gruplariçi	889,875	976	,912		
	Toplam	890,947	979			
U.E. Yönetimi	Gruplararası	3,213	3	1,071	1,070	,361
	Gruplariçi	976,710	976	1,001		
	Toplam	979,923	979			
U.E.Programı	Gruplararası	1,922	3	,641	,716	,543
	Gruplariçi	873,402	976	,895		
	Toplam	875,324	979			
U.E.Ölçme ve Değerlen.	Gruplararası	4,379	3	1,460	1,420	,236
	Gruplariçi	1003,496	976	1,028		
	Toplam	1007,875	979			
U.E Öğrenci Hizmetleri	Gruplararası	2,513	3	,838	1,099	,348
	Gruplariçi	743,705	976	,762		
	Toplam	746,219	979			
U.E. akreditasyon	Gruplararası	3,351	3	1,117	1,284	,278
	Gruplariçi	848,693	976	,870		
	Toplam	852,044	979			
Toplam	Gruplararası	1,805	3	,602	1,007	,389
	Gruplariçi	583,405	976	,598		
	Toplam	585,210	979			

*p<,05 **p<,01 ***p<,001

EK-12

Tablo 4.39. Öğrencilerin Uzaktan Eğitimde Kullandıkları Bilgi Kaynağı Değişkenine Göre Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeği Toplam ve Alt Boyut Puanlarının Tanımlayıcı İstatistik Değerleri

Ölçek	Bilgi Kaynağı	N	Art.Ort	Std. Sapma	Std. Hata
U.E. Felsefe	Yüz yüze Görüşme	173	2,9003	,99991	,07602
	İnternet	301	2,6321	,90933	,05241
	Ders Kitabı	431	2,7407	1,00358	,04834
	Telefon	14	2,6429	,73193	,19562
	Diğer	61	2,2828	,97412	,12472
	Toplam	980	2,7056	,97815	,03125
Şeffaflık	Yüz yüze Görüşme	173	3,1113	,98623	,07498
	İnternet	301	3,0050	,92780	,05348
	Ders Kitabı	431	3,0708	,90985	,04383
	Telefon	14	3,0000	,61237	,16366
	Diğer	61	2,7131	1,05162	,13465
	Toplam	980	3,0344	,93775	,02996
U.E.Örgüt Yapısı	Yüz yüze Görüşme	173	2,9043	1,06381	,08088
	İnternet	301	2,7442	,88265	,05088
	Ders Kitabı	431	2,8623	,95666	,04608
	Telefon	14	2,8889	,68216	,18231
	Diğer	61	2,6102	,97047	,12426
	Toplam	980	2,8181	,95397	,03047
U.E. Yönetimi	Yüz yüze Görüşme	173	2,9740	1,12841	,08579
	İnternet	301	2,7575	,95664	,05514
	Ders Kitabı	431	2,9832	,96997	,04672
	Telefon	14	2,7679	,73684	,19693
	Diğer	61	2,4959	,95687	,12252
	Toplam	980	2,8788	1,00047	,03196
U.E.Programı	Yüz yüze Görüşme	173	2,7717	1,00855	,07668
	İnternet	301	2,5698	,88083	,05077
	Ders Kitabı	431	2,7227	,96255	,04636
	Telefon	14	2,4286	,73297	,19589
	Diğer	61	2,4563	,93685	,11995
	Toplam	980	2,6636	,94557	,03021
U.E.Ölçme ve Değerlen.	Yüz yüze Görüşme	173	2,8863	1,05864	,08049
	İnternet	301	2,7231	,96424	,05558
	Ders Kitabı	431	2,9234	1,01974	,04912
	Telefon	14	2,5000	,90346	,24146
	Diğer	61	2,6066	1,04971	,13440
	Toplam	980	2,8296	1,01464	,03241
U.E Öğrenci hizmetleri	Yüz yüze Görüşme	173	2,7676	,84880	,06453
	İnternet	301	2,6465	,83188	,04795
	Ders Kitabı	431	2,7875	,89730	,04322
	Telefon	14	2,5786	,72130	,19278
	Diğer	61	2,5230	,95819	,12268

	Toplam	980	2,7212	,87306	,02789
U.E.	Yüz yüze Görüşme	173	2,8002	,92617	,07042
akreditasyon	İnternet	301	2,6469	,91037	,05247
	Ders Kitabı	431	2,7285	,94742	,04564
	Telefon	14	2,6224	,71890	,19213
	Diğer	61	2,3888	,95124	,12179
	Toplam	980	2,6934	,93291	,02980
Toplam	Yüz yüze Görüşme	173	2,8895	,82275	,06255
	İnternet	301	2,7156	,72221	,04163
	Ders Kitabı	431	2,8524	,78154	,03765
	Telefon	14	2,6786	,50465	,13487
	Diğer	61	2,5096	,77818	,09964
	Toplam	980	2,7931	,77315	,02470

EK-14

Tablo 4.43. Öğrencilerin Açıköğretim Fakültesi Hizmetlerini Yeterli Bulma Düzeyi Değişkenine Göre Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeği Toplam ve Alt Boyut Puanlarının Tanımlayıcı İstatistik Değerleri

Ölçek	Program Türü	N	Art.Ort	Std. Sapma	Std. Hata
U.E. Felsefe	Yeterli buluyorum	233	3,3412	,94743	,06207
	Yeterli bulmuyorum	341	2,1408	,82981	,04494
	Kısmen yeterli buluyorum	406	2,8153	,84110	,04174
	Toplam	980	2,7056	,97815	,03125
Şeffaflık	Yeterli buluyorum	233	3,5225	,86308	,05654
	Yeterli bulmuyorum	341	2,5352	,89414	,04842
	Kısmen yeterli buluyorum	406	3,1736	,81329	,04036
	Toplam	980	3,0344	,93775	,02996
U.E.Örgüt Yapısı	Yeterli buluyorum	233	3,4583	,89781	,05882
	Yeterli bulmuyorum	341	2,2682	,83880	,04542
	Kısmen yeterli buluyorum	406	2,9127	,80504	,03995
	Toplam	980	2,8181	,95397	,03047
U.E. Yonetimi	Yeterli buluyorum	233	3,4582	,94722	,06205
	Yeterli bulmuyorum	341	2,3886	,94599	,05123
	Kısmen yeterli buluyorum	406	2,9581	,86750	,04305
	Toplam	980	2,8788	1,00047	,03196
U.E.Programı	Yeterli buluyorum	233	3,2690	,92235	,06042
	Yeterli bulmuyorum	341	2,1882	,82567	,04471
	Kısmen yeterli buluyorum	406	2,7155	,83535	,04146
	Toplam	980	2,6636	,94557	,03021
U.E.Ölçme Ve Değerlen.	Yeterli buluyorum	233	3,3820	,97356	,06378
	Yeterli bulmuyorum	341	2,3460	,92646	,05017
	Kısmen yeterli buluyorum	406	2,9187	,91906	,04561
	Toplam	980	2,8296	1,01464	,03241
U.E Öğrenci hizmetleri	Yeterli buluyorum	233	3,2592	,84853	,05559
	Yeterli bulmuyorum	341	2,2672	,78236	,04237
	Kısmen yeterli buluyorum	406	2,7938	,75551	,03750
	Toplam	980	2,7212	,87306	,02789
U.E. akreditasyon	Yeterli buluyorum	233	3,1888	,91246	,05978
	Yeterli bulmuyorum	341	2,2275	,82591	,04473
	Kısmen yeterli buluyorum	406	2,8005	,84778	,04207
	Toplam	980	2,6934	,93291	,02980
Toplam	Yeterli buluyorum	233	3,3599	,73913	,04842
	Yeterli bulmuyorum	341	2,2952	,66782	,03616
	Kısmen yeterli buluyorum	406	2,8860	,59614	,02959
	Toplam	980	2,7931	,77315	,02470

EK-13

Tablo 4.42. Öğrencilerden Oluşan Çalışma Grubunun Bilgi Kaynağı Değişkenine Göre Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeği Toplam ve Alt Boyut Puanları İçin Yapılan Scheffe ve Tamhane Testi Sonuçları

Bağımlı	Post-hoc			Ortalamalar			95% Confidence Interval
Değişken	teknik	(I) Bilgi Kaynağı	(J) Bilgi Kaynağı	Farkı	Std. Hata	p	
Felsefe	Tamhane	Yüzyüze Görüşme	Internet	,26823	,09234	,039*	
			Ders Kitabı	,15957	,09009	,554	
			Telefon	,25743	,20987	,933	
			Diğer	,61750	,14607	,000***	
		Internet	Yüzyüze Görüşme	-,26823	,09234	,039*	
			Ders Kitabı	-,10866	,07130	,746	
			Telefon	-,01080	,20252	1,000	
			Diğer	,34927	,13529	,110	
		Ders Kitabı	Yüzyüze Görüşme	-,15957	,09009	,554	
			Internet	,10866	,07130	,746	
			Telefon	,09786	,20150	1,000	
			Diğer	,45793	,13376	,010**	
		Telefon	Yüzyüze Görüşme	-,25743	,20987	,933	

			İnternet	,01080	,20252	1,000
			Ders Kitabı	-,09786	,20150	1,000
			Diğer	,36007	,23199	,761
		Diğer	Yüzyüze Görüşme	-,61750	,14607	,000***
			İnternet	-,34927	,13529	,110
			Ders Kitabı	-,45793	,13376	,010**
			Telefon	-,36007	,23199	,761
Yönetim	Tamhane	Yüzyüze Görüşme	İnternet	,21651	,10198	,296
			Ders Kitabı	-,00919	,09769	1,000
			Telefon	,20613	,21480	,986
			Diğer	,47809	,14957	,018*
		İnternet	Yüzyüze Görüşme	-,21651	,10198	,296
			Ders Kitabı	-,22570	,07227	,019*
			Telefon	-,01038	,20450	1,000
			Diğer	,26157	,13435	,431
		Ders Kitabı	Yüzyüze Görüşme	,00919	,09769	1,000
			İnternet	,22570	,07227	,019*

Eğt. Prog.	Tamhane	Telefon	Telefon	,21532	,20239	,974
			Diğer	,48728	,13112	,004**
			Yüzyüze Görüşme	-,20613	,21480	,986
			Internet	,01038	,20450	1,000
			Ders Kitabı	-,21532	,20239	,974
			Diğer	,27196	,23193	,945
			Yüzyüze Görüşme	-,47809	,14957	,018*
			Internet	-,26157	,13435	,431
			Ders Kitabı	-,48728	,13112	,004**
			Telefon	-,27196	,23193	,945
		Diğer	Internet	,20191	,09196	,254
			Ders Kitabı	,04894	,08961	1,000
			Telefon	,34310	,21037	,725
			Diğer	,31539	,14237	,253
			Yüzyüze Görüşme	-,20191	,09196	,254
			Ders Kitabı	-,15297	,06875	,235
			Telefon	,14120	,20237	,999
		Yüzyüze Görüşme	Internet	,20191	,09196	,254
			Ders Kitabı	,04894	,08961	1,000
			Telefon	,34310	,21037	,725
			Diğer	,31539	,14237	,253
			Yüzyüze Görüşme	-,20191	,09196	,254
			Ders Kitabı	-,15297	,06875	,235
			Telefon	,14120	,20237	,999
			Internet	,20191	,09196	,254
			Ders Kitabı	,04894	,08961	1,000
			Telefon	,34310	,21037	,725
			Diğer	,31539	,14237	,253

Ölçme- Değerlend.	Scheffe	Yüzyüze Görüşme	DİĞER	,11348	,13025	,992
			Ders Kitabı			
			Yüzyüze Görüşme	-,04894	,08961	1,000
			İnternet	,15297	,06875	,235
			Telefon	,29417	,20131	,836
			DİĞER	,26645	,12860	,346
			Telefon			
			Yüzyüze Görüşme	-,34310	,21037	,725
			İnternet	-,14120	,20237	,999
			Ders Kitabı	-,29417	,20131	,836
			DİĞER	-,02771	,22970	1,000
			Telefon			
			Yüzyüze Görüşme	-,31539	,14237	,253
			İnternet	-,11348	,13025	,992
			Ders Kitabı	-,26645	,12860	,346
			Telefon	,02771	,22970	1,000
			İnternet	,16317	,09641	,581
			Ders Kitabı	-,03711	,09095	,997
			Telefon	,38632	,28078	,755
			DİĞER	,27976	,15047	,485

Akreditasyon	Scheffe	Yüzyüze Görüşme	Internet	Yüzyüze Görüşme	-,16317	,09641	,581
				Ders Kitabı	-,20029	,07590	,139
				Telefon	,22315	,27627	,957
				Diğer	,11659	,14189	,954
			Ders Kitabı	Yüzyüze Görüşme	,03711	,09095	,997
				Internet	,20029	,07590	,139
				Telefon	,42343	,27442	,666
				Diğer	,31688	,13823	,263
			Telefon	Yüzyüze Görüşme	-,38632	,28078	,755
				Internet	-,22315	,27627	,957
				Ders Kitabı	-,42343	,27442	,666
				Diğer	-,10656	,29946	,998
			Diğer	Yüzyüze Görüşme	-,27976	,15047	,485
				Internet	-,11659	,14189	,954
				Ders Kitabı	-,31688	,13823	,263
				Telefon	,10656	,29946	,998
				Internet	,15327	,08872	,561

	Ders Kitabı	,07163	,08370	,947
	Telefon	,17772	,25840	,976
	Diğer	,41141	,13848	,066
	Yüzyüze Görüşme	-,15327	,08872	,561
Internet	Ders Kitabı	-,08165	,06985	,850
	Telefon	,02444	,25425	1,000
	Diğer	,25813	,13057	,419
	Yüzyüze Görüşme	-,07163	,08370	,947
Ders Kitabı	Internet	,08165	,06985	,850
	Telefon	,10609	,25254	,996
	Diğer	,33978	,12721	,130
	Yüzyüze Görüşme	-,17772	,25840	,976
Telefon	Internet	-,02444	,25425	1,000
	Ders Kitabı	-,10609	,25254	,996
	Diğer	,23369	,27558	,949
	Yüzyüze Görüşme	-,41141	,13848	,066
Diğer	Internet	-,25813	,13057	,419

			Ders Kitabı	-,33978	,12721	,130
			Telefon	-,23369	,27558	,949
			Telefon	-,23369	,22748	,977
Toplam	Tamhane	Yüzyüze Görüşme	Internet	,17383	,07514	,194
			Ders Kitabı	,03706	,07301	1,000
			Telefon	,21081	,14867	,849
			Diğer	,37989	,11764	,016*
		Internet	Yüzyüze Görüşme	-,17383	,07514	,194
			Ders Kitabı	-,13677	,05612	,141
			Telefon	,03698	,14115	1,000
			Diğer	,20606	,10798	,460
		Ders Kitabı	Yüzyüze Görüşme	-,03706	,07301	1,000
			Internet	,13677	,05612	,141
			Telefon	,17375	,14003	,930
			Diğer	,34283	,10651	,019*
		Telefon	Yüzyüze Görüşme	-,21081	,14867	,849
			Internet	-,03698	,14115	1,000

Diğer	Ders Kitabı	-,17375	,14003	,930
	Diğer	,16908	,16768	,979
	Yüzyüze Görüşme	-,37989	,11764	,016*
	İnternet	-,20606	,10798	,460
	Ders Kitabı	-,34283	,10651	,019*
	Telefon	-,16908	,16768	,979

EK-15

Tablo 4.46. Araştırma Grubunun(Yönetici-Öğretmen-Personel) Açık öğretim Fakültesi Hizmetlerini Yeterli Bulma Düzeyi Değişkenine Göre Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeği Toplam ve Alt Boyut Puanları İçin Yapılan Scheffe ve Tamhane Testi Sonuçları

Bağımlı Değişken	Post-hoc teknik	(I) yeterlilik	(J) yeterlilik	Ortalamalar Farkı	Std. Hata	p	95% Confidence Interval	
felsefe	Tamhane	Yeterli buluyorum	Yeterli bulmuyorum	1,20044	,07663	,000***	,1977	1,6356
			Kısmen yeterli buluyorum	,52593	,07480	,000***	-,3031	1,1417
		Yeterli bulmuyorum	Yeterli buluyorum	-1,20044	,07663	,000***	-1,6356	-,1977
			Kısmen yeterli buluyorum	-,67451	,06133	,000***	-1,0702	,0754
		Kısmen yeterli buluyorum	Yeterli buluyorum	-,52593	,07480	,000***	-1,1417	,3031
			Yeterli bulmuyorum	,67451	,06133	,000***	-,0754	1,0702
Şeffaflık	Scheffe	Yeterli buluyorum	Yeterli bulmuyorum	,98734	,07259	,000***	,1944	1,6783
			Kısmen yeterli buluyorum	,34889	,07019	,000***	-,3284	1,1628
		Yeterli bulmuyorum	Yeterli buluyorum	-,98734	,07259	,000***	-1,6783	-,1944
			Kısmen yeterli buluyorum	-,63845	,06273	,000***	-1,1103	,0720
		Kısmen yeterli buluyorum	Yeterli buluyorum	-,34889	,07019	,000***	-1,1628	,3284
			Yeterli bulmuyorum	,63845	,06273	,000***	-,0720	1,1103
Örgüt Yapısı	Scheffe	Yeterli buluyorum	Yeterli bulmuyorum	1,19011	,07136	,000***	,0972	1,3506
			Kısmen yeterli buluyorum	,54558	,06900	,000***	-,1483	1,1112
		Yeterli bulmuyorum	Yeterli buluyorum	-1,19011	,07136	,000***	-1,3506	-,0972
			Kısmen yeterli buluyorum	-,64453	,06167	,000***	-,7417	,2569
		Kısmen yeterli buluyorum	Yeterli buluyorum	-,54558	,06900	,000***	-1,1112	,1483
			Yeterli bulmuyorum	,64453	,06167	,000***		
U.E	Tamhane	Yeterli buluyorum	Yeterli bulmuyorum	1,06959	,08047	,000***		

Yönetimi									
U.E Program	Scheffe	Yeterli bulmuyorum	Kısmen yeterli buluyorum	,50003	,07553	,000***			
			Yeterli buluyorum	-1,06959	,08047	,000***			
			Kısmen yeterli buluyorum	-,56957	,06692	,000***			
			Yeterli buluyorum	-,50003	,07553	,000***			
		Yeterli buluyorum	Yeterli bulmuyorum	,56957	,06692	,000***			
			Yeterli bulmuyorum	1,08078	,07255	,000***			
			Kısmen yeterli buluyorum	,55344	,07015	,000***			
			Yeterli bulmuyorum	-1,08078	,07255	,000***			
	Scheffe	Yeterli bulmuyorum	Kısmen yeterli buluyorum	-,52735	,06270	,000***			
			Yeterli buluyorum	-,55344	,07015	,000***			
			Yeterli bulmuyorum	,52735	,06270	,000***			
			Yeterli bulmuyorum	1,03593	,07946	,000***	-,0296		1,2700
		Yeterli bulmuyorum	Kısmen yeterli buluyorum	,46326	,07683	,000***	-,5633		,7425
			Yeterli buluyorum	-1,03593	,07946	,000***	-1,2700		,0296
			Kısmen yeterli buluyorum	-,57268	,06867	,000***	-1,0483		-,0129
			Yeterli buluyorum	-,46326	,07683	,000***	-,7425		,5633
Öğrenci Hizmetleri	Scheffe	Yeterli bulmuyorum	Yeterli bulmuyorum	,57268	,06867	,000***	,0129		1,0483
			Yeterli bulmuyorum	,99207	,06696	,000***			
			Kısmen yeterli buluyorum	,46539	,06475	,000***			
			Yeterli bulmuyorum	-,99207	,06696	,000***			
		Yeterli bulmuyorum	Kısmen yeterli buluyorum	-,52669	,05787	,000***			
			Yeterli buluyorum	-,46539	,06475	,000***			
			Kısmen yeterli buluyorum						
			Yeterli buluyorum						

Akreditasyon	Scheffe	Yeterli buluyorum	Yeterli bulmuyorum	,52669	,05787	,000***				
			Yeterli bulmuyorum	,96136	,07277	,000***				
		Yeterli bulmuyorum	Kısmen yeterli buluyorum	,38835	,07037	,000***				
			Yeterli buluyorum	-,96136	,07277	,000***				
			Kısmen yeterli buluyorum	-,57301	,06289	,000***				
			Kısmen yeterli buluyorum	Yeterli buluyorum	-,38835	,07037	,000***			
		toplam	Tamhane	Yeterli bulmuyorum	Yeterli bulmuyorum	,57301	,06289	,000***		
				Yeterli buluyorum	Yeterli bulmuyorum	1,06470	,06044	,000***	,1143	1,0498
				Yeterli bulmuyorum	Kısmen yeterli buluyorum	,47386	,05675	,000***	-,2028	,7372
					Yeterli buluyorum	-1,06470	,06044	,000***	-1,0498	-,1143
Kısmen yeterli buluyorum	Kısmen yeterli buluyorum			-,59085	,04672	,000***	-,6875	,0578		
	Yeterli buluyorum			-,47386	,05675	,000***	-,7372	,2028		
		Yeterli bulmuyorum	Yeterli bulmuyorum	,59085	,04672	,000***	-,0578	,6875		

EK:16

Tablo 4.19. Araştırma Grubunun(Yönetici-Öğretmen-Personel) Açıköğretim Fakültesi Hizmetlerini Yeterli Bulma Düzeyi Değişkenine Göre Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyini Belirleme Ölçeği Toplam ve Alt Boyut Puanları İçin Yapılan Scheffe ve Tamhane Testi Sonuçları

Bağımlı Değişken	Post-hoc teknik	(I) yeterlilik	(J) yeterlilik	Ortalamalar Farkı	Std. Hata	p	95% Confidence Interval	
Felsefe	Scheffe	Yeterli buluyorum	Yeterli bulmuyorum	,91667	,28801	,009**	,1977	1,6356
			Kısmen yeterli buluyorum	,41927	,28941	,355	-,3031	1,1417
		Yeterli bulmuyorum	Yeterli buluyorum	-,91667	,28801	,009**	-1,6356	-,1977
			Kısmen yeterli buluyorum	-,49740	,22946	,102	-1,0702	,0754
		Kısmen yeterli buluyorum	Yeterli buluyorum	-,41927	,28941	,355	-1,1417	,3031
			Yeterli bulmuyorum	,49740	,22946	,102	-,0754	1,0702
Şeffaflık	Scheffe	Yeterli buluyorum	Yeterli bulmuyorum	,93636	,29725	,009**	,1944	1,6783
			Kısmen yeterli buluyorum	,41719	,29869	,382	-,3284	1,1628
		Yeterli bulmuyorum	Yeterli buluyorum	-,93636	,29725	,009**	-1,6783	-,1944
			Kısmen yeterli buluyorum	-,51918	,23682	,097	-1,1103	,0720
		Kısmen yeterli buluyorum	Yeterli buluyorum	-,41719	,29869	,382	-1,1628	,3284
			Yeterli bulmuyorum	,51918	,23682	,097	-,0720	1,1103
Örgüt Yapısı	Scheffe	Yeterli buluyorum	Yeterli bulmuyorum	,72391	,25106	,019*	,0972	1,3506
			Kısmen yeterli buluyorum	,48148	,25229	,169	-,1483	1,1112
		Yeterli bulmuyorum	Yeterli buluyorum	-,72391	,25106	,019*	-1,3506	-,0972
			Kısmen yeterli buluyorum	-,24242	,20003	,483	-,7417	,2569
		Kısmen yeterli buluyorum	Yeterli buluyorum	-,48148	,25229	,169	-1,1112	,1483
			Yeterli bulmuyorum	,24242	,20003	,483	-,2569	,7417

Ölçme	Tamhan e	Yeterli buluyorum		Yeterli bulmuyorum				
		Yeterli bulmuyorum		Kısmen yeterli buluyorum				
Toplam	Scheffe	Yeterli buluyorum	Yeterli bulmuyorum	,62020	,24018	,049*	-,0296	1,2700
			Kısmen yeterli buluyorum	,08958	,27132	,983	-,5633	,7425
		Yeterli bulmuyorum	Yeterli buluyorum	-,62020	,24018	,049*	-1,2700	,0296
			Kısmen yeterli buluyorum	-,53062	,21000	,043*	-1,0483	-,0129
		Kısmen yeterli buluyorum	Yeterli buluyorum	-,08958	,27132	,983	-,7425	,5633
			Yeterli bulmuyorum	,53062	,21000	,043*	,0129	1,0483
		Yeterli buluyorum	Yeterli bulmuyorum	,58206	,18738	,011*	,1143	1,0498
			Kısmen yeterli buluyorum	,26718	,18829	,370	-,2028	,7372
		Yeterli bulmuyorum	Yeterli buluyorum	-,58206	,18738	,011*	-1,0498	-,1143
			Kısmen yeterli buluyorum	-,31488	,14929	,115	-,6875	,0578
		Kısmen yeterli buluyorum	Yeterli buluyorum	-,26718	,18829	,370	-,7372	,2028
			Yeterli bulmuyorum	,31488	,14929	,115	-,0578	,6875

EK-17**GÖRÜŞME SORULARI****Demografik Özellikler:**

a)Cinsiyetiniz

b)Uzaktan Eğitim Kurumundaki Göreviniz:

c)Uzaktan Eğitim Alanında Çalışma Süreniz:

1.Uzaktan öğrenim gören öğrencilere danışmanlıkta hangi yöntem/araçları kullanmaktasınız? Hangi yöntemin daha etkili olduğunu düşünüyorsunuz?

2.Uzaktan eğitim hizmetlerinin yeterli olduğunu düşünüyor musunuz? Hizmetlerin yeterliliğini artırmak için neler yapılabilir?

3. Uzaktan eğitim programlarının yeterli olduğunu düşünüyor musunuz? Programların yeterliliğini artırmak için neler yapılabilir?

4.Uzaktan Eğitim merkezlerinin kurumsal standartları(felsefe, yönetim ve liderlik, okul iyileşme planlaması, finansman, tesisler, örgüt yapısı) nelerdir? Nasıl olmalıdır? Yeterli buluyor musunuz?

5.Uzaktan Eğitim kurumunda öğrenci başarısını ölçme ve değerlendirme hangi standartlara göre yapılmaktadır? Yeterli buluyor musunuz? Nasıl olmalıdır?

6.Uzaktan eğitim hizmetlerini “şeffaf olması, örgüt yapısı, öğrenci hizmetleri” bakımından nasıl değerlendirmektesiniz? Nitelikli olması için neler yapılmalıdır?

7.Uzaktan Eğitimde Akreditasyon ihtiyacının belirlenmesinde hangi yöntemler kullanılmaktadır? Ne düzeydedir? Neler yapılabilir?

8.Uzaktan eğitim programları ve hizmetlerinin öğrenci profili, özellikleri, beklenti ve ihtiyaçlarına uygun olduğunu düşünüyor musunuz? Neler yapılabilir?

9.Uzaktan eğitim öğrencileri hangi bilgi kaynaklarını sıklıkla kullanmaktadır? Neden? Hangi kaynağın daha etkili olduğunu düşünmekte siziz? Etkili olması için neler yapılabilir?

10.Uzaktan eğitim öğrencilerinin kurum hizmetlerinin yeterliliğine yönelik düşünceleri nasıldır? Öğrenci görüşleri esas alınarak hizmetlerin geliştirilmesine yönelik ne gibi çalışmalar yapılmaktadır?

11.Uzaktan eğitim merkezi/kurumu ve uzaktan eğitim programları açmanın asgari standartları neler olmalıdır? Kurumun bu özelliklere uygun olduğunu düşünüyor musunuz? Neler yapılabilir?

12. Uzaktan eğitimde Akreditasyon hakkında neler düşünüyorsunuz? Uzaktan Eğitimde akreditasyona neden ihtiyaç vardır? Uzaktan Eğitimde Akreditasyon nasıl olmalıdır?

13. Ülkemizde Uzaktan eğitimin akreditasyonunun geleceğine ilişkin düşünceleriniz nelerdir?

14.Uzaktan eğitim kurumu ve programları ulusal ve uluslararası düzeyde akredite olmuş mudur? Uzaktan Eğitim Kurumunun Akreditasyona yönelik ne gibi çalışmaları mevcuttur? Akreditasyonu için neler yapılabilir?

15.Ülkemizde son yıllarda ve gelecekte uzaktan eğitimin yaygınlaşma trendinde olmasının nedenleri nelerdir? Bu durumun yaratacağı avantajlar ve dezavantajlar neler olabilir? Neler yapılmalıdır?

16.Uzaktan Eğitimde Kalite kavramından ne anlıyorsunuz? Uzaktan Eğitimde Kalite nasıl sağlanır?

EK-18**PİLOT GÖRÜŞME SORULARI**

1. Uzaktan Eğitim Merkezlerinin kurumsal standartları (Felsefe/misyon, yönetim ve liderlik, okul iyileşme planlaması, finansman, tesisler, örgüt) nelerdir? Nasıl olmalıdır?
2. Uzaktan Eğitim Merkezlerinin Operasyonel Standartları (sağlık ve güvenlik, eğitim programı, öğrenmenin ölçümü ve değerlendirilmesi, öğrenci hizmetleri, bilgi kaynakları ve teknoloji) nelerdir? Nasıl olmalıdır?
3. Türkiye’de Yükseköğretim’de Akreditasyon nasıl sağlanmaktadır? Nasıl olmalıdır?
4. Uzaktan Eğitimde Akreditasyon denilince ne anlıyorsunuz? Nasıl olmalıdır? Uzaktan Eğitimin akreditasyonunu gerektiren niteliksizlikler nelerdir? Nasıl giderilir?
5. Uzaktan eğitim programlarının ulusal/uluslar arası düzeydeki tanınırlığı nasıldır? Neler yapılabilir?(kredi transferi, öğrenci değişim programı vb..)
6. Ulusal ve uluslararası uzaktan eğitim kuruluşları ile ilişki ve işbirliği nasıldır? Geliştirmek için neler yapılabilir? Uzaktan Eğitimde ulusal ve uluslararası ortak standartlar nasıl sağlanır?
7. Uzaktan Eğitim kurumunun vermiş olduğu programlar akredite olmuş mudur? Akreditasyonu için ayrıca neler yapılabilir? Akreditasyon Uzaktan Eğitime ne gibi yararlar sağlar?
8. Uzaktan eğitim programlarının akreditasyonunu sağlamak için neler yapılabilir?
9. Uzaktan Eğitim merkezi ve programları açabilmenin asgari standartları neler olmalıdır?
10. Türkiye’de Uzaktan eğitimin geleceğine ilişkin görüşleriniz nelerdir? Uzaktan eğitimin gelişimindeki fırsatlar ve engeller nelerdir?